

Elmarknadslag

Ds 2017:44

Elmarknadslag

REGERINGSKANSLIET

Miljö- och energidepartementet

SOU och Ds kan köpas från Wolters Kluwers kundservice.
Beställningsadress: Wolters Kluwers kundservice, 106 47 Stockholm
Ordertelefon: 08-598 191 90
E-post: kundservice@wolterskluwer.se
Webbplats: wolterskluwer.se/offentligapublikationer

För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Wolters Kluwer Sverige AB
på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Svara på remiss – hur och varför

Statsrådsberedningen, SB PM 2003:2 (reviderad 2009-05-02).

En kort handledning för dem som ska svara på remiss.

Häftet är gratis och kan laddas ner som pdf från eller beställas på regeringen.se/remisser

Omslag: Regeringskansliets standard

Tryck: Elanders Sverige AB, Stockholm 2017

ISBN 978-91-38-24673-3

ISSN 0284-6012

Innehåll

1	Promemorians huvudsakliga innehåll	7
2	Lagtext	17
2.1	Förslag till elmarknadslag.....	17
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1980:307) om skyldighet för utländska kärande att ställa säkerhet för rättegångskostnader.....	89
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1990:1157) om säkerhet vid tunnelbana och spårväg	91
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi	92
2.5	Förslag till lag om ändring i elberedskapslagen (1997:288)	97
2.6	Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)	99
2.7	Förslag till lag om ändring i lagen (2003:436) om effektreserv.....	100
2.8	Förslag till lag om ändring i järnvägslagen (2004:519)	102
2.9	Förslag till lag om ändring i lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar.....	103
2.10	Förslag till lag om ändring i naturgaslagen (2005:403)	106
2.11	Förslag till lag om ändring i lagen (2010:601) om ursprungsgarantier för el	108

2.12	Förslag till lag om ändring i lagen (2011:710) om certifiering av stamnätsföretag för el.....	109
2.13	Förslag till lag om ändring i lagen (2013:385) om ingripande mot marknadsmissbruk vid handel med grossistenergiprodukter	113
2.14	Förslag till lag om ändring i elsäkerhetslagen (2016:732)	114
3	Ärendet och dess beredning.....	117
4	Elmarknaden och ellagstiftningen.....	119
4.1	Elmarknadsreformen.....	119
4.2	Elmarknadens aktörer	119
4.2.1	Elföretag	119
4.2.2	Elanvändare	121
4.2.3	Myndigheter	122
4.3	Viktigare lagar och förordningar	124
4.3.1	Lagar.....	124
4.3.2	Förordningar	127
4.4	EU:s energirätt	129
4.4.1	Tredje inre marknads paketet för el och naturgas.....	129
4.4.2	Elförsörjningsdirektivet.....	131
4.4.3	Energieffektiviseringsdirektivet	131
4.4.4	Förnybartdirektivet.....	132
4.4.5	Transeuropeisk energiinfrastruktur	133
4.4.6	Energiunionen	133
4.4.7	Vinterpaketet.....	134
5	En bearbetad elmarknads lagstiftning	135
6	Ord och uttryck.....	139
6.1	Ellagens terminologi.....	139
6.2	Elnätet	140

6.3	Överföring av el	143
6.4	Funktionsansvar	148
6.5	Balansansvar	150
6.6	Handel med el	151
7	Nätkoncession	153
7.1	Bestämmelserna om nätkoncession	153
7.2	Säkerhet för kostnader för återställningsåtgärder.....	154
7.3	Ändrad giltighetstid för en tidsbegränsad nätkoncession.....	155
7.4	Laga kraft för koncessionsbeslut	158
8	Ledningar vid trafikleder	163
9	Nätföretag	165
10	Redovisning av nätverksamhet	171
11	Tillgång till elnätet	173
11.1	Avgifter och övriga villkor för anslutning och överföring	173
11.2	Rätt att använda elnätet inom landet	176
11.3	Avgifter för överföring på regionledning	177
11.4	Lättnader för mikroproducenter.....	178
12	Intäktsram för nätverksamhet	181
12.1	Förhandsprövning av nätföretagens intäkter	181
12.2	Underlag för fastställandet av intäktsram	182
12.3	Intäkter från transmission.....	183
12.3.1	Tidpunkten för beslut och tillsynsperiodens längd	183

12.3.2	Intäktsram för transmissionsnätet	184
12.4	Omprövning av intäktsramen efter tillsynsperioden	185
12.5	Beräkning av intäkter	187
13	Mätning av överförd el	191
14	Leveranssäkerhet	195
15	Funktionsansvar	197
15.1	Bestämmelserna om funktionsansvar	197
15.2	Funktionsansvarets utövande	198
15.3	Driftsäkerhet.....	200
16	Balansansvar	203
16.1	Bestämmelserna om balansansvar	203
16.2	Utvidgat balansansvar	205
16.3	Balansavräkningen	208
17	Handel med el.....	211
17.1	Bestämmelserna om handel med el.....	211
17.2	Elanvändare med fastkraftavtal.....	212
17.3	Inmatning av el	214
17.4	Skyldigheten för elhandelsföretag att ta emot el från mikroproducenter.....	215
18	Villkor för konsumenter	217
19	Avbrytande av överföring av el till konsumenter.....	219
19.1	Särskilda bestämmelser om överföring och leverans av el till konsumenter.....	219
19.2	Förutsättningarna för att avbryta överföringen av el.....	220

19.3	Ersättning för kostnader	222
19.4	Skyldighet att underrätta myndighet om avbrytande av överföringen av el.....	223
20	Avbrottsersättning	225
21	Kommunala elföretag.....	227
22	Tillsyn	229
22.1	Tillsynsbestämmelserna i ellagen	229
22.2	Tillsynsmyndighet enligt EU-rätten.....	229
22.3	Tidsfrister för tariff tillsyn	230
22.4	Prövning av tvister	232
23	Straff och förverkande.....	241
24	Överklagande	243
25	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	251
25.1	Ikraftträdande	251
25.2	Redovisning av transmission	251
25.3	Lägesberoende överföringsavgifter.....	252
25.4	Prövning av tvister	252
25.5	Överklagande	253
26	Följändringar i andra lagar.....	255
26.1	Anpassningar till elmarknadslagen	255
26.2	Övergångsbestämmelser.....	257
27	Konsekvenser.....	259

28	Författningskommentar	265
28.1	Förslaget till elmarknadslag	265
28.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1980:307) om skyldighet för utländska kårande att ställa säkerhet för rättegångskostnader	494
28.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1990:1157) om säkerhet vid tunnelbana och spårväg.....	494
28.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi.....	494
28.5	Förslaget till lag om ändring i elberedskapslagen (1997:288)	495
28.6	Förslaget till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)	495
28.7	Förslaget till lag om ändring i lagen (2003:436) om effektreserv	496
28.8	Förslaget till lag om ändring i järnvägslagen (2004:519) ...	496
28.9	Förslaget till lag om ändring i lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar	496
28.10	Förslaget till lag om ändring i naturgaslagen (2005:403)...	498
28.11	Förslaget till lag om ändring i lagen (2010:601) om ursprungsgarantier för el.....	498
28.12	Förslaget till lag om ändring i lagen (2011:710) om certifiering av stamnätsföretag för el.....	498
28.13	Förslaget till lag om ändring i lagen (2013:385) om ingripande mot marknadsmissbruk vid handel med grossistenergiprodukter	502
28.14	Förslaget till lag om ändring i elsäkerhetslagen (2016:732)	502
Bilaga 1	Översikt över hur bestämmelserna i ellagen föreslås bli behandlade	503

1 Promemorians huvudsakliga innehåll

I promemorian finns ett förslag till en ny elmarknadslag, som ersätter den nuvarande ellagen (1997:857). Syftet med förslaget är främst att göra en redaktionell och systematisk bearbetning av den gällande elmarknadslagstiftningen. Promemorian innehåller dock förslag till materiella ändringar av mindre ingripande karaktär. I detta avsnitt finns en sammanfattning av förslagen.

Ord och uttryck

För att anpassa lagstiftningens terminologi dels till de förhållanden som i dag råder på elmarknaden, dels till EU-rätten på området föreslås att en del av de termer som i dag används i ellagen ska bytas ut eller utgå helt och att det ska införas nya termer bl.a. för att beteckna aktörer på elmarknaden. Vidare föreslås att innebörden av några av de uttryck som i dag används i ellagen ska justeras. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 6.

Nätkoncession

Säkerhet för kostnader för återställningsåtgärder

I promemorian föreslås att frågor om ytterligare säkerhet för kostnaderna för återställningsåtgärder alltid ska prövas av den myndighet som prövar frågan om nätkoncession. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 7.2.

Ändrad giltighetstid för en tidsbegränsad nätkoncession

Giltighetstiden för en nätkoncession för linje som har meddelats för en viss tid ska enligt promemorians förslag få förlängas utan några begränsningar med anknytning till den återstående giltighetstiden.

Om en ansökan om förlängning av giltighetstiden avslås eller avvisas, ska prövningsmyndigheten få besluta att nätkoncessionen ska fortsätta att gälla under den tid som krävs för att ledningen ska kunna tas ur bruk utan att det påverkar elförsörjningen. Tiden ska dock få bestämmas till mer än fem år från dagen för beslutet endast om det finns särskilda skäl.

Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 7.3.

Laga kraft för koncessionsbeslut

För att säkerställa att beslut i vissa frågor om nätkoncession alltid vinner laga kraft föreslås i promemorian att tiden för överklagande, för den som inte ska delges beslutet, räknas från den dag som infaller en vecka efter det att beslutet har kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 7.4.

Ledningar vid trafikleder

När det gäller järnvägsföretag är det olämpligt att använda en annan terminologi än den som finns i järnvägslagen (2004:519). Det föreslås därför att det i elmarknadslagen ska anges att innehavare av en starkströmsledning inom område för järnväg ska ersätta kostnader eller skador som tillfogas ”järnvägsinfrastrukturens innehavare, infrastrukturförvaltaren eller ett järnvägsföretag” genom att ledningen dras fram, används eller underhålls. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 8.

Nätföretag

För att förtydliga att ett elnätsföretag kan bedriva produktion av el i syfte att förhindra nätsammanbrott föreslås i promemorian att det i lagen ska anges att ett nätföretag får bedriva produktion av el som

sker tillfälligt för att stabilisera nätet i situationer då driftsäkerheten påverkas eller riskerar att påverkas av mycket hög belastning eller allvarliga störningar. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 9.

Redovisning av nätverksamhet

Med hänsyn till det krav på särredovisning som framgår av EUrätten föreslås att transmission ska redovisas skilt från annan elnätverksamhet. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 10.

Tillgång till elnätet

Rätt att använda elnätet inom landet

För att anpassa de svenska nationella bestämmelserna till EU-regelverket föreslås att det i elmarknadslagen anges att villkoren för överföring av el ska utformas så, att betald anslutningsavgift ger rätt att använda elnätet inom landet, med undantag för utlandsförbindelser med en spänning som understiger 220 kilovolt. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 11.2.

Avgifter för överföring på regionledning

Det saknas anledning att anta att det kommer att bli aktuellt att meddela nya tillstånd att utforma avgiften med hänsyn till var på en regionledning elanvändarens uttagspunkt är belägen. I promemorian föreslås därför att bestämmelserna om sådant tillstånd ska utgå. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 11.3.

Vissa lättnader för mikroproducenter

Kravet att en elproducent ska vara nettoanvändare av el för att undantas från nätavgiften för inmatning föreslås utgå med hänvisning till att kravet kan motverka etableringen av mikroproduktion av el i Sverige. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 11.4.

Intäktsram för nätverksamhet

Underlag för fastställandet av intäktsram

Den praktiska erfarenhet som nu finns av tillämpningen av regelverket talar för att skyldigheten för nätföretag att lämna in ett förslag till intäktsram inte underlättar Energimarknadsinspektionens arbete på ett sådant sätt att det motiverar regelbördan för nätföretagen. I promemorian föreslås att kravet utgår. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 12.2.

Intäkter från transmission

Möjligheten att meddela föreskrifter om avvikelse från bestämmelserna om tidpunkten för beslut av fastställande av intäktsram och om tillsynsperiodens längd när det gäller intäkter från stamledning kan inte längre anses svara mot något praktiskt behov och föreslås utgå. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 12.3.1.

En intäktsram för intäkter från transmission ska enligt promemorians förslag fastställas för transmissionsnätet i dess helhet med hänsyn till att betald anslutningsavgift för elnätet i Sverige alltid ska ge rätt att använda de utlandsförbindelser som hör till transmissionsnätet. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 12.3.2.

Omprövning av intäktsramen efter tillsynsperioden

Den praktiska erfarenhet som nu finns talar för att det underlättar för samtliga aktörer om Energimarknadsinspektionen omprövar den fastställda intäktsramen efter tillsynsperiodens slut utan ansökan och oavsett hur stor avvikelsen är. I promemorian föreslås därför att Energimarknadsinspektionen alltid ska ompröva den fastställda intäktsramen om det finns skäl att anta att ramen är större eller mindre än vad som är motiverat av senare kända förhållanden. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 12.4.

Beräkning av intäkter

Det kan finnas ett praktiskt behov av att i enskilda delar meddela detaljerade föreskrifter om hur nätföretagens intäkter ska beräknas

inom ramen för förhandsregleringen. Det finns inget uttalat behov av att reglera frågorna i lag. I promemorian föreslås att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om hur nätföretagens intäkter under en tillsynsperiod ska beräknas vid avstämning mot intäktsramen. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 12.5.

Mätning av överförd el

Bestämmelserna om schablonberäkning av mängden överförd el föreslås utgå med hänsyn till att de inte längre tillämpas i praktiken. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 13.

Funktionsansvar

Med funktionsansvar avses i lagförslaget det övergripande ansvaret för att elektriska anläggningar samverkar driftsäkert och att balans inom hela eller delar av landet kortsiktigt upprätthålls mellan produktion och förbrukning av el.

Funktionsansvarets utövande

I promemorian föreslås att den funktionsansvariga myndigheten ska få beordra balansansvariga att öka eller minska produktionen eller förbrukningen av el i den utsträckning det behövs för att kunna utöva funktionsansvaret. På detta sätt anpassas regelverket till hur balansregleringen fungerar i praktiken.

Föreskrifterna om uppgiftsskyldighet bör anpassas till de praktiska förhållandena. Det föreslås att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om skyldighet för balansansvariga och innehavare av elektriska anläggningar att till den funktionsansvariga myndigheten lämna de uppgifter om produktion, överföring eller förbrukning av el som behövs för utövandet av funktionsansvaret.

Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 15.2.

Driftsäkerhet

För att trygga driftsäkerheten i det nationella elsystemet kan det vara motiverat att meddela föreskrifter om driften av elektriska anläggningar, exempelvis om hur spänningsreglering ska ske. I promemorian föreslås att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om drift av elektriska anläggningar i den utsträckning det behövs av hänsyn till driftsäkerheten hos det nationella elsystemet. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 15.3.

Balansansvar

Utvidgat balansansvar

Det är förenat med nackdelar att lagstiftningen endast ofullständigt speglar förhållandena på elmarknaden när det gäller balansansvaret. Det gör regelverket svårtillgängligt även för marknadens aktörer, som kan ha svårt att se sambandet mellan lagens bestämmelser och de praktiska förhållandena. Det finns starka skäl som talar för att grunderna för balanshållningen bör regleras tydligare i lagstiftningen.

I promemorian föreslås att skyldigheten att se till att någon har åtagit sig balansansvar i elmarknadslagen ska utvidgas på så sätt att ett elhandelsföretag som levererar el för att täcka nätförluster, den som köper eller säljer el på fastkraftavtal och en elproducent som matar in el i en inmatningspunkt ska se till att någon har åtagit sig balansansvaret. Om en elproducent som matar in el i en inmatningspunkt är en elanvändare som har rätt att efter begäran få skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el, ska dock skyldigheten att se till att det finns en balansansvarig enligt lagförslaget ligga på den som tar emot elen från produktionsanläggningen.

Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 16.2.

Balansavräkningen

Som en konsekvens av att balansansvaret utökas till att avse även inmatningspunkter bör det som i dag gäller elleverantörer även gälla den som matar in eller tar emot el utan att fullgöra sin skyl-

dighet att se till det finns en balansansvarig. Den som levererar, matar in eller tar emot el utan att fullgöra sin skyldighet att se till det finns en balansansvarig ska enligt lagförslaget betala ersättning till den funktionsansvariga myndigheten enligt sådana villkor som gäller för balansansvariga. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 16.3.

Handel med el

Elanvändare med fastkraftavtal

Med fastkraftavtal avses i lagförslaget avtal om att under en angiven tid leverera en fastställd mängd el.

Nätföretaget behöver veta vem som har åtagit sig balansansvaret även i ett fall där leverans av el i en uttagspunkt ska ske uteslutande enligt fastkraftavtal. I promemorian föreslås därför att elanvändaren ska vara skyldig att anmäla till berört nätföretag vem som har åtagit sig balansansvaret i uttagspunkten.

Det bör även införas en reglering när det gäller en elanvändare som köper el på rörligt avtal men vill övergå till att köpa el uteslutande enligt fastkraftavtal. Enligt lagförslaget ska övergången få ske 14 dagar efter elanvändarens anmälan till nätföretaget om vem som har åtagit sig balansansvaret.

Mot bakgrund av den reglering av balansansvaret som föreslås i promemorian finns det inte något behov av att anvisa ett elhandelsföretag för en elanvändare som köper el uteslutande enligt fastkraftavtal. Någon anvisning ska alltså inte ske när det gäller en sådan elanvändare, förutsatt att nätföretaget underrättas om vem som har åtagit sig balansansvaret i uttagspunkten.

Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 17.2.

Inmatning av el

Det bör underlätta för aktörerna på elmarknaden om mottagandet av el i en inmatningspunkt regleras i lagstiftningen. I promemorian föreslås mot denna bakgrund följande.

Ett elhandelsföretag som ska börja ta emot el eller överta mottagandet av el från en elproducent i en inmatningspunkt ska anmäla

detta till berört nätföretag. Anmälningsskyldigheten ska inte gälla ett elhandelsföretag som tar emot el från en elproducent på fastkraftavtal. En elproducent som säljer den el som matas in i en inmatningspunkt uteslutande på fastkraftavtal ska anmäla till berört nätföretag vem som har åtagit sig balansansvaret i inmatningspunkten. Ett elhandelsföretag ska få överta mottagandet av el från en elproducent i en inmatningspunkt 14 dagar efter anmälan till nätföretaget.

Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 17.3.

Skyldigheten för elhandelsföretag att ta emot el

Under arbetet med att ta fram promemorian har det kommit fram att det bland elhandelsföretagen uppfattas som otydligt vad som i lagtexten avses med uttrycket ”har rätt till skattereduktion”. Det har vidare framkommit att Energimarknadsinspektionen har fått frågor om huruvida mottagningsplikten innefattar en skyldighet att betala för elen.

I lagförslaget förtydligas att skyldigheten att ta emot el från en produktionsanläggning gäller i förhållande till en elanvändare som har rätt att efter begäran få skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el och innefattar en skyldighet att ta emot elen på skäliga villkor.

Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 17.4.

Avbrytande av överföring av el till konsumenter

Det är motiverat med ett förtydligande av bestämmelserna om förutsättningarna för att avbryta överföringen av el på grund av konsumentens avtalsbrott. Enligt lagförslaget ska det uttryckligen framgå att överföringen får avbrytas med hänvisning till betalningsförsummelse endast om betalningen avser överföring eller leverans av el. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 19.2.

Det finns också behov av att i lagtexten förtydliga vilka kostnader som omfattas av nätföretagets och elhandelsföretagets rätt till ersättning enligt bestämmelserna om avbrytande av överföringen av el till konsumenter. I promemorian föreslås att det ska tydliggöras att rätten till ersättning gäller kostnader som företaget

har haft för uppmaningar och underrättelser till konsumenten, meddelanden till socialnämnden och själva avstängningsåtgärden. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 19.3.

För att underlätta framtida undersökningar av hur vanligt det är att överföringen av el till konsumenter avbryts utan att det finns rättsliga förutsättningar föreslås att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om skyldighet för nätföretag att underrätta en myndighet om avbrytande av överföringen av el till elanvändare och skälen till avbrytandet. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 19.4.

Tillsyn

Tillsynsmyndighet enligt EU-rätten

Det ska tydligare framgå att nätmyndigheten utövar tillsyn över att nätföretag, elhandelsföretag och andra aktörer på elmarknaden följer Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003 (elhandelsförordningen) och delegerade akter och genomförandeakter som antagits på grundval av förordningen. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 22.2.

Tidsfrister för tariffillsyn

Bestämmelserna om tidsfrister för tariffillsyn föreslås utgå med hänsyn till att de har förlorat sin praktiska betydelse. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 22.3.

Prövning av tvister

Energimarknadsinspektionen prövar i dag tvister som gäller anslutning av anläggningar till elnätet, kostnader för mätning och ersättning vid inmatning av el. Det finns tydliga brister när det gäller ordningen för nätmyndighetens prövning. Övervägande skäl talar för att nätmyndigheten även i framtiden bör pröva tvisterna, men för att den nuvarande ordningen ska framstå som ändamålsenlig

krävs att den fråga som tvisten rör blir slutgiltigt avgjord genom den prövning som sker hos nätmyndigheten och, om myndighetens beslut överklagas, de allmänna förvaltningsdomstolarna. Nätmyndigheten bör alltså ha exklusiv prövningsrätt. I promemorian föreslås att nätmyndigheten ska pröva tvisterna allsidigt och slutgiltigt. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 22.4.

Överklagande

Bestämmelserna om överklagande till regeringen ska enligt lagförslaget ha i huvudsak samma utformning som i ellagen. Ledningar som ingår i distributionsnät kan dock inte, oavsett spänningsnivå, anses ha en sådan samhällsekonomisk betydelse att det är motiverat att regeringen, snarare än domstol, prövar koncessionsfrågan efter överklagande. Regeringen ska enligt förslaget inte pröva överklaganden när det gäller ledningar som varken ingår i transmissionsnät eller är utlandsförbindelser.

När det gäller sådana beslut som inte ska överklagas till regeringen finns det fördelar med att undvika en uppräknings av överklagbara beslut och att i stället ha generellt utformade överklagandebestämmelser. I de fall där avsikten är att ett beslut inte ska kunna överklagas bör detta tydligt framgå av lagtexten. I promemorian föreslås följande.

Nätmyndighetens beslut i frågor om nätkoncession, med undantag för de beslut som får överklagas till regeringen, och om återställningsåtgärder ska få överklagas till mark- och miljödomstol. Beslut att inleda en omprövning av nätkoncession för linje ska dock inte få överklagas.

Andra beslut av en förvaltningsmyndighet enligt elmarknadslagen ska få överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Nätmyndighetens beslut i ett ärende om omprövning av en intäktsram under tillsynsperioden efter ansökan av nätföretaget och den funktionsansvariga myndighetens beslut att beordra en ökning eller minskning av produktionen eller begränsning eller avbrytande av överföringen av el ska dock inte få överklagas.

Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 24.

2 Lagtext

2.1 Förslag till elmarknadslag

Härigenom föreskrivs¹ följande.

1 kap. Lagens innehåll samt ord och uttryck

Lagens innehåll

1 § Innehållet i denna lag är uppdelat enligt följande:

- 1 kap. – Lagens innehåll samt ord och uttryck
- 2 kap. – Nätkoncession
- 3 kap. – Ledningar vid trafikleder
- 4 kap. – Nätföretag
- 5 kap. – Redovisning av nätverksamhet
- 6 kap. – Tillgång till elnätet
- 7 kap. – Intäktsram för nätverksamhet
- 8 kap. – Mätning av överförd el
- 9 kap. – Leveranssäkerhet
- 10 kap. – Funktionsansvar
- 11 kap. – Balansansvar
- 12 kap. – Handel med el
- 13 kap. – Villkor för konsumenter

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/89/EG av den 18 januari 2006 om åtgärder för att trygga elförsörjning och infrastrukturinvesteringar, i den ursprungliga lydelsen, Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/28/EG av den 23 april 2009 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor och om ändring och ett senare upphävande av direktiven 2001/77/EG och 2003/30/EG, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1513, Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG, i den ursprungliga lydelsen, samt Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU av den 25 oktober 2012 om energieffektivitet, om ändring av direktiven 2009/125/EG och 2010/30/EU och om upphävande av direktiven 2004/8/EG och 2006/32/EG, i lydelsen enligt rådets direktiv 2013/12/EU.

- 14 kap. – Avbrytande av överföringen av el till konsumenter
- 15 kap. – Avbrottsersättning
- 16 kap. – Kommunala elföretag
- 17 kap. – Tillsyn m.m.
- 18 kap. – Straff och förverkande
- 19 kap. – Överklagande

2 § I elsäkerhetslagen (2016:732) finns bestämmelser om skyldigheter i fråga om elektriska anläggningar och elektrisk utrustning, elinstallationsarbete, ansvar för skada som orsakas av el från en starkströmsanläggning eller av säkerhetsbrist i el och ansvar för skada vid driftstörning.

Ord och uttryck i lagen

3 § I lagen avses med

anslutningspunkt: den punkt på elnätet där en elektrisk anläggning är ansluten,

balansansvar: ansvar för att balansera förbrukning och försäljning av el med produktion och inköp av el samt skyldighet att svara ekonomiskt för obalanser,

balansansvarig: den som har åtagit sig balansansvar,

balansavräkning: förfarande för att fastställa balansansvarigas ekonomiska ansvar för obalanser,

byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter: den byrå som inrättats genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 713/2009 av den 13 juli 2009 om inrättande av en byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter,

distribution: överföring av el för annans räkning genom en regionledning eller ett lokalnät,

distributionsnätsföretag: den som har nätkoncession för en regionledning eller nätkoncession för område,

elektrisk anläggning: en anläggning för produktion, överföring eller användning av el,

elhandelsföretag: den som yrkesmässigt levererar el till en elanvändare i en uttagspunkt eller till ett nätföretag för att täcka nätförluster,

fastkraftavtal: avtal om att under en angiven tid leverera en fastställd mängd el,

funktionsansvar: det övergripande ansvaret för att elektriska anläggningar samverkar driftsäkert och att balans inom hela eller delar av landet kortsiktigt upprätthålls mellan produktion och förbrukning av el,

inmatningspunkt: den punkt på elnätet där en elproducent, enligt avtal med ett nätföretag, matar in el från en produktionsanläggning,

intäktsram: de samlade intäkter som ett nätföretag högst får uppbära från nätverksamheten under en tillsynsperiod,

konsument: en fysisk person till vilken el överförs eller levereras huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet,

leveranspunkt: en inmatnings- eller uttagpunkt,

lokálnät: ledningar som omfattas av nätkoncession för område,

nätföretag: den som bedriver nätverksamhet,

nätkoncession: tillstånd att bygga och använda en starkströmsledning,

nätkoncession för linje: nätkoncession som avser en ledning med i huvudsak bestämd sträckning,

nätkoncession för område: nätkoncession som avser ett ledningsnät inom ett visst område,

nätverksamhet: att med stöd av nätkoncession ställa starkströmsledningar till förfogande för överföring av el, liksom projektering, byggande och underhåll av ledningar, ställverk och transformatorstationer, anslutning av elektriska anläggningar, mätning och beräkning av överförd effekt och energi samt annan verksamhet som behövs för att överföra el på elnätet,

regionledning: en ledning som omfattas av en nätkoncession för linje och inte ingår i ett transmissionsnät,

starkströmsledning: en elektrisk ledning för sådan spänning, strömstyrka eller frekvens som kan vara farlig för människor eller egendom,

transmission: överföring av el för annans räkning genom ett transmissionsnät,

transmissionsnät: ett tekniskt sammanhängande ledningsnät, som har en spänning om 220 kilovolt eller mer, sträcker sig över flera regioner inom landet och länkar samman det nationella elnätet med elnät i andra länder,

transmissionsnätsföretag: den som har nätkoncession för ledning som ingår i ett transmissionsnät,

uttagspunkt: den punkt på elnätet där en elanvändare, enligt avtal med ett nätföretag, tar ut el för förbrukning.

Myndigheter

4 § Regeringen utser myndigheter som ska ansvara för de uppgifter som enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen ligger på nätmyndigheten eller den funktionsansvariga myndigheten.

2 kap. Nätkoncession

Krav på nätkoncession

1 § En starkströmsledning får inte byggas eller användas utan nätkoncession. Till byggandet av en ledning räknas även schaktning, skogsavverkning eller liknande åtgärder för att bereda plats för ledningen.

Prövningsmyndighet

2 § Nätmyndigheten prövar frågor om nätkoncession enligt detta kapitel, om inte annat anges.

I 3 §, 9 § andra stycket, 26 §, 27 § tredje stycket, 35 § andra stycket, 37 § andra stycket, 39 § tredje stycket, 42 § tredje stycket och 43 § tredje stycket finns det bestämmelser om att regeringen prövar frågor om nätkoncession i vissa fall.

Regeringen får också pröva sådana frågor om nätkoncession som har betydelse för försvaret, om Försvarsmakten begär det. Nätmyndigheten ska i ett sådant fall överlämna frågan om prövningsmyndighet till regeringen för avgörande.

3 § Regeringen prövar ärenden om meddelande av nätkoncession, om ärendet avser en utlandsförbindelse eller det i ärendet finns en fråga om tillstånd till expropriation som ska prövas av regeringen.

Koncessionsformer

4 § En nätkoncession ska vara en nätkoncession för linje eller en nätkoncession för område.

I ett beslut om nätkoncession för område ska en högsta tillåtna spänning för ledningsnätet anges. När en sådan spänning bestäms ska följande särskilt beaktas:

1. den spänning som kan förutses behövas för att driva ledningsnätet,
2. inverkan på miljön vid en framtida utbyggnad av nätet,
3. säkerställandet av en samhällsekonomiskt motiverad utbyggnad av nätet, och
4. konsekvenser för berörda kunder.

Transformator- och kopplingsstationer

5 § En transformator- eller kopplingsstation som ska anslutas till en eller flera nya ledningar för vilka det krävs nätkoncession för linje får inte börja byggas förrän nätkoncession har meddelats för byggande av minst en av de nya ledningarna.

Undantag från kravet på nätkoncession

6 § Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från kravet på nätkoncession enligt 1 § och förbudet att börja bygga enligt 5 § i fråga om vissa slag av ledningar eller stationer eller i fråga om ledningar eller stationer inom vissa områden. En sådan föreskrift får dock inte avse utlandsförbindelser.

7 § Nätmyndigheten ska i det enskilda fallet, efter ansökan av den som avser att bygga eller som använder en starkströmsledning, lämna ett bindande besked i frågan om ledningen omfattas av föreskrifter som har meddelats med stöd av 6 §.

Ansökan om ett bindande besked får även göras av innehavaren av nätkoncessionen för det område där ledningen eller ledningarna är belägna.

8 § Nätmyndigheten får i ett enskilt fall medge undantag från kravet på nätkoncession enligt 1 § för ledningar som var i bruk den 1 januari 1998. Ett sådant beslut om undantag ska avse en bestämd tid, som får förlängas.

9 § Nätmyndigheten får, om det finns särskilda skäl, medge att en starkströmsledning får byggas redan innan nödvändig nätkoncession har meddelats eller att en transformator- eller kopplingsstation får byggas trots det som anges i 5 §. När en sådan ledning är färdig att tas i bruk får nätmyndigheten medge att ledningen används tills vidare under högst tre år i avvaktan på att ansökan om nätkoncession slutligt avgörs.

Regeringen prövar frågor om medgivande, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

Förutsättningar för meddelande av nätkoncession

10 § Nätkoncession får meddelas endast om anläggningen är lämplig från allmän synpunkt.

11 § En nätkoncession för linje får endast om det finns särskilda skäl meddelas för en ledning som är avsedd för spänning som inte överstiger högsta tillåtna spänning för de områden med nätkoncession som berörs av ledningen.

12 § En nätkoncession för linje får inte strida mot en detaljplan eller områdesbestämmelser. Om syftet med planen eller bestämmelserna inte motverkas, får dock små avvikelser göras.

13 § Vid prövning av frågor om meddelande av nätkoncession för linje tillämpas 2–4 kap. och 5 kap. 3 och 15 § miljöbalken.

För en elektrisk starkströmsledning som ska prövas för en nätkoncession för linje ska

1. frågan om byggandet eller användandet kan antas medföra en betydande miljöpåverkan avgöras i ett särskilt beslut enligt 6 kap. 26 och 27 §§ miljöbalken efter att en undersökning enligt 6 kap. 23–26 §§ har gjorts, om annat inte följer av undantagen i 6 kap. 23 § andra stycket,

2. en specifik miljöbedömning göras, information lämnas och samordning ske enligt 6 kap. 28–46 §§ miljöbalken, om en betydande miljöpåverkan kan antas, och

3. en liten miljökonsekvensbeskrivning tas fram enligt 6 kap. 47 § miljöbalken, om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas.

14 § Trots det som sägs i 13 § behöver frågor som har prövats i ett mål eller ärende om tillstånd enligt miljöbalken inte prövas på nytt i ärendet om nätkoncession.

Om det i målet eller ärendet om tillstånd enligt miljöbalken finns en miljökonsekvensbeskrivning som beskriver de direkta och indirekta effekter på människors hälsa och miljön som linjen kan medföra, behöver det inte finnas någon särskild miljökonsekvensbeskrivning i koncessionsärendet.

15 § Nätkoncession för område får meddelas endast om området utgör en med hänsyn till nätverksamheten lämplig enhet. Nätkoncession får inte meddelas för ett område som helt eller delvis sammanfaller med ett annat koncessionsområde.

16 § Nätkoncession får beviljas endast den som från allmän synpunkt är lämplig att utöva nätverksamhet. Nätkoncession för område får beviljas endast den som dessutom är lämplig att bedriva nätverksamhet inom det begärda området.

Nätkoncession för en utlandsförbindelse får beviljas och innehas endast av ett transmissionsnätsföretag eller en juridisk person där ett sådant företag har ett bestämmande inflytande. Nätkoncession får dock beviljas även andra om ledningen är av mindre betydelse för den samlade överföringen av el till och från utlandet.

Ansökan om nätkoncession med anledning av återkallelse

17 § Vid prövning av en ansökan om nätkoncession med anledning av återkallelse av en nätkoncession enligt 43 § första stycket 2 eller 3 tillämpas inte 10–15 §§.

Villkor för nätkoncession

18 § En nätkoncession ska förenas med de villkor som behövs för att skydda allmänna intressen och enskild rätt samt med de villkor för anläggningens utförande och nyttjande som behövs av säkerhetsskäl eller för att i övrigt skydda människors hälsa och miljön mot skador och olägenheter och främja en långsiktigt god hushållning med mark och vatten och andra resurser eller som av annat skäl behövs från allmän synpunkt.

19 § En nätkoncession får för sin giltighet göras beroende av att den som innehar koncessionen ställer säkerhet för kostnaderna att ta bort ledningen med tillhörande anläggningar och att vidta andra åtgärder för återställning. Staten, kommuner, landsting och kommunalförbund behöver inte ställa säkerhet.

Om det kan antas att den ställda säkerheten inte längre är tillräcklig, får den myndighet som prövar frågan om nätkoncession besluta om ytterligare säkerhet.

I fråga om beskaffenheten av säkerheten gäller 2 kap. 25 § utsokningsbalken. Säkerheten ska prövas av den myndighet som prövar frågan om nätkoncession och förvaras av länsstyrelsen.

Gränserna för en nätkoncession för område

20 § Gränserna för en nätkoncession för område får ändras av nätmyndigheten, om det behövs för en ändamålsenlig nätverksamhet och det kan ske utan synnerlig olägenhet för nätkoncessionshavaren.

I 7 kap. 31 § finns bestämmelser om fördelning av intäktsramen vid ändring av koncessionsgränser.

Nätkoncessions giltighetstid

21 § En nätkoncession gäller tills vidare.

En nätkoncession för linje får dock begränsas att gälla för en viss tid, om sökanden begär det eller om det annars finns särskilda skäl. Giltighetstiden får i ett sådant fall vara som längst femton år.

Giltighetstiden för en nätkoncession för linje som meddelas med anledning av återkallelse av en nätkoncession enligt 43 § första stycket 2 eller 3 får inte sträcka sig längre än den återkallade nätkoncessionens giltighetstid.

Förlängd giltighetstid för en tidsbegränsad nätkoncession

22 § Giltighetstiden för en nätkoncession för linje, som har meddelats för en viss tid enligt 21 § andra stycket, får förlängas efter ansökan av nätkoncessionshavaren. I sådant fall får villkoren för nätkoncessionen ändras eller upphävas och koncessionen förenas med nya villkor.

Giltighetstiden får inte förlängas med mer än femton år i taget. Om sökanden begär det, får det dock beslutas att nätkoncessionen i stället ska gälla tills vidare.

23 § En ansökan enligt 22 § ska göras senast två år före koncessionstidens utgång. Nätkoncessionen gäller till dess att ansökan har prövats slutligt.

Vid prövningen av en ansökan tillämpas 10–14, 16 och 18 §§.

24 § Om en ansökan enligt 22 § avslås eller avvisas, får prövningsmyndigheten besluta att nätkoncessionen ska fortsätta att gälla under den tid som krävs för att ledningen ska kunna tas ur bruk utan att det påverkar elförsörjningen. Tiden får dock bestämmas till mer än fem år från dagen för beslutet endast om det finns särskilda skäl.

25 § Om det finns särskilda skäl får, på ansökan av nätkoncessionshavaren, giltighetstiden för en nätkoncession för linje, som har meddelats för en viss tid, förlängas tillfälligt på oförändrade villkor. Tillfällig förlängning får meddelas för högst sammanlagt fem år.

Ett ärende enligt första stycket får avgöras utan att någon annan än sökanden haft tillfälle att yttra sig.

26 § Regeringen prövar ärenden om förlängning av en nätkoncessions giltighetstid enligt 22 eller 25 §, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

Omprövning av nätkoncession för linje

27 § En nätkoncession för linje som gäller tills vidare får omprövas i fråga om ledningens sträckning, tillåten spänning och villkor.

En omprövning får göras först fyrtio år efter det att nätkoncessionen meddelades. Om nätkoncessionen gäller tills vidare efter ett beslut enligt 22 §, ska tiden dock räknas från dagen för det beslutet.

Regeringen omprövar en nätkoncession som avser en utlandsförbindelse.

28 § Nätmyndigheten får besluta att en omprövning enligt 27 § ska inledas efter ansökan av nätkoncessionshavaren eller en kommun eller en länsstyrelse som berörs av nätkoncessionen. Nätmyndigheten får också besluta att inleda en omprövning på eget initiativ.

29 § En omprövning enligt 27 § ska inledas, om en omprövning är motiverad med hänsyn till de intressen som anges i 2–4 kap. miljöbalken eller något annat angeläget allmänt intresse.

En omprövning ska också inledas på ansökan av nätkoncessionshavaren, om en omprövning är motiverad för att säkerställa en ändamålsenlig och effektiv drift av nätverksamheten.

30 § Om nätmyndigheten beslutar att en omprövning enligt 27 § ska inledas i fråga om en nätkoncession som avser en utlandsförbindelse, ska myndigheten utreda ärendet och därefter med eget yttrande överlämna ärendet till regeringens prövning.

31 § En omprövning enligt 27 § ska avse följande krav:

1. att anläggningen är lämplig från allmän synpunkt,
2. att ledningen är avsedd för en sådan spänning som anges i 11 §, och
3. att nätkoncessionen uppfyller föreskrifterna i 12 §.

Nätkoncessionen får vid omprövning förenas med sådana villkor som anges i 18 §.

32 § Vid en omprövning enligt 27 § tillämpas 2–4 kap. och 5 kap. 3 och 15 §§ miljöbalken.

För nätkoncession för linje som ska omprövas ska

1. frågan om en betydande miljöpåverkan kan antas avgöras i ett särskilt beslut enligt 6 kap. 26 och 27 §§ miljöbalken efter att en undersökning enligt 6 kap. 23–26 §§ har gjorts, om annat inte följer av 6 kap. 23 § andra stycket,

2. en specifik miljöbedömning göras, information lämnas och samordning ske enligt 6 kap. 28–46 §§ miljöbalken, om en betydande miljöpåverkan kan antas, och

3. en liten miljökonsekvensbeskrivning tas fram enligt 6 kap. 47 § miljöbalken, om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas.

33 § Nätkoncessionshavaren ska tillhandahålla den utredning som behövs för omprövningen.

Nätmyndigheten får förelägga nätkoncessionshavaren att ge in den utredning som behövs. Ett sådant beslut om föreläggande får förenas med vite.

34 § Sedan en omprövning enligt 27 § har gjorts får en sådan omprövning göras på nytt först fyrtio år efter beslutet i det tidigare omprövningsärendet.

Ändring av villkor

35 § Villkor för en nätkoncession får ändras eller upphävas efter ansökan av nätkoncessionshavaren.

Regeringen prövar frågor enligt första stycket, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

36 § Villkoren för en nätkoncession för område får även utan ansökan omprövas sedan tjugofem år förflutit efter det att villkor senast meddelades. Nätkoncessionen får då förenas med nya villkor.

Överlåtelse av nätkoncession

37 § En nätkoncession får inte överlåtas utan tillstånd.

Regeringen prövar ärenden om tillstånd om ärendet avser en utlandsförbindelse.

38 § Vid prövning av ett ärende om tillstånd till överlåtelse av nätkoncession ska 16 § tillämpas.

Om en intäktsram vid överlåtelsen ska fördelas enligt 7 kap. 29 § andra stycket, får tillstånd till överlåtelse inte lämnas om inte fördelningen har godkänts enligt 7 kap. 30 § första stycket.

Färdigställande av ledning

39 § En innehavare av en nätkoncession för linje ska senast fem år efter det att beslutet att meddela nätkoncession fått laga kraft ha färdigställt den ledning som nätkoncessionen avser.

Om det finns särskilda skäl, får tiden för färdigställande förlängas efter ansökan av nätkoncessionshavaren. Ett beslut om förlängning ska meddelas för viss tid.

Regeringen prövar ärenden om förlängning enligt andra stycket, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

40 § En innehavare av en nätkoncession för linje ska senast tre månader innan tiden för färdigställande enligt 39 § löper ut till nätmyndigheten redovisa i vilken utsträckning ledningen är färdigställd.

41 § En innehavare av en nätkoncession för område ska till nätmyndigheten anmäla de ledningar med en högre spänning än 20 kilovolt som nätkoncessionshavaren har byggt inom området. Anmälan ska göras senast sex månader efter det att ledningen färdigställts.

Rätt att ta ledning ur bruk

42 § En nätkoncessionshavare får tillfälligt ta en ledning som omfattas av nätkoncession för linje ur bruk. Ledningen får dock inte

utan tillstånd vara ur bruk under en sammanhängande period som är längre än tre år.

Tillstånd enligt första stycket får inte meddelas, om det är olämpligt från elförsörjningssynpunkt. Ett tillstånd ska meddelas för viss tid.

Regeringen prövar ärenden om tillstånd enligt första stycket, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

Återkallelse av nätkoncession

43 § En nätkoncession ska återkallas helt eller delvis,

1. om en ledning eller ett ledningsnät inte längre behövs för en säker elförsörjning,

2. om staten, med stöd av 1 kap. 5 § lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar, löser in den eller de ledningar som avses med nätkoncessionen, eller

3. om nätkoncessionshavaren inte längre uppfyller villkoren enligt 16 § andra stycket första meningen för att inneha nätkoncessionen.

En nätkoncession får också återkallas helt eller delvis, om nätkoncessionshavaren inte har färdigställt en ledning i rätt tid enligt 39 §.

En fråga om återkallelse av en nätkoncession som avser en utlandsförbindelse prövas av regeringen.

Expediering och kungörelse av nätmyndighetens beslut

44 § Nätmyndighetens beslut i en fråga om nätkoncession ska delges sökanden och annan part.

45 § Nätmyndigheten ska kungöra följande beslut genom ett meddelande i Post- och Inrikes Tidningar:

1. beslut att meddela nätkoncession enligt 1 §,
2. beslut att lämna medgivande enligt 9 §,
3. beslut att en nätkoncession ska fortsätta gälla enligt 22, 24 eller 25 §,
4. beslut om omprövning av nätkoncession enligt 27 §, och

5. beslut om ändring eller upphävande av villkor för nätkoncession enligt 35 eller 36 §.

I meddelandet ska beslutets huvudsakliga innehåll och var beslutet hålls tillgängligt anges.

46 § Det meddelande som kungörs enligt 45 § ska senast den dag då det kungörs skickas till sådana kända sakägare som inte enligt 44 § ska delges det beslut som meddelandet avser.

Återställningsåtgärder

47 § Om en nätkoncession upphör att gälla, är den som senast haft nätkoncessionen skyldig att ta bort ledningen med tillhörande anläggningar och vidta andra åtgärder för återställning, om det behövs från allmän eller enskild synpunkt.

I samband med att nätkoncessionen upphör ska nätmyndigheten fastställa nätkoncessionshavarens skyldigheter enligt första stycket.

Om den som senast haft nätkoncessionen inte fullgör sina skyldigheter enligt första stycket, får nätmyndigheten förelägga denne vid vite att fullgöra skyldigheterna eller besluta att åtgärderna ska vidtas på nätkoncessionshavarens bekostnad. Ett beslut om att åtgärderna ska vidtas på nätkoncessionshavarens bekostnad får verkställas.

48 § Om en starkströmsledning har byggts utan nätkoncession, där sådan behövs, får nätmyndigheten förelägga ledningens innehavare att ta bort ledningen med tillhörande anläggningar och vidta andra åtgärder för återställning, om det behövs från allmän eller enskild synpunkt.

Om ledningens innehavare inte fullgör sina skyldigheter enligt första stycket, får nätmyndigheten förelägga innehavaren vid vite att fullgöra skyldigheterna eller besluta att åtgärderna ska vidtas på innehavarens bekostnad. Ett beslut om att åtgärderna ska vidtas på innehavarens bekostnad får verkställas.

49 § Om någon annans mark behöver tas i anspråk för sådana återställningsåtgärder som avses i 47 eller 48 §, får nätmyndigheten besluta att tillträde till marken ska lämnas under viss tid.

Återställningsåtgärderna ska utföras så, att minsta skada och intrång vållas. Byggnader får uppföras eller vägar byggas endast om markens ägare och den som har nyttjanderätt eller servitut avseende marken samtyckt till det eller nätmyndigheten lämnat tillstånd till åtgärden. Tillstånd får lämnas endast om åtgärden är oundgängligen nödvändig för att återställningsåtgärderna ska kunna vidtas.

50 § Om återställningsåtgärder som avses i 47 eller 48 § föranleder skada eller intrång, ska den som vidtar åtgärderna lämna ersättning.

Talan om ersättning väcks vid den mark- och miljödomstol inom vars område marken eller större delen av denna ligger.

3 kap. Ledningar vid trafikleder

1 § Innehavaren av en elektrisk ledning som har dragits fram inom området för en befintlig allmän väg, enskild väg som hålls öppen för trafik, järnväg, tunnelbana eller spårväg eller kanal eller annan sådan vattentrafikled (trafikled) är skyldig att, vid ändring av trafikleden, vidta de åtgärder med ledningen som behövs för att ändringen av trafikleden ska kunna genomföras. Ledningens innehavare ska svara för kostnaderna för dessa åtgärder.

2 § Om syftet med en ledning är att överföra el för belysning av en allmän väg, ska väghållaren ersätta ledningens innehavare för kostnader som avses i 1 §. Om ledningen även har ett annat ändamål, ska ersättningen bestämmas efter vad som är skäligt med hänsyn till omständigheterna.

3 § Om det i fall som avses i 1 § har vidtagits åtgärder med en ledning där denna korsar en trafikled, ska den som förvaltar trafikleden ersätta ledningens innehavare för kostnaderna för andra åtgärder än flyttning av stolpe, stag eller liknande anordning inom trafikledens område.

4 § Om en ledning som har dragits fram inom område för en befintlig trafikled leder till ökade kostnader för trafikledens underhåll, ska innehavaren av ledningen ersätta dessa ökade kostnader.

5 § Om arbete på en ledning som är belägen inom område för annan trafikled än allmän väg kan inverka på trafiksäkerheten eller om arbetet medför större ingrepp i trafikleden, ska det utföras efter anvisningar av den som förvaltar trafikleden eller genom förvaltarens försorg. Ledningens innehavare svarar för kostnaderna för arbetet, om inte annat följer av 3 §.

I fråga om arbete med ledning inom område för allmän väg gäller särskilda bestämmelser.

6 § Innehavare av en starkströmsledning inom område för järnväg ska ersätta kostnader eller skador som tillfogas järnvägsinfrastrukturens innehavare, infrastrukturförvaltaren eller ett järnvägsföretag genom att ledningen dras fram, används eller underhålls.

4 kap. Nätföretag

Grundläggande skyldigheter

1 § Ett nätföretag ansvarar för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av sitt ledningsnät och, i tillämpliga fall, dess anslutning till andra ledningsnät. Företaget svarar också för att dess ledningsnät är säkert, tillförlitligt och effektivt och för att det på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på överföring av el.

Transmission

Avgränsning av transmission

2 § Ett transmissionsnätsföretag får inte bedriva produktion av eller handel med el eller naturgas.

Ett transmissionsnätsföretag får trots första stycket bedriva produktion av el, om produktionen

1. uteslutande är avsedd att täcka nätförluster,

2. sker tillfälligt för att stabilisera nätet i situationer då driftsäkerheten påverkas eller riskerar att påverkas av mycket hög belastning eller allvarliga störningar, eller

3. sker tillfälligt för att ersätta utebliven el vid elavbrott.

3 § Ett transmissionsnätsföretag ska vara oberoende av företag som bedriver produktion av eller handel med el eller naturgas.

4 § Den som ensam eller tillsammans med någon annan utövar kontroll över ett företag som bedriver produktion av eller handel med el eller naturgas, får inte utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett transmissionsnätsföretag.

Den som ensam eller tillsammans med någon annan utövar kontroll över ett transmissionsnätsföretag, får inte utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett företag som bedriver produktion av eller handel med el eller naturgas.

Den som ensam eller tillsammans med någon annan får utse ledamöter till styrelsen eller motsvarande organ hos ett transmissionsnätsföretag, får inte utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett företag som bedriver produktion av eller handel med el.

5 § Det som anges i 4 § gäller inte kontroll eller rättighet som utövas av staten genom regeringen.

Det som anges i 4 § första och andra styckena om företag som bedriver produktion av eller handel med el gäller inte en elanvändare som själv producerar eller levererar el eller ensam eller tillsammans med någon annan kontrollerar ett företag som bedriver sådan verksamhet, förutsatt att elanvändaren är nettoförbrukare och värdet av den el som denne säljer till någon annan är obetydligt i förhållande till övrig näringsverksamhet.

Vid tillämpningen av andra stycket ska elanvändaren anses vara nettoförbrukare om den genomsnittliga elförbrukningen är större än produktionen per år räknat. I produktionen ska vid beräkningen ingå den el elanvändaren själv producerar och dennes andel i den el som produceras av ett företag som elanvändaren kontrollerar ensam eller tillsammans med någon annan.

6 § Bestämmelserna i 3 och 4 §§ hindrar inte att ett transmissionsnätsföretag bedriver sådan produktion av el som avses i 2 § andra stycket eller ingår i samma koncern som ett företag som bedriver produktion av el som uteslutande är knuten till driften av transmissionsnätsföretagets ledningsnät.

7 § En styrelseledamot, verkställande direktör, firmatecknare eller annan person med liknande ställning i ett transmissionsnätsföretag får inte samtidigt ha en motsvarande ställning i ett företag som bedriver produktion av eller handel med el med undantag för ett sådant produktionsföretag som avses i 6 §.

8 § Om ett transmissionsnätsföretag ingår i en koncern där en annan del bedriver produktion av eller handel med el, får åtgärder som vidtas av företaget i koncernen för att säkerställa att kraven i 3, 4 och 7 §§ är uppfyllda inte innebära att personal eller kommersiellt känsliga uppgifter överförs från transmissionsnätsföretaget till ett företag som bedriver produktion av eller handel med el.

Certifiering

9 § I lagen (2011:710) om certifiering av transmissionsnätsföretag för el finns bestämmelser om certifiering av transmissionsnätsföretag.

Övervakningsplan för samriskföretag

10 § Ett samriskföretag ska upprätta och genomföra en övervakningsplan, om

1. företaget har bildats för att genomföra ett samarbete som syftar till att integrera marknader för el i Norden och Europeiska unionen, och

2. det bland de företag som har bildat samriskföretaget finns nätföretag som ingår i samma koncern som företag som, utan att vara produktionsföretag som avses i 6 §, bedriver produktion av eller handel med el.

Av övervakningsplanen ska det framgå vilka åtgärder som samriskföretaget ska vidta för att förhindra diskriminerande och kon-

kurrensbegränsande beteende gentemot övriga aktörer på elmarknaden. I planen ska särskilt anges de särskilda skyldigheter som företagets anställda har för att förhindra detta.

Övervakningsplanen ska godkännas av byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter. Planen ska ges in till byrån för prövning av sådant godkännande.

Distribution

Avgränsning av distribution

11 § Ett distributionsnätsföretag får inte bedriva produktion av eller handel med el.

Ett distributionsnätsföretag får trots första stycket bedriva produktion av el, om produktionen

1. uteslutande är avsedd att täcka nätförluster,
2. sker tillfälligt för att stabilisera nätet i situationer då driftsäkerheten påverkas eller riskerar att påverkas av mycket hög belastning eller allvarliga störningar, eller
3. sker tillfälligt för att ersätta utebliven el vid elavbrott.

12 § Ett distributionsnätsföretag som ingår i en koncern vars samlade elnät har minst 100 000 elanvändare ska till sin organisation och sitt beslutsfattande vara åtskilt från företag som bedriver produktion av eller handel med el. Med elanvändare ska därvid förstås den som enligt avtal med distributionsnätsföretaget tar ut el från elnätet i en eller flera uttagspunkter.

I ett distributionsnätsföretag som avses i första stycket får inte en styrelseledamot, verkställande direktör eller firmatecknare samtidigt vara styrelseledamot, verkställande direktör eller firmatecknare i ett företag som bedriver produktion av eller handel med el.

13 § Ett distributionsnätsföretag som avses i 12 § första stycket får inte bevilja anställda i ledande ställning löner eller andra förmåner som grundar sig på resultatet i de delar av koncernen som bedriver produktion av eller handel med el.

14 § Ett distributionsnätsföretag som avses i 12 § första stycket ska liksom sitt moderföretag se till att nätföretaget har den faktiska

beslutanderätten som är självständig i förhållande till övriga delar av koncernen när det gäller de tillgångar som nätföretaget behöver för att trygga drift, underhåll och utbyggnad av nätet.

Distributionsnätsföretagets ägare får trots första stycket ha sådan insyn och utöva sådan styrning som krävs för att säkerställa en rimlig avkastning på de investeringar som gjorts i nätföretaget. Ett moderföretag får dock inte ge instruktioner för den löpande förvaltningen eller för särskilda beslut om byggande eller modernisering av ledningsnät, om inte instruktionerna avser beslut som går utöver de ekonomiska ramar som fastställts av bolagsstämman eller motsvarande organ i ett dotterföretag.

Övervakningsplan för distributionsnätsföretag

15 § Ett distributionsnätsföretag som ingår i samma koncern som ett företag som bedriver produktion av eller handel med el ska upprätta en övervakningsplan och se till att planen följs.

Av övervakningsplanen ska det framgå vilka åtgärder som ska vidtas för att motverka diskriminerande beteende gentemot övriga aktörer på elmarknaden. I planen ska särskilt anges de särskilda skyldigheter som de anställda har för att detta mål ska uppnås.

16 § Ett distributionsnätsföretag som är skyldigt att upprätta en övervakningsplan enligt 15 § ska utse en övervakningsansvarig, som självständigt ska bevaka att planen upprättas och följs. Distributionsnätsföretaget ska se till att den övervakningsansvarige har de befogenheter och tillgång till den information som krävs för att utföra uppdraget.

Den övervakningsansvarige ska årligen upprätta en rapport över de åtgärder som vidtagits enligt övervakningsplanen och ge in rapporten till nätmyndigheten. Distributionsnätsföretaget ska offentliggöra rapporten.

Kommunikation med elanvändare och allmänheten

17 § Om ett distributionsnätsföretag och ett företag som bedriver produktion av eller handel med el ingår i samma koncern, ska företagen när de vänder sig till enskilda elanvändare eller

allmänheten ange sin identitet på ett sådant sätt att det tydligt framgår vilken verksamhet företaget bedriver.

Undantag i vissa fall

18 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från kraven i 15–17 §§ i fråga om distributionsnätsföretag vars ledningar i huvudsak matar in el från anläggningar för produktion av förnybar el. En sådan föreskrift får dock inte gälla distributionsnätsföretag som avses i 12 § första stycket.

19 § Nätmyndigheten ska i det enskilda fallet, på ansökan av ett företag som bedriver eller avser att bedriva distribution, meddela ett bindande besked i frågan om företaget omfattas av föreskrifter om undantag enligt 18 §.

Ett bindande besked får förenas med villkor. Dessa ska framgå av beskedet.

El som används i nätverksamheten

20 § Ett nätföretag får inte ställa upp villkor som utesluter elproducenter från att tillhandahålla el som är avsedd att täcka nätförluster eller behövs för driften av ledningsnätet med hänvisning endast till kraftslag.

Nätföretaget ska anskaffa den el som är avsedd för sådana ändamål som anges i första stycket på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

Efterfrågefleksibilitet

21 § Ett nätföretag får inte ställa upp tekniska krav eller andra villkor som försvårar tillhandahållandet av tjänster i form av ändrad elförbrukning, om inte villkoret är motiverat med hänsyn till en säker, tillförlitlig och effektiv drift av ledningsnätet.

22 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka tekniska villkor som får ställas upp av nätföretagen när det gäller sådana tjänster som avses i 21 §.

Ersättning vid inmatning av el

23 § Innehavare av en produktionsanläggning har rätt till ersättning av det nätföretag till vars ledningsnät anläggningen är ansluten.

Ersättningen ska motsvara

1. värdet av den minskning av energiförluster som inmatning av el från anläggningen medför i nätföretagets ledningsnät, och
2. värdet av den reduktion av nätföretagets avgifter för att ha sitt ledningsnät anslutet till ett annat nätföretags ledningsnät som blir möjlig genom att anläggningen är ansluten till ledningsnätet.

24 § Regeringen får meddela föreskrifter om beräkningen av ersättningen enligt 23 §.

Prövning av tvister

25 § Tvister om rätt till ersättning för inmatad el enligt 23 § och ersättningsens storlek tas upp av nätmyndigheten.

En tvist ska inte prövas om ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten senare än två år efter det att nätföretaget sänt ett skriftligt ställningstagande till berörd part under dennes senaste kända adress.

5 kap. Redovisning av nätverksamhet

Redovisning

Åtskild redovisning av nätverksamhet

1 § Nätverksamhet ska ekonomiskt redovisas skilt från annan verksamhet. Därvid ska transmission redovisas skilt från annan nätverksamhet.

Redovisning av nätkoncession för område

2 § Redovisning av nätverksamhet som grundas på nätkoncession för område ska avse varje område för sig.

Nätmyndigheten ska dock besluta att ett distributionsnätsföretags samtliga områden som ligger geografiskt nära varandra ska redovisas samlad, om inte områdena sammantagna utgör en för nätverksamhet olämplig enhet.

3 § Nätmyndigheten ska fatta beslut i frågan om koncessionsområden ska omfattas av samlad redovisning enligt 2 § andra stycket när det finns ett beslut, som har fått laga kraft, om

1. meddelande av en nätkoncession enligt 2 kap. 1 §,
2. ändring av gränserna för en nätkoncession för område enligt 2 kap. 20 §,
3. tillstånd till överlåtelse av en nätkoncession enligt 2 kap. 37 §, eller
4. återkallelse av en nätkoncession enligt 2 kap. 43 §.

Nätmyndigheten får fatta ett beslut i frågan om samlad redovisning även i andra fall, om det är motiverat med hänsyn till ändrade förhållanden.

I ett beslut om samlad redovisning eller ändring av sådana beslut ska det anges när den samlade redovisningen ska påbörjas eller upphöra.

Redovisning av nätkoncession för linje

4 § Nätkoncession för linje ska redovisas skilt från nätkoncession för område.

Redovisningen av nätkoncession för område ska dock även innefatta nätkoncession för linje, om nätkoncessionen för linje avser en ledning som organisatoriskt, tekniskt och funktionellt ingår i ett nät som innehas med stöd av nätkoncession för område och helt eller delvis är belägen inom koncessionsområdet.

Avgifter för överföring av el för nätkoncessioner som redovisas samlat

5 § I 6 kap. 17 § finns bestämmelser om avgifter för överföring av el för nätkoncessioner som redovisas samlat.

Ytterligare föreskrifter om redovisning

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela

1. ytterligare föreskrifter om redovisning av nätverksamhet, och
2. föreskrifter om skyldighet att ge in redovisningshandlingar till nätmyndigheten.

Revision

7 § Revisor hos nätföretag ska göra en särskild granskning av redovisningen av nätverksamheten.

Revisorn ska årligen i ett särskilt intyg avge ett utlåtande i frågan om redovisningen av nätverksamheten skett enligt gällande bestämmelser. Intyget ska av företaget ges in till nätmyndigheten.

8 § Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om revision av nätverksamhet.

Förseningsavgift

9 § Om ett nätföretag inte inom föreskriven tid lämnar in de handlingar som krävs enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 6 § 2, ska företaget betala förseningsavgift till staten enligt 10 §. Detsamma gäller om ett nätföretag inte lämnar in ett revisorsintyg enligt 7 § andra stycket.

Beslut om förseningsavgift meddelas av nätmyndigheten.

10 § Ett nätföretag ska betala en förseningsavgift om de handlingar som anges i 9 § inte har kommit in till nätmyndigheten inom sju månader från räkenskapsårets utgång. Om företaget har beslutat om fortsatt bolagsstämma enligt 7 kap. 14 § andra stycket aktiebolagslagen (2005:551) eller om fortsatt föreningsstämma

enligt 7 kap. 4 § tredje stycket lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar, ska dock företaget betala förseningsavgift först om handlingarna inte har kommit in inom nio månader från räkenskapsårets utgång. Avgiften ska uppgå till 10 000 kr.

Om de handlingar som anges i 9 § inte har kommit in inom två månader från det att underrättelse avsändes till företaget om ett beslut om förseningsavgift enligt första stycket, ska företaget betala en ny förseningsavgift. Den nya avgiften ska uppgå till 10 000 kr.

Om de handlingar som anges i 9 § inte har kommit in inom två månader från det att underrättelse avsändes till företaget om ett beslut om förseningsavgift enligt andra stycket, ska företaget betala en ny förseningsavgift. Den nya avgiften ska uppgå till 20 000 kr.

11 § Om registrering har skett av ett beslut om att företaget försatts i konkurs eller trätt i likvidation, får beslut om förseningsavgift inte meddelas.

12 § Har företaget inom föreskriven tid gett in de handlingar som anges i 9 § men har handlingarna någon brist som lätt kan avhjälpas, får nätmyndigheten meddela beslut om förseningsavgift endast om företaget har underrättats om bristen och fått tillfälle att avhjälpa den men inte gjort det inom den tid som angetts i underrättelsen. En sådan underrättelse får sändas med posten till den postadress som företaget senast har anmält hos nätmyndigheten.

13 § En förseningsavgift ska efterskänkas, om underlåtenheten att ge in handlingen framstår som ursäktlig med hänsyn till omständigheter som företaget inte har kunnat råda över. Avgiften ska också efterskänkas om det framstår som uppenbart oskäligt att ta ut den.

Första stycket ska beaktas även om något yrkande om detta inte har framställts, om det föranleds av vad som har förekommit i ärendet.

14 § Om en förseningsavgift inte har betalats efter betalningsuppsmaning, ska avgiften lämnas för indrivning.

Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske.

15 § Regeringen får meddela föreskrifter om att indrivning enligt 14 § inte behöver begäras för ringa belopp.

16 § Ett beslut om förseningsavgift får verkställas även om det inte har fått laga kraft.

Om ett företag har rätt att få tillbaka betalad förseningsavgift på grund av en domstols beslut, ska ränta betalas på den återbetalade förseningsavgiften från och med månaden efter den då förseningsavgiften betalades in till och med den månad då återbetalning görs. I fråga om räntans storlek tillämpas 65 kap. 4 § tredje stycket skatteförfarandelagen (2011:1244).

6 kap. Tillgång till elnätet

Anslutning till elnätet

Skyldighet att ansluta en anläggning

1 § Den som har nätkoncession är, om det inte finns särskilda skäl, skyldig att på skäligena villkor ansluta en elektrisk anläggning till ledningen eller ledningsnätet. Avgifter och övriga villkor ska vara objektiva och icke-diskriminerande.

I fråga om lokalnät gäller anslutningsskyldigheten endast anläggningar inom koncessionsområdet.

Med anslutning av elektriska anläggningar avses också återin-koppling av en befintlig anläggning och höjning av avtalad effekt i en anslutningspunkt.

2 § Vill någon ansluta en elektrisk anläggning till en ledning som omfattas av en nätkoncession för linje i stället för till ett ledningsnät som omfattas av en nätkoncession för område, får den som har nätkoncessionen för linje göra anslutningen endast efter medgivande av den som har nätkoncession för området.

Om sådant medgivande inte lämnas, får nätmyndigheten, om det finns särskilda skäl, meddela tillstånd till anslutningen.

3 § Ett nätföretag som är skyldigt att ansluta en anläggning enligt 1 § ska genomföra anslutningen inom skälig tid.

Anslutningsskyldigheten ska fullgöras inom två år från det att nätföretaget har tagit emot en begäran om anslutning, om inte en längre tid är nödvändig med hänsyn till anslutningens omfattning och tekniska utformning eller det annars finns särskilda skäl.

4 § Ett nätföretag ska ha standardiserade rutiner för anslutning av elproduktionsanläggningar. Sådana rutiner ska, så långt det är möjligt och ändamålsenligt, säkerställa en snabb och enkel anslutning.

Uppgifter om villkor för anslutning

5 § Ett nätföretag ska utan dröjsmål till den som begär det lämna skriftlig uppgift om de allmänna villkor som företaget tillämpar för anslutning.

I samband med en begäran om en ny anslutning ska uppgift om avgift och övriga villkor för anslutningen lämnas inom skälig tid.

Tidsplaner för anslutning

6 § Ett nätföretag som har tagit emot en ansökan om anslutning av en elproduktionsanläggning ska ange en tidsplan för handläggningen av ansökan.

När uppgift enligt 5 § andra stycket lämnas i fråga om anslutning av en elproduktionsanläggning, ska nätföretaget även ange en tidsplan för anslutningen.

Anslutningsavgifter

7 § Avgiften för anslutning till en ledning eller ett ledningsnät ska utformas så att nätföretagets skäliga kostnader för anslutningen täcks. Anslutningspunktens geografiska läge och den avtalade effekten i anslutningspunkten ska särskilt beaktas.

Om staten enligt ett avtal med ett nätföretag har finansierat åtgärder som är nödvändiga för att öka elnätets kapacitet för att underlätta anslutningen av anläggningar för produktion av förnybar el, ska avgiften för anslutning utformas så att den som vill ansluta en anläggning ersätter nätföretagets kostnader för sådana åtgärder i

den del som svarar mot anläggningens andel av den totala kapacitetsökningen. Detta gäller även om nätkoncessionen överläts.

8 § Ett nätföretag ska offentliggöra principer för hur kostnaderna för teknisk anpassning ska fördelas vid anslutning till elnätet.

Överföring av el

Skyldighet att överföra el

9 § Ett nätföretag är skyldigt att på skäliga villkor överföra el för annans räkning. Avgifter och övriga villkor ska vara objektiva och icke-diskriminerande.

Rätt att använda elnätet inom landet

10 § Villkoren för överföring av el ska utformas så, att betald anslutningsavgift ger rätt att använda elnätet inom landet, med undantag för utlandsförbindelser med en spänning som understiger 220 kilovolt.

God kvalitet på överföringen av el

11 § Överföring av el för annans räkning ska vara av god kvalitet.

Ett nätföretag är skyldigt att avhjälpa brister hos överföringen i den utsträckning kostnaderna för att avhjälpa bristerna är rimliga i förhållande till de olägenheter för elanvändarna som är förknippade med bristerna.

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka krav som ska vara uppfyllda för att överföringen av el ska vara av god kvalitet.

Uppgifter om villkor för överföring

13 § Ett nätföretag ska utan dröjsmål till den som begär det lämna skriftlig uppgift om avgifter och övriga villkor för överföring av el. Nätföretaget ska även offentliggöra sådana uppgifter.

Avgifter för överföring av el*Allmänt om avgifter för överföring*

14 § Avgifter för överföring av el ska utformas på ett sätt som är förenligt med ett effektivt utnyttjande av elnätet och en effektiv elproduktion och elanvändning.

15 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur avgifterna ska utformas för att främja ett effektivt utnyttjande av elnätet eller en effektiv elproduktion och elanvändning.

Avgifter för lokal distribution

16 § Avgifter för överföring av el på lokalnät får inte utformas med hänsyn till var inom ett koncessionsområde en anslutning är belägen.

Om ett eller flera koncessionsområden slås samman helt eller delvis ska enhetliga avgifter för det nya området börja tillämpas senast tre år efter sammanslagningen.

17 § I områden som redovisas samlat enligt 5 kap. 2 § andra stycket ska enhetliga avgifter tillämpas från den dag som nätmyndigheten anger i beslutet. Den dagen får inte infalla senare än fem år från beslutet om samlad redovisning eller beslutet om ändring av ett sådant beslut.

Om samlad redovisning sker enligt 5 kap. 4 § andra stycket, ska vid tillämpningen av bestämmelserna i detta kapitel en ledning som omfattas av nätkoncession för linje som redovisas tillsammans med nätkoncession för område anses omfattas av nätkoncessionen för område.

Avgifter för regional distribution

18 § På en regionledning får avgifterna för överföring av el för varje spänningsnivå inte utformas med hänsyn till var en uttagspunkt är belägen i förhållande till ledningens anslutning till ett annat nätföretags ledning som omfattas av nätkoncession för linje.

Avgifter för en elektrisk anläggning som tar ut el direkt från en transformator på en regionledning ska utformas med utgångspunkt i avgifterna för spänningsnivån omedelbart före transformatorn med ett skäligt tillägg för nedtransformeringen.

19 § På en regionledning ska inom varje normalt spänningsintervall avgifterna för överföring av el utformas utifrån nätföretagets kostnader för samtliga regionledningar i hela landet som kan hänföras till respektive spänningsintervall.

Den del av de beräknade kostnaderna som utgörs av betalning för överföring på transmissionsnät och andra regionledningar ska dock beaktas samlat endast för nätföretagets samtliga regionledningar inom en och samma region.

Avgifter för transmission

20 § På ett transmissionsnät får avgifterna för överföring av el utformas med hänsyn till var på nätet en anslutningspunkt är belägen.

Småskalig elproduktion

21 § En innehavare av en produktionsanläggning som kan leverera en effekt om högst 1 500 kilowatt ska för överföring av el betala endast en avgift som motsvarar den årliga kostnaden för mätning och rapportering på nätföretagets ledningar. Innehavaren ska dessutom betala en engångsavgift för anslutning.

Om flera sådana anläggningar som finns i närheten av varandra gemensamt matar in el på ledningsnätet, ska anläggningarna betraktas som separata anläggningar vid tillämpningen av första stycket.

22 § En elanvändare som har ett säkringsabonnemang om högst 63 ampere och som producerar el vars inmatning kan ske med en effekt om högst 43,5 kilowatt ska inte betala någon avgift för inmatningen.

Fakturering

23 § Nätföretag får inte debitera någon avgift för att tillhandahålla elanvändarna fakturor och faktureringsinformation om energianvändningen.

Förhandsprövning av villkor

24 § Ett nätföretag får inte ingå avtal om tillträde till en ledning eller ett ledningsnät förrän de metoder som har använts för att utforma avtalsvillkoren har prövats av nätmyndigheten. Nätmyndigheten ska godkänna metoderna, om de kan antas leda till att villkoren i avtalen är objektiva och icke-diskriminerande. Prövningen ska dock inte omfatta metoder för att utforma avgifter för anslutning eller överföring.

Om nätmyndigheten inte godkänner de metoder som föreslås i en ansökan, ska myndigheten i beslutet ange de metoder som i stället ska tillämpas.

Beslut enligt första och andra styckena gäller omedelbart. Nätmyndigheten ska delge beslutet enligt 49 § första stycket 1 och andra stycket delgivningslagen (2010:1932).

Prövning av tvister

25 § Tvister om ett nätföretags skyldigheter enligt 1, 3, 21 och 22 §§ tas upp av nätmyndigheten.

26 § Om en sådan tvist som anges i 25 § gäller ett nätföretags skyldigheter enligt 1 eller 3 §, ska beslut i ärendet fattas inom två månader från det att ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten. Om myndigheten behöver ytterligare tid för att avgöra ärendet får nätmyndigheten förlänga tiden med två månader eller,

om sökanden medger det, med den ytterligare tid som kan behövas för att ärendet ska kunna avgöras.

Nätmyndighetens beslut gäller omedelbart.

27 § En sådan tvist som anges i 25 § ska inte prövas, om ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten senare än två år efter det att nätföretaget sânt ett skriftligt ställningstagande till berörd part under dennes senaste kända adress.

7 kap. Intäktsram för nätverksamhet

Fastställande av en intäktsram

1 § En intäktsram ska fastställas i förväg för varje tillsynsperiod.

I 14–18 §§ finns särskilda bestämmelser om fastställande av intäktsramar för intäkter från olika ledningar eller ledningsnät.

2 § Ett nätföretag ska till nätmyndigheten lämna de uppgifter som myndigheten behöver för att fastställa en intäktsram.

3 § Nätmyndigheten ska meddela beslut om fastställande av intäktsramen senast två månader innan tillsynsperioden börjar.

Det ska framgå av beslutet vilka uppgifter och metoder som har använts vid fastställandet av ramen.

4 § En tillsynsperiod ska vara fyra kalenderår, om det inte finns särskilda skäl för en annan tidsperiod.

Intäktsramens storlek

5 § Intäktsramen ska täcka skäliga kostnader för att bedriva nätverksamhet under tillsynsperioden och ge en rimlig avkastning på det kapital som krävs för att bedriva verksamheten (kapitalbas).

Skäliga kostnader

6 § Som skäliga kostnader för att bedriva nätverksamheten ska anses kostnader för en ändamålsenlig och effektiv drift av en nätverksamhet med likartade objektiva förutsättningar.

Kostnad för avbrottsersättning enligt 15 kap. ska inte anses vara en skälig kostnad enligt första stycket.

7 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om vad som ska anses vara skäliga kostnader för att bedriva nätverksamhet och hur sådana kostnader ska beräknas.

Rimlig avkastning

8 § Kapitalbasen ska beräknas med utgångspunkt i de tillgångar som nätföretaget använder för att bedriva nätverksamheten. Vidare ska hänsyn tas till investeringar och avskrivningar under tillsynsperioden.

En tillgång som inte behövs för att bedriva verksamheten ska anses ingå i kapitalbasen, om det skulle vara oskäligt mot nätföretaget att bortse från tillgången.

9 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela

1. ytterligare föreskrifter om hur kapitalbasen ska beräknas, och
2. föreskrifter om beräkningen av en rimlig avkastning på kapitalbasen.

Kvaliteten i nätverksamheten

10 § När intäktsramen bestäms ska hänsyn tas till kvaliteten i nätverksamheten. En sådan bedömning får medföra en ökning eller minskning av vad som anses vara en rimlig avkastning på kapitalbasen.

Vid bedömningen enligt första stycket ska ett avbrott i överföringen av el beaktas endast om avbrottet inte medför skade-

ståndsskyldighet för nätföretaget eller ger rätt till avbrottsersättning enligt 15 kap.

11 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som avses med kvaliteten i nätverksamheten vid en bedömning enligt 10 §.

Effektivt utnyttjande av elnätet

12 § När intäktsramen bestäms ska hänsyn tas till i vilken utsträckning nätverksamheten bedrivs på ett sätt som är förenligt med eller bidrar till ett effektivt utnyttjande av elnätet. En sådan bedömning får medföra en ökning eller minskning av vad som anses vara en rimlig avkastning på kapitalbasen.

13 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som avses med ett effektivt utnyttjande av elnätet.

Olika ledningar eller ledningsnät

Intäkter från ett lokalnät

14 § Vid fastställande av en intäktsram för intäkter från ett lokalnät ska intäktsramen fastställas för varje koncessionsområde för sig.

Om nätmyndigheten enligt 5 kap. 2 § andra stycket har medgivit att flera nätkoncessioner för område får redovisas samlat, ska dock dessa vid fastställandet av intäktsramen anses utgöra ett koncessionsområde.

Om samlad redovisning sker enligt 5 kap. 4 § andra stycket, ska nätkoncessionerna vid fastställandet av intäktsramen anses utgöra en nätkoncession för område.

Intäkter från en regionledning

15 § Vid fastställande av en intäktsram för intäkter från en regionledning ska intäktsramen fastställas samlat för nätföretagets samtliga regionledningar i hela landet.

Intäkter från ett transmissionsnät

16 § En intäktsram ska fastställas för intäkter från ett transmissionsnät.

17 § Om ett transmissionsnätsföretag är funktionsansvarig myndighet, ska den del av verksamheten som inte kan hänföras till en viss kund eller kundkategori anses ingå i nätverksamheten.

Om transmissionsnätsföretaget deltar i europeiskt samarbete, som syftar till att utveckla och vidmakthålla en fungerande europeisk marknad för el, ska även den verksamheten anses ingå i nätverksamheten.

18 § Om ett transmissionsnätsföretag, som är en statlig myndighet, har finansierat en förstärkning av elnätet enligt ett sådant avtal som avses i 6 kap. 7 § andra stycket, ska transmissionsnätsföretagets kostnader med anledning av avtalet anses ha uppstått i företagets nätverksamhet.

Intäkter med anledning av avtalet ska anses vara intäkter från transmission.

Omprövning av intäktsramen under tillsynsperioden

19 § På ansökan av nätföretaget om omprövning kan nätmyndigheten ändra en fastställd intäktsram under tillsynsperioden, om det finns omständigheter som bedöms medföra en väsentlig ökning av intäktsramen vid en omprövning enligt 21 § eller om det annars finns särskilda skäl.

En ansökan om omprövning ska handläggas skyndsamt.

20 § Nätmyndigheten ska ändra en fastställd intäktsram under tillsynsperioden om

1. det nätföretag som beslutet gäller har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter som i mer än ringa omfattning har inverkat på intäktsramens storlek,
2. beslutet har fattats på ett uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag och detta i mer än ringa omfattning har inverkat på intäktsramens storlek, eller
3. det annars finns särskilda skäl.

Omprövning av intäktsramen efter tillsynsperioden

21 § Nätmyndigheten ska ompröva den fastställda intäktsramen efter tillsynsperiodens slut, om det finns skäl att anta att ramen är större eller mindre än vad som är motiverat av senare kända förhållanden.

Om det inte finns särskilda hinder, ska ett beslut i frågan om ändring av intäktsramen meddelas senast tio månader efter tillsynsperiodens slut. Om nätmyndigheten avser att meddela beslut vid en senare tidpunkt, ska nätföretaget underrättas om det inom den nämnda tiden. Har en sådan underrättelse inte skett får myndigheten inte meddela ett omprövningsbeslut som är till nackdel för nätföretaget.

22 § Vid omprövning enligt 21 § ska nätmyndigheten kontrollera om de antaganden som legat till grund för beslutet om fastställande av intäktsram överensstämmer med det faktiska utfallet under perioden.

Vid bedömningen ska nätmyndigheten tillämpa 5, 6, 8, 10 och 12 §§ och föreskrifter som har meddelats i anslutning till dessa bestämmelser. Nätmyndigheten ska utgå från de uppgifter och metoder som myndigheten har använt vid fastställandet av intäktsramen och som framgår av beslutet om fastställande.

Omprövning under eller efter tillsynsperioden

23 § Om en allmän förvaltningsdomstol har ändrat ett beslut om intäktsram för ett nätföretag och grunden för ändring av det beslutet är tillämplig även för ett annat nätföretag, ska nätmyndigheten,

efter ansökan av det senare nätföretaget, ompröva det beslut om intäktsram som gäller för det företaget.

En ansökan om omprövning ska ha kommit in till nätmyndigheten inom tre månader efter det att domstolens avgörande fått laga kraft.

24 § Nätmyndigheten ska ompröva ett beslut om intäktsramen för en tillsynsperiod, om myndigheten eller en allmän förvaltningsdomstol har beslutat om ändring i fråga om en tidigare tillsynsperiod och det avgörandet har fått laga kraft.

Verkan av beslut

25 § Ett beslut av nätmyndigheten enligt 3, 20, 21, 23 och 24 §§ ska gälla trots att det överklagas.

Beräkning av intäkter

26 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur nätföretagens intäkter under en tillsynsperiod ska beräknas vid avstämning mot intäktsramen.

Avvikelser från intäktsramen

27 § Om de samlade intäkterna från nätverksamheten under tillsynsperioden har avvikit från intäktsramen, ska det belopp med vilket intäkterna överstigit eller understigit intäktsramen minska respektive öka ramen för den påföljande tillsynsperioden.

28 § Om de samlade intäkterna från nätverksamheten under tillsynsperioden har överstigit intäktsramen med mer än fem procent, ska ett överdebiteringstillägg beräknat enligt andra stycket minska intäktsramen för den påföljande tillsynsperioden.

Beräkningen av överdebiteringstillägget ska grundas på den del av de samlade intäkterna från nätverksamheten som överstiger intäktsramen.

Överdebiteringstillägget ska beräknas efter en räntesats som motsvarar den genomsnittliga referensränta enligt 9 § räntelagen (1975:635) som under tillsynsperioden fastställts av Riksbanken med ett tillägg av femton procentenheter.

Överlåtelse av nätkoncession

29 § Om ett nätföretag under en tillsynsperiod överlåter en nätkoncession, ska den fastställda intäktsramen enligt 1 § fortsätta att gälla för övertagaren av koncessionen. Övertagaren träder även i övrigt i överlåtarens ställe när det gäller tillämpningen av bestämmelserna i detta kapitel på nätkoncessionen.

Om en intäktsram har fastställts för den överlåtna nätkoncessionen tillsammans med annan nätkoncession, ska överlåtaren och övertagaren fördela intäktsramen proportionerligt i förhållande till hur stor del av kapitalbasen som överlåtits. Motsvarande gäller för intäkter som överstiger eller understiger intäktsramen samt överdebiteringstillägg. Om det finns särskilda skäl, får fördelningen göras på ett annat sätt.

30 § En fördelning enligt 29 § andra stycket ska godkännas före överlåtelsen. Fråga om godkännande prövas av nätmyndigheten. Regeringen ska dock pröva frågan, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

Ett förslag till fördelning ska lämnas in till nätmyndigheten tillsammans med de uppgifter som krävs för att pröva förslaget. Om ärendet avser en utlandsförbindelse, ska nätmyndigheten utreda frågan och därefter med eget yttrande överlämna ärendet till regeringens prövning.

Frågan om godkännande av förslaget ska handläggas skyndsamt.

Ändring av koncessionsgränser

31 § Det som sägs om överlåtelse av nätkoncession i 29 § andra stycket gäller i tillämpliga delar vid beslut om ändring av gränserna för en nätkoncession för område enligt 2 kap. 20 §.

Nätmyndigheten beslutar om fördelningen av intäktsramen vid ändring av koncessionsgränser.

Skyldighet att lämna uppgifter

32 § Ett nätföretag ska till nätmyndigheten lämna de uppgifter som behövs för en prövning enligt 20, 21, 24 och 31 §§.

8 kap. Mätning av överförd el

Skyldighet att mäta överförd el

1 § Ett nätföretag är skyldigt att mäta och registrera mängden överförd el.

2 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. mätning och registrering enligt 1 §,
2. skyldighet för nätföretag att utföra beräkningar av mängden överförd el, och
3. de funktionskrav som mätsystem och mätutrustning ska uppfylla.

Rapportering

3 § Ett nätföretag ska på begäran rapportera resultaten av de mätningar som görs enligt 1 § till ett företag som elanvändaren eller elproducenten har utsett.

4 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela

1. ytterligare föreskrifter om skyldighet att rapportera mätresultat, och
2. föreskrifter om skyldighet att rapportera beräkningar av mängden överförd el.

Kostnader för mätning

5 § En elanvändare som begär att elförbrukningen ska mätas på annat sätt än enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 2 § 1 ska av nätföretaget debiteras merkostnaden för denna mätning och

för rapporteringen av resultaten av dessa mätningar. Om mätningen av elanvändarens förbrukning då kräver en annan mätutrustning än vid mätning enligt de nämnda föreskrifterna, ska elanvändaren debiteras kostnaden för mätaren med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i uttagspunkten.

Trots det som sägs i första stycket får en elanvändare inte debiteras merkostnader för att den har

1. ingått ett avtal om leverans av el som förutsätter att mängden överförd el ska mätas per timme, eller
2. begärt att nätföretaget ska lämna information som visar elanvändarens förbrukning per timme.

6 § Nätföretaget ska debitera en elproducent kostnaden för en mätare med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i inmatningspunkten hos elproducenten. Detta gäller dock inte de elproducenter som avses i 6 kap. 21 §.

7 § Ett nätföretag får debitera enskilda elanvändare och elproducenter kostnader för mätning endast i den utsträckning som anges i 5 och 6 §§.

Prövning av tvister

8 § Tvister om debitering av kostnader enligt 5 eller 6 § tas upp av nätmyndigheten.

En tvist ska dock inte prövas om ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten senare än två år efter det att nätföretaget sänt ett skriftligt ställningstagande till berörd part under dennes senaste kända adress.

9 kap. Leveranssäkerhet

Funktionskravet

1 § Ett nätföretag ska se till att avbrott i överföringen av el till en elanvändare aldrig överstiger tjugofyra timmar eller den kortare tid som följer av 6 kap. 11 § eller av föreskrifter som meddelats med stöd av 6 kap. 12 §.

Första stycket gäller inte om nätföretaget visar att avbrottet beror på ett hinder utanför företagens kontroll som företaget inte skäligen kunde förväntas ha räknat med och vars följder det inte heller skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit.

Dispens från funktionskravet

2 § Nätmyndigheten får i det enskilda fallet ge dispens från kravet i 1 § i en del av ett koncessionsområde om

1. kravet är oskäligt betungande med hänsyn till nätföretagets ekonomiska situation, eller

2. det finns synnerliga skäl.

Dispens får ges i sammanlagt högst tre år.

Underlag och information om leveranssäkerhet

3 § Ett distributionsnätsföretag ska årligen upprätta

1. en risk- och sårbarhetsanalys avseende leveranssäkerheten i elnätet, och

2. en åtgärdsplan som visar hur leveranssäkerheten i det egna elnätet ska förbättras.

En redovisning baserad på risk- och sårbarhetsanalysen och åtgärdsplanen ska ges in till nätmyndigheten.

4 § Ett distributionsnätsföretag ska informera elanvändarna om leveranssäkerheten i elnätet och om rätten till skadestånd enligt 14 kap. och avbrottsersättning enligt 15 kap.

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. innehåll i samt redovisning och offentliggörande av analyser och åtgärdsplaner enligt 3 §,

2. information till elanvändarna enligt 4 §, och

3. skyldighet att rapportera elavbrott till den myndighet som regeringen bestämmer.

Undantag i vissa fall

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från kraven i 3 och 4 §§ i fråga om ledningar som i huvudsak matar in el från anläggningar för produktion av förnybar el.

7 § Nätmyndigheten ska i det enskilda fallet, på ansökan av innehavaren av en ledning eller den som avser att bygga en ledning, meddela ett bindande besked om huruvida ledningen omfattas av föreskrifter om undantag enligt 6 §.

Ett bindande besked får förenas med villkor. Dessa ska framgå av beskedet.

10 kap. Funktionsansvar

Funktionsansvarets utövande

Funktionsansvarig myndighet

1 § Den funktionsansvariga myndigheten har det övergripande ansvaret för att

1. elektriska anläggningar samverkar driftsäkert, och
2. balans inom hela eller delar av landet kortsiktigt upprätthålls mellan produktion och förbrukning av el.

Särskilda åtgärder för att öka eller minska produktionen eller förbrukningen av el

2 § I den utsträckning det behövs för att kunna utöva funktionsansvaret får den funktionsansvariga myndigheten beordra

1. balansansvariga att öka eller minska produktionen eller förbrukningen av el, och
2. elproducenter att öka eller minska produktionen av el.

3 § Den som har beordrats att öka eller minska produktionen eller förbrukningen av el enligt 2 § har rätt till marknadsmässig ersättning.

Den funktionsansvariga myndigheten beslutar om ersättning enligt första stycket.

4 § Om funktionsansvaret inte kan utövas genom åtgärder som nämns i 2 §, får den funktionsansvariga myndigheten, i den utsträckning det behövs för att kunna utöva funktionsansvaret, beordra nätföretag att begränsa eller avbryta överföring av el till elanvändare.

I den utsträckning funktionsansvaret medger det ska begränsning eller avbrytande av överföringen genomföras så att samhällsviktiga elanvändare prioriteras.

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om de åtgärder som behövs för att öka eller minska produktionen eller förbrukningen av el enligt 2 § och för att begränsa eller avbryta överföring av el till elanvändare enligt 4 §.

Skyldighet att lämna uppgifter till den funktionsansvariga myndigheten

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för balansansvariga och innehavare av elektriska anläggningar att till den funktionsansvariga myndigheten lämna de uppgifter om produktion, överföring eller förbrukning av el som behövs för utövandet av funktionsansvaret.

Tjänster med anknytning till funktionsansvaret

7 § Den funktionsansvariga myndigheten får inte ställa upp krav som utesluter elproducenter från att tillhandahålla tjänster med anknytning till funktionsansvaret med hänvisning endast till kraftslag. Myndigheten ska anskaffa sådana tjänster från elproducenter på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

Driftsäkerhet

8 § Den funktionsansvariga myndigheten ska fastställa mål för driftsäkerhet under förutsebara förhållanden på transmissionsnät inom landet och på de utlandsförbindelser som är anslutna till transmissionsnät. Målen ska vara objektiva, öppna och icke-diskriminerande.

Målen ska underställas regeringen för godkännande. Regeringen bestämmer hur de godkända målen ska offentliggöras.

9 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om de krav och skyldigheter som måste iakttas för att de enligt 8 § godkända målen ska uppnås.

Innan föreskrifterna meddelas ska samråd ske med ansvariga för nationella elsystem i de länder vars elsystem är förbundna med transmissionsnät i Sverige.

10 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om kontroll, provning eller besiktning och andra krav som gäller elektriska anläggningar, anordningar avsedda att anslutas till sådana anläggningar, elektrisk materiel eller elektriska installationer samt drift av elektriska anläggningar, i den utsträckning det behövs av hänsyn till driftsäkerheten hos det nationella elsystemet och utöver sådana föreskrifter som anges i 9 §.

11 kap. Balansansvar

Elhandelsföretag

1 § Det som enligt detta kapitel gäller för elhandelsföretag ska tillämpas även i fråga om

1. elanvändare som köper el för leverans i en uttagspunkt uteslutande enligt fastkraftavtal,
2. den som annars handlar med el på fastkraftavtal, och
3. den som tar emot el från en elproducent i en inmatningspunkt.

Krav på balansansvar

Leverans av el

2 § Ett elhandelsföretag som levererar el i en uttagspunkt eller för att täcka nätförluster ska se till att någon har åtagit sig balansansvaret. I annat fall får elhandelsföretaget inte leverera elen.

En elanvändare som köper el för leverans i en uttagspunkt utslutande enligt fastkraftavtal ska själv anses vara den som levererar el i uttagspunkten enligt första stycket.

Handel på fastkraftavtal

3 § Ett elhandelsföretag som köper eller säljer el på fastkraftavtal ska se till att någon har åtagit sig balansansvaret. I annat fall får företaget inte handla med el på fastkraftavtal.

Inmatning av el

4 § En elproducent som matar in el i en inmatningspunkt ska se till att någon har åtagit sig balansansvaret. I annat fall får elproducenten inte mata in elen.

Första stycket gäller inte om elproducenten är en elanvändare som har rätt att efter begäran få skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el enligt 67 kap. inkomstskattelagen (1999:1229). I sådant fall ska det elhandelsföretag som tar emot elen från produktionsanläggningen se till att någon har åtagit sig balansansvaret.

Undantag från kravet på balansansvar

5 § Bestämmelserna i 2 och 4 §§ tillämpas inte under den tidsfrist som anges i 18 § första stycket.

Avtal om balansansvar

6 § Den som åtar sig balansansvar ska ingå avtal dels med den funktionsansvariga myndigheten, dels med den som utför balansavräkningen.

Avtalet med den funktionsansvariga myndigheten ska innehålla ett åtagande att balansera förbrukning och försäljning av el med produktion och inköp av el. Avtalet med den som utför balansavräkningen ska innehålla villkoren för avräkningen.

Villkoren i avtal enligt första och andra styckena ska vara objektiva och icke-diskriminerande.

Förhandsprövning av villkor

7 § Den funktionsansvariga myndigheten och den som utför balansavräkningen får inte ingå avtal enligt 6 § förrän de metoder som har använts för att utforma avtalen har godkänts av nätmyndigheten. Godkännande ska lämnas, om metoderna kan antas leda till att villkoren i avtalen är objektiva och icke-diskriminerande.

Ett beslut enligt första stycket gäller omedelbart. Nätmyndigheten ska delge beslutet enligt 49 § första stycket 1 och andra stycket delgivningslagen (2010:1932).

Offentliggörande av villkor

8 § Den funktionsansvariga myndigheten och den som utför balansavräkningen ska offentliggöra de villkor som de tillämpar i avtalen enligt 6 § och utan dröjsmål till den som begär det lämna skriftlig uppgift om villkoren.

Anskaffande av produktionskapacitet

9 § En balansansvarig, som använder någon annans produktionskapacitet särskilt för att fullgöra ett åtagande om balansansvar, får inte ställa upp villkor som utesluter elproducenter från att tillhandahålla sådan kapacitet med hänvisning endast till kraftslag. Den balansansvarige ska anskaffa kapacitet på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

Balansavräkning

10 § Den funktionsansvariga myndigheten ska ansvara för att balansavräkning sker. Myndigheten får uppdra åt någon annan att utföra avräkningen.

11 § Den som levererar, matar in eller tar emot el utan att fullgöra sin skyldighet att se till att det finns en balansansvarig enligt 2 eller 4 § ska betala ersättning till den funktionsansvariga myndigheten enligt sådana villkor som gäller för balansansvariga enligt de avtal som avses i 6 § andra stycket.

Övertagande av balansansvar

12 § Den som övertar balansansvaret i en leveranspunkt utan att ett elhandelsföretag samtidigt övertar leveranserna eller mottagandet i leveranspunkten eller övertar balansansvaret för leverans av el för att täcka nätförluster får bara göra det från och med den första dagen i en kalendermånad.

Balansansvaret får i sådant fall övertas endast om det elhandelsföretag som vill byta balansansvarig underrättar nätföretaget senast en månad före övertagandet.

13 § Den funktionsansvariga myndigheten får, om det finns särskilda skäl, i det enskilda fallet medge att balansansvaret i en leveranspunkt ska börja gälla tidigare än vad som följer av 12 §.

14 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för ett nätföretag att sända underrättelser med anledning av en anmälan enligt 12 § andra stycket.

Åtgärder med anledning av att balansansvaret upphör

Underrättelser om att balansansvaret upphör

15 § När den funktionsansvariga myndigheten får kännedom om att ett avtal enligt 6 § ska upphöra att gälla, ska myndigheten utan dröjsmål underrätta de nätföretag på vars ledningsnät de leverans-

punkter är belägna där balansansvaret kommer att upphöra att gälla eller som annars är berörda.

16 § När någon som har åtagit sig balansansvaret i ett avtal med någon som enligt 2 eller 4 § är skyldig att ha en balansansvarig får kännedom om att detta avtal ska upphöra att gälla, ska den balansansvarige utan dröjsmål underrätta den funktionsansvariga myndigheten och de nätföretag på vars ledningsnät de leveranspunkter är belägna där balansansvaret kommer att upphöra att gälla eller som annars är berörda.

17 § Ett nätföretag som tar emot en underrättelse enligt 15 eller 16 § ska utan dröjsmål underrätta berörda elhandelsföretag och elproducenter.

Återställande av balansansvar

18 § Ett elhandelsföretag eller en elproducent som med omedelbar verkan förlorat sitt balansansvar får återställa balansansvaret inom en tidsfrist om tio vardagar, dock högst femton kalenderdagar. Tidsfristen börjar löpa dagen efter den dag då elhandelsföretaget eller elproducenten tagit del av eller haft möjlighet att ta del av den först mottagna underrättelsen enligt 17 §.

Den tidsfrist för att återställa balansansvaret som anges i första stycket gäller också ett elhandelsföretag eller en elproducent vars avtal om balansansvar sagts upp och upphör att gälla före fristens utgång.

19 § Bestämmelserna i 18 § gäller inte om elhandelsföretaget eller elproducenten har trätt i likvidation, ställt in betalningarna, försatts i konkurs eller förklarat sig inte ha för avsikt att återställa balansansvaret.

Om elhandelsföretaget eller elproducenten under den tidsfrist som anges i 18 § första stycket träder i likvidation, ställer in betalningarna, försatts i konkurs, eller förklarar sig inte ha för avsikt att återställa balansansvaret upphör tidsfristen omedelbart att löpa.

20 § Ett elhandelsföretag eller en elproducent som återställer sitt balansansvar under den tidsfrist som anges i 18 § ska underrätta berörda nätföretag om vem som har åtagit sig balansansvaret i de leveranspunkter där elhandelsföretaget levererar eller tar emot el eller där elproducenten matar in el. En sådan underrättelse ska ha mottagits av nätföretaget innan tidsfristen har löpt ut.

Ett balansansvar som en ny balansansvarig åtagit sig gäller, trots det som anges i 12 §, från och med dagen efter det att nätföretaget mottagit underrättelsen enligt första stycket.

Anvisning av elhandelsföretag

21 § Om nätföretaget inte har mottagit en underrättelse från elhandelsföretaget om vem som är ny balansansvarig i berörda uttagpunkter innan den tidsfrist som anges i 18 § har löpt ut, ska nätföretaget dagen efter fristens utgång anvisa berörda elanvändare ett elhandelsföretag. Det elhandelsföretaget ska gentemot nätföretaget ha åtagit sig att leverera el till elanvändare som saknar leveransavtal med ett elhandelsföretag.

22 § Om ett elhandelsföretag inte får återställa balansansvaret enligt 18 § eller om en sådan tidsfrist som avses där upphör att löpa enligt 19 § andra stycket, ska nätföretaget så snart som möjligt anvisa berörda elanvändare ett elhandelsföretag, som gentemot nätföretaget har åtagit sig att leverera el till elanvändare som saknar leveransavtal med ett elhandelsföretag.

23 § Om ett nätföretag anvisar ett elhandelsföretag enligt 21 eller 22 §, gäller ett balansansvar som en ny balansansvarig åtagit sig från och med dagen för anvisningen.

24 § Ett nätföretag som anvisar ett elhandelsföretag enligt 21 eller 22 § ska utan dröjsmål underrätta elanvändarna om vilket elhandelsföretag som har anvisats och om elmarknadslagens bestämmelser om byte av elhandelsföretag.

25 § Ett elhandelsföretag som har anvisats enligt 21 eller 22 § ska utan dröjsmål underrätta elanvändarna om de villkor för leveransen som företaget tillämpar.

Vissa underrättelser

26 § Ett nätföretag ska hålla den funktionsansvariga myndigheten underrättad om

1. byte av balansansvarig enligt 12 och 20–22 §§, och
2. vem som har åtagit sig balansansvaret för nätföretagets egna inköp.

12 kap. Handel med el

Leverans av el i en uttagpunkt

Förutsättningar för leverans

1 § Ett elhandelsföretag får ingå avtal om leverans av el i en uttagpunkt endast med den elanvändare som enligt avtal med nätföretaget har rätt att ta ut el i den uttagpunkten.

Leveransskyldighet

2 § Ett elhandelsföretag som levererar el till en elanvändare i en uttagpunkt är, oavsett vad som avtalats, skyldigt att fortsätta leverera el tills leveransskyldigheten upphör enligt andra stycket.

Leveransskyldigheten upphör om

1. elanvändaren slutar att ta ut el i uttagpunkten,
2. något annat elhandelsföretag börjar leverera el till elanvändaren i uttagpunkten, eller
3. överföringen av el enligt 14 kap. 3 eller 4 § eller enligt avtal får avbrytas på grund av att elanvändaren har försummat sina skyldigheter gentemot elhandelsföretaget.

Första och andra styckena gäller inte ett elhandelsföretag som levererar el till en elanvändare enligt ett fastkraftavtal.

Anmälan om leverans

3 § Ett elhandelsföretag, som ska börja leverera el i en uttagspunkt eller överta leveranserna till en elanvändare i dennes uttagspunkt, får göra detta efter en anmälan till berört nätföretag. Anmälan ska innehålla en uppgift om vem som har åtagit sig balansansvaret i uttagspunkten. En anmälan om att börja leverera el ska göras omedelbart.

Första stycket gäller inte ett elhandelsföretag som levererar el till en elanvändare enligt ett fastkraftavtal.

4 § Ett elhandelsföretag som levererar el till en elanvändare enligt ett fastkraftavtal ska anmäla den planerade leveransen till det elhandelsföretag som enligt 2 § första stycket är leveransskyldigt i elanvändarens uttagspunkt och till den som har åtagit sig balansansvaret i uttagspunkten.

5 § Om leverans av el i en uttagspunkt ska ske uteslutande enligt fastkraftavtal, ska den elanvändare som tar ut el i uttagspunkten anmäla till berört nätföretag vem som har åtagit sig balansansvaret i uttagspunkten.

Tidpunkten för övertagande av leverans

6 § Ett elhandelsföretag får överta leveranserna till en elanvändare i en uttagspunkt fjorton dagar efter anmälan enligt 3 § första stycket.

Om en elanvändare, som har ett leveransavtal med ett elhandelsföretag som är leveransskyldigt enligt 2 §, vill övergå till att köpa el uteslutande enligt fastkraftavtal, får övergången ske fjorton dagar efter en anmälan enligt 5 §.

Information till elanvändaren om att avtalet upphör

7 § Ett elhandelsföretag som har ett tidsbestämt avtal med elanvändaren om leverans av el ska tidigast 90 dagar och senast 60 dagar före det att avtalet löper ut informera elanvändaren om

1. tidpunkten för avtalets upphörande, och

2. konsekvenserna av avtalets upphörande.

Första stycket gäller inte ett elhandelsföretag som levererar el till en elanvändare enligt ett fastkraftavtal.

Mottagande av el i en inmatningspunkt

Skyldighet för elhandelsföretag att ta emot el

8 § Ett elhandelsföretag som levererar el till en elanvändare som har rätt att efter begäran få skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el enligt 67 kap. inkomstskattelagen (1999:1229) är skyldigt att på skäliga villkor ta emot den el som matas in från elanvändarens produktionsanläggning.

Första stycket gäller inte om elanvändaren har ingått avtal med någon annan om att ta emot elen.

Anmälan om mottagande av el

9 § Den som ska börja ta emot el eller överta mottagandet av el från en elproducent i en inmatningspunkt får göra detta efter en anmälan till berört nätföretag. Anmälan ska innehålla en uppgift om vem som har åtagit sig balansansvaret i inmatningspunkten. En anmälan om att börja ta emot el ska göras omedelbart.

Första stycket gäller inte den som tar emot el från en elproducent enligt ett fastkraftavtal.

10 § En elproducent som säljer den el som matas in i en inmatningspunkt uteslutande enligt ett fastkraftavtal ska anmäla till berört nätföretag vem som har åtagit sig balansansvaret i inmatningspunkten.

Tidpunkten för övertagande av mottagande av el

11 § Den som ska överta mottagandet av el från en elproducent i en inmatningspunkt får göra det fjorton dagar efter en anmälan enligt 9 § första stycket.

Underrättelser med anledning av en anmälan om leverans eller mottagande

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för ett nätföretag att sända underrättelser med anledning av en anmälan enligt 3 § första stycket eller 9 § första stycket.

Anvisning av elhandelsföretag

13 § Elanvändare som saknar leveransavtal med ett elhandelsföretag ska av berört nätföretag anvisas ett elhandelsföretag, som gentemot nätföretaget har åtagit sig att på skäligena villkor leverera el till sådana elanvändare. Metoderna för att utforma leveransvillkoren ska framgå av avtalet mellan nätföretaget och elhandelsföretaget.

Första stycket gäller inte en elanvändare som köper el uteslutande enligt fastkraftavtal och har anmält till nätföretaget vem som har åtagit sig balansansvaret i elanvändarens uttagspunkt.

Nätföretaget ska utan dröjsmål underrätta elanvändaren om vilket elhandelsföretag som anvisats, om innebörden av en sådan anvisning och om elmarknadslagens bestämmelser om byte av elhandelsföretag.

14 § Det anvisade elhandelsföretaget ska utan dröjsmål underrätta elanvändaren om de villkor för leveransen som elhandelsföretaget avser att tillämpa och om den dag då elhandelsföretaget avser att påbörja leveransen enligt avtalet. I underrättelsen ska det anges att avtalet är ett anvisat avtal.

Ett anvisat avtal får inte ha en längre uppsägningstid än 14 dagar.

15 § Regeringen får meddela föreskrifter om att de priser som ett anvisat elhandelsföretag tillämpar för leverans till en elanvändare enligt 13 § inte får överstiga vissa nivåer under en viss tid efter det att anvisning skett.

16 § Ett anvisat elhandelsföretag ska minst en gång per kvartal särskilt lämna följande information till elanvändare med anvisat avtal:

1. en redogörelse för vilka avtalstyper som elhandelsföretaget erbjuder samt uppgift om priser och leveransvillkor, och
2. uppgift om var elanvändaren, oberoende av elhandelsföretaget, kan hitta information om priser och leveransvillkor som andra elhandelsföretag tillämpar för leverans av el till elanvändare.

17 § Nätföretaget ska anvisa ett elhandelsföretag för en elanvändare trots att elanvändaren har ett leveransavtal med ett elhandelsföretag, om elanvändaren har förbrukat el som inte har levererats enligt ett leveransavtal med ett elhandelsföretag som är leveransskyldigt enligt 2 § och elanvändaren inte har anvisats ett nytt elhandelsföretag enligt 13 §. Anvisningen ska avse den tid som elanvändaren har saknat ett leveransavtal.

Första stycket gäller inte en elanvändare som har köpt el uteslutande enligt fastkraftavtal och anmält till nätföretaget vem som har åtagit sig balansansvaret i elanvändarens uttagpunkt under den tid då förbrukningen skett.

18 § En elanvändare som anvisas ett elhandelsföretag enligt 13 eller 17 § ska betala det anvisade elhandelsföretaget för förbrukningen av el som inte har levererats enligt ett leveransavtal med ett elhandelsföretag som är leveransskyldigt enligt 2 §. Betalning ska ske enligt de villkor som det anvisade elhandelsföretaget tillämpar.

Skyldighet att lämna uppgift om priser och leveransvillkor

19 § Ett elhandelsföretag ska till nätmyndigheten lämna uppgift om de priser och leveransvillkor som företaget tillämpar för leverans av el i en elanvändares uttagpunkt.

Angivande av elens ursprung

20 § Elhandelsföretag ska på eller i samband med fakturor avseende försäljning av el och i reklam som vänder sig till elanvändare lämna uppgift om

1. varje enskild energikällas andel av den genomsnittliga sammansättning av energikällor som använts för att framställa den el

som elhandelsföretaget sålde under närmast föregående kalenderår, och

2. den inverkan på miljön i form av utsläpp av koldioxid samt den mängd kärnbränsleavfall som framställningen av den försålda elen har orsakat.

Om ett elhandelsföretag överför ursprungsgarantier som avser energi från förnybara energikällor till en annan innehavare, ska den mängd energi som motsvarar ursprungsgarantierna dras från andelen energi från förnybara energikällor när uppgifter lämnas enligt första stycket 1.

21 § Om elhandelsföretaget har köpt el på en elbörs eller importerat den från företag som är belägna utanför Europeiska unionen får uppgifterna enligt 20 § första stycket 1 baseras på uppgifter som elbörsen eller företagen tillhandahållit.

De uppgifter som anges i 20 § första stycket 2 får lämnas genom hänvisning till referenskällor som är tillgängliga för allmänheten.

22 § Elproducenter ska offentliggöra de uppgifter som elhandelsföretag behöver för att kunna fullgöra sina skyldigheter enligt 20 § första stycket.

Ett elhandelsföretag som inte producerar el ska på begäran av andra elhandelsföretag lämna de uppgifter som de behöver för att kunna fullgöra sina skyldigheter enligt 20 § första stycket.

Debitering och fakturering

23 § Ett elhandelsföretags debitering av elanvändarna ska avse uppmätta mängder.

Om elhandelsföretaget inte har fått tillgång till mätvärden, får debiteringen grundas på uppskattad förbrukning.

Första och andra styckena gäller inte ett elhandelsföretag som levererar el till en elanvändare enligt ett fastkraftavtal.

24 § Ett elhandelsföretags faktura till en elanvändare ska vara tydlig.

25 § Elhandelsföretagets faktura till elanvändaren ska innehålla information om den uppmätta förbrukningen och de aktuella elpriser som fakturan grundas på.

Om leveransavtalet förutsätter att mängden överförd el mäts per timme, får informationen göras tillgänglig via elhandelsföretagets webbplats. Fakturan ska då innehålla uppgift om var elanvändaren kan hitta informationen.

Första och andra styckena gäller inte ett elhandelsföretag som levererar el till en elanvändare enligt ett fastkraftavtal.

26 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om vilken information ett elhandelsföretags faktura till en elanvändare ska innehålla.

27 § Ett elhandelsföretag ska fakturera elanvändaren åtminstone varje kvartal.

Elhandelsföretaget ska erbjuda elanvändaren fakturor i elektronisk form.

28 § Elhandelsföretag får inte debitera någon avgift för att tillhandahålla elanvändarna fakturor och faktureringsinformation om energianvändningen.

13 kap. Villkor för konsumenter

Uppgifter i avtal

Avtal mellan en konsument och ett elhandelsföretag

1 § Ett avtal mellan en konsument och ett elhandelsföretag ska innehålla uppgifter om

1. elhandelsföretagets namn, adress, telefonnummer och webbplats,
2. elhandelsföretagets åtagande gentemot konsumenten,
3. när avtalet träffas och vid vilken tidpunkt elhandelsföretaget planerar att överta leveranserna till konsumenten,
4. var konsumenten kan finna information om elhandelsföretagets priser och övriga villkor,
5. villkoren för fakturering och betalning,

6. den tid som avtalet löper eller om det löper tills vidare,
7. vad som gäller avseende förlängning av ett avtal som löper under en viss tid,
8. villkoren för uppsägning av avtalet,
9. hur ersättningen beräknas vid uppsägning i förtid av ett avtal som löper under viss tid,
10. villkoren för ersättning om elhandelsföretaget inte uppfyller sitt åtagande enligt avtalet, och
11. hur elhandelsföretaget på sin webbplats samt på begäran på annat sätt tillhandahåller den ytterligare konsumentrelaterade information som anges i 7 §.

Information om avtalsvillkoren och uppgifterna enligt första stycket ska lämnas till konsumenten innan avtalet ingås eller bekräftas.

Avtal mellan en konsument och ett nätföretag

2 § Ett avtal mellan en konsument och ett nätföretag ska innehålla uppgifter om

1. nätföretagets namn, adress, telefonnummer och webbplats,
2. nätföretagets åtagande gentemot konsumenten,
3. när avtalet träffas,
4. var konsumenten kan finna information om nätkoncessionshavarens priser och övriga villkor,
5. villkoren för fakturering och betalning,
6. villkoren för uppsägning av avtalet,
7. villkoren för ersättning om nätkoncessionshavaren inte uppfyller sitt åtagande enligt avtalet, och
8. hur nätföretaget på sin webbplats samt på begäran på annat sätt tillhandahåller den ytterligare konsumentrelaterade information som anges i 7 §.

Betalningssätt

3 § Ett elhandelsföretag får inte missgynna en konsument endast på grund av det betalningssätt konsumenten har valt.

Förskottsbetalning

4 § Om ett nätföretag tillämpar ett system med förskottsbetalning för konsumenter, ska detta vara skäligen.

Ändrade avtalsvillkor

5 § Ett elhandelsföretag som avser att ändra villkoren för ett avtal som löper tills vidare med en konsument ska underrätta konsumenten om ändringen. Underrättelse ska ske genom ett särskilt meddelande till konsumenten. Av meddelandet ska det framgå att konsumenten har rätt att säga upp avtalet.

De nya villkoren får inte börja tillämpas förrän tidigast två månader efter det att meddelandet har skickats.

Prishöjningar

6 § När en prishöjning har skett ska konsumenten underrättas om detta i den nästkommande fakturan från elhandelsföretaget. Det ska framgå när prisändringen trädde i kraft och hur priset ändrats.

Information på webbplatser

7 § Elhandelsföretag och nätföretag som träffar avtal med konsumenter ska på sina webbplatser lämna tydlig information om

1. konsumentens rättigheter,
2. hur konsumenten ska gå till väga för att lämna klagomål,
3. vilka organ konsumenten kan vända sig till för information eller tvistlösning, och
4. oberoende användarrådgivning, där konsumenterna kan få råd om tillgängliga energieffektivitetsåtgärder och jämförelseprofiler.

På konsumentens begäran ska informationen lämnas på annat sätt.

Elhandelsföretag och nätföretag ska på eller i samband med fakturor till konsumenter och, i de fall som anges i första stycket 1–3, i reklam som vänder sig till konsumenter, antingen lämna den information som följer av första stycket eller hänvisa till att infor-

mationen finns på webbplatsen och på begäran tillhandahålls på annat sätt.

Byte av elhandelsföretag

8 § Ett byte av elhandelsföretag ska genomföras utan särskild kostnad för konsumenten.

Vid byte av elhandelsföretag ska konsumenten få en slutfaktura inom sex veckor från den dag då det frånträdande elhandelsföretagets leverans upphörde.

Hantering av klagomål

9 § Elhandelsföretag och nätföretag ska ha fastställda rutiner för hanteringen av klagomål från konsumenter.

Installation av nya mätare

10 § Nätföretag ska se till att konsumenterna får lämplig information i samband med installation av nya mätare.

11 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldigheteten att lämna information enligt 10 §.

14 kap. Avbrytande av överföring av el till konsumenter

Inledande bestämmelser

1 § Detta kapitel gäller överföring och leverans av el till konsumenter.

2 § Avtalsvillkor som i jämförelse med bestämmelserna i detta kapitel är till nackdel för konsumenten är utan verkan mot denne.

Avbrytande av överföring av el på grund av konsumentens avtalsbrott

3 § Överföring av el får avbrytas, om konsumenten försummar sina skyldigheter enligt avtalet med nätföretaget eller elhandelsföretaget och försummelsen utgör ett väsentligt avtalsbrott. Överföringen får avbrytas med hänvisning till betalningsförsummelse endast om betalningen avser överföring eller leverans av el.

Innan överföringen avbryts ska konsumenten uppmanas att inom viss skälig tid vidta rättelse och, i annat fall än som avses i 4 §, underrättas om att överföringen annars kan avbrytas. Sker rättelse får överföringen inte avbrytas.

Om omständigheterna ger anledning att befara att ett avbrott skulle medföra icke obetydlig personskada eller omfattande sakskada, får överföringen inte avbrytas. Det gäller dock inte om konsumenten handlar otillbörligt.

4 § Om avtalsbrottet består i att konsumenten försummat att betala för överföring eller leverans av el gäller, utöver vad som anges i 3 §, att konsumenten sedan tiden för rättelse gått ut ska uppmanas att betala inom tre veckor från det att konsumenten har delgetts uppmaningen och en underrättelse om att överföringen annars kan avbrytas. Ett meddelande om den uteblivna betalningen ska samtidigt lämnas till socialnämnden i den kommun där konsumenten får el överförd.

Sker betalning eller är fordringen tvistig får överföringen inte avbrytas. Överföringen får inte heller avbrytas om socialnämnden inom den tid som anges i första stycket skriftligen har meddelat den som lämnat underrättelsen att nämnden tar på sig betalningsansvaret för skulden.

5 § Nätföretaget och elhandelsföretaget har rätt till skälig ersättning av konsumenten för kostnader som företaget har haft för

1. uppmaningar och underrättelser till konsumenten enligt 3 och 4 §§,
2. meddelanden till socialnämnden enligt 4 §, och
3. avstängningsåtgärden.

Avbrytande av överföring av el av säkerhetsskäl

6 § Nätföretaget får avbryta överföringen av el för att vidta åtgärder som är motiverade av elsäkerhetsskäl eller för att upprätthålla en god drift- och leveranssäkerhet. Avbrottet får inte i något fall pågå längre än åtgärden kräver.

Om nätföretaget kan förutse annat än kortvariga avbrott i överföringen, ska konsumenten underrättas i god tid före avbrottet. Konsumenten ska underrättas personligen eller, om det är lämpligt, genom anslag.

Skadestånd vid avbruten överföring av el

7 § Avbryts överföringen av el på grund av konsumentens försummelse utan att förutsättningarna i 3 och 4 §§ är uppfyllda, har konsumenten rätt till ersättning för skada av nätföretaget.

Har överföringen av el avbrutits på begäran av elhandelsföretaget, ska det företaget, i stället för nätföretaget, ersätta konsumenten för den uppkomna skadan.

8 § Om nätföretaget inte har underrättat konsumenten enligt 6 § andra stycket, har konsumenten rätt till ersättning för skada av nätföretaget.

9 § Om överföringen av el avbryts utan att det beror på konsumentens försummelse och utan att det finns rätt att avbryta överföringen enligt 6 § första stycket, har konsumenten rätt till ersättning för skada av nätföretaget om inte företaget visar att avbrottet beror på ett hinder utanför dess kontroll som nätföretaget inte skäligen kunde förväntas ha räknat med och vars följder företaget inte heller skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit.

Beror avbrottet på någon som nätföretaget har anlitat för att utföra underhåll, reparation eller liknande arbete, är nätföretaget fritt från skadeståndsskyldighet endast om också den som företaget har anlitat skulle vara fri enligt första stycket.

10 § Skadestånd enligt 7–9 §§ omfattar ersättning för utgifter och inkomstbortfall samt annan förlust på grund av avbrottet.

Om skyldigheten att utge skadestånd skulle vara oskäligt betungande med hänsyn till den skadeståndsskyldiges ekonomiska förhållanden, kan skadeståndet jämkas efter vad som är skäligt. Vid bedömningen ska även beaktas föreliggande försäkringar och försäkringsmöjligheter, den skadeståndsskyldiges förutsättningar att förutse och hindra skadan samt andra särskilda omständigheter.

11 § Konsumenten ska underrätta motparten om anspråk på ersättning inom två år från det att skadan inträffade. Gör konsumenten inte det, går rätten till ersättning för den uppkomna skadan förlorad.

Skada som orsakas av el

12 § Bestämmelser om ansvar för skada som orsakas av el finns i elsäkerhetslagen (2016:732).

15 kap. Avbrottsersättning

Inledande bestämmelser

1 § Avtalsvillkor som i jämförelse med bestämmelserna i detta kapitel är till nackdel för elanvändare är utan verkan mot dem.

Avbrottsersättning enligt 2–6 §§ ska avräknas från skadestånd som enligt andra bestämmelser i denna lag eller annan lag betalas på grund av samma elavbrott.

Rätt till avbrottsersättning

2 § Om uttagspunkten är elektriskt fränkopplad i en eller flera faser från spänningssatt koncessionerat nät under en sammanhängande period om minst tolv timmar har elanvändaren rätt till avbrottsersättning.

Elanvändaren har inte rätt till avbrottsersättning om

1. avbrottet beror på elanvändarens försummelse,
2. överföringen av el avbryts för att vidta åtgärder som är motiverade av elsäkerhetsskäl eller för att upprätthålla en god drift- och leveranssäkerhet och avbrottet inte pågår längre än åtgärden kräver,

3. avbrottet är hänförligt till ett fel i ett nätföretags ledningsnät och felet beror på ett hinder utanför det nätföretagets kontroll som nätföretaget inte skäligen kunde förväntas ha räknat med och vars följder nätföretaget inte heller skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit, eller

4. avbrottet är hänförligt till ett fel i ett transmissionsnät.

3 § Avbrottsersättning ska betalas av den som har koncession för det elnät till vilket elanvändaren är direkt ansluten.

Avbrottsersättningens storlek

4 § När avbrottsersättning beräknas ska en period med avbruten överföring av el (avbrottsperiod) anses avslutad vid den tidpunkt då avbrottet upphört, om överföringen därefter har fungerat oavbrutet under de närmast följande två timmarna.

5 § Avbrottsersättningen ska för en avbrottsperiod om minst tolv timmar och högst tjugofyra timmar betalas med 12,5 procent av elanvändarens beräknade årliga nätkostnad, dock lägst 2 procent av prisbasbeloppet enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken avrundat till närmast högre hundratal kronor.

Om avbrottsperioden är längre än tjugofyra timmar ska för varje därefter påbörjad tjugofyratimmarsperiod ytterligare ersättning betalas med 25 procent av elanvändarens beräknade årliga nätkostnad, dock lägst 2 procent av prisbasbeloppet avrundat till närmast högre hundratal kronor.

Avbrottsersättningen ska för en avbrottsperiod uppgå till högst 300 procent av elanvändarens beräknade årliga nätkostnad.

Jämkning av avbrottsersättning

6 § Om skyldigheten att betala avbrottsersättning är oskäligt betungande med hänsyn till de ekonomiska förhållandena hos den som är ersättningsskyldig enligt 3 § eller den som slutligt ska betala ersättningen enligt 9 §, får ersättningen jämkas efter vad som är skäligt.

Ersättningen får också jämkas efter vad som är skäligt, om arbetet med att få i gång överföringen av el har behövt försenas för att inte utsätta arbetstagarna för betydande risker.

Betalning av avbrottsersättning

7 § Den som är ersättningsskyldig enligt 3 § ska betala avbrottsersättningen till elanvändaren utan oskäligt dröjsmål och aldrig senare än sex månader från utgången av den månad då den ersättningsskyldige fick eller borde ha fått kännedom om avbrottet.

Den ersättningsskyldige ska betala ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635), om betalning inte sker i rätt tid.

Reklamation av ett elavbrott

8 § Om elanvändaren trots bestämmelserna i 7 § inte har fått avbrottsersättning och inte har gjort anspråk på ersättning från den ersättningsskyldige inom två år från det att avbrottet upphörde, går rätten till ersättning förlorad.

Regressrätt

9 § Den som är ersättningsskyldig enligt 3 § har, i den utsträckning avbrottet är hänförligt till ett fel i ett annat nätföretags ledningsnät, rätt att från det nätföretaget få ersättning för det som enligt 2–6 §§ har betalats till elanvändaren.

16 kap. Kommunala elföretag

Undantag från lokaliseringsprincipen

1 § En sådan juridisk person som avses i 10 kap. 2–6 §§ kommunallagen (2017:725) får, trots bestämmelsen i 2 kap. 1 § kommunallagen om anknytning till kommunens område eller dess medlemmar, utanför kommunens område bedriva

1. produktion av och handel med el samt därmed sammanhängande verksamhet, eller

2. nätverksamhet i geografisk närhet till företagets nätverksamhet inom kommunen i syfte att uppnå en ändamålsenlig nätverksamhet.

Undantag från självkostnadsprincipen

2 § Om en sådan juridisk person som avses i 10 kap. 2–6 §§ kommunallagen (2017:725) bedriver sådan verksamhet som avses i 1 § 1, ska verksamheten bedrivas enligt affärsmässiga principer trots 2 kap. 6 och 7 §§ kommunallagen.

I 6 och 7 kap. finns bestämmelser om avgifter och intäkter inom nätverksamhet.

Redovisning

3 § Produktion av och handel med el samt därmed sammanhängande verksamhet, som bedrivs av en sådan juridisk person som avses i 10 kap. 2–6 §§ kommunallagen (2017:725), ska redovisas särskilt.

När det gäller nätverksamhet finns bestämmelser om redovisning i 5 kap.

17 kap. Tillsyn m.m.

Nätmyndigheten

1 § Nätmyndigheten utövar tillsyn över att denna lag, föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen och villkor som har meddelats med stöd av lagen följs.

Tillsynen omfattar inte bestämmelserna i 10 och 14–16 kap. och inte heller att elhandelsföretagen fullgör sina skyldigheter enligt 11 kap.

2 § Nätmyndigheten är nationell tillsynsmyndighet enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG, i den ursprungliga lydelsen, och

ska fullgöra tillsynsmyndighetens uppgifter enligt direktivet och rättsakter som har antagits på grundval av direktivet. Detta gäller dock inte om det följer av lag eller förordning att uppgiften ska fullgöras av en annan myndighet.

3 § Nätmyndigheten utövar tillsyn över att nätföretag, elhandelsföretag och andra aktörer på elmarknaden följer Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003 och rättsakter som Europeiska kommissionen har antagit på grundval av förordningen. Detta gäller dock inte om det följer av lag eller förordning att tillsynen ska utövas av en annan myndighet.

Tillsynsmyndighet i frågor som avser driftsäkerheten

4 § Den myndighet som regeringen bestämmer utövar tillsyn över att elhandelsföretag, elproducenter, elanvändare och nätföretag följer 10 kap. och föreskrifter eller villkor som har meddelats i anslutning till det kapitlet.

Rätt att få upplysningar och ta del av handlingar

5 § En tillsynsmyndighet har rätt att på begäran få de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för tillsynen.

Förelägganden

6 § En tillsynsmyndighet får meddela de förelägganden som behövs för att trygga efterlevnaden av de föreskrifter och villkor som omfattas av tillsynen.

Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

Ett föreläggande gäller omedelbart, om det

1. avser driftsäkerheten hos det nationella elsystemet,
2. avser riktigheten av lämnade uppgifter enligt 12 kap. 19 §,
3. avser skyldigheten att lämna upplysningar och handlingar enligt 5 §, eller

4. har meddelats med anledning av en anmälan enligt 8 § första stycket.

Tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen

7 § För tillsyn som avser driftsäkerheten hos det nationella elsystemet har tillsynsmyndigheten rätt att få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen som har anknytning till den verksamhet som tillsynen avser. Denna rätt omfattar inte bostäder.

Polismyndigheten ska på begäran lämna tillsynsmyndigheten den hjälp som behövs vid tillämpningen av första stycket.

Tidsfrister för beslut efter anmälan mot ett nätföretag

8 § Nätmyndigheten ska fatta beslut i ett ärende inom två månader från det att en anmälan kom in till myndigheten om anmälan

1. har lämnats in av någon som har ett intresse i saken, och
2. innehåller ett påstående att ett nätföretag inte följer bestämmelser som omfattas av nätmyndighetens tillsyn enligt 1 §.

Om nätmyndigheten behöver ytterligare tid för att avgöra ärendet får myndigheten förlänga tiden med två månader eller, om sökanden medger det, med den ytterligare tid som kan behövas för att ärendet ska kunna avgöras.

Första och andra styckena gäller inte nätföretagets skyldigheter enligt 4 kap. 23 §, 6 kap. 1, 3, 21 och 22 §§ och 8 kap. 5 och 6 §§.

Ärenden om undantag enligt förordning (EG) nr 714/2009

9 § Ärenden om undantag enligt artikel 17.1, 17.2 och 17.3 i förordning (EG) nr 714/2009 prövas av regeringen.

Nätmyndigheten ska utreda ärenden som anges i första stycket och därefter, med eget yttrande, överlämna ärendet till regeringens prövning. Nätmyndigheten ska i samband med överlämnandet offentliggöra sitt yttrande.

I fall som avses i artikel 17.5 i förordning (EG) nr 714/2009 ska regeringen meddela beslut efter yttrande från byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter.

Ändring eller upphävande av beslut efter begäran av Europeiska kommissionen

10 § I ett beslut av nätmyndigheten enligt sådana riktlinjer som har antagits med stöd av förordning (EG) nr 714/2009 ska det anges att beslutet kan komma att ändras eller upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen.

Skyldighet att underrätta myndighet om avbrytande av överföringen av el

11 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för nätföretag att underrätta en myndighet om avbrytande av överföringen av el till elanvändare och skälen till avbrytandet.

Bevarande av information

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för elhandelsföretag att dokumentera och bevara uppgifter om leveransavtal, derivatinstrument och transaktioner som gäller sådana avtal eller instrument samt att på begäran lämna sådana uppgifter till en svensk myndighet eller Europeiska kommissionen.

Avgifter för myndighets verksamhet

13 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgifter för myndighets verksamhet som sker med stöd av denna lag.

18 kap. Straff och förverkande

Straff

1 § Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. bygger eller använder en starkströmsledning utan nätkoncession där nätkoncession krävs enligt 2 kap. 1 §,

2. bygger en transformator- eller kopplingsstation i strid med 2 kap. 5 §, eller

3. bryter mot villkor som förenats med nätkoncession enligt 2 kap. 18 §.

2 § Till böter döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. tar en ledning som omfattas av nätkoncession för linje ur bruk utan tillstånd där tillstånd krävs enligt 2 kap. 42 §, eller

2. bryter mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 10 kap. 10 §.

3 § I ringa fall ska det inte dömas till ansvar enligt 1 eller 2 §.

4 § Till ansvar enligt denna lag döms inte om gärningen är belagd med straff enligt brottsbalken.

5 § Den som har åsidosatt ett vitesföreläggande ska inte dömas till ansvar enligt 1 eller 2 § för en gärning som omfattas av föreläggandet.

Förverkande

6 § Elektrisk anläggning som varit föremål för brott enligt denna lag ska förklaras förverkad, om det inte är uppenbart oskäligt. I stället för egendomen får dess värde förklaras förverkat. Även utbyte av brott enligt denna lag ska förklaras förverkat, om det inte är uppenbart oskäligt.

19 kap. Överklagande

Överklagande i frågor om nätkoncession och återställningsåtgärder

Överklagande till regeringen

1 § Nätmyndighetens beslut enligt 2 kap. 1, 7–9, 22, 24, 25, 27, 35, 37, 39 och 42 §§ får överklagas till regeringen, om ärendet avser

en ledning som ingår i ett transmissionsnät. Detsamma gäller beslut att inte inleda en omprövning efter en ansökan som avses i 2 kap. 28 §, om ärendet avser en ledning som ingår i ett transmissionsnät eller avser en utlandsförbindelse.

Överklagande till mark- och miljödomstol

2 § Andra beslut av nätmyndigheten enligt 2 kap. än dem som anges i 1 § får överklagas till mark- och miljödomstol.

Beslut enligt 2 kap. 28 § att inleda en omprövning får inte överklagas.

Överklagande till allmän förvaltningsdomstol

3 § Andra beslut av en förvaltningsmyndighet enligt denna lag än dem som avses i 1 och 2 §§ får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Nätmyndighetens beslut enligt 7 kap. 19 § och den funktionsansvariga myndighetens beslut enligt 10 kap. 2 och 4 §§ får inte överklagas.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Miljöorganisationers rätt att överklaga

4 § En sådan ideell förening eller annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken får överklaga nätmyndighetens beslut enligt 2 kap. 1, 7–9, 22, 24, 25, 27, 35, 37, 39 och 42 §§ samt beslut att inte inleda en omprövning efter en ansökan som avses i 2 kap. 28 §, om beslutet avser anläggningar för starkströmsluftledning med en spänning på minst 220 kilovolt och en längd av minst 15 kilometer.

Hur beslut överklagas

5 § Bestämmelser om hur beslut överklagas och överklagandetiden finns i 43 och 44 §§ förvaltningslagen (2017:000).

När det gäller sådana beslut som ska kungöras enligt 2 kap. 45 § räknas dock tiden för överklagande, för den som inte ska delges beslutet enligt 2 kap. 44 §, från den dag som infaller en vecka efter det att beslutet har kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar.

Den som vill överklaga ett beslut med stöd av 4 § ska göra det innan tiden för överklagande har gått ut för parterna.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.
 2. Genom lagen upphävs ellagen (1997:857).
 3. Bestämmelserna i 5 b § lagen (1902:71 s. 1), innefattande vissa bestämmelser för elektriska anläggningar ska fortfarande gälla för ledningar som före den 1 januari 1998 har dragits fram efter expropriation. Det som i den paragrafen sägs om fastighetsdomstol ska gälla mark- och miljödomstol.
 4. Om en ledning har dragits fram före den 1 juli 1982 tillämpas 2 kap. 47 § endast om ledningen var i bruk nämnda dag eller togs i bruk därefter och återställningsåtgärder behövs från allmän synpunkt.
 5. Om ett ärende om prövning av nätkoncession har inletts före den 1 januari 1999, ska ärendet handläggas och bedömas enligt 2 kap. ellagen (1997:857) i dess ursprungliga lydelse. Bestämmelserna om miljö kvalitetsnormer i miljöbalken ska dock tillämpas.
 6. Den som före den 1 januari 1998 har beviljats nätkoncession för en utlandsförbindelse och inte är ett transmissionsnätsföretag eller en juridisk person där ett sådant företag har ett bestämmande inflytande får inneha nätkoncessionen trots 2 kap. 16 § andra stycket första meningen. I fråga om en sådan nätkoncession tillämpas inte 2 kap. 43 § första stycket 3.
 7. En nätkoncession för linje som meddelats före den 1 juni 2013 ska anses vara en sådan nätkoncession för linje som enligt 2 kap. 21 § andra stycket gäller för en viss tid, om den senast bestämda giltighetstiden är kortare än tjugofem år eller nätkoncessionshavaren före nämnda dag har ansökt om att giltighetstiden ska förlängas med en kortare tid än fyrtio år. Detta innebär inte att den giltighetstid som redan har bestämts begränsas.
 8. En ansökan, som har lämnats in före den 1 juni 2013, om förlängning av giltighetstiden för en nätkoncession för linje med fyrtio år ska prövas i sak, om nätkoncessionshavaren har begärt det före utgången av november 2013. Ansökan ska i sådant fall be-

handlas som en ansökan enligt 2 kap. 22 § om att nätkoncessionen ska gälla tills vidare.

9. Ett beslut enligt 2 kap. 14 § ellagen (1997:857) i dess lydelse närmast före lagen (2013:207) om ändring i ellagen (1997:857) att förlänga giltighetstiden för en nätkoncession för linje med tjugofem år eller mer ska vid tillämpningen av 2 kap. 27 § jämföras med ett beslut att meddela nätkoncession.

10. Bestämmelsen i 5 kap. 1 § andra meningen tillämpas första gången i fråga om redovisning för det räkenskapsår som börjar den 1 januari 2019 eller närmast därefter.

11. Bestämmelserna i 4 kap. 6 och 7 §§ ellagen (1997:857) gäller fortfarande i fråga om tillstånd som har meddelats före ikraftträdandet.

12. Bestämmelserna i 6 kap. 24 § tillämpas inte på

a) sådana avtal om tillträde till en ledning eller ett ledningsnät som ett nätföretag har ingått före den 1 januari 2013, eller

b) avtal som nätföretaget har ingått under tiden från det att en ansökan om metodprovning enligt 4 kap. 1 a § ellagen (1997:857) har lämnats in till nätmyndigheten till dess att myndigheten har meddelat beslut i ärendet, om ansökan har lämnats in före utgången av augusti 2012.

13. Allmän domstol får pröva ett mål som har inletts före ikraftträdandet trots 4 kap. 25 § första stycket, 6 kap. 25 § och 8 kap. 8 §.

14. Äldre föreskrifter gäller fortfarande i fråga om överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1980:307) om skyldighet för utländska kärke att ställa säkerhet för rättegångskostnader

Häri genom föreskrivs att 2 § lagen (1980:307) om skyldighet för utländska kärke att ställa säkerhet för rättegångskostnader ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Säkerhet behöver inte ställas i

1. mål som handläggs enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister,

2. mål och ärenden vid mark- och miljödomstol enligt

– jordabalken,

– 21 kap. 1 § första stycket 2 miljöbalken som är ansökningsmål eller 21 kap. 1 § första stycket 5 miljöbalken som avser ersättning vid ingripande av det allmänna,

– lagen (1933:269) om ägofred,

– lagen (1945:119) om stängselskyldighet för järnväg m.m.,

– fastighetsbildningslagen (1970:988),

– rennäringslagen (1971:437),

– väglagen (1971:948),

– lagen (1971:1037) om äganderättsutredning och legalisering,

– lagen (1972:114) med anledning av konventionen den 9 februari 1972 mellan Sverige och Norge om renbetning,

– expropriationslagen (1972:719),

– lagen (1973:1084) om avveckling av vissa godmanskap för delägare i skifteslag,

– ledningsrättslagen (1973:1144),

– anläggningslagen (1973:1149),

– lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter,

– bostadsförvaltningslagen (1977:792),

¹ Senaste lydelse 2016:992.

- lagen (1978:160) om vissa rörledningar,
 - jordförvärvslagen (1979:230),
 - skogsvårdslagen (1979:429),
 - lagen (1985:139) om ersättning för intrång i enskild fiskerätt,
 - kulturmiljölagen (1988:950),
 - minerallagen (1991:45),
 - bostadsrättslagen (1991:614),
 - lagen (1995:1649) om byggande av järnväg,
 - *ellagen* (1997:857),
 - lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar,
 - naturgaslagen (2005:403), – naturgaslagen (2005:403),
- och*
- plan- och bygglagen (2010:900), – plan- och bygglagen (2010:900), *och*
– *elmarknadslagen* (2018:000),

3. växel mål och checkmål,

4. mål som har tagits upp efter offentlig stämning, och

5. mål vid förvaltningsdomstol.

Säkerhet behöver inte heller ställas i annat fall om talan väcks genom genstämning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:1157) om säkerhet vid tunnelbana och spårväg

Härigenom föreskrivs att 20 § lagen (1990:1157) om säkerhet vid tunnelbana och spårväg ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

20 §¹

Tillsynen över efterlevnaden av denna lag och av de föreskrifter och villkor som meddelats med stöd av lagen utövas av tillsynsmyndigheten.

För elektriska anläggningar finns särskilda föreskrifter i *el-lagen (1997:857)*.

För elektriska anläggningar finns särskilda föreskrifter i *el-marknadslagen (2018:000)* och *elsäkerhetslagen (2016:732)*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

¹ Senaste lydelse 2004:518.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 17 § och 11 kap. 2, 5, 7 och 10 §§ lagen (1994:1776) om skatt på energi ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

17 §¹

Med nättinnehavare avses den som överför elektrisk kraft med stöd av en koncession enligt 2 kap. *ellagen* (1997:857).

Med nättinnehavare avses den som överför elektrisk kraft med stöd av en koncession enligt 2 kap. *elmarknadslagen* (2018:000).

Lydelse enligt lagrådsremiss Vissa punktskattefrågor inför budgetpropositionen för 2018

Föreslagen lydelse

11 kap.

2 §

Elektrisk kraft är inte skattepliktig om den

1. framställts

a) i en anläggning med en sammanlagd installerad generator-effekt av mindre än 50 kilowatt,

b) av någon som förfogar över en sammanlagd installerad generator-effekt av mindre än 50 kilowatt, och

c) den elektriska kraften inte har överförts till ett ledningsnät som omfattas av en nätkoncession som meddelats med stöd av 2 kap. *ellagen* (1997:857),

c) den elektriska kraften inte har överförts till ett ledningsnät som omfattas av en nätkoncession som meddelats med stöd av 2 kap. *elmarknadslagen* (2018:000),

¹ Senaste lydelse 2016:1073.

2. till lägre effekt än 50 kilowatt utan ersättning överförs av en producent eller en nätinnehavare till en förbrukare som inte står i intressegemenskap med producenten eller nätinnehavaren,

3. framställts och förbrukats på fartyg eller annat transportmedel,

4. förbrukats för framställning av elektrisk kraft,

5. framställts i ett reservkraftsaggregat och inte har överförs till ett ledningsnät som omfattas av nätkoncession som meddelats med stöd av 2 kap. *ellagen*, eller

5. framställts i ett reservkraftsaggregat och inte har överförs till ett ledningsnät som omfattas av nätkoncession som meddelats med stöd av 2 kap. *elmarknadslagen*, eller

6. framställts

a) i en anläggning med en sammanlagd installerad generator-effekt av mindre än 100 kilowatt,

b) från bränsle som avses i 2 kap. 1 § första stycket 1–6,

c) av någon som förfogar över en sammanlagd installerad generator-effekt av mindre än 100 kilowatt, och

d) den elektriska kraften inte har överförs till ett ledningsnät som omfattas av nätkoncession som meddelats med stöd av 2 kap. *ellagen*.

d) den elektriska kraften inte har överförs till ett ledningsnät som omfattas av nätkoncession som meddelats med stöd av 2 kap. *elmarknadslagen*.

Vad som anges i första stycket 1 a respektive b om den installerade generatoreffekten ska för elektrisk kraft som framställs från

1. vind eller vågor, i stället motsvaras av 125 kilowatt installerad generatoreffekt,

2. sol, i stället motsvaras av 255 kilowatt installerad topp effekt, och

3. annan energikälla utan generator, i stället motsvaras av 50 kilowatt installerad effekt.

När elektrisk kraft framställs från olika energikällor ska, vid bedömningen av förutsättningarna i första stycket 1 a, b respektive 6 c, de installerade effekterna läggas samman. Vid sammanläggningen ska de effekter som anges i andra stycket först räknas om till motsvarande 50 kilowatt installerad generatoreffekt vid bedömningen av förutsättningarna i första stycket 1 a respektive b. Vid bedömningen av förutsättningarna i 6 c ska omräkning först ske till motsvarande 100 kilowatt installerad generatoreffekt.

5 §

Skyldig att betala energiskatt (skattskyldig) är den som i Sverige

1. framställer skattepliktig elektrisk kraft (producent),
2. är nätinnehavare,
3. godkänts som frivilligt skattskyldig enligt 6 §,
4. innehar ett elnät för vilket koncession inte meddelats och som via detta elnät för in elektrisk kraft till Sverige.

Skattskyldig enligt första stycket 1 är inte den som framställer elektrisk kraft enbart i enlighet med 2 § första stycket 1 a och b. Skattskyldig enligt första stycket 2 är inte den myndighet som är *systemansvarig* enligt 8 kap. 1 § *ellagen* (1997:857).

Skattskyldig enligt första stycket 1 är inte den som framställer elektrisk kraft enbart i enlighet med 2 § första stycket 1 a och b. Skattskyldig enligt första stycket 2 är inte den myndighet som är *funktionsansvarig* enligt 10 kap. 1 § *elmarknadslagen* (2018:000).

7 §

Skyldigheten att betala energiskatt inträder

1. för den som är skattskyldig enligt 5 § första stycket 1, 2 eller 3, när skattepliktig elektrisk kraft
 - a) överförs till någon som inte är skattskyldig enligt 5 § första stycket 1, 2 eller 3, eller
 - b) förbrukas av den skattskyldige, och
2. för den som är skattskyldig enligt 5 § första stycket 4, när elektrisk kraft förs in till Sverige.

Skattskyldighet enligt första stycket 1 a inträder inte vid överföring av elektrisk kraft till det elnät som ägs av den myndighet som är *systemansvarig* enligt 8 kap. 1 § *ellagen* (1997:857).

Skattskyldighet enligt första stycket 1 a inträder inte vid överföring av elektrisk kraft till det elnät som ägs av den myndighet som är *funktionsansvarig* enligt 10 kap. 1 § *elmarknadslagen* (2018:000).

Skattskyldighet enligt första stycket 1 b inträder inte om skattskyldighet redan har inträtt.

10 §

Den som är skattskyldig för energiskatt på elektrisk kraft får göra avdrag för skatt på elektrisk kraft, om

1. denne framställt den elektriska kraften från förnybara källor i en anläggning med en sammanlagd installerad generatoreffekt av mindre än 50 kilowatt, och

2. den elektriska kraften inte har överförts till ett ledningsnät som omfattas av en nätkoncession som meddelats med stöd av 2 kap. *ellagen* (1997:857).

2. den elektriska kraften inte har överförts till ett ledningsnät som omfattas av en nätkoncession som meddelats med stöd av 2 kap. *elmarknadslagen* (2018:000).

Den installerade generatoreffekten ska för elektrisk kraft som framställs från

1. vind eller vågor, i stället motsvaras av 125 kilowatt installerad generatoreffekt,

2. sol, i stället motsvaras av 255 kilowatt installerad topp effekt, och

3. annan energikälla utan generator, i stället motsvaras av 50 kilowatt installerad effekt.

När elektrisk kraft framställs från olika energikällor ska, vid bedömningen av förutsättningarna i första stycket 1, de installerade effekterna läggas samman. Vid sammanläggningen ska de effekter som anges i andra stycket först räknas om till motsvarande 50 kilowatt installerad generatoreffekt vid bedömningen av förutsättningarna i första stycket 1

Avdrag enligt första stycket medges med skillnaden mellan den skattesats som gällde vid skattskyldighetens inträde och 0,5 öre per förbrukad kilowattimme elektrisk kraft. Avdrag enligt första stycket får endast medges i den utsträckning avdragsrätt inte följer av föregående bestämmelser.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

3. Det som sägs om koncession eller nätkoncession som meddelats med stöd av 2 kap. *elmarknadslagen* (2018:000) gäller också i

fråga om nätkoncession som meddelats med stöd av 2 kap. ellagen (1997:857).

2.5 Förslag till lag om ändring i elberedskapslagen (1997:288)

Härigenom föreskrivs att 1, 15 och 19 §§ elberedskapslagen (1997:288) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Denna lag innehåller bestämmelser om skyldighet att vidta beredskapsåtgärder inom elsektorn.

Bestämmelserna gäller för den som bedriver produktion av el, handel med el eller sådan överföring av el som sker med stöd av nätkoncession enligt 2 kap. 1 § *ellagen* (1997:857).

Bestämmelserna gäller för den som bedriver produktion av el, handel med el eller sådan överföring av el som sker med stöd av nätkoncession enligt 2 kap. 1 § *elmarknadslagen* (2018:000).

15 §²

Den som innehar nätkoncession enligt *ellagen* (1997:857) skall betala avgift (elberedskapsavgift) för

Den som innehar nätkoncession enligt *elmarknadslagen* (2018:000) ska betala avgift (elberedskapsavgift) för

1. finansiering av de beredskapsåtgärder som ersätts enligt 10 §, och

2. elberedskapsmyndighetens verksamhet enligt denna lag.

Avgiften *skall* grundas på det antal abonnenter som är anslutna till den avgiftsskyldiges nät. En högre avgift får tas ut för högspänningsabonnemang än för lågspänningsabonnemang.

Avgiften *ska* grundas på det antal abonnenter som är anslutna till den avgiftsskyldiges nät. En högre avgift får tas ut för högspänningsabonnemang än för lågspänningsabonnemang.

¹ Senaste lydelse 2012:396.

² Senaste lydelse 1997:858.

Elberedskapsavgift påförs av elberedskapsmyndigheten. Beslutet får verkställas enligt utsökningsbalkens bestämmelser.

<p>Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela <i>närmare</i> föreskrifter om elberedskapsavgift.</p>	<p>Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela <i>ytterligare</i> föreskrifter om elberedskapsavgift.</p>
---	---

19 §³

Mål enligt 11 kap. miljöbalken om tillstånd till anläggning som omfattas av bestämmelserna i denna lag eller till väsentlig ombyggnad, ändring eller utvidgning av en sådan anläggning får inte avgöras innan prövning har skett enligt denna lag.

<p>Första stycket tillämpas också beträffande ärende om nätkoncession enligt <i>ellagen</i> (1997:857) om anläggningen omfattas av bestämmelser enligt denna lag.</p>	<p>Första stycket tillämpas också beträffande ärende om nätkoncession enligt <i>elmarknadslagen</i> (2018:000) om anläggningen omfattas av bestämmelser enligt denna lag.</p>
---	---

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

³ Senaste lydelse 1998:853.

2.6 Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs att 67 kap. 29 § inkomstskattelagen (1999:1229) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

67 kap.

29 §¹

Med *förnybar el* avses elektrisk kraft som framställs från

- sol, vind, vågor, tidvatten eller jordvärme,
- vattenbaserad energi som är alstrad i vattenkraftverk,
- biomassa eller produkter som framställs från biomassa, eller
- bränsleceller.

Med nätkoncessionshavare avses den som innehar nätkoncession enligt 2 kap. *ellagen* (1997:857).

Med nätkoncessionshavare avses den som innehar nätkoncession enligt 2 kap. *elmarknadslagen* (2018:000).

Med *anslutningspunkt* avses en och samma inmatnings- och uttagspunkt på elnätet där förnybar el matas in och el tas ut.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.
 2. Det som sägs om nätkoncession enligt 2 kap. elmarknadslagen (2018:000) gäller också i fråga om nätkoncession enligt 2 kap. *ellagen* (1997:857).

¹ Senaste lydelse 2014:1468.

2.7 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:436) om effektreserv

Härigenom föreskrivs att 1 och 2 §§ lagen (2003:436) om effektreserv ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Den myndighet som *enligt 8 kap. 1 § första stycket ellagen (1997:857)* har *systemansvaret* för el (den *systemansvariga* myndigheten), har ansvaret för att en effektreserv om högst 2 000 megawatt finns tillgänglig. Effektreserven ska skapas genom att den *systemansvariga* myndigheten dels ingår avtal med elproducenter om att ställa ytterligare produktionskapacitet till förfogande, dels ingår avtal om minskad elförbrukning.

Den myndighet som har *funktionensansvaret* för el *enligt 10 kap. 1 § elmarknadslagen (2018:000)* (den *funktionsansvariga* myndigheten) har ansvaret för att en effektreserv om högst 2 000 megawatt finns tillgänglig. Effektreserven ska skapas genom att den *funktionsansvariga* myndigheten dels ingår avtal med elproducenter om att ställa ytterligare produktionskapacitet till förfogande, dels ingår avtal om minskad elförbrukning.

Effektreserven ska vara ett komplement till den övriga produktionskapacitet som finns på elmarknaden.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om effektreserven.

2 §²

Den som enligt 8 kap. 4 § *andra stycket ellagen (1997:857)* har

Den som enligt 11 kap. 6 § *elmarknadslagen (2018:000)* har

¹ Senaste lydelse 2016:422.

² Senaste lydelse 2016:422.

ingått avtal med den *systemansvariga* myndigheten (balansansvarig) ska betala en avgift till myndigheten för att täcka de kostnader som uppstår för myndigheten enligt de avtal som avses i 1 § första stycket.

För varje balansansvarig ska avgiftens storlek baseras på omfattningen av den balansansvariges balansansvar enligt avtalet med den *systemansvariga* myndigheten och omfattningen av den balansansvariges obalans under den tidsperiod som avgiften avser. Avgiften bestäms av den *systemansvariga* myndigheten.

ingått avtal med den *funktionsansvariga* myndigheten (balansansvarig) ska betala en avgift till myndigheten för att täcka de kostnader som uppstår för myndigheten enligt de avtal som avses i 1 § första stycket.

För varje balansansvarig ska avgiftens storlek baseras på omfattningen av den balansansvariges balansansvar enligt avtalet med den *funktionsansvariga* myndigheten och omfattningen av den balansansvariges obalans under den tidsperiod som avgiften avser. Avgiften bestäms av den *funktionsansvariga* myndigheten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

2.8 Förslag till lag om ändring i järnvägslagen (2004:519)

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 2 § järnvägslagen (2004:519) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

2 §

För tillsynen av elektriska anläggningar finns särskilda bestämmelser i *ellagen* (1997:857).

För tillsynen av elektriska anläggningar finns särskilda bestämmelser i *elmarknadslagen* (2018:000) och *elsäkerhetslagen* (2016:732).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

2.9 Förslag till lag om ändring i lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar

dels att 1 kap. 1 och 2 §§ och rubriken närmast före 1 kap. 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 1 kap. 1 a § och 2 a §, och närmast före 1 kap. 1 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

**Tillämpningsområde
och definitioner**

Tillämpningsområde

1 §

Denna lag innehåller bestämmelser om särskild förvaltning och om inlösen av elektriska anläggningar.

Med elektrisk anläggning avses i denna lag en starkströmsanläggning med däri ingående särskilda föremål för överföring av el.

Med nätmyndigheten avses i denna lag den myndighet som, enligt 1 kap. 7 § ellagen (1997:857), av regeringen utsetts att handlägga de frågor som ligger på nätmyndigheten.

Definitioner

1 a §

I lagen avses med

elektrisk anläggning: en anläggning för överföring av el,

nätföretag: den som ställer starkströmsledningar till förfogande för överföring av el,

nätmyndigheten: den myndighet som regeringen har utsett att ansvara för de uppgifter som enligt elmarknadslagen (2018:000) ligger på nätmyndigheten.

2 §¹

Om ett nätföretag, som använder en elektrisk anläggning med stöd av en nätkoncession enligt 2 kap. 1 § första stycket ellagen (1997:857), i väsentlig mån inte fullgör sina skyldigheter enligt ellagen, enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen eller enligt villkor i nätkoncessionen, skall förvaltningsrätten, efter ansökan av nätmyndigheten, besluta om särskild förvaltning av den elektriska anläggningen.

En elektrisk anläggning, som behövs för en säker elförsörjning, ska ställas under särskild förvaltning, om ett nätföretag

1. använder anläggningen med stöd av en nätkoncession enligt 2 kap. 1 § elmarknadslagen (2018:000) och nätföretaget i väsentlig utsträckning inte fullgör sina skyldigheter enligt elmarknadslagen, enligt föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen eller enligt villkor i nätkoncessionen, eller

2. använder anläggningen utan stöd av nätkoncession, där en sådan behövs.

¹ Senaste lydelse 2009:844.

Om ett nätföretag använder en elektrisk anläggning utan stöd av nätkoncession, där sådan behövs, skall förvaltningsrätten, efter ansökan av nätmyndigheten, besluta om särskild förvaltning av den elektriska anläggningen.

Ansökan om särskild förvaltning skall göras hos den förvaltningsrätt inom vars domkrets nätmyndigheten är belägen.

Sådana beslut som avses i första och andra styckena får meddelas bara om anläggningen alltjämt behövs för en säker elförörjning.

Den särskilda förvaltningen skall utformas så, att en tillfredsställande förvaltning av den berörda anläggningen kan åstadkommas.

Den särskilda förvaltningen ska utformas så, att en tillfredsställande förvaltning av den berörda anläggningen kan åstadkommas.

2 a §

Förvaltningsrätten beslutar om särskild förvaltning enligt 2 § efter ansökan av nätmyndigheten.

Ansökan ska göras hos den förvaltningsrätt inom vars domkrets nätmyndigheten är belägen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

2.10 Förslag till lag om ändring i naturgaslagen (2005:403)

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 2 c § och 5 kap. 2 § naturgaslagen (2005:403) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

2 c §¹

Det som anges i 2 b § gäller inte kontroll eller rättighet som utövas av staten genom regeringen.

Bestämmelserna i 2 § andra stycket, 2 a § och 2 b § första och andra styckena hindrar inte att en transmissionsnätsoperatör bedriver sådan produktion av el som avses i 3 kap. 1 a § andra stycket *ellagen* (1997:857) eller ingår i samma koncern som ett företag som bedriver produktion av el som uteslutande är knuten till driften av transmissionsnätsoperatörens *elektriska ledningsnät*.

Bestämmelserna i 2 § andra stycket, 2 a § och 2 b § första och andra styckena hindrar inte att en transmissionsnätsoperatör bedriver sådan produktion av el som avses i 4 kap. 2 § andra stycket *elmarknadslagen* (2018:000) eller ingår i samma koncern som ett företag som bedriver produktion av el som uteslutande är knuten till driften av transmissionsnätsoperatörens *elnät*.

5 kap.

2 §²

Om en sådan juridisk person som avses i 10 kap. 2–6 §§ kommunallagen (2017:725) bedriver handel med naturgas samt där-

Om en sådan juridisk person som avses i 10 kap. 2–6 §§ kommunallagen (2017:725) bedriver handel med naturgas samt där-

¹ Senaste lydelse 2011:713.

² Senaste lydelse 2017:747.

med sammanhängande verksamhet, ska verksamheten drivas på affärsmässig grund och redovisas särskilt. Om företaget även bedriver sådan verksamhet som avses i 7 kap. 1 § 1 *ellagen* (1997:857), får företaget redovisa de berörda verksamheterna tillsammans.

med sammanhängande verksamhet, ska verksamheten drivas på affärsmässig grund och redovisas särskilt. Om företaget även bedriver sådan verksamhet som avses i 16 kap. 1 § 1 *elmarknads-lagen* (2018:000), får företaget redovisa de berörda verksamheterna tillsammans.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

2.11 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:601) om ursprungsgarantier för el

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (2010:601) om ursprungsgarantier för el ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Med ursprungsgaranti avses i denna lag det elektroniska dokument som tagits fram enligt lagen och vars syfte är att garantera ursprunget på den el som en elleverantör ska lämna uppgift om enligt 8 kap. 12 § *ellagen* (1997:857).

Med ursprungsgaranti avses i denna lag det elektroniska dokument som tagits fram enligt lagen och vars syfte är att garantera ursprunget på den el som en elleverantör ska lämna uppgift om enligt 12 kap. 20 § *elmarknadslagen* (2018:000).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

¹ Senaste lydelse SFS 2017:327.

2.12 Förslag till lag om ändring i lagen (2011:710) om certifiering av stamnätsföretag för el

Härigenom föreskrivs att rubriken till lagen (2011:710) om certifiering av stamnätsföretag för el samt 1 kap. 1 och 2 §§, 2 kap. 1 och 2 §§, 3 kap. 5–7 och 9 §§, 4 kap. 2 och 5 §§ och 5 kap. 1 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

<p>Lagen (2011:710) om certifiering av stamnätsföretag för el</p>	<p>om Lagen (2011:710) om certifiering av transmissionsnätsföretag för el</p>
--	--

1 kap.

1 §

I denna lag finns bestämmelser om certifiering av *stamnätsföretag*.

I denna lag finns bestämmelser om certifiering av *transmissionsnätsföretag*.

Bestämmelser om certifiering finns även i artikel 3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003.

2 §

Termer och uttryck som används i denna lag har samma betydelse som i *ellagen* (1997:857).

Termer och uttryck som används i denna lag har samma betydelse som i *elmarknadslagen* (2018:000).

Med tredje land avses länder utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-området).

2 kap.

1 §

Ett *stamnätsföretag* får inte bedriva *överföring av el i stamledning* utan certifiering enligt denna lag. Ett *nätföretag* får inte bedriva *transmission* utan certifiering enligt denna lag.

2 §

Certifiering får beviljas efter ansökan av den som avser att bedriva *överföring av el i stamledningar* om kraven i 3 kap. 1 a och 1 f–1 j §§ *ellagen* (1997:857) är uppfyllda. Certifiering får beviljas efter ansökan av den som avser att bedriva *transmission* om kraven i 4 kap. 2–7 §§ *elmarknadslagen* (2018:000) är uppfyllda.

I fråga om en person från tredje land, eller ett företag som kontrolleras av eller kan antas komma att kontrolleras av en eller flera personer från tredje land, krävs vidare att en certifiering inte äventyrar en trygg energiförsörjning i någon medlemsstat i Europeiska unionen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om krav för certifiering när det gäller en sådan person eller ett sådant företag som avses i andra stycket.

3 kap.

5 §

Ett certifierat *stamnätsföretag* ska till nätmyndigheten anmäla planerade transaktioner som har betydelse för bedömningen av om företaget uppfyller kraven i 3 kap. 1 a och 1 f–1 j §§ *ellagen* (1997:857). Ett certifierat *transmissionsnät-företag* ska till nätmyndigheten anmäla planerade transaktioner som har betydelse för bedömningen av om företaget uppfyller kraven i 4 kap. 2–7 §§ *elmarknadslagen* (2018:000).

6 §

Nätmyndigheten ska ompröva en certifiering

1. efter en anmälan enligt 5 §,
2. efter en begäran från Europeiska kommissionen, eller
3. om det annars finns anledning att anta att ett *stamnätsföretag* inte uppfyller kraven i 3 kap. 1 a och 1 f–1 j §§ *ellagen* (1997:857).

7 §

Nätmyndigheten ska återkalla en certifiering, om *stamnätsföretaget* inte längre uppfyller kraven i 3 kap. 1 a och 1 f–1 j §§ *ellagen* (1997:857).

9 §

Europeiska kommissionen och nätmyndigheten får begära att från ett *stamnätsföretag* eller ett företag som bedriver produktion av eller handel med el få de upplysningar och få ta del av de handlingar som de anser behövas för att förutsättningarna för certifiering ska kunna bedömas.

4 kap.

2 §

Nätmyndigheten ska begära ett yttrande från Europeiska kommissionen om huruvida

1. den verksamhet som certifieringen avser uppfyller kraven

i 3 kap. 1 a och 1 f–1 j §§ *ellagen* i 4 kap. 2–7 §§ *elmarknadslagen* (1997:857), och (2018:000), och

2. en certifiering kan äventyra en trygg energiförsörjning till Europeiska unionen.

5 §

Ett *stamnätsföretag* ska till nätmyndigheten anmäla omständigheter som kan leda till att en eller flera personer från tredje land får kontroll över *stamnätsföretaget* eller *stamnätet*.

Ett *transmissionsnätsföretag* ska till nätmyndigheten anmäla omständigheter som kan leda till att en eller flera personer från tredje land får kontroll över *transmissionsnätsföretaget* eller *transmissionsnätet*.

5 kap.

1 §

Nätmyndigheten utövar tillsyn över att *stamnätsföretag* följer denna lag.

Nätmyndigheten utövar tillsyn över att *transmissionsnätsföretag* följer denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

2.13 Förslag till lag om ändring i lagen (2013:385) om ingripande mot marknadsmissbruk vid handel med grossistenergi produkter

Härigenom föreskrivs att 12 § lagen (2013:385) om ingripande mot marknadsmissbruk vid handel med grossistenergi produkter ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 §

Tillsynsmyndighet är den myndighet som regeringen utsett enligt 1 kap. 7 § ellagen (1997:857).

Tillsynsmyndighet är den myndighet som regeringen utsett att ansvara för nätmyndighetens uppgifter enligt 1 kap. 4 § elmarknadslagen (2018:000).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

2.14 Förslag till lag om ändring i elsäkerhetslagen (2016:732)

Härigenom föreskrivs att 47 § elsäkerhetslagen (2016:732) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

47 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. beskaffenhet, placering, provning, kontroll, besiktning, användning och skötsel av elektriska starkströmsanläggningar och elektrisk utrustning som är avsedd att anslutas till en starkströmsanläggning samt om arbete på eller i anslutning till sådana anläggningar och sådan utrustning,

2. tillståndsplikt eller anmälningsplikt för uppförande, ändring eller borttagning av starkströmsanläggningar,

3. skyldighet för innehavare av nätkoncession enligt *ellagen* (1997:857) eller en starkströmsanläggning att anmäla olycksfall eller driftstörningar,

3. skyldighet för innehavare av nätkoncession enligt *elmarknadslagen* (2018:000) eller en starkströmsanläggning att anmäla olycksfall eller driftstörningar,

4. skyldigheter vid framdragande av svagströmsledning,

5. säkerhetskrav som avses i 16–18 §§,

6. skyldigheter i fråga om information som ska följa med elektrisk utrustning,

7. skyldigheter att i fråga om elektrisk utrustning vidta skadeförebyggande arbete och vidta åtgärder när det finns anledning att anta att sådan utrustning inte överensstämmer med säkerhetskraven,

8. vilken utbildning och praktisk erfarenhet som krävs för att bli auktoriserad som elinstallatör,

9. de slag av elinstallationsarbete för vilka auktorisation kan ges enligt 20 § andra stycket och de för vilka anmälan kan göras enligt 25 §,

10. vad ett egenkontrollprogram ska innehålla,
11. avgifter för en myndighets verksamhet enligt denna lag,
12. ersättning för uttaget prov enligt 39 § och om skyldighet att ersätta kostnaderna för provningen, och
13. sådana undantag från kraven i 16–27 §§ som det finns särskilda skäl för.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

3 Ärendet och dess beredning

Denna promemoria har tagits fram i Regeringskansliet för att göra det möjligt att lägga fram ett förslag till en ny elmarknadslag som ersätter den nuvarande ellagen (1997:857). Arbetet inleddes i Näringsdepartementet och har fr.o.m. den 1 januari 2015 bedrivits i Miljö- och energidepartementet.

Följande myndigheter och organisationer har deltagit i en referensgrupp inom ramen för arbetet med att ta fram promemorian: Affärsverket svenska kraftnät, Elsäkerhetsverket, Energimarknadsinspektionen, Konsumentverket, Oberoende Elhandlare, SKGS och Energiföretagen Sverige (före april 2016 Svensk Energi). Under tiden den 5 december 2014 t.o.m. den 5 maj 2017 har sex referensgruppsmöten hållits. Referensgruppens synpunkter finns tillgängliga i Miljö- och energidepartementet (dnr M2015/00129/Ee).

4 Elmarknaden och ellagstiftningen

4.1 Elmarknadsreformen

Elmarknaden i Sverige fick sin nuvarande utformning i huvudsak genom det regelverk som trädde i kraft den 1 januari 1996 (prop. 1993/94:162 och prop. 1994/95:222). Huvudprincipen är att det ska finnas en klar boskillnad mellan å ena sidan produktion och försäljning av el och å andra sidan överföring av el (nätverksamhet). Produktionen och försäljningen av el sker i konkurrens, medan nätverksamheten som är ett naturligt monopol även regleras och övervakas på särskilt sätt.

Elmarknadsreformen genomfördes genom dels ändringar i lagen (1902:71 s.1), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar, dels en lag (1994:618) om handel med el, m.m. De lagarna ersattes den 1 januari 1998 med den nuvarande ellagen (prop. 1996/97:136, bet. 1997/98:NU3, rskr. 1997/98:27). 1902 års lag kallas i det följande den äldre ellagen.

Efter elmarknadsreformen har omfattande ändringar gjorts i ellagstiftningen, inte minst med anledning av EU-rättens utveckling på området. I grunden är dock elmarknaden fortfarande organiserad på det sätt som följer av 1996 års reform.

4.2 Elmarknadens aktörer

4.2.1 Elföretag

Nätföretag

I Sverige finns det ungefär 170 elnätsföretag. Ett nätföretag innehar ett ledningsnät eller i några fall endast enstaka ledningar och an-

svarar för drift och underhåll av elnätet. Verksamheten bedrivs med stöd av nätkoncession, dvs. ett tillstånd att bygga och använda en elektrisk starkströmsledning.

Ett nätföretag är skyldigt att ansluta elektriska anläggningar till ledningen eller ledningsnätet och att överföra el för annans räkning. Det finns alltså en rätt till tredjepartstillträde. Ett nätföretag får inte bedriva handel med el, och det får bedriva elproduktion endast i vissa fall när elen behövs för nätverksamheten.

Elnätet kan delas in i tre nivåer: stamnät, regionnät och lokalnät. Stamnätet transporterar el långa sträckor på höga spänningsnivåer. Regionnätet transporterar el från stamnätet till lokalnäten och i vissa fall direkt till större slutanvändare. Lokalnäten ansluter till regionnäten och transporterar el till hushåll och andra slutkunder. År 2015 bestod det svenska elnätet av 559 000 kilometer ledning.

Elproducenter

Elproducenten matar in el från en produktionsanläggning på elnätet för transport till elanvändarna. I Sverige utgör elproducenterna en heterogen grupp, som omfattar några av Europas största elföretag men även privatpersoner som äger småskaliga vatten-, vind- och solenergianläggningar.

Större elproducenter säljer ofta el direkt på elbörsen. Mindre producenter väljer ofta att sälja elen till en större aktör, som i sin tur säljer den vidare.

Elhandelsföretag

Ett elhandelsföretag levererar el. Med leverans avses i detta sammanhang försäljning av el till elanvändare till skillnad från överföring, dvs. sådan transport av el för annans räkning som utgör nätverksamhet. Ett elhandelsföretag får inte bedriva nätverksamhet.

Elhandelsföretaget köper in el, vanligtvis från elbörsen, för att sedan sälja den vidare till elanvändare. Handeln med el sker på en fri marknad, där elhandelsföretagen konkurrerar om kunderna. I Sverige finns cirka 130 elhandelsföretag.

Balansansvariga

En balansansvarig har i ett avtal med Affärsverket svenska kraftnät åtagit sig ett särskilt ansvar för att balansera tillförsel och förbrukning av el. Den balansansvarige svarar ekonomiskt för obalanser.

Ett elhandelsföretag är skyldigt att se till att någon åtar sig balansansvaret för leveranser i en uttagspunkt. Ett vanligt sätt att ordna detta är att elhandelsföretaget självt åtar sig balansansvaret. Företaget kan dock välja att låta ett annat elhandelsföretag eller ett specialiserat företag åta sig balansansvaret.

Elbörs

En elbörs tillhandahåller system för fysisk och finansiell handel med grossistenergi produkter. De vanligaste aktörerna på börserna är elproducenter, elhandelsföretag och större elanvändare.

I Norden är för närvarande Nord Pool den enda börsen för handel med el för fysisk leverans. Handel med finansiella kontrakt bedrivs på Nasdaq Commodities. Genom sådan handel i finansiella kontrakt kan aktörer säkra sig mot prisvariationer.

4.2.2 Elanvändare

Principen om åtskillnad mellan nätverksamhet och handel med el innebär att en elanvändare behöver två olika avtal.

Elanvändaren har ett avtal med ett nätföretag om överföring av el, som elanvändaren tar ut från elnätet i en uttagspunkt. Eftersom överföring av el är en monopolverksamhet är elanvändaren normalt hänvisad till ett visst nätföretag.

Nätföretaget får dock inte sälja el, utan elanvändaren måste även teckna ett leveransavtal med ett elhandelsföretag. Elanvändaren kan då välja något av de konkurrerande elhandelsföretag som finns på elmarknaden i Sverige.

En elanvändare kan också erbjuda tjänster på elmarknaden i form av ändrad förbrukning (efterfrågefleksibilitet). I dag är det framför allt företag som är verksamma i elintensiva branscher, t.ex. papperstillverkning, som erbjuder förbrukningsreduktioner.

4.2.3 Myndigheter

Energimarknadsinspektionen – nätmyndigheten

Energimarknadsinspektionen är i Sverige nationell energitillsynsmyndighet med ansvar för bl.a. tillsynen, regelgivningen och tillståndsprovningen enligt ellagen. Inspektionen fullgör uppgifter enligt en rad EU-rättsakter på elområdet.

Energimarknadsinspektionen är nätmyndighet enligt ellagen, vilket innebär att inspektionen handlägger alla frågor som enligt lagen eller enligt föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen ligger på "nätmyndigheten". Till nätmyndighetens uppgifter hör att pröva frågor om tillstånd att bygga och använda starkströmsledningar, att förhandspröva nätföretagens intäkter från nätverksamheten och att pröva tvister om villkoren för anslutning till elnätet.

Energimarknadsinspektionen har även uppgifter när det gäller marknaderna för naturgas och fjärrvärme. De delarna av verksamheten ligger dock utanför området för promemorian.

Svenska kraftnät – den systemansvariga myndigheten

Affärsverket svenska kraftnät, som i det följande kallas Svenska kraftnät, har i två olika egenskaper – stamnätsföretag respektive systemansvarig myndighet – en central roll på den svenska elmarknaden.

Svenska kraftnät innehar och driver det svenska stamnätet, som ägs av staten. I sin egenskap av stamnätsföretag omfattas Svenska kraftnät i huvudsak av det regelverk som gäller för nätföretag i allmänhet.

Svenska kraftnät är också systemansvarig myndighet och har det övergripande ansvaret för att elektriska anläggningar samverkar driftsäkert så att balans inom hela eller delar av landet kortsiktigt upprätthålls mellan produktion och förbrukning av el. Som systemansvarig myndighet får Svenska kraftnät bl.a. beordra elproducenter att öka eller minska produktionen av el.

Svenska kraftnät utövar tillsyn över driftsäkerheten hos det nationella elsystemet och är även elberedskapsmyndighet enligt elberedskapslagen (1997:288).

Statens energimyndighet

Statens energimyndighet är förvaltningsmyndighet för frågor om tillförsel och användning av energi i samhället. Energimyndigheten ska verka för försörjningstrygghet och ett energisystem som är hållbart och kostnadseffektivt med en låg negativ inverkan på hälsa, miljö och klimat.

Som redan nämnts är det Energimarknadsinspektionen som utövar tillsyn över att elmarknadens aktörer följer ellagen. Energimyndigheten har alltså inte den centrala myndighetsrollen när det gäller tillämpningen av det regelverk som behandlas i promemorian.

Elsäkerhetsverket

Elsäkerhetsverket är förvaltningsmyndighet för tekniska säkerhetsfrågor på elområdet. Verket är tillsynsmyndighet när det gäller föreskrifter om elsäkerhet.

Från och med den 1 juli 2017 innehåller ellagen inte några särskilda bestämmelser om elsäkerhet. Lagbestämmelser på området finns i stället i elsäkerhetslagen (2016:732). Elsäkerhetsverket berörs därför inte i någon större omfattning av promemorians förslag.

ACER

Byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter inrättades inom ramen för det s.k. tredje inreklamspaketet för el och naturgas och har sitt säte i Ljubljana, Slovenien. I det följande kallas byrån för ACER, en förkortning för ”Agency for the Cooperation of Energy Regulators”, med hänsyn till att det är den beteckning som är allmänt vedertagen inom de organisationer som är verk-samma på elområdet.

ACER:s syfte är att bistå de nationella energitillsynsmyndigheterna när det gäller att på EU-nivå utöva de tillsynsuppgifter som

utförs av medlemsstaterna och vid behov samordna tillsynsmyndigheternas verksamhet.

4.3 Viktigare lagar och förordningar

Ämnet för promemorian är hur det regelverk som i dag finns i ellagen bör utformas i framtiden. I detta avsnitt lämnas en kort redogörelse för sådana lagar och förordningar som är av särskilt intresse inom ramen för den framställningen. Det följande är alltså inte en uttömmande uppräkningslista av författningar på elområdet.

4.3.1 Lagar

Lagen om skatt på energi

I lagen (1994:1776) om skatt på energi regleras skatter på bränsle och el. El som förbrukas i Sverige är som huvudregel skattepliktig.

Vid tillämpningen av lagen gäller även förordningen (2010:178) om skatt på energi.

Elberedskapslagen

Elberedskapslagen (1997:288) innehåller bestämmelser om skyldighet att vidta beredskapsåtgärder inom elsektorn. Bestämmelserna gäller för elproducenter, elhandelsföretag och nätföretag.

I förordningen (1997:294) om elberedskap finns bestämmelser som ansluter till lagen.

Lagen om effektreserv

I ett elsystem måste tillförseln av el vid varje tidpunkt vara lika stor som uttaget av el. Det finns alltid en risk för att elförbrukningen ska bli så stor att det inte finns tillräcklig momentan produktions- och importkapacitet. Det är i sådana situationer som brist på el vid ett givet ögonblick, s.k. effektbrist, uppstår.

Lagen (2003:436) om effektreserv har införts med hänsyn till den risk för effektbrist som kan finnas i extrema situationer. I lagen

ges Svenska kraftnät i uppdrag att upphandla en effektreserv. När det uppstår effektbrist i elsystemet kan effektreserven aktiveras för att upprätthålla balansen mellan tillförsel och uttag av el.

I förordningen (2016:423) om effektreserv finns bestämmelser som ansluter till lagen.

Lagen om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar

Lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar innehåller bestämmelser om särskild förvaltning och om inlösen av elektriska anläggningar. Åtgärder enligt lagen kan bli aktuella om ett nätföretag inte fullgör sina skyldigheter enligt ellagstiftningen.

Lagen om ursprungsgarantier för el

Lagen (2010:601) om ursprungsgarantier för el syftar till att säkerställa att den som producerar el ska ha rätt att få ursprungsgarantier utfärdade som visar den producerade elens ursprung.

Bestämmelser i anslutning till lagen finns i förordningen (2010:853) om ursprungsgarantier för el.

Lagen om certifiering av stamnätsföretag för el

Ett stamnätsföretag får inte bedriva överföring av el i stamledningar utan certifiering enligt lagen (2011:710) om certifiering av stamnätsföretag för el. Certifieringens syfte är att säkerställa att stamnätsföretaget uppfyller kraven på åtskillnad i förhållande till företag som bedriver produktion av eller handel med el eller naturgas.

I förordningen (2011:714) om certifiering av stamnätsföretag för el finns bestämmelser som ansluter till lagen.

Lagen om elcertifikat

Den 1 maj 2003 infördes ett elcertifikatssystem för att främja en ökad elproduktion från förnybara energikällor. Elcertifikatssyste-

met är ett marknadsbaserat stödsystem. Det innebär att producenter av förnybar el under vissa förutsättningar blir tilldelade elcertifikat av staten och att elleverantörer och vissa elanvändare har en skyldighet att inneha elcertifikat i förhållande till sin försäljning respektive användning av el (kvotplikt). På det sättet skapas en marknad för elcertifikat som innebär att förnybar el kan produceras kostnadseffektivt.

Bestämmelser om elcertifikat finns i lagen (2011:1200) om elcertifikat. Förordningen (2011:1480) om elcertifikat innehåller bestämmelser som ansluter till lagen.

Lagen om ingripande mot marknadsmissbruk vid handel med grossistenergiprodukter

Lagen (2013:385) om ingripande mot marknadsmissbruk vid handel med grossistenergiprodukter innehåller bestämmelser som kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1227/2011 av den 25 oktober 2011 om integritet och öppenhet på grossistmarknaderna för energi.

EU-förordningen kallas ofta REMIT, en akronym för "Regulation on Wholesale Energy Market Integrity and Transparency". I REMIT finns bestämmelser om förbud mot insiderhandel, skyldighet att offentliggöra insiderinformation, förbud mot otillbörlig marknadspåverkan, rapporteringsskyldighet och tillsyn över grossistmarknaderna för energi.

Energimarknadsinspektionen är tillsynsmyndighet enligt REMIT. I förordningen (2014:1059) om vissa avgifter för registrering och tillsyn över handeln på grossistenergimarknaden finns bestämmelser om avgifter för att finansiera inspektionens uppgifter enligt lagen om ingripande mot marknadsmissbruk vid handel med grossistenergiprodukter.

Elsäkerhetslagen

Elsäkerhetslagen (2016:732), som träder i kraft den 1 juli 2017, syftar till att främja hög elsäkerhet och minska risker för att el orsakar personskada eller sagskada. Lagen innehåller bl.a. sådana bestämmelser om elsäkerhet som tidigare funnits i ellagen.

Elsäkerhetsförordningen (2017:218) innehåller föreskrifter i anslutning till elsäkerhetslagen.

4.3.2 Förfordningar

Systemansvarsförordningen

Förordningen (1994:1806) om systemansvaret för el, som i det följande kallas systemansvarsförordningen, innehåller föreskrifter som ansluter till ellagen när det gäller det övergripande systemansvaret och driftsäkerheten hos det nationella elsystemet. I förordningen finns bestämmelser bl.a. om balansansvarigas skyldigheter.

Redovisningsförordningen

I ellagen finns bestämmelser om redovisning av nätverksamhet och revision. Det krävs bl.a. att nätverksamhet ska redovisas skilt från annan verksamhet ekonomiskt. Regeringen har meddelat närmare föreskrifter i förordningen (1995:1145) om redovisning av nätverksamhet, som i det följande kallas redovisningsförordningen.

Förordningen om vissa avgifter på elområdet

Förordningen (1995:1296) om vissa avgifter på elområdet innehåller bestämmelser om avgifter för att finansiera verksamhet vid Elsäkerhetsverket (elsäkerhetsavgift), Energimarknadsinspektionen (nätövervakningsavgift) och Svenska kraftnäts verksamhet enligt elberedskapslagen (elberedskapsavgift).

Mätförordningen

Ett nätföretag är enligt bestämmelser i ellagen skyldigt att mäta mängden överförd el och att rapportera resultaten av mätningarna till bl.a. elanvändare och elhandelsföretag. I förordningen (1999:716) om mätning, beräkning och rapportering av överförd el, den s.k. mätförordningen, finns föreskrifter som ansluter till ellagens bestämmelser.

IKN-förordningen

En elektrisk starkströmsledning får inte byggas eller användas utan tillstånd (nätkoncession). Regeringen får dock meddela föreskrifter om undantag från kravet på nätkoncession. Sådana föreskrifter finns i förordningen (2007:215) om undantag från kravet på nätkoncession enligt ellagen (1997:857), den s.k. IKN-förordningen.

Förordningen om planering för prioritering av samhällsviktiga elanvändare

I förordningen (2011:931) om planering för prioritering av samhällsviktiga elanvändare finns bestämmelser om planering och framtagande av underlag för att styra el till samhällsviktiga elanvändare i en situation där överföring av el måste begränsas eller avbrytas för att Svenska kraftnät ska kunna utöva systemansvaret.

Elförordningen

I elförordningen (2013:208) finns kompletterande bestämmelser till ellagen när det gäller bl.a. nätkoncession, underlag och information om leveranssäkerhet, ersättning vid inmatning av el, upprättande av en övervakningsplan för nätföretag och rätt till uppgifter om nättariffer.

Intäktsramsförordningen

Elnätsföretagens intäkter är reglerade och föremål för en särskild förhandsprövning som innebär att de samlade intäkter som ett nätföretag högst får uppbära från nätverksamheten under en tillsynsperiod ska rymmas inom en intäktsram. Förordningen (2014:1064) om intäktsram för elnätsföretag, som i det följande kallas intäktsramsförordningen, innehåller föreskrifter i anslutning till ellagens bestämmelser om intäktsram.

4.4 EU:s energirätt

Inom ramen för upprättandet av den inre marknaden och dess funktion och med hänsyn till kravet på att skydda och förbättra miljön ska målet för EU:s politik på energiområdet vara att i en anda av solidaritet mellan medlemsstaterna garantera att energimarknaden fungerar, att garantera energiförsörjningen i unionen, att främja energieffektivitet och energibesparingar samt utveckling av nya och förnybara energikällor och att främja sammankopplade energinät (artikel 194.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt).

Det finns ett stort antal EU-rättsakter på energiområdet. I det följande lämnas en kort redogörelse för sådana direktiv och förordningar som har särskild betydelse för de frågor som behandlas i promemorian. Av intresse för framställningen är vidare energiunionen och det s.k. vinterpaketet.

4.4.1 Tredje inremarknadspaketet för el och naturgas

Den 13 juli 2009 antogs det s.k. tredje inremarknadspaketet för el och naturgas av Europaparlamentet och rådet. Paketet består av två direktiv och tre förordningar och är i de delar som rör elmarknaden av grundläggande betydelse för de frågor som behandlas i promemorian. Direktiv 2009/73/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 2003/55/EG (gasmarknadsdirektivet) och förordning (EG) nr 715/2009 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten och om upphävande av förordning (EG) nr 1775/2005 kommer däremot inte att behandlas i det följande.

Elmarknadsdirektivet

I direktiv 2009/72/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG, som i det följande kallas elmarknadsdirektivet, fastställs gemensamma regler för produktion, överföring, distribution och leverans av el samt

bestämmelser om konsumentskydd, i syfte att förbättra och integrera konkurrensutsatta elmarknader i unionen. Direktivet innehåller regler för elsektorns organisation och funktion, öppet tillträde till marknaden, kriterier och förfaranden som ska tillämpas för anbud, för beviljande av tillstånd och för driften av system. Det fastställer även krav på samhällsomfattande tjänster och elkonsumenters rättigheter och klargör konkurrenskraven.

När det gäller genomförandet av elmarknadsdirektivet i svensk rätt kan hänvisas framför allt till propositionen Tredje inremarknadspaketet för el och naturgas (prop. 2010/11:70) och propositionen Tredje inremarknadspaketet för el och naturgas – vissa genomförandeåtgärder (prop. 2011/12:77).

Elhandelsförordningen

Förordning (EG) nr 714/2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003, som i det följande kallas elhandelsförordningen, har som syfte att fastställa rättvisa regler för gränsöverskridande elhandel och därmed stärka konkurrensen på den inre marknaden för el och att underlätta genomförandet av en väl fungerande och transparent grossistmarknad med hög nivå av elförsörjningstrygghet.

Elhandelsförordningen innehåller bl.a. regler som rör

- certifiering av systemansvariga för överföringssystem (transmissionsnätsföretag),
- Europeiska nätverket av systemansvariga för överföringssystemen för el (Entso för el, ENTSO-E),
- ramriktlinjer för utarbetandet av allmänna villkor för gränsöverskridande överföring av el,
- ACER,
- regionalt samarbete och regler om en kompensationsmekanism mellan systemansvariga för gränsöverskridande elhandel,
- principer för bestämmande av nationella nättariffer och upplysningar om sammanlänkningskapacitet, och
- principer och riktlinjer för tilldelning av tillgänglig överföringskapacitet mellan nationella system.

I anslutning till elhandelsförordningen meddelar Europeiska kommissionen förordningar med riktlinjer och nätverksföreskrifter, s.k. nätkoder.

Byråförordningen

I förordning (EG) nr 713/2009 om inrättande av en byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter, den s.k. byråförordningen, finns bestämmelser om inrättandet av ACER och om byråns rättsliga status och uppgifter.

4.4.2 Elförsörjningsdirektivet

Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/89/EG av den 18 januari 2006 om åtgärder för att trygga elförsörjning och infrastrukturinvesteringar, som i det följande kallas elförsörjningsdirektivet, har som huvudsyfte att trygga elförsörjningen för att se till att den inre marknaden för el fungerar väl och att garantera en tillräcklig nivå av produktionskapacitet, en tillräcklig balans mellan utbud och efterfrågan och en lämplig nivå av överföringsförmåga mellan medlemsstaterna så att den inre marknaden utvecklas. När det gäller genomförandet av elförsörjningsdirektivet i Sverige hänvisas till propositionen Genomförande av elförsörjningsdirektivet (prop. 2008/09:142).

4.4.3 Energieffektiviseringsdirektivet

Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU av den 25 oktober 2012 om energieffektivitet, om ändring av direktiven 2009/125/EG och 2010/30/EU och om upphävande av direktiven 2004/8/EG och 2006/32/EG, som i det följande kallas energieffektiviseringsdirektivet, har som syfte att fastställa en gemensam ram för att främja energieffektivisering i EU. Den gemensamma ramen ska säkerställa att det av Europeiska rådet antagna målet om 20 procent primärenergibesparing år 2020 uppfylls och bana väg för ytterligare energieffektivisering därefter.

Energieffektiviseringsdirektivet innehåller bestämmelser som syftar till att undanröja hinder och övervinna några av de marknadsmisslyckanden som hindrar effektivitet i tillförsel och användning av energi. Direktivet innehåller åtgärder inom samtliga delar av energisystemet, från energiomvandling via transmission och distribution till slutlig användning, dock inte i transportsystemet.

När det gäller genomförandet av energieffektiviseringsdirektivet i Sverige kan hänvisas framför allt till propositionen Genomförande av energieffektiviseringsdirektivet (prop. 2013/14:174).

4.4.4 Förnybartdirektivet

Genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/28/EG av den 23 april 2009 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor och om ändring och ett senare upphävande av direktiven 2001/77/EG och 2003/30/EG, som i det följande kallas förnybartdirektivet, upprättas en gemensam ram för främjande av energi från förnybara energikällor. Förnybartdirektivet syftar till att öka EU:s andel förnybar energi från 8,5 till 20 procent under perioden 2005–2020.

Förnybartdirektivet anger bindande nationella mål för totala andelen energi från förnybara energikällor av den slutliga energianvändningen (brutto) och för andelen energi från förnybara energikällor inom transportsektorn. För svensk del ställer direktivet bindande krav på att uppnå en andel om 49 procent förnybar energi år 2020.

Förnybartdirektivet innehåller bestämmelser om statistiska överföringar mellan medlemsstaterna, gemensamma projekt mellan medlemsstaterna och med tredjeländer, ursprungsgarantier, administrativa förfaranden, information och utbildning samt tillträde till elnätet för energi från förnybara energikällor. I direktivet fastställs dessutom hållbarhetskriterier för biodrivmedel och flytande biobränslen.

När det gäller genomförandet av förnybartdirektivet i Sverige kan hänvisas framför allt till propositionen Genomförande av direktiv om förnybar energi (prop. 2009/10:128).

4.4.5 Transeuropeisk energiinfrastruktur

I Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 347/2013 av den 17 april 2013 om riktlinjer för transeuropeiska energiinfrastrukturer och om upphävande av beslut nr 1364/2006/EG och om ändring av förordningarna (EG) nr 713/2009, (EG) nr 714/2009 och (EG) nr 715/2009 fastställs riktlinjer för en snabb utveckling av, och driftskompatibilitet för, särskilt utpekade prioriterade korridorer och områden för transeuropeisk energiinfrastruktur.

Projekt som är nödvändiga för att förverkliga de prioriterade korridorerna och områdena kan under vissa förutsättningar tas med i en unionsförteckning över projekt av gemensamt intresse. Syftet med förordning (EU) nr 347/2013 är bl.a. att underlätta ett snabbt genomförande av projekt av gemensamt intresse genom att effektivisera, närmare samordna och påskynda tillståndsprocesserna och stärka allmänhetens medverkan.

I förordningen (2013:752) om tillståndsgivning i fråga om transeuropeiska energiinfrastrukturer finns bestämmelser som kompletterar förordning (EU) nr 347/2013.

4.4.6 Energiunionen

I mars 2015 godkände Europeiska rådet kommissionens förslag att skapa en energiunion med en framåtblickande klimatpolitik. Energiunionen omfattar fem dimensioner:

1. försörjningstrygghet,
2. en helt integrerad europeisk energimarknad,
3. energieffektivisering,
4. minskade utsläpp av växthusgaser, och
5. forskning och innovation.

Kommissionen pekade i sitt meddelande om energiunionen (COM[2015] 80) på brister i rådande energimarknadsdesign och aviserade ny lagstiftning på området.

4.4.7 Vinterpaketet

Europeiska kommissionen har den 30 november 2016 lagt fram ett åtgärds paket som syftar till att bibehålla EU:s konkurrenskraft i en situation där övergången till ren energi förändrar de globala energi-marknaderna. Kommissionen har valt att kalla paketet ”Ren energi för alla i Europa” på svenska. I det följande kallas dock förslagen vinterpaketet, eftersom den beteckningen hunnit bli etablerad bland de myndigheter och organisationer som är verksamma på energiområdet i Sverige.

Vinterpaketet innehåller bl.a. förslag till ändringar när det gäller energieffektiviseringsdirektivet och förnybartdirektivet och en ny förordning om krisberedskap, som ska ersätta elförsörjningsdirektivet. Inom ramen för promemorian är det dock framför allt av intresse att känna till att kommissionen föreslår ändringar i fråga om det tredje inre marknadspaketet för el och naturgas i de delar som rör elmarknaden. Kommissionen har i den delen lagt fram förslag till

- förordning om den inre marknaden för el (COM[2016] 861),
- förordning om inrättande av en byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter (COM[2016] 863), och
- direktiv om gemensamma regler för den inre marknaden för el (COM[2016] 864).

Det huvudsakliga syftet med förslagen är att uppnå högre andelar förnybar elproduktion och aktivare elanvändare. Kommissionen föreslår att det införs nya regler på grossistmarknaden och på slutkundsmarknaderna. ACER ska få nya uppgifter samtidigt som det regionala samarbetet inom elsektorn ska stärkas.

5 En bearbetad elmarknadslagstiftning

Förslag: En ny elmarknadslag ska ersätta den nuvarande ellagen.

Skälen för förslaget

Ett svårtillgängligt regelverk

Den senaste större översynen av den svenska ellagstiftningen slutfördes när den nuvarande ellagen trädde i kraft den 1 januari 1998. I ellagen finns de grundläggande bestämmelserna om elmarknaden.

Sedan ellagen trätt i kraft har omfattande ändringar skett i regelverket mot bakgrund bl.a. av EU-rättens utveckling på energiområdet. Ändringarna har gjorts utan att det varit praktiskt möjligt att fullt ut ta hänsyn till den befintliga uppbyggnaden av regleringen. Nya bestämmelser har exempelvis i stor omfattning införts genom s.k. bokstavsparagrafer (se t.ex. 3 kap. 1 a–1 k §§ ellagen). I viktiga delar framstår ellagen nu som spretig och osystematisk.

Flera av de termer som i dag används i ellagstiftningen kan av olika skäl, t.ex. språkliga eller tekniska, inte anses vara i fas med det område och de intressenter som bestämmelserna ska stödja och reglera.

Regelverket har alltså blivit onödigt svårtillgängligt, vilket medfört att olika berörda aktörer återkommande ger uttryck för ett befogat missnöje med ellagen. Det behövs en genomgång och omarbetning av ellagstiftningen för att regleringen ska få en mer ändamålsenlig utformning. En sådan omarbetning behöver inte innebära att det görs några viktiga sakliga ändringar i förhållande till det nuvarande regelverket. För att målsättningen med omarbetningen ska uppnås bör ellagen ersättas med en ny elmarknadslag.

Ramarna för en översyn

Den nya elsäkerhetslagen träder i kraft den 1 juli 2017. I lagen ingår nya bestämmelser om elinstallationsarbete tillsammans med de nuvarande bestämmelserna om elsäkerhet i 9 kap. ellagen och bestämmelserna om skadestånd i 10 kap. 1–8 §§ ellagen (prop. 2015/16:163).

Något behov av ytterligare översyn finns inte när det gäller elsäkerhetsfrågorna. Översynen bör därför ta sikte på regleringen av elmarknadens funktion och omfatta de bestämmelser som finns kvar i ellagen efter det att elsäkerhetslagen trätt i kraft. Det är vidare nödvändigt med följdändringar i andra lagar.

Ändringar i sak

Syftet med arbetet är alltså främst att göra en redaktionell och systematisk bearbetning av den gällande elmarknadslagstiftningen. Lagstiftningens systematik och terminologi bör anpassas bättre dels till de förhållandena som i dag råder på elmarknaden, dels till EU-rätten på området. På en rad områden är det dock lämpligt att undersöka behovet av materiella ändringar av mindre ingripande karaktär. Som exempel kan nämnas frågor om balansansvar, tillsyn och prövning av tvister.

En ny marknadsmodell

Sedan någon tid pågår ett arbete med att ta fram en ”elhandlarcentrisk” modell för den svenska elmarknaden. En sådan modell innebär att kunderna vänder sig till elhandelsföretaget oavsett om det gäller försäljning av el eller överföring av el på elnätet.

Det kommer dock att dröja ytterligare någon tid innan det finns förutsättningar att införa den elhandlarcentriska marknadsmodellen i Sverige. Energimarknadsinspektionen har på regeringens uppdrag utrett författningsändringar för införandet av en central informationshanteringsmodell och en elhandlarcentrisk modell på elmarknaden (dnr M2015/02636/Ee). Uppdraget redovisades den 27 juni 2017 i rapporten Ny modell för elmarknaden (Ei R2017:5). Rapporten har remitterats (dnr M2017/01702/Ee).

Det arbete som pågår med att ta fram en elhandlarcentrisk marknadsmodell bör inte uppfattas som ett hinder för en översyn av elmarknadslagstiftningen. Större delen av ellagens bestämmelser torde inte påverkas av att en ny marknadsmodell införs. Det pågående arbetet bör dock beaktas på det sättet att förslaget till elmarknadslag får en systematik som lätt går att anpassa till en ny marknadsmodell. Detta bör beaktas framför allt när det gäller kapitelindelningen.

Vinterpaketet

Det som nu har sagts om den nya marknadsmodellen har bäring också på det paket med lagstiftningsåtgärder som Europeiska kommissionen presenterade den 30 november 2016, det s.k. vinterpaketet (se avsnitt 4.4.7). Eftersom förhandlingarna på EU-nivå just har inletts går det inte nu att ta närmare ställning till hur exempelvis ett nytt elmarknadsdirektiv kommer att påverka den svenska lagstiftningen. Med utgångspunkt i kommissionens förslag går det dock att konstatera följande. Om förslagen förverkligas kommer det att bli nödvändigt med nya lagbestämmelser i Sverige, liksom ändringar i redan gällande föreskrifter. Detta hindrar dock inte att det nu tas fram underlag för en bearbetad elmarknadslagstiftning på nationell nivå. Ett sådant underlag kan kompletteras inför genomförandet av vinterpaketet i Sverige.

6 Ord och uttryck

6.1 Ellagens terminologi

I 1 kap. 2–6 §§ ellagen finns definitioner av en rad termer som används i lagen. Som nämnts i avsnitt 5 finns det ett behov av att anpassa ellagstiftningens terminologi dels till de förhållanden som i dag råder på elmarknaden, dels till EU-rätten på området. Det betyder att en del termer som i dag används i lagstiftningen bör bytas ut eller utgå helt och att det kan vara motiverat att införa nya termer exempelvis för att beteckna aktörer på elmarknaden. Vidare kan det finnas skäl att justera innebörden av några av de uttryck som i dag används i ellagen. Att terminologin justeras kan i några fall innebära det görs en ändring i sak. Sådana frågor behandlas i avsnitt 6.2–6.6 nedan.

I de fall då termer och uttryck som används i ellagen förs över till den nya elmarknadslagen utan att det görs några viktiga språkliga eller sakliga ändringar krävs inga närmare överväganden. Det finns inte heller alltid anledning att i skälen närmare behandla termer som införs eller definieras utan att det medför några sakliga ändringar, t.ex. ”anslutningspunkt” och ”balansavräkning”. I stället hänvisas till författningskommentaren.

När det gäller termen nättariffer, som definieras i nuvarande 1 kap. 5 § ellagen finns överväganden i avsnitt 11.1.

6.2 Elnätet

Förslag: Med *regionledning* ska i elmarknadslagen avses en ledning som omfattas av en nätkoncession för linje och inte ingår i ett transmissionsnät. Med *transmissionsnät* ska avses ett tekniskt sammanhängande ledningsnät, som har en spänning om 220 kilovolt eller mer, sträcker sig över flera regioner inom landet och länkar samman det nationella elnätet med elnät i andra länder.

Skälen för förslaget

Det svenska elnätets uppbyggnad

Det svenska elnätet är indelat i tre nivåer med utgångspunkt i ledningarnas kapacitet. Nivåerna är stamnät, regionnät och lokalnät.

Stamnätet är det nationella nätet för överföringen av el genom hela landet samt för import och export. Stamnätet har spänningsnivåer mellan 220 och 400 kilovolt och täcker i princip hela Sverige. Stamnätet ägs av staten och förvaltas och drivs av Svenska kraftnät.

Regionnäten ansluter till stamnätet och har vanligen spänningsnivåer på mellan 130 och 30 kilovolt. Regionnätets väsentliga funktion är att överföra el mellan olika stamnätspunkter och ett stort antal anslutningspunkter på lokalnäten. En viktig uppgift för regionnätsföretagen är att transformera ned spänningen på stamnätets nivå till de lägre spänningsnivåerna i lokalnäten.

Under regionnäten finns lokalnäten där elleveranserna sker till majoriteten av slutkunderna. Spänningen i de lokala näten ligger vanligen på 20, 10 eller 6 kilovolt. Den lägsta spänningsnivån är 0,4 kilovolt.

De tre termerna stamnät, regionnät och lokalnät är väl inarbetade och tydligt avgränsade i elbranschen. Det är dock endast ordet "stamnätet" som används i ellagen. Det har inte ansetts nödvändigt att definiera termen (jfr prop. 2010/11:70 s. 99).

Indelningen i tre nivåer kommer dock till uttryck på andra sätt. Lokalnäten utgörs av ledningar som omfattas av nätkoncession för område, medan stamnätet och regionnäten utgörs av ledningar som omfattas av nätkoncession för linje (jfr 2 kap. 2 § första stycket el-

lagen). Enligt ellagen gäller vidare olika bestämmelser om utformningen av nättariffer beroende på om tarifferna avser överföring av el för område, på regionledning eller på stamledning (4 kap. 3–9 §§ ellagen). Även vid fastställande av intäktsram för elnätsverksamhet finns särskilda bestämmelser om intäkter från olika nät (5 kap. 22–24 a §§ ellagen).

Med stamledning avses i ellagen en ledning med en spänning om 220 kilovolt eller mer, och med regionledning avses en ledning som omfattas av en nätkoncession för linje och där spänningen understiger 220 kilovolt (1 kap. 4 a § ellagen).

Transmissionsnät

Av skäl som redovisas i avsnitt 6.3 nedan föreslås i promemorian att termen transmission ska användas i elmarknadslagen som beteckning på stamnätsverksamhet. Det finns därför skäl att överväga om det finns skäl att i den nya elmarknadslagen använda en annan term än stamledning när det gäller de ledningar som ingår i det elnät som förvaltas och drivs av Svenska kraftnät. En möjlighet är att byta ut ”stamledning” mot ”transmissionsledning”. Det finns dock skäl som talar mot att använda en beteckning som endast tar sikte på den enskilda ledningen.

Den nuvarande regleringen utgår endast från den enskilda ledningens spänning. En ledning med en spänning om 220 kilovolt eller mer är således en stamledning utan att någon hänsyn tas till vem som innehar ledningen eller vilken funktion den fyller. Det finns dock inte något rättsligt eller praktiskt hinder för att enstaka ledningar på de aktuella spänningsnivåerna innehas av ett annat nätföretag än Svenska kraftnät och ingår som en integrerad del i ett regionnät.

I elmarknadsdirektivet används ordet ”överföringssystem” som beteckning på ett sådant nät som i ellagen benämns stamnät (se artikel 2.3 och 2.4). Direktivet innehåller en omfattande reglering som gäller driften av sådana överföringssystem (se främst artiklarna 9–23). Detta talar för att även den svenska regleringen tydligare bör ta sikte på stamnätet som en organisatorisk och teknisk enhet snarare än på enskilda stamledningar. På så sätt kan sambandet med EU-rätten förtydligas något.

Ordet stamledning används i ellagen dels i bestämmelser som gäller Svenska kraftnäts nättariffer och intäkter från stamnätet, dels i bestämmelser om överklagande. När det gäller stamnätstarifferna tar bestämmelserna i praktiken uteslutande sikte på Svenska kraftnäts intäkter från det samlade stamnätet. Intäktsramen ska t.ex. fastställas samlat för Svenska kraftnäts samtliga ledningar. Det finns inte någon särskild anledning att behålla ordet ”stamledning” i överklagandebestämmelserna om termen utgår i övrigt.

Med hänsyn till det anförda bör termen stamledning utgå och ersättas med en term som avser ett tekniskt sammanhängande ledningsnät, som har en spänning om 220 kilovolt eller mer, sträcker sig över flera regioner inom landet och länkar samman det nationella elnätet med elnät i andra länder. Det ligger nära till hands att då använda det ord som redan finns i ellagen, dvs. ”stamnät”. Det finns dock skäl som talar för att i stället använda uttrycket ”transmissionsnät”. Detta är det mest konsekventa med hänsyn till promemorians förslag att stamnätsverksamhet ska betecknas som ”transmission”. Genom ändringen av terminologi kan också förtydligas att det finns utrymme för att flera aktörer bedriver sådan verksamhet i Sverige. Mot denna bakgrund föreslås att termen transmissionsnätsföretag ska användas i elmarknadslagen.

Regionledning

I elmarknadsdirektivet görs skillnad mellan ”överföring” och ”distribution” (se närmare avsnitt 6.3). De svenska region- och lokalnäten kan beskrivas som regionala respektive lokala distributionsnät. Det finns dock ett viktigt skäl som talar för att behålla termen i regionledning i elmarknadslagen. Svenska kraftnäts transmissionsnät utgör ett nationellt organisatoriskt och tekniskt sammanhängande ledningsnät. Även regionnäten utgör i de flesta fall sammanhängande nät. Det förekommer dock att en ledning är organisatoriskt fristående från omgivande ledningsnät. Så kan t.ex. en ledning som förbinder en vindkraftspark med regionnätet ägas av ett nätföretag som har inrättats uteslutande för att bygga och driva den aktuella ledningen eller ett mindre antal ledningar med samma ändamål. Termen regionledning bör mot denna bakgrund användas även i elmarknadslagen.

Som redan framgått finns det utrymme för att bygga ledningar med en spänning om 220 kilovolt eller mer utanför Svenska kraftnäts ledningsnät. Innebörden av ”regionledning” bör därför justeras något i förhållande till gällande bestämmelser. Med regionledning bör i elmarknadslagen avses en ledning som omfattas av en nätkoncession för linje och inte ingår i ett transmissionsnät.

6.3 Överföring av el

Förslag: Med *distribution* ska i elmarknadslagen avses överföring av el för annans räkning genom en regionledning eller ett lokalnät. Med *distributionsnätsföretag* ska avses den som har nätkoncession för en regionledning eller nätkoncession för område.

Med *transmission* ska i elmarknadslagen avses överföring av el för annans räkning genom ett transmissionsnät. Med *transmissionsnätsföretag* ska avses den som har nätkoncession för ledning som ingår i ett transmissionsnät.

Skälen för förslaget

Transport av el

I ellagen används ordet ”överföring” som beteckning på all transport av el, oavsett på vilken nivå i det koncessionspliktiga elnätet som transporten äger rum. I den äldre ellagen gjordes emellertid skillnad mellan ”överföring” och ”distribution”. I 1 § första stycket, i den lydelse den äldre ellagen hade när den upphävdes, angavs att med elektrisk anläggning förstods anläggning med däri ingående särskilda föremål för produktion, upplagring, omformning, överföring, distribution eller nyttjande av elektrisk ström. I förarbetena till bestämmelsen anfördes följande (prop. 1970:139 s. 54):

I ”överföring” torde enligt vanligt språkbruk kunna inrymmas varje transport av elektrisk kraft, således även s.k. detaljdistribution. I paragrafen åsyftas därmed dock endast transporter av större energimängder, t.ex. från en kraftstation till en distributör. Denna betydelse torde överensstämma med den inom branschen allmänt omfattade.

Med ”distribution” avses mera lokalt inriktad verksamhet som går ut på leverans av kraft till olika förbrukare.

Även i elmarknadsdirektivet görs skillnad mellan ”överföring” och ”distribution”. Med ”överföring” avses ”transport av el i sammanlänkade system med högspänningsnät samt nät med extra hög spänning för tillhandahållande till slutförbrukare eller distributörer, men inte leverans” (artikel 2.3). Med ”distribution” avses ”transport av el i system med högspännings-, mellanspännings- och lågspänningsnät för tillhandahållande till kunder, men inte leverans” (artikel 2.5).

Uppdelningen i ”överföring” och ”distribution” har stor betydelse inom EU-regelverket. Kraven skiljer sig i väsentliga avseenden åt när det gäller sådana nätföretag som bedriver överföring i elmarknadsdirektivets mening å ena sidan och företag som bedriver distribution å den andra. I Sverige har kraven i elmarknadsdirektivet genomförts utan att det uttryckligen görs skillnad mellan företag som bedriver ”överföring” och sådana som bedriver ”distribution”. Som exempel kan nämnas bestämmelserna om avgränsning av nätverksamhet i 3 kap. 1 a–1 k §§ ellagen. Bestämmelserna i 3 kap. 1 b–1 e §§ gäller i praktiken endast företag som bedriver distribution, medan 1 f–1 k §§ gäller stamnätsföretag, dvs. företag som bedriver överföring i elmarknadsdirektivets mening.

Det står klart att den svenska lagstiftningen skulle bli lättare att förstå om det gjordes en tydligare uppdelning mellan ”överföring” och ”distribution”. Vidare skulle kopplingen till EU-rätten bli lättare att uppfatta. Det bör därför i elmarknadslagen införas termer som svarar mot ”överföring” och ”distribution” i elmarknadsdirektivets mening. Det är dock inte självklart att just de orden bör väljas.

Transmission

Som påpekats i det ovan citerade förarbetsuttalandet torde enligt vanligt språkbruk varje transport av elektrisk kraft, således även detaljdistribution, kunna inrymmas i ”överföring”. Det är också på det sättet som ordet används i den gällande ellagen. Att använda ordet på annat sätt skulle alltså innebära ett avsteg både från vanligt språkbruk och från en användning som måste anses vara etablerad i

den nationella lagstiftningen. Det finns därför skäl att välja en annan term, om en sådan även i övrigt kan anses lämplig.

I den engelska versionen av elmarknadsdirektivet används ordet ”transmission” som motsvarighet till överföring i direktivets mening. Ordet ”transmission” kan även på svenska betyda ”överföring av energi”. Termen ”transmissionsledning” används t.ex. som beteckning på en elledning för överföring av el vid mycket hög spänning. Det ligger därför nära till hands att använda ordet i ellagstiftningen. En fördel med att använda ”transmission” i stället för det vanligare ”överföring” är också att det tydligare framgår att det handlar om en juridisk och teknisk term med en skarpt avgränsad innebörd.

Den verksamhet som avses är enligt elmarknadsdirektivet transport av el i sammanlänkade system med högspänningsnät samt nät med extra hög spänning för tillhandahållande till slutförbrukare eller distributörer, men inte leverans. Det finns utrymme för att i den svenska lagstiftningen tydligare ange vilken verksamhet som avses utan att detta innebär någon skillnad i sak. Med utgångspunkt i svenska förhållanden är det lämpligt att ”transmission” i elmarknadslagen används som beteckning på överföring av el för annans räkning genom ett transmissionsnät, dvs. ett tekniskt sammanhängande ledningsnät, som har en spänning om 220 kilovolt eller mer, sträcker sig över flera regioner inom landet och länkar samman det nationella elnätet med elnät i andra länder (se avsnitt 6.2 ovan).

Distribution

När det gäller ordet ”distribution” finns det ingen problematik liknande den som berörts ovan när det gäller ”överföring”. Att använda ordet med den innebörd som framgår av elmarknadsdirektivet är förenligt såväl med allmänt språkbruk som med bruket inom elbranschen.

På samma sätt som när det gäller transmission finns det skäl att i den nationella lagstiftningen tydligare ange vilken verksamhet som avses, utan detta innebär någon avvikelse i sak från elmarknadsdirektivet. I promemorian föreslås därför att ”distribution” i elmark-

nadslagen ska användas som beteckning på överföring av el för annans räkning genom en regionledning eller ett lokalnät.

Transmissionsnättsföretag och distributionsnättsföretag

Som redan framgått görs i elmarknadsdirektivet en tydlig åtskillnad mellan nätföretag som bedriver ”överföring” och företag som bedriver ”distribution”. Det finns praktiska fördelar med att göra motsvarande distinktion i den svenska lagstiftningen.

I elmarknadsdirektivet används ordet ”systemansvarig” som beteckning på elnättsföretag. Med ”systemansvarig för överföringssystemet” avses i direktivet ”varje fysisk eller juridisk person som ansvarar för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av överföringssystemet inom ett visst område och, i tillämpliga fall, dess sammanlänknings- till andra system och för att säkerställa att systemet på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på överföring av el” (artikel 2.4). Med ”systemansvarig för distributionssystemet” avses ”varje fysisk eller juridisk person som ansvarar för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av distributionssystemet inom ett visst område och, i tillämpliga fall, dess sammanlänknings- till andra system och för att säkerställa att systemet på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på distribution av el” (artikel 2.6).

Det är olämpligt att i den svenska lagstiftningen använda elmarknadsdirektivets terminologi när det gäller elnättsföretag. De aktuella termerna förekommer inte i vanligt språkbruk och används inte heller inom elbranschen. De framstår också som otympliga.

I ellagen används i dag ordet ”stamnättsföretag” som benämning på den aktör som träffas av elmarknadsdirektivets krav på en systemansvarig för överföringssystemet. Med stamnättsföretag avses i ellagen den som innehar nätkoncession för stamnätet eller största delen därav (1 kap. 5 b § ellagen). Det finns inte i ellagen någon motsvarande benämning för systemansvarig för distributionssystemet.

”Elnättsföretag” eller ”nättsföretag” är de i Sverige etablerade beteckningarna på elmarknadsdirektivets ”systemansvariga”. Med hänsyn till detta, och då det även föreslås att termerna ”transmission” och ”distribution” ska användas i elmarknadslagen, fram-

står det som lämpligt att i lagen använda beteckningarna ”transmissionsnätsföretag” och ”distributionsnätsföretag”.

När det aktuella termerna definieras i elmarknadslagen är det väsentligt att de aktörer som pekas ut i sak är identiska med elmarknadsdirektivets systemansvariga för överföringssystem eller distributionssystem. I likhet med det som anförts ovan i fråga om transmission och distribution finns det utrymme för att, med utgångspunkt i svenska förhållanden, tydligare ange vilka företag det är som avses utan att detta innebär någon skillnad i sak.

I promemorian föreslås att med transmissionsnätföretag ska avses den som har nätkoncession för ledning som ingår i ett transmissionsnät. Det är inte nödvändigt att i definitionen särskilt ange att en sådan nätkoncessionshavare ansvarar för drift och underhåll och utbyggnad av transmissionsnätet. Ett nätföretag ansvarar enligt nuvarande 3 kap. 1 § ellagen för drift och underhåll och utbyggnad av sitt ledningsnät, och detta gäller även enligt promemorians lagförslag.

Med distributionsnätsföretag bör avses den som har nätkoncession för en regionledning eller nätkoncession för område. En sådan definition omfattar de företag som innehar och ansvarar för driften av de regionala och lokala distributionsnäten.

Baltic Cable AB

Baltic Cable AB äger och driver en likströmsledning som kopplar samman elnäten i Sverige och Tyskland. Ledningen, som har en spänning om 450 kilovolt, är ansluten till stamnätet på den svenska sidan och till det tyska transmissionsnätsföretaget Tennet TSO GmbH:s nät i Tyskland.

Tyska Bundesgerichtshof har i ett avgörande den 7 mars 2017 uttalat att Baltic Cable AB behöver certifieras enligt de bestämmelser som i Tyskland genomför artikel 10 i elmarknadsdirektivet. I Sverige finns motsvarande bestämmelser i lagen (2011:710) om certifiering av stamnätsföretag för el. Kravet på certifiering enligt den svenska lagen gäller endast Svenska kraftnät.

Att det svenska nätföretaget Baltic Cable AB i Tyskland behandlas som en sådan systemansvarig för överföringssystemet som avses i elmarknadsdirektivet väcker frågan om det finns behov av

förtydliganden i den svenska lagstiftningen, utöver promemorians förslag, när det gäller transmissionsnät och transmissionsnätsföretag. Det saknas dock förutsättningar att behandla frågan inom ramen för promemorian. Om det visar sig vara motiverat, kan dock beredningsunderlaget kompletteras på annat sätt.

6.4 Funktionsansvar

Förslag: Med *funktionsansvar* ska i elmarknadslagen avses det övergripande ansvaret för att elektriska anläggningar samverkar driftsäkert och att balans inom hela eller delar av landet kortsiktigt upprätthålls mellan produktion och förbrukning av el.

Skälen för förslaget

Systemansvaret för el

Enligt 8 kap. 1 § första stycket ellagen ska regeringen utse en ”systemansvarig myndighet” som har det övergripande ansvaret för att elektriska anläggningar samverkar driftsäkert så att balans inom hela eller delar av landet kortsiktigt upprätthålls mellan produktion och förbrukning av el. I andra bestämmelser används beteckningen ”systemansvaret för el” eller ”systemansvaret” när det gäller det övergripande ansvaret enligt 8 kap. 1 § första stycket. I 1 § systemansvarsförordningen anges att Svenska kraftnät ska ha systemansvaret för el.

Som framgått i avsnitt 6.3 ovan används i elmarknadsdirektivet termen ”systemansvarig för överföringssystemet” som beteckning på ett företag som ansvarar för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av ett transmissionsnät. I Sverige har Svenska kraftnät detta ansvar. Svenska kraftnät är alltså såväl systemansvarig myndighet enligt ellagen som ”systemansvarig för överföringssystemet” enligt elmarknadsdirektivet. I samband med att elmarknadsdirektivet genomfördes i Sverige framhöll regeringen att det var viktigt att klart skilja på Svenska kraftnäts egenskaper av TSO (transmissionsnätsföretag) respektive systemansvarig myndighet enligt 8 kap. 1 § ellagen (prop. 2010/11:70 s. 99). Regeringen valde därför

att införa termen ”stamnätsföretag” i ellagen som benämning på den ”systemansvarige för överföringssystemet”.

Som framgått i avsnitt 6.3 saknas skäl att i ellagstiftningen använda termen ”systemansvarig för överföringssystemet”. Med hänsyn till att termen används i en rad EU-rättsakter kan det ändå ifrågasättas om det är lämpligt att kalla ansvaret enligt nuvarande 8 kap. 1 § ellagen för systemansvar och den myndighet som har ansvaret för systemansvarig myndighet. Det går inte att bortse från att benämningarna är ägnade att skapa oklarheter. Övervägande skäl talar för att termerna ”systemansvar” och ”systemansvarig myndighet” i elmarknadslagen bör ersättas med andra benämningar för att tydliggöra att det som avses är någonting annat än det systemansvar som behandlas i elmarknadsdirektivet och andra EU-rättsakter på energiområdet, där ordet ”systemansvarig” används som beteckning för elnätsföretag.

Mot denna bakgrund föreslås att det övergripande ansvar som utövas av Svenska kraftnät ska benämnas ”funktionsansvar” i elmarknadslagen och att ansvaret ska ligga på en ”funktionsansvarig myndighet”.

Funktionsansvarets innebörd

Enligt ellagens ordalydelse är systemansvaret ”det övergripande ansvaret för att elektriska anläggningar samverkar driftsäkert så att balans inom hela eller delar av landet kortsiktigt upprätthålls mellan produktion och förbrukning av el”. Formuleringen ”så att” kan ge intrycket att ansvaret endast syftar till att upprätthålla den momentana effektbalansen. En sådan tolkning är dock snävare än vad som förutsätts för att den funktionsansvariga myndigheten ska uppfylla sina åtaganden. Den är inte heller förenlig med hur Svenska kraftnät i dag utövar det övergripande systemansvaret.

I äldre förarbeten anges följande (prop. 1993/94:162 s. 87 f.):

Med systemansvar avses ansvaret för att det nationella elsystemet fungerar som ett sammanhållet system med tillfredställande driftsäkerhet. Alla delsystem som är sammankopplade via storkraftnätet ingår i det nationella elsystemet och måste vara driftmässigt samordnade. Detta innebär framför allt att balansen mellan produktion och förbrukning av el kortsiktig upprätthålls och att överföring av kraft kan ske mellan landets delar. Systemansvaret måste således utövas med avseende på både balans och överföring av el. Balansen mellan produk-

tion och förbrukning är nödvändig för att frekvensen skall kunna upprätthållas i elsystemet.

Det bör i elmarknadslagen förtydligas att Svenska kraftnäts uppgift som funktionsansvarig myndighet inte enbart omfattar ansvaret för den momentana balanshållningen, även om det ansvaret har central betydelse. Funktionsansvar bör därför definieras som det övergripande ansvaret för att elektriska anläggningar samverkar driftsäkert och att balans inom hela eller delar av landet kortsiktigt upprätthålls mellan produktion och förbrukning av el.

6.5 Balansansvar

Förslag: Med *balansansvar* ska i elmarknadslagen avses ansvar för att balansera förbrukning och försäljning av el med produktion och inköp av el samt skyldighet att svara ekonomiskt för obalanser.

Skälen för förslaget: Av drifttekniska skäl måste det nationella elsystemet i varje givet ögonblick tillföras lika mycket el som tas ut från systemet. Det tekniska ansvaret för en sådan balans ligger på den systemansvariga myndigheten (8 kap. 1 § ellagen). En förutsättning för att systemet ska fungera är dock att även andra aktörer samverkar för att upprätthålla balansen. Den som producerar el måste förbruka den eller avyttra den, och den som tar emot elen måste förbruka den eller sälja den vidare. Omvänt gäller att en elförbrukare måste producera eller köpa den el som förbrukas, liksom att den som säljer el måste producera eller köpa el som motsvarar försäljningen.

Ellagen reglerar frågor om balansansvar när det gäller leverans av el i en elanvändares uttagpunkt. Med balansansvar avses i ellagen det ekonomiska ansvaret för att det nationella elsystemet tillförs lika mycket el som tas ut i uttagpunkten (8 kap. 4 §). I praktiken förväntas den balansansvarige emellertid inte endast svara ekonomiskt för obalanser utan även vidta åtgärder för att åstadkomma balans mellan tillförsel och förbrukning. Detta s.k. planeringsmässiga ansvar framgår i viss utsträckning av 8 kap. 4 § andra stycket

ellagen och av bestämmelser i systemansvarsförordningen men kommer inte tydligt till uttryck i lagstiftningen.

I praktiken krävs ett åtagande som motsvarar ellagens balansansvar även när det gäller elproducenternas inmatning av el i inmatningspunkter, leverans av el för att täcka nätförluster och handel med el på fast kontrakt. Även i fråga om sådana transaktioner är det nödvändigt att säkerställa balans mellan tillförsel och uttag av el. Som utvecklas närmare i avsnitt 16.2 bör balanshållningen även i dessa delar uttryckligen omfattas av ellagstiftningen.

Mot denna bakgrund bör i elmarknadslagen balansansvaret få en delvis annan innebörd än den som framgår av ellagen. Med balansansvar bör avses ansvar för att balansera förbrukning och försäljning av el med produktion och inköp av el samt skyldighet att svara ekonomiskt för obalanser. De sakliga ändringar som är förenade med detta diskuteras närmare i avsnitt 16 och i författningskommentaren. Några viktiga ändringar när det gäller de förhållanden som i praktiken råder på elmarknaden är inte åsyftade.

6.6 Handel med el

Förslag: Med *elhandelsföretag* ska i elmarknadslagen avses den som yrkesmässigt levererar el till en elanvändare i en uttagspunkt eller till ett nätföretag för att täcka nätförluster.

Skälen för förslaget: Med ”elleverantör” avses i ellagen den som yrkesmässigt levererar el som har producerats av honom själv eller någon annan (1 kap. 6 § ellagen). I dag har andra beteckningar blivit vanligare. Elleverantörer kallas ofta för ”elhandelsföretag” eller ”elhandlare”. Det är i detta fall lämpligt att anpassa lagens terminologi till det rådande språkbruket.

En komplikation i sammanhanget är dock att även sådana balansansvariga som ska finnas enligt 8 kap. 4 § ellagen benämns elhandelsföretag. I Elmarknadshandboken, som ges ut av Energiföretagen Sverige, anges t.ex. följande (Svensk Elmarknadshandbok 16B s. 15):

Det är elhandelsföretaget som köper in el från en elproducent – till exempel via elbörsen – och/eller från ett annat elhandelsföretag och säljer el till elanvändaren. Elhandelsföretaget kan ha flera olika roller.

De är dels *handlare*, d v s köper in el och säljer till elanvändarna, dels *balansansvariga* (balansansvar för elhandelsföretagets leveranser).

I praktiken är det vanligt att balansansvariga också är elleverantörer i ellagens mening. Det finns dock specialiserade balansansvariga som inte själva levererar el. Inom ramen för ellagstiftningen finns det ingen anledning att använda samma beteckning för båda aktörerna. Vid en samlad bedömning får den lämpligaste lösningen anses vara att termen ”elhandelsföretag” används som beteckning på den som yrkesmässigt levererar el, även om detta innebär en viss avvikelse från det nuvarande bruket inom elbranschen.

För att definitionen ska bli tydligare föreslås att det ska framgå uttryckligt att leveransen sker till en elanvändare i en uttagspunkt eller till ett nätföretag för att täcka nätförluster. Genom en sådan definition klargörs att inte alla som handlar med el är elhandelsföretag. En innehavare av en laddningsstation för elbilar måste exempelvis inte med nödvändighet vara ett elhandelsföretag i elmarknadslagens mening.

7 Nätkoncession

7.1 Bestämmelserna om nätkoncession

Förslag: Ellagens bestämmelser om nätkoncession förs över till ett kapitel i den nya elmarknadslagen (2 kap.).

Skälen för förslaget

De nuvarande bestämmelserna

En grundläggande del av ellagstiftningen är att det krävs tillstånd (nätkoncession) för att bygga och använda starkströmsledningar. Allt sedan ellagstiftningen infördes 1902 har tillstånd krävts. Genom koncessionsprövningen förhindras att samhällsekonomiskt olönsamma ledningar byggs, dvs. där det redan finns tillräcklig överföringskapacitet i befintliga anläggningar. Prövningen säkerställer även att ledningar dras fram på ett sådant sätt som inte orsakar onödigt stor skada. Bestämmelserna om nätkoncession finns i 2 kap. ellagen och har i stora delar fått sin nuvarande utformning genom lagändringar som trädde i kraft den 1 juni 2013 (prop. 2012/13:70, bet. 2012/13:NU12, rskr. 2012/13:200).

Energimarknadsinspektionen prövar frågor om nätkoncession. Regeringen prövar dock vissa frågor, främst när ärendet gäller en utlandsförbindelse.

Nätkoncession för linje avser en ledning med i huvudsak bestämd sträckning. Nätkoncession för område avser inte en specifik ledning utan ger koncessionshavaren rätt att inom det angivna området bygga och använda ledningar som ingår i det lokala distributionsnätet utan vidare prövning enligt ellagen. För en nätkonces-

sion för område är det vanligtvis fråga om ledningar med en lägre spänning.

För att en nätkoncession för linje ska meddelas krävs att anläggningen är lämplig från allmän synpunkt. Lämplighetsprövningen syftar till att pröva behovet av ledningen och dess sträckning. Vid prövningen av en nätkoncession för linje tillämpas centrala delar av miljöbalken, bl.a. bestämmelserna om miljökonsekvensbeskrivning och allmänna hänsynsregler. En nätkoncession för område får meddelas endast om området utgör en lämplig enhet och får inte sammanfalla med en annan områdeskoncession. I beslutet om nätkoncession för område anges även en högsta tillåten spänning för ledningsnätet.

En nätkoncession gäller som regel tills vidare. En nätkoncession för linje får under vissa förutsättningar omprövas när 40 år har förflutit sedan nätkoncessionen meddelades. Villkor för en meddelad nätkoncession får omprövas i en särskild ordning.

Bestämmelser i elmarknadslagen

Med hänsyn till att nätkoncession är en grundförutsättning för att bedriva elnätsverksamhet bör bestämmelserna finnas i ett eget kapitel i början av elmarknadslagen. Som framgått ovan har bestämmelserna om nätkoncession förhållandevis nyligen blivit föremål för en omfattande bearbetning. Det finns inte anledning att i promemorian föreslå några viktiga ändringar i regelverket. Det kan dock finnas skäl att göra justeringar av de gällande bestämmelserna.

7.2 Säkerhet för kostnader för återställningsåtgärder

Förslag: Frågor om ytterligare säkerhet för kostnaderna för återställningsåtgärder ska prövas av den myndighet som prövar frågan om nätkoncession.

Skälen för förslaget: I nuvarande 2 kap. 11 a § ellagen finns bestämmelser om säkerhet för kostnaderna för att ta bort en ledning med tillhörande anläggningar och andra återställningsåtgärder. En nätkoncession får för sin giltighet göras beroende av att den som

innehar koncessionen ställer sådan säkerhet. Om det kan antas att den ställda säkerheten inte längre är tillräcklig får regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Energimarknadsinspektionen besluta om ytterligare säkerhet.

Frågor om nätkoncession ska i de flesta fall prövas av Energimarknadsinspektionen. Det framstår därför som en naturlig utgångspunkt att Energimarknadsinspektionen även prövar frågan om ytterligare säkerhet i de fall då myndigheten även har prövat själva koncessionsfrågan. Det bör inte vara nödvändigt för regeringen att föreskriva om detta i förordning. Frågor om ytterligare säkerhet bör alltså enligt lagen prövas av den myndighet som prövar frågan om nätkoncession.

7.3 Ändrad giltighetstid för en tidsbegränsad nätkoncession

Förslag: Giltighetstiden för en nätkoncession för linje som har meddelats för en viss tid ska få förlängas utan några begränsningar med anknytning till den återstående giltighetstiden.

Om en ansökan om förlängning avslås eller avvisas, ska prövningsmyndigheten få besluta att nätkoncessionen ska fortsätta att gälla under den tid som krävs för att ledningen ska kunna tas ur bruk utan att det påverkar elförsörjningen. Tiden ska dock få bestämmas till mer än fem år från dagen för beslutet endast om det finns särskilda skäl.

Skälen för förslaget

Nuvarande ordning

En nätkoncession gäller enligt huvudregeln tills vidare. En nätkoncession för linje får dock begränsas att gälla för en viss tid, om sökanden begär det eller om det annars finns särskilda skäl. En nätkoncession för linje som har meddelats för viss tid får förlängas med upp till femton år i taget efter ansökan av nätkoncessionshavaren (2 kap. 14 § ellagen). Om sökanden begär det får det beslutas

att nätkoncessionen i stället ska gälla tills vidare. En ansökan ska göras senast två år före koncessionstidens utgång.

Enligt 2 kap. 14 § fjärde stycket ellagen får en nätkoncessions giltighetstid, om det finns särskilda skäl, förlängas även om giltighetstiden inte har löpt ut. Innebörden av bestämmelsen är att en nätkoncessions giltighetstid ska kunna förlängas med verkan från en tidigare tidpunkt än den gamla giltighetstidens utgång. Bestämmelsen ska ses mot bakgrund av att en nätkoncession tidigare alltid beslutades för en viss tid. Den var i första hand tänkt för en situation när en begränsad men ändå inte särskilt kort tid, kanske 10–15 år, återstår av koncessionstiden och större reoveringar och investeringar är aktuella (prop. 1996/97:136 s. 128).

Tydligare alternativ

En nätkoncession kan numera endast förlängas med upp till 15 år i taget. En nätkoncessionshavare bör därför i den angivna situationen i första hand överväga att ansöka om att nätkoncessionen ska gälla tills vidare. Bestämmelserna bör få en utformning som tydligare visar på den möjligheten.

Begränsningar med anknytning till den återstående giltighetstiden

Det är vidare inte motiverat att behålla kravet att det ska finnas särskilda skäl för att ett beslut om förlängning ska kunna meddelas före koncessionstidens utgång. Det är inte ovanligt att okomplicerade ärenden kan avgöras redan inom ett halvår från det att ansökan kommit in till Energimarknadsinspektionen. Det finns inte heller skäl att begränsa möjligheterna att lämna in en ansökan när en förhållandevis lång tid återstår av koncessionstiden. Giltighetstiden för en nätkoncession för linje bör därför få ändras utan några begränsningar med anknytning till den återstående giltighetstiden.

Fortsatt giltighet trots att ansökan avslås eller avvisas

Det kan saknas förutsättningar att bevilja en ansökan om fortsatt giltighet för en nätkoncession för linje trots att ledningen behövs

för elförsörjningen. Så kan exempelvis vara fallet om ledningen inte uppfyller miljöbalkens krav på grund av omständigheter som har inträffat efter det att nätkoncessionen meddelades. Om den ursprungliga giltighetstiden har löpt ut, kan ett beslut att avslå eller avvisa en ansökan om fortsatt giltighet medföra att nätkoncessionshavaren är skyldig att ta ledningen ur bruk omedelbart trots att det från allmän synpunkt är lämpligt att avvecklingen får ta längre tid i anspråk.

Ett lämpligt sätt att hantera problemet är att göra det möjligt för prövningsmyndigheten att besluta att nätkoncessionen ska fortsätta att gälla under den tid som krävs för att ledningen ska kunna tas ur bruk utan att det påverkar elförsörjningen. Med hänsyn till att det rör sig om en tillfällig förlängning på oförändrade villkor bör utgångspunkten vara att nätkoncessionen inte får gälla mer än fem år efter prövningsmyndighetens beslut, i likhet med vad som gäller vid en förlängning enligt nuvarande 2 kap. 15 § ellagen.

Det finns dock situationer där fem år framstår som en alltför kort tid. Om ledningen är nödvändig för elförsörjningen måste normalt en ersättningsledning byggas och tas i drift. Det kan vidare vara nödvändigt att se över elnätets struktur i området med hänsyn till att den aktuella nätkoncessionen upphör. I ett tätbefolkat område kan det vara svårt att hitta en lämplig ny ledningssträckning. Vidare kan prövningen av ett komplicerat koncessionsärende ta en så lång tid i anspråk att en ny ledning inte kan tas i drift inom fem år. Om det finns sådana särskilda skäl, bör det vara möjligt att bestämma att nätkoncessionen ska fortsätta att gälla under en längre tid.

7.4 Laga kraft för koncessionsbeslut

Förslag: Nätmyndighetens beslut i en fråga om nätkoncession ska delges sökanden och annan part.

Nätmyndigheten ska kungöra följande beslut genom ett meddelande i Post- och Inrikes Tidningar:

- beslut att meddela nätkoncession,
- beslut att lämna medgivande att bygga eller använda en elektrisk starkströmsledning eller bygga en transformator- eller kopplingsstation innan nödvändig nätkoncession har meddelats,
- beslut att en nätkoncession ska fortsätta gälla,
- beslut om omprövning av nätkoncession, och
- beslut om ändring eller upphävande av villkor för nätkoncession.

Det meddelande som kungörs ska senast den dag då kungörandet sker skickas till sådana kända sakägare som inte ska delges det beslut som meddelandet avser.

När det gäller sådana beslut som ska kungöras ska tiden för överklagande, för den som inte ska delges beslutet, räknas från den dag som infaller en vecka efter det att beslutet har kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar.

Skälen för förslaget

Nuvarande ordning

I 13 kap. 5, 6 och 8 §§ ellagen finns bestämmelser om överklagande av nätmyndighetens, dvs. Energimarknadsinspektionens, beslut i frågor om nätkoncession. Av bestämmelserna framgår vilken instans som prövar ett överklagande och vilka beslut som går att överklaga. Det finns inga särskilda bestämmelser om underrättelse om beslut eller om hur ett beslut överklagas. I de delarna gäller förvaltningslagen (1986:223). För de fortsatta övervägandena är 21 och 23 §§ förvaltningslagen av särskilt intresse.

Regeringen har i propositionen En modern och rättssäker förvaltning – ny förvaltningslag (prop. 2016/17:180) föreslagit en ny

förvaltningslag. När det gäller de frågor som behandlas i detta avsnitt innebär förslaget dock inte några ändringar i sak.

En sökande, klagande eller annan part ska underrättas om innehållet i det beslut varigenom myndigheten avgör ärendet, om detta avser myndighetsutövning mot någon enskild (21 § första stycket förvaltningslagen). Parten behöver dock inte underrättas, om det är uppenbart obehövt. Det är myndigheten som bestämmer om underrättelsen ska ske muntligt, genom vanligt brev, genom delgivning eller på något annat sätt (21 § tredje stycket förvaltningslagen). Underrättelsen ska dock alltid ske skriftligt, om parten begär det.

Ett överklagande ska ha kommit in till den myndighet som meddelat beslutet inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet (23 § andra stycket förvaltningslagen).

Laga kraft

Det finns inte något krav på att Energimarknadsinspektionen ska underrätta alla som kan ha rätt att överklaga ett beslut i en fråga om nätkoncession. Inspektionen delger parterna beslut i koncessionsärenden och underrättar övriga kända sakägare om beslutet utan formell delgivning. I praktiken är det dock svårt för Energimarknadsinspektionen att få kännedom om alla klagoberättigade. Någon som har överklaganderätt kan alltså komma att överklaga ett beslut en lång tid efter det att beslutet meddelats.

Beslut i frågor om nätkoncession har stor praktisk betydelse för de inblandande aktörerna. Det är en olägenhet för exempelvis en nätkoncessionshavare att inte veta säkert om ett beslut om nätkoncession fortfarande kan överklagas. Det finns också bestämmelser i ellagen som förutsätter att ett beslut i en koncessionsfråga vinner laga kraft (se 2 kap. 16 a § första stycket och 3 kap. 3 § andra stycket ellagen).

Det praktiska värdet av att beslut vinner laga kraft är tydligt i fråga om meddelande av nätkoncession, omprövning av nätkoncession och ändring eller upphävande av villkor för nätkoncession. Det finns starka skäl som talat för att införa bestämmelser som säkerställer att samtliga sådana beslut vinner laga kraft. Samtidigt måste hänsyn tas till vilka kostnader en sådan ordning kan medföra

för enskilda eller det allmänna. Det är också viktigt att risken för att enskilda ska drabbas av rättsförluster är liten.

Alla kända sakägare bör få en underrättelse om beslutet

En utgångspunkt är att den som har rätt att överklaga ett koncessionsbeslut ska få kännedom om beslutet när det är praktiskt möjligt. Det finns inte anledning att på något avgörande sätt frångå den praxis som finns hos Energimarknadsinspektionen. Sökanden och andra parter bör alltså delges beslutet.

En underrättelse om beslutet bör även i fortsättningen skickas till andra sakägare än parterna. När det gäller övriga kända sakägare skulle dock kostnaden för delgivning enligt delgivningslagen (2010:1932) i många ärenden bli orimligt stor om delgivning ska ske på annat sätt än genom kungörelse. Det går inte heller helt att utesluta att det finns sakägare som är okända för Energimarknadsinspektionen.

Kungörelse av beslut

Det finns i ellagen exempel på att beslut ska delges genom kungörelse (se 4 kap. 1 a § tredje stycket och 8 kap. 4 a tredje stycket ellagen). I de fallen rör det sig emellertid om delgivning med en obestämd krets av personer. När det gäller koncessionsbeslut är utgångspunkten att det i stort sett är känt vilka som ska underrättas om beslutet. Det utesluter inte att det införs någon form av kungörelse av beslut och att tiden för överklagande kopplas till kungörandet. En lämplig modell för ett sådant förfarande finns i 9 kap. 41–41 b §§ och 13 kap. 16 § plan- och bygglagen (2010:900). De överväganden som ligger till grund för bestämmelserna om kungörande av beslut om lov eller förhandsbesked enligt plan- och bygglagen är i stora drag relevanta även när det gäller beslut i frågor om nätkoncession (se prop. 2010/11:63 s. 29–34).

Med plan- och bygglagens ordning som förlaga bör bestämmelser med följande innehåll föras in i elmarknadslagen. Energimarknadsinspektionens beslut i en fråga om nätkoncession delges sökanden och annan part. Beslut att meddela nätkoncession, att lämna medgivande att bygga eller använda en elektrisk starkströms-

ledning eller bygga en transformator- eller kopplingsstation innan nödvändig nätkoncession har meddelats, att en nätkoncession ska fortsätta gälla, om omprövning av nätkoncession och om ändring eller upphävande av villkor för nätkoncession kungörs genom ett meddelande i Post- och Inrikes Tidningar. Det meddelande som kungörs skickas senast den dag då kungörandet sker till sådana kända sakägare som inte ska delges beslutet. Tiden för överklagande för den som inte ska delges beslutet räknas från den dag som infaller en vecka efter det att beslutet har kungjorts. På så sätt säkerställs att samtliga beslut vinner laga kraft.

8 Ledningar vid trafikleder

Förslag: Ellagens bestämmelser om ledningar vid trafikleder förs över till ett kapitel i den nya elmarknadslagen (3 kap.).

Innehavare av en starkströmsledning inom område för järnväg ska ersätta kostnader eller skador som tillfogas järnvägsinfrastrukturens innehavare, infrastrukturförvaltaren eller ett järnvägsföretag genom att ledningen dras fram, används eller underhålls.

Skälen för förslaget

De nuvarande bestämmelserna

I 2 kap. 22–26 §§ ellagen finns bestämmelser om ledningar som dras fram inom området för väg, järnväg, tunnelbana eller spårväg eller vattentrafikled. I bestämmelserna regleras främst hur kostnader med anknytning till ledningarna ska fördelas mellan ledningens innehavare och andra aktörer.

Bestämmelser i elmarknadslagen

Bestämmelserna om ledningar vid trafikleder finns i dag i samma kapitel i ellagen som bestämmelserna om nätkoncession. Bortsett från att det i båda fallen handlar om regler av betydelse för framdragningen och driften av elektriska ledningar finns det inget samband som motiverar att bestämmelserna samlas i samma kapitel. För överskådlighetens skull är det motiverat att samla bestämmelserna om ledningar vid trafikleder i ett eget kapitel.

Starkströmsledning inom område för järnväg

I 2 kap. 26 § ellagen anges att innehavare av en starkströmsledning inom område för järnväg ska ersätta den kostnad och skada som kan komma att tillfogas järnvägsföretaget genom att ledningen dras fram, begagnas eller underhålls. Med hänsyn till utvecklingen på järnvägsområdet framstår det i dag som oklart vad som avses med ett järnvägsföretag i bestämmelsen. I järnvägslagen (2004:519) betyder järnvägsföretag den som med stöd av licens eller särskilt tillstånd tillhandahåller dragkraft och utför järnvägstrafik. Termen avser således inte den som innehar eller förvaltar järnvägsinfrastrukturen.

Det är i detta fall olämpligt att använda en annan terminologi än den som finns i järnvägslagen. Det bär därför i bestämmelsen anges att ledningsinnehavaren ska ersätta kostnader eller skador som tillfogas järnvägsinfrastrukturens innehavare, infrastrukturförvaltaren eller ett järnvägsföretag.

9 Nätföretag

Förslag: Bestämmelserna om nätföretagens grundläggande skyldigheter och om åtskillnad mellan nätverksamhet å ena sidan och produktion och handel å den andra förs över till ett kapitel i den nya elmarknadslagen (4 kap.).

Möjligheten för ett nätföretag att bedriva produktion av el ska utökas till att gälla produktion som sker tillfälligt för att stabilisera nätet i situationer då driftsäkerheten påverkas eller riskerar att påverkas av mycket hög belastning eller allvarliga störningar.

Skälen för förslaget

Elmarknadsreformen

Elmarknadsreformen hade som huvudprincip att åstadkomma en klar åtskillnad mellan å ena sidan produktion och försäljning av el och å andra sidan överföring av el. Produktionen och försäljningen av el ska ske i konkurrens, medan nätverksamheten, som är ett naturligt monopol, regleras och övervakas på ett särskilt sätt. Avsikten var att härigenom skapa förutsättningar för en effektiv prisbildning på elmarknaden.

Elmarknadsdirektivet

Även EU-rätten på området bygger på att en åtskillnad görs mellan elnätverksamhet respektive produktions- och leveransverksamhet. Bestämmelser om detta finns i kapitel IV–VI i elmarknadsdirektivet. De kapitlen innehåller även bestämmelser om nätföretagens

grundläggande skyldigheter. Enligt elmarknadsdirektivet gäller olika krav för transmission respektive distribution.

Transmission

Kapitel IV i elmarknadsdirektivet (artiklarna 9–16) innehåller bestämmelser om drift av överföringssystem (transmissionsnät). I artikel 9 anges de grundläggande krav på åtskillnad och oberoende som ställs på ett transmissionsnätsföretag. Sverige har valt att genomföra artikel 9 genom bestämmelser om åtskilt ägande i 3 kap. 1 a § och 1 f–1 k §§ ellagen.

I artiklarna 10 och 11 i elmarknadsdirektivet finns bestämmelser om certifiering av transmissionsnätsföretag. Kraven har genomförts genom lagen (2011:710) om certifiering av stamnätsföretag för el och förordningen (2011:714) om certifiering av stamnätsföretag för el.

I artikel 12 i elmarknadsdirektivet finns bestämmelser om de uppgifter som åligger ett transmissionsnätsföretag. Kraven har genomförts bl.a. genom 3 kap. 1 § ellagen och förordningen (2007:1119) med instruktion för Affärsverket svenska kraftnät. Även bestämmelser i miljöbalken har betydelse i detta sammanhang.

Bestämmelserna i artiklarna 13 och 14 i elmarknadsdirektivet är relevanta i medlemsstater som tillämpar det s.k. ISO-alternativet för åtskillnad. Eftersom Sverige har valt en annan åtskillnadslösning krävs inga genomförandeåtgärder i denna del.

I artikel 15 i elmarknadsdirektivet finns bestämmelser om inmatning och balans. Såvitt är intresse här, har kraven genomförts genom 3 kap. 16 § och 8 kap. 4 a och 4 b §§ ellagen.

Artikel 16 i elmarknadsdirektivet innehåller bestämmelser om konfidentiell behandling när det gäller transmissionsverksamhet. I Sverige är kraven tillgodosedda genom bestämmelser i tryckfrihetsförordningen, konkurrenslagen (2008:579) och offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Kapitel V i elmarknadsdirektivet (artiklarna 17–23) innehåller bestämmelser om ”oberoende systemansvarig för överföring” (ITO) och har betydelse endast för de medlemsstater som inte har

genomfört artikel 9 i direktivet genom bestämmelser om åtskilt ägande. Kapitlet är därför inte relevant i Sverige.

Distribution

Kapitel VI i elmarknadsdirektivet (artiklarna 24–29) innehåller bestämmelser om drift av distributionssystem.

I artikel 24 i elmarknadsdirektivet finns bestämmelser om utseende av systemansvariga för distributionssystemet. Kraven är genomförda i Sverige genom systemet med nätkoncession.

Artikel 25 i elmarknadsdirektivet innehåller bestämmelser om de uppgifter som åligger distributionsnätsföretag. Kraven har genomförts på i stort sett samma sätt som motsvarande bestämmelser i fråga om transmissionsnätsföretag. Bestämmelserna i 3 kap. 1 § ellagen gäller samtliga nätföretag.

Artikel 26 i elmarknadsdirektivet innehåller bestämmelser om åtskillnad av distribution från annan verksamhet och har genomförts genom 3 kap. 1 a–1 e, 17, 17 a och 23 §§ ellagen.

I artikel 27 i elmarknadsdirektivet finns bestämmelser om sekretess. I likhet med vad som gäller i fråga om transmission (artikel 16) har det inte ansetts nödvändigt att införa några särskilda nationella bestämmelser.

Artikel 28 i elmarknadsdirektivet ger medlemsstaterna en möjlighet att föreskriva att vissa elsystem ska kunna klassificeras som slutna distributionssystem. Några särskilda genomförandeåtgärder är inte nödvändiga med anledning av artikel 28.

I artikel 29 i elmarknadsdirektivet finns regler om kombinerat systemansvar. Kombinerat systemansvar innebär att ett nätföretag har ansvar för transmissions- och distributionsnät. Den svenska ellagen tillåter ett kombinerat systemansvar även om detta inte kommer till uttryck i en specifik bestämmelse.

Redaktionella och språkliga ändringar

De bestämmelser i ellagen som genomför kapitel IV och VI i elmarknadsdirektivet finns i huvudsak i 3 kap. ellagen. Genom att samla bestämmelserna i ett särskilt kapitel blir sambandet mellan de svenska nationella föreskrifterna och elmarknadsdirektivet tydli-

gare, liksom deras syfte och inbördes sammanhang. I promemorian föreslås därför att bestämmelserna om nätföretagens grundläggande skyldigheter och åtskillnad mellan nätverksamhet å ena sidan och produktion och handel å den andra förs över till den nya elmarknadslagen samlas i ett kapitel. Språkliga ändringar bör göras för att tydliggöra uppdelningen i transmissions- respektive distributionsverksamhet.

Produktion av el inom ramen för nätverksamheten

Ett nätföretag får inte bedriva produktion av el (3 kap. 1 a § första stycket ellagen). Från detta förbud finns emellertid två undantag (3 kap. 1 a § andra stycket ellagen). Det handlar i dessa fall om elproduktion som ingår i nätverksamheten och inte syftar till att sälja el. Ett nätföretag får producera el om produktionen uteslutande är avsedd att täcka nätförluster eller sker tillfälligt i syfte att ersätta utebliven el vid elavbrott.

Ett nätföretag svarar för att dess ledningsnät är säkert och tillförlitligt (3 kap. 1 § ellagen). För att trygga driftsäkerheten i ett elnät kan det vid vissa speciella tillfällen uppstå behov av att stötta nätet med aktiv eller reaktiv effekt. Behovet av aktiv effekt kan uppkomma när nätet hotas av överbelastning, exempelvis vid mycket hög belastning under vintern. Behovet av reaktiv effekt kan uppkomma när produktionsanläggningar oväntat kopplas bort och spänningshållningen i nätet påverkas negativt.

För att förtydliga att ett nätföretag kan bedriva produktion av el i syfte att förhindra nätsammanbrott bör det i lagen anges att ett nätföretag får bedriva produktion av el som sker tillfälligt för att stabilisera nätet i situationer då driftsäkerheten påverkas eller riskerar att påverkas av mycket hög belastning eller allvarliga störningar.

Bestämmelser om energieffektivisering

I 3 kap. 16 § första stycket och 16 a § ellagen finns bestämmelser som har tillkommit med anledning av krav i artikel 15 i elmarknadsdirektivet. Med hänsyn till strukturen hos promemorians lagförslag

är det lämpligt att bestämmelserna tas in i det kapitel som innehåller nätföretagens grundläggande skyldigheter.

Ersättning för inmatad el

I 3 kap. 15 § ellagen behandlas elproducenters rätt att från det nätföretag till vars ledningsnät elproduktionsanläggningen är ansluten få ersättning som motsvarar dels värdet av den minskning av energiförluster som inmatning från anläggningen medför i det aktuella ledningsnätet, dels värdet av den reduktion av nätföretagets avgifter för att ha sitt ledningsnät anslutet till ett annat företags elnät som blir möjlig genom att anläggningen är ansluten till ledningsnätet. Bestämmelserna har ingen EU-rättslig bakgrund. I artikel 15.6 och 25.5 i elmarknadsdirektivet finns dock krav som gäller den el som nätföretagen anskaffar för att täcka nätförluster. Det är lämpligt att bestämmelserna om ersättning för inmatad el står att hitta i anslutning till de bestämmelser som genomför de aktuella kraven elmarknadsdirektivet.

10 Redovisning av nätverksamhet

Förslag: Ellagens bestämmelser om redovisning av nätverksamhet, revision och förseningsavgift förs över till och samlas i ett kapitel i den nya elmarknadslagen (5 kap.).

Transmission ska redovisas skilt från annan nätverksamhet.

Skälen för förslaget

De nuvarande bestämmelserna

I kapitel VII i elmarknadsdirektivet (artiklarna 30 och 31) finns bestämmelser som gäller särredovisning av olika verksamheter och transparens i bokföringen. I Sverige är kraven delvis uppfyllda genom bestämmelser som ligger utanför den särskilda elmarknadslagstiftningen (årsredovisningslagen [1995:1554] och offentlighets- och sekretesslagen [2009:400]).

När det gäller elmarknaden finns särskilda bestämmelser om redovisning av nätverksamhet och revision i 3 kap. 2–5 §§ ellagen. Nätverksamhet ska ekonomiskt redovisas skilt från annan verksamhet (3 kap. 2 §). I 3 kap. 3 och 3 a §§ anges hur nätkoncession för område respektive linje ska redovisas. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får meddela föreskrifter om redovisning av nätverksamhet (3 kap. 4 §). Sådana föreskrifter finns i förordningen (1995:1145) om redovisning av nätverksamhet (redovisningsförordningen) och i Energimarknadsinspektionens föreskrifter och allmänna råd om redovisning av nätverksamhet (EIFS 2012:4). I 3 kap. 5 § finns bestämmelser om särskild granskning av redovisningen av verksamheten (revision).

I 12 kap. 7–13 §§ finns bestämmelser om förseningsavgift. Bestämmelserna har utformats efter mönster från motsvarande föreskrifter i 8 kap. 5–11 §§ årsredovisningslagen (1995:1554).

Bestämmelser i elmarknadslagen

Bestämmelserna om redovisning, revision och förseningsavgift bör för överskådlighetens skull föras samman i ett nytt kapitel. Inga ändringar i sak föreslås i bestämmelserna om revision och förseningsavgift.

Redovisning av transmission

I bestämmelserna om redovisning av nätverksamhet bör ett tillägg göras för redovisning av transmission. Artikel 31.3 i elmarknadsdirektivet föreskriver bl.a. att elföretag i sin interna bokföring ska särredovisa transmissions- och distributionsverksamheten var för sig så som de skulle behöva göra om verksamheterna bedrevs av separata företag, för att undvika diskriminering, korssubventionering och snedvridning av konkurrensen. Detta krav bör införas i lagen.

11 Tillgång till elnätet

11.1 Avgifter och övriga villkor för anslutning och överföring

Förslag: Termen ”nättariff” ska utgå. Ellagens bestämmelser om avgifter och övriga villkor för anslutning och överföring förs över till den nya elmarknadslagen samlas i ett kapitel (6 kap.)

Skälen för förslaget

Tredjepartstillträde enligt elmarknadsdirektivet

Elmarknaden i Sverige och EU bygger på att alla kan få tillgång till elnätet på objektiva och icke-diskriminerande villkor. Rätten till tredjepartstillträde behandlas i artikel 32 i elmarknadsdirektivet:

1. Medlemsstaterna ska se till att det införs en ordning för tredje parts tillträde till överförings- och distributionssystemen grundad på offentliggjorda tariffer, som ska gälla för alla berättigade kunder samt tillämpas objektivt och utan att någon diskriminerande åtskillnad görs mellan systemanvändarna. Medlemsstaterna ska se till att dessa tariffer, eller de metoder som använts för att beräkna dem, är godkända innan de träder i kraft i enlighet med artikel 37 samt att tarifferna – och metoderna om endast dessa har godkänts – offentliggörs innan de träder i kraft.

2. Den systemansvarige för överförings- eller distributionssystemet får vägra tillträde till systemet om det saknar nödvändig kapacitet. Vederbörligen motiverade skäl, som särskilt tar hänsyn till artikel 3 och som grundas på objektiva och tekniskt och ekonomiskt motiverade kriterier, måste anges för en sådan vägran. Tillsynsmyndigheterna, om medlemsstaterna föreskrivit detta, eller medlemsstaterna ska se till att dessa kriterier tillämpas konsekvent och att en systemanvändare som vägrats tillträde har tillgång till ett tvistlösningsförfarande. Vid behov,

och om tillträde till systemet har vägrats, ska tillsynsmyndigheterna också se till att den systemansvarige för överförings- eller distributionssystemet tillhandahåller relevant information om vilka åtgärder som skulle krävas för att förstärka nätet. Den part som begär sådan information får åläggas en rimlig avgift för att täcka kostnaderna för tillhandahållande av informationen.

I Sverige finns bestämmelser som säkerställer tillgång till elnätet i 3 kap. 6, 7 och 9 §§ och 4 kap. 1, 1 a och 11 §§ ellagen.

Allmänt om villkor för tillgång till elnätet

I ellagen används termen "nättariff" som beteckning på avgifter och övriga villkor för överföring av el och anslutning till en ledning eller ett ledningsnät (1 kap. 5 § ellagen). Den definition som anges i ellagen sammanfaller dock inte helt med hur termen "nättariffer" används i praktiken. I många sammanhang brukar det som avses vara avgifterna för överföring av el. I naturgaslagen (2005:403), som innehåller motsvarande reglering på energigasområdet, har termen "tariffer" numera utgått och ersatts med "avgifter och övriga villkor" (prop. 2012/13:85).

I 4 kap. 1 § ellagen finns bestämmelser som i princip gäller nättariffer i allmänhet. Det anges i paragrafens första stycke att nättariffer ska vara objektiva och icke-diskriminerande samt att de ska utformas på ett sätt som är förenligt med ett effektivt utnyttjande av elnätet och en effektiv elproduktion och elanvändning. Huvuddelen av bestämmelserna i 4 kap. ellagen, som har rubriken "Nättariffer", tar dock endast sikte på utformningen av avgifter för överföring av el eller för anslutning till en ledning eller ett ledningsnät.

Villkor för anslutning

Enligt 3 kap. 6 § första stycket ellagen är den som har nätkoncession för linje skyldig att på skäligena villkor ansluta en elektrisk anläggning till ledningen, om det inte finns särskilda skäl att vägra anslutning. Motsvarande skyldighet gäller enligt 3 kap. 7 § för den som har nätkoncession för område. Skyldigheten är i sådana fall begränsad till anläggningar inom koncessionsområdet.

Bestämmelserna i 3 kap. 6 och 7 §§ ellagen gäller alla villkor för anslutning, även om det normalt kan antas vara avgiften som är viktigast för parterna. När det gäller avgifterna för anslutning finns särskilda bestämmelser i 4 kap. 9 a och 9 b §§.

Villkor för överföring av el

Enligt 3 kap. 9 § ellagen är den som har nätkoncession skyldig att på skäliga villkor överföra el för annans räkning. I förarbetena nämns som exempel på villkor pris och betalningsvillkor, avtalstid och uppsägning, energimängd och effekt, avbrott, avstängning och skadestånd (prop. 1996/97:136 s. 144). I 4 kap. 3–9 och 10 §§ ellagen finns bestämmelser som tar sikte på utformningen av överföringsavgifterna.

Information om nättariffer

I 4 kap. 11 § ellagen anges att den som har nätkoncession på begäran utan dröjsmål ska lämna skriftlig uppgift om sin nättariff. Vid begäran om ny anslutning ska uppgift om nättariffen lämnas inom skälig tid. Nätkoncessionshavaren ska vidare offentliggöra sin nättariff till den del den avser avgifter och övriga villkor för överföring av el.

En tydligare reglering

Som framgått ovan finns centrala bestämmelser villkoren för anslutning och överföring i 3 och 4 kap. ellagen. Det går att göra regelverket mer tillgängligt genom att förtydliga vilka bestämmelser som endast tar sikte på avgifterna.

Termen ”nättariff” används i praktiken inte på något enhetligt sätt och det finns inte något uttalat behov av att i lagen ha en särskild sammanfattande beteckning på avgifter och övriga villkor. Termen bör därför utgå.

Bestämmelserna om villkoren för anslutning och överföring bör samlas i ett kapitel.

11.2 Rätt att använda elnätet inom landet

Förslag: Villkoren för överföring av el ska utformas så, att betald anslutningsavgift ger rätt att använda elnätet inom landet, med undantag för utlandsförbindelser med en spänning som understiger 220 kilovolt.

Skälen för förslaget

De nuvarande bestämmelserna

I 4 kap. 2 § första stycket ellagen anges att nättariffer för överföring av el ska utformas så, att betald anslutningsavgift ger rätt att använda det elektriska nätet inom landet, med undantag för utlandsförbindelserna. Regeringen får enligt paragrafens andra stycke föreskriva att betald anslutningsavgift ger rätt att använda även utlandsförbindelserna till ett eller flera länder. Regeringen har meddelat en sådan föreskrift i 21 § elförordningen. Betald anslutningsavgift för elnätet i Sverige ger rätt att använda även utlandsförbindelser med en spänning om 220 kilovolt eller mer, dvs. samtliga utlandsförbindelser på stamnätsnivå.

Elhandelsförordningen

I elhandelsförordningen finns viktiga bestämmelser om utlandsförbindelser på stamnätsnivå. En sådan ledning benämns i förordningen ”sammanlänkning” (på engelska ”interconnector”). Elhandelsförordningen har som syfte bl.a. att fastställa rättvisa regler för gränsöverskridande elhandel och därmed stärka konkurrensen på den inre marknaden för el. Av förordningen följer bl.a. att det ska finnas harmoniserade principer för avgifter och för tilldelning av tillgänglig kapacitet för sammanlänkningar. Enligt förordningen får det inte tas ut någon särskild nätavgift för enskild deklarerad eltransit (artikel 14.5). Det är inte heller tillåtet att fastställa reservationspriser inom ramen för kapacitetstilldelningsmetoderna (punkten 2.9 i bilaga I).

En anpassning av de nationella bestämmelserna

En konsekvens av elhandelsförordningen är att ett nätföretag inte får ta ut särskilda avgifter för överföringen av el på utlandsförbindelser på stamnätets nivå. Det svenska regelverket har redan anpassats till EU-förordningen genom bestämmelsen i 21 § elförordningen. Det som i praktiken är en huvudregel framstår dock på detta sätt som ett undantag. Det är lämpligt att det redan av lagtexten framgår att betald anslutningsavgift ger rätt att använda elnätet inom landet, inbegripet utlandsförbindelserna.

Det finns emellertid ett antal utlandsförbindelser på regionnätets nivå. Regionledningar omfattas inte av elhandelsförordningens bestämmelser om sammanlänkningsavgifter. Det finns således utrymme för att även i fortsättningen undanta regionledningar som är utlandsförbindelser från principen att betald anslutningsavgift ska ge rätt att använda hela elnätet inom landet.

Avsikten med förslaget är att anpassa de svenska nationella bestämmelserna till EU-regelverket, inte att genomföra ändringar i praktiken när det gäller utformningen av villkoren för överföring av el. Utlandsförbindelser med en spänning som understiger 220 kilovolt bör därför även fortsättningsvis vara undantagna från kravet att betald anslutningsavgift ska ge rätt att använda hela elnätet.

Föreskrifter på en lägre normnivå

Regeringen har inte meddelat några föreskrifter om att betald anslutningsavgift ska ge rätt att använda även utlandsförbindelser med en spänning som understiger 220 kilovolt. Det saknas också skäl att anta att det i framtiden kommer att finnas ett praktiskt behov av sådana föreskrifter. I promemorian föreslås därför ingen motsvarighet till normgivningsbemyndigandet i nuvarande 4 kap. 2 § andra stycket ellagen.

11.3 Avgifter för överföring på regionledning

Förslag: Bestämmelserna om tillstånd att utforma avgiften med hänsyn till var på en regionledning elanvändarens uttagpunkt är belägen ska utgå.

Skälen för förslaget: I 4 kap. 5 § ellagen finns ett förbud mot lägesberoende överföringsavgifter på regionledning. Enligt huvudregeln får inte avgiften för överföring av el på varje spänningsnivå utformas med hänsyn till var en uttagpunkt är belägen i förhållande till regionledningens anslutning till ett annat nätföretags region- eller stamledning.

I vissa speciella fall har det funnits behov av undantag från förbudet mot lägesberoende överföringsavgifter. Bestämmelser om sådana undantag finns i 4 kap. 6 och 7 §§. Nättariffen för en enskild elanvändare vars anläggning är ansluten till en regionledning, ska, om nätmyndigheten på ansökan av nätkoncessionshavaren eller berörd elanvändare har meddelat tillstånd till det, utformas med hänsyn till var på regionledningen elanvändarens uttagpunkt är belägen. Tillstånd får meddelas endast om den berörda uttagpunkten fanns den 1 juli 1995 och ett avtal, innebärande att priset för överföringen av el baseras bland annat på uttagpunktens belägenhet, tillämpades den 1 juli 1995. Ett tillstånd får meddelas för högst trettio år.

En förutsättning för ett tillstånd enligt 4 kap. 6 § ellagen är alltså att ett avtal med visst innehåll tillämpades den 1 juli 1995. Det har inte heller kommit in några ansökningar om undantag till Energi marknadsinspektionen under tiden från och med den 1 januari 2008, då inspektionen blev självständig nätmyndighet. Mot den bakgrunden saknas anledning att anta att det kommer att bli aktuellt att meddela nya tillstånd. Bestämmelserna i 4 kap. 6 och 7 §§ ellagen bör därför utgå. När det gäller redan meddelade tillstånd, som fortfarande gäller, hänvisas till avsnitt 25.3.

11.4 Lättnader för mikroproducenter

Förslag: Kravet att en mikroproducent ska vara nettoanvändare av el för att undantas från nätavgiften för inmatning ska utgå.

Skälen för förslaget

De nuvarande bestämmelserna

Enligt 4 kap. 10 § tredje stycket ellagen finns en rätt för en viss typ av elanvändare, som även är elproducent, att undantas från skyldigheten att betala nätavgift för sin inmatning. Detta gäller en elanvändare som har ett säkringsabonnemang om högst 63 ampere och som producerar el vars inmatning kan ske med en effekt om högst 43,5 kilowatt. En förutsättning är dock att elanvändaren under ett kalenderår har tagit ut mer el från elsystemet än den har matat in på systemet. Elproducenten ska alltså vara en nettoanvändare av el.

Att befria elanvändare med mikroproduktion från skyldigheten att betala nätavgift för sin inmatning är ett sätt att göra det möjligt för dessa elanvändare att på ett lönsamt sätt sälja sin överskottsel (prop. 2009/10:51 s. 12 f.).

Skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el

Sedan bestämmelserna i 4 kap. 10 § tredje stycket ellagen infördes har ytterligare åtgärder vidtagits för att stimulera mikroproduktion av förnybar el.

En skattereduktion för förnybar el har införts (prop. 2014/15:1, bet. 2014/15:FiU1, rskr. 2014/15:29). Rätt till skattereduktion har den som framställer förnybar el, i en och samma anslutningspunkt matar in förnybar el och tar ut el, har en säkring om högst 100 ampere i anslutningspunkten och har anmält till nätkoncessionshavaren att förnybar el framställs och matas in i anslutningspunkten. Underlaget för skattereduktionen består av de kilowattimmar förnybar el som har matats in i anslutningspunkten under kalenderåret, dock högst så många kilowattimmar el som tagits ut i anslutningspunkten under det året.

Det har även införts en mottagningsplikt för elleverantörer. En elleverantör som levererar el till en elanvändare som har rätt till skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el är skyldig att ta emot den el som matas in från elanvändarens produktionsanläggning (8 kap. 5 a § ellagen). Detta gäller dock inte om elanvändaren har ingått avtal med någon annan om att ta emot elen.

Kravet att elanvändaren ska vara nettoanvändare

Det är angeläget att allra minsta mikroproducenterna, dvs. de som kan ha rätt att undantas från nätavgiften enligt 4 kap. 10 § tredje stycket ellagen, får starka incitament att investera och producera i förnybar el. Kravet att mikroproducenten ska vara nettoanvändare kan avhålla nya producenter från att investera i mikroproduktionsanläggningar, eftersom även mindre avgifter har betydelse för om en sådan investering ska ske eller inte. Kravet kan även medföra att befintliga mikroproducenter minskar sin produktion för att inte vara tvungna att betala nätavgiften för inmatning.

Kravet att mikroproducenten måste vara nettoanvändare under ett kalenderår innebär även en administrativ börda för nätföretagen, som varje år kontrollerar om mikroproducenten har varit nettoanvändare eller inte och fakturerar elnätsavgiften i efterhand om producenten inte har varit en nettoanvändare. Med hänsyn till att det kan antas tillkomma elanvändare som producerar sin egen el kan också de administrativa kostnaderna för företagen antas öka.

Med hänsyn till att kravet kan motverka etableringen av mikroproduktion av el i Sverige, och med beaktande av den administrativa bördan för nätföretagen, bör kravet att en elproducent ska vara nettoanvändare av el för att kunna undantas från nätavgiften för inmatning utgå.

12 Intäktsram för nätverksamhet

12.1 Förhandsprövning av nätföretagens intäkter

Förslag: Bestämmelserna om intäktsram för nätverksamhet förs över till ett kapitel i den nya elmarknadslagen (7 kap.).

Skälen för förslaget: I 5 kap. ellagen finns bestämmelser om nätkoncessionshavarens intäkter från nätverksamheten. Bestämmelserna, som innebär att ska göras en förhandsprövning av nätföretagens intäkter från nätverksamheten, ska ses mot bakgrund av artikel 37.6 i elmarknadsdirektivet, där det föreskrivs bl.a. att energitillsynsmyndigheterna ska ansvara för att i förväg fastställa eller godkänna åtminstone metoder för att beräkna eller fastställa villkoren för anslutning och tillträde till nationella nät, inklusive transmissions- och distributionstariffer eller deras beräkningsmetoder.

Förhandsprövningen innebär att de samlade intäkter som ett nätföretag högst får uppbära från nätverksamheten under en tillsynsperiod ska rymmas inom en intäktsram. Intäkterna består främst av nätavgifter. Intäktsramen ska täcka skäliga kostnader för att bedriva nätverksamheten under tillsynsperioden och ge en rimlig avkastning på det kapital som krävs för att bedriva verksamheten (kapitalbas). Tillsynsperioden är normalt fyra år.

Förhandsprövningen infördes 2010, och den första tillsynsperioden började löpa den 1 januari 2012 (prop. 2008/09:141, bet. 2008/09:NU21, rskr. 2008/09:302). Vissa lagändringar gjordes inför den tillsynsperiod som tog sin början den 1 januari 2016 (prop. 2013/14:85, bet. 2013/14:NU16, rskr. 2013/14:208).

Regeringen har den 20 december 2016 gett Energimarknadsinspektionen i uppdrag att se över regleringen av intäkter från nätverksamhet (dnr M2016/03027/Ee). Uppdraget ska redovisas

senast den 23 oktober 2017. Det finns inte skäl att föreslå någon omfattande bearbetning inom ramen för promemorian.

Bestämmelserna om intäktsram för nätverksamhet bör föras över till den nya elmarknadslagen och även i fortsättningen vara samlade i ett eget kapitel.

12.2 Underlag för fastställandet av intäktsram

Förslag: Ett nätföretag ska inte vara skyldigt att lämna in ett förslag till intäktsram.

Skälen för förslaget: Det underlag som krävs för att fastställa en intäktsram enligt 5 kap. ellagen måste tillhandahållas av nätföretaget. En nätkoncessionshavare ska lämna in ett förslag till intäktsram till Energimarknadsinspektionen tillsammans med de uppgifter som krävs för att pröva förslaget (5 kap. 2 § ellagen).

Den nuvarande bestämmelsen om uppgiftsskyldighet har utformats med utgångspunkt i antagandet att det förenklar processen om nätföretagen lämnar in inte bara relevanta uppgifter om sin verksamhet till Energimarknadsinspektionen utan också ett motiverat förslag till intäktsram, baserat på de krav som ellagen ställer på utformningen av intäktsramen (prop. 2008/09:141 s. 34).

Skyldigheten att lämna in ett förslag till intäktsram innebär en administrativ börda för nätföretagen. För att meradministrationen ska framstå som motiverad krävs att skyldigheten underlättar Energimarknadsinspektionens arbete med att fastställa intäktsramen. Den praktiska erfarenhet som nu finns av tillämpningen av regelverket talar dock för att förslagsskyldigheten inte underlättar inspektionens arbete på ett sådant sätt att det motiverar regelbördan för nätföretagen. Energimarknadsinspektionen måste i praktiken göra en självständig bedömning utifrån det underlag som nätföretagen tillhandahåller utan att förslaget till intäktsram tjänar som ledning. Kravet bör därför utgå.

12.3 Intäkter från transmission

12.3.1 Tidpunkten för beslut och tillsynsperiodens längd

Förslag: Möjligheten att meddela föreskrifter om avvikelse från bestämmelserna om tidpunkten för beslut av fastställande av intäktsram och om tillsynsperiodens längd när det gäller intäkter från stamledning ska utgå.

Skälen för förslaget: I 5 kap. 5 § ellagen finns ett bemyndigade till regeringen att meddela föreskrifter om avvikelse från bestämmelserna om tidpunkten för beslut om fastställande av intäktsram och om tillsynsperiodens längd när det gäller intäkter från stamledning. Bemyndigandet infördes med hänvisning till att stamnätet drivs inom ramen för ett statligt affärsverk (prop. 2008/09:141 s. 37 f.). I den numera upphävda förordningen (2010:304) om fastställande av intäktsram enligt ellagen (1997:857), den s.k. kapitalbasförordningen, fanns bestämmelser om sådana avvikelser i fråga intäkter från stamledning. Det föreskrevs bl.a. att tillsynsperioden skulle vara ett kalenderår när det gällde intäkter från stamledningar som innehas av Svenska kraftnät.

Vid remissbehandlingen av Energimarknadsinspektionens rapport Bättre och tydligare reglering av elnätsföretagens intäktsramar (Ei R2014:09) förordande Svenska kraftnät att verket i regleringshänseende skulle likställas med övriga nätföretag. Svenska kraftnät anförde att den ekonomiska styrningen av verket numera var flerårig i så motto att det skulle uppnå avkastningskravet över en konjunkturcykel. Svenska kraftnät bedömde inte att en fyraårig tillsynsperiod skulle vara begränsande för verkets förutsättningar att följa instruktioner och bemyndiganden från regering och riksdag. En fyraårig tillsynsperiod skulle ge Svenska kraftnät möjligheter att under tillsynsperioden överföra över- eller underskott mellan år inom tillsynsperioden, vilket skulle underlätta en stabil och långsiktig tariffutveckling och minska de administrativa kostnaderna för såväl Svenska kraftnät som Energimarknadsinspektionen.

Kapitalbasförordningen ersattes den 1 november 2014 av förordningen (2014:1064) om intäktsram för elnätsföretag (intäkts-

ramsförordningen). Den nya förordningen innehåller inga bestämmelser om avvikelser. När det gäller tidpunkten för beslut om fastställande av intäktsram och om tillsynsperiodens längd görs således ingen skillnad mellan Svenska kraftnät och andra nätföretag. Regeringen har alltså gjort bedömningen att det inte finns skäl att ha en särskild ordning för Svenska kraftnät i dessa frågor.

Med hänsyn till det som nu har redovisats kan bemyndigandet i 5 kap. 5 § ellagen inte längre anses svara mot något praktiskt behov. Bestämmelsen bör därför utgå.

12.3.2 Intäktsram för transmissionsnätet

Förslag: En intäktsram för intäkter från transmission ska fastställas för transmissionsnätet i dess helhet.

Skälen för förslaget: I dag anges i 5 kap. 24 § första stycket ellagen att intäktsramen för en nätkoncessionshavares intäkter från en stamledning ska fastställas samlat för nätkoncessionshavarens samtliga ledningar i landet med undantag för utlandsförbindelserna. Av andra stycket framgår dock att intäkterna från utlandsförbindelserna ska omfattas av intäktsramen om regeringen har meddelat en sådan föreskrift som avses i 4 kap. 2 § andra stycket ellagen, dvs. en föreskrift om att betald anslutningsavgift ger rätt att använda utlandsförbindelserna till ett eller flera länder.

Som nämnts i avsnitt 11.2 har regeringen meddelat en föreskrift som innebär att betald anslutningsavgift för elnätet i Sverige ger rätt att använda även utlandsförbindelser med en spänning om 220 kilovolt eller mer. Detta medför att intäktsramen för Svenska kraftnäts intäkter från stamledningar omfattar det svenska transmissionsnätet i dess helhet.

I avsnitt 11.2 redovisas ett förslag som innebär att betald anslutningsavgift för elnätet i Sverige alltid ska ge rätt att använda de utlandsförbindelser som hör till transmissionsnätet. Som en konsekvens av detta bör intäktsramen för intäkter från transmission fastställas för transmissionsnätet i dess helhet. Det bedöms inte finnas något behov av undantag från den regeln.

12.4 Omprövning av intäktsramen efter tillsynsperioden

Förslag: Nätmyndigheten ska alltid ompröva den fastställda intäktsramen efter tillsynsperiodens slut om det finns skäl att anta att ramen är större eller mindre än vad som är motiverat av senare kända förhållanden.

Skälen för förslaget

Beslutet om fastställande av intäktsram meddelas innan tillsynsperioden har börjat och bygger därför i stora delar på historiska siffror och på prognoser för framtiden. Nätmyndigheten (Energimarknadsinspektionen) tar efter tillsynsperiodens slut, när de faktiska förhållandena är kända, ställning till om intäktsramen ska ändras. Energimarknadsinspektionen gör då en avstämning mellan de antaganden och förutsättningar som legat till grund för den i förväg fastställda intäktsramen och det faktiska utfallet. Det är t.ex. fråga om investeringar, kostnader i nätverksamheten och kvaliteten i nätföretagets sätt att bedriva verksamheten. I myndighetens tillsyn ingår också att göra en jämförelse mellan nätföretagets samlade faktiska intäkter och den fastställda intäktsramen.

Det är inte obligatoriskt att ompröva en intäktsram efter tillsynsperiodens slut enligt ellagens bestämmelser. En nätkoncessionshavare får inom fyra månader efter tillsynsperiodens slut ansöka hos Energimarknadsinspektionen om att intäktsramen för perioden ska ökas (5 kap. 12 § ellagen). Energimarknadsinspektionen ska ompröva den fastställda intäktsramen efter tillsynsperiodens slut på eget initiativ, om det finns skäl att anta att ramen är större än vad som är motiverat av senare kända förhållanden och avvikelserna inte är ringa (5 kap. 13 § ellagen).

Tidigare överväganden

Energimarknadsinspektionen behöver alltså inte ompröva varje intäktsram som kan antas vara större eller mindre än vad som är motiverat. I motiven anförs följande när det gäller omprövning på initiativ av Energimarknadsinspektionen (prop. 2008/09:141 s. 41):

Med hänsyn till kundernas och samhällets intresse av låga tariffer och en kostnadseffektiv nätverksamhet bör nätmyndighetens utvärdering främst syfta till att klarlägga om den beslutade intäktsramen är för hög när det verkliga utfallet beaktas. Därför bör den beslutande myndigheten kunna ompröva intäktsramen på eget initiativ bara i de fall då det kan antas att intäktsramen bör minskas. Detta gör det också möjligt att i högre grad koncentrera nätmyndighetens resurser till de fall där det är angeläget att omprövning sker. För att uppnå en effektiv resursanvändning bör dock omprövning inte ske om avvikelser från intäktsramen kan antas vara ringa.

När det gäller omprövning på ansökan av nätkoncessionshavaren anförs följande:

Den andra situationen som kan föranleda omprövning är att nätkoncessionshavaren ansöker om att intäktsramen ska höjas. Det får antas att nätkoncessionshavaren har ett intresse av att själv kontrollera sin intäktsram och begära omprövning om intäktsramen är för låg. En sådan ansökan behöver föregås av nätkoncessionshavaren har en rimlig tid att utvärdera om intäktsramen bör omprövas.

Regeringen tog ställning till frågan även inför tillsynsperioden 2016–2019 och bedömde att det inte fanns skäl att ändra bestämmelserna (prop. 2013/14:85 s. 20 f.). Regeringen hänvisade till att det vid den aktuella tidpunkten inte hade framkommit starka skäl för att frågå den tidigare bedömningen.

Förhållandena efter införandet av förhandsprövningen

Den första tillsynsperioden har nu löpt ut. De antaganden som ligger till grund för utformningen av omprövningsbestämmelserna har inte fullt ut visat sig svara mot de praktiska behoven. De begränsningar som finns när det gäller förutsättningarna för omprövning har införts för att möjliggöra en effektiv resursanvändning. Det har dock visat sig vara svårt att koncentrera resurserna.

Energimarknadsinspektionen granskar samtliga intäktsramar och stämmer av dem mot det verkliga utfallet. Med hänsyn till bl.a. förändringar i prisläget under tillsynsperioden är detta en förutsättning för att inspektionen ska kunna ta ställning till om intäktsramen ska omprövas. Det är osannolikt att det finns intäktsramar som inte är större eller mindre än vad som är motiverat av de förhållanden som blivit kända efter beslutet om fastställande. De begränsningar som finns när det gäller skyldigheten att genomföra en omprövning medför inga besparingar. Mot denna bakgrund framstår vidare kravet på en ansökan om ökning av intäktsramen som onödigt betungande för nätföretagen.

Den praktiska erfarenhet som nu finns talar för att det underlättar för samtliga aktörer om Energimarknadsinspektionen alltid omprövar den fastställda intäktsramen efter tillsynsperiodens slut i de fall då det finns skäl att anta att ramen är större eller mindre än vad som är motiverat av senare kända förhållanden, alltså utan ansökan och oavsett hur stor avvikelsen är.

12.5 Beräkning av intäkter

Förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om hur nätföretagens intäkter under en tillsynsperiod ska beräknas vid avstämning mot intäktsramen.

Skälen för förslaget

Enligt 5 kap. 17 § ellagen får Energimarknadsinspektionen, om det finns särskilda skäl, på ansökan av en nätkoncessionshavare medge att delar av intäkter under tillsynsperioden tas med i intäktsredovisningen först för senare perioder. Syftet med bestämmelsen är att undvika onödiga variationer i överföringsavgifterna (prop. 2008/09:141 s. 44). I övrigt finns det inga bestämmelser som närmare reglerar frågor om hur nätföretagens intäkter ska beräknas vid avstämning mot intäktsramen. I ett par lagstiftningsärenden har det dock uppkommit frågeställningar som tyder på att det åtminstone i vissa fall finns behov av en tydligare reglering.

Periodisering

Energimarknadsinspektionen har i sin rapport Förslag till ändrat regelverk för bedömning av elnätsföretagens intäktsramar – författningsförslag inför andra tillsynsperioden 2016–2019 (Ei R2013:06) föreslagit att bestämmelserna om periodisering ändras på så sätt att anslutningsintäkter i regleringen får periodiseras längst under det antal perioder som motsvarar den regulatoriska avskrivningstid som gäller för de anläggningar som intäkterna härrör från. Som skäl för förslaget har Energimarknadsinspektionen anfört att det förefaller rimligt att de intäkter som uppkommer i samband med anslutningar vid tariffregleringen periodiseras under det antal perioder som motsvarar anläggningarnas avskrivningstid. Inspektionen har bedömt att en sådan matchning inte kan ske enligt de gällande bestämmelserna i 5 kap. 17 § ellagen. Detta har fått till följd att de nätföretag som periodiserar inkomster från anslutningsavgifter i sin bokföring kan fördela avgifterna under fler perioder än de företag som medges en regulatorisk periodisering efter ansökan.

Regeringen har mot bakgrund av Energimarknadsinspektionens förslag och de synpunkter som kommit in under remissbehandlingen uttalat att det finns skäl att undersöka i vilken utsträckning bestämmelserna i 5 kap. 17 § ellagen svarare mot ett praktiskt behov och att det i det sammanhanget också kan finnas anledning att närmare utreda om periodiseringen bör vara frivillig eller obligatorisk (prop. 2013/14:85 s. 23).

Hanteringen av statligt stöd

Under år 2014 infördes bestämmelser som syftar till att undanröja s.k. tröskeleffekter, som försvårar anslutningen av anläggningar för förnybar elproduktion till elnätet (prop. 2013/14:156, bet. 2013/14:NU19, rskr. 2013/14:245). Lösningen innebär bl.a. att vissa av nätföretagens kostnader för investeringar i elnätet till en början ska täckas av Svenska kraftnät, t.ex. genom lån. Till grund för lagändringarna låg promemorian Tröskeleffekter och förnybar energi, som hade utarbetats i Regeringskansliet.

I promemorian behandlades också frågan hur det statliga stödet till nätinvesteringarna skulle hanteras i samband med fastställandet av en intäktsram. Det anfördes att det var rimligt att investering-

arna ingick i kapitalbasen i den utsträckning anslutningskunder hade tagit kapacitet i anspråk genom att ansluta anläggningar. Förslaget fick dock viss kritik under remissbehandlingen. Svensk Energi föreslog en alternativ lösning, som innebar att finansieringen från staten ansågs utgöra en intäkt hos nätföretaget i samband med tariffregleringen och att samtliga anläggningstillgångar ingick till sitt fulla värde i kapitalbasen.

Regeringen har reglerat frågan om hur ett lån från Svenska kraftnät ska hanteras genom bestämmelser i 13 och 14 §§ intäktsramsförordningen. I huvudsak innebär bestämmelserna att om en anläggningstillgång har finansierats genom ett lån från staten ska nätföretagets kostnader vid beräkningen av intäktsramen anses ha minskat med ett belopp som beräknas med utgångspunkt i lånet. Det kan dock noteras att regeringen inte hade möjlighet att införa en sådan ordning som Svensk Energi föreslagit med hänsyn till att det inte finns något normgivningsbemyndigande som tar sikte på vad som ska anses utgöra intäkter hos nätföretagen.

Behovet av reglering

Det har inte framkommit något behov av en omfattande reglering när det gäller frågan hur nätföretagens intäkter ska beräknas inom ramen för förhandsregleringen. De exempel som anförts ovan visar dock att det kan finnas ett praktiskt behov av att i enskilda delar meddela detaljerade föreskrifter. Sådana föreskrifter kan också säkerställa att nätföretagen behandlas lika när det gäller avstämningen mot intäktsramen.

Exemplet som gäller statligt stöd visar på svårigheten att i förväg göra en mera uttömmande bedömning av när det kan finnas ett behov av detaljerade föreskrifter. Att uteslutande reglera sådana frågor i lag är således förenat med nackdelar. Det finns inte heller något uttalat behov av att reglera frågorna om hur intäkterna ska beräknas i lag. Föreskrifter i ämnet syftar främst till att undanröja oklarheter och behöver inte vara av särskilt ingripande natur. De kan vidare ofta antas vara av en mera teknisk karaktär (jfr t.ex. 13 och 14 §§ intäktsramsförordningen). Med hänsyn till det anförda bör regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer få meddela föreskrifter om hur nätföretagens intäkter under en till-

synsperiod ska beräknas vid avstämning mot intäktsramen. Sådana föreskrifter kan också ersätta den bestämmelse som i dag finns i 5 kap. 17 § ellagen.

13 Mätning av överförd el

Förslag: Ellagens bestämmelser om mätning av överförd el förs i huvudsak över till ett kapitel i den nya elmarknadslagen (8 kap.). Bestämmelserna om schablonberäkning utgår.

Skälen för förslaget

Bestämmelserna i ellagen

I 3 kap. 10–10 b §§ ellagen finns bestämmelser om skyldighet för nätkoncessionshavare att mäta och beräkna överförd el. I 3 kap. 11 och 14 §§ finns bestämmelser om hur kostnaderna för mätning och beräkning ska ersättas. Huvuddelen av de aktuella bestämmelserna berörs av lagändringar som träder i kraft den 1 juli 2017 (prop. 2016/17:73, bet. 2016/17:NU10, rskr. 2016/17:165). Ändringarna är dock till en stor del av redaktionell karaktär.

För överskådlighetens skull bör bestämmelser om mätning av överförd el samlas i ett eget kapitel i elmarknadslagen. I detta avsnitt redovisas i det följande överväganden dels i fråga om förhållandet mellan bestämmelserna i elmarknadslagen och föreskrifter på en lägre normnivå, dels i fråga om nätföretagens skyldighet att beräkna mängden överförd el.

Mätning av överförd el

Den som har nätkoncession är skyldig att utföra mätning av mängden överförd el och dess fördelning över tiden (3 kap. 10 § första stycket ellagen). Nätkoncessionshavaren ska rapportera resultaten av mätningarna och beräkningarna (3 kap. 10 a § första stycket ellagen). Det anges uttryckligen i ellagen att resultatens ska rappor-

teras till den systemansvariga myndigheten och kontoföringsmyndigheten samt berörda nätkoncessionshavare, elanvändare, elproducenter, balansansvariga och elleverantörer (3 kap. 10 a § andra stycket ellagen). På begäran ska rapportering ske till ett företag som elanvändaren eller elproducenten har utsett.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela föreskrifter om mätning, beräkning och rapportering (3 kap. 10 b § första punkten ellagen). Sådana föreskrifter finns i dag i förordningen (1999:716) om mätning, beräkning och rapportering av överförd el (mätförordningen) och i Energimarknadsinspektionens föreskrifter och allmänna råd om mätning, beräkning och rapportering av överförd el (EIFS 2016:2).

Det finns också ett bemyndigande att meddela föreskrifter om de funktionskrav som mätsystem och mätutrustning ska uppfylla (3 kap. 10 b § andra punkten ellagen).

I praktiken finns alltså huvuddelen av reglerna om mätning och rapportering i föreskrifter som har meddelats i anslutning till ellagens bestämmelser. Det finns starka praktiska skäl som talar för att behålla en sådan ordning. Regelverket är omfattande och till stora delar av teknisk natur. Föreskrifterna är inte av sådan karaktär att det bör krävas återkommande lagändringar för att anpassa detaljkraven till ändrade förhållanden på elmarknaden.

Mot denna bakgrund föreslås att det i elmarknadslagen införs bestämmelser om den grundläggande skyldigheten att mäta och registrera mängden överförd el. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör även i framtiden meddela föreskrifter på området. Skyldigheten att rapportera mätresultaten till angivna aktörer bör regleras främst i sådana föreskrifter.

Beräkning av överförd el

I 3 kap. 10 § andra stycket ellagen finns bestämmelser om schablonberäkning. Om en elanvändare har ett säkringsabonnemang om högst 63 ampere, ska nätkoncessionshavaren, i stället för att mäta mängden överförd el och dess fördelning över tiden, dels preliminärt beräkna mängden överförd el och dess fördelning över tiden (preliminär schablonberäkning), dels slutligt mäta mängden överförd el och beräkna dess fördelning över tiden (slutlig scha-

blonberäkning). Detta gäller inte en elanvändare som begärt att mängden överförd el och dess fördelning över tiden ska mätas. Det åligger nätkoncessionshavaren att rapportera resultaten av beräkningarna (3 kap. 10 a § ellagen).

Den ordning för rapportering av mätvärden som numera gäller (16 och 17 §§ mätförordningen) har medfört att det inte längre finns något behov av schablonberäkning. Bestämmelsen om schablonberäkning tillämpas inte längre i praktiken och bör utgå.

Det bör dock fortfarande vara möjligt för regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten att meddela föreskrifter om skyldighet att beräkna mängden överförd el och rapportera beräkningarna. Det bör i elmarknadslagen införas uttryckliga normgivningsbemyndiganden som gör detta möjligt.

14 Leveranssäkerhet

Förslag: Ellagens bestämmelser om leveranssäkerhet förs över till ett kapitel i den nya elmarknadslagen (9 kap.).

Skälen för förslaget: I 3 kap. 9 a–9 e §§ ellagen finns bestämmelser om leveranssäkerhet. Bestämmelserna syftar till att skapa drivkrafter för en leveranssäker elöverföring och undvika att svåra väderförhållanden leder till allvarliga konsekvenser.

Det finns ett lagstadgat funktionskrav, som i huvudsak innebär att oplanerade avbrott i elöverföringen inte får överstiga 24 timmar (3 kap. 9 a § ellagen). Kravet gäller inte vid händelser av exceptionell karaktär. Om funktionskravet i ett enskilt fall skulle få orimliga konsekvenser, är det möjligt för nätföretaget att få dispens (3 kap. 9 b § ellagen).

Distributionsnätsföretag är vidare skyldiga att ta fram underlag för bedömningen av risker och behovet att åtgärda brister i elnätet (3 kap. 9 c § ellagen). Ett distributionsnätsföretag är skyldigt att informera elanvändarna om leveranssäkerheten i elnätet och om rätten till avbrottsersättning och skadestånd (3 kap. 9 d § ellagen). Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om underlag och information om leveranssäkerhet (3 kap. 9 e § ellagen).

Bestämmelserna om leveranssäkerhet i 3 kap. ellagen infördes samtidigt som nya bestämmelser om avbrottsersättning i 10 kap. 9–16 §§ (prop. 2005/06:27, bet. 2005/06:NU6, rskr. 2005/06:96). I sin ursprungliga lydelse trädde de i kraft den 1 januari 2006, med undantag för bestämmelserna om funktionskravet, vilka trädde i kraft den 1 januari 2011. Endast mindre ändringar har gjorts i bestämmelserna efter ikraftträdandet.

I promemorian föreslås inga ändringar i sak när det gäller bestämmelserna i 3 kap. 9 a–9 e §§ ellagen. För att göra lagstiftningen mer överskådlig föreslås dock att bestämmelserna om leveranssäkerhet samlas i ett särskilt kapitel.

15 Funktionsansvar

15.1 Bestämmelserna om funktionsansvar

Förslag: Ellagens bestämmelser om det övergripande ansvaret för att elektriska anläggningar samverkar driftsäkert och att balans inom hela eller delar av landet kortsiktigt upprätthålls mellan produktion och förbrukning av el förs över till den nya elmarknadslagen och samlas i ett kapitel (10 kap.).

Skälen för förslaget: Enligt 8 kap. 1 § första stycket ellagen ska regeringen utse en ”systemansvarig myndighet” som har det övergripande ansvaret för att elektriska anläggningar samverkar driftsäkert så att balans inom hela eller delar av landet kortsiktigt upprätthålls mellan produktion och förbrukning av el. I andra bestämmelser används beteckningen ”systemansvaret för el” eller ”systemansvaret” när det gäller det övergripande ansvaret enligt 8 kap. 1 § första stycket. I 1 § förordningen (1994:1806) om systemansvaret för el (systemansvarsförordningen) anges att Svenska kraftnät ska ha systemansvaret för el.

I promemorian föreslås att det övergripande ansvaret för att elektriska anläggningar samverkar driftsäkert och att balans inom hela eller delar av landet kortsiktigt upprätthålls mellan produktion och förbrukning av el ska benämnas ”funktionsansvar” i elmarknadslagen och att ansvaret ska ligga på en ”funktionsansvarig myndighet” (avsnitt 6.4).

I 8 kap. ellagen finns bestämmelser om utövandet av systemansvaret och om driftsäkerhet under rubriken ”Övergripande systemansvar” (8 kap. 1–3 a §§). I kapitlet finns även bestämmelser om balansansvar och skyldigheter som ligger på elleverantörer. Bestämmelserna om funktionsansvar bör samlas i ett särskilt kapitel för att skapa större överskådlighet.

15.2 Funktionsansvarets utövande

Förslag: I den utsträckning det behövs för att kunna utöva funktionsansvaret ska den funktionsansvariga myndigheten få beordra balansansvariga att öka eller minska produktionen eller förbrukningen av el.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om skyldighet för balansansvariga och innehavare av elektriska anläggningar att till den funktionsansvariga myndigheten lämna de uppgifter om produktion, överföring eller förbrukning av el som behövs för utövandet av funktionsansvaret.

Skälen för förslaget

Befogenhet att beordra balansansvariga

Svenska kraftnät får, i den utsträckning det behövs för att kunna utöva systemansvaret, beordra elproducenter att, mot marknadsmässig ersättning, öka eller minska produktionen av el (8 kap. 2 § ellagen).

Inom ramen för systemansvaret (funktionsansvaret) träffar Svenska kraftnät avtal med balansansvariga om balanshållningen. En balansansvarig har i många fall egen elproduktion, men det är inte en förutsättning för att åta sig balansansvar. Avtalen med de balansansvariga innehåller möjligheter att reglera såväl produktion som förbrukning på den s.k. reglerkraftmarknaden. När Svenska kraftnät behöver reglera balansen i det svenska elsystemet görs det i första hand genom att anta balansansvarigas erbjudanden på reglerkraftmarknaden. Sådana bud kan avse ökning eller minskning av såväl produktion som förbrukning.

Alla avrop av upp- eller nedreglering på reglerkraftmarknaden sker genom de balansansvariga. Detta gäller även när någon annan än den balansansvarige äger den aktuella resursen. En balansansvarig har alltså en viss möjlighet att förfoga även över elproduktion från anläggningar som någon annan äger. Det är de balansansvariga som lämnar information om produktionsplaner och planer

för avkopplingsbar förbrukning och om vilka reserver som finns. Enligt avtalet med Svenska kraftnät är den balansansvarige skyldig att på begäran flytta en planerad produktionsändring i tiden.

Det gällande regelverket tar inte fullt ut till vara de möjligheter som finns genom de informationskanaler som etablerats mellan Svenska kraftnät och de balansansvariga. Bestämmelserna gör det inte heller möjligt att i extrema situationer beordra ändrad förbrukning, trots att det är fullt möjligt för balansansvariga att tillhandahålla ökad eller minskad förbrukning. En sådan åtgärd kan vara motiverad om en balansansvarig har reserver eller resurser som inte har gjorts tillgängliga på reglerkraftmarknaden.

Regelverket bör anpassas till hur balansregleringen fungerar i praktiken. Det innebär till en början att Svenska kraftnät bör få möjlighet att beordra även balansansvariga att öka eller minska produktionen av el. En balansansvarig bör också kunna beordras att öka eller minska förbrukningen av el. I praktiken innebär en sådan ordning inte någon väsentlig förändring för de balansansvariga. Förslaget kan inte antas få några påtagliga negativa konsekvenser för dessa. Det är endast i sällsynta undantagssituationer som det blir aktuellt för Svenska kraftnät att beordra balansansvariga att öka eller minska produktionen eller förbrukningen av el. Den balansansvarige har vidare i ett sådant fall rätt till marknadsmässig ersättning.

Uppgiftsskyldighet

För att kunna fullgöra funktionsansvaret måste Svenska kraftnät få kännedom om hur mycket el som kommer att matas in på och tas ut från det nationella elsystemet och även om när detta kommer att ske. Myndigheten behöver alltså information från de stora aktörerna på elmarknaden.

Enligt 8 kap. 3 § ellagen får regeringen meddela föreskrifter om skyldighet för elproducenter och elanvändare att till Svenska kraftnät lämna de uppgifter om produktion eller konsumtion av el som behövs för utövandet av det övergripande systemansvaret. Regeringen har meddelat sådana föreskrifter i systemansvarsförordningen.

Bemyndigandet i 8 kap. 3 § ellagen gäller elproducenter och elanvändare. I praktiken kanaliseras emellertid sådan information i första hand genom de balansansvariga. För att se till att det nationella elsystemet drivs på ett säkert sätt behöver Svenska kraftnät, utöver den information som balansansvariga lämnar, direkt information om driften av vissa elektriska anläggningar, främst större produktions- och överföringsanläggningar.

Föreskrifterna om uppgiftsskyldighet bör anpassas till de nu nämnda praktiska förhållandena. Normgivningsbemyndigandet bör därför gälla skyldighet för balansansvariga och innehavare av elektriska anläggningar att till den funktionsansvariga myndigheten lämna de uppgifter om produktion, överföring eller förbrukning av el som behövs för utövandet av funktionsansvaret.

Regeringen har i dag ingen möjlighet att genom subdelegation överlåta till en förvaltningsmyndighet att meddela föreskrifter i ämnet. Några principiella skäl som talar emot en sådan möjlighet till subdelegation finns dock inte. Det kan vidare i framtiden finnas behov av information på en mer detaljerad nivå än den som följer av de föreskrifter som i dag finns i systemansvarsförordningen. Det är lämpligt att överlåta till Svenska kraftnät att meddela sådana detaljföreskrifter. Inte bara regeringen utan även den myndighet som regeringen bestämmer bör alltså få meddela föreskrifter om uppgiftsskyldighet.

15.3 Driftsäkerhet

Förslag: I den utsträckning det behövs av hänsyn till driftsäkerheten hos det nationella elsystemet ska regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer få meddela föreskrifter om drift av elektriska anläggningar.

Skälen för förslaget: Produktionsanläggningar och nät som ska anslutas till elnätet måste uppfylla vissa tekniska och driftsäkerhetsmässiga krav. Enligt 8 kap. 1 § andra stycket ellagen får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, i den mån det behövs av hänsyn till driftsäkerheten hos det nationella elsystemet, meddela föreskrifter om kontroll, provning eller besiktning samt andra föreskrifter som angår elektriska anläggningar, anord-

ningar avsedda att anslutas till sådana anläggningar, elektrisk materiel eller elektriska installationer.

Svenska kraftnät har utfärdat föreskrifter om driftsäkerhetsteknisk utformning av produktionsanläggningar (SvKFS 2005:2) och om utrustning och förberedelse för samt genomförande av förbrukningsfrånkoppling (SvKFS 2012:1).

För att trygga driftsäkerheten i det nationella elsystemet kan det vara motiverat att meddela föreskrifter om driften av elektriska anläggningar, exempelvis om hur spänningsreglering ska ske. Det är inte uppenbart att det nuvarande normgivningsbemyndigandet gör det möjligt att meddela sådana föreskrifter. Det bör mot denna bakgrund införas ett uttryckligt bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om driften av elektriska anläggningar, i den utsträckning det behövs av hänsyn till driftsäkerheten hos det nationella elsystemet.

16 Balansansvar

16.1 Bestämmelserna om balansansvar

Förslag: Ellagens bestämmelser om balansansvar förs över till den nya elmarknadslagen och samlas i ett kapitel (11 kap.).

Skälen för förslaget

Balansansvariga

Av drifttekniska skäl måste det nationella elsystemet i varje givet ögonblick tillföras lika mycket el som tas ut från systemet. Ansvaret för att så sker är en del av det övergripande systemansvaret, som ligger på Svenska kraftnät (se avsnitt 6.4 och 15.1). Kostnaderna för balanshållningen av det nationella elsystemet täcks av de balansansvariga.

En elleverantör får bara leverera el i uttagpunkter där någon har åtagit sig balansansvaret, dvs. det ekonomiska ansvaret för att det nationella elsystemet tillförs lika mycket el som tas ut i uttagpunkten (8 kap. 4 § första stycket ellagen). Den som har åtagit sig balansansvaret för en uttagpunkt benämns balansansvarig. En elleverantör som vill leverera el i en viss uttagpunkt måste själv åta sig balansansvaret i uttagpunkten eller genom avtal se till att någon annan åtar sig ansvaret.

Den som vill åta sig balansansvar måste ingå avtal dels med Svenska kraftnät, dels med den som utför balansavräkningen (8 kap. 4 § andra stycket ellagen). Avtalet med Svenska kraftnät ska innehålla ett åtagande att säkerställa balans mellan tillförsel och uttag av el. Avtalet med den som utför balansavräkningen ska innehålla villkoren för avräkningen.

När produktion eller förbrukning inte motsvaras av planerad tillförsel eller planerat uttag, ser Svenska kraftnät till att el köps eller säljs för att kompensera för obalanserna. Kostnaden för balanshållningen måste sedan beräknas och fördelas bland dem som orsakat obalansen. Obalansen regleras ekonomiskt av de balansansvariga.

En elleverantör som har levererat el till en uttagspunkt där det saknas någon som är balansansvarig ska anses som balansansvarig för uttagspunkten vid balansavräkningen (8 kap. 11 a § ellagen).

Bestämmelserna i ellagen

I 8 kap. ellagen finns tjugo paragrafer under rubriken ”Balansansvar” (8 kap. 4–11 c §§). Bestämmelserna är förhållandevis svårtillgängliga, bl.a. med hänsyn till att några av paragraferna har blivit långa och att de många ändringarna i kapitlet medfört att paragraferna inte längre kan sägas stå i någon systematisk ordningsföljd. Vidare finns bland de aktuella paragraferna bestämmelser som inte har något direkt samband med balansansvaret.

En grundlig redaktionell bearbetning är nödvändig för att regelverket ska bli mer lättillgängligt. Bestämmelserna om balansansvar bör samlas i ett särskilt kapitel för att skapa större överskådlighet.

Balansansvarets innebörd

I promemorian föreslås också att i elmarknadslagen ska med balansansvar avses ansvar för att balansera förbrukning och försäljning av el med produktion och inköp av el samt skyldighet att svara ekonomiskt för obalanser (avsnitt 6.5).

16.2 Utvidgat balansansvar

Förslag: Skyldigheten att se till att någon har åtagit sig balansansvar ska utvidgas på så sätt att ett elhandelsföretag som levererar el för att täcka nätförluster, den som köper eller säljer el på fastkraftavtal och en elproducent som matar in el i en inmatningspunkt ska se till att någon har åtagit sig balansansvaret.

Om en elproducent som matar in el i en inmatningspunkt är en elanvändare som har rätt att efter begäran få skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el, ska skyldigheten att se till att det finns en balansansvarig ligga på den som tar emot elen från produktionsanläggningen.

Skälen för förslaget

Ellagens bestämmelser om balansansvar gäller endast leverans av el i en elanvändares uttagpunkt. Det har dock varit nödvändigt för aktörerna på elmarknaden att utveckla egna rutiner och träffa frivilliga överenskommelser för att kunna hantera balanseringen av elnätet och handeln med el. När det gäller balanshållningen finns en sådan avtalsreglering när det gäller elproducenternas inmatning av el i inmatningspunkter, leverans av el för att täcka nätförluster och handel med el på fastkraftavtal. Även i fråga om sådana transaktioner är det nödvändigt att säkerställa balans mellan tillförsel och uttag av el.

Att lagstiftningen endast ofullständigt speglar förhållandena på elmarknaden är förenat med nackdelar redan på det sättet att det gör regelverket svårtillgängligt även för marknadens aktörer, som kan ha svårt att se sambandet mellan lagens bestämmelser och de praktiska förhållandena.

Det finns starka skäl som talar för att grunderna för balanshållningen bör regleras i lagstiftningen. På så sätt skapas tydlighet och förutsebarhet för elmarknadens aktörer i dessa viktiga frågor. Alternativet är att överlämna till Svenska kraftnät och övriga aktörer att reglera balanshållningen avtalsvägen. Några tydliga fördelar med en sådan ordning, jämfört med lagstiftning, har dock inte

framkommit. En utgångspunkt bör dock vara att lagstiftningen ska svara mot den praxis som redan har utvecklats bland elmarknadens aktörer.

Leverans av el för att täcka nätförluster

Ett nätföretag behöver el för att täcka nätförluster (jfr 3 kap. 1 a och 16 §§ ellagen). I praktiken krävs redan i dag att någon tar på sig balansansvaret för leveranser av el för att täcka nätförluster. Indirekt kommer detta till uttryck i 8 kap. 10 § andra stycket ellagen, där det anges att nätkoncessionshavaren ska hålla den systemansvariga myndigheten underrättad om vem som har åtagit sig balansansvaret för nätkoncessionshavarens egna inköp. El som levereras för att täcka nätföretags nätförluster levereras inte i en uttagspunkt. Den gällande bestämmelsen om krav på balansansvar i 8 kap. 4 § första stycket ellagen omfattar därför inte sådana leveranser. För att lagtexten bättre ska svara mot förhållandena på elmarknaden bör det uttryckligen framgå att ett elhandelsföretag som levererar el för att täcka nätförluster ska se till att någon har åtagit sig balansansvaret.

Handel på fastkraftavtal

Elhandelsföretagen handlar med el på fastkraftavtal, dvs. avtal om att under en angiven tid leverera en i förväg fastställd mängd el. Ett företag som förbrukar el kan också välja att köpa den på fastkraftavtal. Handeln med fastkraftavtal har central betydelse för dagens elmarknad. Handeln sker dels på organiserade marknadsplatser, dels bilateralt.

I praktiken krävs redan i dag att den som köper eller säljer el på fastkraftavtal ser till att någon åtar sig ett balansansvar, dvs. ett ansvar för att det råder balans mellan inköp å den ena sidan och vidareförsäljning eller förbrukning å den andra. Det har dock ett värde att klart framgå för aktörerna vilka förutsättningarna är för att genomföra transaktioner. Kravet på balansansvar bör därför komma till uttryck även i lagtexten.

Det finns också industrikunder som köper el för leverans i uttagspunkter uteslutande enligt fastkraftavtal. I praktiken krävs det

redan i dag att en sådan elanvändare ser till att någon åtar sig balansansvaret i uttagspunkten. Detta bör framgå även av lagtexten.

Inmatning av el

När det gäller inmatning av el har frågan om ett utvidgat balansansvar varit föremål för överväganden i ett tidigare lagstiftningsärende.

Energimarknadsinspektionen föreslog i rapporten Regelförändringar som möjliggör nordisk balansavräkning (Ei R2014:06) att det av ellagen skulle framgå att en producent av el bara får mata in el i en inmatningspunkt där någon åtagit sig det ekonomiska ansvaret för att det tas ut lika mycket el som det matas in i det nationella elsystemet. Förslaget syftade till att tydliggöra den balansansvariges ansvar för produktion utan att det innebar någon praktisk förändring för aktörerna, eftersom varje inmatningspunkt har en balansansvarig i dag.

Regeringen konstaterade att det fanns skäl som talade för en sådan lagändring som Energimarknadsinspektionen hade föreslagit (prop. 2014/15:112 s. 19 f.). Flera remissinstanser hade dock pekat på att det i Energimarknadsinspektionens rapport saknades närmare överväganden när det gällde behovet av ändringar i andra bestämmelser. Regeringen bedömde att det saknades förutsättningar att på det befintliga beredningsunderlaget föreslå ändringar när det gällde balansansvarets innebörd och avstod därför från att lämna sådana förslag inom ramen för det aktuella lagstiftningsärendet.

Behovet av följdändringar, exempelvis när det gäller bestämmelserna om återställande av balansansvar, har beaktats inom ramen för arbetet med att ta fram promemorian. Det finns därför förutsättningar att lägga fram ett förslag om utvidgat balansansvar även när det gäller inmatning av el. Det bör alltså krävas en balansansvarig för att en elproducent ska få mata in el i en inmatningspunkt.

Mikroproduktion

I likhet med vad som gäller i dag bör den som försummar skyldigheten att se till att det finns en balansansvarig själv svara ekonomiskt för obalanser (se avsnitt 16.3). En sådan ordning framstår

dock som onödigt betungande när det gäller sådana mikroproducenter avses i 8 kap. 5 a § ellagen, dvs. elproducenter som har rätt till skattereduktion enligt 67 kap. inkomstskattelagen (1999:1229). En sådan elproducent är också elanvändare, och en elleverantör som levererar el till mikroproducenten är skyldig att ta emot den el som matas in från produktionsanläggningen. Mikroproducenten kan också ingå avtal med någon annan om att ta emot elen.

En viktig utgångspunkt är att underlätta för mikroproduktion av el. Som framgått finns det alltid någon som tar emot den el som mikroproducenten matar in i sin inmatningspunkt. Det kan inte antas medföra någon betydande administrativ merbelastning för det elhandelsföretag som tar emot elen att självt åta sig balansansvaret i inmatningspunkten eller se till att någon annan gör det. Den som tar emot el från en sådan mikroproducent som har rätt att efter begäran få skattereduktion bör alltså vara skyldig att se till att det finns en balansansvarig i inmatningspunkten.

16.3 Balansavräkningen

Förslag: Den som levererar, matar in eller tar emot el utan att fullgöra sin skyldighet att se till det finns en balansansvarig ska betala ersättning till den funktionsansvariga myndigheten enligt sådana villkor som gäller för balansansvariga.

Skälen för förslaget: En elleverantör som har levererat el till en uttagspunkt där det saknas någon som är balansansvarig ska anses som balansansvarig för uttagspunkten vid balansavräkningen (8 kap. 11 a § ellagen). Elleverantören blir på samma villkor som en balansansvarig skulle ha varit skyldig att ekonomiskt ersätta Svenska kraftnät för bl.a. inköp av all typ av balanskraft.

Som en konsekvens av att balansansvaret utökas till att avse även inmatningspunkter bör det som i dag gäller elleverantörer även gälla den som matar in eller tar emot el utan att fullgöra sin skyldighet att se till det finns en balansansvarig.

En elproducent som matar in el i en inmatningspunkt där det finns ett åtagande om balansansvar kan ha rätt till ersättning enligt balansavtalet. Det kan därför vara missvisande att i lagtexten ange att den som försummat att se till att det finns en balansansvarig

själv ska anses vara balansansvarig. Bestämmelsen bör få en utformning som tydliggör att en försummelse grundar ersättningsskyldighet i förhållande till den funktionsansvariga myndigheten, dvs. Svenska kraftnät, men inte medför några rättigheter enligt de villkor som gäller för balansansvariga.

17 Handel med el

17.1 Bestämmelserna om handel med el

Förslag: Bestämmelserna om handel med el i 8 kap. ellagen förs över till den nya elmarknadslagen och samlas i ett kapitel (12 kap.).

Skälen för förslaget: I 8 kap. ellagen finns under rubriken ”Balansansvar” ett antal bestämmelser som inte direkt reglerar balansansvaret utan tar sikte på handel med el (8 kap. 4 d, 5, 5 a, 6–8 e och 11 b §§). Vidare finns bestämmelser om handel med el under rubrikerna ”Angivande av elens ursprung” (8 kap. 12 och 13 §§) och ”Fakturering och debitering” (8 kap. 14–18 §§). Att bestämmelserna delvis finns utspridda bland bestämmelser om balansansvar gör reglerna onödigt svåröverskådliga. Det finns tydliga fördelar med att lyfta ut bestämmelserna om handel med el och samla dem i ett eget kapitel.

17.2 Elanvändare med fastkraftavtal

Förslag: Om leverans av el i en uttagpunkt ska ske uteslutande enligt fastkraftavtal, ska den elanvändare som tar ut el i uttagpunkten anmäla till berört nätföretag vem som har åtagit sig balansansvaret i uttagpunkten. Om elanvändaren har ett leveransavtal med ett leveransskyldigt elhandelsföretag och vill övergå till att köpa el uteslutande enligt fastkraftavtal ska övergången få ske fjorton dagar efter en sådan anmälan.

Nätföretaget ska inte anvisa ett elhandelsföretag för en elanvändare som köper el uteslutande enligt fastkraftavtal och har anmält till nätföretaget vem som har åtagit sig balansansvaret i elanvändarens uttagpunkt.

Skälen för förslaget

Anmälan till nätföretaget om balansansvarig

En elleverantör som ska börja leverera el i en uttagpunkt eller överta leveranserna till en elanvändare i dennes uttagpunkt ska anmäla detta till berörd innehavare av nätkoncession (8 kap. 6 § första stycket ellagen). Anmälan ska även innehålla en uppgift om vem som har åtagit sig balansansvaret i uttagpunkten. Anmälningsskyldigheten gäller inte en elleverantör som levererar el enligt ett fastkraftavtal (8 kap. 6 § tredje stycket ellagen).

Nätföretaget behöver veta vem som har åtagit sig balansansvaret även i ett fall där leverans av el i en uttagpunkt ska ske uteslutande enligt fastkraftavtal. Promemorians förslag innebär att det i sådant fall är elanvändaren som ska se till att det finns en balansansvarig (avsnitt 16.2). Elanvändaren bör också vara skyldig att anmäla till berört nätföretag vem som har åtagit sig balansansvaret i uttagpunkten.

Tidpunkten för övertagande av leverans

När det gäller leveranser på rörligt kontrakt får en elleverantör överta leveranserna till en elanvändare i dennes uttagspunkt 14 dagar efter en anmälan till nätkoncessionshavaren (8 kap. 6 § andra stycket ellagen). Bestämmelsen gäller inte när en elleverantör avser att leverera el på fastkraftavtal till en elanvändare som även köper el på rörligt kontrakt. Det är i sådant fall inte fråga om ett övertagande av leveranser.

Det bör införas en reglering när det gäller en elanvändare som köper el på rörligt avtal men vill övergå till att köpa el uteslutande enligt fastkraftavtal. I linje med den ordning som gäller övertagande i andra fall bör övergången få ske fjorton dagar efter elanvändarens anmälan till nätföretaget om vem som har åtagit sig balansansvaret.

Anvisning av elhandelsföretag

Elanvändare som saknar leveransavtal med en elleverantör ska av berörd nätkoncessionshavare anvisas en elleverantör, som gentemot nätkoncessionshavaren har åtagit sig att på skäliga villkor leverera el till sådana elanvändare (8 kap. 8 § första stycket ellagen). Bestämmelserna om anvisning av elleverantör infördes i samband med införandet av schablonberäkning på elmarknaden. Syftet med bestämmelserna om anvisning av elleverantör är enligt förarbetena inte i första hand att tillförsäkra elanvändaren el utan att tvinga elanvändaren att göra rätt för sig ekonomiskt (prop. 1998/99:137 s. 52). Genom att en elleverantör anvisas säkerställs att det finns en balansansvarig i uttagspunkten, eftersom elleverantören är skyldig att se till att någon åtar sig balansansvaret.

Mot bakgrund av den reglering av balansansvaret som föreslås i promemorian finns det inte något behov av att anvisa ett elhandelsföretag för en elanvändare som köper el uteslutande enligt fastkraftavtal. Elanvändaren betalar för elen enligt fastkraftavtalet och är själv skyldig att se till att det finns en balansansvarig i uttagspunkten. Någon anvisning bör alltså inte ske när det gäller en sådan elanvändare, förutsatt att nätföretaget underrättas om vem som har åtagit sig balansansvaret i uttagspunkten.

17.3 Inmatning av el

Förslag: Ett elhandelsföretag som ska börja ta emot el eller överta mottagandet av el från en elproducent i en inmatningspunkt ska anmäla detta till berört nätföretag. Anmälan ska innehålla en uppgift om vem som har åtagit sig balansansvaret i inmatningspunkten. En anmälan om att börja ta emot el ska göras omedelbart. Anmälningsskyldigheten ska inte gälla ett elhandelsföretag som tar emot el från en elproducent på fastkraftavtal.

En elproducent som säljer den el som matas in i en inmatningspunkt uteslutande på fastkraftavtal ska anmäla till berört nätföretag vem som har åtagit sig balansansvaret i inmatningspunkten.

Ett elhandelsföretag ska få överta mottagandet av el från en elproducent i en inmatningspunkt fjorton dagar efter anmälan till nätföretaget.

Skälen för förslaget: I ellagen finns inga bestämmelser som reglerar elhandelsföretagets skyldigheter i samband med mottagandet av el i en inmatningspunkt. Det finns ett visst praktiskt behov av reglering även när det gäller mottagandet av el. En sådan reglering kan också sägas finnas i och med att aktörerna redan i dag har att följa standardiserade rutiner för att börja ta emot eller överta mottagandet av el från en elproducent i en inmatningspunkt.

Det bör underlätta för aktörerna på elmarknaden om mottagandet av el i en inmatningspunkt regleras i lagstiftningen. Bestämmelserna bör utformas med utgångspunkt i de rutiner som redan tillämpas på marknaden. Elmarknadslagen bör alltså innehålla bestämmelser som reglerar påbörjandet eller övertagandet av el från en elproducent i en inmatningspunkt med motsvarande innehåll som de bestämmelser som finns i 8 kap. 6 § ellagen och gäller vid påbörjande eller övertagande av leveranser i en uttagspunkt. Det betyder att ett elhandelsföretag som ska börja ta emot el eller överta mottagandet av el från en elproducent i en inmatningspunkt ska anmäla detta till berört nätföretag. Anmälan ska innehålla en uppgift om vem som har åtagit sig balansansvaret i inmatningspunkten.

En anmälan om att börja ta emot el ska göras omedelbart. Anmälningsskyldigheten ska inte gälla ett elhandelsföretag som tar emot el enligt fastkraftavtal. Ett elhandelsföretag ska få överta mottagnandet av el fjorton dagar efter anmälan.

Nätföretaget behöver veta vem som har åtagit sig balansansvaret även när en elproducent säljer den el som matas in i en inmatningspunkt uteslutande på fastkraftavtal. Elproducenten bör därför vara skyldig att anmäla till berört nätföretag vem som har åtagit sig balansansvaret i uttagspunkten.

17.4 Skyldigheten för elhandelsföretag att ta emot el från mikroproducenter

Förslag: Det ska förtydligas att skyldigheten att ta emot el från en produktionsanläggning gäller i förhållande till en elanvändare som har rätt att efter begäran få skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el och innefattar en skyldighet att ta emot elen på skäliga villkor.

Skälen för förslaget: En fysisk eller juridisk person har efter begäran rätt till skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el (67 kap. 27 § inkomstskattelagen [1999:1229]). Det gäller den som framställer förnybar el, i en och samma anslutningspunkt matar in förnybar el och tar ut el, har en säkring om högst 100 ampere i anslutningspunkten och har anmält till nätkoncessionshavaren att förnybar el framställs och matas in i anslutningspunkten. Även dödsbon och svenska handelsbolag har rätt till skattereduktion.

En elleverantör som levererar el till en elanvändare som har rätt till skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el är skyldig att ta emot den el som matas in från elanvändarens produktionsanläggning (8 kap. 5 a § ellagen). Skyldigheten gäller dock inte om elanvändaren har ingått avtal med någon annan om att ta emot elen.

Under arbetet med att ta fram promemorian har det kommit fram att det bland elhandelsföretagen uppfattas som otydligt vad som i lagtexten avses med uttrycket ”har rätt till skattereduktion”. Frågan har uppkommit om mottagningsplikten gäller endast när en elanvändare efter begäran har beviljats skattereduktion. Det har vidare framkommit att Energimarknadsinspektionen har fått frågor

om huruvida mottagningsplikten innefattar en skyldighet att betala för elen.

Mottagningspliktens syfte är att säkerställa att det i alla lägen finns en köpare och balansansvarig för mikroproduktionen så att balansavräkningen fungerar (se prop. 2014/15:1 s. 223 och SOU 2013:46 s. 74 och 76–78). Med hänsyn till syftet bör lagtexten förtydligas så att det klart framgår att mottagningsplikten gäller i förhållande till varje elanvändare som har rätt att få skattereduktion efter begäran och innefattar en skyldighet att ta emot elen på skäliga villkor.

18 Villkor för konsumenter

Förslag: De bestämmelser om konsumentskydd som har tillkommit mot bakgrund av elmarknadsdirektivet förs över till ett kapitel i den nya elmarknadslagen (13 kap.).

Skälen för förslaget: I artikel 3 i elmarknadsdirektivet och i direktivets bilaga I finns bestämmelser om konsumentskydd. Med anledning av direktivets krav infördes nya bestämmelser i 11 kap. 13–20 §§ ellagen (prop. 2010/11:70, bet. 2010/11:NU21, rskr. 2010/11:275). Med anledning av krav i energieffektiviseringsdirektivet gjordes ändringar i 11 kap. 15 och 18 §§, samtidigt som det tillkom nya bestämmelser i 11 kap. 21 § (prop. 2013/14:174, bet. 2013/14:NU18, rskr. 2013/14:221).

Bestämmelserna tar främst sikte på utformningen av avtalet mellan elföretaget och konsumenten och skyldigheten för företaget att lämna information till konsumenten i olika frågor. I promemorian föreslås inga ändringar i sak i dessa delar.

I 11 kap. ellagen finns även bestämmelser om avbrytande av överföringen av el till konsumenter (se avsnitt 19). De reglerna är av en något annorlunda karaktär än de bestämmelser som svarar mot bilaga I till elmarknadsdirektivet. De sistnämnda bestämmelserna omfattas vidare av nätmyndighetens tillsyn, till skillnad från reglerna om elavbrott.

Det kan antas bidra till att regelverket blir överskådligare och tydligare om de bestämmelser om konsumentskydd som har tillkommit mot bakgrund av elmarknadsdirektivet förs över till ett eget kapitel i elmarknadslagen.

19 Avbrytande av överföring av el till konsumenter

19.1 Särskilda bestämmelser om överföring och leverans av el till konsumenter

Förslag: Ellagens bestämmelser om avbrytande av överföring av el till konsumenter förs över till ett kapitel i den nya elmarknadslagen (14 kap.).

Skälen för förslaget: I 11 kap. 1–12 §§ ellagen finns föreskrifter om avbrott av överföring av el till konsumenter. Bestämmelserna har inte ändrats sedan ellagen trädde i kraft.

I bestämmelserna regleras förutsättningarna för att avbryta överföringen av el till en konsument på grund av konsumentens avtalsbrott (3–6 §§) eller av elsäkerhetskäl m.m. (7 §). Konsumenten kan ha rätt till skadestånd vid avbruten överföring av el exempelvis om överföringen bryts på grund av konsumentens avtalsbrott trots att förutsättningarna för det inte är uppfyllda (8–12 §§).

När det gäller bestämmelsernas placering i elmarknadslagen kan noteras att reglerna har beröringspunkter såväl med de konsumentskyddsbestämmelser som har tillkommit med anledning av elmarknadsdirektivet som med bestämmelserna om avbrottsersättning (se avsnitt 20). I avsnitt 18 föreslås att de bestämmelser som svarar mot elmarknadsdirektivet ska föras över till ett eget kapitel i elmarknadslagen. Rätten till avbrottsersättning gäller samtliga elanvändare, till skillnad från skadeståndsbestämmelserna i nuvarande 11 kap. ellagen, som gäller endast konsumenter.

Med hänsyn till behovet av överskådlighet och tydlighet bör bestämmelserna om avbrytande av överföringen av el till konsumenter förs över till ett eget kapitel i elmarknadslagen.

19.2 Förutsättningarna för att avbryta överföringen av el

Förslag: Överföringen av el till en konsument ska få avbrytas med hänvisning till betalningsförsummelse endast om betalningen avser överföring eller leverans av el.

Skälen för förslaget

När får överföringen avbrytas på grund av konsumentens försummelse?

När det gäller avbrytande av överföringen av el gäller i dag följande (11 kap. 3 och 4 §§ ellagen).

Överföringen får avbrytas på grund av konsumentens försummelse endast om försummelsen är att betrakta som ett väsentligt avtalsbrott. Innan överföringen avbryts ska konsumenten uppmanas att inom viss skälig tid vidta rättelse. Om avtalsbrottet består i att konsumenten försummat att betala för överföring eller leverans av el, ska konsumenten dessutom sedan tiden för rättelse gått ut uppmanas att betala inom tre veckor från det att den delgetts uppmaningen. Socialnämnden ska samtidigt underrättas om förhållandena.

Om konsumenten vidtar rättelse eller, i fall av betalningsförsummelse, socialnämnden åtar sig betalningsansvar för skulden får överföringen inte avbrytas. Överföring av el får inte heller avbrytas i anledning av en fordran som är föremål för tvist. Vidare får inte överföringen avbrytas om omständigheterna ger anledning att befara att ett avbrott skulle medföra ej obetydlig personskada eller omfattande sakskada. Det gäller dock inte om konsumenten handlar otillbörligt.

Krav på betalning för annat än el

En konsument kan bryta mot avtalet med nätföretaget eller elhandelsföretaget på olika sätt. Den vanligaste försummelsen får antas vara bristande betalning av nätavgift respektive avgift för

levererad el. När det gäller betalningsförsummelse är det också en naturlig utgångspunkt att avbrytande av överföring av el bör komma i fråga endast när försummelsen gäller betalningen för överföring eller leverans.

Datainspektionen har granskat de åtgärder som elföretag vidtar för att driva in konsumenters obetalda fordringar och redovisat resultatet av granskningen i rapporten Elbolagens indrivning av konsumenters obetalda elfordringar (Datainspektionens rapport 2014:1). Granskningen visade på flera allvarliga brister i elföretagens indrivningsrutiner.

Datainspektionens granskning visar att det händer att elföretag kräver att konsumenten ska betala även för annat än själva elen eller överföringen av den, för att företaget inte ska koppla från elen. Det kan t.ex. handla om fordringar avseende andra nyttigheter än el, ersättning för kostnader som har uppkommit under förfarandet och förskottsbetalning för ännu inte levererad el. Datainspektionen anser att konsumenten på detta sätt utsätts för en otillbörlig påtryckning och rekommenderar att hot om att fränkoppla elen bara bör omfatta fordringar avseende själva överföringen eller leveransen av el.

Ett förtydligande av när överföringen kan avbrytas på grund av en betalningsförsummelse

Datainspektionens granskning visar att det är motiverat med ett förtydligande av bestämmelserna när det gäller förutsättningarna för att avbryta överföringen av el på grund av konsumentens avtalsbrott. Det bör uttryckligen framgå att överföringen av el får avbrytas med hänvisning till betalningsförsummelse endast om betalningen avser överföring eller leverans av el.

19.3 Ersättning för kostnader

Förslag: Det ska förtydligas att nätföretagets och elhandelsföretagets särskilda rätt till ersättning för kostnader endast gäller kostnader som företaget har haft för uppmaningar och underrättelser till konsumenten, meddelanden till socialnämnden och avstängningsåtgärden.

Skälen för förslaget

Elföretagets rätt till ersättning

Det är reglerat i lag vilka kostnader för indrivning som en borgenär kan kräva att gäldenären ersätter. Bestämmelser om detta finns i lagen (1981:739) om ersättning för inkassokostnader m.m. Utöver den ersättning som regleras i den lagen har nätföretaget och elhandelsföretaget rätt till skälig ersättning av konsumenten för kostnader som föranleds av åtgärder som nämns i 11 kap. 3 och 4 §§ ellagen (11 kap. 5 § ellagen). Det som avses är kostnader för uppmaningar och underrättelser till konsumenten och meddelanden till socialnämnden, delgivningsförfarandet samt själva avstängningsåtgärden (prop. 1996/97:136 s. 189).

Behov av ett förtydligande när det gäller rätten till ersättning

Datainspektionens granskning av elföretagens indrivningsåtgärder visar att det finns brister när det gäller de kostnader som företagen kräver att konsumenten ska ersätta. Ett av de inspekterade elföretagen debiterade konsumenten en avgift för ett meddelande om fränkoppling som inte föreskrivs i lagen. Ett annat företag tog ut ersättning av konsumenten för muntliga avbetalningsplaner. Datainspektionen konstaterar att det strider mot god inkassosed att debitera sådana kostnader och framhåller att det endast är för sådana kostnader som tas upp i lagen om ersättning för inkassokostnader m.m. eller i ellagen som elföretaget har rätt att kräva ersättning av konsumenten.

Datainspektionens granskning visar att det finns ett behov av att i lagtexten förtydliga vilka kostnader som omfattas av nätföretagets och elhandelsföretagets rätt till ersättning. Det bör alltså anges att rätten till ersättning endast gäller kostnader som nätföretaget eller elhandelsföretaget har haft för uppmaningar och underrättelser till konsumenten, meddelanden till socialnämnden och själva avstängningsåtgärden.

19.4 Skyldighet att underrätta myndighet om avbrytande av överföringen av el

Förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om skyldighet för nätföretag att underrätta en myndighet om avbrytande av överföringen av el till elanvändare och skälen till avbrytandet.

Skälen för förslaget: Datainspektionens undersökning visar att det förekommer att elföretag använder möjligheten att stänga av elkunder på ett otillbörligt sätt vid indrivningen av fordringar. Undersökningen är dock inte så omfattande att det går att dra några slutsatser om omfattningen av sådant missbruk.

Det kan i framtiden visa sig motiverat att undersöka närmare hur vanligt det är att överföringen av el till konsumenter avbryts utan att det finns rättsliga förutsättningar för ett avbrytande. En sådan undersökning förutsätter kunskap dels om hur vanligt det är att kunder stängs av, dels om skälen till att överföringen avbryts. Undersökningen underlättas av om nätföretagen, som har tillgång till den aktuella informationen, är skyldiga att underrätta den myndighet som övervakar frågan.

Föreskrifter om underrättelseskyldighet kan också underlätta för Energimarknadsinspektionen att fullgöra sina uppgifter enligt artikel 37.1 j i elmarknadsdirektivet. Det åligger inspektionen att i sin egenskap av nationell tillsynsmyndighet övervaka graden och effektiviteten av marknadsöppnande och konkurrens på grossist- och konsumentnivå bl.a. när det gäller andel kunder som får sina leveranser avstängda.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör mot denna bakgrund få möjlighet att meddela föreskrifter om skyl-

dighet för nätföretag att underrätta en myndighet om avbrytande av överföringen av el till en elanvändare och skälen till avbrytandet.

20 Avbrottsersättning

Förslag: Ellagens bestämmelser om avbrottsersättning förs över till ett kapitel i den nya elmarknadslagen (15 kap.).

Skälen för förslaget: I 10 kap. ellagen finns bestämmelser om avbrottsersättning. En elanvändare rätt till avbrottsersättning om överföringen av el avbryts under en sammanhängande period om minst tolv timmar (10 kap. 10 § ellagen). Det finns dock undantag, t.ex. om avbrottet beror på elanvändarens försummelse.

En förutsättning för avbrottsersättning alltid är en inledande period om minst tolv timmars elavbrott. Rätten till avbrottsersättning gäller inte i exempelvis det fallet att elöverföringen avbryts i tio timmar, fungerar i en timme och sedan åter avbryts i tio timmar (prop. 2005/06:27 s. 58). Även om det inte finns rätt till avbrottsersättning i ett sådant fall, kan en konsument ha rätt till skadestånd enligt bestämmelserna i 11 kap. ellagen. Då gäller emellertid inte de bevislättnader som följer av bestämmelserna om schabloniserad avbrottsersättning.

Bestämmelserna om avbrottsersättning infördes samtidigt som nya bestämmelser om leveranssäkerhet i 3 kap. ellagen (prop. 2005/06:27, bet. 2005/06:NU6, rskr. 2005/06:96). I sin ursprungliga lydelse trädde de i kraft den 1 januari 2006. De har i dag i huvudsak samma innehåll som vid ikraftträdandet. En lagändring som trätt i kraft den 1 januari 2014 har gjorts i syfte att förtydliga att det inte är en förutsättning för avbrottsersättning att överföringen av el har avbrutits i alla faser (prop. 2012/13:193, bet. 2013/14:NU6, rskr. 2013/14:34).

I promemorian föreslås inga ändringar i sak när det gäller bestämmelserna i 10 kap. ellagen.

21 Kommunala elföretag

Förslag: Ellagens bestämmelser om kommunala elföretag förs över till ett kapitel i den nya elmarknadslagen (16 kap.).

Skälen för förslaget: I 7 kap. ellagen finns bestämmelser om kommunala elföretag.

I 7 kap. 1 § ellagen avhandlas undantag från den kommunala lokaliseringsprincipen, dvs. principen att en kommun endast får ägna sig åt angelägenheter som knyter an till kommunens område eller medlemmar. Undantagen gäller sådana kommunala företag som bedriver produktion av och handel med el samt därmed sammanhängande verksamhet eller nätverksamhet i geografisk närhet till företagets nätverksamhet inom kommunen i syfte att uppnå en ändamålsenlig nätverksamhet.

Om ett kommunalt företag bedriver produktion av och handel med el och därmed sammahängande verksamhet, ska verksamheten enligt 7 kap. 2 § ellagen drivas på affärsmässig grund och redovisas särskilt. Verksamheten omfattas alltså inte av kommunallagens (2017:725) självkostnadsprincip.

När det gäller kommunala nätföretag finns inga uttryckliga bestämmelser i ellagen om undantag från självkostnadsprincipen. Högsta förvaltningsdomstolen har dock konstaterat att ellagens reglering av nätföretagens avgiftsuttag är en sådan prisreglering som utesluter en tillämpning av självkostnadsprincipen (HFD 2015 ref. 70).

I promemorian föreslås inga ändringar i sak när det gäller de aktuella bestämmelserna.

22 Tillsyn

22.1 Tillsynsbestämmelserna i ellagen

Förslag: Bestämmelser om tillsyn förs in i ett kapitel i den nya elmarknadslagen (17 kap.).

Skälen för förslaget: I 12 kap. ellagen finns främst bestämmelser om tillsyn och om vissa avgifter. I promemorian föreslås att bestämmelserna i 12 kap. 7–13 §§ om förseningsavgift ska föras in i det kapitel i elmarknadslagen som innehåller reglerna om redovisning av nätverksamhet (avsnitt 10). Det är det lämpligt att bestämmelser som motsvarar övriga delar av 12 kap. ellagen förs in ett eget kapitel i elmarknadslagen.

22.2 Tillsynsmyndighet enligt EU-rätten

Förslag: Det ska tydligare framgå att nätmyndigheten utövar tillsyn över att nätföretag, elhandelsföretag och andra aktörer på elmarknaden följer elhandelsförordningen och delegerade akter och genomförandeakter som antagits på grundval av förordningen.

Skälen för förslaget

Tillsynsmyndighet enligt elmarknadsdirektivet

Enligt artikel 35.1 i elmarknadsdirektivet ska varje medlemsstat utse en nationell tillsynsmyndighet på nationell nivå. Enligt 2 § 2 förordningen (2016:742) med instruktion för Energimarknadsinspek-

tionen är inspektionen nationell tillsynsmyndighet enligt elmarknadsdirektivet. Energimarknadsinspektionen ska fullgöra tillsynsmyndighetens uppgifter enligt direktivet om annat inte är särskilt föreskrivet i lag eller i en annan förordning. Av 12 kap. 1 § ellagen följer att nätmyndigheten, dvs. Energimarknadsinspektionen, utövar tillsyn över efterlevnaden av de bestämmelser i ellagen som genomför elmarknadsdirektivet i Sverige.

Tillsynsmyndighet enligt elhandelsförordningen

Den tillsynsmyndighet som avses i artikel 35.1 i elmarknadsdirektivet är tillsynsmyndighet även enligt elhandelsförordningen (artikel 2.2 i elhandelsförordningen). Någon särskild lagstiftning krävs inte för att detta ska gälla i Sverige. I 3 § 2 förordningen med instruktion för Energimarknadsinspektionen finns dock en upplysning om att Energimarknadsinspektionen fullgör uppgifter som följer av elhandelsförordningen.

För att tydliggöra att de sanktioner som anges i 12 kap. 3 § ellagen är tillämpliga även när det gäller efterlevnaden av elhandelsförordningen finns det en upplysning 12 kap. 1 § tredje stycket om att nätmyndigheten är tillsynsmyndighet enligt förordningen (prop. 2010/11:70 s. 127).

Det bör i elmarknadslagen tydligt framgå att Energimarknadsinspektionen utövar tillsyn över att elmarknadens aktörer följer inte bara elhandelsförordningen utan även EU-rättsakter som har antagits på grundval av förordningen.

22.3 Tidsfrister för tariff tillsyn

Förslag: Bestämmelserna om tidsfrister för tillsyn över nettariffer ska utgå.

Skälen för förslaget

Tidsfristerna

I 12 kap. 3 a § ellagen finns bestämmelser om tidsfrister för Energimarknadsinspektionens tillsyn över ett nätföretags nättariff.

Om nätmyndigheten avser att utöva tillsyn över en nätkoncessionshavares nättariff ska koncessionshavaren underrättas om detta inom ett år efter utgången av det räkenskapsår som nättariffen avser. Om nätkoncessionshavaren har lämnat felaktiga eller vilseledande uppgifter, som haft avgörande betydelse för nätmyndighetens beslut att inte utöva tillsyn, är det dock tillräckligt att underrätta nätkoncessionshavaren inom fem år.

Energimarknadsinspektionen får inte meddela ett föreläggande som avser en nätkoncessionshavares nättariff för ett visst räkenskapsår om inte myndigheten har underrättat nätkoncessionshavaren inom tidsfristen.

Tidigare överväganden

I samband med att bestämmelserna om tidfrister infördes anförde regeringen bl.a. följande (prop. 2001/02:56 s. 25 f.):

Den kanske viktigaste och mest resurskrävande typen av tillsynsärenden är de som gäller en nätkoncessionshavares nättariffer, dvs. avgifter och övriga villkor för överföring av el på nätet. För elanvändarna är det viktigt att tarifferna är skäliga samtidigt som tarifferna för nätkoncessionshavarna är den huvudsakliga inkomstkällan. Ett tillsynsärende avser i praktiken tariffen under ett visst räkenskapsår. Om nätmyndigheten inleder tillsyn beträffande en sådan tariff skapar det naturligtvis osäkerhet hos nätkoncessionshavaren. Om nätmyndigheten anser att en tariff är oskälig och alltså bör sänkas, vilket av naturliga skäl sker retroaktivt, påverkas nätkoncessionshavarens inkomster för det aktuella räkenskapsåret.

Det bör därför, som utredningen föreslagit, införas en tidsgräns inom vilken nätmyndigheten måste inleda tillsyn. Detta skapar större säkerhet för nätkoncessionshavarna, därigenom att ett uteblivet besked om påbörjad tillsyn innebär att nätkoncessionshavaren kan utgå från att tariffen och därmed inkomsterna för ett visst räkenskapsår ligger fast.

Förhandsprövning av nättariffer

När bestämmelserna i 12 kap. 3 a § ellagen infördes fanns ingen förhandsprövning av nättariffer, utan tariffprövningen, som avsåg nätföretagens totala tariffer, skedde i efterhand. Den förhandsreglering som därefter har införts, och som tillämpas från och med den 1 januari 2012, innebär att de samlade intäkter som en nätkoncessionshavare högst får uppbära från nätverksamheten under en tillsynsperiod, en intäktsram, fastställs i förväg. Bestämmelserna om intäktsram finns i 5 kap. ellagen och behandlas i avsnitt 12. En fastställd intäktsram kan omprövas (5 kap. 10–16 §§ ellagen).

Behovet av tidsfrister

Den form av tarifftillsyn som regleras i 12 kap. 3 a § ellagen har förlorat sin praktiska betydelse i och med införandet av en förhandsprövning. Det finns därför ingen anledning att föra in en motsvarande bestämmelse om tidsfrister i elmarknadslagen.

22.4 Prövning av tvister

Förslag: Nätmyndigheten ska allsidigt och slutgiltigt pröva tvister om nätföretagens skyldigheter enligt elmarknadslagen när det gäller anslutning av anläggningar till elnätet, kostnader för mätning, ersättning vid inmatning av el och nätavgifter för mindre produktionsanläggningar.

Skälen för förslaget

Ellagens bestämmelser om prövning av tvister

I ellagen finns en rad bestämmelser som innebär att nätmyndigheten (Energimarknadsinspektionen) ska pröva tvister mellan nätföretag och andra aktörer i olika frågor. Detta gäller tvister om anslutning till elnätet (3 kap. 6 och 7 §§), kostnader för mätning av överförd el (3 kap. 11 och 14 §§), ersättning vid inmatning av el (3 kap. 15 §) och nättariffer för mindre produktionsanläggningar

(4 kap. 10 § ellagen). Bestämmelser om prövning av tvister fanns också i den äldre ellagen i fråga om anlutning, överföring och mätning (2 § 4 mom.) samt ersättning vid inmatning av el (2 § 13 mom.).

I samtliga fall finns en frist inom vilken en ansökan om prövning ska ges in till Energimarknadsinspektionen. En tvist prövas inte, om det visas att ansökan om prövning kommit in till Energimarknadsinspektionen senare än två år efter det att nätkoncessionshavaren sänt ett skriftligt ställningstagande till berörd part under dennes senaste kända adress. Bestämmelserna har tillkommit för att säkerställa att parternas mellanhavanden inte hålls flytande allt för länge (prop. 2001/02:56 s. 34 f.).

Energimarknadsinspektionens beslut vid prövning av tvister kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol (13 kap. 7 § ellagen).

Allmän domstols behörighet

En fråga av praktisk betydelse är hur Energimarknadsinspektionens prövning förhåller sig till de allmänna domstolarnas behörighet att ta upp tvister till prövning enligt 10 kap. rättegångsbalken. Enligt 10 kap. 17 § första stycket första punkten rättegångsbalken är allmän domstol inte behörig att ta upp tvister som ska tas upp av en annan myndighet än domstol. Denna bestämmelse innebär att allmän domstol kan vara förhindrad att pröva en fråga i vilken en förvaltningsmyndighet har tillerkänts beslutanderätt. För att allmän domstol skall anses förhindrad att pröva en sådan fråga har ansetts krävas att det genom ett författningsbemyndigande anförtrotts åt förvaltningsmyndighet att allsidigt och slutgiltigt pröva frågan (prop. 1997/98:101 s. 51).

Tidigare överväganden

I motiven till bestämmelserna i den äldre ellagen anförde regeringen bl.a. följande när det gällde den då aktuella möjligheten att få pris och övriga villkor för leverans, överföring eller inköp av el prövade (prop. 1993/94:162 s. 111):

Några särskilda verkställighetsregler bör inte införas i ellagen. För att få ett verkställbart beslut kommer det enligt förslaget även fortsättningsvis att krävas ett avgörande av allmän domstol. I ett sådant mål är

det domstolens uppgift att pröva parternas anspråk och invändningar varvid nätmyndighetens beslut kommer att utgöra en viktig del av bevisningen i målet.

NJA 2013 s. 1103

Frågan om förhållandet mellan nätmyndighetens tillsyn eller prövning och de allmänna domstolarnas behörighet har behandlats av Högsta domstolen (NJA 2006 s. 410 och 2013 s. 1103; jfr NJA 1990 s. 602 och 1994 s. 442). Domstolens avgörande i NJA 2013 s. 1103 är av grundläggande betydelse för de fortsatta övervägandena. Målet rörde en sådan tvist om anslutning till ett ledningsnät som enligt 3 kap. 7 § andra stycket ellagen prövas av Energimarknadsinspektionen.

Bakgrunden till målet var följande. En mobiloperatör hade begärt att få en telefonmast ansluten till elnätet. Nätföretaget lämnade en offert avseende anslutningen i maj 2003. Mobiloperatören betalade för anslutningen i februari 2004. I januari 2006 begärde mobiloperatören att nätmyndigheten skulle pröva om priset för anslutning var skäligt. Energimarknadsinspektionen avvisade begäran, eftersom den hade framställts för sent.

Mobiloperatören väckte talan mot nätföretaget vid allmän domstol och yrkade återbetalning av en del av anslutningsavgiften. Som grund för talan åberopade mobiloperatören att priset för anslutning var oskäligt. Nätföretaget invände att allmän domstol saknade behörighet att pröva tvisten och yrkade att talan skulle avvisas. Som grund för yrkandet om avvisning anförde nätföretaget att allmän domstol inte var behörig att pröva en sådan talan som avses i 3 kap. 7 § ellagen och, i andra hand, att talan hade väckts för sent.

Högsta domstolen ansåg, med hänvisning till de förarbeten som nämnts ovan, att nätmyndigheten inte anförtrotts en rätt att allsidigt och slutgiltigt pröva villkoren för anslutning. Till detta kom att allmän domstol prövar tvister som rör rättigheter och skyldigheter mellan enskilda och därför är behörig att pröva tvister om betalningsskyldighet för det fall part vill utverka en exekutionstitel. Allmän domstol var alltså behörig att pröva mobiloperatörens talan.

Högsta domstolen konstaterade vidare att bestämmelsen om en tvåårsfrist i 3 kap. 7 § fjärde stycket ellagen inte var en civilrättslig

preskriptionsregel utan endast innebar en tidsfrist inom vilken en ansökan ska ha gjorts till nätmyndigheten för att myndigheten ska kunna pröva villkoren för anslutningen (jfr RÅ 2009 ref. 39). Bestämmelsen avsåg endast förfarandet hos nätmyndigheten och var alltså inte tillämplig i allmän domstol.

Behovet av en ändrad reglering

Högsta domstolens avgörande visar att det finns tydliga brister när det gäller ordningen för Energimarknadsinspektionens prövning av tvister. Inledningsvis kan noteras att det inte genom avgörandet är klargjort vilka rättsregler en allmän domstol ska tillämpa vid prövningen av en tvist om anslutning (se Södergren och Heidbrink i Juridisk Tidskrift 2013 s. 909). Det kan inte uteslutas att allmän domstol kommer att tillämpa bestämmelser i ellagstiftningen, även om det regelverket i grunden har offentlighetsrättslig karaktär.

För att den nuvarande ordningen ska framstå som ändamålsenlig krävs att den fråga som tvisten rör blir slutgiltigt avgjord genom den prövning som sker hos Energimarknadsinspektionen och, om myndighetens beslut överklagas, de allmänna förvaltningsdomstolarna. Det är inte en lämplig ordning att samma fråga kan prövas utifrån samma materiella bestämmelser såväl hos förvaltningsdomstolarna som hos de allmänna domstolarna. Att det finns två parallella instansordningar skapar också oklarhet när det gäller rättskraften hos ett avgörande. Det är inte lämpligt att den som har fått en fråga prövad genom ett avgörande, som har vunnit laga kraft, enligt den ena processordningen ska ha möjlighet att få frågan prövad på nytt, i alla delar, hos andra instanser.

Med hänsyn till att en talan kan väckas vid allmän domstol trots den tvåårsfrist som föreskrivs i ellagen fyller tidfristen inte heller ändamålet att säkerställa att parternas mellanhavanden blir slutgiltigt avgjorda.

Det kan konstateras att det inte är lämpligt att inom ramen för arbetet med att ta fram promemorian lägga fram förslag till bestämmelser om vilka regler allmänna domstolar ska tillämpa vid prövning av tvister som rör frågor som regleras i elmarknadslagstiftningen, om ingen ändring görs när det gäller möjligheten till parallella processer. De alternativ som bör övervägas närmare är

dels att avskaffa Energimarknadsinspektionens särskilda prövning av tvister, dels att ge myndigheten exklusiv prövningsrätt.

Avskaffad prövningsrätt?

Tvister mellan enskilda bör som utgångspunkt kunna prövas i allmän domstol utan några särskilda begränsningar. Avsteg från denna princip bör komma i fråga endast om det finns särskilda skäl. Mot den bakgrunden ligger det nära till hands att avskaffa den särskilda prövningsmöjligheten snarare än att begränsa allmän domstols behörighet. Som framgår i det följande finns det dock skäl som talar för att uppgiften ska ligga kvar hos Energimarknadsinspektionen.

Vikten av en snabb prövning

Den prövning som i dag ska ske hos Energimarknadsinspektionen kräver en bedömning i tekniska och ekonomiska frågor och förutsätter kunskap om hur elmarknaden fungerar. Energimarknadsinspektionen är expertmyndighet på det aktuella området och således särskilt lämpad att göra ta ställning till de aktuella frågeställningarna. Sådana bedömningar kan göras även av en allmän domstol, men det är troligt att prövningen då tar mer resurser och tid i anspråk med hänsyn till att domstolen kan behöva sätta sig in i frågorna från grunden.

När det gäller anslutning till elnätet är det väsentligt för både de enskilda nätanvändarna och elmarknadens funktion att tvister blir snabbt avgjorda. I 3 kap. 6 § andra stycket och 7 § andra stycket ellagen finns bestämmelser om tidsfrister inom vilka anslutningstvister ska avgöras.

Konsumenternas ställning

En avskaffad prövningsrätt för Energimarknadsinspektionen kan också medföra en försämring av konsumenternas ställning på ett område där konsumentskyddet är särskilt viktigt. En konsument

som är hänvisad till allmän domstol kan avstå från en prövning med hänsyn till kostnad och tidsåtgång.

Lagstiftningens offentlighetsrättsliga karaktär

Det bör också tas hänsyn till att ellagstiftningen är av i huvudsak offentlighetsrättslig karaktär. Utgångspunkterna för prövningen är delvis andra än de som en allmän domstol har när den avgör dispositiva tvistemål med tillämpning av civilrättsliga regler.

Verkställighet

Det finns inte skäl att inom ramen för promemorian överväga särskilda verkställighetsregler i elmarknadslagen. Det kan noteras att Utsökningsutredningen i sitt betänkande Ett modernare utsökningsförfarande (SOU 2016:81) har föreslagit att en förvaltningsmyndighets beslut som avser betalningsskyldighet alltid ska kunna verkställas när det har fått laga kraft om myndigheten fattat beslutet inom ramen för sin myndighetsutövning. Förslaget bereds för närvarande i Regeringskansliet.

I praktiken har nätmyndighetens prövning av tvister framför allt gällt villkoren för anslutning till elnätet. En sådan tvist kan uppkomma redan i samband med att nätföretaget avger offert och således innan det kan bli aktuellt för någon av parterna att väcka talan om betalning eller återbetalning av avgifter. Ett avgörande av Energimarknadsinspektionen eller allmän förvaltningsdomstol i en sådan anslutningsvist kan jämföras med allmän domstols dom i ett mål om fastställelse (jfr NJA 1990 s. 602 och 1994 s. 442). En fastställelse i ett dispositivt tvistemål är inte heller verkställbar.

En utgångspunkt för övervägandena bör vara att tvister om betalning även i framtiden kan behöva tas till allmän domstol. Detta är dock inte något tungt vägande skäl för att avskaffa Energimarknadsinspektionens prövning.

Nätmyndigheten bör ha exklusiv prövningsrätt

Övervägande skäl talar för att Energimarknadsinspektionen även i framtiden bör pröva de aktuella tvisterna. Myndigheten bör anföras en rätt att allsidigt och slutgiltigt pröva frågor om anslutning av anläggningar till elnätet, kostnader för mätning, ersättning vid inmatning av el och nätavgifter för mindre produktionsanläggningar.

Omfattningen av nätmyndighetens prövning

Att Energimarknadsinspektionen har exklusiv prövningsrätt när det gäller vissa tvister mellan nätföretag och nätanvändare innebär inte att allmän domstol alltid saknar behörighet att pröva tvister mellan sådana aktörer i frågor som anknyter till Energimarknadsinspektionens prövning. Som redan nämnts kan det även fortsättningsvis krävas ett avgörande av allmän domstol för att få en exekutionstitel. Energimarknadsinspektionens eller förvaltningsdomstolens avgörande kommer i sådant fall att ha prejudiciell betydelse.

Det är inte heller avsikten att Energimarknadsinspektionen ska pröva tvister om grunden för talan ligger utanför elmarknadslagens område. Energimarknadsinspektionens exklusiva prövningsrätt bör endast gälla innebörden av nätföretagets skyldigheter enligt de särskilda bestämmelserna i elmarknadslagen och föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagens bestämmelser. Även när det gäller anslutning till elnätet, kostnader för mätning av överförd el och ersättning vid inmatning av el kommer det att finnas en rad frågor som klart faller inom allmän domstols behörighet. Som exempel kan nämnas tvister som gäller giltigheten eller tolkningen av avtalet mellan nätföretaget och nätanvändaren.

Tvåårsfristen

Promemorians förslag innebär ingen ändring när det gäller tvåårsfristen för prövning. Som Högsta domstolen har konstaterat avser fristen endast förfarandet hos Energimarknadsinspektionen. I praktiken kommer dock tvåårsfristen att ha betydelse även för möjligheterna att föra talan vid allmän domstol. En talan som gäller

nätföretagets skyldigheter enligt elmarknadslagen kan i de aktuella fallen vinna bifall i allmän domstol endast om en prövning redan har ägt rum hos Energimarknadsinspektionen och avgörandet i det ärendet ingår i grunden för talan vid domstolen. När tvårsfristen har löpt ut är den möjligheten stängd. Bestämmelserna om tidsfrister kommer således att fylla det ursprungliga ändamålet att hindra att parternas mellanhavanden hålls flytande allt för länge.

23 Straff och förverkande

Förslag: Ellagens bestämmelser om straff och förverkande förs över till ett kapitel i den nya elmarknadslagen (18 kap.).

Skälen för förslaget: I 13 kap. 1–4 §§ ellagen finns ansvarsbestämmelser.

Den som bygger eller använder en starkströmsledning utan nödvändig nätkoncession, bygger en transformator- eller kopplingsstation innan nätkoncession har meddelats för någon av de ledningar som stationen ska anslutas till eller bryter mot villkor för nätkoncession kan dömas till böter eller fängelse i höst ett år (13 kap. 1 § första stycket ellagen). Den som tar en ledning som omfattas av nätkoncession för linje ur bruk utan nödvändigt tillstånd eller bryter mot driftsäkerhetsföreskrifter kan dömas till böter (13 kap. 1 § andra stycket ellagen).

Om gärningen är belagd med straff enligt brottsbalken döms inte till ansvar enligt ellagen (13 kap. 2 § ellagen). Den som har åsidosatt ett vitesföreläggande döms inte till ansvar enligt ellagen för gärning som omfattas av föreläggandet (13 kap. 3 § ellagen).

Egendom som har varit föremål för brott enligt ellagen kan i vissa fall förklaras förverkad (13 kap. 4 § ellagen).

Av de aktuella paragraferna har endast 13 kap. 1 § varit föremål för ändringar under den tid som ellagen har funnits. Paragrafen fick sin nuvarande lydelse i samband med att bestämmelserna om elsäkerhet flyttades till den nya elsäkerhetslagen (2016:732) (prop. 2015/16:163, bet. 2015/16:FöU12, rskr. 2015/16:265).

I promemorian föreslås inga ändringar i sak när det gäller bestämmelserna i 13 kap. 1–4 §§ ellagen. För att göra lagstiftningen mer överskådlig bör dock bestämmelserna om straff och förverkande samlas i ett särskilt kapitel.

24 Överklagande

Förslag: Ellagens bestämmelser om överklagande förs över till ett kapitel i den nya elmarknadslagen (19 kap.).

Bestämmelserna om överklagande till regeringen ska få i huvudsak samma utformning i elmarknadslagen som i ellagen. Regeringen ska dock inte pröva överklaganden i koncessionsfrågor när det gäller ledningar som varken ingår i transmissionsnät eller är utlandsförbindelser.

Nätmyndighetens beslut i frågor om nätkoncession, med undantag för de beslut som får överklagas till regeringen, och om återställningsåtgärder ska få överklagas till mark- och miljödomstol. Beslut att inleda en omprövning av nätkoncession för linje ska dock inte få överklagas.

Andra beslut av en förvaltningsmyndighet enligt elmarknadslagen ska få överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Nätmyndighetens beslut i ett ärende om omprövning av en intäktsram under tillsynsperioden efter ansökan av nätföretaget och den funktionsansvariga myndighetens beslut att beordra en ökning eller minskning av produktionen eller begränsning eller avbrytande av överföringen av el ska dock inte få överklagas.

Skälen för förslaget

Överklagande enligt ellagen

Enligt ellagen gäller olika bestämmelser om överklagande för beslut i koncessionsfrågor enligt 2 kap. och övriga beslut enligt lagen. Motsvarande bestämmelser bör finnas i ett kapitel i elmarknadslagen.

I 13 kap. 5 och 6 §§ finns bestämmelser om överklagande av särskilt angivna beslut i frågor om nätkoncession. Nätmyndighetens, dvs. Energimarknadsinspektionens, beslut i frågor som avser en stamledning ska överklagas till regeringen i ärenden om meddelande av nätkoncession, bindande besked, medgivande av undantag från kravet på nätkoncession, medgivande att bygga eller använda en elektrisk starkströmsledning innan nödvändig nätkoncession har meddelats och medgivande att bygga en transformator- eller kopplingsstation, förlängning av en nätkoncessions giltighetstid, omprövning av en nätkoncession för linje, ändring eller upphävande av villkor för nätkoncession, tillstånd till överlåtelse av nätkoncession, förlängning av tiden för färdigställande av ledning samt tillstånd att tillfälligt ta en ledning ur bruk. Beslut att inte inleda ett omprövningsförfarande efter ansökan överklagas till regeringen om ärendet avser en stamledning eller en regionledning som är en utlandsförbindelse. Övriga beslut får överklagas till mark- och miljödomstol.

I 13 kap. 7 § ellagen anges att beslut enligt en rad angivna bestämmelser i lagen ska överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Hit hör bl.a. beslut av Energimarknadsinspektionen i fråga om intäktsram, beslut av en tillsynsmyndighet om förelägganden och beslut av den systemansvariga myndigheten (Svenska kraftnät) om ersättning till den som myndigheten har beordrat att öka eller minska produktionen av el.

Enligt 13 kap. 8 § ellagen får andra beslut enligt lagen än dem som anges i 13 kap. 6 och 7 §§ inte överklagas till domstol. Regeringen kan dock med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om överklagande till regeringen av andra beslut än dem som anges i 13 kap. 5–7 §§. Regeringen har meddelat sådana föreskrifter i fråga om Energimarknadsinspektionens beslut om bindande besked enligt 3 kap. 20 och 21 §§ ellagen. Sådana beslut får enligt 29 § elförordningen överklagas hos regeringen.

Överklagande till regeringen av beslut i koncessionsfrågor

Stamledningar, dvs. ledningar med en spänning om 220 kilovolt eller mer, ingår normalt i transmissionsnätet. De är i sådana fall av så central betydelse för samhällsekonomin att det är starkt motiverat att överklaganden i koncessionsfrågor prövas av regeringen

(jfr prop. 2012/13:70 s. 30). Det finns dock inte något rättsligt eller praktiskt hinder för att enstaka ledningar på de aktuella spänningsnivåerna ingår som en del i ett regionalt distributionsnät (se avsnitt 6.2).

De överväganden som ligger till grund för dagens ordning tar sikte på sådana ledningar som ingår i transmissionsnät. Ledningar som ingår i distributionsnät kan inte anses ha en sådan samhälls-ekonomisk betydelse att det är motiverat att regeringen, snarare än domstol, prövar koncessionsfrågan efter överklagande. Regeringen bör i framtiden pröva överklaganden när det gäller ledningar som ingår i transmissionsnät.

Överklagbarhet

Bestämmelserna i ellagen reglerar inte endast till vilken instans ett överklagande ska ske utan även frågan om överklagbarhet. Bestämmelserna fick sin nuvarande utformning år 2013, då bl.a. instansordningen för koncessionsärenden ändrades (prop. 2012/13:70, bet. 2012/13:NU12, rskr. 2012/13:200). I det då aktuella lagstiftningsärendet förordande Lagrådet en annan lagstiftningsteknik (prop. 2012/13:70 s. 161 f.).

Lagrådet ställde sig tveksamt till den valda lagstiftningstekniken med en omfattande uppräkningslista av vilka beslut som skulle kunna överklagas. Enligt Lagrådets mening var de allmänna riktlinjer för när ett beslut anses överklagbart som utbildats i praxis tillräckliga för att förhindra omotiverade prövningar hos domstol. En utgångspunkt borde därför enligt Lagrådet vara att en uppräkningslista av överklagbara beslut borde undvikas och i stället ersättas av mera generellt utformade överklagandebestämmelser.

Regeringen konstaterade att det i lagstiftningsärendet saknades underlag som möjliggjorde en sådan fullständig översyn av överklagandebestämmelserna i ellagen som Lagrådet hade efterlyst (a. prop. s. 37). En sådan översyn var dock enligt regeringen inte nödvändig för att göra de ändringar som var motiverade av den nya instansordningen. Bestämmelserna om överklagande kunde ändras utan att en annan lagstiftningsteknik valdes än den som ditills hade använts.

Överklagandeförbud

Inom ramen för arbetet med att ta fram promemorian har det varit möjligt att göra en samlad genomgång av vilka beslut enligt elmarknadslagstiftningen som bör gå att överklaga. Det finns fördelar med en sådan lagstiftningsteknik som Lagrådet förordat. Den viktigaste fördelen är att det tydligare framgår att lagens bestämmelser är förenliga med förvaltningsdomstolarnas praxis och Europarättens krav när det gäller överklagbarhet. Bestämmelserna om överklagande kan också bli mer lättillgängliga.

Mot denna bakgrund föreslås att överklagandebestämmelserna ska ges i huvudsak en sådan generell utformning som Lagrådet föreslagit i det tidigare lagstiftningsärendet. I allmänhet kan, som Lagrådet antagit, de allmänna riktlinjer för när ett beslut anses överklagbart som utbildats i praxis vara tillräckliga för att förhindra omotiverade prövningar hos domstol.

Det finns dock fall där lagstiftarens avsikt varit att ett beslut inte ska gå att överklaga utan att detta utan vidare kan sägas följa av allmänna principer. I promemorian föreslås inga sakliga ändringar i dessa delar. Däremot bör regleringen få en annan utformning. I de fall där avsikten är att ett beslut inte ska kunna överklagas bör detta tydligt framgå av lagtexten. Det finns alltså skäl att uttryckligen föreskriva att vissa beslut enligt lagen inte får överklagas. Som utvecklas i det följande är ett överklagandeförbud motiverat när det gäller beslut att inleda en omprövning av nätkoncession för linje, beslut att inte ändra en fastställd intäktsram under tillsynsperioden och vissa beslut av den funktionsansvariga myndigheten.

Beslut att inleda en omprövning av nätkoncession för linje

Energimarknadsinspektionen kan enligt 2 kap. 15 c § ellagen besluta att inleda en omprövning av en nätkoncession för linje. Ett sådant beslut kan inte överklagas enligt ellagens bestämmelser. Regeringen anförde i motiven bl.a. följande (prop. 2012/13:70 s. 67):

Syftet med förslaget om ett särskilt omprövningsförfarande, som ersätter ordningen med förlängd giltighetstid efter ansökan, är till en början att, så långt det är möjligt, undvika onödiga merkostnader för de berörda aktörerna. Samtidigt är avsikten att säkerställa att en omprövning verkligen äger rum i de fall där det är motiverat och att prövningen i ett sådant fall inte blir omotiverat resurskrävande. En möjlig-

het att särskilt överklaga nätmyndighetens beslut att inleda ett omprövningsförfarande skulle medföra såväl tidsutdräkt som kostnader till nackdel för andra berörda. Enligt regeringens bedömning har en möjlighet att överklaga inte ett sådant praktiskt värde för nätkoncessionshavarna att det uppväger de olägenheter en överprövning medför i övrigt.

Regeringen framhöll också att en avvägning måste göras mellan motstående intressen, såväl allmänna som enskilda, när det gällde omprövningen av en nätkoncession och att den ordning som föreslogs i propositionen var förenlig med högt ställda krav på rätts-säkerhet (a. prop. s. 68).

Omprövning av en intäktsram under tillsynsperioden

Enligt 5 kap. 10 § ellagen kan Energimarknadsinspektionen, på ansökan av nätföretaget om omprövning, ändra den fastställda intäktsramen under tillsynsperioden om det finns omständigheter som bedöms medföra en väsentlig ökning av intäktsramen vid en omprövning efter tillsynsperioden eller om det annars finns särskilda skäl. Energimarknadsinspektionens beslut i ett sådant ärende kan inte överklagas. Regeringen anförde i motiven praktiska skäl för att ett beslut från Energimarknadsinspektionen om att inte ändra en fastställd intäktsram inte borde kunna överklagas (prop. 2008/09:141 s. 39). Regeringen konstaterade att nätföretaget inte riskerade att drabbas av någon beaktansvärd rättsförlust genom en sådan ordning med hänvisning till att en omprövning av intäktsramen ändå skulle kunna ske efter tillsynsperiodens slut. Det framstod därför inte som motiverat att belasta domstolarna med överklaganden även under den pågående tillsynsperioden.

Beslut av den funktionsansvariga myndigheten

Enligt 8 kap. 2 § ellagen får Svenska kraftnät i vissa situationer besluta om ökning eller minskning av produktionen av el och begränsning eller avbrytande av överföringen av el. Ett sådant beslut kan inte överklagas enligt ellagens bestämmelser. En elproducent som beordras att öka eller minska sin produktion har dock rätt till marknadsmässig ersättning. Svenska kraftnäts beslut i ersättnings-

frågan får överklagas till allmän förvaltningsdomstol (13 kap. 7 § första stycket 3 ellagen). I promemorian föreslås att Svenska kraftnät även ska få beordra balansansvariga att, mot marknadsmässig ersättning, öka eller minska produktionen eller förbrukningen av el (avsnitt 15.2).

Det saknas skäl att föreslå ändringar i fråga om möjligheten att överklaga Svenska kraftnäts beslut om sådana åtgärder som anges i 8 kap. 2 § ellagen. Med hänsyn till att åtgärderna måste vidtas omgående kan det ifrågasättas om ett uttryckligt överklagandeförbud verkligen är nödvändigt. Tidsramarna ger inte något utrymme för en domstolsprövning innan en balansansvarig eller elproducent ska ha genomfört åtgärden. Det har dock ett visst värde att det uttryckligen framgår av lagtexten vad som gäller i fråga om överklagande. Det bör alltså anges att Svenska kraftnäts beslut inte får överklagas.

Ändringar i sak när det gäller överklagbarhet

Den ordning som föreslås i promemorian bedöms inte innebära några stora sakliga ändringar när det gäller möjligheterna att överklaga beslut enligt elmarknadslagstiftningen. Förslaget innebär också att det överläts till förvaltningsdomstolarna att, i enlighet med de allmänna principer som har utvecklats i praxis, avgöra om ett beslut är överklagbart i de fall då det inte finns ett uttryckligt överklagandeförbud. Som utvecklas i det följande kan detta undantagsvis innebära en ändring när det gäller beslut som i dag inte kan överklagas till domstol.

Tillträde till mark för återställningsåtgärder

I 2 kap. 19 och 20 §§ ellagen finns bestämmelser om skyldighet för innehavare av starkströmsledningar att i angivna fall ta bort ledningarna med tillhörande anläggningar. Om någon annans mark behöver tas i anspråk för sådana återställningsåtgärder, får Energi-marknadsinspektionen enligt 13 kap. 21 § besluta att tillträde till marken ska lämnas under viss tid. Om återställningsåtgärderna förleder skada eller intrång, ska ersättning för detta lämnas. Talan

om ersättning väcks vid den mark- och miljödomstol inom vars område marken eller större delen av denna ligger.

Energimarknadsinspektionens beslut om tillträde till mark kan inte överklagas enligt nuvarande 13 kap. 5–7 §§ ellagen. Det är dock tveksamt om det i denna fråga är motiverat att införa ett överklagandeförbud i elmarknadslagen. I promemorian föreslås inte något sådant.

Beslut om bindande besked

I 3 kap. 18 och 19 §§ ellagen finns normgivningsbemyndiganden till regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Energimarknadsinspektionen att meddela föreskrifter om undantag från ellagens krav på nätföretag i fråga om leveranssäkerhet respektive övervakningsplaner. Syftet med sådana undantag är att underlätta anslutningen av anläggningar för förnybar elproduktion till elnätet. Energimarknadsinspektionen får enligt 3 kap. 20 och 21 §§ i det enskilda fallet meddela ett bindande besked om huruvida en ledning eller ett nätföretag omfattas av föreskrifter om undantag.

I ellagen finns inga bestämmelser om överklagande av bindande besked enligt 3 kap. 20 eller 21 §. Som framgått ovan kan dock sådana beslut överklagas till regeringen enligt 29 § elförordningen. I motiven till aktuella bestämmelserna hänvisade regeringen till att förhandsbesked enligt 2 kap. 4 § tredje stycket ellagen överklagades till regeringen och att skäl talade för att samma ordning borde gälla i fråga om bindande besked enligt de nya föreskrifterna som i fråga om besked om undantag från kravet på nätkoncession (prop. 2009/10:51 s. 28 f.).

I dag gäller dock andra bestämmelser om överklagande av förhandsbesked. Beslut om förhandsbesked överklagas till mark- och miljödomstol (13 kap. 6 § 1 ellagen). Det finns mot den bakgrunden inte några starka skäl som talar för att behålla ordningen med överklagande till regeringen när det gäller sådana bindande besked som meddelas enligt 3 kap. 20 och 21 §§ ellagen. I promemorian föreslås ingen särskild reglering i fråga om sådana beslut. Med hänsyn till frågornas karaktär är det lämpligt att ett beslut i en fråga om bindande besked överklagas till allmän förvaltningsdomstol, om beslutet är överklagbart.

Hur beslut överklagas

Det finns i ellagen inga särskilda bestämmelser om hur ett beslut överklagas. I de delarna gäller förvaltningslagen (1986:223). I promemorian finns ett förslag som innebär att det införs särskilda bestämmelser om tiden för överklagande av beslut i vissa frågor om nätkoncession (avsnitt 7.4). I övrigt finns inte skäl att särskilt reglera hur beslut ska överklagas.

25 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

25.1 Ikraftträdande

Förslag: Elmarknadslagen ska träda i kraft den 1 januari 2019.

Skälen för förslaget: Syftet med promemorians förslag är främst att göra en redaktionell och systematisk bearbetning av den gällande elmarknadslagstiftningen. De ändringar som föreslås är i praktiken av mindre ingripande karaktär för elmarknadens aktörer. Det kan dock behövas övergångsbestämmelser när det gäller de materiella ändringar som föreslås i förhållande till den nuvarande el-lagen.

Det finns ett samband mellan behovet av övergångsbestämmelser och den tid som ligger mellan riksdagens beslut om en ny lag och den tidpunkt då lagen träder i kraft. Om tiden är så lång att den tillåter att de berörda aktörerna anpassar sig till de nya reglerna inför ikraftträdandet är övergångsbestämmelser ofta onödiga.

Med hänsyn till att de ändringar som föreslås i promemorian är av mindre ingripande karaktär kan ett halvår antas vara tillräckligt för att aktörerna ska hinna anpassa sig till de nya föreskrifterna. Med den utgångspunkten finns det förutsättningar för att låta elmarknadslagen träda i kraft den 1 januari 2019.

25.2 Redovisning av transmission

Förslag: Bestämmelsen om åtskild redovisning av transmission ska tillämpas första gången i fråga om redovisning för det räkenskapsår som börjar den 1 januari 2019 eller närmast därefter.

Skälen för förslaget: I promemorian föreslås att transmission ska redovisas skilt från annan elnätsverksamhet (avsnitt 10). Det kan ifrågasättas om det finns något praktiskt behov av en övergångsbestämmelse med hänsyn till att endast Svenska kraftnät berörs av förslaget och att verket inte har någon annan nätverksamhet än transmission. Teoretiskt sett skulle dock förhållandena kunna ändras innan lagen träder i kraft. Ett berört nätföretag bör inte behöva ändra redovisningsmetoder under löpande räkenskapsår. Kravet på åtskild redovisning bör därför börja tillämpas för det räkenskapsår som börjar den 1 januari 2019 eller närmast därefter.

25.3 Lägesberoende överföringsavgifter

Förslag: Ellagens bestämmelser om tillstånd att utforma avgiften med hänsyn till var på en regionledning elanvändarens uttagpunkt är belägen ska fortfarande gälla i fråga om tillstånd som har meddelats före ikraftträdandet.

Skälen för förslaget: I promemorian föreslås att möjligheten att tillåta undantag från förbudet mot lägesberoende överföringsavgifter på regionledning ska utgå (avsnitt 11.3). Förslaget har tillkommit med hänsyn till att det inte finns något behov av att meddela nya tillstånd. De äldre bestämmelserna bör dock fortfarande gälla i fråga om tillstånd som har meddelats före ikraftträdandet.

25.4 Prövning av tvister

Förslag: Bestämmelserna om prövning av tvister ska inte hindra att allmän domstol prövar ett mål som har inletts före ikraftträdandet.

Skälen för förslaget: I promemorian finns ett förslag som innebär att nätmyndigheten (Energimarknadsinspektionen) ska ha exklusiv prövningsrätt när det gäller tvister i fråga om anslutning av anläggningar till elnätet, kostnader för mätning, ersättning vid in-

matning av el och nätavgifter för mindre produktionsanläggningar (avsnitt 22.4).

Det är inte lämpligt att i efterhand ändra förutsättningarna för prövningen av tvister som har inletts vid allmän domstol före ikraftträdandet. De nya bestämmelserna bör därför inte hindra att allmän domstol prövar sådana mål.

25.5 Överklagande

Förslag: Äldre föreskrifter ska fortfarande gälla i fråga om överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

Skälen för förslaget

Laga kraft för koncessionsbeslut

I promemorian föreslås att en ny ordning ska gälla i fråga om tiden för överklagande av beslut i vissa koncessionsfrågor. För den som inte ska delges beslutet ska överklagandetiden räknas från den dag som infaller en vecka efter det att beslutet har kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar (avsnitt 7.4). Beslut som meddelas före ikraftträdandet kommer inte att kungöras enligt de nya bestämmelserna. När det gäller tiden för överklagande av sådana beslut bör äldre föreskrifter fortfarande gälla.

Överklagande till regeringen

Bestämmelserna om överklagande till regeringen ska enligt lagförslaget ha i huvudsak samma utformning som i ellagen. Till skillnad från det som gäller i dag ska regeringen dock inte pröva överklaganden som gäller ledningar med en spänning om 220 kilovolt eller mer om ledningen inte ingår i ett transmissionsnät eller är en utlandsförbindelse (avsnitt 24).

Det är inte uteslutet att beslut av ett sådant slag som berörs av regeländringen kommer att vara föremål för överprövning hos regeringen vid ikraftträdandet. Vidare kan det finnas beslut som har

meddelats av Energimarknadsinspektionen före ikraftträdandet och fortfarande kan överklagas.

Övergången till den nya instansordningen underlättas om de beslut som meddelas före ikraftträdandet får överklagas i enlighet med äldre föreskrifter.

Överklagande till domstol

Promemorians förslag innebär att överklaganden som gäller ledningar med en spänning om 220 kilovolt eller mer ska prövas av mark- och miljödomstol om ledningen inte ingår i ett transmissionsnät eller är en utlandsförbindelse. I övrigt föreslås inte några stora sakliga ändringar när det gäller möjligheterna att överklaga beslut enligt ellagstiftningen. I undantagsfall kan dock förslaget innebära en ändring när det gäller möjligheten att överklaga ett beslut (se avsnitt 24).

Ett överklagande kan lämnas in en lång tid efter det att ett beslut har meddelats. Ett beslut som har meddelats enligt ellagen kan alltså komma att överklagas när elmarknadslagen har varit i kraft en längre tid. Det är inte lämpligt att frågan om överklagbarhet är beroende av vid vilken tidpunkt ett överklagande lämnas in. Bedömningen bör i stället göras med utgångspunkt i de bestämmelser som gällde när beslutet meddelades.

Sammanfattningsvis innebär det anförda att äldre föreskrifter fortfarande bör gälla i fråga om överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

26 Följdändringar i andra lagar

26.1 Anpassningar till elmarknadslagen

Förslag: Följdändringar görs i andra lagar dels med anledning av att elmarknadslagen ersätter ellagen, dels med anledning av att ändringar i fråga om ord och uttryck.

Ett krav på certifiering ska gälla alla nätföretag som bedriver transmission.

Skälen för förslaget

Elmarknadslagen ersätter ellagen

Som en följd av att elmarknadslagen ersätter ellagen behöver följdändringar göras i flera andra lagar. Hänvisningar till ellagen behöver bytas ut i lagen (1980:307) om skyldighet för utländska kärande att ställa säkerhet för rättegångskostnader, lagen (1990:1157) om säkerhet vid tunnelbana och spårväg, elberedskapslagen (1997:288), inkomstskattelagen (1999:1229), järnvägslagen (2004:519), naturgaslagen (2005:403), lagen (2010:601) om ursprungsgarantier för el och elsäkerhetslagen (2016:732).

Ord och uttryck

I några lagar behöver, förutom ändrade hänvisningar, ändringar göras när det gäller ord och uttryck. Det gäller lagen (1994:1776) om skatt på energi, lagen (2003:436) om effektreserv, lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar och lagen (2013:385) om ingripande mot marknadsmissbruk vid

handel med grossistenergiprodukter. Innebörden av dessa ändringar behandlas närmare i författningskommentaren.

Certifiering av transmissionsnätsföretag

Endast i ett fall görs bedömningen att det är nödvändigt att göra sakliga ändringar i en annan lag utöver ändringar när det gäller hänvisningar och terminologi. Det gäller lagen (2011:710) om certifiering av stamnätsföretag för el, som bör ha rubriken lagen om certifiering av transmissionsnätsföretag för el.

I dag får ett stamnätsföretag inte bedriva överföring av el i stamledning utan certifiering (2 kap. 1 § lagen om certifiering av stamnätsföretag för el). Med stamnätsföretag avses den som innehar nätkoncession för stamnätet eller största delen därav (1 kap. 5 b § ellagen och 1 kap. 2 § första stycket lagen om certifiering av stamnätsföretag för el). En konsekvens av detta är att endast Svenska kraftnät omfattas av kravet. Certifiering är nödvändig för att Svenska kraftnät ska få bedriva överföring av el på stamnätet.

En utgångspunkt för den nuvarande regleringen är att endast Svenska kraftnät är ”systemansvarig för överföringssystemet” (transmissionsnätsföretag) i Sverige och omfattas av de krav på certifiering som finns i artiklarna 10 och 11 i elmarknadsdirektivet. Genom promemorians lagförslag förtydligas dock att det finns utrymme för att flera aktörer bedriver transmission i Sverige och alltså omfattas av certifieringskraven (avsnitt 6.2). Vidare definieras transmission som överföring av el för annans räkning genom ett transmissionsnät (avsnitt 6.3). Ordet ”stamledning” används inte i förslaget till elmarknadslag.

Som en följd av förslaget till elmarknadslag bör kravet på certifiering ändras på så sätt att det gäller alla nätföretag som bedriver transmission.

26.2 Övergångsbestämmelser

Förslag: Det som i lagen om skatt på energi och inkomstskattelagen sägs om nätkoncession enligt 2 kap. elmarknadslagen ska gälla också i fråga om nätkoncession som har meddelats med stöd av 2 kap. ellagen.

Skälen för förslaget: I lagen om skatt på energi och inkomstskattelagen finns bestämmelser som rör ”koncession enligt 2 kap. ellagen” eller ”nätkoncession som meddelats med stöd av 2 kap. ellagen”. Det behöver genom övergångsbestämmelser säkerställas att det som i de lagarna sägs om nätkoncession enligt elmarknadslagen gäller även i fråga om nätkoncession som har meddelats med stöd av 2 kap. ellagen.

27 Konsekvenser

I detta avsnitt redovisas konsekvenserna av promemorians förslag.

Syftet med regleringen

Syftet med förslaget till ny elmarknadslag är främst att lagstiftningen ska bli mer lättillgänglig genom att systematik och terminologi anpassas dels till de förhållanden som i dag råder på elmarknaden, dels till EU-rätten på området. Där det visat sig finnas behov föreslås materiella ändringar av mindre ingripande karaktär.

Om regleringen inte kommer till stånd

Alternativet till en ny elmarknadslag är att behålla den nuvarande ellagen trots att den lagen har blivit svårtillgänglig på ett sätt som försvårar tillämpningen och efterlevanden. Eftersom syftet med förslaget är en redaktionell och systematisk bearbetning är det inte något alternativ att endast föreslå ändringar när det gäller ellagens sakliga innehåll. Alla aktörer på området har ett intresse i att regelverket är systematiskt, tillgängligt och överskådligt.

Berörda av regleringen

Förslaget till elmarknadslag berör alla aktörer på elmarknaden, dvs. elnätsföretag, elproducenter, elhandelsföretag, balansansvariga och elanvändare. Vidare berörs de allmänna domstolarna, de allmänna förvaltningsdomstolarna och de förvaltningsmyndigheter som är verksamma på området.

Kostnadmässiga och andra konsekvenser av regleringen

Elnätsföretagen

I Sverige finns det ungefär 170 elnätsföretag. De flesta är små eller medelstora företag. I promemorian finns förslag som innebär förenklingar och administrativa lättnader för nätföretagen.

Kravet att en elproducent ska vara nettoanvändare av el för att undantas från nätavgiften för inmatning föreslås utgå (avsnitt 11.4). En konsekvens av detta är att nätföretaget slipper ett kontrollansvar för dessa kunder.

I promemorian föreslås förenklingar när det gäller fastställandet och omprövningen av en intäktsram. Att ett nätföretag inte ska vara skyldigt att lämna in ett förslag till intäktsram (avsnitt 12.2) gör det enklare för företaget att tillhandahålla det underlag som krävs för fastställandet av en intäktsram. Även förslaget att en för låg intäktsram ska omprövas utan ansökan av nätföretaget (avsnitt 12.4) innebär att den administrativa bördan minskas.

Att nätmyndighetens prövningsrätt blir exklusiv när det gäller anslutning till elnätet, kostnader för mätning och ersättning vid inmatning (avsnitt 22.4) innebär att nätföretagen inte riskerar dubbla processer i samma fråga.

Elproducenterna

Förslaget om utvidgat balansansvar (avsnitt 16.2) berör elproducenterna. Förslagen innebär dock i huvudsak endast en kodifiering av den praxis som redan gäller och bör därför inte medföra ökade kostnader för producenterna.

Vissa av förslagen kommer att underlätta särskilt för små elproducenter. Det gäller förslaget att ta bort kravet att mindre producenter ska vara nettoanvändare för att undantas från nätavgiften för inmatning (avsnitt 11.4) och förtydligandet när det gäller skyldigheten för elhandelsföretag att ta emot el från mikroproducenter (avsnitt 17.4).

Elhandelsföretagen

I Sverige finns det i dag ca 130 elhandelsföretag. De flesta är små eller medelstora företag.

Elhandelsföretagen berörs av det utvidgade balansansvaret (avsnitt 16.2) och skyldigheten att anmäla mottagandet av el i en inmatningspunkt (avsnitt 17.3). I huvudsak innebär förslagen en kodifiering av rådande praxis. I praktiken uppstår inte några nya kostnader för elhandelsföretagen.

Inte heller förtydligandet när det gäller skyldigheten för elhandelsföretag att ta emot el från mikroproducenter bedöms innebära några nya bördor för elhandelsföretagen.

Balansansvariga

I Sverige finns det ca 30 företag som är balansansvariga. De förslag som berör de balansansvariga innebär i huvudsak en kodifiering av i dag gällande praxis och kan därför inte antas ha några större praktiska konsekvenser för företagen.

Elanvändarna

Förenklingar för elföretagen kan vara till gagn även för kunderna, förutsatt att företagets minskade kostnader leder till lägre priser.

I promemorian finns några förslag som direkt berör elanvändarna. Överföringen av el till en konsument ska få avbrytas med hänvisning till betalningsförsummelse endast om betalningen avser överföring eller leverans av el (avsnitt 19.2). Det föreslås också att det ska förtydligas att nätföretagets och elhandelsföretagets särskilda rätt till ersättning för kostnader endast gäller kostnader som företaget har haft för uppmaningar och underrättelser till konsumenten, meddelanden till socialnämnden och avstängningsåtgärden (avsnitt 19.3). Förslagen syftar främst till att konsumenterna ska få ett bättre skydd mot brister i elföretagens indrivningsrutiner. Förtydligandet när det gäller förutsättningarna för att avbryta överföringen kan dock också leda till att konsumenter i mindre utsträckning drabbas av felaktiga avstängningar.

Att kravet att mindre producenter ska vara nettoanvändare för att undantas från nätavgiften tas bort (avsnitt 11.4) medför att nät-företagets kostnader för inmatningen kommer att föras över till hela kundkollektivet. Det är svårt att uppskatta hur många mikroproducenter som kommer att beröras av förslaget. Kostnaden för övriga elanvändare kommer dock att vara mycket liten, vilket kan illustreras med ett räkneexempel. Om det i dag finns 1 000 mikroproducenter som betalar 2 000 kr per år i inmatningsavgifter skulle den kostnad som ska bäras av kundkollektivet bli 2 000 000 kr per år.

Sveriges Domstolar

Promemorians förslag har liten betydelse för tillströmningen av mål till domstolarna.

Regeringen ska enligt förslaget inte längre pröva överklaganden när det gäller en ledning med en spänning om 220 kilovolt eller mer om ledningen varken ingår i ett transmissionsnät eller är en utlandsförbindelse (avsnitt 24). Förslaget innebär att Energimarknadsinspektionens beslut i ett sådant fall överklagas till mark- och miljödomstol. Antalet ärenden som berörs är så litet att det inte uppstår något ökat resursbehov hos domstolarna. När det gäller de nätkoncessioner som berörs av ändringen har inga beslut överklagats till regeringen under tiden efter den 1 juni 2013, då de nuvarande bestämmelserna om instansordningen trädde i kraft.

Förslaget skapar ett något större utrymme för att överklaga beslut till allmän förvaltningsdomstol. Det finns dock ingen anledning att anta att antalet överklagade beslut verkligen skulle öka.

Energimarknadsinspektionen

Förslagen i promemorian bedöms inte påverka Energimarknadsinspektionens resursbehov. Några av promemorians förslag bör underlätta Energimarknadsinspektionens arbete. Detta gäller förslaget att säkerställa att beslut i koncessionsfrågor vinner laga kraft (avsnitt 7.4) och ändringarna i fråga om omprövning av intäktsram (avsnitt 12.4).

Affärsverket svenska kraftnät

Svenska kraftnät är ett transmissionsnätföretag och påverkas i den egenskapen av de förslag som gäller nätföretag (se ovan).

Som funktionsansvarig myndighet påverkas Svenska kraftnät av ändringar när det gäller balansansvaret. Med hänsyn till att promemorians förslag i den delen i huvudsak är en kodifiering av dagens praxis innebär förslagen inte några nya arbetsuppgifter för Svenska kraftnät.

Regleringen överensstämmelse med Europeiska unionens bestämmelser

Regleringen överensstämmer EU-rätten på energimarknadsområdet. Några av förslagen, t.ex. det som gäller redovisning av transmission, har tillkommit för att det inte ska finnas tveksamheter om att svensk rätt överensstämmer med EU:s bestämmelser.

Tidpunkt och informationsinsatser

När det gäller tidpunkten för ikraftträdandet behöver det inte tas några särskilda hänsyn, bortsett från att aktörerna bör ha möjlighet att anpassa sig till lagändringarna innan de träder i kraft (se avsnitt 25.1). Ändringarna kräver informationsinsatser riktade till berörda aktörer. Det är lämpligt att Energimarknadsinspektionen står för informationsinsatserna.

28 Författningskommentar

28.1 Förslaget till elmarknadslag

1 kap. Lagens innehåll samt ord och uttryck

Lagens innehåll

1 § Innehållet i denna lag är uppdelat enligt följande:

- 1 kap. – Lagens innehåll samt ord och uttryck
- 2 kap. – Nätkoncession
- 3 kap. – Ledningar vid trafikleder
- 4 kap. – Nätföretag
- 5 kap. – Redovisning av nätverksamhet
- 6 kap. – Tillgång till elnätet
- 7 kap. – Intäktsram för nätverksamhet
- 8 kap. – Mätning av överförd el
- 9 kap. – Leveranssäkerhet
- 10 kap. – Funktionsansvar
- 11 kap. – Balansansvar
- 12 kap. – Handel med el
- 13 kap. – Villkor för konsumenter
- 14 kap. – Avbrytande av överföringen av el till konsumenter
- 15 kap. – Avbrottsersättning
- 16 kap. – Kommunala elföretag
- 17 kap. – Tillsyn m.m.
- 18 kap. – Straff och förverkande
- 19 kap. – Överklagande

I paragrafen anges lagens innehåll. Inom lagens tillämpningsområde faller frågor som rör elnätsverksamhet, driftsäkerheten hos det nationella elsystemet och handel med el.

2 § I elsäkerhetslagen (2016:732) finns bestämmelser om skyldigheter i fråga om elektriska anläggningar och elektrisk utrustning, elinstalla-

tionsarbete, ansvar för skada som orsakas av el från en starkströmsanläggning eller av säkerhetsbrist i el och ansvar för skada vid driftstörning.

I paragrafen finns en upplysning om bestämmelserna i elsäkerhetslagen.

Ord och uttryck i lagen

3 § I lagen avses med

anslutningspunkt: den punkt på elnätet där en elektrisk anläggning är ansluten,

balansansvar: ansvar för att balansera förbrukning och försäljning av el med produktion och inköp av el samt skyldighet att svara ekonomiskt för obalanser,

balansansvarig: den som har åtagit sig balansansvar,

balansavräkning: förfarande för att fastställa balansansvarigas ekonomiska ansvar för obalanser,

byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter: den byrå som inrättats genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 713/2009 av den 13 juli 2009 om inrättande av en byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter,

distribution: överföring av el för annans räkning genom en regionledning eller ett lokalnät,

distributionsnätsföretag: den som har nätkoncession för en regionledning eller nätkoncession för område,

elektrisk anläggning: en anläggning för produktion, överföring eller användning av el,

elhandelsföretag: den som yrkesmässigt levererar el till en elanvändare i en uttagspunkt eller till ett nätföretag för att täcka nätförluster,

fastkraftavtal: avtal om att under en angiven tid leverera en fastställd mängd el,

funktionsansvar: det övergripande ansvaret för att elektriska anläggningar samverkar driftsäkert och att balans inom hela eller delar av landet kortsiktigt upprätthålls mellan produktion och förbrukning av el,

inmatningspunkt: den punkt på elnätet där en elproducent, enligt avtal med ett nätföretag, matar in el från en produktionsanläggning,

intäktsram: de samlade intäkter som ett nätföretag högst får uppbära från nätverksamheten under en tillsynsperiod,

konsument: en fysisk person till vilken el överförs eller levereras huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet,

leveranspunkt: en inmatnings- eller uttagspunkt,

- lokalnät*: ledningar som omfattas av nätkoncession för område,
nätföretag: den som bedriver nätverksamhet,
nätkoncession: tillstånd att bygga och använda en starkströmsledning,
nätkoncession för linje: nätkoncession som avser en ledning med i huvudsak bestämd sträckning,
nätkoncession för område: nätkoncession som avser ett ledningsnät inom ett visst område,
nätverksamhet: att med stöd av nätkoncession ställa starkströmsledningar till förfogande för överföring av el, liksom projektering, byggande och underhåll av ledningar, ställverk och transformatorstationer, anslutning av elektriska anläggningar, mätning och beräkning av överförd effekt och energi samt annan verksamhet som behövs för att överföra el på elnätet,
regionledning: en ledning som omfattas av en nätkoncession för linje och inte ingår i ett transmissionsnät,
starkströmsledning: en elektrisk ledning för sådan spänning, strömstyrka eller frekvens som kan vara farlig för människor eller egendom,
transmission: överföring av el för annans räkning genom ett transmissionsnät,
transmissionsnät: ett tekniskt sammanhängande ledningsnät, som har en spänning om 220 kilovolt eller mer, sträcker sig över flera regioner inom landet och länkar samman det nationella elnätet med elnät i andra länder,
transmissionsnätsföretag: den som har nätkoncession för ledning som ingår i ett transmissionsnät,
uttagspunkt: den punkt på elnätet där en elanvändare, enligt avtal med ett nätföretag, tar ut el för förbrukning.

I paragrafen anges vad som lagen avses med vissa ord och uttryck. När det gäller lagens terminologi finns allmänna överväganden i avsnitt 6.1.

Med *anslutningspunkt* avses den punkt på elnätet där en elektrisk anläggning är ansluten. Bestämmelser där anslutningspunkten har betydelse finns i 6 kap. och gäller utformningen av avgifter och övriga villkor för anslutning till elnätet och överföring av el.

Av drifttekniska skäl måste det nationella elsystemet i varje givet ögonblick tillföras lika mycket el som tas ut från systemet. Det tekniska ansvaret för en sådan balans ligger på den funktionsansvariga myndigheten (10 kap. 1 §). En förutsättning för att systemet ska fungera är dock att även andra aktörer samverkar för att upprätthålla balansen. Den som producerar el måste förbruka

den eller avyttra den, och den som tar emot elen måste förbruka den eller sälja den vidare. Omvänt gäller att en elförbrukare måste producera eller köpa den el som förbrukas, liksom att den som säljer el måste producera eller köpa el som motsvarar försäljningen. Med *balansansvar* avses i lagen ansvar för att balansera förbrukning och försäljning av el med produktion och inköp av el samt skyldighet att svara ekonomiskt för obalanser. Definitionen av balansansvar behandlas i avsnitt 6.5.

Den som har åtagit sig balansansvaret betecknas i lagen som *balansansvarig*. Åtagandet innebär dels ett planeringsmässigt ansvar, dels ett ekonomiskt ansvar. Det planeringsmässiga ansvaret innebär att den balansansvarige inför en leveranstimme åtar sig att löpande planera och vidta åtgärder för att åstadkomma balans mellan tillförsel och förbrukning av el. Den balansansvarige kan uppnå balans genom att producera och förbruka el eller genom att köpa och sälja el eller genom en kombination av dessa aktiviteter. Det ekonomiska ansvaret innebär att den balansansvarige är skyldig att betala för de obalanser som uppkommer när den faktiska tillförseln eller det faktiska uttaget avviker från planeringen.

Den balansansvariges betalningsskyldighet fastställs genom en särskild avräkning för att fastställa balansansvarigas ekonomiska ansvar för obalanser. Ett sådant förfarande benämns i lagen *balansavräkning*. Bestämmelser om balansansvar finns i 11 kap. Där anges bl.a. vem som ska se till att någon har åtagit sig balansansvaret och hur ett åtagande om balansansvar görs.

Med *byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter* avses den byrå som inrättats genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 713/2009 av den 13 juli 2009 om inrättande av en byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter. Byrån, som har sitt säte i Ljubljana, Slovenien, kallas ofta för ACER, en förkortning för ”Agency for the Cooperation of Energy Regulators”.

Med *distribution* avses i lagen överföring av el för annans räkning genom en regionledning eller ett lokalnät. I elmarknadsdirektivet definieras distribution som ”transport av el i system med högspännings-, mellanspännings- och lågspänningsnät för tillhandahållande till kunder, men inte leverans” (artikel 2.5). Någon saklig skillnad när det gäller vilken verksamhet som avses är inte avsedd. Distribution behandlas i avsnitt 6.3.

Med *distributionsnätetsföretag* avses den som har nätkoncession för en regionledning eller nätkoncession för område. Den aktör som avses betecknas i elmarknadsdirektivet ”systemansvarig för distributionssystemet”. Enligt direktivets definition är en sådan systemansvarig ”varje fysisk eller juridisk person som ansvarar för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av distributionssystemet inom ett visst område och, i tillämpliga fall, dess sammanlänkningar till andra system och för att säkerställa att systemet på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på distribution av el” (artikel 2.6). I Sverige är detta de företag som innehar regionnät och lokalnät (regionala och lokala distributionsnät). Termen distributionsnätetsföretag behandlas i avsnitt 6.3.

Med *elektrisk anläggning* avses en anläggning för produktion, överföring eller användning av el. I dag finns en i huvudsak motsvarande definition i 1 kap. 2 § första stycket ellagen. Den definitionen av begreppet elektrisk anläggning hade tidigare sin största betydelse vid tillämpning av bestämmelserna om skyldighet att vidta skyddsåtgärder enligt 9 kap. och om skadeståndsskyldighet enligt 10 kap. ellagen (prop. 1996/97:136 s. 116). Sådana frågor regleras numera i elsäkerhetslagen. Vad som avses med en elektrisk anläggning har dock betydelse även vid tillämpningen av bestämmelser i elmarknadslagen.

I nuvarande 1 kap. 6 § första stycket ellagen anges att med *elleverantör* avses den som yrkesmässigt levererar el som har producerats av honom själv eller någon annan. I stället för elleverantör används i lagförslaget termen *elhandelsföretag*. Med *elhandelsföretag* avses den som yrkesmässigt levererar el till en elanvändare i en uttagpunkt eller till ett nätföretag för att täcka nätförluster. Definitionen skiljer sig alltså något från hur elleverantör definieras i ellagen. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.

Med *fastkraftavtal* avses i lagen ett avtal om att under en angiven tid leverera en fastställd mängd el (jfr nuvarande 8 kap. 7 § ellagen). De flesta elanvändare köper el på s.k. rörligt kontrakt, dvs. avtalet gäller inte en i förväg bestämd mängd el. På dagens elmarknad har dock handeln med fastkraftavtal central betydelse. Handeln med fastkraftavtal äger rum dels på organiserade handelsplatser, dels bilateralt mellan elhandelsföretag.

I det nationella elsystemet måste det i varje givet ögonblick säkerställas att balansen mellan in- och utmatning upprätthålls. An-

svaret för att så sker är ett tekniskt ansvar, som ingår i det *funktionsansvar* som ligger på den funktionsansvariga myndigheten enligt 10 kap. 1 §. Med funktionsansvar avses det övergripande ansvaret för att elektriska anläggningar samverkar driftsäkert och att balans inom hela eller delar av landet kortsiktigt upprätthålls mellan produktion och förbrukning av el. I dag ligger detta ansvar på Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät). Termen funktionsansvar behandlas i avsnitt 6.4.

När det gäller balanshållningen i det nationella elsystemet fullgörs funktionsansvaret i praktiken genom att Svenska kraftnät tecknar avtal om reserver (reglertjänster) med balansansvariga som förfogar över lämpliga resurser. Reserver kan finnas i produktionsanläggningar, t.ex. vattenkraftstationer, eller anläggningar som kan minska eller öka sin elförbrukning. Svenska kraftnät betalar för tillhandahållandet av reserver. Kostnaden belastar sedan dem som har åtagit sig balansansvaret.

Med *inmatningspunkt* avses den punkt på elnätet där en elproducent, enligt avtal med ett nätföretag, matar in el från en produktionsanläggning. Mätning av den överförda elen sker i inmatningspunkten.

Med *intäktsram* avses de samlade intäkter som ett nätföretag högst får uppbära från nätverksamheten under en tillsynsperiod. En definition med samma innehåll finns i nuvarande 1 kap. 5 a § ellagen. Intäkterna från nätverksamheten utgörs framför allt av avgifter för överföring av el och för anslutning till elnätet. Intäktsramen omfattar dock även andra intäkter som härrör ur nätverksamheten, t.ex. arvode vid flyttning av befintliga ledningar. Intäkter som inte är knutna till nätverksamheten, t.ex. avkastning på finansiella tillgångar, berörs inte av intäktsramen. Bestämmelser som intäktsramen finns i 7 kap.

Med *konsument* avses i lagen en fysisk person till vilken el överförs eller levereras huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet. En motsvarande definition finns i nuvarande 11 kap. 1 § ellagen. I sak svarar definitionen mot de uttryck som används i annan konsumenträttslig lagstiftning, t.ex. konsumentköplagen (1990:932) och konsumenttjänstlagen (1985:716).

Med *leveranspunkt* avses en inmatningspunkt eller en uttagspunkt. Även dessa termer definieras i paragrafen. En leveranspunkt

kan vara en och samma inmatnings- och uttagspunkt på elnätet där el matas in och el tas ut.

Med *lokalnät* avses i lagen ledningar som omfattas av nätkoncession för område. Termen används inte i ellagen men är allmänt etablerad.

Ett *nätföretag* är i lagen den som bedriver nätverksamhet. Ett nätföretag är ett transmissionsnätsföretag eller ett distributionsnätsföretag.

Termen *nätkoncession* definieras i dag i 2 kap. 1 § ellagen, där det anges att en elektrisk starkströmsledning inte får byggas eller användas utan tillstånd (nätkoncession). En motsvarande bestämmelse finns i 2 kap. 1 § i lagförslaget.

En nätkoncession är antingen en *nätkoncession för linje* eller en *nätkoncession för område*. Det framgår i dag av 2 kap. 2 § första stycket ellagen. En nätkoncession för linje avser en ledning med i huvudsak bestämd sträckning, medan en nätkoncession för område avser ett ledningsnät inom ett visst område.

Nätkoncession för linje används i dag för stamnätet och regionnätet. I ett beslut om nätkoncession för linje anges ledningens huvudsakliga sträckning. I sak föreslås inga ändringar i den delen. Däremot föreslås i promemorian vissa ändringar när det gäller terminologin. Det finns i dagens lagstiftning ingen definition av "stamnät". I lagförslaget införs beteckningen "transmissionsnät" för ett sådant nät, och det anges också uttryckligen vad beteckningen avser (se närmare nedan).

Nätkoncession för område används för lokalnäten. I ett sådant koncessionsbeslut anges bara ett visst område inom vilket nätkoncessionshavaren får anlägga sitt ledningsnät. Däremot anges inte ledningarnas sträckning, utan den frågan får nätkoncessionshavaren själv avgöra med iakttagande av annan relevant lagstiftning. Av 2 kap. 15 § framgår att ett koncessionsområde inte får sammanfalla helt eller delvis med ett annat sådant område.

Med *nätverksamhet* avses att med stöd av nätkoncession ställa starkströmsledningar till förfogande för överföring av el, liksom projektering, byggande och underhåll av ledningar, ställverk och transformatorstationer, anslutning av elektriska anläggningar, mätning och beräkning av överförd effekt och energi samt annan verksamhet som behövs för att överföra el på elnätet. En i huvudsak motsvarande definition finns i nuvarande 1 kap. 4 § första

stycket ellagen. De mest typiska åtgärderna som behövs för att nätverksamhet ska kunna bedrivas exemplifieras i lagtexten. Därutöver innefattar nätverksamhet exempelvis ansökan om nätkoncession, ingående av avtal om överföring av el samt de administrativa åtgärder – så som anställning av personal – som krävs för att systemet för överföring av el ska fungera.

Starkströmsledning är den viktigaste komponenten i en anläggning för överföring av el. Det krävs nätkoncession för att en starkströmsledning ska få byggas eller användas (2 kap. 1 §). Regeringen får dock meddela föreskrifter om undantag från kravet på nätkoncession (2 kap. 6 §). Ledningar som har undantagits från koncessionsplikten, t.ex. kontaktledningar som används för järnvägsdrift, ingår inte i nätverksamhet i lagens mening. Inte heller överföring av el på svagströmsledningar omfattas.

Bortsett från starkströmsledningar utgörs de viktigaste komponenterna i anläggningar för överföring av el av transformatorer och ställverk. Byggnad och drift av sådana inrättningar ingår i nätverksamhet, men för att få bygga dem krävs inte nätkoncession. Däremot får transformator- eller kopplingsstationer inte börja byggas förrän nätkoncession har meddelats för den aktuella ledningen (2 kap. 5 §).

Uttrycken ”elnät”, ”ledningsnät” eller bara ”nät” används i lagen som en samlande beteckning på en eller flera anläggningar för överföring av el. Det har inte bedömts vara nödvändigt att närmare precisera innebörden av uttrycken i lagtexten.

Handel med el ingår inte i begreppet nätverksamhet. En huvudregel är också att den som bedriver nätverksamhet inte får bedriva produktion av eller handel med el (4 kap. 2 och 11 §§).

Elköp kan dock i vissa fall ingå i nätverksamhet. Ett nätföretag kan köpa el för att täcka nätförluster. Med nätförlust menas skillnaden mellan hur mycket el som matas in och hur mycket som tas ut på nätet, dvs. överföringsförlusten. En annan typ av köp av el äger rum när någon önskar mata in eller ta ut el från nätet och det är tveksamt om nätet klarar detta utan att bli överbelastat. Det kan då vara ändamålsenligt att nätföretaget skapar utrymme för överföringen genom att förmå någon annan som är ansluten till nätet att öka sin inmatning eller minska sitt uttag. Detta förfarande brukar beskrivas som ett motköp över en flaskhals på nätet. Metoden

kan komma till användning främst på trånga sektorer av ett transmissionsnät.

Syftet med köpet av el är i de nu beskrivna fallen inte att sälja elen vidare till en elanvändare utan att upprätthålla funktionen av nätet. Sådana köp utgör därför verksamhet som behövs för att överföra el på elnätet och innefattas i begreppet nätverksamhet.

Ansvaret för mätning, rapportering av mätdata m.m. ligger på nätföretaget (8 kap. 1 §). Aktiviteter förknippade med detta ansvar ingår därför i nätverksamheten.

Avgränsningen av vad som ingår i nätverksamheten är viktig för nätföretagets prissättning. Kostnaderna för nätverksamheten ska betalas av dem som är anslutna till nätet, och som nyss framgått omfattas de samlade intäkter som ett nätföretag högst får uppbära från nätverksamheten av en intäktsram.

Med *regionledning* avses i lagen en ledning som omfattas av en nätkoncession för linje och inte ingår i ett transmissionsnät. Detta svarar i stort sett mot den definition som finns i nuvarande 1 kap. 4 a § andra stycket ellagen. Av skäl som redovisas i avsnitt 6.2 har dock en viss justering gjorts. Enlig ellagen har en regionledning alltid en spänning som understiger 220 kilovolt. I paragrafen anges i stället att ledningen inte ingår i ett transmissionsnät. Det kan alltså förekomma att en ledning med en spänning om 220 kilovolt eller mer anses utgöra en regionledning vid tillämpningen av lagens bestämmelser. Med hänsyn till det svenska elnätets uppbyggnad får detta dock antas vara ett undantagsfall.

Med *starkströmsledning* avses i lagen en elektrisk ledning för sådan spänning, strömstyrka eller frekvens som kan vara farlig för människor eller egendom. Någon motsvarande definition finns inte i ellagen. I 3 § elsäkerhetslagen definieras dock en starkströmsanläggning som en elektrisk anläggning för sådan spänning, strömstyrka eller frekvens som kan vara farlig för människor eller egendom.

Med *transmission* avses i lagen överföring av el för annans räkning genom ett transmissionsnät. Den verksamhet som avses betecknas i elmarknadsdirektivet ”överföring” och definieras som ”transport av el i sammanlänkade system med högspänningsnät samt nät med extra hög spänning för tillhandahållande till slutförbrukare eller distributörer, men inte leverans” (artikel 2.3). I den nuvarande ellagen används termen överföring som beteckning på all

transport av el, alltså både ”överföring” och ”distribution” med den terminologi som används i elmarknadsdirektivet. I denna del görs ingen ändring i förhållande till ellagen. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

Av skäl som redovisas i avsnitt 6.2 föreslås att termen *transmissionsnät* ska användas som beteckning för ett nät som består av stamledningar. Med stamledning avses enligt nuvarande 1 kap. 4 a § första stycket ellagen en ledning med en spänning om 220 kilovolt eller mer. Det svenska stamnätet, som förvaltas av Svenska kraftnät, är ett transmissionsnät i lagens mening, dvs. ett tekniskt sammanhängande ledningsnät, som har en spänning om 220 kilovolt eller mer, sträcker sig över flera regioner inom landet och länkar samman det nationella elnätet med elnät i andra länder. Att nätet ska vara tekniskt sammanhängande innebär inte bara att ledningarna ska hänga ihop fysiskt utan även att driften ska vara samordnad. Det anges inte närmare i lagen vad som avses med en ”region”. Om frågan har praktisk betydelse, får den avgöras genom nätmyndighetens praxis på samma sätt som vid tillämpningen av 6 kap. 19 § andra stycket. Genom definitionen görs en avgränsning mot enstaka ledningar som innehas av distributionsnätsföretag och till sin funktion ingår i det regionala distributionsnätet trots att de har en spänning om 220 kilovolt eller mer.

Med *transmissionsnätsföretag* avses den som har nätkoncession för ledning som ingår i ett transmissionsnät. Den aktör som avses betecknas i elmarknadsdirektivet ”systemansvarig för överföringsystemet” och är enligt direktivets definition ”varje fysisk eller juridisk person som ansvarar för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av överföringssystemet inom ett visst område och, i tillämpliga fall, dess sammanlänknings till andra system och för att säkerställa att systemet på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på överföring av el” (artikel 2.4). Termen transmissionsnätsföretag behandlas i avsnitt 6.3.

Tekniskt sett är en *uttagspunkt* den anslutningspunkt där en anläggning för användning av el är ansluten till ett ledningsnät. Det är som huvudregel i en sådan uttagspunkt som elanvändaren, enligt avtal med nätföretaget, tar ut el för förbrukning, och det är därför också i den punkten som mätning av den överförda elen äger rum. Elmarknadslagens definition har dock en delvis annan utformning.

Hushållskunder i flerbostadshus tar inte ut sin el i en anslutningspunkt. Husets anläggning för användning av el, dvs. husets interna ledningsnät, är visserligen ansluten till ledningsnätet i den punkten, men de boende tar ut elen i den punkt på det interna ledningsnätet där elen förs in till elanvändarens lägenhet. Elanvändarens avtal med nätföretaget avser uttaget i den punkten, som kan befinna sig i lägenheten eller i annan del av huset, t.ex. källaren. Det är också i den punkten mätning av elanvändarens förbrukning äger rum.

Det är även möjligt att ha s.k. kollektivmätning i ett flerbostadshus. Detta innebär att endast ägaren till flerbostadshuset, t.ex. en bostadsrättsförening, har avtal med nätföretaget, och det finns endast en punkt i anslutning till huset där mätningen sker. Det är sedan upp till fastighetsägaren att fördela kostnaderna mellan hyresgästerna eller bostadsrättsinnehavarna. Om ägaren till flerbostadshuset har individuell mätning av lägenheterna i huset, är ägaren skyldig att fakturera hyresgästerna eller bostadsrättsinnehavarna efter faktisk förbrukning av elen (12 kap. 19 § fjärde stycket jordabalken och 7 kap. 14 § andra stycket bostadsrättslagen [1991:614]).

I lagen avses mot denna bakgrund med uttagspunkt den punkt på elnätet där en elanvändare, enligt avtal med ett nätföretag, tar ut el för förbrukning.

Myndigheter

4 § Regeringen utser myndigheter som ska ansvara för de uppgifter som enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen ligger på nätmyndigheten eller den funktionsansvariga myndigheten.

I paragrafen, som delvis motsvarar nuvarande 1 kap. 7 § och 8 kap. 1 § första stycket ellagen, anges att regeringen utser myndigheter som ska ansvara för de uppgifter som enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen ligger på nätmyndigheten eller den funktionsansvariga myndigheten.

Till nätmyndighetens viktigaste uppgifter hör prövningen av ett antal typer av ärenden, främst koncessionsärenden, fastställande av intäktsramar för nätverksamhet och tillsyn. Enligt 3 § elförord-

ningen (2013:208) ska Energimarknadsinspektionen vara nätmyn-
dighet enligt ellagen.

Den funktionsansvariga myndigheten har det övergripande an-
svaret för att elektriska anläggningar samverkar driftsäkert och att
balans inom hela eller delar av landet kortsiktigt upprätthålls mellan
produktion och förbrukning av el. I ellagen benämns den myndig-
het som har detta ansvar systemansvarig myndighet. Av 1 § förord-
ningen (1994:1806) om systemansvaret för el (systemansvarsförord-
ningen) framgår att Svenska kraftnät är systemansvarig myndighet.

2 kap. Nätkoncession

Krav på nätkoncession

1 § En starkströmsledning får inte byggas eller användas utan nät-
koncession. Till byggandet av en ledning räknas även schaktning,
skogsavverkning eller liknande åtgärder för att bereda plats för led-
ningen.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 1 § ellagen och innehåller
den grundläggande föreskriften om kravet på nätkoncession. Detta
krav gäller för elektriska starkströmsledningar, vilket innebär att
endast anläggningar för överföring och användning av el omfattas
av koncessionskravet.

Anläggningar för produktion av el faller alltså helt utanför kon-
cessionskravet. I praktiken är också anläggningar för användning av
el undantagna från koncessionskravet (se kommentaren till 6 §).
Det är därmed endast anläggningar för överföring av el som i prak-
tiken omfattas av kravet på nätkoncession. Beträffande sådana an-
läggningar är det alltså bara ledningar som kräver nätkoncession. I
5 § finns dock en föreskrift som anger att transformator- och
kopplingsstationer inte får börja byggas förrän nätkoncession har
meddelats för åtminstone en av de ledningar till vilka stationen ska
anslutas.

Av ledningar är det endast starkströmsledningar som kräver nät-
koncession medan svagströmsledningar faller utanför kravet.

I paragrafen anges också att vissa förberedande åtgärder räknas
till byggandet av en ledning.

En meddelad nätkoncession innebär en rätt att bygga en ledning och att därefter använda den. För det mesta räcker det inte med en nätkoncession för att kunna bygga en ledning. Ofta blir också andra lagar tillämpliga, exempelvis miljöbalken och plan- och bygglagen (2010:900).

Den som har byggt en ledning med stöd av nätkoncession har därefter en rad skyldigheter. Dessa skyldigheter anges inte i själva beslutet om nätkoncession utan framgår av olika bestämmelser i lagen och föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

Prövningsmyndighet

2 § Nätmyndigheten prövar frågor om nätkoncession enligt detta kapitel, om inte annat anges.

I 3 §, 9 § andra stycket, 26 §, 27 § tredje stycket, 35 § andra stycket, 37 § andra stycket, 39 § tredje stycket, 42 § tredje stycket och 43 § tredje stycket finns det bestämmelser om att regeringen prövar frågor om nätkoncession i vissa fall.

Regeringen får också pröva sådana frågor om nätkoncession som har betydelse för försvaret, om Försvarmakten begär det. Nätmyndigheten ska i ett sådant fall överlämna frågan om prövningsmyndighet till regeringen för avgörande.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 2 kap. 1 a § ellagen, finns bestämmelser om vilken myndighet som ska pröva frågor om nätkoncession enligt kapitlet. Enligt *första stycket* ska frågorna i allmänhet prövas av nätmyndigheten (Energimarknadsinspektionen). I vissa fall är det dock regeringen som ska avgöra ärendet. Detta framgår av hänvisningarna i *andra stycket*.

Tredje stycket innebär att regeringen får göra prövningen även i andra fall än dem som anges i andra stycket. En förutsättning för detta är att ärendet har betydelse för försvaret. Med försvaret menas i detta sammanhang Försvarmaktens, Försvarets materielverks, Fortifikationsverkets och Försvarets radioanstalts verksamhet. Vidare krävs det att Försvarmakten begär att ärendet ska överlämnas till regeringen för prövning. Det vanliga torde vara att ärendet rör Försvarmakten, och kanske någon av de andra myndigheterna. Om det, undantagsvis, rör endast någon av de andra myndigheterna är det ändå Försvarmakten som ska svara för be-

gäran. Den andra myndigheten får hos Försvarsmakten hemställa att en begäran ska lämnas till regeringen. Energimarknadsinspektionen ska då överlämna frågan om prövningsmyndighet till regeringen. Det är således regeringen som avgör om den ska pröva ärendet om nätkoncession i sak.

3 § Regeringen prövar ärenden om meddelande av nätkoncession, om ärendet avser en utlandsförbindelse eller det i ärendet finns en fråga om tillstånd till expropriation som ska prövas av regeringen.

I paragrafen, som överensstämmer med nuvarande 2 kap. 1 b § ellagen, föreskrivs att regeringen ska pröva frågan om meddelande av nätkoncession i två situationer. Detta gäller till en början om ärendet avser en utlandsförbindelse. Regeringen ska också pröva frågan om nätkoncession, om det i ärendet förekommer en fråga om tillstånd till expropriation som ska prövas av regeringen.

Koncessionsformer

4 § En nätkoncession ska vara en nätkoncession för linje eller en nätkoncession för område.

I ett beslut om nätkoncession för område ska en högsta tillåtna spänning för ledningsnätet anges. När en sådan spänning bestäms ska följande särskilt beaktas:

1. den spänning som kan förutses behövas för att driva ledningsnätet,
2. inverkan på miljön vid en framtida utbyggnad av nätet,
3. säkerställandet av en samhällsekonomiskt motiverad utbyggnad av nätet, och
4. konsekvenser för berörda kunder.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 2 §.

I *första stycket* anges de två varianterna av nätkoncession. De behandlas närmare i kommentaren till 1 kap. 3 §.

Enligt *andra stycket* ska en högsta tillåtna spänning för ledningsnätet anges i ett beslut om nätkoncession för område. Det anges vidare att vissa förhållanden ska beaktas särskilt när den högsta tillåtna spänningen för ett ledningsnät bestäms.

Av *andra stycket andra meningen första punkten* framgår att utgångspunkten ska vara den spänning som kan förutses behövas för

att driva ledningsnätet. Med hänsyn till att nätkoncessionen gäller tills vidare måste prövningen utgå från förhållandena under den framtid som det är rimligt att överblicka.

Enligt *andra punkten* ska inverkan på miljön vid en framtida utbyggnad av nätet beaktas särskilt. Hänsynen till miljön kan begränsa utrymmet för höga spänningsgränser för en nätkoncession för område.

I *tredje punkten* föreskrivs att säkerställandet av en samhällsekonomiskt motiverad utbyggnad av ledningsnätet ska beaktas särskilt när spänningsgränsen bestäms.

Spänningsgränsen markerar omfattningen av nätkoncessionshavarens monopol på ledningsbyggande och anslutningar. Utrymmet för att inom koncessionsområdet meddela nätkoncession för linje för en ledning med lägre spänning är begränsat (11 §). Det är vidare en huvudregel att en elektrisk anläggning ska anslutas till lokalnätet och inte till en ledning som omfattas av en nätkoncession för linje (6 kap. 2 § första stycket).

Ett av syftena med bestämmelserna om koncession är att förhindra byggandet av ledningar som är företagsekonomiskt motiverade men till nackdel för ledningar som redan finns och som det är mer lönsamt att använda ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Om spänningsgränsen är hög kan innehavaren av en nätkoncession för område ha ett incitament att bygga ledningar som konkurrerar med befintliga regionledningar. Enstaka regionledningar som har en mindre inverkan på lokalnätets drift behöver dock inte tagna för sig vara hinder för att höja spänningsgränsen för en nätkoncession för område.

En spänningshöjning inom en nätkoncession för område kan innebära kostnadseffekter för nätkunderna. Därför föreskrivs i *fjärde punkten* att konsekvenserna för berörda kunder ska beaktas särskilt när den högsta tillåtna spänningen bestäms.

Transformator- och kopplingsstationer

5 § En transformator- eller kopplingsstation som ska anslutas till en eller flera nya ledningar för vilka det krävs nätkoncession för linje får inte börja byggas förrän nätkoncession har meddelats för byggande av minst en av de nya ledningarna.

Paragrafen överensstämmer med nuvarande 2 kap. 3 § ellagen.

De anläggningar som nämns i paragrafen är sådana som inte kräver nätkoncession för att få byggas. För att prövningen av nätkoncession för den eller de nya ledningarna inte ska föregripas får anläggningarna inte börja byggas förrän nätkoncession har beviljats för åtminstone en av de nya ledningar som ska anslutas till stationen.

Enligt 9 § finns möjlighet att i det enskilda fallet medge undantag från förbudet.

Undantag från kravet på nätkoncession

6 § Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från kravet på nätkoncession enligt 1 § och förbudet att börja bygga enligt 5 § i fråga om vissa slag av ledningar eller stationer eller i fråga om ledningar eller stationer inom vissa områden. En sådan föreskrift får dock inte avse utlandsförbindelser.

Regeringen får enligt paragrafen, som motsvarar nuvarande 2 kap. 4 § första stycket ellagen, meddela föreskrifter om undantag från dels koncessionsplikten enligt 1 §, dels förbudet enligt 5 § att börja bygga vissa anläggningar innan nätkoncession för berörd ledning har meddelats. Föreskrifter om undantag får bara avse vissa slag av ledningar eller stationer eller ledningar eller stationer inom vissa områden.

Med stöd av det nuvarande bemyndigandet har regeringen meddelat föreskrifter om undantag från koncessionsplikten i förordningen (2007:215) om undantag från kravet på nätkoncession enligt ellagen (1997:857), den s.k. IKN-förordningen. Föreskrifterna avser bl.a. anläggningar för användning av el. Sådana anläggningar är därmed i praktiken undantagna från kravet på nätkoncession.

7 § Nätmyndigheten ska i det enskilda fallet, efter ansökan av den som avser att bygga eller som använder en starkströmsledning, lämna ett bindande besked i frågan om ledningen omfattas av föreskrifter som har meddelats med stöd av 6 §.

Ansökan om ett bindande besked får även göras av innehavaren av nätkoncessionen för det område där ledningen eller ledningarna är belägna.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 4 § andra och tredje styckena ellagen.

I *första stycket* finns en bestämmelse om bindande besked i enskilda fall. Ett ärende om bindande besked gäller frågan om en ledning eller ett ledningsnät omfattas av de föreskrifter om undantag från kravet på nätkoncession som regeringen får meddela enligt 6 §.

Regeringen får inte föreskriva undantag från kravet på nätkoncession såvitt avser utlandsförbindelser. Därför kan ett bindande besked i praktiken inte avse en sådan ledning.

Enligt IKN-förordningen är det under vissa förutsättningar tillåtet att överföra el för annans räkning på ett nät som används utan stöd av nätkoncession. I ett ärende om bindande besked beträffande ett sådant nät måste det i ett eventuellt besked att nätet inte kräver nätkoncession tydligt klargöras att detta endast gäller så länge förutsättningarna för att få överföra el för annans räkning föreligger oförändrade.

Ett bindande besked ska lämnas efter ansökan av den som avser att bygga en starkströmsledning eller som använder en redan befintlig ledning. Av *andra stycket* framgår att en sådan ansökan också får göras av innehavaren av det lokalnät inom vars område den aktuella ledningen är belägen.

8 § Nätmyndigheten får i ett enskilt fall medge undantag från kravet på nätkoncession enligt 1 § för ledningar som var i bruk den 1 januari 1998. Ett sådant beslut om undantag ska avse en bestämd tid, som får förlängas.

Paragrafen överensstämmer med nuvarande 2 kap. 4 a § första stycket ellagen.

En dispens enligt paragrafen får bara medges beträffande ledningar som var i bruk när ellagen trädde i kraft, dvs. den 1 januari 1998. I praktiken gäller det ledningar som innehas av Trafikverket i anslutning till trafikområden för järnvägsdrift. Ledningarna används av Trafikverket för att överföra el till elanvändare som ligger utanför trafikområdet. Avsikten är att de elanvändare som i dag får sin el via en av Trafikverkets ledningar ska anslutas till det vanliga distributionsnätet. Detta kan dock inte ske förrän lokalnätet har byggts ut så att det blir ekonomiskt rimligt att ansluta dessa elanvändare. På grund av detta får en dispens enligt paragra-

fen inte medges för obegränsad tid. När den medgivna tiden löper ut, måste det därför ske en prövning om det är ekonomiskt rimligt att nu ansluta de aktuella elanvändarna till det lokalnätet eller om tiden ska förlängas ytterligare.

9 § Nätmyndigheten får, om det finns särskilda skäl, medge att en starkströmsledning får byggas redan innan nödvändig nätkoncession har meddelats eller att en transformator- eller kopplingsstation får byggas trots det som anges i 5 §. När en sådan ledning är färdig att tas i bruk får nätmyndigheten medge att ledningen används tills vidare under högst tre år i avvaktan på att ansökan om nätkoncession slutligt avgörs.

Regeringen prövar frågor om medgivande, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 5 § ellagen.

Energimarknadsinspektionen får enligt *första stycket* medge att en anläggning byggs innan nödvändig nätkoncession har meddelats. Det krävs särskilda skäl för att Energimarknadsinspektionen ska lämna medgivande. Som exempel på när särskilda skäl får anses finnas kan nämnas att en stor industrikund har etablerats och snabbt måste bli ansluten till nätet för att få el till driften eller att man av driftskäl snabbt måste förstärka nätet. Energimarknadsinspektionen får också medge att en färdigbyggd ledning används tills vidare under högst tre år i avvaktan på att ansökan om nätkoncession slutligt avgörs.

När ärendet avser en utlandsförbindelse ska frågan om medgivande prövas av regeringen. Detta anges i *andra stycket*.

Förutsättningar för meddelande av nätkoncession

10 § Nätkoncession får meddelas endast om anläggningen är lämplig från allmän synpunkt.

Av paragrafen, som överensstämmer med nuvarande 2 kap. 6 § ellagen, framgår att det är en förutsättning för att nätkoncession, såväl för linje som för område, ska få meddelas att ledningen eller ledningsnätet är lämpligt från allmän synpunkt.

Lämplighetsprövningen är i första hand aktuell när det gäller nätkoncession för linje. Prövningen syftar främst till att hindra att

samhällsekonomiskt onödiga anläggningar byggs, dvs. att nya ledningar byggs där tillräcklig överföringskapacitet redan finns, eller att ledningar dras fram på ett sätt som orsakar onödigt stor skada för tredje man.

Ytterligare ett fall där en nätkoncession för linje kan vara samhällsekonomiskt onödig och därmed olämplig från allmän synpunkt är följande.

Det kan ibland vara företagsekonomiskt lönsamt för en större elanvändare att ansluta sig direkt till det regionala distributionsnätet i stället för att på sedvanligt sätt ta elen från lokalnätet. Spänningen på det regionala distributionsnätet är visserligen högre, men för en större elanvändare kan en behövlig nedtransformering av spänningen ofta ske utan att kostnaderna för detta utgör något problem. Om detta tillåts i större omfattning urholkas den ensamrätt till elöverföring inom området som innehavaren av nätkoncessionen för området har. Detta kan leda till att det ekonomiska underlaget för överföringsverksamheten försvagas, vilket i sista hand drabbar de övriga elanvändarna i området. I ett sådant fall kan alltså en ansökan om nätkoncession för linje avslås med hänsyn till att syftet med den nya ledningen bara är att ansluta sig till det regionala distributionsnätet. Ibland kan dock situationen vara sådan att ansökningsen i stället bör bifallas (se författningskommentaren till 11 §).

En ansökan om nätkoncession för område kan också få avslag med motivering att nätet inte är lämpligt från allmän synpunkt. Så kan vara fallet om t.ex. det planerade ledningsnätet är felaktigt uppbyggt från överföringsteknisk synpunkt eller om ansökan avser en spänningsnivå som är olämplig med hänsyn till redan befintliga ledningar som omfattas av nätkoncession för linje.

11 § En nätkoncession för linje får endast om det finns särskilda skäl meddelas för en ledning som är avsedd för spänning som inte överstiger högsta tillåtna spänning för de områden med nätkoncession som berörs av ledningen.

I paragrafen, som överensstämmer med nuvarande 2 kap. 7 § elagen, anges en formell begränsning av möjligheten att meddela nätkoncession för linje.

Innehavaren av en nätkoncession för område ska i princip ha ensamrätt att bygga ledningar och bedriva nätverksamhet inom den för området angivna högsta spänningen. Endast om särskilda skäl föreligger har därför koncessionsmyndigheten möjlighet att inom detta område meddela en nätkoncession för linje som avser ledningar med samma eller lägre spänning. Situationen är likartad med den som har nämnts under 10 §, men här gäller det en ledning med samma spänning som eller lägre spänning än den som gäller inom området.

En situation när särskilda skäl kan anses föreligga är när kostnaderna för att ansluta en ny stor elanvändare till lokalnätet är avsevärt större än kostnaderna för en anslutning direkt till det regionala distributionsnätet. En annan situation kan vara att lokalnätets innehavare går med på att en elanvändare inom området ansluts direkt till en regionledning (jfr 6 kap. 2 §).

12 § En nätkoncession för linje får inte strida mot en detaljplan eller områdesbestämmelser. Om syftet med planen eller bestämmelserna inte motverkas, får dock små avvikelser göras.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 8 § ellagen.

Det är Energimarknadsinspektionen som har att göra bedömningen av om en nätkoncession är förenlig med detaljplanen. Kommunen har rätt att överklaga koncessionsbeslutet. Energimarknadsinspektionen bör dock vid tveksamhet samråda med kommunen innan beslutet fattas. I vissa fall kan nätkoncession meddelas under villkor om planändring (se prop. 1985/86:90 s. 206).

13 § Vid prövning av frågor om meddelande av nätkoncession för linje tillämpas 2–4 kap. och 5 kap. 3 och 15 § miljöbalken.

För en elektrisk starkströmsledning som ska prövas för en nätkoncession för linje ska

1. frågan om byggandet eller användandet kan antas medföra en betydande miljöpåverkan avgöras i ett särskilt beslut enligt 6 kap. 26 och 27 §§ miljöbalken efter att en undersökning enligt 6 kap. 23–26 §§ har gjorts, om annat inte följer av undantagen i 6 kap. 23 § andra stycket,

2. en specifik miljöbedömning göras, information lämnas och samordning ske enligt 6 kap. 28–46 §§ miljöbalken, om en betydande miljöpåverkan kan antas, och

3. en liten miljökonsekvensbeskrivning tas fram enligt 6 kap. 47 § miljöbalken, om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas.

Paragrafen motsvarar 2 kap. 8 a § första och andra styckena ellagen i dess lydelse enligt regeringens proposition Miljöbedömningar (prop. 2016/17:200). I paragrafen finns föreskrifter om att miljöbalken ska tillämpas i ett ärende om meddelande av nätkoncession för linje.

Enligt paragrafens *första stycke* tillämpas miljöbalkens allmänna hänsynsregler samt bestämmelser om hushållning och miljökvalitetsnormer vid prövning av frågor om meddelande av nätkoncession för linje. Även bestämmelser om planer och planeringsunderlag ska tillämpas. Detta innebär bl.a. att den myndighet som prövar frågan om nätkoncession för linje ska se till att sådana planer enligt plan- och bygglagen som behövs för att belysa frågor om hushållningen med mark och vatten finns tillgängliga i ärendet. Härigenom underlättas den bedömning som enligt 12 § ska ske av frågan om koncessionen strider mot detaljplan eller områdesbestämmelser.

Andra stycket hänvisar till bestämmelser i 6 kap. miljöbalken. Det är endast de verksamheter och åtgärder som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan som omfattas av bestämmelserna om miljöbedömningar i 6 kap. miljöbalken. För övriga verksamheter och åtgärder ska en liten miljökonsekvensbeskrivning tas fram.

Det görs inte någon uttrycklig hänvisning till syftesbestämmelsen och bestämmelsen om innebörden av ordet miljöeffekter i 6 kap. 1 och 2 §§ miljöbalken. De bestämmelserna ska dock ändå anses tillämpliga vid tillämpningen av bestämmelserna om specifik miljöbedömning. Vid tillämpningen av bestämmelsen om liten miljökonsekvensbeskrivning blir det aktuellt att tillämpa bestämmelsen om innebörden av ordet miljöeffekter i 6 kap. 2 § miljöbalken. Med miljöeffekter avses direkta eller indirekta effekter som är positiva eller negativa, som är tillfälliga eller bestående, som är kumulativa eller inte kumulativa och som uppstår på kort, medellång eller lång sikt bl.a. på befolkning och människors hälsa och på biologisk mångfald.

Regeringen kan med stöd av 8 kap. 17 § regeringsformen meddela föreskrifter om att en miljökonsekvensbeskrivning ska ingå i ansökan om nätkoncession.

I 14 § finns bestämmelser om undantag från kraven i paragrafen.

14 § Trots det som sägs i 13 § behöver frågor som har prövats i ett mål eller ärende om tillstånd enligt miljöbalken inte prövas på nytt i ärendet om nätkoncession.

Om det i målet eller ärendet om tillstånd enligt miljöbalken finns en miljökonsekvensbeskrivning som beskriver de direkta och indirekta effekter på människors hälsa och miljön som linjen kan medföra, behöver det inte finnas någon särskild miljökonsekvensbeskrivning i koncessionsärendet.

Paragrafen, som motsvarar nuvarande 2 kap. 8 a tredje stycket el-lagen, syftar till att undvika dubbelprövning i förhållande till en tillståndsprövning enligt miljöbalken.

Första stycket innebär att frågor som har prövats i en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken inte behöver prövas på nytt i ärendet om nätkoncession. Det kan t.ex. avse påverkan på naturvärden till följd av en ledningsdragning.

Andra stycket innebär att det inte behöver upprättas en miljökonsekvensbeskrivning i koncessionsärendet, om den miljökonsekvensbeskrivning som finns i ärendet eller målet om tillstånd enligt miljöbalken redan beskriver effekterna av ledningsdragningen.

15 § Nätkoncession för område får meddelas endast om området utgör en med hänsyn till nätverksamheten lämplig enhet. Nätkoncession får inte meddelas för ett område som helt eller delvis sammanfaller med ett annat koncessionsområde.

I paragrafen, som överensstämmer med nuvarande 2 kap. 9 § el-lagen, finns bestämmelser som innebär att Energimarknadsinspektionen har att bedöma om en sökt nätkoncession för område avser en lämplig geografisk enhet.

En faktor som bör vara vägledande för Energimarknadsinspektionens ställningstagande i denna fråga är att en nätkoncession för område bör täcka ett geografiskt område med både kunder som medför höga nätkostnader och kunder som medför låga nätkostna-

der, detta med hänsyn till att lägesberoende avgifter i princip inte ska tillämpas inom nätkoncession för område.

För att bibehålla god ordning när det gäller ansvarsfördelningen mellan områden som gränsar till varandra föreskrivs vidare ett förbud mot att låta områden sammanfall helt eller delvis.

16 § Nätkoncession får beviljas endast den som från allmän synpunkt är lämplig att utöva nätverksamhet. Nätkoncession för område får beviljas endast den som dessutom är lämplig att bedriva nätverksamhet inom det begärda området.

Nätkoncession för en utlandsförbindelse får beviljas och innehas endast av ett transmissionsnätfsföretag eller en juridisk person där ett sådant företag har ett bestämmande inflytande. Nätkoncession får dock beviljas även andra om ledningen är av mindre betydelse för den samlade överföringen av el till och från utlandet.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 10 § ellagen.

Enligt *första stycket första meningen* får endast den som från allmän synpunkt är lämplig att utöva nätverksamhet beviljas nätkoncession. Detta krav gäller oberoende av om nätkoncessionen gäller för linje eller för område. En lämplighetsprövning ska alltid göras vid ansökningstillfället. I bedömningen ska vägas in sökandens allmänna kompetens och utformningen av den organisation som ska ta hand om nätverksamheten. Om sökanden tidigare har bedrivit nätverksamhet bör också tidigare agerande som nätföretag vägas in.

Om ansökan avser nätkoncession för område krävs dessutom enligt *andra stycket andra meningen* att sökanden är lämplig att bedriva nätverksamhet i just det begärda området. Med hänsyn till att områdena har olika omfattning och struktur måste sökandens organisation vara avpassad för just det enskilda området. Faktorer som i det sammanhanget ska vara vägledande är nätföretagets effektivitet, omfattning och därtill hörande möjligheter att hålla sig med kompetent personal, beredskapsorganisation m.m. eller, alternativt, förutsättningarna att klara dessa funktioner tillsammans med ett angränsande nätföretag.

En noggrann bedömning av sökandens lämplighet är särskilt viktig när nätkoncession för område beviljas. Nätkoncessionshavaren har ju i princip monopol inom området på att bygga ledningar upp till en viss spänning. Detta betyder att koncessionshavaren måste vara särskilt lyhörd för bl.a. elkundernas behov.

I *andra stycket* finns särskilda bestämmelser om nätkoncession för en utlandsförbindelse. I *första meningen* anges vem som får beviljas nätkoncession avseende en utlandsförbindelse. Detta gäller i första hand ett transmissionsnätsföretag. För närvarande innehas transmissionsnätet av staten genom Svenska kraftnät. Om staten skulle överlåta transmissionsnätet till någon annan övergår därmed också rätten att beviljas nätkoncession avseende utlandsförbindelser.

Det som nu har sagts om transmissionsnätsföretag gäller även i fråga om en juridisk person i vilken det bestämmande inflytandet utövas av ett transmissionsnätsföretag, som annars har rätt att självt få nätkoncession för en utlandsförbindelse.

Den som beviljas nätkoncession för en utlandsförbindelse måste uppfylla villkoren för detta inte bara då koncessionen meddelas utan också under hela koncessionstiden. Om nätkoncessionshavaren under koncessionstiden inte längre uppfyller dessa villkor får koncessionen återkallas (43 § första stycket 3). Så kan bli fallet om nätkoncessionshavaren upphör att vara ett transmissionsnätsföretag eller om transmissionsnätsföretaget förlorar sitt bestämmande inflytande över den juridiska person som innehar nätkoncessionen för utlandsförbindelsen. I praktiken blir det dock knappast aktuellt att återkalla koncessionen, utan den kommer i stället att överlåtas till den som uppfyller villkoren för att inneha nätkoncession för utlandsförbindelsen.

I *andra stycket andra meningen* finns en undantagsbestämmelse av innebörd att nätkoncession avseende en utlandsförbindelse får meddelas även annan om ledningen är av mindre betydelse för den samlade överföringen av el till och från utlandet. Exempel på detta är regionledningar som förbinder distributionsnätet i Sverige med distributionsnät i andra nordiska länder.

Ärenden om nätkoncession för en utlandsförbindelse prövas alltid av regeringen (3 §). Regeringen har alltså att bedöma om nyss nämnda undantagsbestämmelse är tillämplig. I det sammanhanget bör främst syftet med huvudregeln beaktas. Syftet behandlas i förarbeten till de nuvarande bestämmelserna (prop. 1996/97:136 s. 68–70).

Ansökan om nätkoncession med anledning av återkallelse

17 § Vid prövning av en ansökan om nätkoncession med anledning av återkallelse av en nätkoncession enligt 43 § första stycket 2 eller 3 tillämpas inte 10–15 §§.

Paragrafen motsvarar i sak nuvarande 2 kap. 16 § andra stycket andra meningen ellagen.

En återkallelse av en nätkoncession enligt 43 § första stycket andra eller tredje punkten innebär inte att verksamheten vid anläggningen ska upphöra. För att verksamheten ska kunna fortsätta måste någon, samtidigt med att nätkoncessionen återkallas, beviljas koncession för anläggningen. Av paragrafen följer att endast 16 § ska tillämpas vid bedömningen av om det finns förutsättningar att bevilja nätkoncession med anledning av en återkallelse. Det betyder att prövningen bara avser om sökanden har de förutsättningar som krävs för att inneha nätkoncessionen.

Villkor för nätkoncession

18 § En nätkoncession ska förenas med de villkor som behövs för att skydda allmänna intressen och enskild rätt samt med de villkor för anläggningens utförande och nyttjande som behövs av säkerhetsskäl eller för att i övrigt skydda människors hälsa och miljön mot skador och olägenheter och främja en långsiktigt god hushållning med mark och vatten och andra resurser eller som av annat skäl behövs från allmän synpunkt.

I paragrafen, som överensstämmer med nuvarande 2 kap. 11 § el-lagen, behandlas de villkor som koncessionsmyndigheten fastställer vid meddelande av nätkoncession.

19 § En nätkoncession får för sin giltighet göras beroende av att den som innehar koncessionen ställer säkerhet för kostnaderna att ta bort ledningen med tillhörande anläggningar och att vidta andra åtgärder för återställning. Staten, kommuner, landsting och kommunalförbund behöver inte ställa säkerhet.

Om det kan antas att den ställda säkerheten inte längre är tillräcklig, får den myndighet som prövar frågan om nätkoncession besluta om ytterligare säkerhet.

I fråga om beskaffenheten av säkerheten gäller 2 kap. 25 § utsökningsbalken. Säkerheten ska prövas av den myndighet som prövar frågan om nätkoncession och förvaras av länsstyrelsen.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 2 kap. 11 a § ellagen, behandlas säkerhet för återställningsåtgärder. I 47 § finns bestämmelser om skyldighet att vidta sådana åtgärder. Energimarknadsinspektionen ska fastställa nätkoncessionshavarens skyldighet att vidta återställningsåtgärder när nätkoncessionen upphör. Ett beslut om säkerhet för återställningsåtgärder enligt *första stycket* ska dock fattas redan när koncessionen meddelas.

Bestämmelsen om säkerhet är fakultativ, dvs. den myndighet som prövar koncessionsansökan avgör själv om säkerhet ska ställas. Vid bedömningen är av intresse att det finns även andra sätt att se till att återställningsåtgärder vidtas. Energimarknadsinspektionen kan förelägga den som senast haft nätkoncession vid vite att fullgöra skyldigheterna eller besluta att åtgärderna ska vidtas på nätkoncessionshavarens bekostnad (47 § tredje stycket). Med hänsyn till detta finns det sällan skäl att besluta om säkerhet vid mindre ingrepp i naturen. När det är fråga om större ingrepp bör däremot huvudregeln vara att säkerhet ska ställas.

Bestämmelsen i *andra stycket* innebär en ändring i förhållande till ellagen. I 2 kap. 11 a § andra stycket ellagen anges att det är regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten som beslutar om ytterligare säkerhet. Enligt lagförslaget ska det alltid vara den myndighet som har att pröva koncessionsfrågan som beslutar om säkerhet. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

I *tredje stycket* anges att 2 kap. 25 § utsökningsbalken gäller i fråga om beskaffenheten av säkerheten. Det föreskrivs vidare att säkerheten ska prövas av den myndighet som prövar frågan om nätkoncession och förvaras av länsstyrelsen.

Gränserna för en nätkoncession för område

20 § Gränserna för en nätkoncession för område får ändras av nätmyndigheten, om det behövs för en ändamålsenlig nätverksamhet och det kan ske utan synnerlig olägenhet för nätkoncessionshavaren.

I 7 kap. 31 § finns bestämmelser om fördelning av intäktsramen vid ändring av koncessionsgränser.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap 12 § ellagen.

Bestämmelsen i *första stycket* avser gränsändringar under löpande koncessionstid. Syftet med en gränsändring ska vara att åstadkomma en mer ändamålsenlig nätverksamhet. I detta begrepp ingår både en lämplig geografisk omfattning och en för prissättning av nätverksamheten lämplig fördelning av olika kundkategorier och nättyper.

I *andra stycket* erinras om bestämmelserna i 7 kap. om hur intäktsramen ska fördelas vid ändring av koncessionsgränser.

Nätkoncessions giltighetstid

21 § En nätkoncession gäller tills vidare.

En nätkoncession för linje får dock begränsas att gälla för en viss tid, om sökanden begär det eller om det annars finns särskilda skäl. Giltighetstiden får i ett sådant fall vara som längst femton år.

Giltighetstiden för en nätkoncession för linje som meddelas med anledning av återkallelse av en nätkoncession enligt 43 § första stycket 2 eller 3 får inte sträcka sig längre än den återkallade nätkoncessionens giltighetstid.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 13 § ellagen.

I *första stycket* föreskrivs att en nätkoncession gäller tills vidare.

Enligt *andra stycket* får en nätkoncession för linje meddelas för en viss giltighetstid om sökanden begär det eller om det annars finns särskilda skäl, dock längst för en tid om 15 år. Möjligheten för prövningsmyndigheten att på eget initiativ besluta om en viss giltighetstid bör tillämpas restriktivt. Ett motiv för att tillämpa undantaget kan vara att det finns skäl att anta att en ledning endast kommer att behövas under en kortare tidsperiod.

Bestämmelsen i *tredje stycket* gäller en sådan nätkoncession som meddelas i anledning av att en nätkoncession återkallas med hänvisning till antingen att staten löser in ledningen med stöd av 1 kap. 5 § lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar eller att nätkoncessionshavaren inte längre uppfyller de särskilda förutsättningarna för att inneha en nätkoncession för en utlandsförbindelse.

En tidsbegränsad nätkoncession kan inte meddelas i fråga om ett område. Bestämmelsen i tredje stycket gäller alltså endast nätkoncession för linje.

Förlängd giltighetstid för en tidsbegränsad nätkoncession

22 § Giltighetstiden för en nätkoncession för linje, som har meddelats för en viss tid enligt 21 § andra stycket, får förlängas efter ansökan av nätkoncessionshavaren. I sådant fall får villkoren för nätkoncessionen ändras eller upphävas och koncessionen förenas med nya villkor.

Giltighetstiden får inte förlängas med mer än femton år i taget. Om sökanden begär det, får det dock beslutas att nätkoncessionen i stället ska gälla tills vidare.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 14 § första stycket ellagen.

Bestämmelserna i paragrafen gäller endast sådana nätkoncessioner för linje som har meddelats för en viss giltighetstid enligt 21 § andra stycket. Giltighetstiden för en sådan nätkoncession kan enligt *första stycket* förlängas efter ansökan av nätkoncessionshavaren.

Inom ramen för ett ärende om förlängning av giltighetstiden får prövningsmyndigheten ompröva villkoren för nätkoncessionen. Myndigheten får ändra eller upphäva de villkor som tidigare har meddelats och även förena koncessionen med nya villkor.

I *andra stycket* anges ramarna för en förlängning av giltighetstiden. Om nätkoncessionen fortfarande ska vara tidsbestämd, får en förlängning av giltighetstiden inte överstiga 15 år. En nätkoncessionshavare kan dock begära att koncessionen ska gälla tills vidare i stället för att förlängas med en begränsad tid.

Bestämmelserna i paragrafen behandlas i avsnitt 7.3.

23 § En ansökan enligt 22 § ska göras senast två år före koncessionstidens utgång. Nätkoncessionen gäller till dess att ansökningen har prövats slutligt.

Vid prövningen av en ansökan tillämpas 10–14, 16 och 18 §§.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 14 andra och tredje styckena ellagen. Bestämmelsen i den paragrafens fjärde stycke utgår.

I *första stycket* anges att en ansökan om förlängning ska göras senast två år före koncessionstidens utgång. Denna regel är inte

sanktionerad men det är mycket angeläget att regeln iakttas så att prövningsmyndigheten får den tid som behövs för att bereda och avgöra förlängningsärendet. Nätkoncessionen fortsätter att gälla tills ansökan om förlängning har prövats slutligt.

Av *andra stycket* framgår att prövningen i huvudsak ska gå till på samma sätt som i ett ärende om att bevilja en ny nätkoncession för linje.

Övervägandena finns i avsnitt 7.3.

24 § Om en ansökan enligt 22 § avslås eller avvisas, får prövningsmyndigheten besluta att nätkoncessionen ska fortsätta att gälla under den tid som krävs för att ledningen ska kunna tas ur bruk utan att det påverkar elförsörjningen. Tiden får dock bestämmas till mer än fem år från dagen för beslutet endast om det finns särskilda skäl.

I paragrafen finns nya bestämmelser om vad som ska ske när en ansökan om fortsatt giltighet avslås eller avvisas. För att ledningen ska kunna tas ur bruk utan att det påverkar elförsörjningen får prövningsmyndigheten besluta att nätkoncessionen ska fortsätta att gälla under en begränsad tid. Nätkoncessionen fortsätter i ett sådant fall att gälla på oförändrade villkor.

Endast om det finns särskilda skäl får nätkoncessionen fortsätta att gälla mer än fem år från prövningsmyndighetens beslut. Exempel på särskilda skäl är att det krävs en längre tid för att en ersättningsledning ska kunna byggas och tas i drift eller att elnätets struktur måste ändras i det berörda området med anledning av att den aktuella nätkoncessionen upphör att gälla.

Övervägandena finns i avsnitt 7.3.

25 § Om det finns särskilda skäl får, på ansökan av nätkoncessionshavaren, giltighetstiden för en nätkoncession för linje, som har meddelats för en viss tid, förlängas tillfälligt på oförändrade villkor. Tillfällig förlängning får meddelas för högst sammanlagt fem år.

Ett ärende enligt första stycket får avgöras utan att någon annan än sökanden haft tillfälle att yttra sig.

Bestämmelserna i paragrafen, som motsvarar nuvarande 2 kap. 15 § ellagen, gäller endast nätkoncessioner för linje med bestämd giltighetstid.

Bestämmelserna i *första stycket* är avsedd att tillämpas i fall där giltighetstiden för en nätkoncession går mot sitt slut men tidpunkten för en förlängning av någon anledning infaller olämpligt. Nätkoncessionshavaren kan då ansöka om tillfällig förlängning av nätkoncessionens giltighetstid. Tillfällig förlängning sker på oförändrade villkor och får inte gälla mer än sammanlagt fem år.

I ett ärende om förlängning av giltighetstiden enligt 22 § ska ett antal paragrafer i detta kapitel tillämpas. Detta gäller dock inte i ett ärende om tillfällig förlängning med hänsyn till att någon ändring i koncessionsvillkoren inte får ske i ett beslut enligt denna paragraf.

Föreskriften i *andra stycket* innebär ett undantag från bestämmelserna i förvaltningslagen om kommunikationsskyldighet. Bestämmelsen ska ses mot bakgrund av att någon ändring av nätkoncessionens villkor inte sker vid tillfällig förlängning.

26 § Regeringen prövar ärenden om förlängning av en nätkoncessions giltighetstid enligt 22 eller 25 §, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

I de flesta fall ska ärenden om förlängning av en nätkoncessions giltighetstid prövas av nätmyndigheten (2 §). I paragrafen, som motsvarar nuvarande 2 kap. 15 a § ellagen, föreskrivs emellertid att regeringen ska pröva frågan om ärendet avser en utlandsförbindelse.

Omprovning av nätkoncession för linje

27 § En nätkoncession för linje som gäller tills vidare får omprövas i fråga om ledningens sträckning, tillåten spänning och villkor.

En omprovning får göras först fyrtio år efter det att nätkoncessionen meddelades. Om nätkoncessionen gäller tills vidare efter ett beslut enligt 22 §, ska tiden dock räknas från dagen för det beslutet.

Regeringen omprövar en nätkoncession som avser en utlandsförbindelse.

Bestämmelserna i paragrafen, som motsvarar nuvarande 2 kap. 15 b § ellagen, ska ses mot bakgrund av att en nätkoncession för linje, bortsett från vissa undantagsfall, gäller tills vidare. I 27–34 §§ finns bestämmelser om omprovning av en sådan nätkoncession.

En omprövning innebär inte att nätkoncessionens fortsatta giltighet sätts i fråga. Som framgår av *första stycket* kan omprövningen i stället mynna ut i beslut om ändring i fråga om ledningssträckning, spänning och villkor för nätkoncessionen.

Enligt *andra stycket* får en omprövning ske först sedan 40 år förflutit från beslutet att meddela nätkoncession eller ett beslut enligt 22 § att en nätkoncession som ursprungligen meddelats för viss tid ska gälla tills vidare. Under tiden dessförinnan är möjligheterna till omprövning i huvudsak begränsade till de fall som anges i 43 §. Enligt bestämmelserna i den paragrafen kan en nätkoncession i vissa situationer återkallas helt eller delvis.

I *tredje stycket* anges att regeringen omprövar en nätkoncession som avser en utlandsförbindelse.

28 § Nätmyndigheten får besluta att en omprövning enligt 27 § ska inledas efter ansökan av nätkoncessionshavaren eller en kommun eller en länsstyrelse som berörs av nätkoncessionen. Nätmyndigheten får också besluta att inleda en omprövning på eget initiativ.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 2 kap. 15 c § första stycket ellagen, finns bestämmelser om vem som får ta initiativ till en omprövning enligt 27 §. Omprövning får äga rum efter ansökan av nätkoncessionshavaren eller en berörd kommun eller länsstyrelse. Energimarknadsinspektionen har också möjlighet att göra en omprövning på eget initiativ.

29 § En omprövning enligt 27 § ska inledas, om en omprövning är motiverad med hänsyn till de intressen som anges i 2–4 kap. miljöbalken eller något annat angeläget allmänt intresse.

En omprövning ska också inledas på ansökan av nätkoncessionshavaren, om en omprövning är motiverad för att säkerställa en ändamålsenlig och effektiv drift av nätverksamheten.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 2 kap. 15 d § ellagen, regleras förutsättningarna för att en omprövning enligt 27 § ska genomföras.

Första stycket gäller sådan omprövning som sker på initiativ av Energimarknadsinspektionen eller efter ansökan av någon av de aktörer som anges i 28 § första meningen. En ansökan om omprövning måste inte alltid innebära att en omprövning genomförs.

Energimarknadsinspektionen ska i stället först ta ställning till om en omprövning är motiverad av sådana skäl som anges i första stycket. Detta gäller även om nätkoncessionen avser en utlandsförbindelse och det enligt 27 § tredje stycket är regeringen som ska göra omprövningen. Att Energimarknadsinspektionen beslutar att inte inleda en omprövning efter ansökan utgör inget hinder för en förnyad ansökan eller att myndigheten senare tar initiativ till en omprövning (jfr 34 §). Ett beslut att inleda ett omprövningsförfarande kan inte överklagas (19 kap. 2 § andra stycket).

En omprövning ska inledas om det är påkallat med hänsyn till sådana intressen som anges i 2–4 kap. miljöbalken, dvs. miljö-, friluft- eller kulturvärden. En omprövning ska även inledas om det är motiverat med hänsyn till något annat angeläget allmänt intresse. Ett sådant intresse kan komma till uttryck i kommunens översiktsplan – exempelvis att marken behöver tas i anspråk för bebyggelseändamål. En omprövning är således motiverad för att få till stånd en annan ledningssträckning.

Enligt *andra stycket* ska en omprövning också inledas om det är motiverat med hänsyn till en ändamålsenlig och effektiv drift av nätverksamheten. En sådan omprövning förutsätter en ansökan från nätkoncessionshavaren. Skäl som motiverar en omprövning i ett sådant fall kan t.ex. vara nätkoncessionshavarens behov av att kunna trygga nya investeringar i de anläggningar som hör till nätkoncessionen.

När nätkoncessionshavaren, kommunen eller länsstyrelsen ansöker om omprövning krävs att det i ansökningen finns ett underlag för att Energimarknadsinspektionen ska kunna bedöma om ett omprövningsförfarande är motiverat. Energimarknadsinspektionen har vid denna första prövning endast att ta ställning till om det finns skäl att inleda en omprövning med anledning av de omständigheter som sökanden har anfört. Utgångspunkten för bedömningen är således det underlag som sökanden har tagit fram.

30 § Om nätmyndigheten beslutar att en omprövning enligt 27 § ska inledas i fråga om en nätkoncession som avser en utlandsförbindelse, ska myndigheten utreda ärendet och därefter med eget yttrande överlämna ärendet till regeringens prövning.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 15 e § ellagen.

Det är Energimarknadsinspektionen som har att ta ställning till om en omprövning ska inledas. När ärendet gäller en utlandsförbindelse är dock regeringen prövningsmyndighet (27 § tredje stycket). Om Energimarknadsinspektionen beslutar att ett omprövningsförfarande ska inledas i fråga om en utlandsförbindelse, ska myndigheten enligt paragrafen utreda ärendet och därefter överlämna det till regeringen för beslut.

31 § En omprövning enligt 27 § ska avse följande krav:

1. att anläggningen är lämplig från allmän synpunkt,
2. att ledningen är avsedd för en sådan spänning som anges i 11 §, och
3. att nätkoncessionen uppfyller föreskrifterna i 12 §.

Nätkoncessionen får vid omprövning förenas med sådana villkor som anges i 18 §.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 2 kap. 15 f § ellagen, anges de krav som ska beaktas vid en omprövning enligt 27 §. Prövningen är inte inskränkt till de omständigheter som lagts till grund för beslutet att inleda en omprövning. I stället motsvarar prövningen delvis den som ska ske i ett ärende om meddelande av nätkoncession. Bestämmelserna i paragrafen, liksom 32–34 §§, är tillämpliga i de fall då Energimarknadsinspektionen konstaterat att en omprövning är motiverad.

Enligt *första stycket första punkten* ska prövningen avse att anläggningen är lämplig från allmän synpunkt. Detta är enligt 10 § en förutsättning för att nätkoncession ska meddelas. Inom ramen för en omprövning har detta framför allt betydelse när det gäller frågan om ledningens sträckning. En ledning kan ha en olämplig sträckning bl.a. med hänsyn till att tillräcklig överföringskapacitet redan finns eller att den orsakar onödigt stor skada för tredje man (se kommentaren till 10 §).

Av *andra punkten* framgår att det som anges i 11 § om spänningsgränsen ska beaktas även i ett omprövningsärende.

Av *tredje punkten* följer att omprövningen ska avse även att nätkoncessionen inte strider mot en detaljplan eller områdesbestämmelser med undantag för sådana mindre avvikelser som anges i 12 §.

Av *andra stycket* följer att nätkoncessionen vid en omprövning får förenas med de villkor som behövs för att skydda allmänna intressen och enskild rätt samt med de villkor för anläggningens ut-

förande och nyttjande som behövs av säkerhetsskäl eller för att i övrigt skydda människors hälsa och miljön mot skador och olägenheter och främja en långsiktigt god hushållning med mark och vatten och andra resurser eller som av annat skäl behövs från allmän synpunkt.

32 § Vid en omprövning enligt 27 § tillämpas 2–4 kap. och 5 kap. 3 och 15 §§ miljöbalken.

För nätkoncession för linje som ska omprövas ska

1. frågan om en betydande miljöpåverkan kan antas avgöras i ett särskilt beslut enligt 6 kap. 26 och 27 §§ miljöbalken efter att en undersökning enligt 6 kap. 23–26 §§ har gjorts, om annat inte följer av 6 kap. 23 § andra stycket,

2. en specifik miljöbedömning göras, information lämnas och samordning ske enligt 6 kap. 28–46 §§ miljöbalken, om en betydande miljöpåverkan kan antas, och

3. en liten miljökonsekvensbeskrivning tas fram enligt 6 kap. 47 § miljöbalken, om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas.

Paragrafen motsvarar 2 kap. 15 g § ellagen i dess lydelse enligt regeringens proposition Miljöbedömningar (prop. 2016/17:200).

Av första stycket framgår att när en omprövning görs ska bestämmelserna i miljöbalken tillämpas i samma utsträckning som i ett ärende om meddelande av nätkoncession.

Andra stycket hänvisar till bestämmelser i 6 kap. miljöbalken (se närmare kommentaren till 13 §).

33 § Nätkoncessionshavaren ska tillhandahålla den utredning som behövs för omprövningen.

Nätmyndigheten får förelägga nätkoncessionshavaren att ge in den utredning som behövs. Ett sådant beslut om föreläggande får förenas med vite.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 15 h § ellagen.

I första stycket föreskrivs att nätkoncessionshavaren är skyldig att tillhandahålla den utredning som behövs för omprövningen. Kravet gäller oavsett vem som har tagit initiativ till omprövningen. I normalfallet får det antas att den utredning som krävs i huvudsak svarar mot det underlag som nätkoncessionshavaren ska lämna in i ett ärende om meddelande av nätkoncession. Med hänsyn till att

det handlar om en redan befintlig anläggning kommer dock en del av underlaget att vara tillgängligt för Energimarknadsinspektionen redan när ärendet inleds.

I *andra stycket* regleras Energimarknadsinspektionens befogenheter om en nätkoncessionshavare inte frivilligt ger in den utredning som behövs för prövningen. Ett föreläggande måste vara preciserat när det gäller vilken utredning som nätkoncessionshavaren ska bidra med.

34 § Sedan en omprövning enligt 27 § har gjorts får en sådan omprövning göras på nytt först fyrtio år efter beslutet i det tidigare omprövningsärendet.

Av paragrafen, som motsvarar nuvarande 2 kap. 15 i § ellagen, följer att när en omprövning har genomförts får beslutet i ärendet i huvudsak samma verkningar som ett beslut om ny nätkoncession. En ny 40-årsperiod, under vilken möjligheterna till omprövning är begränsade, börjar sålunda löpa från dagen för prövningsmyndighetens beslut. Bestämmelsen är tillämplig endast när en fullständig omprövning har genomförts. Om Energimarknadsinspektionen har beslutat att inte inleda en omprövning efter ansökan börjar ingen ny skyddstid att löpa.

Ändring av villkor

35 § Villkor för en nätkoncession får ändras eller upphävas efter ansökan av nätkoncessionshavaren.

Regeringen prövar frågor enligt första stycket, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

I paragrafen, som överensstämmer med nuvarande 2 kap. 15 j § ellagen, finns bestämmelser om ändring eller upphävande av sådana villkor som har meddelats med stöd av 18 §.

Enligt *första stycket* kan ett villkor som gäller för en nätkoncession ändras eller upphävas efter ansökan av nätkoncessionshavaren. En prövning enligt paragrafen av villkoren innebär inte att någon omprövning sker av nätkoncessionen i övrigt. Villkor för nätkoncession för linje kan således ändras eller upphävas efter ansökan av

nätkoncessionshavaren trots det som sägs i 27 § andra stycket och 34 §.

Av *andra stycket* framgår att regeringen ska göra omprövningen om nätkoncessionen avser en utlandsförbindelse. I andra fall är Energimarknadsinspektionen prövningsmyndighet (2 §).

36 § Villkoren för en nätkoncession för område får även utan ansökan omprövas sedan tjugofem år förflutit efter det att villkor senast meddelades. Nätkoncessionen får då förenas med nya villkor.

I paragrafen, som överensstämmer med nuvarande 2 kap. 15 k § el-lagen, finns en bestämmelse om omprövning av villkor för en nätkoncession för område. När 25 år förflutit från det att villkor senast meddelades, får villkoren omprövas även utan ansökan. Inom ramen för en sådan omprövning kan villkor läggas till, ändras eller upphävas.

Överlåtelse av nätkoncession

37 § En nätkoncession får inte överlåtas utan tillstånd.

Regeringen prövar ärenden om tillstånd om ärendet avser en utlandsförbindelse.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 16 § första och fjärde styckena ellagen.

I *första stycket* föreskrivs att en nätkoncession inte får överlåtas utan tillstånd.

I *andra stycket* finns en bestämmelse om i vilka fall regeringen ska pröva ärenden om tillstånd.

38 § Vid prövning av ett ärende om tillstånd till överlåtelse av nätkoncession ska 16 § tillämpas.

Om en intäktsram vid överlåtelsen ska fördelas enligt 7 kap. 29 § andra stycket, får tillstånd till överlåtelse inte lämnas om inte fördelningen har godkänts enligt 7 kap. 30 § första stycket.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 16 § andra och tredje styckena ellagen och innehåller bestämmelser om prövningen av ett ärende om tillstånd till överlåtelse av nätkoncession.

Den nye innehavarens lämplighet ska, enligt *första stycket*, prövas på samma sätt som vid ansökan om ny nätkoncession. Det behövs dock ingen förnyad prövning av övriga villkor för nätkoncessionen. Ansvaret för att dessa villkor följs övertas av den nye nätkoncessionshavaren. Om nätkoncessionen är tidsbestämd, övertar förvärvaren koncessionen för återstoden av giltighetstiden.

Det som sägs om prövningen av en ansökan om överlåtelse av nätkoncession gäller också när fråga uppkommer om att bevilja nätkoncession i anledning av återkallelse av en nätkoncession enligt 43 § första stycket andra eller tredje punkten. I dag finns en bestämmelse med den innebörden i 2 kap. 16 § andra stycket andra meningen ellagen. Den bestämmelsen motsvaras i lagförslaget av 17 §.

Av 7 kap. 29 § andra stycket framgår att överlåtaren och övertagaren i vissa fall ska fördela intäktsramen mellan sig vid överlåtelse av en nätkoncession. En sådan fördelning måste enligt 30 § första stycket i samma kapitel godkännas av Energimarknadsinspektionen eller, om ärendet avser en utlandsförbindelse, regeringen. Av *andra stycket* framgår att det är en förutsättning för tillstånd till överlåtelse att fördelningen av intäktsramen har godkänts.

Färdigställande av ledning

39 § En innehavare av en nätkoncession för linje ska senast fem år efter det att beslutet att meddela nätkoncession fått laga kraft ha färdigställt den ledning som nätkoncessionen avser.

Om det finns särskilda skäl, får tiden för färdigställande förlängas efter ansökan av nätkoncessionshavaren. Ett beslut om förlängning ska meddelas för viss tid.

Regeringen prövar ärenden om förlängning enligt andra stycket, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

Paragrafen, som motsvarar nuvarande 2 kap. 16 a § ellagen, innehåller bestämmelser om färdigställande av en ledning som omfattas av nätkoncession för linje.

Enligt *första stycket* ska nätkoncessionshavaren ha färdigställt ledningen senast fem år efter det att beslutet att meddela nätkoncessionen vann laga kraft. Att ledningen ska vara färdigställd inne-

bär att den ska vara klar att ta i drift. Alla ledningssträckor ska således vara uppförda.

Enligt *andra stycket* kan tiden för färdigställande förlängas efter ansökan av nätkoncessionshavaren. Ett beslut om förlängning kan meddelas redan i samband med beslutet om nätkoncession eller vid ett senare tillfälle, exempelvis om nätkoncessionshavaren under arbetet med att uppföra ledningen finner att ytterligare tid behövs för färdigställandet. Det krävs särskilda skäl för att tiden ska kunna förlängas. Exempel på sådana skäl är att ledningen är omfattande eller komplicerad att uppföra eller att andra tillstånd som behövs för uppförandet ännu inte har beviljats. Ett beslut om förlängning ska avse en viss tid. Tiden bör vara så tilltagen att nätkoncessionshavaren utan vidare kan antas färdigställa ledningen utan att behöva ansöka om en ny förlängning.

I *tredje stycket* anges att regeringen ska pröva ärenden som avser utlandsförbindelser. I andra fall är Energimarknadsinspektionen prövningsmyndighet (2 §).

40 § En innehavare av en nätkoncession för linje ska senast tre månader innan tiden för färdigställande enligt 39 § löper ut till nätmyndigheten redovisa i vilken utsträckning ledningen är färdigställd.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 2 kap. 16 b §, föreskrivs en skyldighet för innehavaren av en nätkoncession för linje att redovisa graden av färdigställande till Energimarknadsinspektionen senast tre månader innan tiden för färdigställande löper ut. Graden av färdigställande gäller i förhållande till den meddelade nätkoncessionen. Skyldigheten gäller oavsett om ledningen är färdigställd eller inte.

41 § En innehavare av en nätkoncession för område ska till nätmyndigheten anmäla de ledningar med en högre spänning än 20 kilovolt som nätkoncessionshavaren har byggt inom området. Anmälan ska göras senast sex månader efter det att ledningen färdigställts.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 2 kap. 16 c § ellagen, finns en bestämmelse om anmälningskyldighet för en innehavare av nätkoncession för område. Om nätkoncessionshavaren har byggt en ledning med en högre spänning än 20 kilovolt, ska ledningen an-

mälas till Energimarknadsinspektionen senast sex månader efter färdigställandet.

Rätt att ta ledning ur bruk

42 § En nätkoncessionshavare får tillfälligt ta en ledning som omfattas av nätkoncession för linje ur bruk. Ledningen får dock inte utan tillstånd vara ur bruk under en sammanhängande period som är längre än tre år.

Tillstånd enligt första stycket får inte meddelas, om det är olämpligt från elförsörjningssynpunkt. Ett tillstånd ska meddelas för viss tid.

Regeringen prövar ärenden om tillstånd enligt första stycket, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 17 § ellagen.

I *första stycket första meningen* föreskrivs att en ledning som omfattas av nätkoncession för linje tillfälligt får tas ur bruk. Ordet tillfälligt indikerar att man alltid måste ha för avsikt att åter ta ledningen i bruk efter en avstängning för att paragrafen ska vara tillämplig. Om man avser att definitivt ta ledningen ur bruk, blir det i stället aktuellt att återkalla nätkoncessionen (43 § första stycket 1). Enligt *andra meningen* krävs tillstånd om den tillfälliga avstängningen ska pågå under en sammanhängande period som är längre än tre år. Nätkoncessionshavaren kan söka tillstånd antingen i samband med att ledningen tas ur bruk eller när ledningen redan är tagen ur bruk och treårsgränsen närmar sig. Den första varianten bli aktuell när nätkoncessionshavaren redan från början vet att ledningen kommer att vara ur bruk längre tid än tre år.

I *andra stycket* anges när en ansökan att få ta en ledning ur bruk får bifallas, nämligen om det inte är olämpligt från energiförsörjningssynpunkt. Ett tillstånd ska meddelas för viss tid. Skälet till detta är att tillstånd enligt paragrafen bara avser tillfälliga avstängningar.

En ledning behöver inte vara spänningssatt för att anses vara i bruk. Ledningar från ett reservkraftverk bör således anses vara i bruk även om reservkraftverket under långa tider inte behöver användas men väl är förberett för att användas med kort varsel. Med ”ur bruk” avses därför att ledningen under den aktuella tiden inte avses bli använd i det nationella elsystemet.

I *tredje stycket* anges att regeringen ska göra pröva ärendet om nätkoncessionen avser en utlandsförbindelse. I andra fall är Energi-marknadsinspektionen prövningsmyndighet (2 §).

Återkallelse av nätkoncession

43 § En nätkoncession ska återkallas helt eller delvis,

1. om en ledning eller ett ledningsnät inte längre behövs för en säker elförsörjning,

2. om staten, med stöd av 1 kap. 5 § lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar, löser in den eller de ledningar som avses med nätkoncessionen, eller

3. om nätkoncessionshavaren inte längre uppfyller villkoren enligt 16 § andra stycket första meningen för att inneha nätkoncessionen.

En nätkoncession får också återkallas helt eller delvis, om nätkoncessionshavaren inte har färdigställt en ledning i rätt tid enligt 39 §.

En fråga om återkallelse av en nätkoncession som avser en utlandsförbindelse prövas av regeringen.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 18 § ellagen.

I *första stycket* anges de fall då återkallelse av nätkoncession ska äga rum. Sådan återkallelse ska enligt *första punkten* ske då en ledning eller ett ledningsnät inte längre behövs. Det är i den här punkten fråga om de fall då en ledning inte längre behövs inom överskådlig framtid och därför definitivt kan tas ur bruk. I de fall då behovet bara har bortfallit temporärt får ledningen i stället tas ur bruk tillfälligt (42 §). En förutsättning för att återkallelse ska få ske är att ledningen inte längre behövs för en säker elförsörjning. Prövningsmyndigheten måste alltså göra en självständig bedömning av om detta kriterium är uppfyllt.

Enligt 1 kap. 5 § lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar kan staten i vissa fall lösa in bl.a. ledningar som omfattas av nätkoncession för att säkerställa en tillfredsställande förvaltning av anläggningen. Enligt *andra punkten* ska nätkoncessionen i sådant fall återkallas. För att verksamheten vid anläggningen ska kunna fortsätta måste någon, samtidigt med att koncessionen återkallas, beviljas koncession för den berörda anläggningen. Av praktiska skäl och för att förhindra att nätkoncession saknas för den berörda anläggningen bör besluten om in-

lösen av anläggningen, om återkallelse av koncessionen och beviljande av koncession meddelas samtidigt.

Av *tredje punkten* följer att nätkoncessionen ska återkallas om den som innehar nätkoncession för en utlandsförbindelse inte längre är ett transmissionsnätsföretag eller en juridisk person där ett sådant företag har ett bestämmande inflytande.

Av *andra stycket* framgår att en nätkoncession för linje får återkallas, helt eller delvis, om nätkoncessionshavaren inte har färdigställt ledningen. Om enbart en del av ledningen har färdigställts, får nätkoncessionen återkallas för den del där ledningen inte har färdigställts, förutsatt att detta är möjligt ur teknisk synvinkel. Bestämmelsen avser fallet att ledningen inte har färdigställts i enlighet med det som föreskrivs i 39 §. Om ledningen färdigställts och sedan tas ur drift eller är färdigställd men aldrig tas i drift, ska återkallande i stället ske enligt första stycket första punkten. Till skillnad från första stycket, som innehåller föreskrifter om obligatorisk återkallelse, är bestämmelsen i andra stycket fakultativ.

Frågor om återkallelse ska prövas av Energimarknadsinspektionen (2 §). Ett undantag från den huvudregeln framgår emellertid av *tredje stycket*, där det anges att en fråga om återkallelse av en nätkoncession som avser en utlandsförbindelse prövas av regeringen.

Expediering och kungörelse av nätmyndighetens beslut

44 § Nätmyndighetens beslut i en fråga om nätkoncession ska delges sökanden och annan part.

Paragrafen innehåller en ny bestämmelse om expedieringen av beslut i koncessionsfrågor. Energimarknadsinspektionens beslut ska delges sökanden och annan part. I övrigt gäller bestämmelserna i förvaltningslagen om hur en part ska underrättas om ett beslut (33 § förvaltningslagen enligt regeringens proposition En modern och rättssäker förvaltning – ny förvaltningslag [prop. 2016/17:180]).

Övervägandena finns i avsnitt 7.4.

45 § Nätmyndigheten ska kungöra följande beslut genom ett meddelande i Post- och Inrikes Tidningar:

1. beslut att meddela nätkoncession enligt 1 §,
2. beslut att lämna medgivande enligt 9 §,

3. beslut att en nätkoncession ska fortsätta gälla enligt 22, 24 eller 25 §,
4. beslut om omprövning av nätkoncession enligt 27 §, och
5. beslut om ändring eller upphävande av villkor för nätkoncession enligt 35 eller 36 §.

I meddelandet ska beslutets huvudsakliga innehåll och var beslutet hålls tillgängligt anges.

I paragrafen finns nya bestämmelser om kungörelse av vissa beslut i koncessionsfrågor. Kungörelsen innebär att okända sakägare underrättas om beslutet.

Enligt *första stycket* ska Energimarknadsinspektionen kungöra beslut att meddela nätkoncession, beslut att lämna medgivande att bygga eller använda en starkströmsledning eller bygga en transformator- eller kopplingsstation innan nödvändig nätkoncession har meddelats, beslut att en nätkoncession ska fortsätta gälla, beslut om omprövning av nätkoncession för linje och beslut om ändring eller upphävande av villkor för nätkoncession. Kungörelsen ska ske genom ett meddelande i Post- och Inrikes Tidningar. I meddelandet ska, enligt *andra stycket*, beslutets huvudsakliga innehåll och var beslutet hålls tillgängligt anges.

En vecka efter kungörelsen börjar tiden för överklagande löpa (19 kap. 5 § andra stycket).

Övervägandena finns i avsnitt 7.4.

46 § Det meddelande som kungörs enligt 45 § ska senast den dag då det kungörs skickas till sådana kända sakägare som inte enligt 44 § ska delges det beslut som meddelandet avser.

Paragrafen innehåller ett krav på underrättelse till sakägare om ett sådant beslut som ska kungöras enligt de nya bestämmelserna i 45 §. Kravet gäller i fråga om sådana kända sakägare som inte är parter. Sökanden och annan part ska delges beslutet enligt 44 §. Okända sakägare täcks in av kungörelsen.

Det meddelande som kungörs enligt 45 § ska senast den dag då kungörandet sker skickas till de aktuella sakägarna. Det ställs inget krav på att de ska informeras om något annat än det som ska framgå av det meddelande som kungörs, dvs. beslutets huvudsakliga innehåll och var beslutet hålls tillgängligt. Meddelandet behöver inte delges sakägarna.

Övervägandena finns i avsnitt 7.4.

Återställningsåtgärder

47 § Om en nätkoncession upphör att gälla, är den som senast haft nätkoncessionen skyldig att ta bort ledningen med tillhörande anläggningar och vidta andra åtgärder för återställning, om det behövs från allmän eller enskild synpunkt.

I samband med att nätkoncessionen upphör ska nätmyndigheten fastställa nätkoncessionshavarens skyldigheter enligt första stycket.

Om den som senast har haft nätkoncessionen inte fullgör sina skyldigheter enligt första stycket, får nätmyndigheten förelägga denne vid vite att fullgöra skyldigheterna eller besluta att åtgärderna ska vidtas på nätkoncessionshavarens bekostnad. Ett beslut om att åtgärderna ska vidtas på nätkoncessionshavarens bekostnad får verkställas.

Paragrafen, som motsvarar nuvarande 2 kap. 19 § ellagen, innehåller bestämmelser återställningsåtgärder sedan en nätkoncession upphört.

Enligt *första stycket* kan nätkoncessionshavaren vara skyldig att ta bort ledningen med tillhörande anläggningar och vidta andra åtgärder för återställning om nätkoncessionen upphör att gälla. Skyldigheten att vidta återställningsåtgärder föreligger om åtgärderna behövs från allmän eller enskild synpunkt. Nätkoncessionshavaren är exempelvis inte skyldig att vidta en återställningsåtgärd som skulle medföra större skada för ett allmänt eller enskilt intresse än att låta en anläggningsdel vara kvar.

Enligt *andra stycket* är det Energimarknadsinspektionen som har att ta ställning till om och i vilken utsträckning det i det enskilda fallet finns en skyldighet att vidta återställningsåtgärder. Prövningen bör ske antingen i samband med att en nätkoncession återkallas enligt 43 § första stycket första punkten eller som ett särskilt ärende när giltighetstiden går ut för en nätkoncession för linje som har meddelats för viss tid.

Av *tredje stycket* framgår att den som inte fullgör sina skyldigheter kan föreläggas att fullgöra dem. Energimarknadsinspektionen kan även besluta att åtgärderna ska vidtas på nätkoncessionshavarens bekostnad. Enligt sista meningen får ett sådant beslut verkställas. Detta innebär att beslutet utgör en exekutionstitel enligt 3 kap. 1 § första stycket 6 utsökningsbalken. Verkställighet sker enligt bestämmelserna i 16 kap. utsökningsbalken.

48 § Om en starkströmsledning har byggts utan nätkoncession, där sådan behövs, får nätmyndigheten förelägga ledningens innehavare att

ta bort ledningen med tillhörande anläggningar och vidta andra åtgärder för återställning, om det behövs från allmän eller enskild synpunkt.

Om ledningens innehavare inte fullgör sina skyldigheter enligt första stycket, får nätmyndigheten förelägga innehavaren vid vite att fullgöra skyldigheterna eller besluta att åtgärderna ska vidtas på innehavarens bekostnad. Ett beslut om att åtgärderna ska vidtas på innehavarens bekostnad får verkställas.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 20 § ellagen. I likhet med 47 § reglerar den skyldigheten att ta bort ledningar och vidta andra återställningsåtgärder. Medan den föregående paragrafen är tillämplig då en nätkoncession upphör att gälla ska förevarande paragraf tillämpas då någon har byggt en ledning utan att ha rätt till det.

49 § Om någon annans mark behöver tas i anspråk för sådana återställningsåtgärder som avses i 47 eller 48 §, får nätmyndigheten besluta att tillträde till marken ska lämnas under viss tid.

Återställningsåtgärderna ska utföras så, att minsta skada och intrång vållas. Byggnader får uppföras eller vägar byggas endast om markens ägare och den som har nyttjanderätt eller servitut avseende marken samtyckt till det eller nätmyndigheten lämnat tillstånd till åtgärden. Tillstånd får lämnas endast om åtgärden är oundgängligen nödvändig för att återställningsåtgärderna ska kunna vidtas.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 21 § första och andra styckena ellagen.

Det kan vara nödvändigt att ta någon annans mark i anspråk för att vidta återställningsåtgärder enligt 47 eller 48 §. Normalt kan en överenskommelse träffas mellan med berörda sakägare. Om detta inte är möjligt, kan Energimarknadsinspektionen enligt *första stycket* besluta att tillträde till marken ska lämnas under viss tid.

Enligt *andra stycket* gäller som allmän regel att återställningsåtgärderna ska utföras så, att minsta skada och intrång vållas. Byggnader får uppföras eller vägar byggas endast om markens ägare och den som har nyttjanderätt eller servitut avseende marken samtyckt till det eller Energimarknadsinspektionen lämnat tillstånd till åtgärden.

50 § Om återställningsåtgärder som avses i 47 eller 48 § föranleder skada eller intrång, ska den som vidtar åtgärderna lämna ersättning.

Talan om ersättning väcks vid den mark- och miljödomstol inom vars område marken eller större delen av denna ligger.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 21 § tredje stycket ellagen.

Om återställningsarbetet medför skada eller intrång, ska den som vidtar åtgärderna lämna ersättning. En bestämmelse om detta finns i *första stycket*. Tvister om ersättningen ska enligt *andra stycket* prövas av mark- och miljödomstol.

3 kap. Ledningar vid trafikleder

1 § Innehavaren av en elektrisk ledning som har dragits fram inom området för en befintlig allmän väg, enskild väg som hålls öppen för trafik, järnväg, tunnelbana eller spårväg eller kanal eller annan sådan vattentrafikled (trafikled) är skyldig att, vid ändring av trafikleden, vidta de åtgärder med ledningen som behövs för att ändringen av trafikleden ska kunna genomföras. Ledningens innehavare ska svara för kostnaderna för dessa åtgärder.

Paragrafen överensstämmer med nuvarande 2 kap. 22 § ellagen.

Bestämmelserna är tillämpliga på alla elektriska ledningar, alltså även sådana som inte omfattas av kravet på nätkoncession. Paragrafen är bara tillämplig om ledningen har dragits fram inom området för en befintlig trafikled.

Bestämmelserna är tillämplig bara när ledningen har dragits fram inom området för trafikleden. Om ledningen har dragits fram längs med trafikleden är den i allmänhet placerad inom trafikområdet. Om ledningen däremot korsar trafikleden blir paragrafen tillämplig bara om stolpar, stag eller liknande är placerade inom trafikområdet.

Regleringen av flyttningsskyldigheten enligt paragrafen grundar sig på prioritetsprincipen, dvs. den senare tillkomna anläggningen får vika för den tidigare tillkomna anläggningen.

2 § Om syftet med en ledning är att överföra el för belysning av en allmän väg, ska väghållaren ersätta ledningens innehavare för kostnader som avses i 1 §. Om ledningen även har ett annat ändamål, ska ersättningen bestämmas efter vad som är skäligt med hänsyn till omständigheterna.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 23 § första stycket ellagen.

Föreskriften innebär ett undantag från huvudregeln i 1 § när det gäller kostnadsansvaret för vidtagna åtgärder. Enligt huvudregeln är det ledningens innehavare som svarar för kostnaderna för de åtgärder som nämns i 1 §. Om en ledning är framdragen längs en allmän väg för belysning av vägen, ska väghållaren i stället för ledningens innehavare svara för kostnaderna för vidtagna åtgärder. Skälet till detta är att belysning av vägen ingår i väghållarens ansvar och inte i ledningsinnehavarens.

Om ledningen även har andra ändamål än vägbelysningen, ska kostnaderna fördelas mellan väghållaren och ledningens innehavare efter vad som är skäligt med hänsyn till omständigheterna. Bestämelsen syftar till att väghållaren ska betala så stor del av kostnaden som motsvarar den nytta väghållaren har av ledningen i proportion till den totala nyttan av ledningen.

Regleringen gäller bara ledningar vid allmänna vägar medan ledningar vid andra trafikleder faller utanför regleringen.

3 § Om det i fall som avses i 1 § har vidtagits åtgärder med en ledning där denna korsar en trafikled, ska den som förvaltar trafikleden ersätta ledningens innehavare för kostnaderna för andra åtgärder än flyttning av stolpe, stag eller liknande anordning inom trafikledens område.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 23 § andra stycket ellagen.

I paragrafen, som gäller ledningar vid alla typer av trafikleder, regleras kostnadsansvaret i vissa fall då ledningar korsar en trafikled. Om det i ett sådant fall är så att stolpe, stag eller liknande anordning befinner sig inom trafikledens område gäller huvudregeln för dessa anordningar, dvs. ledningens innehavare har kostnadsansvaret för åtgärder beträffande anordningarna (1 §). Skälet är att det innebär en fördel för ledningsinnehavaren att kunna utnyttja trafikledens område på detta sätt.

För kostnader för övriga åtgärder är det dock trafikledens förvaltare som har kostnadsansvaret i stället för ledningens innehavare. Skälet för detta är att det inte innebär någon fördel, bortsett från nyss nämnda förhållanden, för ledningens innehavare att ledningen korsar trafikleden. Det kan dessutom vara svårt att dra fram ledningar utan att korsa trafikleder.

Regleringen i paragrafen innebär inget avsteg från skyldigheten att flytta ledningen jämfört med regleringen i 1 §. Paragrafen innehåller särregler endast när det gäller kostnadsansvaret.

4 § Om en ledning som har dragits fram inom område för en befintlig trafikled leder till ökade kostnader för trafikledens underhåll, ska innehavaren av ledningen ersätta dessa ökade kostnader.

Paragrafen, som överensstämmer med nuvarande 2 kap. 24 § ellagen, gäller bara då en ledning har dragits fram inom området för en befintlig trafikled, dvs. regleringen baserar sig på prioritetsprincipen.

Paragrafen gäller alla typer av elektriska ledningar, således även svagströmsledningar.

5 § Om arbete på en ledning som är belägen inom område för annan trafikled än allmän väg kan inverka på trafiksäkerheten eller om arbetet medför större ingrepp i trafikleden, ska det utföras efter anvisningar av den som förvaltar trafikleden eller genom förvaltarens försorg. Ledningens innehavare svarar för kostnaderna för arbetet, om inte annat följer av 3 §.

I fråga om arbete med ledning inom område för allmän väg gäller särskilda bestämmelser.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 25 § ellagen.

Huvudregeln i *första stycket* reglerar alla typer av arbete på en ledning, såväl nyanläggning som ändring och underhåll. Trafikledens förvaltare kan välja mellan att ge anvisningar för arbetets utförande och att utföra arbetet genom egen försorg. Ledningens innehavare ska svara för kostnaderna för såväl eget arbete som det arbete som har utförts genom förvaltarens försorg. Undantag från den sistnämnda bestämmelsen gäller om 3 § är tillämplig. Då ska i stället den paragrafen tillämpas.

I *andra stycket* anges att bestämmelserna inte gäller vid arbete på ledning inom område för allmän väg. I stället hänvisas till särskilda bestämmelser. Med detta avses 44 § väglagen (1971:948).

6 § Innehavare av en starkströmsledning inom område för järnväg ska ersätta kostnader eller skador som tillfogas järnvägsinfrastrukturens innehavare, infrastrukturförvaltaren eller ett järnvägsföretag genom att ledningen dras fram, används eller underhålls.

Paragrafen motsvarar nuvarande 2 kap. 26 §. Innehållet har anpassats till det regelverk som i dag gäller på järnvägsområdet. Enligt den nuvarande bestämmelsen är det ett ”järnvägsföretag” som är berättigat till ersättning. I paragrafen anges i stället att järnvägsinfrastrukturens innehavare, infrastrukturförvaltaren eller ett järnvägsföretag har rätt till ersättning.

Med järnvägsinfrastruktur, infrastrukturförvaltare och järnvägsföretag avses här detsamma som i järnvägslagen (2004:519).

Övervägandena finns i avsnitt 8.

4 kap. Nätföretag

Grundläggande skyldigheter

1 § Ett nätföretag ansvarar för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av sitt ledningsnät och, i tillämpliga fall, dess anslutning till andra ledningsnät. Företaget svarar också för att dess ledningsnät är säkert, tillförlitligt och effektivt och för att det på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på överföring av el.

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 1 § ellagen. Den ska ses mot bakgrund av de krav som ställs upp i artiklarna 12 och 25 i elmarknadsdirektivet. I paragrafen anges de allmänna skyldigheter som transmissionsnätsföretag och distributionsnätsföretag har när det gäller hanteringen av ledningsnätet.

Transmission

Avgränsning av transmission

2 § Ett transmissionsnätsföretag får inte bedriva produktion av eller handel med el eller naturgas.

Ett transmissionsnätsföretag får trots första stycket bedriva produktion av el, om produktionen

1. uteslutande är avsedd att täcka nätförluster,
2. sker tillfälligt för att stabilisera nätet i situationer då driftsäkerheten påverkas eller riskerar att påverkas av mycket hög belastning eller allvarliga störningar, eller
3. sker tillfälligt för att ersätta utebliven el vid elavbrott.

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 1 a § ellagen i de delar som gäller transmissionsnätsföretag (stamnätsföretag).

Huvudregeln i *första stycket* innebär att transmission inte får bedrivas tillsammans med produktion av eller handel med el eller naturgas i samma företag. Åtskillnaden mellan nätverksamhet å ena sidan och produktion av eller handel med el å den andra infördes genom 1995 års elmarknadsreform (prop. 1993/94:162). Förbudet mot att bedriva handel med naturgas har tillkommit med anledning av de krav på åtskillnad som ställs upp i artikel 9 i elmarknadsdirektivet.

Bestämmelserna om åtskillnad hindrar inte att transmission bedrivs tillsammans med andra typer av verksamhet än produktion av eller handel med el eller naturgas. Ett transmissionsnätsföretag kan således fungera även som distributionsnätsföretag (jfr artikel 29 i elmarknadsdirektivet). Transmission måste dock redovisas skilt från all annan verksamhet (5 kap. 1 §).

I *andra stycket* finns tre undantag från bestämmelserna i första stycket. Det handlar i dessa fall om elproduktion som ingår i nätverksamheten och inte syftar till att på kommersiell basis sälja el.

Alla nätföretag har en viss förlust av el på sitt nät. Sådana nätförluster måste ersättas av transmissionsnätsföretaget, som alltså köper in el från något elhandelsföretag. Kostnaden för att köpa denna el ingår i transmissionen eftersom inköpet är en förutsättning för en väl fungerande nätverksamhet. Det förekommer emellertid att nätföretag har en egen produktion av el för att täcka nätförlusterna på det egna nätet. Den formen av elproduktion är undantagen från åtskillnadskravet (*punkten 1*).

Ett transmissionsnätföretag kan bedriva produktion av el för att förhindra ett nätsammanbrott (*punkten 2*). Sådan elproduktion kan tillgodose behovet av aktiv effekt när nätet hotas av överbelastning, t.ex. vid mycket hög belastning under vintertid, eller behovet av reaktiv effekt när produktionsanläggningar oväntat kopplas bort och spänningshållningen i nätet påverkas negativt. Undantaget är nytt i förhållande till ellagen. Övervägandena finns i avsnitt 9.

Nätföretagen utför kontinuerligt underhålls- och reparationsarbeten på sina nät. I samband med dessa arbeten måste elöverföringen av säkerhetsskäl avbrytas på berörd del av nätet. För att inte nätföretagets kunder ska drabbas av elavbrott kan företaget

självt bedriva produktion för att ersätta den uteblivna elen (*punkten 3*). Produktionsanläggningen kan också användas vid oplane-
rade elavbrott.

3 § Ett transmissionsnätsföretag ska vara oberoende av företag som bedriver produktion av eller handel med el eller naturgas.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 3 kap. 1 f § ellagen, finns en grundläggande bestämmelse om oberoende för transmissionsnätsföretag i förhållande till produktion av eller handel med el eller naturgas. Ett företag som bedriver sådan produktion eller handel får inte under några omständigheter kunna utöva kontroll över transmissionsnätet. Bestämmelsen har tillkommit med anledning av artikel 9 i elmarknadsdirektivet (se särskilt artikel 9.12).

Vad oberoendet innebär förtydligas i viktiga avseenden i 4–7 §§.

4 § Den som ensam eller tillsammans med någon annan utövar kontroll över ett företag som bedriver produktion av eller handel med el eller naturgas, får inte utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett transmissionsnätsföretag.

Den som ensam eller tillsammans med någon annan utövar kontroll över ett transmissionsnätsföretag, får inte utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett företag som bedriver produktion av eller handel med el eller naturgas.

Den som ensam eller tillsammans med någon annan får utse ledamöter till styrelsen eller motsvarande organ hos ett transmissionsnätsföretag, får inte utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett företag som bedriver produktion av eller handel med el.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 3 kap. 1 g § ellagen, finns bestämmelser genomför kravet på åtskilt ägande enligt artikel 9.1 och 9.2 i elmarknadsdirektivet. Åtskilt ägande innebär i huvudsak att den som äger ett elnät är oberoende av leverans- eller produktionsintressen.

I *första stycket* föreskrivs att den som ensam eller tillsammans med någon annan utövar kontroll över ett företag som bedriver produktion av eller handel med el eller naturgas inte får utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett transmissionsnätsföretag. I *andra stycket* anges att den som ensam eller tillsammans med någon annan utövar kontroll över ett transmissionsnätsföretag

inte får utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett företag som bedriver produktion av eller handel med el eller naturgas. Bestämmelserna i dessa stycken svarar mot artikel 9.1 b i elmarknadsdirektivet.

I *tredje stycket* föreskrivs att den som ensam eller tillsammans med någon annan får utse ledamöter till styrelsen eller motsvarande organ hos ett transmissionsnätsföretag inte får utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett företag som bedriver produktion av eller handel med el. Bestämmelsen svarar mot artikel 9.1 c i elmarknadsdirektivet.

Definitionen av kontroll, som finns i artikel 2.34 i elmarknadsdirektivet, är hämtad från rådets förordning (EG) nr 139/2004 av den 20 januari 2004 om kontroll av företagskoncentrationer (den s.k. koncentrationsförordningen). Uttrycket ska inte förstås på något annat sätt i paragrafen.

När det gäller tolkningen av vad som avses med rättigheter som inte får utövas kan viss ledning hämtas i artikel 9.2 i elmarknadsdirektivet. Där framhålls att dessa i synnerhet ska omfatta rätten att rösta, befogenheten att utse ledamöter till styrelsen, tillsynsorganet eller organ som juridiskt företräder företaget och rätten att inneha ägarmajoriteten.

Paragrafen hindrar inte att exempelvis ett elhandelsföretag är minoritetsägare i ett transmissionsnätsföretag som bedrivs i bolagsform. Elhandelsföretaget är emellertid i ett sådant fall förhindrat att utöva de rättigheter som följer av aktieinnehavet i strid med reglerna om åtskillnad. Ägandet måste alltså vara passivt.

5 § Det som anges i 4 § gäller inte kontroll eller rättighet som utövas av staten genom regeringen.

Det som anges i 4 § första och andra styckena om företag som bedriver produktion av eller handel med el gäller inte en elanvändare som själv producerar eller levererar el eller ensam eller tillsammans med någon annan kontrollerar ett företag som bedriver sådan verksamhet, förutsatt att elanvändaren är nettoförbrukare och värdet av den el som denne säljer till någon annan är obetydligt i förhållande till övrig näringsverksamhet.

Vid tillämpningen av andra stycket ska elanvändaren anses vara nettoförbrukare om den genomsnittliga elförbrukningen är större än produktionen per år räknat. I produktionen ska vid beräkningen ingå den el elanvändaren själv producerar och dennes andel i den el som

produceras av ett företag som elanvändaren kontrollerar ensam eller tillsammans med någon annan.

Av paragrafen, som motsvarar nuvarande 3 kap. 1 h § ellagen, framgår vissa undantag från de krav som ställs upp i 4 §.

Av artikel 9.6 i elmarknadsdirektivet framgår att kravet på åtskilt ägande inte hindrar att staten bedriver såväl transmission som produktion av eller handel med el eller naturgas, förutsatt att verksamheterna inte kontrolleras av samma offentliga organ. I detta sammanhang är inte regeringen att betrakta som ett offentligt organ i direktivets mening. Av *första stycket* framgår att det som sägs i 4 § inte gäller kontroll eller rättigheter som utövas av staten genom regeringen. Det är däremot inte tillåtet för en förvaltningsmyndighet att kontrollera såväl ett transmissionsnätsföretag som ett företag som bedriver produktion av eller handel med el eller naturgas.

Av *andra stycket* framgår att förbudet mot kontroll i 4 § första och andra styckena inte gäller elproducenter eller elhandelsföretag som är nettoförbrukare av el, om värdet av den el som företaget säljer till utomstående är obetydligt i förhållande till den övriga näringsverksamheten.

I *tredje stycket* anges vad som ska gälla för att någon ska anses vara nettoförbrukare vid tillämpningen av andra stycket.

Bestämmelserna i andra och tredje styckena ska ses mot bakgrund av artikel 44.2 andra stycket i elmarknadsdirektivet.

6 § Bestämmelserna i 3 och 4 §§ hindrar inte att ett transmissionsnätsföretag bedriver sådan produktion av el som avses i 2 § andra stycket eller ingår i samma koncern som ett företag som bedriver produktion av el som uteslutande är knuten till driften av transmissionsnätsföretagets ledningsnät.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 3 kap. 1 i § ellagen, finns en bestämmelse om undantag från kraven på åtskilt ägande dels i fråga om sådan elproduktion som ett nätföretag får bedriva i egen regi enligt 2 § andra stycket, dels i fråga om elproduktion som bedrivs av ett dotterföretag och som uteslutande är motiverad av nät-driften.

7 § En styrelseledamot, verkställande direktör, firmatecknare eller annan person med liknande ställning i ett transmissionsnätsföretag får inte samtidigt ha en motsvarande ställning i ett företag som bedriver produktion av eller handel med el med undantag för ett sådant produktionsföretag som avses i 6 §.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 3 kap. 1 j § ellagen, finns ett förbud för personer som företräder transmissionsnätsföretaget att samtidigt ha en motsvarande ställning i ett företag som bedriver produktion av eller handel med el.

Bestämmelsen ska ses mot bakgrund av artikel 9.1 d i elmarknadsdirektivet, där det anges att samma person inte får vara ledamot i styrelsen, tillsynsorganet eller organ som juridiskt företräder företaget för både ett företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet och för en systemansvarig för överföringssystem (transmissionsnätsföretag) eller ett överföringssystem (transmissionsnät). I ett aktiebolag har styrelseledamöterna, den verkställande direktören och andra firmatecknare en sådan ställning. Kravet träffar emellertid även andra legala ställföreträdare. Sålunda har exempelvis generaldirektören i Svenska kraftnät en sådan ställning som avses i paragrafen.

För tydlighetens skull bör påpekas att en person som innehar någon av de tre angivna funktionerna eller en liknande funktion i ett transmissionsnätsföretag inte får ha någon av dessa funktioner i ett företag som bedriver produktion av eller handel med el.

När det gäller distributionsnätsföretag finns en delvis motsvarande bestämmelse i 12 § andra stycket.

8 § Om ett transmissionsnätsföretag ingår i en koncern där en annan del bedriver produktion av eller handel med el, får åtgärder som vidtas av företag i koncernen för att säkerställa att kraven i 3, 4 och 7 §§ är uppfyllda inte innebära att personal eller kommersiellt känsliga uppgifter överförs från transmissionsnätsföretaget till ett företag som bedriver produktion av eller handel med el.

Paragrafen, som motsvarar nuvarande 3 kap. 1 k § ellagen, innehåller en bestämmelse som har tillkommit med anledning av artikel 9.7 i elmarknadsdirektivet.

Åtgärder som vidtas av företag i en koncern, där det bedrivs såväl transmission som produktion av eller handel med el, för att sä-

kerställa åtskilt ägande får inte innebära att personal eller kommersiellt känsliga uppgifter överförs från transmissionsnätsföretaget till ett företag som bedriver produktion av eller handel med el.

Med kommersiellt känsliga uppgifter avses uppgifter i transmissionsverksamheten, vilka inte är allmänt kända och utgör en kommersiell fördel för annan aktör, i synnerhet företag som bedriver produktion av eller handel med el.

Bestämmelsen riktar sig till företagen i den aktuella koncernen och avser de åtgärder företagen vidtar för att säkerställa effektiv åtskillnad. Det rör sig sålunda inte om något förbud mot att personal hos transmissionsnätsföretaget i ett annat sammanhang söker anställning hos ett företag som bedriver produktion av eller handel med el.

Certifiering

9 § I lagen (2011:710) om certifiering av transmissionsnätsföretag för el finns bestämmelser om certifiering av transmissionsnätsföretag.

I paragrafen finns en upplysning om att det finns bestämmelser om certifiering av transmissionsnätsföretag.

I artikel 10 och 11 i elmarknadsdirektivet finns krav på certifiering av transmissionsnätsföretag. Kravet på certifiering enligt artikel 10 i direktivet syftar till att säkerställa att transmissionsnätsföretaget uppfyller kraven i artikel 9 på åtskillnad i förhållande till produktion av eller handel med el. Certifieringen enligt artikel 11, som gäller när det finns en anknytning till tredje land, syftar dessutom till att trygga energiförsörjningen till EU.

Artiklarna 10 och 11 i elmarknadsdirektivet har i Sverige genomförts genom lagen (2011:710) om certifiering av stamnätsföretag för el. I promemorian föreslås att den lagens rubrik ändras på så sätt att "stamnätsföretag" byts ut mot "transmissionsnätsföretag" (avsnitt 26). Av 2 kap. 1 § nämnda lag följer att certifiering är en förutsättning för att bedriva transmission.

Övervakningsplan för samriskföretag

10 § Ett samriskföretag ska upprätta och genomföra en övervakningsplan, om

1. företaget har bildats för att genomföra ett samarbete som syftar till att integrera marknader för el i Norden och Europeiska unionen, och

2. det bland de företag som har bildat samriskföretaget finns nätföretag som ingår i samma koncern som företag som, utan att vara produktionsföretag som avses i 6 §, bedriver produktion av eller handel med el.

Av övervakningsplanen ska det framgå vilka åtgärder som samriskföretaget ska vidta för att förhindra diskriminerande och konkurrensbegränsande beteende gentemot övriga aktörer på elmarknaden. I planen ska särskilt anges de särskilda skyldigheter som företagens anställda har för att förhindra detta.

Övervakningsplanen ska godkännas av byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter. Planen ska ges in till byrån för prövning av sådant godkännande.

I paragrafen, som överensstämmer med nuvarande 3 kap. 17 b § ellagen, finns bestämmelser som ska ses mot bakgrund av artikel 6 i elmarknadsdirektivet. Artikeln innehåller föreskrifter om främjande av regionalt samarbete i syfte att integrera medlemsstaternas inhemska marknader på en eller flera regionala nivåer, som ett första steg mot skapandet av en helt liberaliserad inre marknad.

I artikel 6.4 finns krav som gäller ett samriskföretag ("joint undertaking") som har inrättats i syfte att genomföra samarbetet. Om vertikalt integrerade systemansvariga för överföringssystemen deltar i ett sådant samriskföretag ska detta upprätta och genomföra en övervakningsplan med åtgärder som ska vidtas för att förhindra diskriminerande och konkurrensbegränsande beteende. I Sverige får den systemansvarige för överföringssystemet (transmissionsnätsföretaget) inte vara vertikalt integrerad (2–6 §§). Det kan dock komma i fråga att ett i Sverige inrättat samriskföretag har ett vertikalt integrerat utländskt nätföretag som delägare.

Kravet att upprätta en övervakningsplan framgår av *första stycket* i paragrafen. I *andra stycket* finns bestämmelser om planens innehåll.

Enligt *tredje stycket* ska övervakningsplanen godkännas av ACER.

Distribution

Avgränsning av distribution

11 § Ett distributionsnätsföretag får inte bedriva produktion av eller handel med el.

Ett distributionsnätsföretag får trots första stycket bedriva produktion av el, om produktionen

1. uteslutande är avsedd att täcka nätförluster,
2. sker tillfälligt för att stabilisera nätet i situationer då driftsäkerheten påverkas eller riskerar att påverkas av mycket hög belastning eller allvarliga störningar, eller
3. sker tillfälligt för att ersätta utebliven el vid elavbrott.

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 1 a § ellagen i de delar som gäller distributionsnätsföretag.

Av huvudregeln i *första stycket* följer att distribution inte får bedrivas tillsammans med produktion av eller handel med el i samma juridiska person. Åtskillnaden mellan nätverksamhet å ena sidan och produktion av eller handel med el å den andra infördes genom 1995 års elmarknadsreform (prop. 1993/94:162). Bestämmelsen ska även ses mot bakgrund av artikel 26.1 i elmarknadsdirektivet.

För kommuner innebär första stycket, eftersom hela kommunen är en juridisk person, att kommunen inte kan bedriva både nätverksamhet och produktion av eller handel med el i förvaltningsform. Åtminstone en av verksamheterna måste läggas i en annan juridisk person. I praktiken bedrivs verksamheten ofta av ett aktiebolag, som kommunen äger.

I *andra stycket* finns tre undantag från bestämmelserna i första stycket. De överensstämmer med de undantag som gäller för transmissionsnätsföretag enligt 2 § andra stycket.

12 § Ett distributionsnätsföretag som ingår i en koncern vars samlade elnät har minst 100 000 elanvändare ska till sin organisation och sitt beslutsfattande vara åtskilt från företag som bedriver produktion av eller handel med el. Med elanvändare ska därvid förstås den som enligt avtal med distributionsnätsföretaget tar ut el från elnätet i en eller flera uttagpunkter.

I ett distributionsnätsföretag som avses i första stycket får inte en styrelseledamot, verkställande direktör eller firmatecknare samtidigt

vara styrelseledamot, verkställande direktör eller firmatecknare i ett företag som bedriver produktion av eller handel med el.

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 1 b § ellagen.

I *första stycket* anges vilka övergripande krav på åtskillnad som ställs på ett distributionsnätsföretag. Bestämmelsen ska ses mot bakgrund av artikel 26.2 i elmarknadsdirektivet. Ett exempel på vad som kan vara av betydelse för bedömningen av om åtskillnadskravet är uppfyllt är förekomsten av koncerngemensamma funktioner, såsom ekonomi- och personaladministration. Sådana funktioner är inte redan i sig otillbörliga, men det är väsentligt hur de är organiserade. Ett annat relevant förhållande är rörligheten av personer i ledande befattningar inom koncernen.

Förbudet enligt *andra stycket* innebär att en person som innehar någon av de tre angivna funktionerna i distributionsnätsföretaget inte får inneha någon av de angivna funktionerna i ett företag som bedriver produktion av eller handel med el. Förbudet gäller alltså inte bara motsvarande funktion i det andra företaget.

I 13 och 14 §§ finns bestämmelser som preciserar åtskillnadskravet i vissa avseenden.

13 § Ett distributionsnätsföretag som avses i 12 § första stycket får inte bevilja anställda i ledande ställning löner eller andra förmåner som grundar sig på resultatet i de delar av koncernen som bedriver produktion av eller handel med el.

Bestämmelsen i paragrafen, som motsvarar nuvarande 3 kap. 1 c § ellagen, syftar till att säkerställa att anställda i ledande ställning hos distributionsnätsföretaget inte har intresse av att gynna andra företag inom samma koncern vilka bedriver produktion av eller handel med el på den konkurrensutsatta marknaden. Bestämmelsen ska ses mot bakgrund av artikel 26.2 b i elmarknadsdirektivet och utgör en konkretisering av det åtskillnadskrav som ställs upp i 12 §.

Med anställda i ledande ställning avses framför allt den verkställande direktören men även andra personer som ansvarar för ledningen av distributionsnätsföretaget. Ett icke-diskriminerande beslutsförfarande bör säkerställas genom organisatoriska åtgärder avseende de ansvariga beslutsfattarnas oberoende. Detta måste anses vara särskilt viktigt när det gäller personer som har att fatta beslut

om drift, underhåll och utbyggnad av nätet, dvs. i frågor där distributionsnätsföretaget ska ha faktisk beslutanderätt enligt 14 §.

14 § Ett distributionsnätsföretag som avses i 12 § första stycket ska liksom sitt moderföretag se till att nätföretaget har den faktiska beslutanderätten som är självständig i förhållande till övriga delar av koncernen när det gäller de tillgångar som nätföretaget behöver för att trygga drift, underhåll och utbyggnad av nätet.

Distributionsnätsföretagets ägare får trots första stycket ha sådan insyn och utöva sådan styrning som krävs för att säkerställa en rimlig avkastning på de investeringar som gjorts i nätföretaget. Ett moderföretag får dock inte ge instruktioner för den löpande förvaltningen eller för särskilda beslut om byggande eller modernisering av ledningsnät, om inte instruktionerna avser beslut som går utöver de ekonomiska ramar som fastställts av bolagsstämman eller motsvarande organ i ett dotterföretag.

Paragrafen, som motsvarar nuvarande 3 kap. 1 d § ellagen, innehåller bestämmelser som genomför artikel 26.2 c i elmarknadsdirektivet. Bestämmelserna i paragrafen innebär att kravet på åtskillnad inom en koncern som bedriver såväl distribution som produktion av eller handel med el preciseras när det gäller beslutanderätten över tillgångar som används i nätverksamheten.

Av *första stycket* framgår att såväl distributionsnätsföretaget som dess moderföretag måste försäkra sig om att nätföretaget har den faktiska beslutanderätten, som är självständig i förhållande till övriga delar av koncernen, när det gäller de tillgångar som nätföretaget behöver för att trygga drift, underhåll och utbyggnad av nätet. Detta kan ske genom att företaget ser till att självt äga de aktuella tillgångarna och förfoga över dem utan att behöva ta otillbörlig hänsyn till andra företag i koncernen. Det finns emellertid utrymme för att driva nätverksamheten med utrustning som företaget innehar med nyttjanderätt. Nätföretaget måste i så fall se till att exempelvis ett leasingavtal är så utformat att kravet på faktisk beslutanderätt tillgodoses. Moderföretaget får inte undanhålla rådgighet över resurser i syfte att på det sättet utöva kontroll över nätverksamheten.

Med faktisk beslutanderätt åsyftas bl.a. att de relevanta besluten ska fattas inom distributionsnätsföretaget. Det är inte förenligt med kravet på sådan beslutanderätt att de enskilda besluten kräver

formellt eller informellt godkännande från andra delar av koncernen. Med faktisk beslutanderätt när det gäller de tillgångar som behövs för att trygga drift, underhåll och utbyggnad av distributionsnätet bör inte förstås ett krav på fullständig rådighet över alla tillgångar som kommer till användning i nätverksamheten. Vad som åsyftas är i stället att distributionsnätsföretaget ska ha faktisk beslutanderätt i fråga om de tillgångar som företaget behöver för att trygga verksamheten. När det gäller upphandlade tjänster innebär detta att företaget måste ha medel att betala entreprenören.

Av *andra stycket första meningen* framgår att bestämmelserna i första stycket inte hindrar att nätföretagets ägare har sådan insyn och utövar sådan styrning som krävs för att säkerställa en rimlig avkastning på de investeringar som gjorts i företaget. Bestämmelsen svarar mot vad som anges i artikel 26.2 c andra meningen i elmarknadsdirektivet. Det ska framför allt vara möjligt för moderföretaget att genom bolagsstämman eller motsvarande organ bestämma ekonomiska ramar för dotterföretagets verksamhet.

I *andra stycket andra meningen* finns en bestämmelse som anger vissa gränser för moderföretagets möjligheter att utöva styrning. Den ska ses mot bakgrund av i artikel 26.2 c fjärde meningen i elmarknadsdirektivet. Ett moderföretags övervakning får inte innebära att det ger instruktioner för den löpande förvaltningen eller för särskilda beslut om byggande eller modernisering av ledningsnät, om inte instruktionerna avser beslut som går utöver de ekonomiska ramar som fastställts av bolagsstämman eller motsvarande organ i ett dotterföretag. Instruktioner till ett dotterföretag lämnas främst genom beslut av bolagsstämman. Att ett moderföretag inte får lämna instruktioner i vissa frågor innebär att företaget är helt förhindrat att vid stämman rösta för ett förslag som innehåller sådana instruktioner, även om förslaget skulle ha lagts fram av en annan aktieägare. De ekonomiska ramarna kan liknas vid en budget och innehålla sådant som krav på avkastning och skuldsättningsnivåer.

Det bör betonas att bestämmelserna i andra stycket endast syftar till att avgränsa området för distributionsnätsföretagets faktiska beslutanderätt. Vad som avses är sålunda situationer där den faktiska beslutanderätten inte ska utgöra ett hinder för att ett moderföretag utövar de rättigheter som följer av det associationsrättsliga

regelverket. Det som sägs i andra stycket ger inte taget för sig en ägare några förvaltningsrättigheter.

När det gäller begreppen moderföretag och dotterföretag kan ledning hämtas i 1 kap. 11 och 12 §§ aktiebolagslagen (2005:551). Ett moderföretag kan vara ett moderbolag enligt den aktiebolagsrättsliga lagstiftningen men även en annan juridisk person.

Övervakningsplan för distributionsnätsföretag

15 § Ett distributionsnätsföretag som ingår i samma koncern som ett företag som bedriver produktion av eller handel med el ska upprätta en övervakningsplan och se till att planen följs.

Av övervakningsplanen ska det framgå vilka åtgärder som ska vidtas för att motverka diskriminerande beteende gentemot övriga aktörer på elmarknaden. I planen ska särskilt anges de särskilda skyldigheter som de anställda har för att detta mål ska uppnås.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 3 kap. 17 § ellagen, finns bestämmelser om skyldighet för vissa distributionsnätsföretag att upprätta en övervakningsplan. Bestämmelserna om övervakningsplan ska ses mot bakgrund av artikel 26.2 d i elmarknadsdirektivet.

Som anges i *första stycket* avser kravet på övervakningsplan distributionsnätsföretag som ingår i samma koncern som företag som bedriver produktion av eller handel med el.

I *andra stycket* finns bestämmelser om övervakningsplanens innehåll. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om övervakningsplanens innehåll. Motsvarande föreskrifter finns i dag i Energimarknadsinspektionens föreskrifter och allmänna råd om övervakningsplan enligt ellagen (EIFS 2013:5).

16 § Ett distributionsnätsföretag som är skyldigt att upprätta en övervakningsplan enligt 15 § ska utse en övervakningsansvarig, som självständigt ska bevaka att planen upprättas och följs. Distributionsnätsföretaget ska se till att den övervakningsansvarige har de befogenheter och tillgång till den information som krävs för att utföra uppdraget.

Den övervakningsansvarige ska årligen upprätta en rapport över de åtgärder som vidtagits enligt övervakningsplanen och ge in rapporten till nätmyndigheten. Distributionsnätsföretaget ska offentliggöra rapporten.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 3 kap. 17 a § ellagen, finns bestämmelser om en särskild övervakningsansvarig, som ska ha i uppdrag att bevaka att den övervakningsplan som ska finnas enligt 15 § upprättas och följs.

Av *första stycket* framgår till en början att det är distributionsnätetsföretaget som ska utse en övervakningsansvarig. Det finns inget hinder mot att företaget utser någon av sina anställda. Den övervakningsansvarige ska emellertid kunna utföra sitt uppdrag helt självständigt. Den person som utses bör mot denna bakgrund vara erfaren och ha god integritet och goda kunskaper inom området. Kravet på oberoende kommer även till uttryck i att distributionsnätetsföretaget ska se till att den övervakningsansvarige har de befogenheter och tillgång till den information som krävs för att utföra uppdraget.

Enligt *andra stycket* åligger det den övervakningsansvarige att årligen upprätta en rapport, som ska offentliggöras, över de åtgärder som vidtagits enligt övervakningsplanen och ge in rapporten till nätmyndigheten (Energimarknadsinspektionen).

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om utseende av övervakningsansvarig och dennes uppgifter samt om offentliggörandet av den årliga rapporten. Sådana föreskrifter kan avse bl.a. krav att den övervakningsansvarige ska påpeka brister i hanteringen av övervakningsplanen för nätföretaget och lämna uppgifter till Energimarknadsinspektionen. I dag finns bestämmelser om offentliggörandet av den årliga rapporten och den övervakningsansvariges uppgifter i Energimarknadsinspektionens föreskrifter och allmänna råd om övervakningsplan enligt ellagen (EIFS 2013:5).

Kommunikation med elanvändare och allmänheten

17 § Om ett distributionsnätetsföretag och ett företag som bedriver produktion av eller handel med el ingår i samma koncern, ska företagen när de vänder sig till enskilda elanvändare eller allmänheten ange sin identitet på ett sådant sätt att det tydligt framgår vilken verksamhet företaget bedriver.

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 23 § ellagen.

Ett distributionsnätsföretag, som ingår i en koncern tillsammans med företag som bedriver produktion av eller handel med el, ska inte kunna dra fördel av den vertikala integrationen för att snedvrída konkurrensen. I artikel 26.3 i elmarknadsdirektivet stadgas mot denna bakgrund att vertikalt integrerade nätföretag inte får ge upphov till förvirring i fråga om den separata identitet som leverandsdelen av det vertikalt integrerade företaget har.

Av paragrafen följer att om ett distributionsnätsföretag och ett företag som bedriver produktion av eller handel med el ingår i samma koncern, ska såväl nätföretaget som elhandelsföretaget ange sin identitet på ett sådant sätt att det tydligt framgår vilken verksamhet företaget bedriver. Kravet gäller när företagen vänder sig till elanvändare och till allmänheten. Sålunda omfattas fakturor, information som bifogas fakturor, webbplatser, alla former av reklam och s.k. varumärkesprofilering.

Bestämmelsen hindrar inte att företag i samma koncern använder sig av ett gemensamt kännetecken. Företagen måste emellertid ange sin identitet på ett sätt som inte leder till oklarhet i frågan om företaget bedriver nätverksamhet eller elhandel. Ett lämpligt sätt att göra detta är att det i anslutning till den benämning under vilken företaget driver sin verksamhet (firman) tydligt anges om det är nätföretaget eller elhandelsföretaget som är avsändare.

Undantag i vissa fall

18 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från kraven i 15–17 §§ i fråga om distributionsnätsföretag vars ledningar i huvudsak matar in el från anläggningar för produktion av förnybar el. En sådan föreskrift får dock inte gälla distributionsnätsföretag som avses i 12 § första stycket.

Enligt paragrafen, som delvis motsvarar nuvarande 3 kap. 19 § ellagen, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om undantag från kraven i 15–17 §§, om distributionsnätsföretagets ledningar i huvudsak matar in el från anläggningar för produktion av förnybar el. Med förnybar el avses här detsamma som i lagen (2011:1200) om elcertifikat. Till skillnad från den nuvarande bestämmelsen gäller möjligheten att meddela

föreskrifter om undantag även kraven i fråga om kommunikation med elanvändare och allmänheten.

Undantag bör främst komma i fråga när det gäller distributionsnätsföretag som ingår i en koncern vars nätverksamhet är av underordnad betydelse i förhållande till produktionen av eller handeln med el.

Av paragrafens *andra mening* följer att föreskrifter om undantag inte får avse distributionsnätsföretag som ingår i en koncern vars samlade elnät har minst 100 000 elanvändare (jfr artikel 26.4 i elmarknadsdirektivet).

19 § Nätmyndigheten ska i det enskilda fallet, på ansökan av ett företag som bedriver eller avser att bedriva distribution, meddela ett bindande besked i frågan om företaget omfattas av föreskrifter om undantag enligt 18 §.

Ett bindande besked får förenas med villkor. Dessa ska framgå av beskedet.

Enligt *första stycket*, som motsvarar nuvarande 3 kap. 21 § ellagen, ska Energimarknadsinspektionen efter ansökan meddela ett bindande besked om huruvida ett företag i det enskilda fallet omfattas av föreskrifter om undantag från skyldigheterna i 15–17 §§. Ett sådant besked kan meddelas på ansökan av såväl ett företag som bedriver distribution som ett företag som avser att bedriva sådan verksamhet.

Andra stycket motsvarar delvis nuvarande 3 kap. 22 § ellagen. Ett besked enligt första stycket ska gälla endast så länge de förutsättningar som lagts till grund för Energimarknadsinspektionens bedömning är oförändrade. Av beskedet ska framgå vilka dessa förutsättningar är. Det är viktigt att Energimarknadsinspektionen i varje enskilt fall lämnar tydliga uppgifter om de villkor som ska gälla för beskedet.

El som används i nätverksamheten

20 § Ett nätföretag får inte ställa upp villkor som utesluter elproducenter från att tillhandahålla el som är avsedd att täcka nätförluster eller behövs för driften av ledningsnätet med hänvisning endast till kraftslag.

Nätföretaget ska anskaffa den el som är avsedd för sådana ändamål som anges i första stycket på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 16 § ellagen. Den ska ses mot bakgrund av dels artiklarna 15.6 och 25.5 i elmarknadsdirektivet, dels artikel 15.6 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU av den 25 oktober 2012 om energieffektivitet, om ändring av direktiven 2009/125/EG och 2010/30/EU och om upphävande av direktiven 2004/8/EG och 2006/32/EG (energieffektiveringsdirektivet).

Ett nätföretag får inte bedriva handel med el (2 § första stycket och 11 § första stycket). Det är dock tillåtet för företaget att köpa el som är avsedd att täcka nätförluster eller behövs för driften av ledningsnätet.

I *första stycket* anges att ett nätföretag inte får ställa upp villkor som utesluter elproducenter från att tillhandahålla el som är avsedd att täcka nätförluster eller behövs för driften av ledningsnätet med hänvisning endast till kraftslag. Bestämmelsen innebär att nätföretaget inte får missgynna någon elproducent med hänvisning endast till det sätt på vilket elen producerats.

Nätföretaget är dock inte förhindrat att ställa upp krav som behövs med hänsyn till driftsäkerheten. Förutsättningarna för olika kraftslag att tillhandahålla drifttjänster kan variera med hänsyn till de tekniska förutsättningarna, t.ex. den tid som behövs för att aktivera anläggningen eller i vilken utsträckning elproduktionen går att planera i förväg.

Av *andra stycket* framgår att ett nätföretag ska anskaffa den el som är avsedd att täcka nätförluster eller behövs för driften av ledningsnätet på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

Kravet på öppenhet betyder att nätföretaget måste vända sig till marknaden vid inköp av el. Några regler om hur detta ska gå till ges inte, men bestämmelsen innebär att företaget inte får träffa avtal under hand med någon elsäljare utan att först genom kontakter på marknaden ha tillkännagivit sin avsikt att inköpa el. Något krav på upphandling i formell mening finns inte.

Att anskaffandet måste ske på ett icke-diskriminerande sätt innebär att anbuden måste bedömas på samma sätt och att ingen diskriminerande åtskillnad alltså får ske.

Kravet på att anskaffandet av elen ska ske på ett marknadsorienterat sätt innebär att nätföretaget måste undersöka vilka ekonomiska villkor som kan erhållas på marknaden och sedan träffa avtal utifrån rationella överväganden beträffande pris och övriga villkor.

Efterfrågefleksibilitet

21 § Ett nätföretag får inte ställa upp tekniska krav eller andra villkor som försvårar tillhandahållandet av tjänster i form av ändrad elförbrukning, om inte villkoret är motiverat med hänsyn till en säker, tillförlitlig och effektiv drift av ledningsnätet.

Av paragrafen, som motsvarar nuvarande 3 kap. 16 a § första stycket ellagen, följer att ett nätföretag inte får ställa upp villkor som försvårar tillhandahållandet av efterfrågefleksibilitet, om inte villkoret är motiverat med hänsyn till en säker, tillförlitlig och effektiv drift av ledningsnätet. Bestämmelsen har sin bakgrund i det som föreskrivs i artikel 15.8 andra stycket i energieffektiviseringsdirektivet.

Efterfrågefleksibilitet innebär att en slutförbrukare ändrar sin elanvändning till följd av marknadssignaler eller mot särskild ersättning. Marknadssignaler kan utgöras exempelvis av förändringar i elpriset över tiden. En slutförbrukare kan vidare åta sig att minska sin elförbrukning mot ersättning, antingen ensam eller genom en aggregator. Med aggregator avses i energieffektiviseringsdirektivet en tjänsteleverantör på efterfrågesidan som lägger samman kortvariga användarlaster för att sälja eller auktionera ut dem på organiserade energimarknader (artikel 2.45). Paragrafen gäller både när en tjänsteleverantör gör ett åtagande avseende sin egen förbrukning och när leverantören är mellanhand för ett kollektiv av elförbrukare.

Ett nätföretags upphandling av efterfrågefleksibilitet för egen räkning faller som utgångspunkt inom området för lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna (LUF). Bestämmelserna i paragrafen tar dock inte sikte på rena upphandlingssituationer utan på samtliga åtgärder inom ramen för nät-

driften med betydelse för möjligheterna att tillhandahålla efterfrågeflexibilitet.

22 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka tekniska villkor som får ställas upp av nätföretagen när det gäller sådana tjänster som avses i 21 §.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 3 kap. 16 a andra stycket ellagen, finns ett bemyndigande till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vilka tekniska villkor som får ställas upp av nätföretagen när det gäller efterfrågeflexibilitet.

Ersättning vid inmatning av el

23 § Innehavare av en produktionsanläggning har rätt till ersättning av det nätföretag till vars ledningsnät anläggningen är ansluten.

Ersättningen ska motsvara

1. värdet av den minskning av energiförluster som inmatning av el från anläggningen medför i nätföretagets ledningsnät, och
2. värdet av den reduktion av nätföretagets avgifter för att ha sitt ledningsnät anslutet till ett annat nätföretags ledningsnät som blir möjlig genom att anläggningen är ansluten till ledningsnätet.

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 15 § första stycket ellagen.

I paragrafen behandlas elproducenters rätt att få ersättning vid inmatning av el från det nätföretag till vars ledningsnät elproduktionsanläggningen är ansluten. Ersättningen ska motsvara dels värdet av den minskning av energiförluster som inmatning från anläggningen medför i det aktuella ledningsnätet, dels värdet av den reduktion av nätföretagets avgifter för att ha sitt ledningsnät anslutet till ett annat företags elnät som blir möjlig genom att anläggningen är ansluten till ledningsnätet.

I *första stycket* finns själva huvudregeln om elproducentens rätt till ersättning av nätföretaget för att produktionsanläggningen är ansluten till nätföretagets ledningsnät.

I *andra stycket* behandlas vad ersättningen ska avse. Inmatningen medför en minskning av energiförlusterna i det ledningsnät till vilket anläggningen är ansluten. Värdet av denna minskning ska ingå i ersättningen, vilket anges under *första punkten*. Beräkningen

av detta värde görs genom en bedömning av hur mycket förlusterna i ledningsnätet minskar på grund av inmatningen i förhållande till om anläggningen inte hade funnits. Den omständigheten att anläggningen är ansluten till ledningsnätet medför dessutom att nätföretaget oftast kan minska sin kostnad för att ha sitt ledningsnät anslutet till överliggande nät. Nätföretaget behöver då t.ex. inte abonnera på lika hög effekt som om anläggningen inte hade varit ansluten, och nätföretagets avgifter under högbelastningsperioder kan då också bli lägre. Värdet av denna reduktion ska också ingå i ersättningen till elproducenten, vilket framgår av *andra punkten*.

24 § Regeringen får meddela föreskrifter om beräkningen av ersättningen enligt 23 §.

Enligt paragrafen, som motsvarar nuvarande 3 kap. 15 § andra stycket ellagen, får regeringen meddela föreskrifter om beräkningen av elproducenters ersättning vid inmatning av el. Med stöd av bemyndigandet i ellagen har regeringen meddelat föreskrifter i 19 § elförordningen.

Prövning av tvister

25 § Tvister om rätt till ersättning för inmatad el enligt 23 § och ersättningens storlek tas upp av nätmyndigheten.

En tvist ska inte prövas om ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten senare än två år efter det att nätföretaget sänt ett skriftligt ställningstagande till berörd part under dennes senaste kända adress.

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 15 § tredje stycket ellagen men har en delvis annan utformning.

Tvister om elproducentens rätt till ersättning från nätföretaget för inmatad el ska enligt *första stycket* tas upp av Energimarknadsinspektionen. Det anges att tvisterna "tas upp" av nätmyndigheten för att tydliggöra hur bestämmelsen förhåller sig till 10 kap. 17 § rättegångsbalken. Övervägandena finns i avsnitt 22.4.

Enligt 10 kap. 17 § första stycket 1 rättegångsbalken är allmän domstol inte behörig att ta upp tvister som ska tas upp av annan myndighet än domstol. Energimarknadsinspektionens behörighet

enligt paragrafen gäller dock endast frågor om själva rätten till ersättning för inmatad el och hur stor ersättningen ska vara med tillämpning av bestämmelserna i 23 § och föreskrifter som ansluter till paragrafen. Utanför behörigheten faller exempelvis att pröva en fastställelseetalan om hur ett avtal om ersättning ska tolkas. Energi marknadsinspektionens beslut är vidare inte verkställbart. Om ett nätföretag vägrar betala ut ersättning får elproducenten vända sig till allmän domstol för att få en exekutionstitel.

I *andra stycket* finns en bestämmelse om en tidsfrist för en prövning enligt första stycket.

Energi marknadsinspektionen behöver inte göra någon prövning ex officio om tiden för ansökan har gått ut. Endast om det visas att tiden gått ut ska ansökan avvisas. Det torde endast vara i nätföretagets intresse att en ansökan avvisas efter utgången av tidsfristen. Därför är det i praktiken också nätföretaget som har bevisbördan, vilken det kan uppfylla genom att visa när det skickade sitt slutliga ställningstagande.

5 kap. Redovisning av nätverksamhet

Redovisning

Åtskild redovisning av nätverksamhet

1 § Nätverksamhet ska ekonomiskt redovisas skilt från annan verksamhet. Därvid ska transmission redovisas skilt från annan nätverksamhet.

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 2 § ellagen.

Nätverksamhet bedrivs i aktiebolag, ekonomiska föreningar samt statliga och kommunala verk. Sedvanliga regler om redovisning av verksamheten gäller också för nätföretag. Viktigast i detta hänseende är bokföringslagen (1999:1078) och årsredovisningslagen (1995:1554).

Juridiska personer, däribland aktiebolag och ekonomiska föreningar, är, med vissa undantag som i det här sammanhanget saknar betydelse, bokföringsskyldiga enligt bokföringslagen (2 kap. 1 §). Kommuner är däremot inte bokföringsskyldiga enligt bokföringslagen (2 kap. 5 §). Föreskrifter om kommuners bokföringsskyldig-

het finns i 8 kap. kommunallagen (1991:900) och i 2 kap. lagen (1997:614) om kommunal redovisning.

Aktiebolag och ekonomiska föreningar är skyldiga att upprätta och offentliggöra en årsredovisning enligt årsredovisningslagen (1 kap. 1 § årsredovisningslagen och 6 kap. 1 § bokföringslagen). Föreskrifter om kommuners skyldighet att upprätta årsredovisning finns i 8 kap. kommunallagen och 3–8 kap. lagen om kommunal redovisning.

När det gäller statliga affärsverk finns bestämmelser om årsredovisning i förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Det som stadgas i paragrafen gäller alltså utöver nämnda föreskrifter.

Första meningen överensstämmer med nuvarande 3 kap. 2 § el-lagen.

Bestämmelsen i *andra meningen* är däremot ny och ska ses mot bakgrund av artikel 31.3 i elmarknadsdirektivet, där det stadgas bl.a. att elföretag i sin interna bokföring ska särredovisa transmissions- och distributionsverksamheten var för sig så som de skulle behöva göra om verksamheterna bedrevs av separata företag, för att undvika diskriminering, korssubventionering och snedvridning av konkurrensen. Övervägandena finns i avsnitt 10.

Redovisning av nätkoncession för område

2 § Redovisning av nätverksamhet som grundas på nätkoncession för område ska avse varje område för sig.

Nätmyndigheten ska dock besluta att ett distributionsnätsföretags samtliga områden som ligger geografiskt nära varandra ska redovisas samlat, om inte områdena sammantagna utgör en för nätverksamhet olämplig enhet.

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 3 § första stycket ellagen.

Bestämmelsen reglerar redovisning av nätverksamhet som bedrivs med stöd av nätkoncession för område. Huvudregeln, som ges i *första stycket*, är att varje koncessionsområde ska redovisas för sig.

Nätmyndigheten (Energimarknadsinspektionen) ska dock enligt *andra stycket* besluta att ett distributionsnätsföretags samtliga

områden som ligger geografiskt nära varandra ska redovisas samlat, om inte områdena sammantagna utgör en för nätverksamhet olämplig enhet.

För att Energimarknadsinspektionen ska besluta om undantag från huvudregeln måste två kriterier vara uppfyllda. Det första kriteriet är att de berörda koncessionsområdena ligger geografiskt nära varandra. Detta innebär inte att de måste gränsa direkt till varandra. Å andra sidan ska samlad redovisning inte ske för alla områden som ett distributionsnätsföretag har men som ligger i helt skilda delar av landet och som skulle leda till en total utjämning av nätkundernas avgifter. Det ankommer på Energimarknadsinspektionen att i varje enskilt fall bedöma när kriteriet kan anses uppfyllt.

Vidare anges att skyldigheten att samredovisa områden inte gäller om de berörda områdena utgör en för nätverksamhet olämplig enhet. Endast områden som utgör en olämplig enhet är undantagna från kravet på samredovisning. Innebörden av begreppen lämplig respektive olämplig enhet är att områdena sammantagna innefattar respektive inte innefattar en lämplig kombination av glesbygds- och tätortsområden. Därutöver bör man i begreppet olämplig enhet kunna tolka in områden där samredovisning kan leda till dels mycket drastiska avgiftshöjningar i ett eller flera av de berörda områdena, dels en olämplig balans mellan olika typer av kunder.

Syftet med samlad redovisning av områden är inte primärt själva samredovisningen utan möjligheten till utjämning av avgifterna mellan de berörda områdena. Därför föreskrivs i 6 kap. 17 § att en enhetlig avgift för överföring av el ska tillämpas i dessa områden.

3 § Nätmyndigheten ska fatta beslut i frågan om koncessionsområden ska omfattas av samlad redovisning enligt 2 § andra stycket när det finns ett beslut, som har fått laga kraft, om

1. meddelande av en nätkoncession enligt 2 kap. 1 §,
2. ändring av gränserna för en nätkoncession för område enligt 2 kap. 20 §,
3. tillstånd till överlåtelse av en nätkoncession enligt 2 kap. 37 §, eller
4. återkallelse av en nätkoncession enligt 2 kap. 43 §.

Nätmyndigheten får fatta ett beslut i frågan om samlad redovisning även i andra fall, om det är motiverat med hänsyn till ändrade förhållanden.

I ett beslut om samlad redovisning eller ändring av sådana beslut ska det anges när den samlade redovisningen ska påbörjas eller upphöra.

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 3 § andra och tredje styckena ellagen.

I paragrafen regleras när Energimarknadsinspektionen ska fatta beslut i frågan om samlad redovisning enligt 2 §. Huvudregeln i *första stycket* innebär att sådana beslut ska fattas när det finns ett beslut i vissa typer av ärenden som anges i lagtexten. De angivna typerna av ärenden är sådana som kan innebära förändringar när det gäller distributionsnätsföretagets nätkoncessioner för område. När Energimarknadsinspektionen fattar ett beslut om samlad redovisning måste beslutet avse samtliga områden som redovisas eller kan komma att redovisas samlat med det område som det grundläggande beslutet avser.

Energimarknadsinspektionen ska meddela ett särskilt beslut om den framtida redovisningen efter det att ett sådant grundläggande beslut som anges i första stycket har fått laga kraft.

I *andra stycket* ges Energimarknadsinspektionen möjlighet att meddela ett nytt beslut om samlad redovisning utan samband med ett sådant grundläggande beslut som nämns i första stycket. Ett sådant beslut får meddelas när ändrade förhållanden föranleder det.

I *tredje stycket* föreskrivs att det i beslut om samlad redovisning eller om ändring av sådana beslut alltid ska anges från vilket datum den samlade redovisningen ska påbörjas eller upphöra. Lämpligaste datum torde i allmänhet vara då distributionsnätsföretaget påbörjar ett nytt räkenskapsår. I vissa situationer är dock detta inte möjligt, t.ex. då ett koncessionsområde överläts till en ny innehavare.

Redovisning av nätkoncession för linje

4 § Nätkoncession för linje ska redovisas skilt från nätkoncession för område.

Redovisningen av nätkoncession för område ska dock även innefatta nätkoncession för linje, om nätkoncessionen för linje avser en ledning som organisatoriskt, tekniskt och funktionellt ingår i ett nät

som innehas med stöd av nätkoncession för område och helt eller delvis är belägen inom koncessionsområdet.

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 3 a § ellagen.

Ett distributionsnätsföretags verksamhet kan inbegripa såväl nätkoncession för område som nätkoncession för linje. Enligt *första stycket* ska nätkoncession för linje redovisas skilt från nätkoncession för område.

I *andra stycket* anges att redovisning av nätkoncession för område även ska innefatta nätkoncession för linje om nätkoncessionen för linje avser en ledning som organisatoriskt, tekniskt och funktionellt ingår i ett nät som innehas med stöd av nätkoncession för område och helt eller delvis är belägen inom koncessionsområdet. Samlad redovisning ska sålunda ske även i de fall där den ledning som omfattas av nätkoncession för linje delvis sträcker sig utanför området, under förutsättning att ledningen har lokalnätsfunktion. Den del av ledningen som sträcker sig utanför området kan i dessa fall även ha enstaka anslutna kunder.

Avgifter för överföring av el för nätkoncessioner som redovisas samlat

5 § I 6 kap. 17 § finns bestämmelser om avgifter för överföring av el för nätkoncessioner som redovisas samlat.

I paragrafen finns en upplysning om bestämmelserna i 6 kap. 17 §, som reglerar utformningen av överföringsavgifterna för nätkoncessioner som redovisas samlat.

Ytterligare föreskrifter om redovisning

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela

1. ytterligare föreskrifter om redovisning av nätverksamhet, och
2. föreskrifter om skyldighet att ge in redovisningshandlingar till nätmyndigheten.

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 4 § ellagen. Med stöd av motsvarande bemyndiganden har regeringen meddelat föreskrifter i

förordningen (1995:1145) om redovisning av nätverksamhet (redovisningsförordningen).

Revision

7 § Revisor hos nätföretag ska göra en särskild granskning av redovisningen av nätverksamheten.

Revisorn ska årligen i ett särskilt intyg avge ett utlåtande i frågan om redovisningen av nätverksamheten skett enligt gällande bestämmelser. Intyget ska av företaget ges in till nätmyndigheten.

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 5 § första och andra styckena ellagen.

I *första stycket* anges att revisorn hos den som bedriver nätverksamhet ska göra en särskild granskning av redovisningen av nätverksamheten. Bestämmelsen har betydelse framför allt i företag som bedriver även annan verksamhet än nätverksamhet. I sådana företag ska revisorn utföra sedvanlig granskning av verksamheten i dess helhet, men därutöver ska den, enligt detta stycke, granska redovisningen av nätverksamheten.

Enligt *andra stycket* ska revisorn upprätta ett särskilt intyg som ska innehålla ett utlåtande i frågan om redovisningen av nätverksamheten har upprättats enligt gällande bestämmelser. Detta intyg ska årligen ges in till nätmyndigheten som på grundval av intyget kan vidta åtgärder mot ett nätföretag som inte uppfyllt kraven på redovisning av nätverksamheten.

8 § Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om revision av nätverksamhet.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 3 kap. 5 § tredje stycket ellagen, finns ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om revision av nätverksamhet. Med stöd av motsvarande bemyndigande har regeringen meddelat sådana föreskrifter i redovisningsförordningen.

Förseningsavgift

9 § Om ett nätföretag inte inom föreskriven tid lämnar in de handlingar som krävs enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 6 § 2, ska företaget betala förseningsavgift till staten enligt 10 §. Det samma gäller om ett nätföretag inte lämnar in ett revisorsintyg enligt 7 § andra stycket.

Beslut om förseningsavgift meddelas av nätmyndigheten.

Paragrafen motsvarar nuvarande 12 kap. 7 § ellagen.

Föreskrifterna i 9–15 §§ motsvarar nuvarande 12 kap. 7–13 §§ ellagen och har utformats efter mönster från föreskrifterna i 8 kap. 5–11 §§ årsredovisningslagen (1995:1554). Kommentarer till dessa bestämmelser finns i propositionen Års- och koncernredovisning (prop. 1995/96:10) Del II s. 262 ff.

Medan föreskrifterna i årsredovisningslagen endast gäller aktiebolag är föreskrifterna i dessa bestämmelser tillämpliga på alla företag som bedriver nätverksamhet, oavsett företagsform.

10 § Ett nätföretag ska betala en förseningsavgift om de handlingar som anges i 9 § inte har kommit in till nätmyndigheten inom sju månader från räkenskapsårets utgång. Om företaget har beslutat om fortsatt bolagsstämma enligt 7 kap. 14 § andra stycket aktiebolagslagen (2005:551) eller om fortsatt föreningsstämma enligt 7 kap. 4 § tredje stycket lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar, ska dock företaget betala förseningsavgift först om handlingarna inte har kommit in inom nio månader från räkenskapsårets utgång. Avgiften ska uppgå till 10 000 kr.

Om de handlingar som anges i 9 § inte har kommit in inom två månader från det att underrättelse avsändes till företaget om ett beslut om förseningsavgift enligt första stycket, ska företaget betala en ny förseningsavgift. Den nya avgiften ska uppgå till 10 000 kr.

Om de handlingar som anges i 9 § inte har kommit in inom två månader från det att underrättelse avsändes till företaget om ett beslut om förseningsavgift enligt andra stycket, ska företaget betala en ny förseningsavgift. Den nya avgiften ska uppgå till 20 000 kr.

Paragrafen motsvarar nuvarande 12 kap. 8 § ellagen.

Föreskrifterna i *första stycket* avviker något från motsvarande föreskrifter i årsredovisningslagen.

I motsvarande bestämmelse i årsredovisningslagen föreskrivs att aktiebolaget ska betala förseningsavgift först om handlingarna inte

har kommit in inom nio månader i stället för sju månader från räkenskapsårets utgång om aktiebolaget har gjort anmälan till registreringsmyndigheten enligt 7 kap. 14 § tredje stycket aktiebolagslagen (2005:551) om fortsatt bolagsstämma. Registreringsmyndigheten är Bolagsverket, som också beslutar om förseningsavgift. När frågan om beslut om förseningsavgift blir aktuell har alltså Bolagsverket kännedom om huruvida ett aktiebolag har fattat beslut om fortsatt bolagsstämma eller inte.

När det gäller förseningsavgift enligt den nu aktuella bestämmelsen är dock situationen annorlunda, eftersom någon anmälningskyldighet gentemot Energimarknadsinspektionen vad gäller fortsatt bolagsstämma eller föreningsstämma inte föreligger. Energimarknadsinspektionen har alltså inte motsvarande kännedom som Bolagsverket när frågan om beslut om förseningsavgift blir aktuell. Därför har föreskriften fått den aktuella utformningen.

Detta innebär att Energimarknadsinspektionen måste ta reda på om ett företag har fattat beslut om fortsatt bolagsstämma eller föreningsstämma om myndigheten överväger att fatta beslut om förseningsavgift inom nio månader från räkenskapsårets utgång.

11 § Om registrering har skett av ett beslut om att företaget försatts i konkurs eller trätt i likvidation, får beslut om förseningsavgift inte meddelas.

Paragrafen överensstämmer med nuvarande 12 kap. 9 § ellagen.

12 § Har företaget inom föreskriven tid gett in de handlingar som anges i 9 § men har handlingarna någon brist som lätt kan avhjälpas, får nätmyndigheten meddela beslut om förseningsavgift endast om företaget har underrättats om bristen och fått tillfälle att avhjälpa den men inte gjort det inom den tid som angetts i underrättelsen. En sådan underrättelse får sändas med posten till den postadress som företaget senast har anmält hos nätmyndigheten.

Paragrafen motsvarar nuvarande 12 kap. 10 § ellagen.

13 § En förseningsavgift ska efterskänkas, om underlåtenheten att ge in handlingen framstår som ursäktlig med hänsyn till omständigheter som företaget inte har kunnat råda över. Avgiften ska också efterskänkas om det framstår som uppenbart oskäligt att ta ut den.

Första stycket ska beaktas även om något yrkande om detta inte har framställts, om det föranleds av vad som har förekommit i ärendet.

Paragrafen motsvarar nuvarande 12 kap. 11 § ellagen.

14 § Om en förseningsavgift inte har betalats efter betalningsuppmaning, ska avgiften lämnas för indrivning.

Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske.

Paragrafen motsvarar i huvudsak nuvarande 12 kap. 12 § ellagen.

15 § Regeringen får meddela föreskrifter om att indrivning enligt 14 § inte behöver begäras för ringa belopp.

Paragrafen motsvarar nuvarande 12 kap. 12 § första stycket andra meningen ellagen.

16 § Ett beslut om förseningsavgift får verkställas även om det inte har fått laga kraft.

Om ett företag har rätt att få tillbaka betalad förseningsavgift på grund av en domstols beslut, ska ränta betalas på den återbetalade förseningsavgiften från och med månaden efter den då förseningsavgiften betalades in till och med den månad då återbetalning görs. I fråga om räntans storlek tillämpas 65 kap. 4 § tredje stycket skatteförfarandelagen (2011:1244).

Paragrafen motsvarar nuvarande 12 kap. 13 § ellagen.

6 kap. Tillgång till elnätet

Anslutning till elnätet

Skyldighet att ansluta en anläggning

1 § Den som har nätkoncession är, om det inte finns särskilda skäl, skyldig att på skäliga villkor ansluta en elektrisk anläggning till ledningen eller ledningsnätet. Avgifter och övriga villkor ska vara objektiva och icke-diskriminerande.

I fråga om lokalnät gäller anslutningsskyldigheten endast anläggningar inom koncessionsområdet.

Med anslutning av elektriska anläggningar avses också återinkoppling av en befintlig anläggning och höjning av avtalad effekt i en anslutningspunkt.

Paragrafen motsvarar delvis nuvarande 3 kap. 6 och 7 §§ och 4 kap. 1 § första stycket ellagen. Skyldigheten att ansluta anläggningar till elnätet infördes genom 1995 års elmarknadsreform. Skyldigheten ska dock även ses mot bakgrund av bestämmelserna om tredjepartstillträde i artikel 32 i elmarknadsdirektivet.

Som framgår av *första stycket* är huvudregeln att ett nätföretag är skyldigt att på skäliga villkor ansluta en anläggning till sin ledning eller sitt ledningsnät. Skyldigheten gäller alla ledningar eller ledningsnät som omfattas av nätkoncession.

Undantag från huvudregeln gäller om det finns särskilda skäl. Det är framför allt ledningen eller ledningsnätets kapacitet som kan påverka anslutningsskyldigheten. Nätet måste fysiskt kunna klara den överföring som önskas sedan anläggningen anslutits, dvs. det ska finnas ledig kapacitet.

Frågan om det finns ledig kapacitet uppkommer bara i vissa situationer när de s.k. fysiska flödena i ledningarna ändras. Elens fysiska flöde påverkas inte av att exempelvis en elanvändare byter elhandelsföretag. Samma mängd el överförs såväl före som efter leverantörbytet. Om en helt ny anslutning ska göras till nätet eller om en tidigare ansluten men avkopplad anläggning åter ska kopplas in på nätet kan däremot fråga uppstå om ledig kapacitet finns för den ökade överföringsmängden. Detsamma gäller om belastningen på nätet ökar genom att effekten höjs i en leveranspunkt.

Nätföretaget ska alltså befrias från sin anslutningsskyldighet om det inte finns ledig kapacitet. I en sådan situation ska nämligen de som redan är anslutna ha företräde. Ett distributionsnätföretag, som ingår i samma koncern som ett företag som bedriver produktion av eller handel med el och därför använder sitt nät för koncernens egen räkning, får inte särbehandla sig självt. Nätföretaget får inte avvisa kunder med hänvisning till koncernens eget framtida behov av ledningskapacitet, men företaget behöver inte heller inskränka pågående användning för att frigöra kapacitet åt andra.

En annan viktig faktor som måste beaktas när anslutningsskyldigheten prövas är de tekniska förutsättningarna vid anslutningen. Den anläggning som ska anslutas måste i stora drag vara avpassad

för det befintliga ledningsnätet. Det kan inte krävas av ett nätföretag att det ska göra stora och kostsamma investeringar för att en anläggning ska kunna anslutas till företagets nät.

Det kan också vara skäligt att vägra viss motpart anslutning, t.ex. om denne inte följt tidigare avtal eller om det kan förväntas bli svårt att få betalt. Ibland är det skäligt att kräva garantier eller säkerhet som förutsättning för anslutning.

I första stycket anges vidare att avgifter och övriga villkor för anslutning ska vara objektiva och icke-diskriminerande. Kravet på objektivitet syftar främst till att avgifterna för anslutning ska vara korrekt fördelade mellan berörda kunder. Att villkoren ska vara icke-diskriminerande innebär att någon hänsyn inte får tas till vem det är som önskar ansluta sig till nätet. Ett distributionsnätsföretag som ingår i samma koncern som ett företag som bedriver elproduktion får exempelvis inte gynna det företaget eller missgynna elproducenter som inte ingår i koncernen.

Frågor om anslutningsavgifter regleras närmare i 7 § och i 7 kap.

Av *andra stycket* framgår att anslutningsskyldigheten är något mera inskränkt vid nätkoncession för område än vid nätkoncession för linje. När det gäller lokalnät omfattar anslutningsskyldigheten bara anläggningar inom koncessionsområdet.

Enligt 2 kap. 4 § *andra stycket* ska det i ett beslut om nätkoncession för område anges en högsta tillåtna spänning för ledningsnätet. Detta innebär att anläggningar som är avsedda för högre spänning inte kan anslutas till lokalnätet. Anslutningsskyldigheten omfattar alltså inte heller sådana anläggningar. Dessa får i stället anslutas till en ledning som omfattas av nätkoncession för linje, där spänningen regelmässigt är högre.

Tredje stycket motsvarar nuvarande 1 kap. 4 § *andra stycket* ellagen och förtydligar vad som avses med anslutning.

Alla typer av elektriska anläggningar kan anslutas till elnätet, dvs. kraftverk, anläggningar för överföring av el, dvs. andra ledningar och ledningsnät, och anläggningar för användning av el, dvs. anläggningar där el tas ut från nätet för att förbrukas.

Med anslutning avses enligt *tredje stycket* också återinkoppling av en befintlig anläggning och höjning av den avtalade effekten i en befintlig anslutningspunkt.

2 § Vill någon ansluta en elektrisk anläggning till en ledning som omfattas av en nätkoncession för linje i stället för till ett ledningsnät som omfattas av en nätkoncession för område, får den som har nätkoncessionen för linje göra anslutningen endast efter medgivande av den som har nätkoncession för området.

Om sådant medgivande inte lämnas, får nätmyndigheten, om det finns särskilda skäl, meddela tillstånd till anslutningen.

Paragrafen överensstämmer med nuvarande 3 kap. 8 § ellagen.

Ibland vill någon göra en anslutning till en ledning som omfattas av nätkoncession för linje i stället för till lokalnätet. Sådana fall behandlas i denna paragraf.

Utgångsläget är då att båda nätkoncessionshavarna är anslutningsskyldiga. Innebörden av huvudregeln i *första stycket* är då att anslutningen ska ske till lokalnätet och inte till linjen. Huvudregeln syftar alltså inte bara till att befria innehavaren av nätkoncessionen för linje från anslutningsskyldigheten utan också till att förbjuda den nätkoncessionshavaren att göra anslutningen. Om innehavaren av lokalnätet medger det, får dock anslutningen ske till linjen.

Om ett sådant medgivande inte lämnas, kan innehavaren av nätkoncessionen för linje enligt *andra stycket* ansöka hos nätmyndigheten (Energimarknadsinspektionen) om tillstånd att få göra anslutningen. Vid bedömningen av denna fråga bör samma kriterier tillämpas som angivits ovan under 2 kap. 10 § vid prövning av frågan huruvida nätkoncession ska meddelas för att möjliggöra anslutning till en regionledning trots att anslutning kan ske till lokalnätet. Samhällsekonomiska bedömningar bör alltså läggas till grund för prövningen.

3 § Ett nätföretag som är skyldigt att ansluta en anläggning enligt 1 § ska genomföra anslutningen inom skälig tid.

Anslutningsskyldigheten ska fullgöras inom två år från det att nätföretaget har tagit emot en begäran om anslutning, om inte en längre tid är nödvändig med hänsyn till anslutningens omfattning och tekniska utformning eller det annars finns särskilda skäl.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 3 kap. 7 a § ellagen, finns bestämmelser som ska ses mot bakgrund av punkten b i bilaga XII till energieffektiviseringsdirektivet, där det finns krav i fråga om anslutning av produktionsanläggningar. Enligt direktivet bör an-

slutningsprocessen inte ta längre än 24 månader med beaktande av vad som är praktiskt möjligt och icke-diskriminerande.

Paragrafen är tillämplig när ett nätföretag är skyldigt att ansluta en anläggning enligt 1 §. Anslutningen ska i så fall enligt *första stycket* genomföras inom skälig tid. Nätföretaget är alltså skyldigt att säkerställa att anslutningen inte i onödan drar ut på tiden.

Av *andra stycket* framgår att det är en utgångspunkt att anslutningen inte ska ta längre tid att genomföra än två år från det att nätföretaget har tagit emot en begäran om anslutning. Detta innebär dock inte att nätföretaget alltid har rätt att ta två år i anspråk för att utföra anslutningen. Kravet på anslutning inom skälig tid innebär att det ofta är rimligt att kräva en betydligt kortare tid, t.ex. när det gäller tekniskt okomplicerade anslutningar i områden där ledningsnätet redan är väl utbyggt. Det finns dock även skäl som kan motivera en längre tid.

En längre tid kan vara nödvändig med hänsyn till anslutningens omfattning och tekniska utformning. Projektet kan ha en sådan storlek att det är praktiskt omöjligt att genomföra anslutningen inom två år, t.ex. med hänsyn till leveranstider för materiel. En längre tid för anslutningen kan vara nödvändig med hänsyn till bl.a. anläggningens karaktär, att det saknas ett befintligt nät i anslutning till anläggningen eller att nätet har för liten kapacitet. Om det är nödvändigt att dra nya ledningar långa sträckor till platser utanför det befintliga nätet kan det i vissa fall vara rimligt med en betydligt längre tid för att genomföra anslutningen. Det kan vidare vara motiverat att tillåta en längre anslutningsprocess, om det är nödvändigt med en omfattande förstärkning av elnätet för att genomföra anslutningen eller om anslutningen på något annat sätt är ovanligt tekniskt komplicerad. Det kan även finnas andra särskilda skäl som motiverar en längre tid för fullgörandet. En sådan omständighet är vid vilken tidpunkt det går att påbörja en fysisk anslutning. En begäran om anslutning kan exempelvis ha lämnats in till nätföretaget innan den aktuella anläggningen har börjat byggas. Även prövningen av frågor om nätkoncession kan medföra att anslutningsprocessen tar mer än två år i anspråk.

4 § Ett nätföretag ska ha standardiserade rutiner för anslutning av elproduktionsanläggningar. Sådana rutiner ska, så långt det är möjligt och ändamålsenligt, säkerställa en snabb och enkel anslutning.

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 7 b § ellagen och ska ses mot bakgrund av punkten c i bilaga XII till energieffektiviseringsdirektivet, där det föreskrivs att nätföretag ska tillhandahålla standardiserade och förenklade rutiner för anslutning av producenter av distribuerad högeffektiv kraftvärme och att dessa rutiner ska underlätta nätanslutningen.

I paragrafen föreskrivs att ett nätföretag ska ha standardiserade rutiner för anslutning av produktionsanläggningar. Kravet har således inte begränsats till att avse endast högeffektiv kraftvärme. De standardiserade rutinerna ska säkerställa en snabb och enkel anslutning. Snabbheten och enkelheten begränsas dock till vad som är ändamålsenligt. Hänsyn måste tas till andra krav, såsom driftsäkerheten och vad som är rimligt från ett kostnadsperspektiv.

Uppgifter om villkor för anslutning

5 § Ett nätföretag ska utan dröjsmål till den som begär det lämna skriftlig uppgift om de allmänna villkor som företaget tillämpar för anslutning.

I samband med en begäran om en ny anslutning ska uppgift om avgift och övriga villkor för anslutningen lämnas inom skälig tid.

Paragrafen motsvarar nuvarande 4 kap. 11 § första och andra styckena ellagen i de delar som gäller villkoren för anslutning till en ledning eller ett ledningsnät.

Avgifter och övriga villkor för tillgång till elnätet ska vara öppna och tillgängliga för den som önskar ta del av dem (jfr 13 §). Av *första stycket* framgår att nätföretaget utan dröjsmål ska lämna skriftlig uppgift om villkoren för anslutning till den som begär det. Skyldigheten gäller sådana villkor som nätföretaget tillämpar för anslutningar i allmänhet.

När uppgiften gäller villkor för ny anslutning finns inte alltid färdiga villkor att hänvisa till. Ett nätföretag kan därför behöva tid för att ta fram individuella uppgifter. I *andra stycket* anges att nätföretaget ska lämna sådana uppgifter inom skälig tid. Vad som är skälig tid får bedömas från fall till fall.

Tidsplaner för anslutning

6 § Ett nätföretag som har tagit emot en ansökan om anslutning av en elproduktionsanläggning ska ange en tidsplan för handläggningen av ansökan.

När uppgift enligt 5 § andra stycket lämnas i fråga om anslutning av en elproduktionsanläggning, ska nätföretaget även ange en tidsplan för anslutningen.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 4 kap. 12 § ellagen, finns bestämmelser om skyldighet för ett nätföretag att lämna uppgifter om tidsplaner till den som vill ansluta en elproduktionsanläggning till en ledning eller ett ledningsnät. Bestämmelserna ska ses mot bakgrund av artikel 16.5 första stycket b och c i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/28/EG av den 23 april 2009 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor och om ändring och ett senare upphävande av direktiven 2001/77/EG och 2003/30/EG (förnybartdirektivet). Krav på tidsplaner för anslutning finns även i bilaga XII till energieffektiviseringsdirektivet.

I *första stycket* finns en bestämmelse om en tidsplan för handläggningen av ansökan om anslutning av en elproduktionsanläggning. En sådan tidsplan ska lämnas i samband med att en begäran om anslutning har kommit in till nätföretaget.

Av *andra stycket* framgår att när nätföretaget fullgör sin skyldighet att lämna uppgift om avgiften för att ansluta en elproduktionsanläggning ska företaget även ange en tidsplan för anslutningen. Uppgift om avgiften ska lämnas inom skälig tid (5 § andra stycket).

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om utformningen av en tidsplan. Sådana föreskrifter kan avse hur planen ska vara strukturerad och vilka uppgifter den ska innehålla. Detta bör ses mot bakgrund av förnybartdirektivets krav att en tidsplan ska vara rimlig m.m. Närmare föreskrifter finns i dag i Energimarknadsinspektionens föreskrifter om utformning av tidsplaner avseende anslutning av elproduktionsanläggningar (EIFS 2015:3).

Några särskilda rättsverkningar är inte knutna till en tidsplan enligt paragrafen. Det åligger emellertid Energimarknadsinspektionen att inom ramen för sin tillsyn säkerställa att tidsplanerna

motsvarar de kvalitetskrav som följer av lagen och föreskrifter i anslutning till lagen.

Anslutningsavgifter

7 § Avgiften för anslutning till en ledning eller ett ledningsnät ska utformas så att nätföretagets skäligena kostnader för anslutningen täcks. Anslutningspunktens geografiska läge och den avtalade effekten i anslutningspunkten ska särskilt beaktas.

Om staten enligt ett avtal med ett nätföretag har finansierat åtgärder som är nödvändiga för att öka elnätets kapacitet för att underlätta anslutningen av anläggningar för produktion av förnybar el, ska avgiften för anslutning utformas så att den som vill ansluta en anläggning ersätter nätföretagets kostnader för sådana åtgärder i den del som svarar mot anläggningens andel av den totala kapacitetsökningen. Detta gäller även om nätkoncessionen överläts.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 4 kap. 9 a och 9 b §§, finns bestämmelser om utformningen av anslutningsavgifter.

Av *första stycket första meningen* framgår den grundläggande principen att nätföretaget har rätt till ersättning endast för skäligena kostnader för anslutningen. Av uttrycket ”skäligena kostnader” följer att avgiften inte med automatik behöver täcka nätföretagets faktiska kostnader för anslutningen. Exempel på situationer där kunden endast ska ersätta en skäligen kostnad, som är mindre än den faktiska kostnaden, är att nätföretaget i samband med anslutningen har förstärkt nätet på ett sätt som inte direkt kommer kunden till godo, har använt dyrare material än nödvändigt eller inte dragit en ledning på det för den anslutande kunden lämpligaste sättet.

I detta sammanhang beaktas också om utbyggnaden av nätet kommer nätkunder till godo. Avgiften ska sålunda bestämmas på ett sådant sätt att kostnaderna för teknisk anpassning fördelas mellan den kund som begärt anslutningen och andra som har nytta av nätförstärkningen.

I *andra meningen* anges vissa förutsättningar som ska beaktas särskilt vid utformandet av anslutningsavgifter. Dessa kriterier ska inte ses som en uttömmande uppräkningslista av alla faktorer som kan ligga till grund för utformningen av avgiften.

I *andra stycket* finns bestämmelser som syftar till att underlätta anslutningen till elnätet av anläggningar för produktion av förnybar

el. Med förnybar el avses i detta sammanhang detsamma som i lagen (2011:1200) om elcertifikat. Bestämmelserna innebär att en särskild form av s.k. förtida delning ska ske i vissa fall i fråga om kostnaderna för förstärkning av elnätet för att underlätta anslutningen av produktionsanläggningar.

En förutsättning för förtida delning enligt andra stycket är att staten har ingått ett avtal med nätföretaget om att finansiera en nätförstärkning för att underlätta anslutningen av anläggningar för produktion av förnybar el. Det anges inte i lagen hur ett sådant avtal ska vara utformat. Föreskrifter om detta finns i dag i förordningen (2015:213) om lån till nätföretag för att underlätta anslutning av förnybar elproduktion.

Den förtida delningen innebär att den som ansluter en anläggning för elproduktion inte behöver betala hela kostnaden för de åtgärder som är nödvändiga för att öka elnätets kapacitet. Som nyss framgått kan principen om förtida delning i viss utsträckning tillämpas även i andra fall än det som anges i andra stycket, dvs. kostnader som kommer andra kunder till godo ska inte belasta endast den aktuella anslutningskunden.

Bestämmelserna i andra stycket är dock mer långtgående än den förtida delning som kommit till uttryck i gällande rättspraxis (jfr t.ex. RÅ 2008 ref. 32). När bestämmelserna är tillämpliga ska den som vill ansluta en produktionsanläggning ersätta kostnaderna för nätförstärkningen i den del som svarar mot anläggningens andel av den totala kapacitetsökningen utan att någon särskild bedömning görs i fråga om sannolikheten för att ytterligare anläggningar kommer att anslutas till elnätet.

Exempel på åtgärder som kan vara nödvändiga för att öka nätets kapacitet att ta emot ny elproduktion är byte till grövre linor på kraftledningar, nya kraftledningar, byte av transformatorer och byggandet av nya ställverk.

Av andra stycket *andra meningen* framgår att den förtida delningen ska tillämpas även om nätkoncessionen överläts till ett annat företag än det som var part i avtalet med staten.

Bestämmelserna i andra stycket tar sikte på anslutningen av anläggningar för produktion av förnybar el till en regionledning. Det är därför av avgörande betydelse vad som har föranlett den aktuella förstärkningsåtgärden. Det är dock inte något krav för förtida delning att det är en sådan anläggning som ansluts i det

enskilda fallet. Det finns vidare utrymme för att tillämpa andra stycket vid anslutning till ett lokalnät.

8 § Ett nätföretag ska offentliggöra principer för hur kostnaderna för teknisk anpassning ska fördelas vid anslutning till elnätet.

Paragrafen, som motsvarar nuvarande 4 kap. 13 § ellagen, finns en bestämmelse om offentliggörande av principer för kostnadsfördelning. Bestämmelsen ska ses mot bakgrund av artikel 16.3 i förnybartdirektivet.

När det gäller frågan om vilka kostnader som omfattas av bestämmelsen kan vägledning hämtas i direktivet. Där anges som exempel kostnader för nätanslutningar och nätförstärkningar och förbättrad drift av nätet.

Av artikel 16.3 andra stycket i direktivet framgår att principerna för kostnadsfördelning ska baseras på objektiva, transparenta och icke-diskriminerande kriterier som tar särskild hänsyn till samtliga kostnader och fördelar förknippade med anslutningen av dessa producenter till nätet och de särskilda omständigheterna för producenter i avlägsna regioner och i regioner med låg befolkningstäthet.

Att principerna för utformning av anslutningsavgifter ska svara mot direktivets krav på icke-diskriminering följer av andra bestämmelser i kapitlet som syftar till att säkerställa likabehandling vid anslutning. Vid utarbetandet av de principer som anges i paragrafen måste nätföretaget beakta de gällande kraven på icke-diskriminering och kostnadsskälighet.

Överföring av el

Skyldighet att överföra el

9 § Ett nätföretag är skyldigt att på skäliga villkor överföra el för annans räkning. Avgifter och övriga villkor ska vara objektiva och icke-diskriminerande.

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 9 § första stycket ellagen och delvis 4 kap. 1 § första stycket ellagen.

Skyldigheten att överföra el för annans räkning var den bärande principen för 1995 års elmarknadsreform. Principen kommer också till uttryck i artikel 32 i elmarknadsdirektivet.

Överföringen ska ske på skäliga villkor. Som exempel på villkor kan nämnas pris och betalningsvillkor, avtalstid och uppsägning, energimängd och effekt, avbrott, avstängning och skadestånd.

I paragrafen anges vidare att avgifter och övriga villkor för överföring av el ska vara objektiva och icke-diskriminerande. Kravet på objektivitet syftar främst till en korrekt fördelning av det totala avgiftsbeloppet mellan berörda kunder och kundkategorier. Avgifterna får vara olika mellan olika kundkategorier men de olika avgiftsnivåerna måste någorlunda reflektera de kostnader som nätföretaget har för respektive kundkategori. Något osakligt gynnande av en kundkategori på bekostnad av en annan kategori får alltså inte förekomma. Inom varje kundkategori ska sedan den principiella utformningen av avgifterna vara likadan för alla kunder om det inte finns objektiva faktorer som talar för något annat. Att villkoren ska vara icke-diskriminerande innebär att någon hänsyn inte får tas till från vilken leverantör den överförda elen kommer eller från vilket land elen kommer. I detta ligger bl.a. att nätföretaget inte får gynna kunder som köper sin el från ett företag inom nätföretagets koncern.

Frågor om avgifter för överföring regleras närmare i 14 och 16–22 §§ och i 7 kap. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela ytterligare föreskrifter enligt 15 §.

Rätt att använda elnätet inom landet

10 § Villkoren för överföring av el ska utformas så, att betald anslutningsavgift ger rätt att använda elnätet inom landet, med undantag för utlandsförbindelser med en spänning som understiger 220 kilovolt.

Paragrafen motsvarar delvis nuvarande 4 kap. 2 § ellagen.

Av paragrafen framgår att en betald anslutningsavgift ska ge rätt att använda elnätet inom landet. Denna rätt omfattar även utlandsförbindelser med en spänning om 220 kilovolt eller mer, vilket är en ändring i förhållande till den nuvarande regleringen, som innebär att utlandsförbindelserna är undantagna om inte regeringen har föreskrivit något annat.

För att underlätta handeln med el ska kunder, både producenter och elanvändare, bara behöva avtal med ett nätföretag, nämligen det företag som innehar det nät på vilket kunden har en anslutningspunkt. En producent som är ansluten till en regionledning ska alltså endast betala innehavaren av regionledningen. Det förutsätts att det distributionsnätsföretaget i sin tur betalat avgift till transmissionsnätet. En elanvändare, som har en uttagspunkt på ett lokalnät, betalar på motsvarande sätt innehavaren av lokalnätet. I den delen ingår lokalnätsinnehavarens kostnader för det regionala distributionsnätet och transmissionsnätet.

En anslutning innebär alltså att man har tillgång till hela elnätet inom landet. Man kan därmed träffa avtal om köp av el med vilket elhandelsföretag som helst.

I dag anges i 4 kap. 2 § andra stycket ellagen att regeringen får föreskriva att betald anslutningsavgift ger rätt att använda även utlandsförbindelserna till ett eller flera länder. Regeringen har med stöd av normgivningsbemyndigandet föreskrivit att betald anslutningsavgift för elnätet i Sverige ger rätt att använda även utlandsförbindelser med en spänning om 220 kilovolt eller mer (21 § elförordningen), dvs. samtliga förbindelser på transmissionsnättnivå. Den ordning som föreslås i promemorian innebär att detta följer direkt av bestämmelsen i paragrafen.

Övervägandena finns i avsnitt 11.2.

God kvalitet på överföringen av el

11 § Överföring av el för annans räkning ska vara av god kvalitet.

Ett nätföretag är skyldigt att avhjälpa brister hos överföringen i den utsträckning kostnaderna för att avhjälpa bristerna är rimliga i förhållande till de olägenheter för elanvändarna som är förknippade med bristerna.

Paragrafen, som motsvarar nuvarande 3 kap. 9 § andra och tredje styckena ellagen, reglerar kvaliteten på den överföring som nätföretaget är skyldigt att göra på sitt nät.

I *första stycket* föreskrivs att överföringen ska vara av god kvalitet.

I *andra stycket* finns en föreskrift om att, vid kvalitetsbrister hos överföringen av el, en avvägning ska ske i det enskilda fallet mellan

de olägenheter för elanvändarna som är förknippade med bristerna och kostnaderna för att avhjälpa bristerna. Endast då kostnaderna är rimliga i förhållande till olägenheterna för elanvändarna är nät-företaget skyldigt att avhjälpa bristerna.

Den bedömning som ska ske i det enskilda fallet kan avse såväl kvaliteten på överföringen beträffande elnätet som helhet som förhållandet för en enskild elanvändare.

Den vanligaste och allvarligaste bristen är strömavbrott men även bristande spänningskvalitet förekommer i viss utsträckning.

Ett antal faktorer får beaktas vid bedömningen av bristerna, såsom antalet strömavbrott eller spänningsavvikelser, varaktigheten av dessa, orsaken till avbrotten eller avvikelserna etc. Om bristerna bara berör en eller ett fåtal elanvändare får man göra en jämförelse mellan de berörda elanvändarnas förhållanden och de förhållanden som råder på nätet som helhet.

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka krav som ska vara uppfyllda för att överföringen av el ska vara av god kvalitet.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 3 kap. 9 § fjärde stycket ellagen, finns ett bemyndigande till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vilka krav som ska vara uppfyllda för att överföringen av el ska vara av god kvalitet. I dag finns ett bemyndigande till Energimarknadsinspektionen att meddela sådana föreskrifter i 16 § elförordningen. Energimarknadsinspektionen har med stöd av bemyndigandet meddelat föreskrifter om krav som ska vara uppfyllda för att överföringen av el ska vara av god kvalitet (EIFS 2013:1).

I 7 kap. 10 § finns bestämmelser om hur kvaliteten i nätverksamheten ska påverka nätföretagets intäktsram.

Uppgifter om villkor för överföring

13 § Ett nätföretag ska utan dröjsmål till den som begär det lämna skriftlig uppgift om avgifter och övriga villkor för överföring av el. Nätföretaget ska även offentliggöra sådana uppgifter.

Paragrafen motsvarar nuvarande 4 kap. 11 § första och tredje styckena ellagen.

Avgifter och övriga villkor för överföring av el ska vara öppna och tillgängliga för alla som önskar ta del av dem. Detta kommer även till uttryck i bl.a. artikel 32.1 i elmarknadsdirektivet.

Av *första meningen* följer att ett nätföretag ska lämna uppgift om avgifter och övriga villkor för överföring av el till den som begär det utan dröjsmål. I *andra meningen* anges att nätföretaget även ska offentliggöra uppgifterna.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om offentliggörande av avgifter och övriga villkor för överföring av el. Energimarknadsinspektionen har meddelat sådana föreskrifter i anlutning till ellagens bestämmelser (EIFS 2013:8).

Avgifter för överföring av el

Allmänt om avgifter för överföring

14 § Avgifter för överföring av el ska utformas på ett sätt som är förenligt med ett effektivt utnyttjande av elnätet och en effektiv elproduktion och elanvändning.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 4 kap. 1 § första stycket andra meningen ellagen, anges att avgifter för överföring av el ska utformas på ett sätt som är förenligt dels med ett effektivt utnyttjande av elnätet, dels med en effektiv elproduktion och elanvändning.

Bestämmelsen ska ses mot bakgrund av de krav som ställs på nättarifferna enligt artikel 15 i energieffektiviseringsdirektivet. Av artikel 15.4 första meningen i direktivet framgår att medlemsstaterna ska säkerställa avlägsnandet av sådana incitament i nättarifferna som inverkar menligt på den totala effektiviteten i elproduktionen, överföringen av el och elförsörjningen, liksom incitament som kan hämma deltagande av efterfrågeflexibilitet i samband med balanseringstjänster och upphandlingen av tilläggstjänster. Enligt artikel 15.4 andra meningen ska medlemsstaterna se till bl.a. att tarifferna gör det möjligt för leverantörerna att förbättra användarnas deltagande i systemens effektivitet.

Det bör beaktas att avgifterna ska vara kostnadsbaserade på det sätt som anges i punkten 1 till bilaga XI till energieffektiviseringsdirektivet. Att avgifterna ska vara förenliga med ett effektivt utnyttjande av elnätet innebär även att de inte får vara utformade på ett sätt som hindrar tillhandahållandet av sådana systemtjänster för laststyrningsåtgärder, efterfrågestyrning och distribuerad produktion som avses i punkten 2 i bilaga XI.

15 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur avgifterna ska utformas för att främja ett effektivt utnyttjande av elnätet eller en effektiv elproduktion och elanvändning.

Enligt paragrafen, som motsvarar nuvarande 4 kap. 1 § andra stycket ellagen, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om hur avgifterna för överföring av el ska utformas för att främja ett effektivt utnyttjande av elnätet eller en effektiv elproduktion och elanvändning.

Avgifter för lokal distribution

16 § Avgifter för överföring av el på lokalnät får inte utformas med hänsyn till var inom ett koncessionsområde en anslutning är belägen.

Om ett eller flera koncessionsområden slås samman helt eller delvis ska enhetliga avgifter för det nya området börja tillämpas senast tre år efter sammanslagningen.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 4 kap. 3 § ellagen, finns särskilda föreskrifter om avgifter för lokalnät.

I *första stycket* finns en grundläggande bestämmelse, nämligen att lokalnätsavgifterna inte får utformas med hänsyn till var inom området en anslutning är belägen. Innebörden av föreskriften är att inom samma kundkategori ska samma avgift tillämpas för alla kunder inom området.

I *andra stycket* finns en föreskrift om undantag från regeln att enhetliga avgifter ska gälla för ett koncessionsområde. Om ett eller flera områden slås samman helt eller delvis, behöver enhetliga avgifter inte införas förrän senast tre år efter sammanslagningen.

Utjämningen av avgifterna mellan de berörda delarna av området kan alltså ske successivt.

En sammanslagning kan ske efter samtycke av de berörda nätkoncessionshavarna eller i samband med ändring av gränserna för ett koncessionsområde enligt 2 kap. 20 §. Föreskriften gäller oavsett hur sammanslagningen går till.

17 § I områden som redovisas samlat enligt 5 kap. 2 § andra stycket ska enhetliga avgifter tillämpas från den dag som nätmyndigheten anger i beslutet. Den dagen får inte infalla senare än fem år från beslutet om samlad redovisning eller beslutet om ändring av ett sådant beslut.

Om samlad redovisning sker enligt 5 kap. 4 § andra stycket, ska vid tillämpningen av bestämmelserna i detta kapitel en ledning som omfattas av nätkoncession för linje som redovisas tillsammans med nätkoncession för område anses omfattas av nätkoncessionen för område.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 4 kap. 4 § ellagen, finns bestämmelser om enhetliga avgifter för nätkoncessioner som redovisas samlat enligt 5 kap. 2 § andra stycket eller 4 § andra stycket.

I *första stycket* föreskrivs att enhetliga avgifter ska tillämpas vid samlad redovisning av områden. Om en enhetlig avgift införs omedelbart kan det leda till kännbara avgiftshöjningar i vissa områden. För att göra det möjligt att i sådana situationer höja avgiften successivt föreskrivs det att den enhetliga avgiften ska vara införd senast den dag som Energimarknadsinspektionen bestämmer. Denna tid kommer att variera från fall till fall. Om man ska börja samredovisa ett antal områden där sådan redovisning inte har skett tidigare måste tiden bli ganska lång om avgifterna i de berörda områdena skiljer sig åt väsentligt. Om det däremot gäller ett antal områden som redan har en enhetlig avgift men ett av områdena faller bort leder det bara till marginella ändringar av den enhetliga avgiften. Tiden kan då sättas relativt kort.

Av *andra stycket* följer att en enhetlig avgift ska tillämpas i fråga om nätkoncessioner som redovisas samlat enligt 5 kap. 4 § andra stycket. Vid samlad redovisning enligt andra stycket tillämpas den enhetliga avgiften direkt.

Avgifter för regional distribution

18 § På en regionledning får avgifterna för överföring av el för varje spänningsnivå inte utformas med hänsyn till var en uttagpunkt är belägen i förhållande till ledningens anslutning till ett annat nätföretags ledning som omfattas av nätkoncession för linje.

Avgifter för en elektrisk anläggning som tar ut el direkt från en transformator på en regionledning ska utformas med utgångspunkt i avgifterna för spänningsnivån omedelbart före transformatorn med ett skäligen tillägg för nedtransformeringen.

Paragrafen motsvarar nuvarande 4 kap. 5 § ellagen.

I 16 § finns ett förbud mot lägesberoende avgifter för lokalnät. I förevarande paragraf finns en likartad bestämmelse som gäller regionledningar. Anslutna till regionledningar är, förutom lokalnäten, större industrikunder. På regionledningar, som kan ha en avsevärd längd, transformeras den elektriska energin ned i flera led från transmissionsnätets spänningsnivå. Spänningen längs en regionledning ligger därför på olika nivåer i huvudsak mellan 20 och 130 kilovolt. Antalet nedtransformeringar, liksom den sträcka elen transporteras, påverkar väsentligt kostnaderna för överföringen längs en ledning.

Det är vanligt att ett och samma distributionsnätsföretag har ett stort antal regionledningar inom ett sammanhängande område. Varje ledning omfattas då normalt av en nätkoncession för linje. Elanvändarna tar ut el på olika spänningsnivåer på ett sådant ledningsnät, vilket påverkar antalet nedtransformeringar och därmed överföringskostnaden. Antalet nedtransformeringar till en och samma spänningsnivå varierar ofta mellan olika ledningar. därför kan det, beträffande uttagpunkter på olika ledningar men på samma spänningsnivå, ha förekommit olika många nedtransformeringar från transmissionsnätet och fram till uttagpunkten.

Enligt huvudregeln i *första stycket* får avgifterna för en regionledning, på varje spänningsnivå, inte utformas med hänsyn till var på ledningen en uttagpunkt är belägen.

Denna reglering innebär att kostnaderna för nedtransformering får påverka avgiften för överföring av el. För varje lägre spänningsnivå ökar kostnaderna för nedtransformering och därmed blir också avgiften i motsvarande mån högre. På varje spänningsnivå får däremot inte överföringssträckan påverka avgifterna. Själva "trans-

portkostnaden” på spänningsnivån liksom kostnaderna för nedtransformering till spänningsnivån och övriga kostnader måste alltså fördelas jämnt mellan uttagspunkterna.

I paragrafen anges uttagspunktens belägenhet ”i förhållande till ledningens anslutning till ett annat nätföretags ledning”. Skälet till detta är att en och samma regionledning kan omfattas av flera nätkoncessioner trots att ledningen har en och samma innehavare. Vid tillämpning av den aktuella bestämmelsen ska hela ledningen betraktas som en enhet oavsett hur många nätkoncessioner det finns på ledningen.

Till skillnad från avgifterna för överföring av el på lokalnätet gäller regleringen enligt paragrafen endast för uttagspunkter. Den el som produceras i ett kraftverk förs normalt in på en regionledning för vidare transport till transmissionsnätet. Avgiften för en sådan inmatningspunkt får alltså vara lägesberoende.

I *andra stycket* regleras utformningen av avgifterna för överföring av el vid uttag direkt från en transformator. Den är tillämplig både på elanvändare och på andra nätföretag som tar ut el direkt från en transformator.

19 § På en regionledning ska inom varje normalt spänningsintervall avgifterna för överföring av el utformas utifrån nätföretagets kostnader för samtliga regionledningar i hela landet som kan hänföras till respektive spänningsintervall.

Den del av de beräknade kostnaderna som utgörs av betalning för överföring på transmissionsnät och andra regionledningar ska dock beaktas samlat endast för nätföretagets samtliga regionledningar inom en och samma region.

Bestämmelserna i paragrafen, som motsvarar nuvarande 4 kap. 8 § ellagen, syftar till att kostnader för nedtransformering och övriga kostnader på det regionala distributionsnätet samt de lägesberoende överföringsavgifterna på transmissionsnätet ska fördelas lika inom varje spänningsintervall respektive samma region. Nätföretagen är skyldiga att vid utformningen av överföringsavgifterna ta hänsyn till dessa omständigheter.

Av *första stycket* följer att en utjämning ska ske av kostnaderna för det regionala distributionsnätet när överföringsavgifterna utformas. Någon fullständig utjämning av kostnaderna på alla nätföretagets regionledningar får dock inte äga rum. I stället ska en indel-

ning av ledningarna göras utifrån spänningsintervall. Avgifterna ska således utformas med utgångspunkt i nätföretagets kostnader på samtliga regionledningar i hela landet inom varje normalt spänningsintervall. I det sammanhanget måste också kostnader som inte är direkt hänförliga till de olika ledningarna, såsom administrationskostnader och likande, fördelas på de olika spänningsintervallen. Vad begreppet ”normalt spänningsintervall” ska omfatta får avgöras genom Energimarknadsinspektionens praxis (jfr prop. 1996/97:136 s. 156.).

I *andra stycket* behandlas de kostnader som nätföretaget har för att ha sina regionledningar anslutna till ett annat nätföretags ledning. För att elen ska komma fram till en viss regionledning krävs att den överförs från ett kraftverk via transmissionsnätet och eventuellt andra nätföretags regionledningar till den egna ledningen. För denna överföring måste regionnätetsföretaget betala ersättning. Den helt övervägande delen utgörs av avgiften för överföring på transmissionsnätet. Avgifterna på transmissionsnätet är lägesberoende och konstruerade på det sättet att inmatning på nätet blir dyrare ju längre söderut man kommer. Sammantaget innebär denna konstruktion att överföringskostnaderna till regionledningarna i norra delen av landet är lägre än i södra delen.

När det gäller kostnaderna för överföring på transmissionsnät och andra nätföretags regionledningar ska en indelning göras även i regioner, och kostnaderna ska fördelas jämnt på samtliga regionledningar inom samma region. Vad som ska anses utgöra ”samma region” får avgöras genom Energimarknadsinspektionens praxis (jfr prop. 1996/97:136 s. 155). När myndigheten avgör omfattningen av de regioner inom vilka utjämning bör ske bör myndigheten se till att regionerna har en lämplig sammansättning av tätorter och glesbygd. Däremot bör det inte förekomma någon utjämning inom landet, dvs. mellan de norra och södra delarna. Om så sker sätts nämligen det lägesberoende elementet hos nätavgiften för transmissionsnätet ur spel.

Avgifter för transmission

20 § På ett transmissionsnät får avgifterna för överföring av el utformas med hänsyn till var på nätet en anslutningspunkt är belägen.

Paragrafen motsvarar nuvarande 4 kap. 9 § ellagen. Regleringen gäller i praktiken det elnät som förvaltas av Svenska kraftnät. Transmissionsnätet utgör tekniskt sett en enhet, men innehavet av nätet grundar sig på ett betydande antal nätkoncessioner för linje.

Bestämmelsen i paragrafen innebär att överföringsavgifterna på transmissionsnätet får vara lägesberoende, till skillnad från vad som enligt 16 § första stycket och 18 § första stycket gäller för lokalnät respektive regionledning.

Småskalig elproduktion

21 § En innehavare av en produktionsanläggning som kan leverera en effekt om högst 1 500 kilowatt ska för överföring av el betala endast en avgift som motsvarar den årliga kostnaden för mätning och rapportering på nätföretagets ledningar. Innehavaren ska dessutom betala en engångsavgift för anslutning.

Om flera sådana anläggningar som finns i närheten av varandra gemensamt matar in el på ledningsnätet, ska anläggningarna betraktas som separata anläggningar vid tillämpningen av första stycket.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 4 kap. 10 § första och andra styckena ellagen, behandlas nätavgifter vid småskalig elproduktion. Med småskalig elproduktion avses en elproduktionsanläggning som kan leverera en effekt om högst 1 500 kilowatt.

Regleringen i *första stycket* innebär att en innehavare av en småskalig produktionsanläggning bara ska betala en viss del av den vanliga överföringsavgiften för den el som matas in på nätet från anläggningen, nämligen den del som motsvarar den årliga kostnaden för mätning och rapportering på nätföretagets ledningar. Med detta avses alltså inte kostnaden för mätning och rapportering avseende just anläggningsinnehavarens inmatningspunkt utan de totala kostnaderna för all mätning och rapportering på ledningsnätet. Den del av den vanliga avgiften som motsvarar dessa kostnader ska alltså betalas av anläggningens innehavare. Den del som anläggningsinnehavaren inte behöver betala för är framför allt den del som motsvarar de totala kostnaderna för själva överföringen på nätet.

Anläggningens innehavare ska dessutom betala en engångsavgift för anslutningen. I den delen gäller inga särskilda regler för småska-

liga produktionsanläggningar. Bestämmelser om utformningen av anslutningsavgiften finns i 7 §.

Det är inte ovanligt att elproduktionsanläggningar installeras som en grupp, exempelvis flera vindkraftverk tillsammans. All el som produceras i dessa anläggningar matas in på ledningsnätet i en gemensam inmatningspunkt. För att tydliggöra att kraftverken i ett sådant fall inte ska anses utgöra en och samma anläggning med därav följande högre inmatningseffekt anges i *andra stycket* att anläggningarna ska betraktas som separata anläggningar.

22 § En elanvändare som har ett säkringsabonnemang om högst 63 ampere och som producerar el vars inmatning kan ske med en effekt om högst 43,5 kilowatt ska inte betala någon avgift för inmatningen.

Paragrafen motsvarar nuvarande 4 kap. 10 § tredje stycket ellagen.

En elanvändare som också är elproducent har enligt de närmare förutsättningar som anges i paragrafen en rätt att undantas från skyldigheten att betala nätavgift för sin inmatning. Till skillnad från det som gäller i dag finns inget krav att elanvändaren ska ta ut mer el från elsystemet än den matar in.

Elanvändarens skyldighet att betala nätavgift för sitt uttag av el påverkas inte av regleringen i paragrafen.

Övervägandena finns i avsnitt 11.4.

Fakturering

23 § Nätföretag får inte debitera någon avgift för att tillhandahålla elanvändarna fakturor och faktureringsinformation om energianvändningen.

Paragrafen motsvarar nuvarande 8 kap. 14 § ellagen, när det gäller nätföretag, och ska ses mot bakgrund av artikel 11.1 i energieffektiviseringsdirektivet.

Nätföretag får inte debitera någon avgift för att tillhandahålla fakturor och underlag om energianvändningen. Både fakturor i elektronisk form och i pappersform omfattas av förbudet mot avgifter. Det är ordinarie fakturor som omfattas av förbudet. Företagen får fortfarande debitera avgifter för kravbrev och andra

åtgärder för att förmå en gäldenär att betala en skuld, i enlighet med lagen (1981:739) om ersättning för inkassokostnader m.m.

En motsvarande bestämmelse, som gäller elhandelsföretag, finns i 12 kap. 28 §.

Förhandsprövning av villkor

24 § Ett nätföretag får inte ingå avtal om tillträde till en ledning eller ett ledningsnät förrän de metoder som har använts för att utforma avtalsvillkoren har prövats av nätmyndigheten. Nätmyndigheten ska godkänna metoderna, om de kan antas leda till att villkoren i avtalen är objektiva och icke-diskriminerande. Prövningen ska dock inte omfatta metoder för att utforma avgifter för anslutning eller överföring.

Om nätmyndigheten inte godkänner de metoder som föreslås i en ansökan, ska myndigheten i beslutet ange de metoder som i stället ska tillämpas.

Beslut enligt första och andra styckena gäller omedelbart. Nätmyndigheten ska delge beslutet enligt 49 § första stycket 1 och andra stycket delgivningslagen (2010:1932).

Paragrafen, som motsvarar nuvarande 4 kap. 1 a § ellagen, ska ses mot bakgrund av artikel 37.6 a och c i elmarknadsdirektivet. I direktivet stadgas att tillsynsmyndigheterna ska ansvara för att i förväg fastställa eller godkänna åtminstone metoder för att beräkna eller fastställa villkoren dels för anslutning och tillträde till nationella nät, dels för tillträde till gränsöverskridande infrastruktur.

Enligt 7 kap. finns en ordning för förhandsprövning när det gäller de samlade intäkter som ett nätföretag får uppbära från nätverksamheten. Den förhandsprövning som ska ske enligt paragrafen omfattar därför inte metoder för att utforma avgifter för anslutning eller överföring.

I normalfallet kan en sådan förhandsprövning ske genom att Energimarknadsinspektionen granskar de standardvillkor som nätföretagen använder för att utforma avtalen med enskilda kunder. I Energimarknadsinspektionens tillsyn ligger också att övervaka att villkoren i de avtal som ingås uppfyller kraven 1 och 9 §§. Förhandsprövningen ersätter inte efterhandstillsynen utan ska ses som ett komplement.

Prövning av tvister

25 § Tvister om ett nätföretags skyldigheter enligt 1, 3, 21 och 22 §§ tas upp av nätmyndigheten.

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 6 § andra stycket första meningen och 7 § andra stycket första meningen och 4 kap. 10 § fjärde stycket första meningen ellagen men har en delvis annan utformning. Det anges att tvister ”tas upp” av nätmyndigheten för att tydliggöra hur bestämmelsen förhåller sig till 10 kap. 17 § rättegångsbalken.

Tvister om nätföretagets anslutningsskyldighet enligt 1 § ska prövas av Energimarknadsinspektionen. Inte bara anslutningsskyldigheten i sig prövas av myndigheten utan också om villkoren för anslutningen är förenliga med 1 §. Prövningen avser i så fall om avgiften och övriga villkor för anslutningen är skäliga, objektiva och icke-diskriminerande. Energimarknadsinspektionen ska vidare ta upp tvister om innebörden av skyldigheten enligt 3 § att genomföra anslutningen inom skälig tid.

Även tvister om nätavgifter vid småskalig elproduktion enligt 21 och 22 §§ ska prövas av Energimarknadsinspektionen.

Enligt 10 kap. 17 § första stycket 1 rättegångsbalken är allmän domstol inte behörig att ta upp tvister som ska tas upp av annan myndighet än domstol. Energimarknadsinspektionens behörighet enligt paragrafen gäller dock endast de skyldigheter som nätföretaget har enligt lagen. Energimarknadsinspektionen ska alltså inte ta upp exempelvis tvister som gäller fullgörande av skyldigheten att betala anslutningsavgiften eller en fastställsetalan som gäller hur villkor i anslutningsavtalet ska tolkas.

Övervägandena finns i avsnitt 22.4.

26 § Om en sådan tvist som anges i 25 § gäller ett nätföretags skyldigheter enligt 1 eller 3 §, ska beslut i ärendet fattas inom två månader från det att ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten. Om myndigheten behöver ytterligare tid för att avgöra ärendet får nätmyndigheten förlänga tiden med två månader eller, om sökanden medger det, med den ytterligare tid som kan behövas för att ärendet ska kunna avgöras.

Nätmyndighetens beslut gäller omedelbart.

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 6 § andra stycket andra och tredje meningarna och tredje stycket samt 7 § andra stycket andra och tredje meningarna och tredje stycket ellagen. Den ska ses mot bakgrund av artikel 37.11 i elmarknadsdirektivet.

Bestämmelserna i *första stycket* innebär att Energimarknadsinspektionen ska avgöra tvister om anslutning inom viss tid. Bestämmelserna är inte sanktionerade.

I *andra stycket* anges att Energimarknadsinspektionens beslut gäller omedelbart, dvs. trots att det inte fått laga kraft.

27 § En sådan tvist som anges i 25 § ska inte prövas, om ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten senare än två år efter det att nätföretaget sänt ett skriftligt ställningstagande till berörd part under dennes senaste kända adress.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 3 kap. 6 § fjärde stycket och 7 § fjärde stycket och 4 kap. 10 § fjärde stycket andra meningen ellagen, finns en bestämmelse om en begränsning i tiden för möjligheten att få Energimarknadsinspektionens prövning av villkoren för en anslutning eller en fråga om nätavgifter vid småskalig elproduktion.

Paragrafen gäller inte en tvist om själva skyldigheten att ansluta en anläggning. Om nätföretaget har vägrat att över huvud taget göra en anslutning gäller inte tidsfristen. Något rättsförhållande har då inte uppkommit mellan parterna som kan skapa osäkerhet i framtiden.

Villkoren för anslutning kan av nätföretaget meddelas såväl före som efter det att anslutning har ägt rum. Tidsfristen gäller för båda dessa situationer.

Energimarknadsinspektionen behöver inte göra någon prövning *ex officio* om tiden för ansökan har gått ut. Endast om det visas att tiden gått ut ska ansökan avvisas. Det torde endast vara i nätföretagets intresse att en ansökan avvisas efter utgången av tidsfristen. Därför är det i praktiken också nätföretaget som har bevisbördan, vilken det kan uppfylla genom att visa när det skickade sitt slutliga ställningstagande.

7 kap. Intäktsram för nätverksamhet

Fastställande av en intäktsram

1 § En intäktsram ska fastställas i förväg för varje tillsynsperiod.

I 14–18 §§ finns särskilda bestämmelser om fastställande av intäktsramar för intäkter från olika ledningar eller ledningsnät.

Paragrafen motsvarar nuvarande 5 kap. 1 § ellagen.

Av *första stycket* framgår att en intäktsram ska fastställas i förväg för varje tillsynsperiod. Kravet på en förhandsprövning av nätföretagets intäkter ska ses mot bakgrund av artikel 37.6 i elmarknadsdirektivet. Bestämmelser om förhandsprövning finns även i 6 kap. 24 § och 11 kap. 7 §.

En definition av intäktsram finns i 1 kap. 3 §. Med intäktsram avses i lagen de samlade intäkter som ett nätföretag högst får uppbära från nätverksamheten under en tillsynsperiod. Att en intäktsram fastställs betyder inte att någon bedömning görs när det gäller de kundspecifika avgifterna för anslutning och överföring. Bestämmelser av betydelse för utformningen av dessa finns i 6 kap.

Intäktsramen omfattar nätföretagets samlade intäkter från nätverksamheten. Hit hör främst anslutnings- och överföringsavgifterna men även andra intäkter som härrör från verksamheten, t.ex. arvode vid flyttning av befintliga ledningar. Intäkter som inte är knutna till verksamheten, t.ex. avkastning på finansiella tillgångar, berörs inte av intäktsramen.

I *andra stycket* erinras om att det finns särskilda bestämmelser om fastställande av intäktsramar för intäkter från olika ledningar eller ledningsnät i 14–18 §§.

2 § Ett nätföretag ska till nätmyndigheten lämna de uppgifter som myndigheten behöver för att fastställa en intäktsram.

Paragrafen motsvarar delvis nuvarande 5 kap. 2 § ellagen. Till skillnad från ellagens bestämmelse innehåller den inte något krav på att nätföretaget ska lämna in ett förslag till intäktsram.

Det underlag som krävs för att fastställa intäktsramen måste tillhandahållas av nätföretaget. Den uppgiftsskyldighet som före-

skrivs i paragrafen kan kompletteras genom verkställighetsföreskrifter, dvs. med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen. Sådana föreskrifter kan avse bl.a. vilka uppgifter som ska lämnas och vid vilken tidpunkt nätföretaget ska fullgöra uppgiftsskyldigheten. Energimarknadsinspektionen har i anslutning till 5 kap. ellagen meddelat föreskrifter och allmänna råd om nätkoncessionshavares förslag till intäktsram och insamling av uppgifter för att bestämma intäktsramens storlek (EIFS 2015:1).

Det kan inträffa att ett nätföretag inte fullgör sin skyldighet att lämna in uppgifter till grund för bedömningen. Nätmyndigheten (Energimarknadsinspektionen) måste dock även i ett sådant fall meddela ett beslut om intäktsramen i enlighet med vad som sägs i 3 §. Myndigheten får då fatta beslutet på annat tillgängligt underlag. Om det underlaget senare visar sig vara bristfälligt kan detta bl.a. medföra en ändring av beslutet efter omprövning enligt 20 §.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.

3 § Nätmyndigheten ska meddela beslut om fastställande av intäktsramen senast två månader innan tillsynsperioden börjar.

Det ska framgå av beslutet vilka uppgifter och metoder som har använts vid fastställandet av ramen.

I paragrafen, som överensstämmer med nuvarande 5 kap. 3 § ellagen, finns bestämmelser om tidpunkten för och utformningen av beslutet om fastställande av intäktsram.

Av *första stycket* framgår att intäktsramen ska fastställas senast två månader innan tillsynsperioden börjar.

Av *andra stycket* framgår att de uppgifter och metoder som legat till grund för beräkningen av intäktsramen ska finnas angivna i fastställelsebeslutet. Detta är väsentligt, eftersom den fastställda intäktsramen i praktiken är beloppsmässigt preliminär i stora delar. Metoden, t.ex. för att beräkna en rimlig avkastning och olika effektivitetsmodeller, kommer sedan åter att användas i samband med den omprövning som kan äga rum efter tillsynsperiodens slut.

4 § En tillsynsperiod ska vara fyra kalenderår, om det inte finns särskilda skäl för en annan tidsperiod.

Av paragrafen, som överensstämmer med nuvarande 5 kap. 4 § ellagen, framgår att längden på tillsynsperioden normalt ska vara fyra

kalenderår. Den fastställda intäktsramen ska således täcka nätföretagens samlade intäkter fyra år framåt i tiden. Ett nätföretag kan därmed välja att ta in lite högre intäkter ett år och kompensera detta genom att ta in lägre intäkter ett annat år. Bestämmelsen gäller även nätföretag som har ett brutet räkenskapsår.

Det är en utgångspunkt att det är fördelaktigt att samma tillsynsperiod gäller för alla nätföretag. Det finns emellertid undantagssituationer där detta inte är möjligt. Så är fallet om ett nytt nätföretag inleder sin verksamhet efter det att den fyraåriga tillsynsperioden har börjat. Det bör i sådana fall vara möjligt att besluta om en intäktsram för en kortare tillsynsperiod, som inte behöver gälla kalenderår. I stället kan det vara lämpligt att besluta om en tillsynsperiod som sträcker sig från den tidpunkt då den aktuella nätkoncessionen börjar gälla till slutet av den allmänna fyraåriga tillsynsperioden. Det går därför att avvika från den fyraåriga tillsynsperioden om det finns särskilda skäl.

Det ska inte fastställas någon ny intäktsram om ett nytt företag tar över en befintlig nätverksamhet. I 29 och 30 §§ finns bestämmelser om hur intäktsramen ska hanteras om en nätkoncession överläts.

Intäktsramens storlek

5 § Intäktsramen ska täcka skäligen kostnader för att bedriva nätverksamhet under tillsynsperioden och ge en rimlig avkastning på det kapital som krävs för att bedriva verksamheten (kapitalbas).

I paragrafen, som överensstämmer med nuvarande 5 kap. 6 § el-lagen, finns en grundläggande bestämmelse om hur intäktsramen ska beräknas. Intäktsramen ska täcka skäligen kostnader för att bedriva nätverksamheten och ge en rimlig avkastning på det kapital som krävs för att bedriva verksamheten (kapitalbasen).

En rimlig avkastning motsvarar den avkastning som fordras för att i konkurrens med alternativa placeringar med motsvarande risk kunna attrahera kapital för investeringar. Vid bedömningen av vad som ska avses med en likartad risknivå bör beaktas att nätföretagen bedriver en verksamhet där anslutningsskyldighet som huvudregel råder, men också en monopolverksamhet där kostnaderna i huvud-

sak får föras vidare till kunderna och därmed ger förhållandevis låg investeringsrisk.

I 6 § finns bestämmelser om hur skäliga kostnader i nätverksamheten ska beräknas. Bestämmelser som rör beräkningen av en rimlig avkastning finns i 8, 10 och 12 §§. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela ytterligare föreskrifter med stöd av normgivningsbemyndiganden i 7, 9, 11 och 13 §§.

Skäliga kostnader

6 § Som skäliga kostnader för att bedriva nätverksamheten ska anses kostnader för en ändamålsenlig och effektiv drift av en nätverksamhet med likartade objektiva förutsättningar.

Kostnad för avbrottsersättning enligt 15 kap. ska inte anses vara en skälig kostnad enligt första stycket.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 5 kap. 8 § första och andra styckena ellagen, finns bestämmelser om hur skäliga kostnader i nätverksamheten ska beräknas vid fastställandet av intäktsramen.

Enligt *första stycket* ska som skäliga kostnader anses kostnader för en ändamålsenlig och effektiv drift av en nätverksamhet med likartade objektiva förutsättningar. Man bör i detta sammanhang skilja mellan påverkbara och icke påverkbara kostnader. Kostnader som ett nätföretag inte kan påverka, t.ex. kostnader för överliggande nät och tillsynsavgifter till Energimarknadsinspektionen, bör alltid anses som skäliga och accepteras i sin helhet.

Av *första stycket* följer att det ska ställas krav på effektivitet på nätföretagen när det gäller påverkbara kostnader. Därvid ska ses till nätverksamhet med likartade objektiva förutsättningar. Det innebär att kostnader som inte kan anses spegla en ändamålsenlig och effektiv drift av nätverksamhet med likartade objektiva förutsättningar inte ska godtas. Vid utarbetande av modeller för effektivisering ska Energimarknadsinspektionen ta hänsyn till de enskilda nätföretagens objektiva förutsättningar, t.ex. geografiska skillnader och nätens ålder. Eftersom intäktsramen ska fastställas i förväg får myndigheten ta fram en kostnadsnorm med hjälp av historiska data. Det finns ett visst utrymme för att vid fastställandet av intäktsramen tillgodoräkna ett nätföretag skäliga kostnader som

överstiger de faktiska kostnaderna, nämligen om verksamheten bedrivs på ett mer effektivt sätt än kostnadsnormen förutsätter.

Nätföretagen omfattas av lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna och ska därför upphandla varor och tjänster i enlighet med den lagen. Att upphandlingen har skett i föreskriven ordning behöver emellertid inte alltid innebära att kostnaden svarar mot en ändamålsenlig och effektiv drift. Upphandlingen kan nämligen ske vid ett tillfälle som är mindre gynnsamt för nätföretaget eller i en omfattning som inte är den mest ändamålsenliga ur kostnadssynpunkt. Det finns därför skäl att anmärka att företaget inte ska kunna tillgodoräkna sig den faktiska kostnaden till den del denna ligger över kostnadsnormen endast med hänvisning till att det följt regelverket om upphandling.

I *andra stycket* anges att kostnad för avbrottsersättning enligt 15 kap. inte ska anses vara en skäligen kostnad vid fastställandet av intäktsramen.

7 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om vad som ska anses vara skäliga kostnader för att bedriva nätverksamhet och hur sådana kostnader ska beräknas.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 5 kap. 8 § tredje stycket el-lagen, finns ett bemyndigande till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela ytterligare föreskrifter om vad som ska anses vara skäliga kostnader för att bedriva nätverksamhet och hur sådana kostnader ska beräknas. Sådana föreskrifter kan gälla t.ex. vilka löpande kostnader som ska anses vara påverkbara respektive opåverkbara.

Sådana föreskrifter som avses i paragrafen finns i dag i förordningen (2014:1064) om intäktsram för elnätsföretag (intäktsramsförordningen) och i Energimarknadsinspektionens föreskrifter om skäliga kostnader och en rimlig avkastning vid beräkning av intäktsram för elnätsföretag (EIFS 2015:2).

Rimlig avkastning

8 § Kapitalbasen ska beräknas med utgångspunkt i de tillgångar som nätföretaget använder för att bedriva nätverksamheten. Vidare ska hänsyn tas till investeringar och avskrivningar under tillsynsperioden.

En tillgång som inte behövs för att bedriva verksamheten ska anses ingå i kapitalbasen, om det skulle vara oskäligt mot nätföretaget att bortse från tillgången.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 5 kap. 9 § första och andra styckena ellagen, finns grundläggande bestämmelser om hur kapitalbasen ska beräknas. Av 5 § framgår att med kapitalbas avses det kapital som krävs för att bedriva verksamheten. Kapitalbasen behöver inte överensstämma med nätföretagets egen bokföring. I paragrafen förtydligas vad som ingår i kapitalbasen.

I *första stycket* anges till en början att kapitalbasen ska beräknas med utgångspunkt i de tillgångar som nätföretaget använder för att bedriva nätverksamheten. Utgångspunkten ska således inte vara ett fiktivt nät. En tillgång som används i nätverksamheten måste inte ägas av nätföretaget för att ingå i kapitalbasen utan kan innehas med nyttjanderätt. Med att användas ska förstås både sådana tillgångar som faktiskt är i bruk och egendom som i övrigt fyller en funktion, t.ex. reservmateriel. Vad som avses med nätverksamhet anges i 1 kap. 3 §. Att tillgångarna ska användas i nätverksamheten betyder inte att de måste vara av sådan karaktär att de endast kan brukas där, såsom ledningar, ställverk och transformatorstationer. Även annan utrustning ingår om den utgör en del av verksamheten, som kan vara fallet med exempelvis ett IT-system.

Vid beräkningen av intäktsramen ska hänsyn kunna tas till kapitalbasens förväntade utveckling under tillsynsperioden. Därför anges i första stycket *andra meningen* att hänsyn ska tas till investeringar och avskrivningar under tillsynsperioden. Med investeringar kan avses både investeringar i det befintliga elnätet och investeringar på grund av anslutningar av nya kunder. Med avskrivningar avses värdeminskningar av betydelse för den regulatoriska kapitalbasen, dvs. inte nödvändigtvis de avskrivningar som kommer till uttryck i nätföretagets egen redovisning. Bestämmelsen tillåter att en investering som planeras för exempelvis år två i tillsynsperioden beaktas vid beräkningen av intäktsramen. Den påverkar kapitalbasen och beräknad kapitalkostnad först från den tidpunkt när den

tas i bruk. Det är således inte avsikten att investeringen ska generera kapitalkostnad för hela perioden.

Utrustning som kommer till användning får normalt antas behövas för att bedriva verksamheten. Tillgångar som inte krävs för driften ingår dock inte i kapitalbasen ens om de faktiskt brukas. Kunderna ska i princip inte behöva betala för tillgångar som av olika anledningar inte längre kan anses ha en berättigad funktion i nätverksamheten. Det kan emellertid finnas undantagssituationer där en sådan ordning är oskälig mot nätföretaget. Att en investering visat sig vara obehövlig beror inte sällan på omständigheter som helt eller delvis ligger utanför nätföretagets kontroll. I *andra stycket* finns därför en undantagsbestämmelse som tillåter att nätföretaget vid beräkningen av en rimlig avkastning får tillgodoräkna sig investeringar trots att dessa i efterhand visat sig onödiga. En tillgång som inte behövs i verksamheten ska sålunda anses ingå i kapitalbasen om det skulle vara oskäligt att bortse från den. Vad som är oskäligt beror i stor utsträckning på omständigheterna i det enskilda fallet. Såväl orsaken till att tillgången blivit onödig som de ekonomiska konsekvenserna för företaget av att den inte ingår i kapitalbasen måste vägas in i bedömningen.

9 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela

1. ytterligare föreskrifter om hur kapitalbasen ska beräknas, och
2. föreskrifter om beräkningen av en rimlig avkastning på kapitalbasen.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 5 kap. 9 § tredje stycket ellagen, finns ett bemyndigade till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela dels ytterligare föreskrifter om hur kapitalbasen ska beräknas, dels föreskrifter om beräkningen av en rimlig avkastning på kapitalbasen.

Sådana föreskrifter som avses i *första punkten* kan framför allt avse frågor om vilka tillgångar som ska ingå i kapitalbasen och hur tillgångarna ska värderas.

Ett exempel på frågor som kan regleras med stöd av *andra punkten* i bemyndigandet är hur kapitalkostnaderna ska fördelas över tid.

I dag finns föreskrifter om beräkningen av en rimlig avkastning i intäktsramsförordningen och i Energimarknadsinspektionens före-

skrifter om skäligen kostnader och en rimlig avkastning vid beräkning av intäktsram för elnätsföretag (EIFS 2015:2).

Kvaliteten i nätverksamheten

10 § När intäktsramen bestäms ska hänsyn tas till kvaliteten i nätverksamheten. En sådan bedömning får medföra en ökning eller minskning av vad som anses vara en rimlig avkastning på kapitalbasen.

Vid bedömningen enligt första stycket ska ett avbrott i överföringen av el beaktas endast om avbrottet inte medför skadeståndsskyldighet för nätföretaget eller ger rätt till avbrottsersättning enligt 15 kap.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 5 kap. 7 § första och andra styckena ellagen, finns bestämmelser om vilken hänsyn som ska tas till kvaliteten i nätverksamheten vid bestämmandet av intäktsramen.

I *första stycket* anges att hänsyn ska tas till kvaliteten vid bestämmandet av intäktsramen. Värderingen av kvaliteten bör utgå från vad kunderna har rätt att förvänta sig och är beredda att betala för. En låg kvalitet kan medföra sänkning av vad som anses vara en rimlig avkastning medan en hög kvalitet kan medföra en höjning.

Det är en samhällsekonomiskt optimal nivå som eftersträvas. Nätföretagets förmåga att upprätthålla och återupprätta funktionen i systemen under svåra förhållanden ska vägas in i detta sammanhang. Ett företag som håller en kvalitet som överstiger den förväntade nivån bör i princip inte tillerkännas en högre intäktsram. I praktiken är det emellertid svårt att med exakthet ange denna nivå. Håller ett nätföretag en kvalitet över den samhällsekonomiskt optimala nivån bör företaget i viss omfattning kunna få en större intäktsram med stöd av bestämmelsen i första stycket.

En dålig kvalitet ska innebära en sänkning av intäktsramen. Det bör dock finnas ett golv för sådana sänkningar för att skapa förutsägbarhet och minska alltför omfattande kortsiktiga konsekvenser för nätföretagen. Risken är annars att ett nätföretag kan hamna i en negativ spiral där företaget inte har råd med nödvändiga investeringar och därmed får än högre kvalitetsavdrag. Av bestämmelsens ordalydelse följer att justeringen av intäktsramen inte kan bli så stor att den inkräktar på den skäligen kostnadstäckningen.

Ett elavbrott ska inte kunna medföra att nätföretaget blir skyldigt att betala avbrottsersättning eller skadestånd och samtidigt får sin intäktsram sänkt av samma anledning. Därför föreskrivs i *andra stycket* att ett avbrott ska beaktas endast om det inte medför ersättningskyldighet.

11 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som avses med kvaliteten i nätverksamheten vid en bedömning enligt 10 §.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 5 kap. 7 § tredje stycket ellagen, finns ett bemyndigande till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vad som avses med kvaliteten i nätverksamheten. Faktorer som kan ha betydelse i detta sammanhang är bl.a. antalet avbrott, spänningskvalitet och kvaliteten på kundservice.

I dag finns ett bemyndigande till Energimarknadsinspektionen att meddela motsvarande föreskrifter i 17 § intäktsramsförordningen. Energimarknadsinspektionen har med stöd av bemyndigandet meddelat föreskrifter om vad som avses med kvaliteten i nätkoncessionshavarens sätt att bedriva nätverksamheten vid fastställande av intäktsram (EIFS 2015:5).

Effektivt utnyttjande av elnätet

12 § När intäktsramen bestäms ska hänsyn tas till i vilken utsträckning nätverksamheten bedrivs på ett sätt som är förenligt med eller bidrar till ett effektivt utnyttjande av elnätet. En sådan bedömning får medföra en ökning eller minskning av vad som anses vara en rimlig avkastning på kapitalbasen.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 5 kap. 7 a § första stycket ellagen, finns bestämmelser som syftar till att skapa särskilda incitament för nätföretagen att bedriva verksamheten på ett sätt som bidrar till ökad energieffektivisering. Bestämmelsen har tillkommit med anledning av artikel 15.1 andra stycket och artikel 15.4 andra meningen i energieffektiviseringsdirektivet.

Av artikel 15.1 andra stycket i energieffektiviseringsdirektivet framgår att medlemsstaterna ska se till att tillsynsmyndigheten

inom ramen för tariffregleringen ger nätföretagen incitament att göra systemtjänster tillgängliga för nätanvändare. Sådana systemtjänster ska göra det möjligt för nätanvändarna att genomföra åtgärder för förbättrad energieffektivitet i samband med den fortsatta idriftsättningen av smarta nät. Medlemsstaterna ska vidare enligt artikel 15.4 andra meningen se till att nätföretagen ges incitament att förbättra effektiviteten i fråga om infrastrukturens utformning och drift och att tariffer gör det möjligt för leverantörerna att förbättra användarnas deltagande i systemens effektivitet.

Paragrafen har utformats på i stora drag samma sätt som 10 § första stycket. I *första meningen* föreskrivs att när intäktsramen bestäms för ett nätföretag ska hänsyn tas till i vilken utsträckning nätverksamheten bedrivs på ett sätt som är förenligt med eller bidrar till ett effektivt utnyttjande av elnätet. Nätmyndigheten ska således beakta såväl om verksamheten bedrivs på ett sätt som motverkar energieffektivisering som om den bedrivs på ett sätt som aktivt bidrar till en sådan effektivisering.

Ett nätföretag kan bidra till ett effektivt utnyttjande av elnätet genom sådana investeringar som anges i artikel 15.1 andra stycket i energieffektiviseringsdirektivet. Genom nya tekniska lösningar kan det bli lättare för nätanvändarna att tillhandahålla tjänster som gör det möjligt att optimera nätdriften, t.ex. efterfrågefleksibilitet. Ett exempel är att nätföretag tillhandahåller s.k. smarta mätsystem. Nätföretaget kan även underlätta för nätkunderna att anlita energitjänsteföretag. Ett sådant företag kan exempelvis få möjlighet att styra förbrukningen med beaktande av spotpriset så att elanvändarens kostnader minimeras.

Bestämmelserna i paragrafen är inte begränsade till en viss kategori av investeringar. Alla åtgärder som bidrar till ett effektivt utnyttjande av elnätet ska kunna beaktas av Energimarknadsinspektionen.

För att det ska finnas sådana incitament som avses i energieffektiviseringsdirektivet föreskrivs i *andra meningen* att bedömningen får medföra en ökning eller minskning av vad som anses vara en rimlig avkastning på kapitalbasen.

Om nätverksamhet bedrivs på ett sätt som bidrar till ett effektivt utnyttjande av elnätet, kan det medföra en ökning av intäktsramen. Energimarknadsinspektionen bör i det sammanhanget kunna utgå ifrån att nätföretagen lever upp till en viss nivå

utan att det krävs särskilda incitament. En ökning av intäktsramen bör därför komma i fråga när ett företag bedriver nätverksamheten på ett sätt som överträffar en sådan nivå.

Att nätverksamheten bedrivs på ett sätt som inte är förenligt med ett effektivt utnyttjande av elnätet kan medföra en sänkning av intäktsramen. Av bestämmelsens ordalydelse följer att justeringen av intäktsramen inte kan bli så stor att den inkräktar på den skäligen kostnadstäckningen. I det sammanhanget måste Energimarknadsinspektionen även ta hänsyn till om intäktsramen ska minskas med tillämpning av 10 § med hänvisning till kvaliteten i nätverksamheten.

13 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som avses med ett effektivt utnyttjande av elnätet.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 5 kap. 7 a § andra stycket ellagen, finns ett bemyndigande till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vad som avses med ett effektivt utnyttjande av elnätet. I dag finns ett bemyndigande till nätmyndigheten att meddela motsvarande föreskrifter i 17 § intäktsramsförordningen. Energimarknadsinspektionen har meddelat föreskrifter med stöd av bemyndigandet (EIFS 2015:6).

Olika ledningar eller ledningsnät

Intäkter från ett lokalnät

14 § Vid fastställande av en intäktsram för intäkter från ett lokalnät ska intäktsramen fastställas för varje koncessionsområde för sig.

Om nätmyndigheten enligt 5 kap. 2 § andra stycket har medgivit att flera nätkoncessioner för område får redovisas samlat, ska dock dessa vid fastställandet av intäktsramen anses utgöra ett koncessionsområde.

Om samlad redovisning sker enligt 5 kap. 4 § andra stycket, ska nätkoncessionerna vid fastställandet av intäktsramen anses utgöra en nätkoncession för område.

Paragrafen motsvarar nuvarande 5 kap. 22 § ellagen.

Enligt *första stycket* ska en intäktsram som avser intäkter från ett lokalnät fastställas för varje koncessionsområde för sig. En viktig avvikelse från denna regel finns emellertid i *andra stycket*. Om flera nätkoncessioner för område efter beslut av nätmyndigheten redovisas samlat, ska dessa vid fastställandet av intäktsramen anses utgöra ett område.

I *tredje stycket* finns en bestämmelse om vad som ska gälla när en nätkoncession för område redovisas samlat med en nätkoncession för linje. Regionledningen ska i ett sådant fall anses ha lokalnätsfunktion, och nätkoncessionerna ska anses utgöra ett område vid fastställandet av intäktsramen.

Intäkter från en regionledning

15 § Vid fastställande av en intäktsram för intäkter från en regionledning ska intäktsramen fastställas samlat för nätföretagets samtliga regionledningar i hela landet.

Paragrafen motsvarar nuvarande 5 kap. 23 § ellagen.

En intäktsram för regional distribution ska fastställas samlat för distributionsnätsföretagets samtliga regionledningar i hela landet. Distributionsverksamheten ska alltså betraktas som en enhet när intäktsramen fastställs oavsett hur regionledningarna förhåller sig till varandra geografiskt.

Intäkter från ett transmissionsnät

16 § En intäktsram ska fastställas för intäkter från ett transmissionsnät.

Paragrafen, som delvis motsvarar nuvarande 5 kap. 24 § första och andra styckena ellagen, tydliggör att intäkter från ett transmissionsnät ska omfattas av en särskild intäktsram, som omfattar samtliga ledningar som ingår i transmissionsnätet. Till skillnad från i dag görs inget undantag för utlandsförbindelser.

Övervägandena finns i avsnitt 12.3.2.

17 § Om ett transmissionsnätsföretag är funktionsansvarig myndighet, ska den del av verksamheten som inte kan hänföras till en viss kund eller kundkategori anses ingå i nätverksamheten.

Om transmissionsnätsföretaget deltar i europeiskt samarbete, som syftar till att utveckla och vidmakthålla en fungerande europeisk marknad för el, ska även den verksamheten anses ingå i nätverksamheten.

I paragrafen finns bestämmelser som ska ses mot bakgrund av särskilda uppgifter som åligger Svenska kraftnät.

Första stycket motsvarar nuvarande 5 kap. 24 § tredje stycket ellagen. Den verksamhet som är förknippad med funktionsansvaret och inte kan hänföras till en viss kund eller kundkategori ska enligt bestämmelsen anses ingå i Svenska kraftnäts nätverksamhet. Svenska kraftnät kan alltså täcka kostnaderna för den verksamhet som avses i första stycket via avgifter för transmission. Kostnaderna för den verksamhet som ingår i nätverksamheten ska beaktas vid beräkningen av intäktsramen enligt 5 §. Den funktionsansvariga myndighetens grundläggande uppgifter anges i 10 kap. 1 §. Innebörden av funktionsansvaret behandlas närmare i 1 kap. 3 §.

Bestämmelsen i *andra stycket*, som motsvarar nuvarande 5 kap. 24 § fjärde stycket ellagen, innebär att Svenska kraftnät kan täcka kostnaderna för sitt deltagande i vissa europeiska samarbeten via transmissionsavgifterna. Även denna verksamhet ska anses ingå i nätverksamheten. I nuläget deltar Svenska kraftnät i samarbeten som syftar till att utveckla och vidmakthålla en fungerande europeisk marknad för el främst inom ramen för Europeiska nätverket av systemsansvariga för överföringssystem (ENTSO-E).

18 § Om ett transmissionsnätsföretag, som är en statlig myndighet, har finansierat en förstärkning av elnätet enligt ett sådant avtal som avses i 6 kap. 7 § andra stycket, ska transmissionsnätsföretagets kostnader med anledning av avtalet anses ha uppstått i företagets nätverksamhet.

Intäkter med anledning av avtalet ska anses vara intäkter från transmission.

Paragrafen, som motsvarar nuvarande 5 kap. 24 a § ellagen, gör det möjligt att genom transmissionsavgifterna finansiera sådana avtal

mellan staten och enskilda nätföretag som avses i 6 kap. 7 § andra stycket.

Avsikten är att staten genom Svenska kraftnät ska kunna ingå avtal med distributionsnätsföretag om finansiering av nätförstärkningar. Att de kostnader som uppstår hos Svenska kraftnät enligt *första stycket* anses uppstå i verkets nätverksamhet innebär att kostnaderna ska beaktas vid beräkningen av intäktsramen enligt 5 §. Svenska kraftnät får på det sättet möjlighet att finansiera stödet till nätförstärkningar genom avgifterna för transmission.

Enligt *andra stycket* ska intäkter med anledning av avtalet anses vara intäkter från transmission. Det innebär att eventuella intäkter omfattas av den intäktsram som fastställs enligt 16 §.

Omrövning av intäktsramen under tillsynsperioden

19 § På ansökan av nätföretaget om omrövning kan nätmyndigheten ändra en fastställd intäktsram under tillsynsperioden, om det finns omständigheter som bedöms medföra en väsentlig ökning av intäktsramen vid en omrövning enligt 21 § eller om det annars finns särskilda skäl.

En ansökan om omrövning ska handläggas skyndsamt.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 5 kap. 10 § ellagen, behandlas fall där ett fastställelsebeslut får ändras under tillsynsperioden efter ansökan av ett nätföretag.

Av *första stycket* framgår att en förutsättning för att intäktsramen ska ändras medan tillsynsperioden pågår är att det finns omständigheter som kan medföra en väsentlig ökning av intäktsramen vid en omrövning efter tillsynsperioden eller att det annars finns särskilda skäl. Vad som menas med väsentligt och särskilda skäl får avgöras från fall till fall.

Ett exempel på omständigheter som kan medföra en ökning av intäktsramen är att ett nätföretag avser göra investeringar utöver de planerade investeringar som anmälades till Energimarknadsinspektionen innan tillsynsperioden började. En sådan ökning av kapitalbasen under tillsynsperioden ska beaktas vid en omrövning enligt 21 §. Om investeringen medför en väsentlig ökning av intäktsramen, kan det ge anledning att ändra ramen redan under perioden.

Vid bedömningen av vad som är en väsentlig ökning bör man i första hand se till förhållandet mellan den aktuella justeringen av intäktsramen och den totala ramen.

Vid bedömningen av om det finns särskilda skäl för en ändring bör man se till vilken typ av investering det är fråga om och vilken betydelse en prövning av intäktsramen har för nätföretaget. Ett starkt skäl för att få till stånd en prövning är om det föreligger ett uttalat riskmoment för nätföretaget, exempelvis därför att det är oklart om en investering kommer att godtas av Energimarknadsinspektionen enligt 5 och 8 §§.

Bestämmelsen är sålunda främst avsedd att tillämpas när det gäller investeringar som tidigare inte prövats. När det däremot gäller kostnader, t.ex. kostnader för överliggande nät, föreligger ingen risk för nätföretaget även om dessa kostnader satts alltför lågt i fastställelsebeslutet, eftersom intäktsramen efter tillsynsperiodens slut kan justeras med nätföretagets skäliga kostnader under perioden enligt 21 och 22 §§.

I *andra stycket* anges att en ansökan om ändring av intäktsramen ska handläggas skyndsamt. Ett beslut av Energimarknadsinspektionen enligt paragrafen kan inte överklagas (19 kap. 3 § andra stycket).

En slutlig prövning av intäktsramen kan ske efter tillsynsperioden med tillämpning av 21 och 22 §§. Energimarknadsinspektionen prövar då kostnaderna för tillkommande investeringar och beaktar även i övrigt förhållanden som inte kunnat förutses vid det ursprungliga beslutet om fastställande. Investeringarna och andra skäliga kostnader som har tillkommit kan i så fall motivera en justering intäktsramen, även om de inte föranlett någon ändring under tillsynsperioden.

20 § Nätmyndigheten ska ändra en fastställd intäktsram under tillsynsperioden om

1. det nätföretag som beslutet gäller har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter som i mer än ringa omfattning har inverkat på intäktsramens storlek,

2. beslutet har fattats på ett uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag och detta i mer än ringa omfattning har inverkat på intäktsramens storlek, eller

3. det annars finns särskilda skäl.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 5 kap. 11 § ellagen, behandlas fall där Energimarknadsinspektionen ska ändra fastställandebeslutet under den tillsynsperiod som intäktsramen avser utan att detta föranleds av en ansökan från nätföretaget.

Första och andra punkterna behandlar fall där fastställelsebeslutet blivit fel antingen på grund av att nätföretaget har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter eller att beslutet annars har fattats på ett uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag. I båda fallen gäller att felaktigheterna i mer än ringa omfattning har inverkat på intäktsramens storlek. Vid bedömningen av om en ändring är av ringa omfattning eller inte bör man se till beloppsändringens storlek i förhållande till hur stor den tidigare beslutade intäktsramen är.

Av *tredje punkten* framgår att ett beslut även kan ändras om det föreligger särskilda skäl. Så kan vara fallet bl.a. om ny lagstiftning gör det nödvändigt att justera intäktsramen.

Omprövning av intäktsramen efter tillsynsperioden

21 § Nätmyndigheten ska ompröva den fastställda intäktsramen efter tillsynsperiodens slut, om det finns skäl att anta att ramen är större eller mindre än vad som är motiverat av senare kända förhållanden.

Om det inte finns särskilda hinder, ska ett beslut i frågan om ändring av intäktsramen meddelas senast tio månader efter tillsynsperiodens slut. Om nätmyndigheten avser att meddela beslut vid en senare tidpunkt, ska nätföretaget underrättas om det inom den nämnda tiden. Har en sådan underrättelse inte skett får myndigheten inte meddela ett omprövningsbeslut som är till nackdel för nätföretaget.

Paragrafen motsvarar nuvarande 5 kap. 13 § ellagen.

Enligt *första stycket* ska nätmyndigheten ompröva intäktsramen efter tillsynsperiodens slut om det finns skäl att anta att ramen är större eller mindre än vad som är motiverat av senare kända förhållanden. Omprövning ska ske redan när myndigheten finner skäl att granska intäktsramen närmare. I princip kan omprövning således äga rum utan att någon ändring sedan görs. En sådan situation kan emellertid antas vara ovanlig.

Bestämmelsen skiljer sig i två avseenden från dagens reglering. Till skillnad från det som föreskrivs i ellagen ska en omprövning

äga rum utan ansökan från nätföretaget också i de fall där det finns skäl att anta att intäktsramen är för liten (jfr nuvarande 5 kap. 12 § ellagen). Energimarknadsinspektionen ska vidare ompröva intäktsramen även i de fall då avvikelserna är ringa. Övervägandena finns i avsnitt 12.4.

Ett beslut i frågan om ändring av intäktsramen ska enligt *andra stycket* meddelas senast tio månader efter tillsynsperiodens slut om det inte finns särskilda hinder. Sådana kan föreligga t.ex. på grund av att ett nätföretag inte lämnat in fullständiga uppgifter i tid. Det framgår vidare att den Energimarknadsinspektionen måste underrätta nätföretaget om myndigheten avser att meddela beslut i frågan om ändring efter utgången av tiomånadersperioden. I annat fall har myndigheten inte rätt att justera intäktsramen till nackdel för nätföretaget. Något formkrav för underrättelsen har inte ställts upp. Det är Energimarknadsinspektionen som har att visa att nätföretaget har underrättats i tid. Myndigheten får själv avgöra hur den vill underrätta ett nätföretag.

22 § Vid omprövning enligt 21 § ska nätmyndigheten kontrollera om de antaganden som legat till grund för beslutet om fastställande av intäktsram överensstämmer med det faktiska utfallet under perioden.

Vid bedömningen ska nätmyndigheten tillämpa 5, 6, 8, 10 och 12 §§ och föreskrifter som har meddelats i anslutning till dessa bestämmelser. Nätmyndigheten ska utgå från de uppgifter och metoder som myndigheten har använt vid fastställandet av intäktsramen och som framgår av beslutet om fastställande.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 5 kap. 14 § ellagen, finns bestämmelser om hur en omprövning enligt 21 § ska genomföras. Bestämmelserna innebär i huvudsak att Energimarknadsinspektionen ska ersätta de prognoser som har legat till grund för det tidigare beslutet med det faktiska utfallet. Med det faktiska utfallet åsyftas de verkliga förutsättningarna och omständigheterna, t.ex. genomförda investeringar, antalet elavbrott, överförd energi och nätförluster under tillsynsperioden. Energimarknadsinspektionen ska tillämpa 5, 6, 8, 10 och 12 §§ och föreskrifter som har meddelats i anslutning till dessa bestämmelser. Utgångspunkten för omprövningen är de uppgifter och metoder som har använts vid fastställelsebeslutet. Myndigheten ska alltså tillämpa samma metoder som vid det beslut som fattades inför tillsynsperiodens början. Det

är av stor betydelse för förutsägbarheten att nätföretaget vid varje givet tillfälle har möjlighet att självt kontrollera hur det ligger till i förhållande till fastställelsebeslutet.

Omprövning under eller efter tillsynsperioden

23 § Om en allmän förvaltningsdomstol har ändrat ett beslut om intäktsram för ett nätföretag och grunden för ändring av det beslutet är tillämplig även för ett annat nätföretag, ska nätmyndigheten, efter ansökan av det senare nätföretaget, ompröva det beslut om intäktsram som gäller för det företaget.

En ansökan om omprövning ska ha kommit in till nätmyndigheten inom tre månader efter det att domstolens avgörande fått laga kraft.

Paragrafen motsvarar nuvarande 5 kap. 15 § ellagen.

Det kan vara påkallat att ändra ett nätföretags intäktsram med anledning av att en allmän förvaltningsdomstol har ändrat en intäktsram för ett annat nätföretag. Av *första stycket* framgår att en följdändring kan ske om grunden för ändringen av det andra nätföretagets intäktsram är tillämplig även för intäktsramen för andra nätföretag. Det kan t.ex. vara fråga om en justering av avkastningen på grund av att en procentsats vid användandet av WACC-metoden har ändrats eller att en standardkostnad för en investering har justerats uppåt. Det saknar betydelse för omprövningen enligt paragrafen om omprövning redan har skett enligt bestämmelserna i 19–22 §§.

Av *andra stycket* framgår att nätföretaget måste ge in ansökan om omprövning inom tre månader efter det att domstolsavgörandet fått laga kraft.

24 § Nätmyndigheten ska ompröva ett beslut om intäktsramen för en tillsynsperiod, om myndigheten eller en allmän förvaltningsdomstol har beslutat om ändring i fråga om en tidigare tillsynsperiod och det avgörandet har fått laga kraft.

Bestämmelsen i paragrafen, som motsvarar nuvarande 5 kap. 16 § ellagen, avser fallet att Energimarknadsinspektionen eller en allmän förvaltningsdomstol efter ett överklagande har ändrat intäktsramen för en tidigare tillsynsperiod. Energimarknadsinspektionen ska då, när ändringen har fått laga kraft, göra de följdändringar som det

ändrade beslutet medför när det gäller intäktsramen för den följande tillsynsperioden, oavsett om den perioden pågår eller har avslutats.

Verkan av beslut

25 § Ett beslut av nätmyndigheten enligt 3, 20, 21, 23 och 24 §§ ska gälla trots att det överklagas.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 5 kap. 19 § ellagen, finns en bestämmelse om att ett beslut Energimarknadsinspektionen meddelat rörande intäktsramen ska gälla trots att det överklagas.

Beräkning av intäkter

26 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur nätföretagens intäkter under en tillsynsperiod ska beräknas vid avstämning mot intäktsramen.

I paragrafen finns ett bemyndigande till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om hur nätföretagens intäkter under en tillsynsperiod ska beräknas vid avstämning mot intäktsramen. Sådana föreskrifter kan gälla exempelvis periodisering av inkomster eller hur försäkringsersättningar, skadeståndsansättningar och andra engångsansättningar ska hanteras.

Paragrafen behandlas i avsnitt 12.5.

Avvikelser från intäktsramen

27 § Om de samlade intäkterna från nätverksamheten under tillsynsperioden har avvikit från intäktsramen, ska det belopp med vilket intäkterna överstigit eller understigit intäktsramen minska respektive öka ramen för den påföljande tillsynsperioden.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 5 kap. 20 § ellagen, finns huvudregeln för vad som ska ske när ett nätföretags samlade intäk-

ter från nätverksamheten under tillsynsperioden avvikit från intäktsramen.

Enligt bestämmelsen ska det belopp med vilket intäkterna överstigit eller understigit intäktsramen minska respektive öka ramen för den påföljande tillsynsperioden i förhållande till den period då intäkterna överstigit eller understigit intäktsramen. Eftersom det i paragrafen anges att ett underskott ska höja intäktsramen påföljande tillsynsperiod, kan ett nätföretag inte samla på sig flera tillsynsperioders underskott. Om underskottet inte utnyttjas påföljande period, går det således förlorat.

28 § Om de samlade intäkterna från nätverksamheten under tillsynsperioden har överstigit intäktsramen med mer än fem procent, ska ett överdebiteringstillägg beräknat enligt andra stycket minska intäktsramen för den påföljande tillsynsperioden.

Beräkningen av överdebiteringstillägget ska grundas på den del av de samlade intäkterna från nätverksamheten som överstiger intäktsramen.

Överdebiteringstillägget ska beräknas efter en räntesats som motsvarar den genomsnittliga referensränta enligt 9 § räntelagen (1975:635) som under tillsynsperioden fastställts av Riksbanken med ett tillägg av femton procentenheter.

Paragrafen motsvarar nuvarande 5 kap. 21 § ellagen.

Av *första stycket* framgår att ett överdebiteringstillägg ska utgå, om de samlade intäkterna under en tillsynsperiod överstiger intäktsramen med mer än fem procent, och att överdebiteringstillägget ska minska intäktsramen för påföljande tillsynsperiod på motsvarande sätt som enligt 27 §.

I *andra stycket* anges att överdebiteringstillägget ska grundas på hela det belopp som överstiger intäktsramen. Överdebiteringstillägget ska beräknas efter en räntesats motsvarande den genomsnittliga under tillsynsperioden av Riksbanken fastställda referensräntan enligt 9 § räntelagen (1975:635) med ett tillägg av femton procentenheter. Riksbanken fastställer en sådan referensränta för varje kalenderhalvår. Vid beräkningen av överdebiteringstillägget är det därför åtta sådana räntebeslut som tillämpas för att räkna fram den genomsnittliga räntan.

Överlåtelse av nätkoncession

29 § Om ett nätföretag under en tillsynsperiod överlåter en nätkoncession, ska den fastställda intäktsramen enligt 1 § fortsätta att gälla för övertagaren av koncessionen. Övertagaren träder även i övrigt i överlåtarens ställe när det gäller tillämpningen av bestämmelserna i detta kapitel på nätkoncessionen.

Om en intäktsram har fastställts för den överlåtna nätkoncessionen tillsammans med annan nätkoncession, ska överlåtaren och övertagaren fördela intäktsramen proportionerligt i förhållande till hur stor del av kapitalbasen som överlåtits. Motsvarande gäller för intäkter som överstiger eller understiger intäktsramen samt överdebiteringstillägg. Om det finns särskilda skäl, får fördelningen göras på ett annat sätt.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 5 kap. 25 § ellagen, finns grundläggande bestämmelser om vilka konsekvenser det får för intäktsramen och nätföretagets skyldigheter enligt detta kapitel om en nätkoncession överläts under tillsynsperioden.

Av *första stycket* framgår att den redan fastställda intäktsramen fortsätter att gälla för övertagaren av koncessionen. Den som övertar nätkoncessionen träder även i övrigt i överlåtarens ställe när det gäller tillämpningen av bestämmelserna i detta kapitel på nätkoncessionen.

I *andra stycket* finns bestämmelser för det fallet att intäktsramen inte gäller bara den nätkoncession som överläts. Det är i sådana fall nödvändigt att anpassa principen att intäktsramen ska fortsätta att gälla för övertagaren. Överlåtaren och övertagaren ska fördela intäktsramen, liksom intäkter som överstiger eller understiger intäktsramen samt överdebiteringstillägg, proportionerligt i förhållande till hur stor del av den samlade kapitalbasen som överlåtits.

Om det finns särskilda skäl kan fördelningen göras på ett annat sätt. Ett sådant skäl kan vara att två nätkoncessioner för område nyligen har slagits samman till ett redovisningsområde och de olika områdenas nätavgifter fortfarande inte är enhetliga (jfr 6 kap. 17 §). Det kan i så fall finnas en skillnad i överensstämmelse mellan det enskilda områdets andel i de samlade intäkterna å ena sidan och andelen i den samlade kapitalbasen å den andra. Om en överlåtelse sker i detta läge, kan det vara nödvändigt att göra en mer rättvisande fördelning av intäktsramen i samband med överlåtelsen.

Regleringen syftar till att fördela den befintliga intäktsramen mellan överlåtaren och övertagaren. Det ska således inte fastställas nya intäktsramar för de berörda koncessionerna. Den redan fastställda intäktsramen fortsätter att gälla fram till slutet av tillsynsperioden.

30 § En fördelning enligt 29 § andra stycket ska godkännas före överlåtelsen. Fråga om godkännande prövas av nätmyndigheten. Regeringen ska dock pröva frågan, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

Ett förslag till fördelning ska lämnas in till nätmyndigheten tillsammans med de uppgifter som krävs för att pröva förslaget. Om ärendet avser en utlandsförbindelse, ska nätmyndigheten utreda frågan och därefter med eget yttrande överlämna ärendet till regeringens prövning.

Frågan om godkännande av förslaget ska handläggas skyndsamt.

Paragrafen motsvarar nuvarande 5 kap. 26 § ellagen.

Av *första stycket* följer att fördelningen av intäktsramen ska godkännas av den myndighet som ska pröva frågan om överlåtelse. Energimarknadsinspektionen ska pröva frågan, utom när ärendet avser en utlandsförbindelse. Enligt 2 kap. 37 § andra stycket prövar regeringen ärenden om tillstånd till överlåtelse om ärendet avser en utlandsförbindelse.

Enligt *andra stycket* ska att ett förslag till fördelning ska lämnas in till Energimarknadsinspektionen tillsammans med de uppgifter som krävs för att pröva förslaget. Om ärendet avser en utlandsförbindelse, ska Energimarknadsinspektionen utreda frågan och därefter med eget yttrande överlämna ärendet till regeringens prövning.

För att inte försvåra en försäljning av en nätkoncession föreskrivs i *tredje stycket* att godkännandeförfarandet ska vara skyndsamt.

Av 2 kap. 38 § andra stycket framgår att överlåtelsen inte får genomföras, om inte fördelningen har godkänts. Den godkända fördelningen blir bindande i och med att tillstånd lämnas och överlåtelsen genomförs. Det ska således inte meddelas ytterligare myndighetsbeslut om att slutligt fastställa fördelningen.

Ändring av koncessionsgränser

31 § Det som sägs om överlåtelse av nätkoncession i 29 § andra stycket gäller i tillämpliga delar vid beslut om ändring av gränserna för en nätkoncession för område enligt 2 kap. 20 §.

Nätmyndigheten beslutar om fördelningen av intäktsramen vid ändring av koncessionsgränser.

Paragrafen motsvarar nuvarande 5 kap. 27 § ellagen.

Gränserna för en nätkoncession för område får ändras av Energimarknadsinspektionen, om det behövs för en ändamålsenlig nätverksamhet och det kan ske utan synnerlig olägenhet för nätkoncessionshavaren (2 kap. 20 §).

Enligt *första stycket* gäller det som sägs om överlåtelse av nätkoncession i 29 § andra stycket i tillämpliga delar vid beslut om ändring av koncessionsgränser. Intäktsramen ska således i normalfallet fördelas proportionerligt i förhållande till hur stor del av kapitalbasen som överlätits med anledning av gränsändringen.

Enligt *andra stycket* är det Energimarknadsinspektionen som beslutar om fördelningen av intäktsramen vid ändring av koncessionsgränser. Till skillnad från vad som gäller vid överlåtelse av nätkoncession är det inte fråga om att godkänna en överenskommelse mellan en överlåtare och en övertagare. Det kan dock förutsättas att ett samförstånd normalt finns mellan de berörda nätföretagen och bör beaktas av myndigheten.

Skyldighet att lämna uppgifter

32 § Ett nätföretag ska till nätmyndigheten lämna de uppgifter som behövs för en prövning enligt 20, 21, 24 och 31 §§.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 5 kap. 28 § ellagen, finns en bestämmelse om uppgiftsskyldighet för nätföretag när Energimarknadsinspektionen tar initiativ till en omprövning eller ändring av intäktsramen enligt någon av de angivna paragraferna. Nätföretaget ska lämna myndigheten de uppgifter som behövs för prövningen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om nätföretagets uppgiftsskyldighet. Sådana föreskrifter kan

avse bl.a. vilka uppgifter som ska lämnas och vid vilken tidpunkt nätföretaget ska fullgöra uppgiftsskyldigheten.

8 kap. Mätning av överförd el

Skyldighet att mäta överförd el

1 § Ett nätföretag är skyldigt att mäta och registrera mängden överförd el.

I paragrafen, som i huvudsak motsvarar nuvarande 3 kap. 10 § första stycket ellagen, anges att ett nätföretag är skyldigt att mäta och registrera mängden överförd el. Mätningen ingår i nätverksamheten.

2 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. mätning och registrering enligt 1 §,
2. skyldighet för nätföretag att utföra beräkningar av mängden överförd el, och
3. de funktionskrav som mätsystem och mätutrustning ska uppfylla.

I paragrafen, som delvis motsvarar 3 kap. 10 b § ellagen, finns ett bemyndigande till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter i olika frågor som rör mätning av överförd el.

Enligt *första punkten* kan regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om mätning och registrering av mängden överförd el. Sådana föreskrifter ansluter till de skyldigheter som nätföretagen har enligt 1 §.

Med stöd av *andra punkten* kan föreskrifter meddelas om skyldighet för nätföretag att utföra beräkningar av mängden överförd el.

Sådana föreskrifter som avses i första och andra punkterna finns i dag i förordningen (1999:716) om mätning, beräkning och rapportering av överförd el (mätförordningen) och i Energimarknadsinspektionens föreskrifter och allmänna råd om mätning, beräkning och rapportering av överförd el (EIFS 2016:2). Till frågor som kan regleras i sådana föreskrifter hör vilka tidsperioder som mätningen ska avse. I 6 § mätförordningen anges exempelvis att mätning i ut-

tagspunkt och inmatningspunkt ska avse överförd el under varje timme.

Enligt *tredje punkten* kan regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om de funktionskrav som mätsystem och mätutrustning ska uppfylla. Föreskrifter som reglerar vilken funktion mätsystem och mätutrustning ska uppfylla kan exempelvis syfta till att möjliggöra fjärrstyrning.

Rapportering

3 § Ett nätföretag ska på begäran rapportera resultaten av de mätningar som görs enligt 1 § till ett företag som elanvändaren eller elproducenten har utsett.

Paragrafen motsvarar 3 kap. 10 a § andra stycket andra meningen ellagen. Bestämmelsen ska ses mot bakgrund av kraven i artiklarna 9.2 d och 10.3 a i energieffektiviseringsdirektivet. De företag som elanvändaren kan utse är i praktiken främst leverantörer av olika former av energitjänster.

4 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela

1. ytterligare föreskrifter om skyldighet att rapportera mätresultat, och
2. föreskrifter om skyldighet att rapportera beräkningar av mängden överförd el.

I paragrafen, som delvis motsvarar 3 kap. 10 b § ellagen, finns ett bemyndigande till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om skyldighet att rapportera mätresultat, utöver det som anges i 3 §, och föreskrifter om skyldighet att rapportera beräkningar av mängden överförd el.

Föreskrifter om rapportering finns i dag i mätförordningen och i Energimarknadsinspektionens föreskrifter (EIFS 2016:2).

Lagförslaget innehåller inte någon motsvarighet till nuvarande 3 kap. 10 a § första stycket och andra stycket första meningen ellagen, där det finns föreskrifter om skyldighet för nätföretag att rapportera mätresultat till bl.a. Svenska kraftnät, elanvändare, elleverantörer och balansansvariga. Sådana föreskrifter ska i stället

kunna meddelas med stöd av det aktuella normgivningsbemyndigandet.

Kostnader för mätning

5 § En elanvändare som begär att elförbrukningen ska mätas på annat sätt än enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 2 § 1 ska av nätföretaget debiteras merkostnaden för denna mätning och för rapporteringen av resultaten av dessa mätningar. Om mätningen av elanvändarens förbrukning då kräver en annan mätutrustning än vid mätning enligt de nämnda föreskrifterna, ska elanvändaren debiteras kostnaden för mätaren med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i uttagspunkten.

Trots det som sägs i första stycket får en elanvändare inte debiteras merkostnader för att den har

1. ingått ett avtal om leverans av el som förutsätter att mängden överförd el ska mätas per timme, eller
2. begärt att nätföretaget ska lämna information som visar elanvändarens förbrukning per timme.

I paragrafen finns bestämmelser om i vilken utsträckning ett nätföretag kan debitera en enskild elanvändare kostnader för mätning.

Som framgått av kommentaren till 2 § finns i dag föreskrifter som ansluter till ellagens bestämmelser om mätning. Även i framtiden kommer sådana föreskrifter att vara nödvändiga för elmarknadens funktion. Föreskrifterna kan avse bl.a. mätningen i en elanvändares uttagspunkt.

En elanvändare får begära att mätning i uttagspunkten ska ske på annat sätt än i enlighet med föreskrifterna. Enligt *första stycket*, som motsvarar nuvarande 3 kap. 11 § första stycket ellagen, ska elanvändaren i så fall debiteras merkostnaden för mätningen. Om mätningen kräver särskild utrustning, ska elanvändaren också debiteras kostnaden för mätaren med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i uttagspunkten.

I *andra stycket*, som motsvarar 3 kap. 11 § andra stycket andra meningen ellagen, föreskrivs två undantag från bestämmelserna i första stycket. Elanvändaren ska inte debiteras merkostnader i de angivna fallen. Kostnaderna kommer i stället att belasta kundkollektivet genom avgifter för överföring av el.

En elanvändare kan ingå ett avtal om leverans av el som förutsätter att mängden överförd el ska mätas per timme. Nätföretaget får i ett sådant fall, trots första stycket, inte debitera elanvändaren för merkostnader som uppstår för mätning och rapportering av mätresultat eller kostnaden för den särskilda mätutrustningen, om en sådan är nödvändig. Detta framgår av *första punkten*.

Det är det elhandelsföretag som ingått avtalet med elanvändaren som gentemot nätföretaget hanterar begäran om att elen ska mätas per timme.

Föreskrifter som meddelas med stöd av 2 § kan innebära att ett nätföretag är skyldigt att på kundens begäran mäta förbrukningen per timme och redovisa mätresultatet. Av *andra punkten* framgår att nätföretaget inte får vältra över merkostnader för att tillmötesgå en sådan begäran på elkunden. En förutsättning är att förbrukningen mäts. Det är inte tillräckligt att beräkna fram ett timvärde, eftersom ett sådant värde inte kommer att återspegla användarens faktiska förbrukning.

6 § Nätföretaget ska debitera en elproducent kostnaden för en mätare med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i inmatningspunkten hos elproducenten. Detta gäller dock inte de elproducenter som avses i 6 kap. 21 §.

Föreskrifterna i paragrafen, som motsvarar nuvarande 3 kap. 14 § första stycket ellagen, gäller kostnader för mätning i en elproducents inmatningspunkt.

Enligt huvudregeln ska en elproducent debiteras kostnaden för mätaren med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i inmatningspunkten. Sådana små elproducenter som avses i 6 kap. 21 § är dock undantagna.

7 § Ett nätföretag får debitera enskilda elanvändare och elproducenter kostnader för mätning endast i den utsträckning som anges i 5 och 6 §§.

I paragrafen tydliggörs att ett nätföretag får debitera enskilda elanvändare och elproducenter kostnader för mätning endast i den utsträckning som anges i 5 och 6 §§. När det gäller elanvändare motsvarar paragrafen nuvarande 3 kap. 11 § andra stycket första meningen ellagen.

Att kostnaden för mätning inte debiteras den enskilde elanvändaren eller elproducenten innebär att kostnaden i stället ingår i underlaget för de gemensamma avgifterna för överföring av el.

Prövning av tvister

8 § Tvister om debitering av kostnader enligt 5 eller 6 § tas upp av nätmyndigheten.

En tvist ska dock inte prövas om ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten senare än två år efter det att nätföretaget sânt ett skriftligt ställningstagande till berörd part under dennes senaste kända adress.

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 11 § tredje stycket och 14 § andra stycket ellagen.

Tvister om nätföretagets debitering av kostnader för mätning tas upp av nätmyndigheten (Energimarknadsinspektionen). Enligt 10 kap. 17 § första stycket första punkten rättegångsbalken är allmän domstol inte behörig att ta upp tvister som ska tas upp av annan myndighet än domstol. Energimarknadsinspektionens behörighet enligt paragrafen gäller dock endast frågor om huruvida en kostnad ska debiteras en enskild elanvändare eller elproducent och hur stor den debiterade kostnaden ska vara med tillämpning av bestämmelserna i 5 eller 6 §. Utanför behörigheten faller exempelvis tvister som gäller tolkning av avtal mellan nätföretaget och den som ska debiteras. Energimarknadsinspektionens beslut är vidare inte verkställbart. Om en elanvändare eller elproducent vägrar betala det debiterade beloppet får nätföretaget vända sig till allmän domstol för att få en exekutionstitel.

I *andra stycket* finns en bestämmelse om en tidsfrist för en prövning enligt första stycket. Energimarknadsinspektionen behöver inte göra någon prövning ex officio om tiden för ansökan har gått ut. Endast om det visas att tiden gått ut ska ansökan avvisas.

Övervägandena finns i avsnitt 22.4.

9 kap. Leveranssäkerhet

Funktionskravet

1 § Ett nätföretag ska se till att avbrott i överföringen av el till en elanvändare aldrig överstiger tjugofyra timmar eller den kortare tid som följer av 6 kap. 11 § eller av föreskrifter som meddelats med stöd av 6 kap. 12 §.

Första stycket gäller inte om nätföretaget visar att avbrottet beror på ett hinder utanför företagets kontroll som företaget inte skäligen kunde förväntas ha räknat med och vars följd det inte heller skäligen kunde ha undvikits eller övervunnits.

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 9 a § ellagen.

Bestämmelsen i *första stycket* anger en miniminivå för leveranssäkerheten i överföringen av el. Strängare krav kan följa av bestämmelserna i 6 kap. 11 §, som innehåller ett grundläggande krav på att överföringen av el ska vara av god kvalitet, eller av föreskrifter som meddelats med stöd av 6 kap. 12 §.

Bestämmelsen i *andra stycket* innebär att funktionskravet i första stycket inte gäller avbrott som orsakas av händelser som ligger utanför vad ett nätföretag normalt kan förvänta sig eller rusta sig mot, dvs. utanför det s.k. kontrollansvaret. Bedömningen av kontrollansvaret görs utifrån varje nätföretags möjligheter att kontrollera sådana händelser inom sitt koncessionsområde. Det betyder exempelvis att ett avbrott som är direkt hänförligt till ett överliggande nät är en händelse av sådant slag att nätföretaget med ansvar för det underliggande nätet inte är skyldigt att uppfylla funktionskravet.

Dispens från funktionskravet

2 § Nätmyndigheten får i det enskilda fallet ge dispens från kravet i 1 § i en del av ett koncessionsområde om

1. kravet är oskäligt betungande med hänsyn till nätföretagets ekonomiska situation, eller
2. det finns synnerliga skäl.

Dispens får ges i sammanlagt högst tre år.

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 9 b § ellagen.

Bestämmelsen i *första stycket* innebär att ett nätföretag på egen ansökan kan få dispens från funktionskravet på högst tjugofyra timmars elavbrott. Det är inte möjligt för nätmyndigheten (Energimarknadsinspektionen) att generellt föreskriva om undantag.

Bestämmelsen om dispens bör tillämpas restriktivt. Vid bedömningen av om funktionskravet är oskäligt betungande med hänsyn till nätföretagets ekonomiska situation kan beaktas om nätföretaget under senare tid har fått betala onormalt mycket i avbrottsersättning p.g.a. svåra väderförhållanden som faller inom kontrollansvaret. Med synnerliga skäl avses t.ex. att en del av koncessionsområdet ligger mycket besvärligt till på grund av bergig terräng eller mycket långa ledningsdragningar i glesbygdsområden. Ett annat skäl kan vara att nätföretaget trots stora ansträngningar inte har kommit överens med enskilda markägare för att kunna vidta de åtgärder som behövs för att uppfylla funktionskravet. Det är inte möjligt att få dispens från skyldigheten att uppfylla funktionskravet för hela koncessionsområdet utan endast för en viss del av området.

Ett distributionsnätsföretag ingår inte sällan i en koncern som består av flera bolag med ansvar för produktion, handel och leverans av el. När bestämmelsen tillämpas bör man beakta de bestämmelser och den praxis som gäller i fråga om betalningsansvar vid koncernförhållanden. Energimarknadsinspektionen måste noga överväga om dispens ska ges till ett nätföretag som på grund av värdeöverföringar till andra bolag inom koncernen hamnat i en sådan situation att företaget inte längre kan genomföra ett ambitiöst program för förbättringar av det egna nätet.

Nätföretaget har bevisbördan för att det finns förutsättningar för att få dispens.

Enligt *andra stycket* får dispens ges i sammanlagt högst tre år.

Underlag och information om leveranssäkerhet

3 § Ett distributionsnätsföretag ska årligen upprätta

1. en risk- och sårbarhetsanalys avseende leveranssäkerheten i elnätet, och
2. en åtgärdsplan som visar hur leveranssäkerheten i det egna elnätet ska förbättras.

En redovisning baserad på risk- och sårbarhetsanalysen och åtgärdsplanen ska ges in till nätmyndigheten.

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 9 c § ellagen.

Den skyldighet som anges i *första stycket* gäller distributionsnätsföretag. Innehavaren av transmissionsnätet, dvs. Svenska kraftnät, omfattas alltså inte. Den som omfattas av skyldigheten ska årligen upprätta dels en risk- och sårbarhetsanalys, dels en åtgärdsplan som visar hur leveranssäkerheten i det egna elnätet ska förbättras. Ett syfte med analyserna och planerna är att bidra till att funktionskravet enligt 1 § uppfylls.

Enligt *andra stycket* ska en redovisning baserad på risk- och sårbarhetsanalysen ges in till Energimarknadsinspektionen. Vad gäller det övriga innehållet i analysen och planen har Energimarknadsinspektionen rätt att på begäran få ta del av det med stöd av 17 kap. 5 §.

4 § Ett distributionsnätsföretag ska informera elanvändarna om leveranssäkerheten i elnätet och om rätten till skadestånd enligt 14 kap. och avbrottsersättning enligt 15 kap.

Enligt paragrafen, som motsvarar nuvarande 3 kap. 9 d § ellagen, är ett distributionsnätsföretag skyldigt att informera elanvändarna om leveranssäkerheten i elnätet. Elanvändarna kan utifrån aktuell information om leveranssäkerheten ta ställning till om de behöver ha särskild beredskap för störningar i den egna fastigheten eller rörelsen. Ett distributionsnätsföretag är vidare skyldigt att informera elanvändarna om rätten till avbrottsersättning och rätten till skadestånd.

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. innehåll i samt redovisning och offentliggörande av analyser och åtgärdsplaner enligt 3 §,
2. information till elanvändarna enligt 4 §, och
3. skyldighet att rapportera elavbrott till den myndighet som regeringen bestämmer.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 3 kap. 9 e § ellagen, finns ett normgivningsbemyndigande till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Bemyndigandet kan användas för att meddela föreskrifter om bl.a. utformningen av och innehållet i risk- och sårbarhetsanalyserna och åtgärdsplanerna och hur dessa ska redovisas. Föreskrifterna får också avse krav på offentliggörande av dessa dokument och hur offentliggörandet ska gå till.

Föreskrifterna enligt bemyndigandet får även avse kraven på information till elanvändare enligt 4 §, bl.a. preciseringar av kravet på att informera om leveranssäkerheten i elnätet.

Energimarknadsinspektionen har med stöd av ett bemyndigande i 18 § elförordningen meddelat sådana föreskrifter som avses i *första och andra punkterna* (EIFS 2013:3). Sådan rapportering av elavbrott som avses i *tredje punkten* ska enligt 17 § elförordningen ske till Energimarknadsinspektionen.

Undantag i vissa fall

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från kraven i 3 och 4 §§ i fråga om ledningar som i huvudsak matar in el från anläggningar för produktion av förnybar el.

Enligt paragrafen, som motsvarar nuvarande 3 kap. 18 § ellagen, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om undantag från kraven i 3 och 4 §§ i fråga om ledningar som i huvudsak matar in el från anläggningar för produktion av förnybar el. Med förnybar el avses här detsamma som i lagen om elcertifikat.

7 § Nätmyndigheten ska i det enskilda fallet, på ansökan av innehavaren av en ledning eller den som avser att bygga en ledning, meddela ett bindande besked om huruvida ledningen omfattas av föreskrifter om undantag enligt 6 §.

Ett bindande besked får förenas med villkor. Dessa ska framgå av beskedet.

Enligt paragrafen, som motsvarar nuvarande 3 kap. 20 § ellagen, ska Energimarknadsinspektionen efter ansökan meddela ett bindande besked om huruvida en ledning i det enskilda fallet omfattas av de föreskrifter om undantag som regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela enligt 6 §. Ett sådant besked ska

meddelas på ansökan av innehavaren av en befintlig ledning eller den som avser att bygga en ledning.

10 kap. Funktionsansvar

Funktionsansvarets utövande

Funktionsansvarig myndighet

1 § Den funktionsansvariga myndigheten har det övergripande ansvaret för att

1. elektriska anläggningar samverkar driftsäkert, och
2. balans inom hela eller delar av landet kortsiktigt upprätthålls mellan produktion och förbrukning av el.

Paragrafen motsvarar delvis nuvarande 8 kap. 1 § första stycket el-lagen.

Av 1 kap. 4 § framgår att regeringen utser en myndighet som ska ansvara för de uppgifter som enligt lagen eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen ligger på den funktionsansvariga myndigheten. Den funktionsansvariga myndighetens främsta uppgift är att utöva funktionsansvaret, dvs. det övergripande ansvaret för att elektriska anläggningar samverkar driftsäkert och att balans inom hela eller delar av landet kortsiktigt upprätthålls mellan produktion och förbrukning av el. Att myndigheten har denna uppgift anges i paragrafen. Innebörden av funktionsansvaret behandlas närmare i kommentaren till 1 kap. 3 §.

Särskilda åtgärder för att öka eller minska produktionen eller förbrukningen av el

2 § I den utsträckning det behövs för att kunna utöva funktionsansvaret får den funktionsansvariga myndigheten beordra

1. balansansvariga att öka eller minska produktionen eller förbrukningen av el, och
2. elproducenter att öka eller minska produktionen av el.

Paragrafen motsvarar nuvarande 8 kap. 2 § första stycket ellagen. Den funktionsansvariga myndighetens befogenheter utökas dock något i förhållande till den nuvarande regleringen.

Inom ramen för funktionsansvaret träffar den funktionsansvariga myndigheten avtal med balansansvariga om balanshållningen. Avtalen skapar förutsättningar att reglera såväl produktion som förbrukning av el på den s.k. reglerkraftmarknaden. Om myndigheten inte skulle kunna träffa tillfredsställande avtal med de balansansvariga har myndigheten enligt paragrafen befogenhet att beordra balansansvariga att öka eller minska sin produktion eller förbrukning (*första punkten*). Myndigheten har även befogenhet att direkt beordra elproducenter att öka eller minska sin produktion (*andra punkten*).

När det gäller balansansvariga kan det bli aktuellt för den funktionsansvariga myndigheten att använda beordringsrätten främst när den balansansvarige förfogar över resurser som inte har gjorts tillgängliga på reglerkraftmarknaden.

Den funktionsansvariga myndighetens beslut enligt paragrafen kan inte överklagas (19 kap. 3 § andra stycket).

Övervägandena finns i avsnitt 15.2.

3 § Den som har beordrats att öka eller minska produktionen eller förbrukningen av el enligt 2 § har rätt till marknadsmässig ersättning.

Den funktionsansvariga myndigheten beslutar om ersättning enligt första stycket.

Paragrafen innehåller bestämmelser om ersättning till den som har beordrats att öka eller minska produktionen eller förbrukningen av el enligt 2 §. Rätten till ersättning framgår i dag av 8 kap. 2 § första stycket ellagen.

Den som har beordrats att öka eller minska produktionen eller förbrukningen av el enligt 2 § har enligt *första stycket* rätt till marknadsmässig ersättning.

I *andra stycket* anges att det är den funktionsansvariga myndigheten som beslutar om ersättning. Beslutet kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol enligt 19 kap. 3 §.

4 § Om funktionsansvaret inte kan utövas genom åtgärder som nämns i 2 §, får den funktionsansvariga myndigheten, i den utsträckning det behövs för att kunna utöva funktionsansvaret, beordra nätföretag att begränsa eller avbryta överföring av el till elanvändare.

I den utsträckning funktionsansvaret medger det ska begränsning eller avbrytande av överföringen genomföras så att samhällsviktiga elanvändare prioriteras.

Paragrafen motsvarar nuvarande 8 kap. 2 § andra stycket ellagen.

I vissa speciella fall, främst vid produktions- eller överföringsfel eller vid extrem hög nätbelastning, kan det visa sig omöjligt att klara balanshållningen genom ökad produktion eller genom att beordra balansansvariga att minska förbrukningen. Den möjlighet som då återstår är att begränsa eller helt avbryta överföringen av el inom vissa områden för att ytterligare minska förbrukningen. Av *första stycket* framgår att den funktionsansvariga myndigheten kan beordra nätföretag att vidta sådana åtgärder.

Att begränsa eller avbryta överföringen av el är inte ett alternativ vare sig till den vanliga balanshållningen, som regleras i avtal med de balansansvariga, eller till en sådan ökning eller minskning av produktionen eller förbrukningen av el som kan beordras enligt 2 §. Först då möjligheterna att upprätthålla balansen genom sådana åtgärder är uttömda får begränsning eller avbrytande av överföringen tillgripas.

När överföringen av el begränsas eller avbryts enligt paragrafen har det övergripande målet att upprätthålla balansen den högsta prioriteten. Vid hastigt uppkommande störningar, speciellt om de är av större omfattning, medger inte tiden några närmare överväganden om vilka övriga hänsyn som den funktionsansvariga myndigheten ska ta när överföringen begränsas eller avbryts. Sådana hänsyn kan däremot tas då störningarna kan förutses i bättre tid eller inte är så omfattande. Utgångspunkten är då att tillförsel av el ska ske till prioriterade samhällsviktiga elanvändare. Detta framgår av *andra stycket*.

Den funktionsansvariga myndighetens beslut enligt paragrafen kan inte överklagas (19 kap. 3 § andra stycket).

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om de åtgärder som behövs för att öka eller minska produktionen eller förbrukningen av el enligt 2 § och för att begränsa eller avbryta överföring av el till elanvändare enligt 4 §.

Bestämmelsen i paragrafen, som motsvarar nuvarande 8 kap. 2 § tredje stycket ellagen, innebär att regeringen eller den myndighet

som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter dels när det gäller åtgärder för att öka eller minska produktionen eller förbrukningen av el enligt 2 §, dels när det gäller åtgärder att begränsa eller avbryta överföring av el till elanvändare enligt 4 §.

I systemansvarsförordningen finns vissa föreskrifter om begränsande eller avbrytande av överföringen av el. Svenska kraftnät har med stöd av ett bemyndigande i förordningen meddelat föreskrifter om hur en begränsning eller ett avbrytande av överföring av el ska förbreddas och genomföras (SvKFS 2012:1).

I förordningen (2011:931) om planering för prioritering av samhällsviktiga elanvändare finns bestämmelser om planering och framtagande av underlag för att styra el till samhällsviktiga elanvändare i en situation där överföring av el måste begränsas eller avbrytas. Vidare har Statens energimyndighet meddelat föreskrifter om planering för prioritering av samhällsviktiga elanvändare (STEMFS 2013:4).

Skyldighet att lämna uppgifter till den funktionsansvariga myndigheten

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för balansansvariga och innehavare av elektriska anläggningar att till den funktionsansvariga myndigheten lämna de uppgifter om produktion, överföring eller förbrukning av el som behövs för utövandet av funktionsansvaret.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 8 kap. 3 § ellagen, bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter i om uppgiftsskyldighet. Föreskrifter om skyldighet att lämna uppgifter till Svenska kraftnät finns i dag i systemansvarsförordningen.

För att kunna fullgöra sitt funktionsansvar måste den funktionsansvariga myndigheten få kännedom om hur mycket el som kommer att matas in på och tas ut från överföringssystemet och även var och när detta kommer att ske. Myndigheten behöver alltså information från de stora aktörerna på elmarknaden.

Bemyndigandet utvidgas något i förhållande till den nuvarande bestämmelsen. En möjlighet till subdelegation införs. Vidare gäller uppgiftsskyldigheten inte endast elproducenter och elanvändare,

utan alla innehavare av elektriska anläggningar och balansansvariga. Nytt är också att uppgifterna kan avse överföring av el.

Övervägandena finns i avsnitt 15.2.

Tjänster med anknytning till funktionsansvaret

7 § Den funktionsansvariga myndigheten får inte ställa upp krav som utesluter elproducenter från att tillhandahålla tjänster med anknytning till funktionsansvaret med hänvisning endast till kraftslag. Myndigheten ska anskaffa sådana tjänster från elproducenter på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

Paragrafen, som motsvarar nuvarande motsvarar nuvarande 8 kap. 3 a § ellagen, ska ses mot bakgrund av artikel 15.6 i energieffektiviseringsdirektivet. Bestämmelserna i paragrafen tar främst sikte på elproducenternas möjligheter att sälja el på den s.k. reglerkraftmarknaden.

Kravet i direktivet syftar till att säkerställa att innehavare av anläggningar för produktion av högeffektiv kraftvärme kan erbjuda balanseringstjänster. Svenska kraftnät, liksom övriga nätföretag, omfattas av bestämmelserna i lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna. Lagen innehåller emellertid undantag som bl.a. gäller kontrakt som avser leveranser av el till nätföretag för driften av nätet (3 kap. 10 § 2 LUF).

Paragrafens *första mening* innebär att den funktionsansvariga myndigheten inte får missgynna någon elproducent med hänvisning endast till det sätt på vilket elen producerats. Detta gäller såväl när myndigheten själv handlar upp el från elproducenter som när den utformar villkor i balansavtal av betydelse för en balansvarigs möjligheter att fullgöra sina åtaganden med någon annans produktionskapacitet. Bestämmelsen tar således inte uteslutande sikte på rena upphandlingssituationer.

Bestämmelsen innebär inte att myndigheten är förhindrad att ställa upp krav som behövs med hänsyn till driftsäkerheten hos elsystemet. Förutsättningarna för olika kraftslag att delta i marknaden kan variera med hänsyn till de tekniska förutsättningarna, t.ex. den tid som behövs för att aktivera anläggningen eller i vilken utsträckning elproduktionen går att planera i förväg. Ett krav på förutsebarhet, som i praktiken kan göra det svårare för exempelvis

vindkraftsproducenter att tillhandahålla tjänster, är tillåtet om det är sakligt motiverat.

Andra meningen ska ses mot bakgrund av artikel 15.6 andra meningen i energieffektiviseringsdirektivet. Balanseringstjänster ska enligt direktivet ingå som en del av en anbudsprocess för tjänster som är transparent, icke-diskriminerande och öppen för granskning.

Kravet på öppenhet betyder att den funktionsansvariga myndigheten måste vända sig till marknaden för att anskaffa tjänster. Några regler om hur detta ska gå till ges inte, men bestämmelsen innebär att myndigheten inte får träffa avtal under hand med någon elproducent utan att först ha tillkännagivit sin avsikt att anskaffa tjänster på marknaden.

Anskaffandet måste ske på ett icke-diskriminerande sätt, vilket innebär att anbudet måste bedömas på samma sätt och att ingen diskriminerande åtskillnad alltså får ske.

Kravet på att anskaffandet av elen ska ske på ett marknadsorienterat sätt innebär att den funktionsansvariga myndigheten måste undersöka vilka ekonomiska villkor som kan erhållas på marknaden och sedan träffa avtal utifrån rationella överväganden beträffande pris och övriga villkor.

Driftsäkerhet

8 § Den funktionsansvariga myndigheten ska fastställa mål för driftsäkerhet under förutsebara förhållanden på transmissionsnät inom landet och på de utlandsförbindelser som är anslutna till transmissionsnät. Målen ska vara objektiva, öppna och icke-diskriminerande.

Målen ska underställas regeringen för godkännande. Regeringen bestämmer hur de godkända målen ska offentliggöras.

Paragrafen, som motsvarar nuvarande 8 kap. 1 a § första stycket ellagen, ska ses mot bakgrund av artikel 4.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/89/EG av den 18 januari 2006 om åtgärder för att trygga elförsörjning och infrastrukturinvesteringar (elförsörjningsdirektivet). Regleringen omfattar transmissionsnät.

I direktivtexten anges att mål för leveranskvalitet och nätssäkerhetsprestanda ska fastställas. Begreppet leveranskvalitet definieras inte i direktivet men det torde syfta på sådana avvikelser vad gäller

spänning och frekvens som visserligen inte orsakar strömavbrott men som ändå orsakar störningar och skador på elektriska anläggningar, elektrisk materiel och elektriska installationer som är anslutna till ledningsnätet.

Begreppet nätsäkerhetsprestanda i direktivet är inte heller definierat, men det får anses att det avser den prestanda som elnätet ska uppfylla för att uppnå ett visst mått av nätsäkerhet. Sistnämnda begrepp definieras i artikel 2 c i direktivet som oavbruten drift av överföringssystemet under förutsebara förhållanden.

Som ett samlande begrepp för leverans kvalitet och nätsäkerhetsprestanda används i paragrafen termen driftsäkerhet.

De mål som den funktionsansvariga myndigheten fastställer enligt *första stycket* har inte formen av föreskrifter eftersom målen har karaktären av mål för myndighetens egen verksamhet. Målet är naturligtvis att avbrott eller störningar aldrig ska äga rum. Detta mål kan dock inte uppnås fullt ut inom ramen för rimliga kostnader. Strävan blir alltså att minimera avbrott och störningar så långt som möjligt inom angiven ram.

Enligt *andra stycket* ska målen underställas regeringen för godkännande. Målen ska offentliggöras på det sätt som regeringen bestämmer.

9 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om de krav och skyldigheter som måste iakttas för att de enligt 8 § godkända målen ska uppnås.

Innan föreskrifterna meddelas ska samråd ske med ansvariga för nationella elsystem i de länder vars elsystem är förbundna med transmissionsnät i Sverige.

Paragrafen, som motsvarar nuvarande 8 kap. 1 a § andra och tredje styckena ellagen, ska ses mot bakgrund av artikel 4.1 a i elförsörjningsdirektivet. Där anges att medlemsstaterna eller de behöriga myndigheterna ska se till att de ”systemansvariga för överföringssystemet”, dvs. transmissionsnätsföretagen, fastställer minimidriftsregler och minimiskyldigheter för nätsäkerheten.

I *första stycket* finns ett bemyndigande till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter med anknytning till målen för driftsäkerhet. Vid subdelegation är utgångspunkten att regeringen ger föreskrifträtten till Svenska

kraftnät, som då kan meddela föreskrifter som innehåller sådana regler som avses i artikel 4.1 a i elförsörjningsdirektivet.

Det bör anmärkas att de minimidriftsregler och minimiskyldigheter som avses i elförsörjningsdirektivet inte måste ha formen av föreskrifter. De finns två typer av regler som inte har formen av föreskrifter. Det finns till att börja med sådana interna rutiner för Svenska kraftnät som har karaktären av minimidriftsregler och minimiskyldigheter för nätsäkerheten. Den andra typen av regler är bestämmelser om hur Svenska kraftnät ska samverka över gränsöverskridande förbindelser. Den uppgiften är reglerad i de avtal som Svenska kraftnät har ingått med sina motsvarigheter i de länder med vars elsystem det svenska elsystemet är sammankopplat genom utlandsförbindelserna.

Med stöd av första stycket kan Svenska kraftnät, efter regeringens bemyndigande, meddela föreskrifter om exempelvis krav i fråga om beskaffenheten av elektriska anläggningar som ska anslutas till elsystemet, förutsatt att sådana krav är nödvändiga för att målen för driftsäkerhet enligt 8 § ska uppnås.

Regleringen i *andra stycket* innebär att Svenska kraftnät, innan föreskrifter meddelas, ska samråda med sina motsvarigheter i de länder vars elsystem är förbundna med det svenska transmissionsnätet när det gäller föreskrifter som syftar till att de särskilda målen för driftsäkerheten enligt 8 § ska uppnås.

10 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om kontroll, provning eller besiktning och andra krav som gäller elektriska anläggningar, anordningar avsedda att anslutas till sådana anläggningar, elektrisk materiel eller elektriska installationer samt drift av elektriska anläggningar, i den utsträckning det behövs av hänsyn till driftsäkerheten hos det nationella elsystemet och utöver sådana föreskrifter som anges i 9 §.

I paragrafen, som i stort motsvarar nuvarande 8 kap. 1 § andra stycket ellagen, bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att, i den utsträckning det behövs av hänsyn till driftsäkerheten hos det nationella elsystemet, meddela föreskrifter i olika avseenden när det gäller elektriska anläggningar, elektrisk materiel och elektriska installationer. Bemyndigandet gäller föreskrifter utöver sådana föreskrifter som får meddelas med stöd av 9 §.

Produktionsanläggningar och nät som ska anslutas till transmissionsnätet måste uppfylla vissa tekniska och driftsäkerhetsmässiga krav. Även anläggningar som ska anslutas till distributionsnät kan ha en sådan systempåverkan att det behövs föreskrifter om vilka närmare krav som ska ställas på anläggningarnas utformning och drift.

Till skillnad från i dag framgår det uttryckligen av paragrafen att normgivningsbemyndigandet omfattar föreskrifter om drift av elektriska anläggningar. Sådana föreskrifter kan avse exempelvis hur spänningsreglering ska ske för att trygga driftsäkerheten i det nationella elsystemet.

Regeringen har bemyndigat Svenska kraftnät att meddela föreskrifter med stöd av bemyndigandet i 8 kap. 1 § andra stycket ellagen (16 § systemansvarsförordningen). Svenska kraftnät har meddelat vissa föreskrifter i ämnet (SvKFS 2005:2 och 2012:1).

Övervägandena finns i avsnitt 15.3.

11 kap. Balansansvar

Elhandelsföretag

1 § Det som enligt detta kapitel gäller för elhandelsföretag ska tillämpas även i fråga om

1. elanvändare som köper el för leverans i en uttagspunkt uteslutande enligt fastkraftavtal,
2. den som annars handlar med el på fastkraftavtal, och
3. den som tar emot el från en elproducent i en inmatningspunkt.

Paragrafen fyller delvis samma funktion som nuvarande 1 kap. 6 § andra stycket ellagen.

Bestämmelserna i kapitlet gäller i huvudsak elhandelsföretag som levererar eller tar emot el i leveranspunkter eller handlar med el på fastkraftavtal. Med elhandelsföretag avses i lagen den som yrkesmässigt levererar el till en elanvändare i en uttagspunkt eller till ett nätföretag för att täcka nätförluster (1 kap. 3 §). Det kan dock hända att andra än elhandelsföretag handlar med el på fastkraftavtal eller tar emot el i en inmatningspunkt. En sådan aktör har i de fall som anges i paragrafen samma skyldigheter som ett elhandelsföretag enligt kapitlet. Syftet med paragrafen är att säker-

ställa att det alltid finns någon som är skyldig att se till att det finns en balansansvarig när en sådan krävs.

I paragrafen anges tre fall där en aktör ska ha samma skyldigheter som ett elhandelsföretag. Enligt *första punkten* gäller detta en elanvändare som inte har något avtal om löpande elleveranser i sin uttagpunkt utan köper all sin el på fastkraftavtal. Bestämmelsen innebär att en sådan elanvändare är skyldig att se till att det finns en balansansvarig i uttagpunkten enligt 2 §.

Andra punkten gäller den som handlar med el på fastkraftavtal för andra ändamål än leverans i den egna uttagpunkten. Att det som gäller i fråga om ett elhandelsföretag ska tillämpas även i fråga om den som annars handlar med el på fastkraftavtal har betydelse för elbörser och elproducenter som utför sådan handel. Enligt 3 § krävs en balansansvarig för sådan handel.

Av *tredje punkten* följer att den som tar emot el som en elproducent matar in i en inmatningspunkt har samma skyldigheter som ett elhandelsföretag även om mottagaren inte är en leverantör av el. Den som köper elen från producenten kan därför vara skyldig att se till att det finns en balansansvarig i inmatningspunkten enligt 4 § andra stycket.

Krav på balansansvar

Leverans av el

2 § Ett elhandelsföretag som levererar el i en uttagpunkt eller för att täcka nätförluster ska se till att någon har åtagit sig balansansvaret. I annat fall får elhandelsföretaget inte leverera elen.

En elanvändare som köper el för leverans i en uttagpunkt uteslutande enligt fastkraftavtal ska själv anses vara den som levererar el i uttagpunkten enligt första stycket.

I paragrafen finns bestämmelser om balansansvar i samband med leverans av el till en elanvändare i dennes uttagpunkt eller till ett nätföretag för att täcka nätförluster.

Enligt *första stycket*, som delvis motsvarar nuvarande 8 kap. 4 § första stycket första meningen ellagen, är ett elhandelsföretag är skyldigt att se till att någon har åtagit sig balansansvaret i fråga om el som tas ut i en uttagpunkt eller används för att täcka nätför-

luster. Med balansansvar avses ansvar för att balansera förbrukning och försäljning av el med produktion och inköp av el samt skyldighet att svara ekonomiskt för obalanser (1 kap. 3 §). När det gäller en uttagpunkt gäller balansansvaret den el som tas ut i uttagpunkten. För att balansen ska upprätthållas krävs att elsystemet tillförs lika mycket el. På motsvarande sätt gäller att den el som levereras för att täcka nätförluster ska svara mot nätförlusterna eller förbrukas på annat sätt.

Ett elhandelsföretag som inte fullgör skyldigheten att se till att det finns en balansansvarig ska betala ersättning till den funktionsansvariga myndigheten (Svenska kraftnät) enligt sådana villkor som gäller för balansansvariga (11 §).

När det gäller balansvaret i uttagpunkter aktualiseras första stycket främst då en elanvändare byter elhandelsföretag. Det nya elhandelsföretaget måste då klara ut frågan om balansansvaret i elanvändarens uttagpunkt genom att träffa avtal med dittillsvarande eller en ny balansansvarig eller självt åta sig balansansvaret.

Bestämmelsen aktualiseras också då ett elhandelsföretag ska börja leverera el till en elanvändare som börjar ta ut el i en ny uttagpunkt, dvs. en elanvändare som har flyttat. Regeln blir också aktuell då ett elhandelsföretag ska börja leverera el i en ny uttagpunkt där el tidigare inte har levererats eller där elöverföringen har varit avbruten under en tid.

Om elhandelsföretaget självt åtar sig balansansvaret för de leveranser som anges i paragrafen ligger det i elhandelsföretagets intresse att hela tiden köpa in eller producera lika mycket el som kunderna kan förväntas förbruka. Det uppstår dock alltid en differens och denna differens regleras i efterhand inom ramen för balansavräkningen. Elhandelsföretaget kan också träffa avtal med någon annan, som åtar sig balansansvaret. För denna tjänst betalar elhandelsföretaget ett fastställt pris.

Om ett elhandelsföretag levererar el trots att det inte finns någon balansansvarig kommer differensen mellan den mängd el som av elhandelsföretaget tillförs det nationella elsystemet och elanvändarens förbrukning i felaktigt att belasta någon annan balansansvarig. Om felet upptäcks i tid, kan det rättas vid balansavräkningen. Annars får felet korrigeras genom överenskommelser mellan de berörda företagen. Någon offentligrättslig sanktion

gentemot elhandelsföretaget finns inte. Eventuella tvister får således lösas på civilrättslig väg.

Bestämmelsen i *andra stycket* är ny. Det förekommer att stora elanvändare tar emot alla elleveranser i en uttagpunkt enligt avtal som innebär att elleverantören åtagit sig att under en angiven tid leverera en fastställd mängd el (fastkraftavtal). Det som enligt första stycket gäller för elhandelsföretag ska tillämpas även i fråga om en sådan elanvändare (1 § 1). I andra stycket förtydligas att elanvändaren själv ska anses vara den som levererar el i uttagspunkten.

En elanvändare som köper el från flera elhandelsföretag och har ett rörligt kontrakt med ett av dessa är inte skyldig att se till att det finns en balansansvarig i uttagspunkten. Det är i stället det elhandelsföretag som står för de löpande leveranserna som ser till att det finns en balansansvarig.

Övervägandena finns i avsnitt 16.2.

Handel på fastkraftavtal

3 § Ett elhandelsföretag som köper eller säljer el på fastkraftavtal ska se till att någon har åtagit sig balansansvaret. I annat fall får företaget inte handla med el på fastkraftavtal.

Bestämmelsen i paragrafen är ny.

Någon måste åta sig balansansvaret för el som köps eller säljs på fastkraftavtal. Med fastkraftavtal avses avtal om att under en angiven tid leverera en fastställd mängd el (1 kap. 3 §).

Den som köper el på fastkraftavtal kan sälja den vidare eller förbruka den. Det balansansvar som krävs enligt paragrafen utgår inte från den el som matas in eller tas ut i en leveranspunkt utan är ett ansvar för att det råder balans mellan elhandelsföretagets inköp å den ena sidan och vidareförsäljning eller förbrukning å den andra. Skyldigheten att säkerställa ett det finns en balansansvarig gäller både säljaren och köparen.

Kravet enligt paragrafen gäller i praktiken främst elhandelsföretag som handlar med varandra eller på en elbörs. En elanvändare som köper el för leverans i en uttagpunkt uteslutande enligt fastkraftavtal omfattas av 2 §.

Övervägandena finns i avsnitt 16.2.

Inmatning av el

4 § En elproducent som matar in el i en inmatningspunkt ska se till att någon har åtagit sig balansansvaret. I annat fall får elproducenten inte mata in elen.

Första stycket gäller inte om elproducenten är en elanvändare som har rätt att efter begäran få skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el enligt 67 kap. inkomstskattelagen (1999:1229). I sådant fall ska det elhandelsföretag som tar emot elen från produktionsanläggningen se till att någon har åtagit sig balansansvaret.

I paragrafen finns nya bestämmelser om balansansvar i inmatningspunkter.

En elproducent som matar in el i en inmatningspunkt ska enligt *första stycket* se till att någon har åtagit sig balansansvaret. Elproducenten kan själv åta sig balansansvaret eller genom avtal se till att någon annan gör det. Det elhandelsföretag som elproducenten säljer el till kan exempelvis åta sig att se till att det finns en balansansvarig. Om det inte finns någon balansansvarig, får elproducenten inte mata in el i inmatningspunkten.

Av *andra stycket* framgår att kravet på balansansvar inte gäller för en mikroproducent som har rätt att efter begäran få skattereduktion enligt 67 kap. inkomstskattelagen (1999:1229). Det är i stället den som tar emot elen i mikroproducentens inmatningspunkt som är skyldig att se till att det finns en balansansvarig.

När den elproducent som matar in elen också är elanvändare kan det situationen uppkomma att inmatning och uttag sker i samma leveranspunkt. Det kan i sådant fall finnas två balansansvariga. I dag avser dock mätningen i leveranspunkten endast nettot under en timme, vilket medför att det bara är en balansansvarig som svarar för den tiden beroende på om det uppmätta värdet är positivt eller negativt.

En elproducent eller ett elhandelsföretag som inte fullgör sin skyldighet enligt paragrafen ska betala ersättning till den Svenska kraftnät enligt sådana villkor som gäller för balansansvariga (11 §).

Övervägandena finns i avsnitt 16.2.

Undantag från kravet på balansansvar

5 § Bestämmelserna i 2 och 4 §§ tillämpas inte under den tidsfrist som anges i 18 § första stycket.

Paragrafen motsvarar delvis nuvarande 8 kap. 4 § tredje stycket el-lagen.

Ett elhandelsföretag eller en elproducent som plötsligt står utan balansansvar för sina leveranser har under vissa förutsättningar rätt till en tidsfrist för att återställa sitt balansansvar (18 §). Ett företag som har rätt till en sådan tidsfrist får fortsätta att leverera, mata in eller ta emot el under tidsfristen trots att det saknar en balansansvarig för leveranserna.

Avtal om balansansvar

6 § Den som åtar sig balansansvar ska ingå avtal dels med den funktionsansvariga myndigheten, dels med den som utför balansavräkningen.

Avtalet med den funktionsansvariga myndigheten ska innehålla ett åtagande att balansera förbrukning och försäljning av el med produktion och inköp av el. Avtalet med den som utför balansavräkningen ska innehålla villkoren för avräkningen.

Villkoren i avtal enligt första och andra styckena ska vara objektiva och icke-diskriminerande.

Paragrafen innehåller bestämmelser om avtal med Svenska kraftnät och den som utför balansavräkningen. Ett åtagande om balansansvar innebär alltid ansvar för att balansera förbrukning och försäljning av el med produktion och inköp av el samt skyldighet att svara ekonomiskt för obalanser (se närmare kommentaren till 1 kap. 3 §). Av paragrafen framgår dock att de olika delarna av balansansvaret kan regleras i två avtal. Sådana avtal är en förutsättning för att någon ska kunna åta sig balansansvaret enligt 2–4 §§.

Enligt *första stycket*, som motsvarar nuvarande 8 kap. 4 § andra stycket första meningen ellagen, ska den som åtar sig balansansvar ingå avtal dels med Svenska kraftnät, dels med den som utför balansavräkningen. Svenska kraftnät kan självt utföra avräkningen, men verket kan även uppdra åt någon annan att utföra uppgiften (10 § andra meningen). Det kan det alltså vara nödvändigt för den balansansvarige att ingå avtal med två olika parter.

I *andra stycket*, som motsvarar nuvarande 8 kap. 4 § andra stycket andra och tredje meningarna ellagen, finns bestämmelser om innehållet i de avtal som den balansansvarige ingår med Svenska kraftnät och den som utför balansavräkningen. Avtalet med Svenska kraftnät ska innefatta ett åtagande att balansera förbrukning och försäljning av el med produktion och inköp av el.

Avtalet med den som utför balansavräkningen ska innehålla villkoren för avräkningen. Exempel på frågor som kan regleras i avtalet är hur den balansansvariges obalans ska beräknas och villkoren för betalning och fakturering.

Om Svenska kraftnät utför avräkningen finns det ingenting som hindrar att de frågor som anges i andra stycket regleras i ett och samma avtal.

I *tredje stycket*, som motsvarar nuvarande 8 kap. 4 a § första stycket ellagen, anges att villkoren i de aktuella avtalen ska vara objektiva och icke-diskriminerande.

Förhandsprövning av villkor

7 § Den funktionsansvariga myndigheten och den som utför balansavräkningen får inte ingå avtal enligt 6 § förrän de metoder som har använts för att utforma avtalen har godkänts av nätmyndigheten. Godkännande ska lämnas, om metoderna kan antas leda till att villkoren i avtalen är objektiva och icke-diskriminerande.

Ett beslut enligt första stycket gäller omedelbart. Nätmyndigheten ska delge beslutet enligt 49 § första stycket 1 och andra stycket delgivningslagen (2010:1932).

Paragrafen motsvarar nuvarande 8 kap. 4 a § andra och tredje styckena ellagen och ska ses mot bakgrund av artikel 37.6 b i elmarknadsdirektivet, där det anges att de nationella energitillsynsmyndigheterna ska ansvara för att i förväg fastställa eller godkänna åtminstone metoder för att beräkna eller fastställa villkoren för tillhandahållande av balanstjänster.

En utgångspunkt för regleringen är att Svenska kraftnät och den som utför balansavräkningen tillämpar standardavtal, som reglerar de frågor som anges i 6 §. På grundval av standardavtalet utformas sedan de individuella avtalen om balansansvar.

Avtalen omfattas av ett krav på förhandsprövning enligt *första stycket*. I praktiken sker förhandsprövningen genom att nätmyndigheten (Energimarknadsinspektionen) granskar standardavtalen. Energimarknadsinspektionen ska godkänna metoderna, om standardavtalen kan antas leda till att villkoren i de avtal som ingås med de balansansvariga är objektiva och icke-diskriminerande.

I *andra stycket* föreskrivs att ett beslut om godkännande gäller omedelbart, dvs. trots att det inte har fått laga kraft. Dessutom ska beslutet delges enligt bestämmelserna om kungörelsedgivning med en obestämd krets personer.

Offentliggörande av villkor

8 § Den funktionsansvariga myndigheten och den som utför balansavräkningen ska offentliggöra de villkor som de tillämpar i avtalen enligt 6 § och utan dröjsmål till den som begär det lämna skriftlig uppgift om villkoren.

Paragrafen motsvarar nuvarande 8 kap. 4 b § ellagen och ska ses mot bakgrund av artikel 15.7 i elmarknadsdirektivet.

Av paragrafen framgår till en början att de villkor som Svenska kraftnät och den som utför balansavräkningen tillämpar i avtalen med de balansansvariga ska offentliggöras. Svenska kraftnät ska offentliggöra de villkor som myndigheten tillämpar, och den som utför avräkningen ska offentliggöra de villkor som den tillämpar. Ett vanligt sätt för offentliggörande är att villkoren läggs ut på myndighetens eller företagets webbplats. Kravet på offentliggörande avser de standardavtal som nämns i kommentaren till 7 §. De individuella avtalen med de balansansvariga behöver inte offentliggöras.

Svenska kraftnät och den som utför balansavräkningen är vidare skyldiga att utan dröjsmål lämna skriftlig uppgift om villkoren. Detta gäller dock bara om någon begär det.

Anskaffande av produktionskapacitet

9 § En balansansvarig, som använder någon annans produktionskapacitet särskilt för att fullgöra ett åtagande om balansansvar, får inte ställa upp villkor som utesluter elproducenter från att tillhandahålla

sådan kapacitet med hänvisning endast till kraftslag. Den balansansvarige ska anskaffa kapacitet på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

Paragrafen motsvarar nuvarande 8 kap. 11 c § ellagen och ska ses mot bakgrund av artikel 15.6 i energieffektiviseringsdirektivet.

Bestämmelserna i paragrafen tar sikte på elproducenternas möjligheter att genom avtal med balansansvariga tillhandahålla kapacitet som används särskilt för att fullgöra den balansansvariges åtagande att verka för balans mellan tillförsel och uttag av el. Som utgångspunkt gäller att de balansansvariga, till skillnad från nätföretagen, inte alltid är sådana upphandlande enheter som omfattas av lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna.

Bestämmelsen i *första meningen* innebär att den balansansvarige inte får missgynna någon elproducent med hänvisning endast till det sätt på vilket elen producerats. Den hindrar däremot inte att den balansansvarige ställer upp tekniska krav som är motiverade för att åtagandena enligt avtalet med Svenska kraftnät ska kunna fullgöras.

Andra meningen ska ses mot bakgrund av artikel 15.6 andra meningen i energieffektiviseringsdirektivet. I denna del kan i huvudsak hänvisas till kommentaren till 10 kap. 7 §. När det gäller en balansansvarig som ingår i en koncern som bedriver elproduktion innebär kravet på icke-diskriminering bl.a. att ingen diskriminerande åtskillnad får ske till förmån för närstående elproducenter.

Balansavräkning

10 § Den funktionsansvariga myndigheten ska ansvara för att balansavräkning sker. Myndigheten får uppdra åt någon annan att utföra avräkningen.

Paragrafen motsvarar nuvarande 8 kap. 11 § ellagen.

Svenska kraftnät ansvarar enligt *första meningen* för att balansavräkning sker. Med balansavräkning avses ett förfarande för att fastställa balansansvarigas ekonomiska ansvar för obalanser (1 kap. 3 §). Avräkningen grundar sig på mätresultat som tillhandahålls av nätföretagen. Förhållandena mellan Svenska kraftnät och de balans-

ansvariga, bl.a. i fråga om hur avräkningen ska gå till, regleras i avtal enligt 6 §.

Av *andra meningen* framgår att Svenska kraftnät, utan att lämna ifrån sig ansvaret för att balansavräkningen sker, får uppdra åt någon annan att utföra avräkningen. Den som vill vara balansansvarig ska i så fall ingå ett avtal med den som utför avräkningen i stället för med myndigheten när det gäller villkoren för avräkningen (6 § andra stycket).

11 § Den som levererar, matar in eller tar emot el utan att fullgöra sin skyldighet att se till att det finns en balansansvarig enligt 2 eller 4 § ska betala ersättning till den funktionsansvariga myndigheten enligt sådana villkor som gäller för balansansvariga enligt de avtal som avses i 6 § andra stycket.

Paragrafen motsvarar nuvarande 8 kap. 11 a § ellagen. Den har ett delvis nytt innehåll.

Paragrafen innebär att den som matar in eller tar emot el i en leveranspunkt utan att ha fullgjort skyldigheten att se till att det finns en balansansvarig blir skyldig att betala ersättning till Svenska kraftnät, exempelvis för inköp av balanskraft, på samma sätt som en balansansvarig skulle ha varit. Ersättningen ska bestämmas med utgångspunkt i de avtal som de balansansvariga har ingått enligt 6 § andra stycket.

Övervägandena finns i avsnitt 16.3.

Övertagande av balansansvar

12 § Den som övertar balansansvaret i en leveranspunkt utan att ett elhandelsföretag samtidigt övertar leveranserna eller mottagandet i leveranspunkten eller övertar balansansvaret för leverans av el för att täcka nätförluster får bara göra det från och med den första dagen i en kalendermånad.

Balansansvaret får i sådant fall övertas endast om det elhandelsföretag som vill byta balansansvarig underrättar nätföretaget senast en månad före övertagandet.

I paragrafen, som delvis motsvarar nuvarande 8 kap. 9 § andra stycket ellagen, finns bestämmelser om tidpunkten för övertagande av balansansvar när det inte samtidigt sker något byte av elhandels-

företag som levererar el i en uttagpunkt eller tar emot el i en inmatningspunkt. Bestämmelserna gäller dels när någon övertar balansansvaret i en leveranspunkt, dels när någon övertar balansansvaret för leverans av el för att täcka nätförluster. När det gäller balansansvaret i en leveranspunkt är paragrafen tillämplig endast när övertagandet sker utan att ett elhandelsföretag samtidigt övertar leveranserna eller mottagandet i leveranspunkten.

Paragrafen gäller bara då det verkligen är fråga om ett övertagande av balansansvaret. Den gäller däremot inte då någon åtar sig balansansvaret i samband med att elleverans till en ny kund påbörjas i uttagpunkten, dvs. i samband med att kunden flyttar, eller då någon åtar sig balansansvaret i en helt ny uttagpunkt efter återin-koppling. I dessa fall är det inte fråga om *övertagande* av balansansvaret.

Av *första stycket* framgår att balansansvaret ska övertas vid ett månadsskifte. Vidare krävs enligt *andra stycket* att det elhandelsföretag som vill byta balansansvarig underrättar nätföretaget senast en månad före övertagandet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om underrättelse enligt andra stycket. Motsvarande föreskrifter finns i dag i Energimarknadsinspektionens föreskrifter om mätning, beräkning och rapportering av överförd el (EIFS 2016:2).

13 § Den funktionsansvariga myndigheten får, om det finns särskilda skäl, i det enskilda fallet medge att balansansvaret i en leveranspunkt ska börja gälla tidigare än vad som följer av 12 §.

Enligt paragrafen, som motsvarar nuvarande 8 kap. 9 § tredje stycket ellagen, får Svenska kraftnät i det enskilda fallet medge att ett övertagande av balansansvaret i en leveranspunkt blir gällande tidigare än en månad från det att anmälan om byte av balansansvarig gjordes. I vissa situationer kan det finnas behov av att bytet av balansansvarig blir gällande så snart som möjligt. Det är främst i de fall då den som har haft balansansvaret har råkat i ekonomiska svårigheter. Om man inte i det läget för över balansansvaret till en ny balansansvarig så snart som möjligt efter anmälan om bytet, riskerar Svenska kraftnät att drabbas av ekonomiska förluster.

14 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för ett nätföretag att sända underrättelser med anledning av en anmälan enligt 12 § andra stycket.

I paragrafen finns ett bemyndigande till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om skyldighet för ett nätföretag att sända underrättelser med anledning av en anmälan om övertagande av balansansvar enligt 12 § andra stycket. Ett motsvarande bemyndigande finns i nuvarande 8 kap. 9 § fjärde stycket ellagen. Sådana föreskrifter finns i dag i Energimarknadsinspektionens föreskrifter om mätning, beräkning och rapportering av överförd el (EIFS 2016:2).

Åtgärder med anledning av att balansansvaret upphör

Underrättelser om att balansansvaret upphör

15 § När den funktionsansvariga myndigheten får kännedom om att ett avtal enligt 6 § ska upphöra att gälla, ska myndigheten utan dröjsmål underrätta de nätföretag på vars ledningsnät de leveranspunkter är belägna där balansansvaret kommer att upphöra att gälla eller som annars är berörda.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 8 kap. 4 c § första stycket första meningen ellagen, regleras Svenska kraftnäts underrättelseskyldighet i samband med att ett elhandelsföretag kommer att stå utan någon balansansvarig.

Ett sådant avtal som avses i 6 § – mellan en balansansvarig å den ena sidan och Svenska kraftnät eller den som utför balansavräkningen å den andra – kan sägas upp omedelbart eller med viss uppsägningstid. I ett sådant fall får den balansansvarige inte längre agera som balansansvarig på elmarknaden. Följden blir att alla elhandelsföretag och elproducenter för vars leveranser den balansansvarige har åtagit sig balansansvaret står utan balansansvarig.

Svenska kraftnät ska då utan dröjsmål sända underrättelser till samtliga de nätföretag på vars nät det finns leveranspunkter där balansansvaret kommer att upphöra eller som annars berörs av att balansansvaret upphör. I 17 § finns en bestämmelse om underrättelseskyldighet för nätföretagen.

Balansansvaret kan upphöra med anledning av att ett avtal sägs upp mellan den balansansvarige och den som utför balansavräkningen på uppdrag av Svenska kraftnät. En förutsättning för att Svenska kraftnät ska kunna skicka de nödvändiga underrättelserna i ett sådant fall är att den som utför avräkningen omedelbart informerar myndigheten. Formerna för detta regleras dock inte i lagen utan i ett avtal mellan Svenska kraftnät och den som får i uppdrag att utföra avräkningen.

16 § När någon som har åtagit sig balansansvaret i ett avtal med någon som enligt 2 eller 4 § är skyldig att ha en balansansvarig får kännedom om att detta avtal ska upphöra att gälla, ska den balansansvarige utan dröjsmål underrätta den funktionsansvariga myndigheten och de nätföretag på vars ledningsnät de leveranspunkter är belägna där balansansvaret kommer att upphöra att gälla eller som annars är berörda.

I paragrafen, som delvis motsvarar nuvarande 8 kap. 4 c § andra stycket, regleras de fall där en balansansvarig har åtagit sig balansansvaret enligt 2 eller 4 § i ett avtal med ett elhandelsföretag eller en elproducent. Om ett sådant avtal ska upphöra att gälla ska den balansansvarige underrätta Svenska kraftnät och berörda nätföretag. Underrättelse ska ske utan dröjsmål, vilket i praktiken blir då avtalet har sagts upp av någondera parten.

Då Svenska kraftnät får en sådan underrättelse måste myndigheten göra en bedömning i frågan om elhandelsföretaget eller elproducenten har vilja och förmåga att träffa avtal med en ny balansansvarig eller att själv åta sig detta ansvar innan det gamla avtalet upphör att gälla.

17 § Ett nätföretag som tar emot en underrättelse enligt 15 eller 16 § ska utan dröjsmål underrätta berörda elhandelsföretag och elproducenter.

Paragrafen motsvarar delar av nuvarande 8 kap. 4 c första och andra styckena.

Varje nätföretag som får en underrättelse enligt 15 eller 16 § om att balansansvaret upphör ska utan dröjsmål underrätta de elhandelsföretag eller elproducenter som kommer att stå utan balansansvarig. Mottagandet av denna underrättelse från nätföretaget

bildar utgångspunkt för tidsfristen att återställa balansansvaret, vilket framgår av 18 § första stycket.

Återställande av balansansvar

18 § Ett elhandelsföretag eller en elproducent som med omedelbar verkan förlorat sitt balansansvar får återställa balansansvaret inom en tidsfrist om tio vardagar, dock högst femton kalenderdagar. Tidsfristen börjar löpa dagen efter den dag då elhandelsföretaget eller elproducenten tagit del av eller haft möjlighet att ta del av den först mottagna underrättelsen enligt 17 §.

Den tidsfrist för att återställa balansansvaret som anges i första stycket gäller också ett elhandelsföretag eller en elproducent vars avtal om balansansvar sagts upp och upphör att gälla före fristens utgång.

Paragrafen motsvarar nuvarande 8 kap. 4 e § första och andra styckena ellagen.

I *första stycket* ges huvudbestämmelsen att ett elhandelsföretag eller en elproducent som med omedelbar verkan står utan balansansvar har rätt till en tidsfrist för att återställa balansansvaret. Av 5 § framgår att företaget under tidsfristen får fortsätta att leverera, mata in eller ta emot el trots att det inte finns någon balansansvarig.

När ett elhandelsföretag eller en elproducent kommer att stå utan balansansvar ska samtliga berörda nätföretag sända underrättelser till elhandelsföretaget eller elproducenten (17 §).

Tidsfristen börjar löpa dagen efter den dag då elhandelsföretaget eller elproducenten tagit del av eller haft möjlighet att ta del av underrättelsen. Det normala i dag torde vara att ett sådant meddelande överbringas via telefon eller e-post, vilket innebär att företaget får del av underrättelsen i och med att det avsänds.

Utgångspunkten för tidsfristen är den först mottagna underrättelsen. Detta har praktisk betydelse främst när det gäller elhandelsföretag, eftersom de flesta elhandelsföretag levererar el till elanvändare på olika nät och således i många fall kan få underrättelser från flera nätföretag.

Ett avtal om balansansvar eller om åtagande av balansansvar måste inte alltid sägas upp med omedelbar verkan, utan det kan också sägas upp med viss uppsägningstid. Om så sker och uppsäg-

ningstiden är kortare än tidsfristen blir, enligt *andra stycket*, bestämmelsen i första stycket tillämplig. Motsatsen gäller om uppsägningstiden är lika lång eller längre än tidsfristen. I en sådan situation får elhandelsföretaget eller elproducenten i stället utnyttja uppsägningstiden till att försöka återställa sitt balansansvar.

19 § Bestämmelserna i 18 § gäller inte om elhandelsföretaget eller elproducenten har trätt i likvidation, ställt in betalningarna, försatts i konkurs eller förklarat sig inte ha för avsikt att återställa balansansvaret.

Om elhandelsföretaget eller elproducenten under den tidsfrist som anges i 18 § första stycket träder i likvidation, ställer in betalningarna, försatts i konkurs, eller förklarar sig inte ha för avsikt att återställa balansansvaret upphör tidsfristen omedelbart att löpa.

Paragrafen motsvarar nuvarande 8 kap. 4 e § tredje och fjärde styckena ellagen.

I *första stycket* ges ett undantag från rätten till en tidsfrist enligt 18 § för att återställa balansansvaret. Undantaget avser det fall då det företag var balansansvar ha upphört har trätt i likvidation, ställt in betalningarna, försatts i konkurs eller förklarat att det inte avser att återställa sitt balansansvar. I dessa fall får det anses uppenbart att företaget inte kan återställa balansansvaret.

Om elhandelsföretaget eller elproducenten däremot har rätt till en tidsfrist men under tidsfristen träder i likvidation, ställer in betalningarna, försatts i konkurs eller förklarar sig inte ha för avsikt att återställa balansansvaret upphör tidsfristen omedelbart att löpa, vilket framgår av *andra stycket*. Även i den situationen får det anses uppenbart att elhandelsföretaget eller elproducenten inte kan återställa balansansvaret.

20 § Ett elhandelsföretag eller en elproducent som återställer sitt balansansvar under den tidsfrist som anges i 18 § ska underrätta berörda nätföretag om vem som har åtagit sig balansansvaret i de leveranspunkter där elhandelsföretaget levererar eller tar emot el eller där elproducenten matar in el. En sådan underrättelse ska ha mottagits av nätföretaget innan tidsfristen har löpt ut.

Ett balansansvar som en ny balansansvarig åtagit sig gäller, trots det som anges i 12 §, från och med dagen efter det att nätföretaget mottagit underrättelsen enligt första stycket.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 8 kap. 4 f första och andra styckena ellagen, regleras den situationen att elhandelsföretaget eller elproducenten under tidsfristen lyckas återställa sitt balansansvar.

Enligt *första stycket* ska elhandelsföretaget eller elproducenten i detta fall underrätta berörda nätföretag om vem som har åtagit sig balansansvaret för leveranserna eller inmatningen. Denna underrättelse måste ha mottagits av nätföretaget före tidsfristens utgång.

Om ett elhandelsföretag som levererar el i en uttagpunkt underlåter att underrätta nätföretaget, ska nätföretaget anvisa berörda elanvändare ett elhandelsföretag (21 §).

En elproducent som underlåter att återställa sitt balansansvar ska betala ersättning till den funktionsansvariga myndigheten enligt sådana villkor som gäller för balansansvariga (11 §). Nätföretaget rapporterar mätvärden för avräkningen i fråga om elproducenten som ansvarar för obalanser. Motsvarande gäller för ett elhandelsföretag som är skyldigt att se till att det finns en balansansvarig i en inmatningspunkt enligt 4 § andra stycket.

I *andra stycket* anges när den nye balansansvariges balansansvar ska börja gälla, nämligen från och med dagen efter det att berört nätföretag mottog underrättelsen från elhandelsföretaget eller elproducenten. Även om underrättelsen når nätföretaget på tidsfristens sista dag har elhandelsföretaget eller elproducenten en balansansvarig från och med påföljande dag och därmed rätt att leverera respektive mata in el.

Anvisning av elhandelsföretag

21 § Om nätföretaget inte har mottagit en underrättelse från elhandelsföretaget om vem som är ny balansansvarig i berörda uttagpunkter innan den tidsfrist som anges i 18 § har löpt ut, ska nätföretaget dagen efter fristens utgång anvisa berörda elanvändare ett elhandelsföretag. Det elhandelsföretaget ska gentemot nätföretaget ha åtagit sig att leverera el till elanvändare som saknar leveransavtal med ett elhandelsföretag.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 8 kap. 4 f § tredje stycket första och andra meningarna ellagen, regleras den situationen att ett elhandelsföretag som levererar el i uttagpunkter inte lyckas åter-

ställa sitt balansansvar under tidsfristen. Nätföretaget ska då anvisa elhandelsföretagets kunder ett nytt elhandelsföretag. Detta ska ske redan dagen efter tidsfristens utgång och det nya balansansvaret kommer också att gälla från och med den dagen.

För det elhandelsföretag som dittills stått för leveranserna får detta två konsekvenser. Företaget står nu utan balansansvarig och får därmed inte längre leverera el (2 §). Dessutom har ett annat elhandelsföretag börjat leverera el i de aktuella uttagspunkterna. Därmed har det tidigare elhandelsföretagets leveransskyldighet upphört (12 kap. 2 § andra stycket 2).

Vid denna typ av anvisning av elhandelsföretag skiljer sig regleringen från den som gäller enligt 12 kap. 13 §, som reglerar det fallet att en enskild elanvändare står utan elhandelsföretag och därför anvisas ett nytt elhandelsföretag. I det nu aktuella fallet får elanvändarna inte någon tidsfrist för att eventuellt anlita något annat företag än det anvisade. Däremot kan elanvändarna på sedvanligt sätt byta elhandelsföretag, dvs. från det anvisade elhandelsföretaget till ett företag som elanvändaren själv väljer. I det sammanhanget blir bestämmelserna i 12 kap. 3 och 6 §§ tillämpliga.

22 § Om ett elhandelsföretag inte får återställa balansansvaret enligt 18 § eller om en sådan tidsfrist som avses där upphör att löpa enligt 19 § andra stycket, ska nätföretaget så snart som möjligt anvisa berörda elanvändare ett elhandelsföretag, som gentemot nätföretaget har åtagit sig att leverera el till elanvändare som saknar leveransavtal med ett elhandelsföretag.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 8 kap. 4 g § första stycket första meningen ellagen, regleras två situationer. Den första är att ett elhandelsföretag med kort varsel står utan balansansvarig men inte har rätt till en tidsfrist för att återställa sitt balansansvar på grund av att företaget har trätt i likvidation, ställt in betalningarna, försatts i konkurs eller förklarat att det inte avser att återställa sitt balansansvar. Den andra situationen är att elhandelsföretaget visserligen har rätt till en tidsfrist men att den upphör att löpa av någon av de nämnda anledningarna.

I detta fall gäller i princip samma bestämmelser som i 21 § med ett undantag. Anvisning av ett nytt elhandelsföretag ska ske så snart som möjligt. Skälet är att den situation som regleras i den aktuella paragrafen kan uppstå från en dag till nästa. Nätföretaget

måste få rimlig tid på sig att vidtala ett elhandelsföretag som ska anvisas, och det elhandelsföretaget måste också få rimlig tid att förbereda sig inför anvisningen. Detta medför att det kommer att uppstå en viss tidsutdräkt från det att elhandelsföretaget står utan balansansvar till det att ett nytt elhandelsföretag anvisas. Det förstnämnda elhandelsföretaget fortsätter att vara leveransskyldigt under den perioden (12 kap. 2 § första stycket) och ska betala ersättning till Svenska kraftnät enligt sådana villkor som gäller för balansansvariga (11 §).

23 § Om ett nätföretag anvisar ett elhandelsföretag enligt 21 eller 22 §, gäller ett balansansvar som en ny balansansvarig åtagit sig från och med dagen för anvisningen.

Paragrafen motsvarar nuvarande 8 kap. 4 f § tredje stycket tredje meningen och 4 g § första stycket andra meningen.

En förutsättning för att en anvisat elhandelsföretag ska påbörja leveranser i en uttagpunkt är att någon har åtagit sig balansansvaret. I paragrafen anges att det balansansvar som en ny balansansvarig har åtagit sig gäller från och med dagen för anvisningen.

24 § Ett nätföretag som anvisar ett elhandelsföretag enligt 21 eller 22 § ska utan dröjsmål underrätta elanvändarna om vilket elhandelsföretag som har anvisats och om elmarknadslagens bestämmelser om byte av elhandelsföretag.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 8 kap. 4 f fjärde stycket första meningen och 4 g § andra stycket första meningen ellagen, regleras viss informationsskyldighet för nätföretaget i samband med att ett en elanvändare anvisas ett elhandelsföretag.

25 § Ett elhandelsföretag som har anvisats enligt 21 eller 22 § ska utan dröjsmål underrätta elanvändarna om de villkor för leveransen som företaget tillämpar.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 8 kap. 4 f § fjärde stycket andra meningen och 4 g § andra stycket andra meningen, regleras viss informationsskyldighet för det anvisade elhandelsföretaget.

Vissa underrättelser

26 § Ett nätföretag ska hålla den funktionsansvariga myndigheten underrättad om

1. byte av balansansvarig enligt 12 och 20–22 §§, och
2. vem som har åtagit sig balansansvaret för nätföretagets egna inköp.

Paragrafen motsvarar nuvarande 8 kap. 10 § ellagen. Den har dock fått en delvis annan utformning än de nu gällande bestämmelserna. I 8 kap. 10 § ellagen anges att nätkoncessionshavaren ska hålla den funktionsansvariga myndigheten underrättad enligt de närmare föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Någon ändring i sak är dock inte avsedd.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om nätföretagets skyldigheter enligt paragrafen.

12 kap. Handel med el

Leverans av el i en uttagspunkt

Förutsättningar för leverans

1 § Ett elhandelsföretag får ingå avtal om leverans av el i en uttagspunkt endast med den elanvändare som enligt avtal med nätföretaget har rätt att ta ut el i den uttagspunkten.

Paragrafen motsvarar nuvarande 8 kap. 4 d § ellagen.

För att elhandelsföretaget ska kunna sluta avtal om leverans av el i en uttagspunkt krävs att elanvändaren har ett giltigt avtal med ett nätföretag om rätt att ta ut el för förbrukning i punkten. När ett avtal om elleverans slutits ska elhandelsföretaget underrätta nätföretaget om det. I 3 § finns bestämmelser om vad underrättelsen ska innehålla.

Förhållandet mellan elhandelsföretaget och elanvändaren regleras enligt gällande civilrättsliga regler och eventuella tvister får avgöras av allmän domstol.

Leveransskyldighet

2 § Ett elhandelsföretag som levererar el till en elanvändare i en uttagspunkt är, oavsett vad som avtalats, skyldigt att fortsätta leverera el tills leveransskyldigheten upphör enligt andra stycket.

Leveransskyldigheten upphör om

1. elanvändaren slutar att ta ut el i uttagspunkten,
2. något annat elhandelsföretag börjar leverera el till elanvändaren i uttagspunkten, eller

3. överföringen av el enligt 14 kap. 3 eller 4 § eller enligt avtal får avbrytas på grund av att elanvändaren har försummat sina skyldigheter gentemot elhandelsföretaget.

Första och andra styckena gäller inte ett elhandelsföretag som levererar el till en elanvändare enligt ett fastkraftavtal.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 8 kap. 5 § första, andra och fjärde styckena ellagen, regleras elhandelsföretagets leveransskyldighet gentemot sina kunder.

Huvudregeln om leveransskyldighet finns i *första stycket*. Ett elhandelsföretag som levererar el till en elanvändare i en uttagspunkt är, oavsett vad som avtalats, skyldigt att fortsätta leverera el tills någon av förutsättningarna för leveransskyldighetens upphörande föreligger.

Förutsättningarna för att leveransskyldighetens ska upphöra framgår av *andra stycket*.

Först nämns den situationen att elanvändaren inte längre tar ut el i uttagspunkten. Elhandelsföretagets leveransskyldighet upphör alltså när elanvändaren har flyttat.

Det andra fallet som nämns är att något annat elhandelsföretag börjar leverera el till elanvändaren i uttagspunkten. I praktiken har elanvändaren då på eget initiativ bytt elhandelsföretag. Innebörden av denna regel är bl.a. att en elanvändares uppsägning av ett leveransavtal inte får någon verkan förrän han har träffat ett leveransavtal med ett nytt elhandelsföretag. Motsvarande gäller naturligtvis vid uppsägning från elhandelsföretagets sida.

Slutligen nämns det fallet att överföringen av el får avbrytas på grund av att elanvändaren försummar sina skyldigheter gentemot elhandelsföretaget. Beträffande konsumenter regleras rätten att avbryta överföringen av el i 14 kap. 3 och 4 §§. Enligt de paragraferna får överföringen av el avbrytas om elanvändaren försummar sina skyldigheter och försummelsen utgör ett väsentligt avtalsbrott. De

vanligaste försummelserna torde vara bristande betalning av den levererade elen. För elanvändare som inte är konsumenter saknas författningsbestämmelser. I stället torde frågan regleras i leveransavtalen.

Överföringen av el kan också avbrytas på grund av elanvändarens försummelser gentemot nätföretaget. Sådant avbrytande påverkar dock inte leveransskyldigheten. När överföringen återupptas måste alltså den leveransskyldige fortsätta att leverera till elanvändaren. Bara då överföringen avbryts på begäran av elhandelsföretaget upphör alltså leveransskyldigheten.

Då överföringen av el avbryts är det inte ovanligt att det uppstår tvist mellan de berörda parterna huruvida förutsättningar för att avbryta överföringen föreligger eller inte. Först då en sådan tvist har lösts blir det klarlagt om leveransskyldigheten har upphört eller inte.

Det förekommer att en elanvändare köper el från flera elhandelsföretag. Ett av dessa säljer då enligt ett rörligt kontrakt medan de övriga säljer enligt fastkraftavtal. Innebörden av fastkraftavtal utvecklas i kommentaren till 1 kap. 3 §. Bestämmelserna om leveransskyldighet gäller inte ett elhandelsföretag som levererar el till en elanvändare enligt ett fastkraftavtal. Detta anges i *tredje stycket*.

Anmälan om leverans

3 § Ett elhandelsföretag, som ska börja leverera el i en uttagpunkt eller överta leveranserna till en elanvändare i dennes uttagpunkt, får göra detta efter en anmälan till berört nätföretag. Anmälan ska innehålla en uppgift om vem som har åtagit sig balansansvaret i uttagpunkten. En anmälan om att börja leverera el ska göras omedelbart.

Första stycket gäller inte ett elhandelsföretag som levererar el till en elanvändare enligt ett fastkraftavtal.

Paragrafen, som motsvarar nuvarande 8 kap. 6 § första och tredje styckena ellagen, innehåller bestämmelser om elhandelsföretagets underrättelse till nätföretaget när ett avtal om elleverans slutits.

Elhandelsföretagen är enligt *första stycket* skyldiga att hålla nätföretaget underrättat om i vilka uttagpunkter de levererar el. Denna skyldighet gäller både då en leverans ska påbörjas i en uttagpunkt och vid byte av elhandelsföretag i en elanvändares ut-

tagspunkt. I anmälan ska elhandelsföretaget ange vem som har åtagit sig balansansvaret i uttagpunkten. Denna skyldighet gäller oavsett om det sker något övertagande eller inte av balansansvaret i uttagpunkten i samband med att leveransen påbörjas. Anmälan om att börja leverera ska göras omedelbart.

I *andra stycket* anges att paragrafen inte gäller ett elhandelsföretag som levererar el enligt ett fastkraftavtal. Om leverans av el i en uttagpunkt ska ske uteslutande enligt fastkraftavtal, ska den elanvändare som tar ut el i uttagpunkten anmäla till berört nätföretag vem som har åtagit sig balansansvaret i uttagpunkten (5 §).

4 § Ett elhandelsföretag som levererar el till en elanvändare enligt ett fastkraftavtal ska anmäla den planerade leveransen till det elhandelsföretag som enligt 2 § första stycket är leveransskyldigt i elanvändarens uttagpunkt och till den som har åtagit sig balansansvaret i uttagpunkten.

Paragrafen, som motsvarar nuvarande 8 kap. 7 § ellagen, innebär att ett elhandelsföretag som levererar el enligt ett fastkraftavtal är skyldigt att anmäla detta till det leveransskyldiga elhandelsföretaget och den balansansvarige.

I det fall en elanvändare har avtal med flera elhandelsföretag kommer det leveransskyldiga företaget, som alltså levererar enligt ett rörligt kontrakt, att vid balansavräkningen enligt 11 kap. 10 § avräknas för hela förbrukningen i uttagpunkten. Elanvändarens avsikt är dock att tillgodogöra sig leveransen av el enligt fastkraftavtal, så att det leveransskyldiga företaget enbart debiterar för den mängd el som överstiger leveranserna enligt fastkraftavtalen. För att detta ska kunna ske måste de elhandelsföretag som levererar enligt fastkraftavtal anmäla sina leveranser till det elhandelsföretag som är leveransskyldigt i uttagpunkten. Det leveransskyldiga elhandelsföretaget svarar sedan för avräkningen av den kvarstående delen av leveranserna till elanvändaren.

Om det leveransskyldiga elhandelsföretaget inte självt har åtagit sig balansansvaret, måste även den balansansvarige underrättas. Vid balansavräkningen ska den balansansvarige nämligen svara för den kvarstående delen.

5 § Om leverans av el i en uttagpunkt ska ske uteslutande enligt fastkraftavtal, ska den elanvändare som tar ut el i uttagpunkten an-

mäla till berört nätföretag vem som har åtagit sig balansansvaret i uttagspunkten.

Bestämmelsen i paragrafen är ny.

Om leverans av el i en uttagspunkt ska ske uteslutande enligt fastkraftavtal, ska den elanvändare som tar ut el i uttagspunkten anmäla till berört nätföretag vem som har åtagit sig balansansvaret i uttagspunkten. Elanvändaren är i dessa fall skyldig att se till att det finns en balansansvarig i uttagspunkten (11 kap. 1 § 1 och 2 §).

Övervägandena finns i avsnitt 17.2.

Tidpunkten för övertagande av leverans

6 § Ett elhandelsföretag får överta leveranserna till en elanvändare i en uttagspunkt fjorton dagar efter anmälan enligt 3 § första stycket.

Om en elanvändare, som har ett leveransavtal med ett elhandelsföretag som är leveransskyldigt enligt 2 §, vill övergå till att köpa el uteslutande enligt fastkraftavtal, får övergången ske fjorton dagar efter en anmälan enligt 5 §.

Paragrafen gäller då en elanvändare byter elhandelsföretag i sin uttagspunkt.

Första stycket motsvarar nuvarande 8 kap. 6 § andra stycket. Ett elhandelsföretag får överta leveranserna till en elanvändare 14 dagar efter en anmälan om bytet till berört nätföretag. Något krav att elhandelsföretaget ska anmäla övertagandet inom en viss tid efter avtalet med elanvändaren finns inte.

Bestämmelsen omfattar inte påbörjande av leverans i en uttagspunkt i samband med flyttning eller i en helt ny uttagspunkt eller i en uttagspunkt efter återinkoppling. I dessa fall är det inte fråga om övertagande av leveranser.

Första stycket gäller inte när ett elhandelsföretag avser att leverera el enligt ett fastkraftavtal till en elanvändare som även köper el enligt ett rörligt kontrakt. Inte heller då är det fråga om ett övertagande av leveranser.

I *andra stycket* finns en ny bestämmelse som gäller när en elanvändare som köper el enligt ett rörligt kontrakt vill övergå till att köpa el uteslutande enligt fastkraftavtal. En sådan övergång får ske fjorton dagar efter det att elanvändaren, i enlighet med 5 §, har an-

mält till nätföretaget vem som har åtagit sig balansansvaret i uttagspunkten.

Information till elanvändaren om att avtalet upphör

7 § Ett elhandelsföretag som har ett tidsbestämt avtal med elanvändaren om leverans av el ska tidigast 90 dagar och senast 60 dagar före det att avtalet löper ut informera elanvändaren om

1. tidpunkten för avtalets upphörande, och
2. konsekvenserna av avtalets upphörande.

Första stycket gäller inte ett elhandelsföretag som levererar el till en elanvändare enligt ett fastkraftavtal.

Paragrafen motsvarar nuvarande 8 kap. 5 § tredje stycket ellagen.

I *första stycket* finns en bestämmelse om att de elhandelsföretag som ingått tidsbestämda avtal om leverans i en uttagspunkt är skyldiga att i god tid påminna elanvändaren om när avtalet upphör. Informationen kan lämnas i t.ex. fakturan. Dessutom ska elhandelsföretaget informera elanvändaren om vad som gäller om denne inte träffar ett nytt elavtal som tar vid när det gamla upphör. I korthet innebär detta att elhandelsföretaget ska informera kunden om att denne även fortsättningsvis, såvida den inte aktivt träffar ett nytt elleveransavtal, kommer att vara kund hos elhandelsföretaget och få sina elleveranser av detta samt på vilka villkor detta kommer att ske.

Av *andra stycket* framgår att informationsskyldigheten inte gäller elhandelsföretag som levererar el till en elanvändare enligt ett fastkraftavtal.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om informationsskyldigheten.

Mottagande av el i en inmatningspunkt

Skyldighet för elhandelsföretag att ta emot el

8 § Ett elhandelsföretag som levererar el till en elanvändare som har rätt att efter begäran få skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el enligt 67 kap. inkomstskattelagen (1999:1229) är skyldigt att på

skäliga villkor ta emot den el som matas in från elanvändarens produktionsanläggning.

Första stycket gäller inte om elanvändaren har ingått avtal med någon annan om att ta emot elen.

Paragrafen motsvarar nuvarande 8 kap. 5 a § ellagen.

Enligt *första stycket* är ett elhandelsföretag som levererar el till en elanvändare som har rätt att efter begäran få skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el enligt 67 kap. inkomstskattelagen (1999:1229) skyldigt att ta emot den el som matas in från elanvändarens produktionsanläggning. Det gäller antingen det elhandelsföretag som elanvändaren har ingått avtal med om uttag av el eller det elhandelsföretag som elanvändaren har anvisats enligt 13 §.

Första stycket har justerats i förhållande till 8 kap. 5 a § ellagen för att tydliggöra dels att mottagningsplikten inte förutsätter att elanvändaren redan har begärt eller beviljats skattereduktion, dels att elhandelsföretaget är skyldigt att betala för elen. Övervägandena finns i avsnitt 17.4.

Att elhandelsföretaget ska ta emot elen på skäliga villkor innebär främst att företaget ska betala marknadsmässig ersättning.

Elanvändaren är fri att ingå avtal om mottagande av el med vilken aktör som helst. Första stycket gäller därför inte om elanvändaren har ingått avtal med någon annan om att ta emot elen. Det framgår av *andra stycket*.

Anmälan om mottagande av el

9 § Den som ska börja ta emot el eller överta mottagandet av el från en elproducent i en inmatningspunkt får göra detta efter en anmälan till berört nätföretag. Anmälan ska innehålla en uppgift om vem som har åtagit sig balansansvaret i inmatningspunkten. En anmälan om att börja ta emot el ska göras omedelbart.

Första stycket gäller inte den som tar emot el från en elproducent enligt ett fastkraftavtal.

Paragrafen är utformad på i huvudsak samma sätt som 3 § men gäller mottagande av el i stället för leverans.

Att någon tar emot el i en inmatningspunkt innebär att den betalar elproducenten för den energimängd som överförs till elnätet från produktionsanläggningen och mäts i inmatningspunkten.

Mottagaren ska hålla nätföretaget underrättat om i vilka inmatningspunkter den tar emot el från elproducenter när mottagandet ska påbörjas eller när någon tar över mottagandet av el i en inmatningspunkt. I anmälan ska mottagaren alltid ange vem som har åtagit sig balansansvaret i inmatningspunkten. Anmälan om att börja ta emot el i en inmatningspunkt ska göras omedelbart.

I *andra stycket* anges att paragrafen inte gäller den som tar emot el enligt ett fastkraftavtal. En elproducent som säljer den el som matas in i en inmatningspunkt uteslutande enligt ett fastkraftavtal ska anmäla till berört nätföretag vem som har åtagit sig balansansvaret i inmatningspunkten (10 §).

Övervägandena finns i avsnitt 17.3.

10 § En elproducent som säljer den el som matas in i en inmatningspunkt uteslutande enligt ett fastkraftavtal ska anmäla till berört nätföretag vem som har åtagit sig balansansvaret i inmatningspunkten.

Paragrafen gäller en elproducent som säljer all el som matas in i en inmatningspunkt enligt ett fastkraftavtal. Producenten ska anmäla till berört nätföretag vem som har åtagit sig balansansvaret i inmatningspunkten. I andra fall är det den som tar emot elen som ska göra anmälan (9 §).

Övervägandena finns i avsnitt 17.3.

Tidpunkten för övertagande av mottagande av el

11 § Den som ska överta mottagandet av el från en elproducent i en inmatningspunkt får göra det fjorton dagar efter en anmälan enligt 9 § första stycket.

Paragrafen gäller när en elproducent byter mottagare i sin inmatningspunkt och är utformad på i huvudsak samma sätt som 6 § första stycket.

Den som ska överta mottagande av el från en elproducent i en inmatningspunkt får göra det 14 dagar efter anmälan om bytet till berört nätföretag. Bestämmelsen gäller inte när en elproducent påbörjar inmatning av el i en ny inmatningspunkt eller i en inmatningspunkt efter återkoppling. I sådana fall är det inte fråga om att överta mottagandet av el.

Paragrafen gäller inte mottagande av el enligt ett fastkraftavtal. Inte heller då är det fråga om ett övertagande.

Övervägandena finns i avsnitt 17.3.

Underrättelser med anledning av en anmälan om leverans eller mottagande

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för ett nätföretag att sända underrättelser med anledning av en anmälan enligt 3 § första stycket eller 9 § första stycket.

Paragrafen, som delvis motsvarar nuvarande 8 kap. 6 § fjärde stycket ellagen, innehåller ett bemyndigande till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om skyldighet för ett nätföretag att sända underrättelser med anledning av en anmälan om leverans eller mottagande av el i en leveranspunkt.

Föreskrifter om anmälningsskyldighet finns i dag i Energimarknadsinspektionens föreskrifter om mätning, beräkning och rapportering av överförd el (EIFS 2016:2).

Anvisning av elhandelsföretag

13 § Elanvändare som saknar leveransavtal med ett elhandelsföretag ska av berört nätföretag anvisas ett elhandelsföretag, som gentemot nätföretaget har åtagit sig att på skäliga villkor leverera el till sådana elanvändare. Metoderna för att utforma leveransvillkoren ska framgå av avtalet mellan nätföretaget och elhandelsföretaget.

Första stycket gäller inte en elanvändare som köper el uteslutande enligt fastkraftavtal och har anmält till nätföretaget vem som har åtagit sig balansansvaret i elanvändarens uttagspunkt.

Nätföretaget ska utan dröjsmål underrätta elanvändaren om vilket elhandelsföretag som anvisats, om innebörden av en sådan anvisning och om elmarknadslagens bestämmelser om byte av elhandelsföretag.

Paragrafen motsvarar nuvarande 8 kap. 8 § ellagen.

Flera situationer kan tänkas då en elanvändare saknar avtal med ett elhandelsföretag om leverans av el i elanvändarens uttagspunkt. Det vanligaste fallet är att elanvändaren flyttar och därmed börjar

ta ut el i en ny uttagspunkt. Då upphör leveransskyldigheten för det elhandelsföretag som elanvändaren dittills anlitat (2 § andra stycket 1). Vidare kan den situationen uppstå när en elanvändare flyttar in i ett nytt hus där det tidigare inte har levererats el. Slutligen uppstår den aktuella situationen då överföringen av el till en elanvändare avbryts på grund av att elanvändaren försummar sina skyldigheter gentemot elhandelsföretaget. I sådant fall upphör elhandelsföretagets leveransskyldighet (2 § andra stycket 3). När överföringen av el ska återupptas kan därför elanvändaren stå utan elhandelsföretag. Om elanvändaren i de angivna fallen inte tecknar ett leveransavtal blir nätföretaget, enligt *första stycket*, skyldigt att anvisa ett elhandelsföretag.

En följd av bestämmelsen är att alla nätföretag är skyldiga att teckna avtal med elhandelsföretag som är beredda att stå för leveranserna till elanvändare utan leveransavtal. Nätföretaget är skyldigt att se till att det anvisade elhandelsföretaget har åtagit sig att tillämpa skäliga villkor i förhållande till elanvändaren innan anvisning sker. Skyldigheten omfattar samtliga leveransvillkor. Metoderna för att utforma leveransvillkoren ska framgå av avtalet mellan nätföretaget och elhandelsföretaget. Det innebär bl.a. att frågan om hur det anvisade priset ska bestämmas måste regleras i avtalet.

En naturlig utgångspunkt för en skälighetsbedömning är de leveransvillkor som är allmänt förekommande. Det är bara när ett anvisat elavtal innehåller villkor som på ett påtagligt sätt avviker från de villkor som förekommer på elmarknaden i övrigt som frågan uppkommer om villkoren kan vara oskäliga. Villkor är inte oskäliga endast av den anledningen att elpriset enligt det anvisade avtalet är högre än enligt andra förekommande avtal, men betydande prisskillnader måste gå att motivera på objektiva grunder, t.ex. att det anvisade elhandelsföretaget tar en större risk.

Det förekommer att elanvändare köper el enligt fastkraftavtal utan att ingå något rörligt kontrakt med ett elhandelsföretag. Elanvändaren är då skyldig att se till att det finns en balansansvarig i uttagspunkten (11 kap. 1 § 1 och 2 §). Av *andra stycket* framgår att nätföretaget inte ska anvisa något elhandelsföretag för en sådan elanvändare. En förutsättning för att anvisning inte ska ske är dock att elanvändaren har anmält till nätföretaget vem som är balansansvarig i uttagspunkten (jfr 5 §).

I *tredje stycket* stadgas en skyldighet för nätföretaget att omedelbart underrätta en elanvändare som anvisats ett elhandelsföretag om anvisningen och dess innebörd och om de bestämmelser som finns i lagen om byte av elhandelsföretag, dvs. att leverantörsbyte får ske 14 dagar efter en anmälan från elhandelsföretaget till nätföretaget.

Bestämmelser om anvisning av elhandelsföretag finns även i 11 kap. 21–25 §§. De bestämmelserna gäller när ett elhandelsföretag inte längre får leverera el i en uttagspunkt med anledning av att balansansvaret upphört.

14 § Det anvisade elhandelsföretaget ska utan dröjsmål underrätta elanvändaren om de villkor för leveransen som elhandelsföretaget avser att tillämpa och om den dag då elhandelsföretaget avser att påbörja leveransen enligt avtalet. I underrättelsen ska det anges att avtalet är ett anvisat avtal.

Ett anvisat avtal får inte ha en längre uppsägningstid än 14 dagar.

Paragrafen, som motsvarar nuvarande 8 kap. 8 a § ellagen, innehåller bestämmelser om det anvisade avtalet.

I *första stycket* anges att det anvisade elhandelsföretaget utan dröjsmål ska underrätta elanvändaren de villkor för leveransen företaget avser att tillämpa och om den dag då företaget avser att påbörja leveransen enligt avtalet.

Den omständigheten att nätföretaget anvisar ett elhandelsföretag medför inte att det uppstår ett avtalsförhållande mellan det anvisade elhandelsföretaget och elanvändaren. En elanvändare som inte vill godta de erbjudna villkoren har möjlighet att, innan elanvändaren börjar ta ut el i uttagspunkten, antingen komma överens om ändrade villkor med det anvisade elhandelsföretaget eller teckna leveransavtal med ett annat företag. Om elanvändaren däremot inte agerar utan börjar ta ut el i sin uttagspunkt från den dag som leveransen avses påbörjas får elanvändaren anses ha godtagit de erbjudna villkoren. En elanvändare som börjat ta ut el i uttagspunkten kan därefter säga upp leveransavtalet på sedvanligt sätt.

Elhandelsföretaget ska i underrättelsen till elanvändaren ange att avtalet är ett anvisat avtal.

I *andra stycket* finns en bestämmelse om uppsägningstid. Ett anvisat avtal får inte ha en längre uppsägningstid än 14 dagar från det att elanvändaren har underrättat det anvisade elhandelsföretaget.

15 § Regeringen får meddela föreskrifter om att de priser som ett anvisat elhandelsföretag tillämpar för leverans till en elanvändare enligt 13 § inte får överstiga vissa nivåer under en viss tid efter det att anvisning skett.

Paragrafen, som motsvarar nuvarande 8 kap. 8 b § ellagen, innehåller ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om att de priser som ett anvisat elhandelsföretag tillämpar för leverans till en elanvändare inte får överstiga vissa nivåer under en viss tid efter det att anvisning skett.

16 § Ett anvisat elhandelsföretag ska minst en gång per kvartal särskilt lämna följande information till elanvändare med anvisat avtal:

1. en redogörelse för vilka avtalstyper som elhandelsföretaget erbjuder samt uppgift om priser och leveransvillkor, och
2. uppgift om var elanvändaren, oberoende av elhandelsföretaget, kan hitta information om priser och leveransvillkor som andra elhandelsföretag tillämpar för leverans av el till elanvändare.

Paragrafen, som motsvarar nuvarande 8 kap. 8 c § ellagen, innehåller bestämmelser om skyldighet för det anvisade elhandelsföretaget att särskilt informera elanvändare med anvisade avtal om priser och leveransvillkor. Informationen ska lämnas minst en gång per kvartal.

Bortsett från att informationen ska lämnas särskilt, alltså inte på exempelvis en faktura, finns det inget krav att den ska skickas till elanvändaren i en viss form eller ordning. Informationen kan lämnas i samband med fakturering. Om elanvändaren har begärt fakturering i elektronisk form, kan även den särskilda informationen översändas på det sättet.

Enligt *första punkten* ska elhandelsföretaget lämna en redogörelse för vilka avtalstyper som företaget erbjuder samt uppgift om priser och leveransvillkor. En sådan redogörelse behöver inte vara uttömmande. Det är tillräckligt att mottagaren får en klar bild av det utbud som finns och en hänvisning till var det går att hitta mer information.

I *andra punkten* föreskrivs att elhandelsföretaget ska lämna uppgift om var elanvändaren, oberoende av elhandelsföretaget, kan hitta information om priser och leveransvillkor som andra elhan-

delsföretaget tillämpar för leverans av el till elanvändare. Det mest näraliggande sättet att göra detta är att lämna information om oberoende prisjämförelsesajter, exempelvis elpriskollen.se. Elhandelsföretaget är inte skyldigt att anpassa informationen till olika kundkategorier. Det är naturligt att utgå från sådan information som är användbar för elanvändare som är konsumenter.

17 § Nätföretaget ska anvisa ett elhandelsföretag för en elanvändare trots att elanvändaren har ett leveransavtal med ett elhandelsföretag, om elanvändaren har förbrukat el som inte har levererats enligt ett leveransavtal med ett elhandelsföretag som är leveransskyldigt enligt 2 § och elanvändaren inte har anvisats ett nytt elhandelsföretag enligt 13 §. Anvisningen ska avse den tid som elanvändaren har saknat ett leveransavtal.

Första stycket gäller inte en elanvändare som har köpt el uteslutande enligt fastkraftavtal och anmält till nätföretaget vem som har åtagit sig balansansvaret i elanvändarens uttagpunkt under den tid då förbrukningen skett.

Paragrafen motsvarar nuvarande 8 kap. 8 d §.

Paragrafen är tillämplig när elanvändaren ingått ett leveransavtal efter det att el har förbrukats utan avtal. Nätföretaget ska i det läget inte anvisa något elhandelsföretag enligt 13 §. I stället ska nätföretaget enligt *första stycket* anvisa ett elhandelsföretag för den tid som elanvändaren har saknat ett leveransskyldigt elhandelsföretag.

Det elhandelsföretag som anvisas enligt första stycket ska inte leverera någon el till elanvändaren med anledning av anvisningen. Elanvändaren är skyldig att betala det anvisade elhandelsföretaget för den el som har förbrukats utan avtal (18 §). Syftet med bestämmelsen är att se till att det finns balansansvarig för uttagpunkten även för den tid då det inte har funnits ett leveransskyldigt elhandelsföretag. Genom hänvisningen till 2 § preciseras när el ska anses ha levererats enligt ett leveransavtal.

Av *andra stycket* framgår att nätföretaget inte ska anvisa något elhandelsföretag för en elanvändare som har köpt el uteslutande enligt fastkraftavtal och anmält till nätföretaget vem som har åtagit sig balansansvaret i elanvändarens uttagpunkt under den tid då förbrukningen skett.

18 § En elanvändare som anvisas ett elhandelsföretag enligt 13 eller 17 § ska betala det anvisade elhandelsföretaget för förbrukningen av el som inte har levererats enligt ett leveransavtal med ett elhandelsföretag som är leveransskyldigt enligt 2 §. Betalning ska ske enligt de villkor som det anvisade elhandelsföretaget tillämpar.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 8 kap. 8 e §, regleras elanvändarens skyldighet att betala för el som har förbrukats utan leveransavtal.

En elanvändare som har anvisats ett elhandelsföretag är skyldig att betala för den el som inte levererats av ett leveransskyldigt elhandelsföretag. När det gäller sådan förbrukning finns inget leveransavtal som reglerar elanvändarens betalning. I stället grundas betalningsskyldigheten på paragrafen. Betalning ska ske till det anvisade elhandelsföretaget enligt de villkor som företaget tillämpar. Elanvändaren kan dock avtala om något annat med det anvisade elhandelsföretaget.

Skyldighet att lämna uppgift om priser och leveransvillkor

19 § Ett elhandelsföretag ska till nätmyndigheten lämna uppgift om de priser och leveransvillkor som företaget tillämpar för leverans av el i en elanvändares uttagpunkt.

Paragrafen motsvarar nuvarande 8 kap. 11 b § ellagen.

Ett elhandelsföretag ska enligt paragrafen lämna information till nätmyndigheten (Energimarknadsinspektionen) om de priser och leveransvillkor som företaget tillämpar för leverans av el i en elanvändares uttagpunkt.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om uppgiftsskyldigheten. Sådana föreskrifter finns i dag i Energimarknadsinspektionens föreskrifter om elleverantörers skyldighet att lämna uppgift om priser och leveransvillkor som tillämpas mot elanvändare (EIFS 2013:7).

Angivande av elens ursprung

20 § Elhandelsföretag ska på eller i samband med fakturor avseende försäljning av el och i reklam som vänder sig till elanvändare lämna uppgift om

1. varje enskild energikällas andel av den genomsnittliga sammansättning av energikällor som använts för att framställa den el som elhandelsföretaget sålde under närmast föregående kalenderår, och

2. den inverkan på miljön i form av utsläpp av koldioxid samt den mängd kärnbränsleavfall som framställningen av den försålda elen har orsakat.

Om ett elhandelsföretag överför ursprungsgarantier som avser energi från förnybara energikällor till en annan innehavare, ska den mängd energi som motsvarar ursprungsgarantierna dras från andelen energi från förnybara energikällor när uppgifter lämnas enligt första stycket 1.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 8 kap. 12 § första och fjärde styckena ellagen, åläggs elhandelsföretagen att lämna vissa uppgifter till elanvändarna om den el som sålts under föregående kalenderår. Det gäller dels de energikällor som använts för att producera elen, dels produktionens miljöpåverkan i form av kärnbränsleavfall och utsläpp av koldioxid.

Paragrafen ska ses mot bakgrund av artikel 3.9 i elmarknadsdirektivet.

De uppgifter som anges i *första stycket* måste alltid anges på fakturor och i reklam. Det är inte ovanligt att av sitt elhandelsföretag köper el som har producerats med användande av någon eller några särskilt angivna energikällor, t.ex. förnybara sådana. Ingenting hindrar att elhandelsföretaget på fakturor till sådana kunder, utöver de obligatoriska uppgifterna enligt paragrafen, lämnar uppgifter som är specifika för kunden.

Andra stycket ska ses mot bakgrund av artikel 15.8 i förnybartdirektivet. Enligt lagen (2010:601) om ursprungsgarantier för el kan att elproducenter på begäran få ursprungsgarantier utfärdade för att visa den producerade elens ursprung. Om ett elhandelsföretag överför ursprungsgarantier som avser energi från förnybara energikällor till en annan innehavare, ska den mängd energi som motsvarar ursprungsgarantierna dras från andelen energi från förnybara energikällor när uppgifter lämnas till elanvändare. Bestäm-

melsens utformning avser endast ursprungsgarantier för energi från förnybara energikällor.

I 21 § finns bestämmelser om hur de uppgifter som avses i paragrafen får tas fram i vissa fall. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan vidare med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om hur sådana uppgifter ska beräknas och redovisas för elanvändarna. Sådana föreskrifter finns i dag i Energimarknadsinspektionens föreskrifter och allmänna råd om ursprungsmärkning av el (EIFS 2013:6).

21 § Om elhandelsföretaget har köpt el på en elbörs eller importerat den från företag som är belägna utanför Europeiska unionen får uppgifterna enligt 20 § första stycket 1 baseras på uppgifter som elbörsen eller företagen tillhandahållit.

De uppgifter som anges i 20 § första stycket 2 får lämnas genom hänvisning till referenskällor som är tillgängliga för allmänheten.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 8 kap. 12 § andra och tredje styckena ellagen, finns bestämmelser om hur de uppgifter som anges i 20 § får tas fram i vissa fall.

Första stycket behandlar sådan el som inköpts på en elbörs eller importerats från ett land utanför EU. Där får informationen baseras på uppgifter som tillhandahålls av elbörsen respektive det exporterande företaget.

Information om produktionens miljöpåverkan får enligt *andra stycket* lämnas genom hänvisning till allmänt tillgängliga referenskällor.

22 § Elproducenter ska offentliggöra de uppgifter som elhandelsföretag behöver för att kunna fullgöra sina skyldigheter enligt 20 § första stycket.

Ett elhandelsföretag som inte producerar el ska på begäran av andra elhandelsföretag lämna de uppgifter som de behöver för att kunna fullgöra sina skyldigheter enligt 20 § första stycket.

Paragrafen motsvarar nuvarande 8 kap. 13 § ellagen.

För att elhandelsföretagen ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt 20 § första stycket måste de få uppgifter av den, från vilken de köpt sin el. Elen kan vara köpt direkt från den som producerar el eller från något annat elhandelsföretag.

Enligt *första stycket* ska elproducenter offentliggöra de relevanta uppgifterna.

I *andra stycket* nämns elhandelsföretag som inte producerar el. De behöver bara lämna de relevanta uppgifterna på begäran av ett annat elhandelsföretag.

Debitering och fakturering

23 § Ett elhandelsföretags debitering av elanvändarna ska avse uppmätta mängder.

Om elhandelsföretaget inte har fått tillgång till mätvärden, får debiteringen grundas på uppskattad förbrukning.

Första och andra styckena gäller inte ett elhandelsföretag som levererar el till en elanvändare enligt ett fastkraftavtal.

Paragrafen motsvarar nuvarande 8 kap. 15 § ellagen och ska ses mot bakgrund av kraven i artikel 10.1 i energieffektiviseringsdirektivet och direktivets bilaga VII.

Av bestämmelsen i *första stycket* följer att elhandelsföretag inte får använda sig av system med förskottsbetalning. Debiteringen måste ske i efterhand och grundas på den uppmätta mängden levererad el. Summan ska vara beräknad på hur mycket el som har förbrukats.

I *andra stycket* finns ett undantag från kravet att alltid debitera utifrån uppmätta värden. Det förekommer att elhandelsföretaget pga. tekniska problem inte får mätvärden rapporterade av nätföretaget. I en sådan situation får elhandelsföretaget trots avsaknad av mätvärden debitera kunden. Debiteringen ska då utgå från en uppskattning av hur mycket el just den kunden kan förväntas ha förbrukat under den aktuella debiteringsperioden. Korrigering utifrån uppmätta värden bör då i normalfallet kunna ske i den efterkommande fakturan.

I *tredje stycket* anges att bestämmelserna om debitering i paragrafen inte gäller ett elhandelsföretag som levererar el till en elanvändare enligt ett fastkraftavtal. I sådana fall är mängden el, som elanvändaren ska betala för, bestämd i förväg.

24 § Ett elhandelsföretags faktura till en elanvändare ska vara tydlig.

Av paragrafen, som motsvarar nuvarande 8 kap. 16 § första stycket ellagen och ska ses mot bakgrund av krav i artikel 10.3 b i energi-effektiviseringsdirektivet, framgår att elhandelsföretaget ska se till att fakturan till elanvändaren är tydlig.

25 § Elhandelsföretagets faktura till elanvändaren ska innehålla information om den uppmätta förbrukningen och de aktuella elpriser som fakturan grundas på.

Om leveransavtalet förutsätter att mängden överförd el mäts per timme, får informationen göras tillgänglig via elhandelsföretagets webbplats. Fakturan ska då innehålla uppgift om var elanvändaren kan hitta informationen.

Första och andra styckena gäller inte ett elhandelsföretag som levererar el till en elanvändare enligt ett fastkraftavtal.

Paragrafen motsvarar nuvarande 8 kap. 16 § andra och tredje styckena ellagen och ska ses mot bakgrund av artikel 10.3 c i energieffektiviseringsdirektivet och direktivets bilaga VII.

Av *första stycket* framgår att fakturan till elanvändaren ska innehålla information om den uppmätta förbrukningen och de aktuella elpriserna som fakturan grundas på. Om kunden har ett avtal om fast pris, så är det naturligtvis det avtalade priset som ska anges. Det följer av 23 § att debiteringen måste avse uppmätta mängder.

När elanvändaren har ett leveransavtal som förutsätter att den överförda elen mäts per timme ska kunden fortfarande ha en möjlighet att i efterhand kontrollera priset och elanvändningen, timme för timme. Eftersom det blir mer än 700 timpriser som ska anges på en månadsfaktura, är det då tillräckligt att informationen görs tillgänglig via internet och att fakturan innehåller en uppgift om var elanvändaren kan få del av informationen. Detta framgår av *andra stycket*.

I *tredje stycket* anges att kraven i första och andra styckena inte gäller ett elhandelsföretag som levererar el till en elanvändare enligt ett fastkraftavtal. Elanvändaren har i ett sådant fall åtagit sig att betala för en i förväg fastställd mängd el.

26 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om vilken information ett elhandelsföretags faktura till en elanvändare ska innehålla.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 8 kap. 17 § ellagen, finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela ytterligare föreskrifter om vad ett elhandelsföretags faktura ska innehålla.

Exempel på sådant som kan regleras i föreskrifter som meddelas med stöd av paragrafen är krav att fakturan ska innehålla uppgift om tillämpligt avtal och om var elanvändaren kan hitta information om avtalets innehåll.

27 § Ett elhandelsföretag ska fakturera elanvändaren åtminstone varje kvartal.

Elhandelsföretaget ska erbjuda elanvändaren fakturor i elektronisk form.

Paragrafen motsvarar nuvarande 8 kap. 18 § ellagen och ska ses mot bakgrund av artikel 10.3 b i energieffektiviseringsdirektivet och direktivets bilaga VII.

Fakturering ska enligt *första stycket* ske åtminstone varje kvartal.

Ett elhandelsföretag är enligt *andra stycket* skyldigt att erbjuda elanvändare fakturering i elektronisk form.

28 § Elhandelsföretag får inte debitera någon avgift för att tillhandahålla elanvändarna fakturor och faktureringsinformation om energianvändningen.

Paragrafen motsvarar nuvarande 8 kap. 14 § ellagen, när det gäller elhandelsföretag, och ska ses mot bakgrund av artikel 11.1 i energieffektiviseringsdirektivet.

Elhandelsföretag får inte debitera någon avgift för att tillhandahålla fakturor och underlag om energianvändningen. Både fakturor i elektronisk form och i pappersform omfattas av förbudet mot avgifter. Det är ordinarie fakturor som omfattas av förbudet. Elhandelsföretag får fortfarande debitera avgifter för kravbrev och andra åtgärder för att förmå en gäldenär att betala en skuld, i enlighet med lagen (1981:739) om ersättning för inkassokostnader m.m.

En motsvarande bestämmelse som gäller nätföretag finns i 6 kap. 23 §.

13 kap. Villkor för konsument

Uppgifter i avtal

Avtal mellan en konsument och ett elhandelsföretag

1 § Ett avtal mellan en konsument och ett elhandelsföretag ska innehålla uppgifter om

1. elhandelsföretagets namn, adress, telefonnummer och webbplats,
2. elhandelsföretagets åtagande gentemot konsumenten,
3. när avtalet träffas och vid vilken tidpunkt elhandelsföretaget planerar att överta leveranserna till konsumenten,
4. var konsumenten kan finna information om elhandelsföretagets priser och övriga villkor,
5. villkoren för fakturering och betalning,
6. den tid som avtalet löper eller om det löper tills vidare,
7. vad som gäller avseende förlängning av ett avtal som löper under en viss tid,
8. villkoren för uppsägning av avtalet,
9. hur ersättningen beräknas vid uppsägning i förtid av ett avtal som löper under viss tid,
10. villkoren för ersättning om elhandelsföretaget inte uppfyller sitt åtagande enligt avtalet, och
11. hur elhandelsföretaget på sin webbplats samt på begäran på annat sätt tillhandahåller den ytterligare konsumentrelaterade information som anges i 7 §.

Information om avtalsvillkoren och uppgifterna enligt första stycket ska lämnas till konsumenten innan avtalet ingås eller bekräftas.

Paragrafen motsvarar nuvarande 11 kap. 13 § ellagen och ska ses mot bakgrund av de krav som ställs upp i elmarknadsdirektivets bilaga I, punkten 1 a. Ändamålet med bestämmelserna är att säkerställa att konsumenten får information om de viktigaste villkoren i avtalet med elhandelsföretaget innan avtalet ingås.

Av första stycket första punkten framgår till en början att det av avtalet tydligt ska framgå vem konsumenten har träffat avtal med och hur konsumenten kan komma i kontakt med elhandelsföretaget.

Enligt *andra punkten* ska elhandelsföretagets samtliga åtaganden gentemot konsumenten framgå, exempelvis att ett fast pris ska gälla för elleveranserna. Om elhandelsföretaget åtagit sig att t.ex. leverera el från förnybara energikällor ska även det ses som en del av åtagandet enligt avtalet.

Enligt *tredje punkten* ska det framgå när avtalet ingåtts och när elhandelsföretaget avser att överta leveranserna. Hänvisning ska enligt *fjärde punkten* ske till var konsumenten kan hitta information om de priser som gäller vid varje tidpunkt samt övriga villkor.

Av *femte punkten* följer att avtalet ska innehålla uppgift om det faktureringsintervall som har överenskommit. Även elhandelsföretagets sätt att räkna fram uppgifterna i fakturan är en del av villkoren för fakturering och betalning.

Enligt *sjätte punkten* ska den tid som avtalet löper anges eller annars om det löper tills vidare. Om avtalet löper under viss tid ska det enligt *sjunde punkten* anges hur avtalet förlängs och vad som gäller i dessa fall.

Villkoren för uppsägning av avtalet, som ska finnas med enligt *åttonde punkten*, kan exempelvis gälla uppsägningstider.

Enligt *nionde punkten* ska det framgå hur ersättningen beräknas om konsumenten vill frånträda ett avtal i förtid, eller om detta kan ske utan kostnad för konsumenten. Elhandelsföretaget har en möjlighet att ta ut ersättning för den förlust som uppstår om avtalet frånträds under löpande avtalstid. Även om någon summa inte kan anges i avtalet ska principerna för hur ersättningen beräknas förklaras för konsumenten. Syftet är att konsumenten ska få en uppfattning om vad det kostar att i förtid avbryta avtalsförhållandet och därigenom kunna avgöra om det lönar sig att byta elhandelsföretag trots ett befintligt tidsbestämt avtal.

I *tionde punkten* föreskrivs att det ska framgå vilka villkor som gäller för ersättning till konsumenten om elhandelsföretaget inte kan fullgöra sitt åtagande.

Elhandelsföretaget ska enligt 7 § tillhandahålla ytterligare information om bl.a. konsumenternas rättigheter enligt detta kapitel och vart konsumenterna kan vända sig med klagomål. Den informationen kan lämnas på webbplatsen, men en hänvisning dit ska enligt *elfte punkten* finnas med i den information som tillhandahålls i samband med att avtalet ingås.

I *andra stycket* anges att konsumenten ska få information om avtalets innehåll innan det ingås eller bekräftas. Även om avtalet ingås med hjälp av en mellanman måste informationen tillhandahållas konsumenten innan denne kan bekräfta avtalet.

Avtal mellan en konsument och ett nätföretag

2 § Ett avtal mellan en konsument och ett nätföretag ska innehålla uppgifter om

1. nätföretagets namn, adress, telefonnummer och webbplats,
2. nätföretagets åtagande gentemot konsumenten,
3. när avtalet träffas,
4. var konsumenten kan finna information om nätkoncessionshavarens priser och övriga villkor,
5. villkoren för fakturering och betalning,
6. villkoren för uppsägning av avtalet,
7. villkoren för ersättning om nätkoncessionshavaren inte uppfyller sitt åtagande enligt avtalet, och
8. hur nätföretaget på sin webbplats samt på begäran på annat sätt tillhandahåller den ytterligare konsumentrelaterade information som anges i 7 §.

Paragrafen motsvarar nuvarande 11 kap. 14 § ellagen och ska, i likhet med 1 §, ses mot bakgrund av de krav som ställs upp i elmarknadsdirektivets bilaga I, punkten 1 a.

Med hänsyn till att ett nätföretag inte kan binda konsumenten för en bestämd tid och dessutom är ensam om att kunna tillhandahålla överföringen av el till uttagspunkten saknas dock i vissa fall skäl för att ställa upp sådana krav som enligt 1 § gäller för ett elhandelsföretag. Eftersom nätföretaget knappast har möjlighet att kontakta konsumenten innan denne börjar ta ut el ur uttagspunkten, saknas det skäl för att ålägga nätföretaget ett krav att tillhandahålla information innan avtalet ingås. I övrigt hänvisas till kommentaren till 1 §.

Betalningssätt

3 § Ett elhandelsföretag får inte missgynna en konsument endast på grund av det betalningssätt konsumenten har valt.

Paragrafen motsvarar nuvarande 11 kap. 15 § första stycket ellagen och ska ses mot bakgrund av kraven i elmarknadsdirektivets bilaga I, punkten 1 d.

Av paragrafen följer att konsumenterna fritt ska kunna välja mellan de olika betalningssätt som elhandelsföretagen erbjuder utan att genom oskäligt höga avgifter eller andra villkor tvingas in i en viss betalningsmodell eller ett visst fakturerings sätt. I 12 kap. 28 § finns ett generellt förbud mot särskilda faktureringsavgifter.

Bestämmelsen gäller inte nätföretag. Att nätföretag inte får ställa upp oskäliga villkor beroende på valt betalningssätt följer i stället av 6 kap. 9 §.

Förskottsbetalning

4 § Om ett nätföretag tillämpar ett system med förskotts betalning för konsumenter, ska detta vara skäligt.

Paragrafen motsvarar nuvarande 11 kap. 15 § andra stycket ellagen. I likhet med 3 § ska den ses mot bakgrund av elmarknadsdirektivets bilaga I, punkten 1 d.

I paragrafen stadgas att ett betalningssystem som bygger på förskotts betalning ska vara skäligt. Bestämmelsen gäller inte elhandelsföretag med hänsyn till att dessa inte får debitera kunderna i förskott (12 kap. 23 §). Något motsvarande förbud finns inte när det gäller nätföretag.

Ändrade avtalsvillkor

5 § Ett elhandelsföretag som avser att ändra villkoren för ett avtal som löper tills vidare med en konsument ska underrätta konsumenten om ändringen. Underrättelse ska ske genom ett särskilt meddelande till konsumenten. Av meddelandet ska det framgå att konsumenten har rätt att säga upp avtalet.

De nya villkoren får inte börja tillämpas förrän tidigast två månader efter det att meddelandet har skickats.

Paragrafen motsvarar nuvarande 11 kap. 16 § ellagen och ska ses mot bakgrund av elmarknadsdirektivets bilaga I, punkten 1 b. Paragrafen omfattar avtal som löper tills vidare mellan ett elhandels-

företag och en konsument. När det gäller avtal som löper under en viss tid kan elhandelsföretaget som huvudregel inte ensidigt ändra villkoren under avtalets löptid. En särskild informationsskyldighet gäller i stället enligt 12 kap. 7 § när en sådan avtalsperiod närmar sig sitt slut.

Av *första stycket* framgår att elhandelsföretaget måste underrätta konsumenten innan företaget ändrar avtalsvillkor. Med villkoren för ett avtal avses samtliga åtaganden för båda parter, såsom pris-sättning, fakturerings sätt, uppsägningstider eller åtaganden att till-handahålla el från en viss produktionskälla. Om avtalet är ett avtal om rörligt pris är dock en prisförändring som sker på föreskrivet sätt inte någon ändring av avtalsvillkoren. Inte heller en ändring av påförda energiskatter innebär att avtalet ändras. Ett informationskrav som även omfattar avtalsenliga prisförändringar följer dock av 6 §. Underrättelseskyldigheten gäller sådana ändringar som elhandelsföretaget självt gör i avtalsvillkoren. Bestämmelsen omfattar alltså inte sådana ändringar som görs i allmänna avtalsvillkor som tas fram av en branschorganisation, även om elhandelsföretagets avtal innehåller hänvisningar till sådana standardvillkor.

Underrättelse till konsumenten ska ske genom ett särskilt meddelande. Bestämmelsen är teknikneutral. Det är sålunda möjligt för elhandelsföretaget att underrätta kunden genom t.ex. ett e-postmeddelande. Det ligger dock i sakens natur att detta endast kan ske när konsumenten själv har anmält en e-postadress till elhandelsföretaget och godtagit att underrättas på detta sätt.

Samtliga villkorsändringar ska meddelas konsumenten, som samtidigt ska informeras om att han eller hon har rätt att säga upp avtalet. Av 8 § följer att den konsument som väljer att säga upp avtalet och träffa avtal med ett annat elhandelsföretag ska få genomföra bytet utan att åläggas någon särskild avgift för detta.

Av *andra stycket* följer att elhandelsföretaget inte kan börja tillämpa de nya avtalsvillkoren förrän tidigast två månader efter det att meddelandet skickats till konsumenten. Det bör framgå redan av meddelandet vid vilken tidpunkt som de nya villkoren kommer att träda i kraft.

Prishöjningar

6 § När en prishöjning har skett ska konsumenten underrättas om detta i den nästkommande fakturan från elhandelsföretaget. Det ska framgå när prisändringen trädde i kraft och hur priset ändrats.

Paragrafen, som motsvarar nuvarande 11 kap. 17 § ellagen, har tillkommit med anledning av elmarknadsdirektivets bilaga I, punkten 1 b.

Kravet att särskilt uppmärksamma konsumenten på en prishöjning omfattar situationen att elhandelsföretaget har meddelat nya villkor och höjt priset för elleveransen. Kravet gäller då utöver den informationsplikt som följer av 5 §. Även när priset höjs i enlighet med avtalet, t.ex. om priset är kopplat till elbörsens utveckling, ska elhandelsföretaget uppmärksamma konsumenten på prisändringen i samband med den efterföljande fakturan. Om konsumentpriset räknas fram utifrån ett genomsnittspris på elbörsen under en viss tidsperiod, får genomsnittspriset jämföras med föregående periods genomsnittspris. Det är inte nödvändigt att redogöra för börsens upp- och nedgångar under den period som faktureringen avser. Det är bara prishöjningar som omfattas av kravet på information, även om det kan ligga i elhandelsföretagets intresse att uppmärksamma konsumenten när en sänkning av priset sker.

Information på webbplatser

7 § Elhandelsföretag och nätföretag som träffar avtal med konsumenter ska på sina webbplatser lämna tydlig information om

1. konsumentens rättigheter,
2. hur konsumenten ska gå till väga för att lämna klagomål,
3. vilka organ konsumenten kan vända sig till för information eller tvistlösning, och
4. oberoende användarrådgivning, där konsumenterna kan få råd om tillgängliga energieffektivitetsåtgärder och jämförelseprofiler.

På konsumentens begäran ska informationen lämnas på annat sätt.

Elhandelsföretag och nätföretag ska på eller i samband med fakturor till konsumenter och, i de fall som anges i första stycket 1–3, i reklam som vänder sig till konsumenter, antingen lämna den information som följer av första stycket eller hänvisa till att informationen finns på webbplatsen och på begäran tillhandahålls på annat sätt.

Paragrafen motsvarar nuvarande 11 kap. 18 § ellagen och ska ses främst mot bakgrund av artikel 3.9 c i elmarknadsdirektivet och direktivets bilaga I, punkten 1 a.

Av *första stycket* framgår att elhandelsföretag och nätföretag är skyldiga att tillhandahålla konsumenter viss information.

Den information det är fråga om i *första och andra punkterna* är dels en allmän information om en konsuments rättigheter enligt detta kapitel, dels information om hur företaget har inrättat sin klagomålshantering. Information ska också enligt *tredje punkten* finnas om den kontaktpunkt som regeringen utser samt vilka möjligheter som finns för en konsument att vända sig till Allmänna reklamationsnämnden eller Energimarknadsinspektionen. Enligt 1 och 2 §§ ska även ett avtal som träffas med en konsument innehålla en uppgift om att den nu aktuella informationen finns på webbplatsen.

Fjärde punkten ska ses mot bakgrund av energieffektiviseringsdirektivets bilaga VII, punkten 1.3. Information ska lämnas om möjligheter för en konsument att oberoende användarrådgivning för råd om tillgängliga energieffektivitetsåtgärder och jämförelseprofiler. I dag lämnas den typen av oberoende rådgivning exempelvis på Statens energimyndighets webbplats och av kommunala energirådgivare.

Den information som avses i första stycket kan komma att bli ganska omfattande och det är därför tillräckligt att den finns tillgänglig på företagets webbplats. På begäran av en enskild konsument ska dock enligt *andra stycket* informationen lämnas på annat sätt.

I *tredje stycket* stadgas att elhandelsföretag och nätföretag som fakturerar konsumenter eller utformar reklam riktad till konsumenter är skyldiga att lämna information i antingen fakturan eller reklamen eller annars hänvisa till att informationen finns på webbplatsen. Vid fakturering gäller detta all sådan information som anges i första stycket. I reklam behöver företagen dock endast hänvisa till den information som anges i punkterna 1–3.

Byte av elhandelsföretag

8 § Ett byte av elhandelsföretag ska genomföras utan särskild kostnad för konsumenten.

Vid byte av elhandelsföretag ska konsumenten få en slutfaktura inom sex veckor från den dag då det frånträdande elhandelsföretagets leverans upphörde.

Paragrafen motsvarar nuvarande 11 kap. 19 § ellagen och ska ses mot bakgrund av kraven i artikel 3 i elmarknadsdirektivet och direktivets bilaga I, punkten 1 e och j.

Bestämmelsen i *första stycket* gäller såväl de berörda elhandelsföretagen som nätföretaget. Bestämmelsen innebär ett förbud mot att ta ut någon avgift särskilt för att genomföra bytesprocessen eller avsluta avtalsförhållandet.

Bytesprocessen förutsätter att konsumenten följer villkoren avseende det gällande avtalets löptid och uppsägningstid. Om konsumenten vill frånträda ett tidsbestämt avtal i förtid, eller ett tidsobestämt avtal utan att iaktta föreskriven uppsägningstid kan konsumenten bli skyldig att betala en avtalsenlig avgift till elhandelsföretaget. Hur denna avgift ska beräknas ska framgå av avtalet (1 § första stycket 9).

Av *andra stycket* framgår att det frånträdande elhandelsföretaget måste tillhandahålla konsumenten en slutfaktura inom sex veckor räknat från den dag då leveranserna upphörde.

Hantering av klagomål

9 § Elhandelsföretag och nätföretag ska ha fastställda rutiner för hanteringen av klagomål från konsumenter.

Paragrafen motsvarar nuvarande 11 kap. 20 § ellagen och ska ses mot bakgrund av elmarknadsdirektivets bilaga I, punkten 1 f.

Bestämmelsen medför ett krav på elhandelsföretag och nätföretag att ta fram fasta rutiner för att ta emot och hantera klagomål från konsumenter. Hur rutinerna ser ut och vart konsumenten ska vända sig ska tydligt framgå av den konsumentrelaterade information som företaget enligt 7 § ska ange på sin webbplats.

Installation av nya mätare

10 § Nätföretag ska se till att konsumenterna får lämplig information i samband med installation av nya mätare.

Paragrafen motsvarar nuvarande 11 kap. 21 § första stycket ellagen och ska ses mot bakgrund av artikel 9.2 e i energieffektiviseringsdirektivet.

Av paragrafen följer en informationsskyldighet för nätföretagen i samband med installation av nya mätare. Den information som det kan handla om är övergripande information om mätarens funktion, särskilt utifrån perspektivet avläsning av energiförbrukningen och möjligheter till att använda andra funktioner som möjliggör en effektiv användning av energi.

11 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldigheten att lämna information enligt 10 §.

Paragrafen, som motsvarar nuvarande 11 kap. 21 § andra stycket ellagen, innehåller ett bemyndigande till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om informationsskyldigheten enligt 10 §. Det kan handla om exempelvis vilken information som konsumenterna ska få och när i förhållande till installationen som informationen ska lämnas.

14 kap. Avbrytande av överföring av el till konsumenter

Inledande bestämmelser

1 § Detta kapitel gäller överföring och leverans av el till konsumenter.

I paragrafen avgränsas kapitlets tillämpningsområde till att avse överföring och leverans av el till konsumenter. Begreppet konsument avser en fysisk person till vilken el överförs eller levereras huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet (1 kap. 3 §).

Bestämmelserna i kapitlet, som motsvarar nuvarande 11 kap. 1–12 §§ ellagen, är således tillämpliga på hushållsel som överförs och levereras till en privatperson och dennes familj för att användas för

ändamål som faller utanför näringsverksamhet. Om elen används även för näringsverksamhet är den huvudsakliga användningen avgörande.

2 § Avtalsvillkor som i jämförelse med bestämmelserna i detta kapitel är till nackdel för konsumenten är utan verkan mot denne.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 11 kap. 2 § ellagen, slås fast att kapitlets bestämmelser, som är av i huvudsak civilrättslig karaktär, är tvingande till konsumententens förmån.

Den jämförelse som nämns i paragrafen ska göras mellan det enskilda avtalsvillkoret och den enskilda lagbestämmelsen som reglerar en viss fråga. Det är således inte fråga om att göra en helhetsbedömning av ett avtal som i vissa avseenden ger konsumenten en sämre och i andra avseenden en förmånligare ställning än vad som följer av lagen. Bestämmelsen innebär att de olika förmåner och befogenheter som lagen tillerkänner konsumenten inte kan inskränkas genom avtal. Konsumenten får däremot alltid åberopa ett avtalsvillkor som är förmånligare än vad som följer av lagens regler. Paragrafen avser avtalsvillkor varigenom konsumenten på förhand godtar inskränkningar i sina rättigheter eller utvidgningar av sina skyldigheter enligt lagen. Däremot hindrar stadgandet inte att konsumenten i ett konkret fall avstår från en befogenhet eller en förmån sedan den väl har blivit aktuell. Frågan huruvida ett sådant avstående eller åtagande från konsumentens sida är bindande för denne får bedömas enligt allmänna avtalsrättsliga regler, bl.a. generalklausulen i 36 § avtalslagen (lagen [1915:218] om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område).

Avbrytande av överföring av el på grund av konsumentens avtalsbrott

3 § Överföring av el får avbrytas, om konsumenten försummar sina skyldigheter enligt avtalet med nätföretaget eller elhandelsföretaget och försummelsen utgör ett väsentligt avtalsbrott. Överföringen får avbrytas med hänvisning till betalningsförsummelse endast om betalningen avser överföring eller leverans av el.

Innan överföringen avbryts ska konsumenten uppmanas att inom viss skälig tid vidta rättelse och, i annat fall än som avses i 4 §, under-

rättas om att överföringen annars kan avbrytas. Sker rättelse får överföringen inte avbrytas.

Om omständigheterna ger anledning att befara att ett avbrott skulle medföra icke obetydlig personskada eller omfattande sakskada, får överföringen inte avbrytas. Det gäller dock inte om konsumenten handlar otillbörligt.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 11 kap. 3 § ellagen, behandlas de grundläggande förutsättningar som gäller för avbrytande av överföring av el på grund av att konsumenten gjort sig skyldig till ett avtalsbrott.

Paragrafen riktar sig mot både nätföretaget och elhandelsföretaget. Det är dock endast nätföretaget, vilket svarar för nätverksamheten och de anläggningar med vilkas hjälp överföringen sker, som de facto kan avbryta överföringen. Om elhandelsföretaget anser att det finns grund för att avbryta överföringen på grund av konsumentens försummelse, får det vända sig till nätföretaget och begära att detta ska avbryta överföringen. Förhållandet mellan nätföretaget och elhandelsföretaget får regleras genom avtal. Ansvaret för att avbrytandet av överföringen sker i enlighet med bestämmelserna i detta kapitel ligger på den som tar initiativ till åtgärden (7 § andra stycket).

Av *första stycket* framgår att en grundläggande förutsättning för att överföringen ska få avbrytas är att konsumenten har gjort sig skyldig till en försummelse, som är att betrakta som ett väsentligt avtalsbrott, mot antingen nätföretaget eller elhandelsföretaget. Konsumenten kan bryta mot avtalet på olika sätt, t.ex. genom att inte följa säkerhetsföreskrifter. Den vanligaste försummelsen torde dock vara bristande betalning av nätavgift respektive avgift för levererad el.

Försummelsen ska vara sådan att avtalsbrottet är att betrakta som ett väsentligt avtalsbrott. Väsentlighetsbedömningen bör ske utifrån avtalsbrottets betydelse för nätföretaget respektive elhandelsföretaget i enlighet med allmänna kontraktsrättsliga principer. När det gäller bristande betalning bör sådana omständigheter som skuldens storlek och antalet obetalda avgifter vara av avgörande betydelse. Är det fråga om något enstaka dröjsmål avseende mindre belopp, bör väsentlighetskravet normalt inte anses uppfyllt.

En konsument kan ha flera olika abonnemang med samma elhandelsföretag eller nätföretag. Överföringen får dock endast

avbrytas beträffande det avtal som konsumenten har brutit mot. Betalar konsumenten inte för elen till en fritidsbostad, kan detta avtalsbrott inte läggas till grund för att bryta överföringen till konsumentens ordinarie bostad.

En nyhet i förhållande till ellagen är att det uttryckligen framgår att överföringen får avbrytas med hänvisning till betalningsförsummelse endast om betalningen avser överföring eller leverans av el. Att konsumenten åsidosätter skyldigheten att betala andra avgifter som följer av avtalet, t.ex. för betalningspåminnelser, ger inte nätföretaget eller elhandelsföretaget rätt att avbryta överföringen. Övervägandena finns i avsnitt 19.2.

I *andra stycket* finns ett generellt krav, som innebär att konsumenten ska uppmanas att inom viss skälig tid vidta rättelse innan överföringen avbryts. Tidsfristen ska anges uttryckligen i uppmaningen och vara skälig. Skälig tid beträffande betalningsdröjsmål torde normalt inte understiga två veckor. Vid andra typer av försummelse får frågan vad som ska anses vara skälig tid avgöras från fall till fall. Om försummelsen inte gäller betalning, ska konsumenten enligt denna bestämmelse erinras om att överföringen kan komma att avbrytas om rättelse inte sker. Beträffande betalningsförsummelse finns regler om underrättelse och meddelande till socialnämnden i 4 §. Av uppmaningen bör framgå att sociala myndigheter kan komma att kopplas in i ett senare skede.

Enligt *tredje stycket* får överföringen av el inte avbrytas om omständigheterna ger anledning att befara att ett avbrott skulle medföra icke obetydlig personskada eller omfattande sakskada. Bestämelsen rör akuta situationer och innebär inte någon undersökningsplikt för elhandelsföretaget eller nätföretaget. Den är tillämplig då omständigheterna i det enskilda fallet är sådana att det kan befaras att ett avbrott skulle medföra icke obetydlig personskada eller omfattande sakskada. Som exempel på fall då bestämmelsen kan vara tillämplig kan nämnas att det vid tidpunkten för avstängning råder sträng kyla, att det är fråga om ett eluppvärmt bostadshus som är ensligt beläget och att abonnenten är mycket gammal. Ett annat exempel är att nätföretaget får uppgift om att konsumenten eller någon annan i dennes hushåll lider av allvarlig sjukdom och det är sannolikt att tillståndet hastigt skulle försämrans genom en avstängning. Med omfattande saksador avses värdemässigt stora skador, företrädesvis på en byggnad. Kan det befaras

att vattenledningssystemet i en byggnad fryser sönder bör således inte överföringen avbrytas.

Bestämmelsen i tredje stycket begränsas av att den inte hindrar att överföringen avbryts om konsumenten handlar otillbörligt. Som exempel kan nämnas att en konsument som riskerar att drabbas av skada underlåter att betala för överföringen, trots att konsumenten har betalningsförmåga.

Avbryts överföringen utan att förutsättningarna i denna paragraf och, vid betalningsförsummelse, 4 § är uppfyllda, har konsumenten rätt till ersättning av den som tagit initiativ till att avbryta överföringen (7 §).

4 § Om avtalsbrottet består i att konsumenten försummat att betala för överföring eller leverans av el gäller, utöver vad som anges i 3 §, att konsumenten sedan tiden för rättelse gått ut ska uppmanas att betala inom tre veckor från det att konsumenten har delgetts uppmaningen och en underrättelse om att överföringen annars kan avbrytas. Ett meddelande om den uteblivna betalningen ska samtidigt lämnas till socialnämnden i den kommun där konsumenten får el överförd.

Sker betalning eller är fordringen tvistig får överföringen inte avbrytas. Överföringen får inte heller avbrytas om socialnämnden inom den tid som anges i första stycket skriftligen har meddelat den som lämnat underrättelsen att nämnden tar på sig betalningsansvaret för skulden.

Paragrafen, som motsvarar nuvarande 11 kap. 4 § ellagen, behandlar de särskilda förutsättningar som, utöver vad som anges i 3 §, ska vara uppfyllda för att överföringen ska få avbrytas då försummelsen avser bristande betalning.

Har tiden för rättelse enligt 3 § gått ut, ska konsumenten enligt *första stycket* uppmanas att betala inom tre veckor från det att konsumenten har delgetts uppmaningen och en underrättelse om att överföringen annars kan avbrytas. Konsumenten ska delges enligt reglerna i delgivningslagen (2010:1932). Samtidigt som uppmaningen och underrättelsen används, ska socialnämnden i den kommun där överföringen sker få meddelande om förhållandena. Om kommunen saknar socialnämnd, får meddelandet lämnas till den nämnd som fullgör uppgifter inom socialtjänsten. De personuppgifter som lämnas till nämnden omfattas där av sekretess enligt 26 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Av *andra stycket* framgår att överföringen inte får avbrytas om betalning sker eller om socialnämnden inom den tid som anges i första stycket har meddelat den som lämnat underrättelsen att nämnden tar på sig betalningsansvaret. Det bör räcka att åtagandet avser själva skulden och inte ränta. Överföringen får inte heller avbrytas i anledning av en fordran som är tvistig. Enbart den omständigheten att konsumenten underlåter att betala en skuld medför inte att fordran är att betrakta som tvistig. Normalt bör krävas att konsumenten muntligen eller skriftligen framställer en invändning i sak som kan sägas ha rättslig relevans. Är fordringen endast delvis tvistig kan den del av fordringen som inte är tvistig, om övriga förutsättningar är uppfyllda, föranleda att överföringen avbryts.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om utformningen av underrättelser och meddelanden som avses i första stycket. I dag gäller att underrättelser och meddelanden ska lämnas enligt formulär som fastställs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer (11 kap. 6 § ellagen). Enligt 26 § elförordningen ska en underrättelse till konsument och ett meddelande till socialnämnd avfattas i enlighet med bilaga 1 respektive bilaga 2 till förordningen.

5 § Nätföretaget och elhandelsföretaget har rätt till skälig ersättning av konsumenten för kostnader som företaget har haft för

1. uppmaningar och underrättelser till konsumenten enligt 3 och 4 §§,
2. meddelanden till socialnämnden enligt 4 §, och
3. avstängningsåtgärden.

Paragrafen, som motsvarar nuvarande 11 kap. 5 § ellagen, behandlar konsumentens skyldighet att utge ersättning för nätföretagets och elhandelsföretagets kostnader i anledning av förfarandet i 3 och 4 §§.

Nätföretaget och elhandelsföretaget har rätt till ersättning för kostnader för uppmaningar och underrättelser till konsumenten (*första punkten*), meddelanden till socialnämnden (*andra punkten*) och själva avstängningsåtgärden (*tredje punkten*). Rätten till ersättning för uppmaningar till konsumenten omfattar bl.a. delgivningsförfarandet. Nätföretaget och elhandelsföretaget har inte rätt till

ersättning i större utsträckning än vad som med hänsyn till omständigheterna kan anses skäligt.

I de fall där initiativet till att överföringen avbryts kommer från elhandelsföretaget bör nätföretaget kunna kräva antingen elhandelsföretaget eller konsumenten på ersättning för avstängningsåtgärden. Om nätföretaget kräver elhandelsföretaget, får detta i sin tur påföra konsumenten kostnaden.

Övervägandena finns i avsnitt 19.3.

Avbrytande av överföring av el av säkerhetsskäl

6 § Nätföretaget får avbryta överföringen av el för att vidta åtgärder som är motiverade av elsäkerhetsskäl eller för att upprätthålla en god drift- och leveranssäkerhet. Avbrottet får inte i något fall pågå längre än åtgärden kräver.

Om nätföretaget kan förutse annat än kortvariga avbrott i överföringen, ska konsumenten underrättas i god tid före avbrottet. Konsumenten ska underrättas personligen eller, om det är lämpligt, genom anslag.

Paragrafen, som motsvarar nuvarande 11 kap. 7 § ellagen, behandlar i vilka fall nätföretaget får avbryta överföringen av el och i vilken omfattning företaget är skyldigt att underrätta konsumenten om avbrott i överföringen.

Enligt *första stycket* har nätföretaget rätt att avbryta överföringen av el för att vidta åtgärder som är motiverade av elsäkerhetsskäl eller för att upprätthålla en god drift- och leveranssäkerhet. Avbrottet får inte i något fall pågå längre än åtgärden kräver. Blir avbrottet för långt gäller, om skada uppkommer, ett kontrollansvar enligt 9 §.

Av *andra stycket* framgår att nätföretaget har en skyldighet att underrätta konsumenten om förutsebara driftstörningar, t.ex. i anledning av reparationsarbete eller likande, som inte är kortvariga. Aviseringen ska ske i god tid före avbrottet. Med uttrycket annat än kortvarigt avbrott avses att utesluta helt korta avbrott från underrättelseskyldigheten. Tidslängden kan variera i det enskilda fallet. Är det fråga om ett enda avbrott, torde konsumenten utan större olägenhet normalt kunna tåla strömlöshet mer än någon

timme utan att ha blivit underrättad i förväg. Avbrott som är längre än två timmar bör dock aldrig kunna bedömas som kortvariga.

Underrättelser ska ske genom ett skriftligt eller muntligt meddelande direkt till konsumenten. Om det är lämpligt – t.ex. i ett flerfamiljshus – kan underrättelse ske genom anslag i trapphus, på dörrar eller liknande. Det är inte tillräckligt att nätföretaget enbart sätter upp anslag på allmän plats eller annonserar avbrottet i media.

Skadestånd vid avbruten överföring av el

7 § Avbryts överföringen av el på grund av konsumentens försummelse utan att förutsättningarna i 3 och 4 §§ är uppfyllda, har konsumenten rätt till ersättning för skada av nätföretaget.

Har överföringen av el avbrutits på begäran av elhandelsföretaget, ska det företaget, i stället för nätföretaget, ersätta konsumenten för den uppkomna skadan.

Paragrafen motsvarar nuvarande 11 kap. 8 § ellagen.

Enligt *första stycket* har konsumenten rätt till skadestånd, om nätföretaget avbryter överföringen av el på grund av konsumentens försummelse trots att förutsättningarna för detta inte föreligger enligt 3 och 4 §§. Som exempel kan anges att avtalsbrottet inte är att betrakta som väsentligt, att nätföretaget underlåter att delge konsumenten en underrättelse enligt 4 § eller att överföringen bryts trots att omständigheterna är sådana som anges i 3 § tredje stycket.

Av *andra stycket* framgår att elhandelsföretaget ensamt ska ersätta skadan, om överföringens avbrutits på företagets begäran. Detta innebär att nätföretaget inte ska behöva kontrollera att elhandelsföretagets begäran att överföringen ska avbrytas har stöd i lag. Om elhandelsföretaget begärt att överföringen ska avbrytas, får konsumenten således vända sig mot det företaget med sitt ersättningskrav.

8 § Om nätföretaget inte har underrättat konsumenten enligt 6 § andra stycket, har konsumenten rätt till ersättning för skada av nätföretaget.

Av paragrafen, som motsvarar nuvarande 11 kap. 9 § ellagen, framgår att nätföretaget är skadeståndsskyldigt mot konsumenten om

företaget underlåter att underrätta konsumenten om förutsebara avbrott enligt 6 § andra stycket. Endast den skada som föranleds av den uteblivna underrättelsen är ersättningsgill.

9 § Om överföringen av el avbryts utan att det beror på konsumentens försummelse och utan att det finns rätt att avbryta överföringen enligt 6 § första stycket, har konsumenten rätt till ersättning för skada av nätföretaget om inte företaget visar att avbrottet beror på ett hinder utanför dess kontroll som nätföretaget inte skäligen kunde förväntas ha räknat med och vars följder företaget inte heller skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit.

Beror avbrottet på någon som nätföretaget har anlitat för att utföra underhåll, reparation eller liknande arbete, är nätföretaget fritt från skadeståndsskyldighet endast om också den som företaget har anlitat skulle vara fri enligt första stycket.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 11 kap. 10 § ellagen, behandlas konsumentens rätt till skadestånd vid kvantitativa driftsstörningar. Rätten till skadestånd om överföringen av el avbryts på grund av konsumentens försummelse utan att förutsättningarna i 3 och 4 §§ är uppfyllda regleras i 7 §. Konsumentens rätt till skadestånd vid utebliven underrättelse enligt 6 § andra stycket bestäms enligt 8 §. Om förutsättningarna för att avbryta överföringen av el i 6 § första stycket inte är uppfyllda, ansvarar nätföretaget enligt bestämmelserna i den aktuella paragrafen. Bland dessa fall inryms även då ett avbrott pågår längre än den aktuella åtgärden kräver. Regler om skadeståndets omfattning finns i 10 §.

Bestämmelsen riktar sig enbart mot nätföretaget. Detta sammanhänger med att elhandelsföretaget i praktiken inte kan orsaka elavbrott. Nätföretaget har enligt *första stycket* ett s.k. kontrollansvar. Denna typ av skadeståndsansvar finns även i bl.a. köplagen (1990:931), konsumentköplagen (1990:932) och konsumenttjänstlagen (1985:716). För överväganden avseende de bestämmelserna hänvisas till förarbetena (prop. 1988/89:76 s. 108 f. och prop. 1989/90:89 s. 84). Det som anförs nedan är i huvudsak hämtat från dessa överväganden men anpassat till förhållandena på elmarknaden.

Huvudregeln är att konsumenten har rätt till ersättning för den skada den lider genom ett elavbrott. För att nätföretaget ska undgå skadeståndsskyldighet krävs att fyra förutsättningar är uppfyllda.

För det första ska det föreligga ett hinder mot överföring av el. För det andra ska hindret ligga utanför nätföretagets kontroll. För det tredje ska hindret vara sådant att nätföretaget inte skäligen kunde förväntas ha räknat med det. För det fjärde ska nätföretaget inte skäligen ha kunnat undvika eller övervinna hindret.

För att nätföretaget ska undgå skadeståndsskyldighet måste samtliga fyra förutsättningar vara uppfyllda. Nätföretaget får anses ha bevisbördan för att så är fallet (jfr prop. 1989/90:89 s. 84).

Den första förutsättningen innebär alltså att avbrottet ska bero på omständigheter som utgör hinder för överföringen. Det är inte tillräckligt att överföringen försvåras eller blir mer kostsam än vad man kunnat räkna med. Det är dock inte en nödvändig förutsättning att överföringen är absolut omöjlig. Det kan föreligga sådana extraordinärt betungande omständigheter att de enligt en objektiv bedömning rent faktiskt måste anses utgöra ett hinder. Övriga förutsättningar för befrielse från skadeståndsskyldighet innebär å andra sidan att endast vissa typer av hinder kan åberopas med framgång för att nätföretaget ska kunna undgå ersättningsskyldighet.

Den andra förutsättningen för befrielse från skadeståndsskyldigheten är att elavbrottet beror på ett hinder som ligger utanför nätföretagets kontroll. Den bedömning som man ska göra för att avgöra om ett prestationshinder ligger utanför nätföretagets kontroll skiljer sig från en culpabedömning bl.a. genom att skadeståndsskyldighet alltid inträder när orsaken till hindret kan hänföras till företagets kontrollsfär. Det är tillräckligt att hindret beror på omständigheter som i princip är kontrollerbara för nätföretaget. Däremot är det utan betydelse huruvida företagets handlande i något avseende är att betrakta som klandervärt. Det innebär att man i första hand måste bedöma hindret som sådant. Man måste fråga sig om ett nätföretag i allmänhet typiskt sett kan påverka uppkomsten av ett liknande hinder. Man kan emellertid vid själva kvalificeringen av typhändelsen inte undgå att ta hänsyn även till hur nätföretaget uppträtt i det enskilda fallet (jfr Hellner och Ramberg, Speciell avtalsrätt I Köprätt, 2 uppl., s. 144 f.).

I förarbetena till konsumentköplagen exemplifieras detta på följande sätt. Om en konflikt i anslutning till allmänna kollektivavtalsförhandlingar leder till strejk och detta medför ett prestationshinder, är det fråga om arbetstagarnas självständiga handlande. Detta kan i allmänhet inte anses ligga inom ramen för nätföretagets

kontroll. Bedömningen kan däremot bli en annan i fall det är fråga om en strejk som utlösts t.ex. på grund av att nätföretaget klart brutit mot bestämmelserna i gällande lag eller kollektivavtal. I detta senare fall får det anses röra sig om ett förhållande som säljaren i princip har kontroll över. Även rena olyckshändelser, t.ex. en brand, kan omfattas av ansvaret. Det gäller om inte orsakerna ligger utanför det som säljaren kan kontrollera. Beror en brand på kortslutning i det elektriska systemet ligger det i princip innanför nätföretagets kontrollsfär. Situationen kan vara en annan om exempelvis en pyroman orsakat branden.

Ett avbrott på grund av vindfälle, tjäle, blötsnö, blixtnedslag eller liknande händelser torde aldrig kunna anses ligga utanför nätföretagets kontroll, om avbrottet beror på att tillsynsmyndigheternas föreskrifter och råd inte har följts.

Den tredje förutsättningen för befrielse från skadeståndsskyldigheten är att hindret är sådant att nätföretaget inte skäligen kunde förväntas ha räknat med det. Vilka händelser som i denna mening bör tas i beräkning beror i hög grad på omständigheterna i det enskilda fallet. Det finns risker som är ofta förekommande och typiska för verksamheten så att nätföretaget regelmässigt bör räkna med dem, medan andra händelser är så ovanliga och avlägsna att de inte behöver beaktas.

Om t.ex. blötsnö i ett visst område nästan varje vinter orsakar ledningsbrott, trots att nätföretaget följt tillsynsmyndigheternas föreskrifter och råd, måste det anses att nätföretaget skäligen kunde förväntas ha räknat med att avbrott av denna orsak kan ske. Det innebär att risken för skada i dessa fall placeras hos nätföretaget. Om däremot ett ledningsbrott orsakas av för det aktuella området extrema väderleksförhållanden eller av en exceptionell händelse, bör nätföretaget inte behöva ta avbrottet i beräkning. I sistnämnda fall placeras alltså risken för skada i stället hos konsumenten.

Den fjärde förutsättningen är att nätföretaget inte skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit hindrets följder. Att märka är att bedömningen ska avse hindrets följder och inte hindret som sådant. I uttrycket ”skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit” ligger främst att det ska göras en bedömning av det ekonomiskt rimliga i att vidta åtgärder för att förhindra följderna av ett

elavbrott. Här kan hänvisas till förarbetena till konsumentköplagen (prop. 1989/90:89 s. 89).

En situation där frågan om nätföretaget skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit följderna av hindret är att det finns alternativa möjligheter att förse konsumenten med el. Finns sådana möjligheter torde dessa i regel behöva utnyttjas av nätföretaget för att detta ska undvika skadeståndsskyldighet.

De fyra förutsättningarna som ställs upp i första stycket är inte fristående från varandra. Tvärtom finns det ett nära samband mellan dem. I större eller mindre utsträckning griper de in i och täcker varandra.

I *andra stycket* behandlas nätföretagets ansvar för avbrott som beror på tredje man. Bestämmelsen tar sikte på en tredje man som nätföretaget har anlitat för underhålls- eller reparationsarbeten eller liknande arbeten. Det kan handla både om sådana fall som avses i 6 § första stycket och fall som inte förutsätter att överföringen av el avbryts. Beror avbrottet på en tredje man, undgår nätföretaget skadeståndsskyldighet endast om både nätföretaget och tredje man skulle vara fria från skadeståndsskyldighet enligt principerna i första stycket.

Bestämmelsen i andra stycket innebär en skärpning av det skadeståndsansvar som följer av första stycket. Syftet är att säkerställa att nätföretaget inte ska undgå skadeståndsansvar för att han uppdragit till en tredje man att utföra underhålls- och reparationsarbeten. I många fall leder dock redan första stycket till ett sådant resultat.

10 § Skadestånd enligt 7–9 §§ omfattar ersättning för utgifter och inkomstbortfall samt annan förlust på grund av avbrottet.

Om skyldigheten att utge skadestånd skulle vara oskäligt betungande med hänsyn till den skadeståndsskyldiges ekonomiska förhållanden, kan skadeståndet jämkas efter vad som är skäligt. Vid bedömningen ska även beaktas föreliggande försäkringar och försäkringsmöjligheter, den skadeståndsskyldiges förutsättningar att förutse och hindra skadan samt andra särskilda omständigheter.

Paragrafen, som motsvarar nuvarande 11 kap. 11 § ellagen, behandlar skadeståndets omfattning och jämkning.

Enligt *första stycket* omfattar skadeståndsskyldighet enligt 7–9 §§ ersättning för utgifter och inkomstbortfall samt annan förlust

på grund av avbrottet. Det motsvarar vad som gäller enligt bl.a. konsumentköplagen.

Ett avbrott leder ofta till att konsumenten drabbas av utgifter av olika slag, t.ex. för att på olika sätt kompensera den uteblivna elen. Rätten till ersättning för utgifter är givetvis begränsad till vad som framstår som skäligt med hänsyn till omständigheterna. Detta följer också av skyldigheten att vidta skäliga åtgärder för att begränsa sin skada. Konsumenten får t.ex. inte välja ett onödigt dyrt transportsätt vid inköp av gasol i anslutning till ett avbrott, om den lika gärna hade kunnat åka med allmänna kommunikationsmedel.

Ett elavbrott kan också leda till inkomstbortfall. En förlust av arbetsinkomst kan uppstå om konsumenten på grund av ett avbrott kommer för sent till sitt arbete eller måste vara borta från arbetet för att omedelbart vidta åtgärder för att begränsa följderna av avbrottet. Uttrycket inkomstbortfall tar sikte på såväl inkomst av anställning som inkomst av annat förvärvsarbete. Även i detta hänseende gäller givetvis att konsumenten är skyldig att begränsa sin förlust. Vid tvist är det konsumenten som har att styrka sin förlust, exempelvis genom intyg från arbetsgivaren.

Konsumenten har slutligen rätt till ersättning även för annan förlust på grund av ett avbrott än sådana som nämns särskilt i paragrafen. Därmed avses huvudsakligen s.k. följdskador, t.ex. skador på livsmedel, hushållsmaskiner och hemelektronik, personskador eller allmänna förmögenhetsskador.

Ersättningens omfattning begränsas av vissa generella skadeståndsrättsliga principer. Enligt den s.k. adekvansregeln gäller att skadeståndsskyldigheten inte omfattar förluster som saknar adekvat orsakssammanhang med avtalsbrottet. Mycket avlägsna, onormala och opåräknliga följder av avtalsbrottet faller således utanför ersättningsskyldigheten.

I *andra stycket* ges en möjlighet att jämka ett skadestånd. Bestämmelsen är tillämplig i samtliga de situationer där nätföretag och elhandelsföretag kan drabbas av skadeståndsansvar enligt detta kapitel. Jämkningsbestämmelsen har utformats med förebild i bestämmelserna i konsumentköplagen (1990:932) och konsumenttjänstlagen (1985:716). Det kan därför hänvisas till de närmare överväganden i förarbetena till dessa lagar (prop. 1984/85:110 s. 292 och prop. 1988/89:89 s. 139). Vad som anförs nedan är i huvudsak hämtat därifrån.

Bestämmelsens undantagskaraktär markeras av att en förutsättning för jämkning är att skyldigheten att utge skadestånd är oskäligt betungande med hänsyn till den skadeståndsskyldiges ekonomiska förhållanden. Detta betyder i praktiken att skadeståndet, för att jämkning över huvud taget ska komma ifråga, i allmänhet måste uppgå till ett i och för sig ganska betydande belopp. För att ett skadestånd ska kunna betraktas som oskäligt betungande torde det vidare krävas att skadeståndet är avsevärt större än vad som kan anses motsvara en normal skaderisk i nätföretagets verksamhet.

Ett skadestånd kan inte anses oskäligt betungande om skadeståndet täcks av en försäkring på den skadeståndsskyldiges sida. Jämkning bör i princip inte heller komma ifråga när den skadeståndsskyldige har underlåtit att teckna försäkring som hade kunnat täcka skadeståndet och som den skadeståndsskyldige i sin egenskap av näringsidkare borde ha tecknat.

För att jämkning ska kunna ske enligt bestämmelsen är det inte tillräckligt att skadeståndet i och för sig är betydande, beloppsmässigt faller utanför ramen för det normala med hänsyn till verksamhetens art och inte täcks av en försäkring. Skadeståndet ska trots det inte jämkas, om det likväl kan bäras av den skadeståndsskyldige utan sådana uppoffringar som kan betecknas som oskäliga med hänsyn till den skadeståndsskyldiges ekonomiska förhållanden i övrigt.

Vid bedömningen av om skadeståndsskyldigheten är att betrakta som oskäligt betungande ska även andra särskilda omständigheter i det enskilda fallet beaktas. Dessa utgör inte självständiga jämningsgrunder utan omständigheter som, när skadeståndsskyldigheten är av sådan omfattning att frågan om jämkning aktualiseras, kan inverka på oskälighetsbedömningen enligt bestämmelsen. Bland sådana omständigheter kan nämnas försäkringar och försäkringsmöjligheter på konsumentens sida. Vidare bör beaktas den skadeståndsskyldiges möjlighet att förutse och hindra skadan. Har konsumenten t.ex. gjort nätföretaget uppmärksam på en speciell skaderisk, och har företaget haft goda möjligheter att förebygga skadan, men underlåtit detta, är det omständigheter som talar mot jämkning. Även annat som gör att situationen avviker från det normala och som därför kan tala för eller emot jämkning bör beaktas. Hit hör en sådan omständighet som den skadeståndsskyldiges möjlighet att vända sig emot någon annan.

Om förutsättningarna för jämkning föreligger får jämkning ske efter vad som är skäligt. Jämkning ska endast ske i den utsträckning som behövs för att skadeståndet inte längre ska framstå som en oskälig belastning på den skadeståndsskyldige med hänsyn till dennes ekonomiska förhållanden.

Mot bakgrund av att verksamheten inom elbranschen normalt bedrivs av juridiska personer och att stränga krav måste ställas på dessa i försäkringshänseende torde jämkning kunna komma i fråga endast undantagsvis.

11 § Konsumenten ska underrätta motparten om anspråk på ersättning inom två år från det att skadan inträffade. Gör konsumenten inte det, går rätten till ersättning för den uppkomna skadan förlorad.

Paragrafen, som motsvarar nuvarande 11 kap. 12 § ellagen, innehåller en reklamationsregel. Konsumenten ska underrätta motparten om ett anspråk på ersättning senast inom två år från det att skadan inträffade. Om så inte sker förlorar konsumenten rätten till ersättning. Har konsumenten underrättat motparten om sitt anspråk inom tvåårsfristen gäller allmänna preskriptionsregler.

Skada som orsakas av el

12 § Bestämmelser om ansvar för skada som orsakas av el finns i elsäkerhetslagen (2016:732).

Paragrafen överensstämmer med nuvarande 11 kap. 12 a § ellagen.

15 kap. Avbrottsersättning

Inledande bestämmelser

1 § Avtalsvillkor som i jämförelse med bestämmelserna i detta kapitel är till nackdel för elanvändare är utan verkan mot dem.

Avbrottsersättning enligt 2–6 §§ ska avräknas från skadestånd som enligt andra bestämmelser i denna lag eller annan lag betalas på grund av samma elavbrott.

Paragrafen motsvarar nuvarande 10 kap. 9 § ellagen.

Av *första stycket* framgår att avtalsvillkor som i jämförelse med bestämmelserna i kapitlet är till nackdel för elanvändare är utan verkan mot dem. Det finns däremot inget som hindrar att ett nätföretag erbjuder sina kunder avbrottsersättning som är mer förmånlig än vad som följer av lagstiftningen.

Avbrottsersättningen är inte tänkt att ersätta elanvändares möjligheter att få skadestånd vid elavbrott enligt andra bestämmelser. Därför följer av *andra stycket* att avbrottsersättning enligt bestämmelserna i kapitlet ska avräknas från ett eventuellt skadestånd som ska utges enligt andra bestämmelser i lagen eller annan lag för de skador som ett elavbrott har orsakat. Av ett fastställt skadestånd får elanvändaren således ut den del som överstiger utbetald avbrottsersättning.

I 14 kap. finns bestämmelser om skadestånd vid avbruten överföring av el i vissa fall.

Rätt till avbrottsersättning

2 § Om uttagspunkten är elektriskt fränkopplad i en eller flera faser från spänningssatt koncessionerat nät under en sammanhängande period om minst tolv timmar har elanvändaren rätt till avbrottsersättning.

Elanvändaren har inte rätt till avbrottsersättning om

1. avbrottet beror på elanvändarens försummelse,
2. överföringen av el avbryts för att vidta åtgärder som är motiverade av elsäkerhetsskäl eller för att upprätthålla en god drift- och leveranssäkerhet och avbrottet inte pågår längre än åtgärden kräver,
3. avbrottet är hänförligt till ett fel i ett nätföretags ledningsnät och felet beror på ett hinder utanför det nätföretagets kontroll som nätföretaget inte skäligen kunde förväntas ha räknat med och vars följder nätföretaget inte heller skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit, eller
4. avbrottet är hänförligt till ett fel i ett transmissionsnät.

Paragrafen, som motsvarar nuvarande 10 kap. 10 § ellagen, innehåller de grundläggande förutsättningarna för att en elanvändare ska ha rätt till avbrottsersättning.

Av *första stycket* framgår att en förutsättning för att elanvändaren ska ha rätt till avbrottsersättning är att överföringen av el avbryts under en sammanhängande period om minst tolv timmar.

Det är inte en förutsättning för avbrottsersättning att överföringen har avbrutits i alla faser. Överföringen av el anses vara avbruten om uttagspunkten är elektriskt fränkopplad i en eller flera faser.

Det måste alltid vara en inledande period om minst tolv timmars elavbrott. Rätten till avbrottsersättning gäller inte i exempelvis det fallet att elöverföringen avbryts i tio timmar, fungerar i en timme och sedan åter avbryts i tio timmar. Även om det inte finns rätt till avbrottsersättning i ett sådant fall, kan en konsument ha rätt till skadestånd enligt bestämmelserna i 14 kap. Då gäller emellertid inte de bevislättnader som följer av bestämmelserna om schabloniserad avbrottsersättning.

I *andra stycket* anges de fall då elanvändaren inte har rätt till avbrottsersättning. Undantaget i den *första punkten* avser elanvändarens egen försummelse. Undantaget i den *andra punkten* avser planerade avbrott i överföringen för att vidta åtgärder som är motiverade av elsäkerhetsskäl eller för att upprätthålla en god drift- och leveranssäkerhet. Innehållet i bestämmelsen motsvarar 14 kap. 6 § första stycket, som i förhållande till konsumenter reglerar förutsättningarna för nätföretag att göra planerade avbrott.

Undantaget i den *tredje punkten* avser avbrott som orsakas av händelser som ligger utanför vad ett nätföretag normalt kan förvänta sig eller rusta sig mot, dvs. utanför det s.k. kontrollansvaret. I frågan om vilka typer av händelser som kan falla utanför kontrollansvaret är innebörden av kontrollansvaret densamma som i övriga bestämmelser i ellagen där kontrollansvaret regleras (se närmare kommentaren till 14 kap. 9 §). Bestämmelsen innebär att skyldigheten att betala avbrottsersättning bortfaller oberoende av i vilket led i elöverföringen som en sådan okontrollerbar händelse inträffat. Ersättningskyldigheten enligt första stycket gäller även när avbrottet i elöverföringen orsakats av ett fel i ett annat nätföretags elnät, t.ex. i ett överliggande nät. I en sådan situation innebär tredje punkten i andra stycket att man måste undersöka om felet där beror på en händelse som varit kontrollerbar för den som har koncession för det elnät där felet uppkommit.

Om ett fel har inträffat i ett regionalt distributionsnät och felet där faller inom det regionala distributionsnätsföretagets kontrollansvar, men det samtidigt inte finns något fel i lokalnätet som hindrar att el överförs från det lokalnätet till elanvändarna, kan be-

stämelsen inte åberopas av lokalnätsföretaget för att undgå ersättningsskyldighet.

Undantaget i den *fyärde punkten* innebär att skyldigheten att betala avbrottsersättning alltid bortfaller om avbrottet har orsakats av ett fel i transmissionsnätet. Undantaget gäller oavsett hur länge elavbrottet varat och även i ett fall då det tagit lång tid att återställa leveransfunktionen hos ett underliggande distributionsnät som har påverkats av det ursprungliga felet i transmissionsnätet. Avbrottet ska då fortfarande anses hänförligt till transmissionsnätet. Även om elanvändarna inte har någon rätt till avbrottsersättning när avbrottet har orsakats av ett fel i transmissionsnätet, kan de eventuellt ha rätt till skadestånd enligt andra bestämmelser i ellagen eller annan lag.

I 9 § finns en bestämmelse om regressrätt.

3 § Avbrottsersättning ska betalas av den som har koncession för det elnät till vilket elanvändaren är direkt ansluten.

Av paragrafen, som överensstämmer med nuvarande 10 kap. 11 § ellagen, framgår det att det alltid är den som har koncession för det elnät till vilket den avbrottsdrabbade elanvändaren är direkt ansluten som ska betala avbrottsersättningen.

Avbrottsersättningens storlek

4 § När avbrottsersättning beräknas ska en period med avbruten överföring av el (avbrottsperiod) anses avslutad vid den tidpunkt då avbrottet upphört, om överföringen därefter har fungerat oavbrutet under de närmast följande två timmarna.

Paragrafen, som överensstämmer med nuvarande 10 kap. 12 § första stycket ellagen, innehåller en bestämmelse om när den ersättningsgrundande avbrottsperioden ska anses avslutad. De två timmar då överföringen åter har fungerat ska inte räknas in i avbrottsperioden. Om exempelvis överföringen avbryts i 23 timmar och därefter fungerar oavbrutet under de närmast följande två timmarna uppgår avbrottsperioden till 23 timmar. Om överföringen åter avbryts efter att den har fungerat oavbrutet i två timmar kan

en ny avbrottsperiod som ger rätt till avbrottsersättning inledas, förutsatt att det nya avbrottet då varar minst tolv timmar.

Om överföringen av el efter ett längre avbrott bara fungerar i en timme för att sedan åter avbrytas, ska den timme då elen har fungerat räknas in i avbrottsperioden. Om exempelvis överföringen avbryts i fjorton timmar, fungerar i en timme, avbryts ytterligare i tio timmar, för att slutligen fungera oavbrutet under de närmast följande två timmarna, uppgår avbrottsperioden till sammanlagt 25 timmar.

5 § Avbrottsersättningen ska för en avbrottsperiod om minst tolv timmar och högst tjugofyra timmar betalas med 12,5 procent av elanvändarens beräknade årliga nätkostnad, dock lägst 2 procent av prisbasbeloppet enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken avrundat till närmast högre hundratal kronor.

Om avbrottsperioden är längre än tjugofyra timmar ska för varje därefter påbörjad tjugofyratimmarsperiod ytterligare ersättning betalas med 25 procent av elanvändarens beräknade årliga nätkostnad, dock lägst 2 procent av prisbasbeloppet avrundat till närmast högre hundratal kronor.

Avbrottsersättningen ska för en avbrottsperiod uppgå till högst 300 procent av elanvändarens beräknade årliga nätkostnad.

Paragrafen överensstämmer med nuvarande 10 kap. 12 § andra-fjärde styckena.

Av paragrafen framgår att avbrottsersättningen är schabloniserad och bestäms utifrån elanvändarens årliga nätavgifter. Ersättningen ökar stegvis allt efter avbrottets längd. I paragrafen anges även minimi- och maximinivåer för ersättningen.

Enligt *första stycket* ska avbrottsersättningen en avbrottsperiod om minst tolv timmar och högst tjugofyra timmar betalas med 12,5 procent av elanvändarens beräknade årliga nätkostnad. I *andra stycket* anges att om avbrottsperioden är längre än tjugofyra timmar ska för varje därefter påbörjad tjugofyratimmarsperiod ytterligare ersättning betalas med 25 procent av den årliga nätkostnaden. Det ska dock alltid utgå en minimiersättning på 2 procent av prisbasbeloppet, avrundat till närmast högre hundratal kronor.

Maximinivån för avbrottsersättningen, som framgår av *tredje stycket*, uppgår till tre års nätavgifter vid varje avbrottstillfälle.

Jämkning av avbrottsersättning

6 § Om skyldigheten att betala avbrottsersättning är oskäligt betungande med hänsyn till de ekonomiska förhållandena hos den som är ersättningsskyldig enligt 3 § eller den som slutligt ska betala ersättningen enligt 9 §, får ersättningen jämkas efter vad som är skäligt.

Ersättningen får också jämkas efter vad som är skäligt, om arbetet med att få i gång överföringen av el har behövt försenas för att inte utsätta arbetstagarna för betydande risker.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 10 kap. 13 § ellagen, finns bestämmelser om jämkning av avbrottsersättning.

Jämkning av avbrottsersättning bör komma i fråga endast i undantagsfall. Hur nätföretagets ekonomiska förhållanden ska inverka på möjligheten till jämkning får bedömas från fall till fall. Avsikten med reglerna om avbrottsersättning är huvudsakligen att de ska ha en preventiv funktion, dvs. skapa drivkrafter att vidta de åtgärder som behövs för att säkerställa en leveranssäker elöverföring. Ersättningsskyldigheten måste i praktiken uppgå till ett i och för sig betydande belopp för att jämkning ska kunna komma i fråga. Det torde huvudsakligen vara fråga om mindre nätföretag som vid ett eller flera tillfällen drabbas av svåra väderförhållanden som medför omfattande skador på stora delar av elnätet inom företagets koncessionsområde. Jämkning bör då kunna ske om ett normalt välskött nätföretag, som följer ett ambitiöst program för investeringar i elnätet, riskerar att hamna i betalningssvårigheter på grund av omfattande anspråk på avbrottsersättning. Hänsyn kan tas till att praktiska skäl har förhindrat arbetet med att snabbt få igång överföringen av el. Så kan exempelvis vara fallet om nätföretagets reparationsarbete har försenats väsentligt av att arbetet har varit förenat med icke obetydliga risker för arbetstagarna eller att röjningen av vägar och annan infrastruktur som arbetet är beroende av har tagit lång tid.

Jämkningsbestämmelsen gäller bara för det nätföretag som är ersättningsskyldigt enligt 3 §. Vid bedömningen av om jämkning bör ske får domstolen dock beakta de ekonomiska förhållanden hos både detta nätföretag och ett nätföretag som det förstnämnda företaget kan ha en regressrätt mot enligt 9 §. Vid bedömningen av de ekonomiska förhållandena hos det nätföretag som är ersätt-

ningsskyldigt enligt 3 § ska beaktas företagets möjlighet att få regressvis betalning från ett annat nätföretag enligt 9 §.

På samma sätt som vid tillämpning av bestämmelsen om dispens från funktionskravet i 9 kap. 2 § bör man beakta de bestämmelser och den praxis som gäller i fråga om betalningsansvar vid koncernförhållanden. Domstolen måste noga överväga om jämkning ska ske till förmån för ett nätföretag som på grund av värdeöverföringar till andra bolag inom koncernen har fått svårt att uppfylla sin skyldighet att betala avbrottsersättningen.

Jämknings får ske efter vad som är skäligt och endast i den utsträckning som behövs för att ersättningskyldigheten inte längre ska framstå som oskäligt betungande.

Betalning av avbrottsersättning

7 § Den som är ersättningskyldig enligt 3 § ska betala avbrottsersättningen till elanvändaren utan oskäligt dröjsmål och aldrig senare än sex månader från utgången av den månad då den ersättningskyldige fick eller borde ha fått kännedom om avbrottet.

Den ersättningskyldige ska betala ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635), om betalning inte sker i rätt tid.

Paragrafen motsvarar nuvarande 10 kap. 14 § ellagen.

I *första stycket* regleras när en fordran på avbrottsersättning förfaller till betalning. Bestämmelsen innebär att den drabbade elanvändarens nätföretag är skyldigt att betala avbrottsersättningen utan oskäligt dröjsmål och aldrig senare än sex månader från utgången av den månad då nätföretaget fick eller borde ha fått kännedom om avbrottet.

Bestämmelsen utgår från att en elanvändare som har rätt till avbrottsersättning normalt inte behöver underrätta nätföretaget om att avbrottet har inträffat och att elanvändaren gör anspråk på ersättningen. Ett nätföretag har nämligen oftast vetskap om att ett långvarigt elavbrott har inträffat och vilka elanvändare som omfattas av avbrottet. Om det är fråga om ett ersättningsgrundande elavbrott ska ersättning då betalas inte enbart till dem som har reklamerat avbrottet, utan även till övriga elanvändare inom det drabbade nätområdet. Vad som är oskäligt dröjsmål får avgöras från fall till fall. Det påverkas bl.a. av hur omfattande elavbrottet är och

hur lång tid det tar för nätföretaget att utreda vilka elanvändare som har drabbats av elavbrottet och hur stor ersättningen ska vara. Det är rimligt att det kan ta längre tid vid ett mycket omfattande elavbrott som drabbat ett mycket stort antal elanvändare.

Om nätföretaget behöver vidta ytterligare utredningar för att fastställa om elanvändaren har rätt till avbrottsersättning, får nätföretaget avvakta med utbetalningen i högst sex månader från utgången av den månad då nätföretaget fick eller borde ha fått kännedom om avbrottet. Så kan exempelvis vara fallet om nätföretaget bedömer att avbrottet berodde på omständigheter som kan ligga utanför företagets eller överliggande nätföretags kontroll.

Att förfallobestämmelsen även tar hänsyn till när nätföretaget borde ha fått kännedom om elavbrottet innebär en bevislättning för elanvändaren.

Det kan förekomma situationer då nätföretaget inte rimligen kan ha fått kännedom om avbrottet. Så kan vara fallet när ingen elanvändare har reklamerat ett långvarigt avbrott och den tekniska utrustningen inte heller har utvisat förekomsten av ett sådant. Ett exempel på det är när det först efter en längre tid framkommer att det har varit elavbrott i ett litet antal ensligt belägna fritidshus. Om exempelvis en elanvändare först ett år efter avbrottet underrättar nätföretaget om detta och nätföretaget godtar elanvändarens anspråk på avbrottsersättning, ska ersättningen betalas utan oskäligt dröjsmål från den tidpunkt då företaget fick underrättelsen.

I *andra stycket* anges att den ersättningskyldige ska betala ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635), om betalning inte sker i rätt tid. Dröjsmålsränta ska betalas med en årlig räntesats som motsvarar Riksbankens referensränta plus åtta procentenheter (6 och 9 §§ räntelagen). Dröjsmålsränta ska betalas även om avbrottsersättningens storlek inte är slutligt bestämd när fordran på avbrottsersättning är förfallen till betalning enligt första stycket. Att betalningen av ersättningen försenas kan bero på en tvist om exempelvis det s.k. kontrollansvarets gränser. Även i ett sådant fall ska alltså nätföretaget, om det senare fastställs att nätföretaget har varit ersättningskyldigt, betala dröjsmålsränta enligt bestämmelsen.

Reklamation av ett elavbrott

8 § Om elanvändaren trots bestämmelserna i 7 § inte har fått avbrottsersättning och inte har gjort anspråk på ersättning från den ersättningsskyldige inom två år från det att avbrottet upphörde, går rätten till ersättning förlorad.

I paragrafen, som motsvarar nuvarande 10 kap. 15 § ellagen, regleras frågan om reklamation av ett elavbrott som berättigar till avbrottsersättning.

Bestämmelsen om reklamation gäller för varje elanvändare i ett område som har drabbats av elavbrott. Om ett nätföretag får kännedom om ett avbrott som ger rätt till avbrottsersättning men ändå inte betalar någon ersättning, måste varje elanvändare göra anspråk på ersättning inom tvåårsfristen för att rätten till ersättning inte ska gå förlorad.

Om elanvändaren har gjort anspråk på ersättning från nätföretaget inom tvåårsfristen gäller allmänna preskriptionsregler.

Regressrätt

9 § Den som är ersättningsskyldig enligt 3 § har, i den utsträckning avbrottet är hänförligt till ett fel i ett annat nätföretags ledningsnät, rätt att från det nätföretaget få ersättning för det som enligt 2–6 §§ har betalats till elanvändaren.

Paragrafen motsvarar nuvarande 10 kap. 16 § ellagen.

En förutsättning för ett nätföretags regressrätt är enligt bestämmelsen att nätföretaget är ersättningsskyldigt enligt 3 §. Regressrätten är begränsad i samma utsträckning som rätten till avbrottsersättning är begränsad enligt bestämmelserna i 2 § andra stycket. Lokalnätsföretaget behöver alltså utreda om någon av punkterna i 2 § andra stycket är tillämplig när ett elavbrott som kan ge rätt till avbrottsersättning har inträffat. Om lokalnätsföretaget betalar ut ersättning trots att någon av punkterna är tillämplig, kan företaget inte få regressvis betalning från ett annat nätföretag.

Regressrätt finns alltså inte om avbrottet uppkommer i ett överliggande nät och avbrottet där beror på ett hinder utanför det nätföretagets kontroll, dvs. de fall då nätföretaget som innehar det

överliggande nätet kan göra gällande att avbrottet faller utanför kontrollansvaret.

Regressrätten kan bara omfatta sådan avbrottsersättning som elanvändarna har rätt till enligt bestämmelserna i 2–6 §§.

16 kap. Kommunala elföretag

Undantag från lokaliseringsprincipen

1 § En sådan juridisk person som avses i 10 kap. 2–6 §§ kommunallagen (2017:725) får, trots bestämmelsen i 2 kap. 1 § kommunallagen om anknytning till kommunens område eller dess medlemmar, utanför kommunens område bedriva

1. produktion av och handel med el samt därmed sammanhängande verksamhet, eller
2. nätverksamhet i geografisk närhet till företagets nätverksamhet inom kommunen i syfte att uppnå en ändamålsenlig nätverksamhet.

Paragrafen överensstämmer med 7 kap. 1 § ellagen i dess lydelse från och med den 1 januari 2018.

I paragrafen avhandlas undantag från den kommunala lokaliseringsprincipen, som framgår av 2 kap. 1 § kommunallagen (2017:725) och innebär att kommunal verksamhet ska knyta an till kommunens område eller dess medlemmar. Undantagen gäller hel- eller delägda kommunala bolag (10 kap. 2–5 § kommunallagen) och kommunala stiftelser och föreningar (10 kap. 6 § kommunallagen).

Undantag från lokaliseringsprincipen är tillåtet i två fall. Det första fallet, som anges i *första punkten*, utgörs av produktion av och handel med el samt därmed sammanhängande verksamhet. Med det sistnämnda avses exempelvis konsultverksamhet med inriktning på energihushållning och entreprenadverksamhet med anknytning till elproduktionen.

Det andra fallet, som framgår av *andra punkten*, avser nätverksamhet. I motsats till det första fallet får nätverksamhet utanför kommungränsen inte bedrivas var som helst i landet utan det bör finnas ett klart samband med företagets nätverksamhet i den egna kommunen. Syftet måste vara att uppnå en ändamålsenlig nätverksamhet genom att bilda rationella koncessionsområden. Företagets nätverksamhet utanför kommunen ska därför ha geografisk närhet till den egna nätverksamheten inom kommunen. Detta innebär inte

att koncessionsområdena måste direkt gränsa till varandra. Det är dock inte tillåtet att etablera nätverksamhet i skilda delar av landet.

En förutsättning för att undantag från lokaliseringsprincipen ska vara tillåten är i båda fallen att verksamheten bedrivs i en egen juridisk person, dvs. det är inte tillåtet att bedriva verksamheten i ett kommunalt verk.

Undantag från självkostnadsprincipen

2 § Om en sådan juridisk person som avses i 10 kap. 2–6 §§ kommunallagen (2017:725) bedriver sådan verksamhet som avses i 1 § 1, ska verksamheten bedrivas enligt affärsmässiga principer trots 2 kap. 6 och 7 §§ kommunallagen.

I 6 och 7 kap. finns bestämmelser om avgifter och intäkter inom nätverksamhet.

Paragrafen motsvarar nuvarande 7 kap. 2 § ellagen när det gäller undantaget från självkostnadsprincipen.

En kommun som bedriver produktion av och handel med el kan välja att bedriva verksamheten i ett kommunalt verk eller i en fristående juridisk person, vanligen ett aktiebolag. Om verksformen väljs måste verksamheten bedrivas med iakttagande av gällande kommunala principer. Om kommunen däremot väljer att driva verksamheten genom en särskild juridisk person följer av *första stycket* att verksamheten måste bedrivas enligt affärsmässiga principer. Detta innebär att självkostnads- och likställighetsprinciperna inte får tillämpas.

Möjligheten att välja mellan verksform och bolagsform finns bara då verksamheten bedrivs med iakttagande av lokaliseringsprincipen. Om kommunen vill bedriva produktion av och handel med el utan att vara bunden av lokaliseringsprincipen måste verksamheten bedrivas av en särskild juridisk person (1 §).

Att ett kommunalt elhandelsföretag ska bedriva sin verksamhet enligt affärsmässiga principer innebär främst att företaget ska tillämpa ett affärsmässigt beteende och en korrekt prissättning. En viss vinstmarginal ska inräknas i priset, om inte annat undantagsvis är särskilt motiverat. De villkor som gäller för det privata näringslivets affärsdrivande verksamhet ska alltså vara vägledande.

Ett kommunalt nätföretag utformar sina avgifter inom de ramar som följer av 6 och 7 kap. I *andra stycket* finns en upplysning om de bestämmelserna.

Redovisning

3 § Produktion av och handel med el samt därmed sammanhängande verksamhet, som bedrivs av en sådan juridisk person som avses i 10 kap. 2–6 §§ kommunallagen (2017:725), ska redovisas särskilt.

När det gäller nätverksamhet finns bestämmelser om redovisning i 5 kap.

Paragrafen motsvarar nuvarande 7 kap. 2 § ellagen när det gäller skyldigheten att redovisa produktion av och handel med el särskilt.

Den kommunala elverksamhet som regleras i kapitlet ska redovisas särskilt. När det gäller kommunala elhandelsföretag framgår detta av *första stycket*. Det förekommer att kommuner samlar flera energirelaterade verksamheter i ett företag. Enligt 5 kap. 2 § naturgaslagen (2005:403) får ett kommunalt företag som bedriver såväl handel med naturgas som produktion av eller handel med el, samt därmed sammanhängande verksamhet, redovisa de berörda verksamheterna tillsammans.

Kommunal nätverksamhet omfattas av bestämmelserna om redovisning i 5 kap. En upplysning om detta finns i *andra stycket*.

17 kap. Tillsyn m.m.

Nätmyndigheten

1 § Nätmyndigheten utövar tillsyn över att denna lag, föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen och villkor som har meddelats med stöd av lagen följs.

Tillsynen omfattar inte bestämmelserna i 10 och 14–16 kap. och inte heller att elhandelsföretagen fullgör sina skyldigheter enligt 11 kap.

Paragrafen motsvarar nuvarande 12 kap. 1 § andra stycket ellagen.

Enligt *första stycket* utövar nätmyndigheten (Energimarknadsinspektionen) tillsyn över att lagen, föreskrifter som har meddelats i

anslutning till lagen och villkor som har meddelats med stöd av lagen följs.

Av *andra stycket* framgår emellertid att ett stort antal bestämmelser har undantagits från Energimarknadsinspektionens tillsyn. Nätmyndighetens tillsyn enligt första stycket omfattar sålunda inte frågor om funktionsansvaret och driftssäkerheten hos det nationella elsystemet (10 kap.). I den delen finns i stället en särskild bestämmelse om tillsynsmyndighet i 4 §.

Energimarknadsinspektionens tillsyn omfattar inte heller bestämmelserna om avbrytande av överföring av el till konsumenter och om avbrottsersättning (14 och 15 kap.). Dessa bestämmelser reglerar förhållandet mellan två enskilda parter. Eventuella tvister om tillämpningen kan därför lösas på sedvanlig civilrättslig väg, ytterst i allmän domstol.

Även de särskilda bestämmelserna om kommunala elföretag (16 kap.) ligger utanför tillsynsområdet. Om ett kommunalt elföretag handlar i strid med 16 kap. 2 §, kan det vara ett brott mot konkurrenslagen (2008:579). Efterlevnaden av konkurrenslagen står under Konkurrensverkets tillsyn. Brister i fråga om redovisningen kan bli en fråga för kommunens revisorer.

Slutligen undantas elhandelsföretagens skyldigheter enligt 11 kap. från Energimarknadsinspektionens tillsyn. När det gäller bestämmelserna om balansansvar finns det således inte några offentligrättsliga sanktioner mot det elhandelsföretag som inte fullgör sina skyldigheter. Eventuella tvister får lösas på civilrättslig väg, i likhet med vad som gäller i fråga om bestämmelserna i 14 och 15 kap.

2 § Nätmyndigheten är nationell tillsynsmyndighet enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG, i den ursprungliga lydelsen, och ska fullgöra tillsynsmyndighetens uppgifter enligt direktivet och rättsakter som har antagits på grundval av direktivet. Detta gäller dock inte om det följer av lag eller förordning att uppgiften ska fullgöras av en annan myndighet.

I paragrafen, som motsvarar 2 § 2 förordningen (2016:742) med instruktion för Energimarknadsinspektionen, tydliggörs att nät-

myndigheten är nationell tillsynsmyndighet enligt elmarknadsdirektivet.

Utgångspunkten är att en enda myndighet ska fullgöra de uppgifter som enligt elmarknadsdirektivet ankommer på den nationella tillsynsmyndigheten. Av artikel 37.2 i direktivet framgår dock att vissa övervakningsuppgifter får utföras av andra myndigheter än tillsynsmyndigheten om så är föreskrivet i en medlemsstat. Av paragrafen framgår att Energimarknadsinspektionen ska fullgöra den nationella tillsynsmyndighetens uppgifter enligt elmarknadsdirektivet och rättsakter som har antagits på grundval av direktivet om det inte följer av lag eller förordning att uppgiften ska fullgöras av en annan myndighet.

3 § Nätmyndigheten utövar tillsyn över att nätföretag, elhandelsföretag och andra aktörer på elmarknaden följer Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003 och rättsakter som Europeiska kommissionen har antagit på grundval av förordningen. Detta gäller dock inte om det följer av lag eller förordning att tillsynen ska utövas av en annan myndighet.

Paragrafen motsvarar i huvudsak nuvarande 12 kap. 1 § tredje stycket ellagen.

Enligt artikel 2.2 a i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003 (elhandelsförordningen) är den tillsynsmyndighet som avses i artikel 35.1 i elmarknadsdirektivet också tillsynsmyndighet enligt förordningen. Energimarknadsinspektionen är utsedd att vara sådan tillsynsmyndighet som avses i artikel 35.1 i elmarknadsdirektivet (2 §) och är alltså tillsynsmyndighet enligt elhandelsförordningen och rättsakter som Europeiska kommissionen har antagit på grundval av förordningen.

I paragrafen förtydligas att Energimarknadsinspektionen utövar tillsyn över att elmarknadens aktörer följer elhandelsförordningen och EU-rättsakter som antagits på grundval av förordningen, om det inte följer av lag eller förordning att tillsynen ska utövas av en annan myndighet.

Övervägandena finns i avsnitt 22.2.

Tillsynsmyndighet i frågor som avser driftsäkerheten

4 § Den myndighet som regeringen bestämmer utövar tillsyn över att elhandelsföretag, elproducenter, elanvändare och nätföretag följer 10 kap. och föreskrifter eller villkor som har meddelats i anslutning till det kapitlet.

Paragrafen motsvarar nuvarande 12 kap. 1 § första stycket ellagen och reglerar tillsynen i frågor om driftsäkerheten hos det nationella elsystemet. Regeringen har i 2 § systemansvarsförordningen utsett Svenska kraftnät till tillsynsmyndighet i dessa frågor.

Rätt att få upplysningar och ta del av handlingar

5 § En tillsynsmyndighet har rätt att på begäran få de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för tillsynen.

Paragrafen överensstämmer med nuvarande 12 kap. 2 § första stycket första meningen ellagen. I den paragrafen finns även en föreskrift att en begäran får förenas med vite. Den föreskriften har tagits bort med hänsyn till att det framgår av 6 § andra stycket att ett föreläggande får förenas med vite.

I 6 § tredje stycket tredje punkten finns en bestämmelse som i sak överensstämmer med nuvarande 12 kap. 2 § andra stycket ellagen.

Förelägganden

6 § En tillsynsmyndighet får meddela de förelägganden som behövs för att trygga efterlevnaden av de föreskrifter och villkor som omfattas av tillsynen.

Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

Ett föreläggande gäller omedelbart, om det

1. avser driftsäkerheten hos det nationella elsystemet,
2. avser riktigheten av lämnade uppgifter enligt 12 kap. 19 §,
3. avser skyldigheten att lämna upplysningar och handlingar enligt 5 §, eller
4. har meddelats med anledning av en anmälan enligt 8 § första stycket.

Paragrafen motsvarar nuvarande 12 kap. 3 § ellagen.

En tillsynsmyndighet får enligt *första stycket* meddela förelägganden för att trygga efterlevnaden av de föreskrifter och villkor som omfattas av myndighetens tillsyn enligt någon av bestämmelserna i 1–4 §§.

I *andra stycket* anges att ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

I *tredje stycket* anges i vilka fall ett föreläggande gäller omedelbart, dvs. trots att beslutet om föreläggande överklagats. Om beslutet överklagas kan dock allmän förvaltningsdomstol, dit överklagande ska ske, med stöd av 28 § förvaltningsprocesslagen (1971:291) förordna att föreläggandet tills vidare inte ska gälla.

Enligt *första punkten* ska förelägganden som avser driftsäkerheten hos det nationella elsystemet gälla omedelbart.

Andra punkten gäller förelägganden som avser riktigheten av de uppgifter som ett elhandelsföretag är skyldigt att lämna till Energimarknadsinspektionen enligt 12 kap. 19 §, dvs. uppgifter om de priser och leveransvillkor som elhandelsföretaget tillämpar för leverans av el till elanvändare.

Tredje punkten motsvarar nuvarande 12 kap. 2 § andra stycket ellagen.

Enligt *fjärde punkten* gäller Energimarknadsinspektionens beslut om föreläggande med anledning av en anmälan enligt 8 § omedelbart. Bestämmelsen har tillkommit med hänsyn till artikel 37.11 i elmarknadsdirektivet.

Tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen

7 § För tillsyn som avser driftsäkerheten hos det nationella elsystemet har tillsynsmyndigheten rätt att få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen som har anknytning till den verksamhet som tillsynen avser. Denna rätt omfattar inte bostäder.

Polismyndigheten ska på begäran lämna tillsynsmyndigheten den hjälp som behövs vid tillämpningen av första stycket.

Paragrafen motsvarar nuvarande 12 kap. 5 § ellagen och kan ses som en komplettering till 5 §.

Tidsfrister för beslut efter anmälan mot ett nätföretag

8 § Nätmyndigheten ska fatta beslut i ett ärende inom två månader från det att en anmälan kom in till myndigheten om anmälan

1. har lämnats in av någon som har ett intresse i saken, och
2. innehåller ett påstående att ett nätföretag inte följer bestämmelser som omfattas av nätmyndighetens tillsyn enligt 1 §.

Om nätmyndigheten behöver ytterligare tid för att avgöra ärendet får myndigheten förlänga tiden med två månader eller, om sökanden medger det, med den ytterligare tid som kan behövas för att ärendet ska kunna avgöras.

Första och andra styckena gäller inte nätföretagets skyldigheter enligt 4 kap. 23 §, 6 kap. 1, 3, 21 och 22 §§ och 8 kap. 5 och 6 §§.

Paragrafen motsvarar nuvarande 12 kap. 14 § och ska ses mot bakgrund av artikel 37.11 i elmarknadsdirektivet, där det finns bestämmelser om vilka tidsfrister som ska gälla när en part lämnar in ett klagomål till tillsynsmyndigheten mot ett nätföretag.

Som anges i *första stycket* gäller paragrafen en anmälan från någon som har ett intresse i saken. De angivna tidsfristerna gäller alltså endast när anmälaren har rättigheter som berörs av en regelöverträdelse från nätföretagets sida. Bestämmelsen inskränker dock inte de möjligheter andra personer har att anmäla missförhållanden till Energimarknadsinspektionen.

Paragrafen reglerar inte i vilka situationer Energimarknadsinspektionen kan ingripa mot ett försumligt nätföretag eller vilka medel myndigheten kan tillgripa. En anmälan ska således föranleda en bedömning av om det är motiverat med en åtgärd inom ramen för Energimarknadsinspektionens vanliga tillsynsverksamhet.

Energimarknadsinspektionen ska normalt fatta beslut i ärendet inom två månader från det att anmälan kom in till myndigheten. Av *andra stycket* framgår dock att tiden kan förlängas i vissa fall.

Av *tredje stycket* framgår att vissa av nätföretagets skyldigheter är undantagna från bestämmelserna i paragrafen. När det gäller dessa skyldigheter finns särskilda bestämmelser om prövningen av tvister i 4 kap. 25 §, 6 kap. 25 § och 8 kap. 8 §.

Ärenden om undantag enligt förordning (EG) nr 714/2009

9 § Ärenden om undantag enligt artikel 17.1, 17.2 och 17.3 i förordning (EG) nr 714/2009 prövas av regeringen.

Nätmyndigheten ska utreda ärenden som anges i första stycket och därefter, med eget yttrande, överlämna ärendet till regeringens prövning. Nätmyndigheten ska i samband med överlämnandet offentliggöra sitt yttrande.

I fall som avses i artikel 17.5 i förordning (EG) nr 714/2009 ska regeringen meddela beslut efter yttrande från byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter.

Paragrafen överensstämmer med nuvarande 12 kap. 1 a § ellagen och innehåller bestämmelser om ordningen för beslut om undantag enligt artikel 17 i elhandelsförordningen. Sådana undantag gäller likströmsledningarna som kopplar samman medlemsstaters nationella transmissionsnät. Nya sammanlänkningslinjer kan, om vissa krav är uppfyllda, undantas från bl.a. bestämmelserna om åtskillnad och om förhandsprövning av villkor för tillträde (artikel 17.1 i elhandelsförordningen).

I *första stycket* anges att ärenden om undantag prövas av regeringen. Av artikel 17 i elhandelsförordningen framgår att beslut om undantag för nya sammanlänkningslinjer ska fattas av den nationella tillsynsmyndigheten (artikel 17.4) eller ACER (artikel 17.5). Medlemsstaterna får dock föreskriva att beslutet i stället ska fattas av ett relevant organ i medlemsstaten efter yttrande från tillsynsmyndigheten eller ACER (artikel 17.6). Bestämmelsen i första stycket innebär att Sverige utnyttjar denna möjlighet och låter regeringen pröva ärenden om undantag.

Av *andra stycket* framgår att ärendena bereds av Energimarknadsinspektionen. Vad gäller kravet på offentliggörande i sista meningen räcker det inte med att yttrandet blir allmän handling och därmed offentligt när det överlämnas till regeringen. Det måste aktivt göras offentligt, t.ex. genom att Energimarknadsinspektionen lägger ut det på sin webbplats.

I vissa fall är det ACER som ska meddela beslutet om undantag eller avge yttrande till det relevanta organet i medlemsstaten. Vilka dessa situationer är anges i artikel 17.5 i elhandelsförordningen. Enligt *tredje stycket* ska regeringen i sådana fall meddela beslut efter yttrande från ACER i stället för Energimarknadsinspektionen. Av

artikel 17.6 andra meningen i elhandelsförordningen följer att ACER:s yttrande ska offentliggöras tillsammans med regeringens beslut i ärendet.

Ändring eller upphävande av beslut efter begäran av Europeiska kommissionen

10 § I ett beslut av nätmyndigheten enligt sådana riktlinjer som har antagits med stöd av förordning (EG) nr 714/2009 ska det anges att beslutet kan komma att ändras eller upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen.

I paragrafen, som överensstämmer med nuvarande 12 kap. 1 b § el-lagen, finns en bestämmelse om att Energimarknadsinspektionens beslut enligt sådana riktlinjer som har antagits med stöd av elhandelsförordningen ska villkoras av att beslutet inte ändras eller upphävs på begäran av EU-kommissionen. Bestämmelsen tar sikte på beslut som Energimarknadsinspektionen meddelar med tillämpning av riktlinjerna. Förelägganden och andra åtgärder som beslutas enligt reglerna i detta kapitel omfattas inte.

Paragrafen ska ses mot bakgrund av artikel 39 i elmarknadsdirektivet.

Skyldighet att underrätta myndighet om avbrytande av överföringen av el

11 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för nätföretag att underrätta en myndighet om avbrytande av överföringen av el till elanvändare och skälen till avbrytandet.

I paragrafen, som är ny, finns ett bemyndigande till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om skyldighet för nätföretag att underrätta en myndighet om avbrytande av överföringen av el till en elanvändare och skälen till avbrytandet. Bestämmelsen ska ses mot bakgrund av bl.a. artikel 37.1 j i elmarknadsdirektivet.

Övervägandena finns i avsnitt 19.4.

Bevarande av information

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för elhandelsföretag att dokumentera och bevara uppgifter om leveransavtal, derivatinstrument och transaktioner som gäller sådana avtal eller instrument samt att på begäran lämna sådana uppgifter till en svensk myndighet eller Europeiska kommissionen.

I paragrafen, som överensstämmer med nuvarande 12 kap. 15 § ellagen, finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om skyldighet för elhandelsföretag att bevara information om leveransavtal och derivatinstrument och att göra informationen tillgänglig dels för svenska nationella myndigheter, dels för Europeiska kommissionen. Bestämmelsen ska ses mot bakgrund av artikel 40 i elmarknadsdirektivet.

Med derivatinstrument avses ett finansiellt instrument vars värde beror på en annan, underliggande tillgång. Ett elderivat är sålunda ett derivatkontrakt som har el som underliggande tillgång (se prop. 2006/07:115 s. 261).

Regeringen har i 27 § elförordningen bemyndigat Energimarknadsinspektionen att meddela föreskrifter om skyldighet för elleverantörer att dokumentera och bevara uppgifter om leveransavtal och derivatinstrument samt om transaktioner som gäller sådana avtal eller instrument. Enligt 28 § elförordningen ska en elleverantör på begäran lämna uppgifter om leveransavtal och derivatinstrument samt om transaktioner som gäller sådana avtal eller instrument till Europeiska kommissionen och Energimarknadsinspektionen.

Avgifter för myndighets verksamhet

13 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgifter för myndighets verksamhet som sker med stöd av denna lag.

Paragrafen överensstämmer med nuvarande 12 kap. 6 § ellagen. Med stöd av det bemyndigandet har regeringen meddelat föreskrifter i förordningen (1995:1296) om vissa avgifter på elområdet.

18 kap. Straff och förverkande

Straff

1 § Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. bygger eller använder en starkströmsledning utan nätkoncession där nätkoncession krävs enligt 2 kap. 1 §,

2. bygger en transformator- eller kopplingsstation i strid med 2 kap. 5 §, eller

3. bryter mot villkor som förenats med nätkoncession enligt 2 kap. 18 §.

Paragrafen motsvarar nuvarande 13 kap. 1 § första stycket ellagen.

2 § Till böter döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. tar en ledning som omfattas av nätkoncession för linje ur bruk utan tillstånd där tillstånd krävs enligt 2 kap. 42 §, eller

2. bryter mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 10 kap. 10 §.

Paragrafen motsvarar nuvarande 13 kap. 1 § andra stycket ellagen.

3 § I ringa fall ska det inte dömas till ansvar enligt 1 eller 2 §.

Paragrafen motsvarar nuvarande 13 kap. 1 § tredje stycket ellagen.

4 § Till ansvar enligt denna lag döms inte om gärningen är belagd med straff enligt brottsbalken.

Paragrafen överensstämmer med nuvarande 13 kap. 2 § ellagen.

5 § Den som har åsidosatt ett vitesföreläggande ska inte dömas till ansvar enligt 1 eller 2 § för en gärning som omfattas av föreläggandet.

Paragrafen motsvarar nuvarande 13 kap. 3 § ellagen.

Förverkande

6 § Elektrisk anläggning som varit föremål för brott enligt denna lag ska förklaras förverkad, om det inte är uppenbart oskäligt. I stället för egendomen får dess värde förklaras förverkat. Även utbyte av brott enligt denna lag ska förklaras förverkat, om det inte är uppenbart oskäligt.

Paragrafen motsvarar nuvarande 13 kap. 4 § ellagen.

19 kap. Överklagande

Överklagande i frågor om nätkoncession och återställningsåtgärder

Överklagande till regeringen

1 § Nätmyndighetens beslut enligt 2 kap. 1, 7–9, 22, 24, 25, 27, 35, 37, 39 och 42 §§ får överklagas till regeringen, om ärendet avser en ledning som ingår i ett transmissionsnät. Detsamma gäller beslut att inte inleda en omprövning efter en ansökan som avses i 2 kap. 28 §, om ärendet avser en ledning som ingår i ett transmissionsnät eller avser en utlandsförbindelse.

Paragrafen motsvarar nuvarande 13 kap. 5 § ellagen.

Paragrafen innehåller till en början en bestämmelse om överklagande till regeringen av nätmyndighetens (Energimarknadsinspektionens) beslut i ärenden om meddelande av nätkoncession (2 kap. 1 §), bindande besked (2 kap. 7 §), medgivande av undantag från kravet på nätkoncession (2 kap. 8 §), medgivande att bygga eller använda en starkströmsledning innan nödvändig nätkoncession har meddelats och medgivande att bygga en transformator- eller kopplingsstation utan hinder av bestämmelsen i 2 kap. 5 § (2 kap. 9 §), förlängning av en nätkoncessions giltighetstid (2 kap. 22, 24 och 25 §§), omprövning av en nätkoncession för linje (2 kap. 27 §), ändring eller upphävande av villkor för nätkoncession för linje (2 kap. 35 §), tillstånd till överlåtelse av nätkoncession (2 kap. 37 §), förlängning av tiden för färdigställande av ledning (2 kap. 39 § andra stycket) samt tillstånd att tillfälligt ta en ledning ur bruk (2 kap. 42 §). Regeringen ska pröva överklagandet om ärendet avser en ledning som ingår i ett transmissionsnät.

Paragrafen innebär en ändring i förhållande till den ordning som gäller i dag på så sätt att ett överklagande som gäller en ledning som används för distribution ska prövas av mark- och miljödomstol i stället för av regeringen även om ledningen har en spänning om 220 kilovolt eller mer (jfr 1 kap. 3 §). Övervägandena finns i avsnitt 24.

Beslut att inte inleda ett omprövningsförfarande efter ansökan enligt 2 kap. 28 § överklagas till regeringen om ärendet avser en ledning som ingår i ett transmissionsnät eller, oavsett om ledningen används för transmission eller distribution, en utlandsförbindelse.

I övriga fall ska beslut i de aktuella frågorna överklagas till mark- och miljödomstol (2 §).

Överklagande till mark- och miljödomstol

2 § Andra beslut av nätmyndigheten enligt 2 kap. än dem som anges i 1 § får överklagas till mark- och miljödomstol.

Beslut enligt 2 kap. 28 § att inleda en omprövning får inte överklagas.

Paragrafen motsvarar i huvudsak nuvarande 13 kap. 6 § ellagen, där det anges att beslut enligt en rad angivna bestämmelser i 2 kap. ellagen ska överklagas till mark- och miljödomstol. Av 13 kap. 8 § ellagen framgår att andra beslut enligt 2 kap. inte får överklagas till domstol. Bestämmelserna om överklagande har nu fått en mer generell utformning, som innebär att det inte närmare anges vilka beslut som får överklagas. Vidare anges uttryckligen att vissa beslut inte får överklagas.

Den nya konstruktionen innebär inte någon väsentlig utökning av överklagbarheten. Redan i dag går det att överklaga nästan alla beslut som Energimarknadsinspektionen meddelar i ärenden enligt 2 kap. Det finns vidare i rättspraxis allmänna riktlinjer för när ett beslut är överklagbart. De principerna gäller även i fråga om beslut enligt lagen.

Av *första stycket* följer att det på samma sätt som i dag går att överklaga Energimarknadsinspektionens beslut i frågor om nätkoncession till mark- och miljödomstol, med undantag för vissa ärenden som avser en ledning som ingår i ett transmissionsnät eller en utlandsförbindelse. Beslut i sådana ärenden överklagas till regeringen (1 §).

En rad beslut enligt 2 kap. överklagas alltid till mark- och miljödomstol. Detta gäller Energimarknadsinspektionens beslut i ärenden om ändring av gränserna för en nätkoncession för område (2 kap. 20 §), beslut om föreläggande enligt 2 kap. 33 § andra stycket, beslut i ett ärende om återkallelse av nätkoncession (2 kap. 43 §) och beslut i frågor om återställningsåtgärder (2 kap. 47–49 §§).

I *andra stycket* anges att ett beslut enligt 2 kap. 28 § att inleda en omprövning av nätkoncession för linje inte får överklagas. Ett beslut att *inte* inleda en sådan omprövning efter ansökan får där-
emot överklagas. Regeringen prövar överklagandet om ärendet avser en ledning som ingår i ett transmissionsnät eller en utlandsförbindelse (1 §). I övriga fall får beslutet överklagas till mark- och miljödomstol enligt första stycket.

Övervägandena finns i avsnitt 24.

Överklagande till allmän förvaltningsdomstol

3 § Andra beslut av en förvaltningsmyndighet enligt denna lag än dem som avses i 1 och 2 §§ får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Nätmyndighetens beslut enligt 7 kap. 19 § och den funktionsansvariga myndighetens beslut enligt 10 kap. 2 och 4 §§ får inte överklagas.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande till allmän förvaltningsdomstol. I dag finns sådana bestämmelser i 13 kap. 7 § ellagen.

Av *första stycket* framgår att beslut enligt lagen ska överklagas till allmän förvaltningsdomstol, med undantag för beslut enligt 2 kap. Bestämmelsen gäller beslut av en förvaltningsmyndighet, dvs. inte regeringen. De flesta beslut som omfattas av paragrafen meddelas av Energimarknadsinspektionen. Bestämmelsen gäller vidare beslut av den funktionsansvariga myndigheten och den myndighet som utövar tillsyn när det gäller frågor om driftsäkerheten hos det nationella elsystemet enligt 17 kap. 4 §. Det som anges i första stycket är vilken instans som är behörig att pröva ett överklagande. Frågan om vilka beslut som kan överklagas har inte reglerats när-

mare i lagen, med undantag för de fall där det finns ett uttryckligt överklagandeförbud.

Energimarknadsinspektionen kan ändra en fastställd intäktsram under tillsynsperioden på ansökan av nätföretaget (7 kap. 19 §). Av *andra stycket* framgår att myndighetens beslut i ett sådant ärende inte får överklagas. Ett sådant beslut hindrar inte att nätföretaget ansöker om omprövning efter tillsynsperiodens utgång.

Inte heller Svenska kraftnäts beslut att beordra en ökning eller minskning av produktionen eller förbrukningen (10 kap. 2 §) eller begränsning eller avbrytande av överföringen av el (10 kap. 4 §) får överklagas.

I *tredje stycket* anges att prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Övervägandena finns i avsnitt 24.

Miljöorganisationers rätt att överklaga

4 § En sådan ideell förening eller annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken får överklaga nätmyndighetens beslut enligt 2 kap. 1, 7–9, 22, 24, 25, 27, 35, 37, 39 och 42 §§ samt beslut att inte inleda en omprövning efter en ansökan som avses i 2 kap. 28 §, om beslutet avser anläggningar för starkströmsluftledning med en spänning på minst 220 kilovolt och en längd av minst 15 kilometer.

Av paragrafen, som motsvarar nuvarande 13 kap. 9 § första stycket ellagen, framgår att beslut i en rad frågor om nätkoncession får överklagas av vissa miljöorganisationer.

Hur beslut överklagas

5 § Bestämmelser om hur beslut överklagas och överklagandetiden finns i 43 och 44 §§ förvaltningslagen (2017:000).

När det gäller sådana beslut som ska kungöras enligt 2 kap. 45 § räknas dock tiden för överklagande, för den som inte ska delges beslutet enligt 2 kap. 44 §, från den dag som infaller en vecka efter det att beslutet har kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar.

Den som vill överklaga ett beslut med stöd av 4 § ska göra det innan tiden för överklagande har gått ut för parterna.

I paragrafen finns bestämmelser om hur man överklagar beslut som förvaltningsmyndigheter har meddelat enligt lagen.

I *första stycket* finns en upplysning om att det finns bestämmelser om hur man överklagar och överklagandetiden i förvaltningslagen.

I fråga om överklagandetiden gäller följande enligt förslaget i regeringens proposition En modern och rättssäker förvaltning – ny förvaltningslag (prop. 2016/17:180). Om en enskild vill överklaga ett beslut ska överklagandet ha kommit in till beslutsmyndigheten inom tre veckor från den dag då den som överklagar fick del av beslutet genom den myndigheten (44 § förvaltningslagen).

I *andra stycket* finns en bestämmelse som innebär en avvikelse från det som föreskrivs i förvaltningslagen i fråga om tiden för överklagande. Bestämmelsen gäller sådana beslut som ska kungöras enligt 2 kap. 45 §, dvs. beslut om meddelande av nätkoncession, beslut att lämna medgivande att bygga eller använda en starkströmsledning eller bygga en transformator- eller kopplingsstation innan nödvändig nätkoncession har meddelats, förlängning av en nätkoncessions giltighetstid, omprövning av en nätkoncession för linje och ändring eller upphävande av villkor för nätkoncession. För alla som inte ska delges beslutet enligt 2 kap. 44 § räknas tiden för överklagande av ett sådant beslut från den dag som infaller en vecka efter att beslutet har kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar. Tiden för överklagande ska räknas på det angivna sättet för alla som inte är parter även om Energimarknadsinspektionen inte skulle ha uppfyllt skyldigheten att skicka ett meddelande till övriga kända sakägare enligt 2 kap. 46 §. För parterna gäller den allmänna regeln som utgår från när klaganden fick del av beslutet. När det gäller andra stycket finns övervägandena i avsnitt 7.4.

Bestämmelsen i *tredje stycket*, som motsvarar nuvarande 13 kap. 9 § andra stycket ellagen, innebär att beslut vinner laga kraft mot miljöorganisationer samtidigt som mot parterna, utan att avgörandet behöver delges organisationen (jfr prop. 1997/98:45 II s. 21 f. och 490 f.). Bestämmelsen innebär också ett undantag från andra stycket. En miljöorganisation har samma utrymme för att överklaga som en part som delges beslutet enligt 2 kap. 44 §.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

2. Genom lagen upphävs ellagen (1997:857).

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2019. Samtidigt upphör ellagen att gälla. Övervägandena finns i avsnitt 25.1.

3. Bestämmelserna i 5 b § lagen (1902:71 s. 1), innefattande vissa bestämmelser för elektriska anläggningar ska fortfarande gälla för ledningar som före den 1 januari 1998 har dragits fram efter expropriation. Det som i den paragrafen sägs om fastighetsdomstol ska gälla mark- och miljödomstol.

Tredje punkten motsvarar punkten 6 i övergångsbestämmelserna till ellagen och gäller ledningar som före den lagens ikraftträdande dragits fram efter expropriation. Expropriation förekommer knappast vid ledningsdragning. I stället används ledningsrätt. Äldre ledningar som fortfarande är i drift kan dock ha dragits fram efter expropriation.

4. Om en ledning har dragits fram före den 1 juli 1982 tillämpas 2 kap. 47 § endast om ledningen var i bruk nämnda dag eller togs i bruk där efter och återställningsåtgärder behövs från allmän synpunkt.

Fjärde punkten motsvarar punkten 7 i övergångsbestämmelserna till ellagen. I 2 kap. 47 § finns bestämmelser om skyldigheten att vidta återställningsåtgärder när en nätkoncession upphör att gälla. Övergångsbestämmelsen innebär att nätkoncessionshavaren är skyldig att vidta återställningsåtgärder som behövs från allmän synpunkt men inte sådana åtgärder som behövs endast från enskild synpunkt. När det gäller skälen till bestämmelsen hänvisas till äldre förarbeten (prop. 1981/82:188 s. 64 f. och prop. 1996/97:136 s. 201).

5. Om ett ärende om prövning av nätkoncession har inletts före den 1 januari 1999, ska ärendet handläggas och bedömas enligt 2 kap. ellagen (1997:857) i dess ursprungliga lydelse. Bestämmelserna om miljö kvalitetsnormer i miljöbalken ska dock tillämpas.

Femte punkten motsvarar punkten 2 i övergångsbestämmelserna till lagen (1998:854) om ändring i ellagen (1997:857). Bestämmelsen har betydelse särskilt när det gäller miljökonsekvensbeskrivningar. För överväganden hänvisas till äldre förarbeten (prop. 1997/98:90 s. 206).

6. Den som före den 1 januari 1998 har beviljats nätkoncession för en utlandsförbindelse och inte är ett transmissionsnätsföretag eller en juridisk person där ett sådant företag har ett bestämmande inflytande får inneha nätkoncessionen trots 2 kap. 16 § andra stycket första meningen. I fråga om en sådan nätkoncession tillämpas inte 2 kap. 43 § första stycket 3.

Sjätte punkten motsvarar punkten 2 i övergångsbestämmelserna till lagen (1998:1651) om ändring i ellagen (1997:857). För överväganden och kommentar hänvisas till äldre förarbeten (prop. 1997/98:159 s. 73).

7. En nätkoncession för linje som meddelats före den 1 juni 2013 ska anses vara en sådan nätkoncession för linje som enligt 2 kap. 21 § andra stycket gäller för en viss tid, om den senast bestämda giltighetstiden är kortare än tjugofem år eller nätkoncessionshavaren före nämnda dag har ansökt om att giltighetstiden ska förlängas med en kortare tid än fyrtio år. Detta innebär inte att den giltighetstid som redan har bestämts begränsas.

Sjunde punkten motsvarar punkten 4 i övergångsbestämmelserna till lagen (2013:207) om ändring i ellagen (1997:857).

Sedan den 1 juni 2013 är huvudregeln att en nätkoncession gäller tills vidare. Det gäller även sådana nätkoncessioner som meddelats före den dagen. Det ansågs dock lämpligt att undanta vissa gällande nätkoncessioner för linje från huvudregeln (prop. 2012/13:70 s. 74 f.). I de fall som anges i punkten ska nätkoncessionen anses ha meddelats för bestämd tid även efter den 1 juni 2013.

8. En ansökan, som har lämnats in före den 1 juni 2013, om förlängning av giltighetstiden för en nätkoncession för linje med fyrtio år ska prövas i sak, om nätkoncessionshavaren har begärt det före utgången av november 2013. Ansökan ska i sådant fall behandlas som en ansökan enligt 2 kap. 22 § om att nätkoncessionen ska gälla tills vidare.

Åttonde punkten motsvarar punkten 5 i övergångsbestämmelserna till lagen (2013:207) om ändring i ellagen (1997:857) och gäller ansökningar om förlängning av giltighetstiden för nätkoncession för linje enligt 2 kap. 14 § ellagen i dess lydelse före den 1 juni 2013. I de fall som anges i bestämmelsen ska en ansökan prövas i sak trots att nätkoncessionen i annat fall ändå ska fortsätta att gälla tills vidare. För överväganden och närmare kommentarer hänvisas till äldre förarbeten (prop. 2012/13:70 s. 76).

9. Ett beslut enligt 2 kap. 14 § ellagen (1997:857) i dess lydelse närmast före lagen (2013:207) om ändring i ellagen (1997:857) att förlänga giltighetstiden för en nätkoncession för linje med tjugofem år eller mer ska vid tillämpningen av 2 kap. 27 § jämföras med ett beslut att meddela nätkoncession.

Nionde punkten motsvarar punkten 6 i övergångsbestämmelserna till lagen (2013:207) om ändring i ellagen (1997:857). Bestämmelsen gäller en nätkoncession för linje vars giltighetstid förlängts med 25 år eller mer efter ansökan av nätkoncessionshavaren enligt 2 kap. 14 § ellagen i dess lydelse före den 1 juni 2013. De ändringar i ellagen som trädde i kraft vid den tidpunkten innebär att nätkoncessionen som regel gäller tills vidare trots att den är tidsbegränsad enligt förlängningsbeslutet. Vid tillämpningen av bestämmelserna om omprövning av nätkoncession har beslutet om förlängning samma rättsverkningar som ett beslut att meddela en ny nätkoncession. Omprövning får ske först när 40 år har förflutit sedan ärendet om förlängning avgjordes. För övervägandena hänvisas till äldre förarbeten (prop. 2012/13:70 s. 75).

10. Bestämmelsen i 5 kap. 1 § andra meningen tillämpas första gången i fråga om redovisning för det räkenskapsår som börjar den 1 januari 2019 eller närmast därefter.

Bestämmelsen om åtskild redovisning av transmission ska enligt *tionde punkten* tillämpas första gången i fråga om redovisning för det räkenskapsår som börjar den 1 januari 2019 eller närmast därefter. Ett transmissionsnätsföretag behöver alltså inte ändra redovisningsmetoder under löpande räkenskapsår.

Övervägandena finns i avsnitt 25.2.

11. Bestämmelserna i 4 kap. 6 och 7 §§ ellagen (1997:857) gäller fortfarande i fråga om tillstånd som har meddelats före ikraftträdandet.

I 6 kap. 18 § finns ett förbud mot lägesberoende överföringsavgifter på regionledning. Avgiften för överföring av el på regionledning på varje spänningsnivå får inte utformas med hänsyn till var på ledningen en uttagpunkt är belägen.

I vissa speciella fall har det tidigare funnits behov av undantag från förbudet. Bestämmelser om sådana undantag finns i nuvarande 4 kap. 6 och 7 §§ ellagen. Nättariffen för en enskild elanvändare vars anläggning är ansluten till en regionledning, ska, om nätmyndigheten på ansökan av nätkoncessionshavaren eller berörd elanvändare har meddelat tillstånd till det, utformas med hänsyn till var på regionledningen elanvändarens uttagpunkt är belägen. Tillstånd får meddelas endast om den berörda uttagpunkten fanns den 1 juli 1995 och ett avtal, innebärande att priset för överföringen av el baseras bland annat på uttagpunktens belägenhet, tillämpades den 1 juli 1995. Ett tillstånd får meddelas för högst trettio år.

Av skäl som redovisas i avsnitt 11.3 finns i elmarknadslagen inga bestämmelser som motsvarar 4 kap. 6 och 7 §§ ellagen. Som anges i *elfte punkten* ska de bestämmelserna dock fortfarande tillämpas i fråga om tillstånd som har meddelats före ikraftträdandet.

Övervägandena finns i avsnitt 25.3.

12. Bestämmelserna i 6 kap. 24 § tillämpas inte på

a) sådana avtal om tillträde till en ledning eller ett ledningsnät som ett nätföretag har ingått före den 1 januari 2013, eller

b) avtal som nätföretaget har ingått under tiden från det att en ansökan om metodprovning enligt 4 kap. 1 a § ellagen (1997:857) har lämnats in till nätmyndigheten till dess att myndigheten har meddelat beslut i ärendet, om ansökan har lämnats in före utgången av augusti 2012.

Tofte punkten motsvarar punkten 2 i övergångsbestämmelserna till lagen (2012:335) om ändring i ellagen (1997:857).

I 6 kap. 24 § finns bestämmelser om godkännande av metoder för att utforma avtalsvillkor. Motsvarande bestämmelser i 4 kap. 1 a § ellagen trädde i kraft den 1 juli 2012. Genom övergångsbestämmelsen tydliggörs att kravet på metodgodkännande inte gäller avtal som ingåtts före nämnda tidpunkt och att de avtalen fortsätter

att gälla oförändrade under sin återstående giltighetstid. Kravet på metodgodkännande omfattar inte heller avtal som ett nätföretag har ingått under tiden från det att en ansökan om metodprövning enligt 4 kap. 1 a § ellagen har lämnats in till nätmyndigheten till dess att myndigheten har meddelat beslut i ärendet, om ansökan har lämnats in före utgången av augusti 2012.

För överväganden hänvisas till äldre förarbeten (prop. 2011/12:77 s. 25).

13. Allmän domstol får pröva ett mål som har inletts före ikraftträdandet trots 4 kap. 25 § första stycket, 6 kap. 25 § och 8 kap. 8 §.

I promemorian finns ett förslag som innebär att nätmyndigheten får exklusiv prövningsrätt när det gäller vissa tvister mellan nätföretag och nätanvändare. Av *trettonde punkten* följer att detta inte gäller tvister som inleds hos allmän domstol före ikraftträdandet.

Övervägandena finns i avsnitt 25.4.

14. Äldre föreskrifter gäller fortfarande i fråga om överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

Bestämmelsen i *fortonde punkten* innebär att överklaganden av beslut som har meddelats före ikraftträdandet ska handläggas enligt ellagens instansordningsregler. Även frågan om överklagbarhet avgörs med tillämpning av äldre föreskrifter.

Av punkten följer också att 19 kap. 5 § andra stycket inte ska tillämpas när det gäller tiden för överklagande av ett sådant beslut i en fråga om nätkoncession som meddelas före ikraftträdandet. När det gäller enskilda betyder det att oavsett vem som överklagar ska överklagandet ha kommit in till nätmyndigheten inom tre veckor från den dag då den som överklagar fick del av beslutet genom myndigheten (44 § förvaltningslagen enligt regeringens proposition En modern och rättssäker förvaltning – ny förvaltningslag [prop. 2016/17:180]).

Övervägandena finns i avsnitt 25.5.

28.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1980:307) om skyldighet för utländska käreande att ställa säkerhet för rättegångskostnader

2 §

En hänvisning till ellagen ändras till att avse elmarknadslagen.

28.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1990:1157) om säkerhet vid tunnelbana och spårväg

20 §

En hänvisning till ellagen ändras till att avse elmarknadslagen och elsäkerhetslagen.

28.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi

1 kap. 17 §

En hänvisning till ellagen ändras till att avse elmarknadslagen.

11 kap. 2 §

Hänvisningar till ellagen ändras till att avse elmarknadslagen.

11 kap. 5 §

Ordet ”systemansvarig” byts ut mot ”funktionsansvarig”. Vidare ändras en hänvisning till ellagen till att avse motsvarande bestämmelse i elmarknadslagen.

11 kap. 7 §

Ordet ”systemansvarig” byts ut mot ”funktionsansvarig”. Vidare ändras en hänvisning till ellagen till att avse motsvarande bestämmelse i elmarknadslagen.

11 kap. 10 §

En hänvisning till ellagen ändras till att avse elmarknadslagen.

28.5 Förslaget till lag om ändring i elberedskapslagen (1997:288)**1 §**

En hänvisning till ellagen ändras till att avse elmarknadslagen.

15 §

I *första stycket* ändras en hänvisning till ellagen till att avse elmarknadslagen. Vidare byts ordet ”skall” ut mot ”ska” där och i *andra stycket*.

Ändringen i *tredje stycket* är av redaktionell karaktär.

19 §

En hänvisning till ellagen ändras till att avse elmarknadslagen.

28.6 Förslaget till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)**67 kap. 29 §**

En hänvisning till ellagen ändras till att avse elmarknadslagen.

28.7 Förslaget till lag om ändring i lagen (2003:436) om effektreserv

1 och 2 §§

Det som i dag gäller systemansvaret och den systemansvariga myndigheten ändras till att avses funktionsansvaret och den funktionsansvariga myndigheten. Vidare ändras hänvisningar till ellagen till att avse motsvarande bestämmelser i elmarknadslagen.

28.8 Förslaget till lag om ändring i järnvägslagen (2004:519)

8 kap. 2 §

En hänvisning till ellagen ändras till att avse elmarknadslagen och elsäkerhetslagen.

28.9 Förslaget till lag om ändring i lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar

1 kap.

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om särskild förvaltning och om inlösen av elektriska anläggningar.

Paragrafen överensstämmer med nuvarande första stycket. Bestämmelser som motsvarar nuvarande andra och tredje styckena finns i 1 a §.

1 a § I lagen avses med

elektrisk anläggning: en anläggning för överföring av el,

nätföretag: den som ställer starkströmsledningar till förfogande för överföring av el,

nätmyndigheten: den myndighet som regeringen har utsett att ansvara för de uppgifter som enligt elmarknadslagen (2018:000) ligger på nätmyndigheten.

I paragrafen anges vad som i lagen avses med vissa ord eller uttryck. Definitionen av elektrisk anläggning motsvarar nuvarande 1 § andra stycket och ändras redaktionellt utan att någon ändring är avsedd när det gäller lagens tillämpning.

Det förtydligas vad som i lagen avses med nätföretag. Med hänsyn till lagens ändamål skiljer sig definitionen något från det som avses med nätföretag enligt 1 kap. 3 § elmarknadslagen.

Definitionen av nätmyndigheten motsvarar nuvarande 1 § tredje stycket och anpassas till elmarknadslagen.

2 § *En elektrisk anläggning, som behövs för en säker elförsörjning, ska ställas under särskild förvaltning, om ett nätföretag*

1. använder anläggningen med stöd av en nätkoncession enligt 2 kap. 1 § elmarknadslagen (2018:000) och nätföretaget i väsentlig utsträckning inte fullgör sina skyldigheter enligt elmarknadslagen, enligt föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen eller enligt villkor i nätkoncessionen, eller

2. använder anläggningen utan stöd av nätkoncession, där en sådan behövs.

Den särskilda förvaltningen *ska* utformas så, att en tillfredsställande förvaltning av den berörda anläggningen kan åstadkommas.

I paragrafen finns bestämmelser om när ett ingripande enligt lagen får ske.

Första stycket motsvarar i huvudsak nuvarande första, andra och fjärde styckena. En hänvisning till ellagen ändras till att avse elmarknadslagen. Vidare görs redaktionella ändringar.

Andra stycket överensstämmer med nuvarande femte stycket bortsett från att ordet ”skall” bytts ut mot ”ska”.

De bestämmelser om förfarandet som i dag framgår av paragrafen återfinns i 2 a §.

2 a § *Förvaltningsrätten beslutar om särskild förvaltning enligt 2 § efter ansökan av nätmyndigheten.*

Ansökan ska göras hos den förvaltningsrätt inom vars domkrets nätmyndigheten är belägen.

I paragrafen finns bestämmelser om förfarandet när det gäller en ansökan om särskild förvaltning. Bestämmelser med samma sakliga innehåll finns i dag i 2 §.

Första stycket motsvarar delar av nuvarande 2 § första och andra styckena.

Andra stycket motsvarar nuvarande 2 § tredje stycket.

28.10 Förslaget till lag om ändring i naturgaslagen (2005:403)

3 kap. 2 c §

Inga ändringar föreslås i *första stycket*.

I *andra stycket* ändras en hänvisning till ellagen till att avse motsvarande bestämmelse i elmarknadslagen. Vidare byts uttrycket ”elektriska ledningsnät” ut mot ”elnät”.

5 kap. 2 §

En hänvisning till ellagen ändras till att avse motsvarande bestämmelse i elmarknadslagen.

28.11 Förslaget till lag om ändring i lagen (2010:601) om ursprungsgarantier för el

2 §

En hänvisning till ellagen ändras till att avse motsvarande bestämmelse i elmarknadslagen.

28.12 Förslaget till lag om ändring i lagen (2011:710) om certifiering av stamnätsföretag för el

Lagens rubrik ändras till lagen (2011:710) om certifiering av *transmissionsnätsföretag* för el.

1 kap.

1 § I denna lag finns bestämmelser om certifiering av *transmissionsnätsföretag*.

Bestämmelser om certifiering finns även i artikel 3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003.

I *första stycket* byts ordet ”stamnätsföretag” ut mot ”transmissionsnätsföretag”. De krav som i dag gäller den som innehar nätkoncession för stamnätet eller största delen därav ska enligt förslaget gälla den som har nätkoncession för ledning som ingår i ett transmissionsnät.

Överväganden i frågan vad som ska avses med transmissionsnätföretag finns i avsnitt 6.3.

2 § Termer och uttryck som används i denna lag har samma betydelse som i *elmarknadslagen (2018:000)*.

Med tredje land avses länder utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-området).

I *första stycket* ändras en hänvisning till ellagen till att avse elmarknadslagen.

2 kap.

1 § Ett *nätföretag* får inte bedriva *transmission* utan certifiering enligt denna lag.

Paragrafen anpassas till elmarknadslagens bestämmelser om transmission.

Till skillnad från i dag gäller kravet på certifiering inte stamnätsföretag utan alla nätföretag som vill bedriva transmission.

Den verksamhet som omfattas av kravet är enligt förslaget transmission i stället för överföring av el i stamledningar. Förslaget innebär en ändring i sak, om än av begränsad praktisk betydelse. I dag gäller kravet på certifiering alla ledningar med en spänning om 220 kilovolt eller mer. En följd av den föreslagna lydelsen är att

kravet endast omfattar överföring av el på sådana ledningar som ingår i ett transmissionsnät.

Övervägandena finns i avsnitt 26.

2 § Certifiering får beviljas efter ansökan av den som avser att bedriva *transmission* om kraven i 4 kap. 2–7 §§ *elmarknadslagen (2018:000)* är uppfyllda.

I fråga om en person från tredje land, eller ett företag som kontrolleras av eller kan antas komma att kontrolleras av en eller flera personer från tredje land, krävs vidare att en certifiering inte äventyrar en trygg energiförsörjning i någon medlemsstat i Europeiska unionen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om krav för certifiering när det gäller en sådan person eller ett sådant företag som avses i andra stycket.

I dag får certifiering beviljas efter ansökan av den som avser att bedriva överföring av el i stamledningar. *Första stycket* ändras i sak på så sätt att sökanden ska ha för avsikt att bedriva transmission, dvs. överföring av el för annans räkning genom ett transmissionsnät (1 kap. 3 § *elmarknadslagen*). Vidare ändras en hänvisning till *el-lagen* till att avse motsvarande bestämmelser i *elmarknadslagen*.

3 kap.

5 § Ett certifierat *transmissionsnätsföretag* ska till nätmyndigheten anmäla planerade transaktioner som har betydelse för bedömningen av om företaget uppfyller kraven i 4 kap. 2–7 §§ *elmarknadslagen (2018:000)*.

Paragrafen ändras på så sätt att anmälningsskyldigheten gäller transmissionsnätsföretag i stället för stamnätsföretag. En hänvisning till *ellagen* ändras till att avse motsvarande bestämmelser i *elmarknadslagen*.

6 § Nätmyndigheten ska ompröva en certifiering

1. efter en anmälan enligt 5 §,
2. efter en begäran från Europeiska kommissionen, eller
3. om det annars finns anledning att anta att ett *transmissionsnätsföretag* inte uppfyller kraven i 4 kap. 2–7 §§ *elmarknadslagen (2018:000)*.

Tredje punkten ändras på så sätt att bestämmelsen avser transmissionsnätsföretag i stället för stamnätsföretag. En hänvisning till ellagen ändras till att avse motsvarande bestämmelser i elmarknadslagen.

7 § Nätmyndigheten ska återkalla en certifiering, om *transmissionsnätsföretaget* inte längre uppfyller kraven i 4 kap. 2–7 §§ *elmarknadslagen* (2018:000).

Paragrafen ändras på så sätt att bestämmelsen avser transmissionsnätsföretag i stället för stamnätsföretag. En hänvisning till ellagen ändras till att avse motsvarande bestämmelser i elmarknadslagen.

9 § Europeiska kommissionen och nätmyndigheten får begära att från ett *transmissionsnätsföretag* eller ett företag som bedriver produktion av eller handel med el få de upplysningar och få ta del av de handlingar som de anser behövas för att förutsättningarna för certifiering ska kunna bedömas.

Paragrafen ändras på så sätt att det som i dag gäller stamnätsföretag i stället gäller transmissionsnätsföretag.

4 kap.

2 § Nätmyndigheten ska begära ett yttrande från Europeiska kommissionen om huruvida

1. den verksamhet som certifieringen avser uppfyller kraven i 4 kap. 2–7 §§ *elmarknadslagen* (2018:000), och

2. en certifiering kan äventyra en trygg energiförsörjning till Europeiska unionen.

I *första punkten* ändras en hänvisning till ellagen till att avse motsvarande bestämmelser i elmarknadslagen.

5 § Ett *transmissionsnätsföretag* ska till nätmyndigheten anmäla omständigheter som kan leda till att en eller flera personer från tredje land får kontroll över *transmissionsnätsföretaget* eller *transmissionsnätet*.

Paragrafen ändras på så sätt att det som i dag gäller stamnätsföretag och stamnätet i stället gäller transmissionsnätsföretag och trans-

missionsnätet. Ellagen innehåller inte någon definition av vad som avses med stamnätet. Däremot anges i förslaget till elmarknadslag att med transmissionsnät avses ett tekniskt sammanhängande ledningsnät, som har en spänning om 220 kilovolt eller mer, sträcker sig över flera regioner inom landet och länkar samman det nationella elnätet med elnät i andra länder (1 kap. 3 § elmarknadslagen).

5 kap.

1 § Nätmyndigheten utövar tillsyn över att *transmissionsnätsföretag* följer denna lag.

Paragrafen ändras på så sätt att det som i dag gäller stamnätsföretag i stället gäller transmissionsnätsföretag.

28.13 Förslaget till lag om ändring i lagen (2013:385) om ingripande mot marknadsmissbruk vid handel med grossistenergi produkter

12 §

Paragrafen innehåller i dag en hänvisning till ellagen. Hänvisningen ändras till att avse motsvarande bestämmelse i elmarknadslagen och förtydligas med hänsyn till att regeringen enligt 1 kap. 4 § elmarknadslagen utser både en nätmyndighet och en funktionsansvarig myndighet.

28.14 Förslaget till lag om ändring i elsäkerhetslagen (2016:732)

47 §

En hänvisning till ellagen i *tredje punkten* ändras till att avse elmarknadslagen.

Översikt över hur bestämmelserna i ellagen föreslås bli behandlade

Ellagen	Elmarknadslagen eller annan behandling
1 kap.	
1 § första stycket	1 kap. 1 §
1 § andra stycket	1 kap. 2 §
2 § första stycket	1 kap. 3 §
2 § andra stycket	utgår
3 §	utgår
4 § första stycket	1 kap. 3 §
4 § andra stycket	6 kap. 1 § tredje stycket
5 §	utgår
5 a §	1 kap. 3 §
5 b §	1 kap. 3 §
6 § första stycket	1 kap. 3 §
6 § andra stycket	11 kap. 1 §
6 § tredje stycket	utgår
7 §	1 kap. 4 §
2 kap.	
1 §	2 kap. 1 §
1 a §	2 kap. 2 §
1 b §	2 kap. 3 §
2 §	2 kap. 4 §
3 §	2 kap. 5 §
4 § första stycket	2 kap. 6 §
4 § andra och tredje styckena	2 kap. 7 §
4 a § första stycket	2 kap. 8 §

4 a § andra stycket	utgår
5 §	2 kap. 9 §
6 §	2 kap. 10 §
7 §	2 kap. 11 §
8 §	2 kap. 12 §
8 a § första och andra styckena	2 kap. 13 §
8 a § tredje stycket	2 kap. 14 §
9 §	2 kap. 15 §
10 §	2 kap. 16 §
11 §	2 kap. 18 §
11 a §	2 kap. 19 §
12 §	2 kap. 20 §
13 §	2 kap. 21 §
14 § första stycket	2 kap. 22 §
14 § andra och tredje styckena	2 kap. 23 §
14 § fjärde stycket	utgår
15 §	2 kap. 25 §
15 a §	2 kap. 26 §
15 b §	2 kap. 27 §
15 c § första stycket	2 kap. 28 §
15 c § andra stycket	förordning
15 d §	2 kap. 29 §
15 e §	2 kap. 30 §
15 f §	2 kap. 31 §
15 g §	2 kap. 32 §
15 h §	2 kap. 33 §
15 i §	2 kap. 34 §
15 j	2 kap. 35 §
15 k §	2 kap. 36 §
16 § första stycket	2 kap. 37 § första stycket
16 § andra stycket första meningen	2 kap. 38 § första stycket
16 § andra stycket andra meningen	2 kap. 17 §
16 § tredje stycket	2 kap. 38 § andra stycket
16 § fjärde stycket	2 kap. 37 § andra stycket
16 a §	2 kap. 39 §
16 b §	2 kap. 40 §
16 c §	2 kap. 41 §

17 §	2 kap. 42 §
18 §	2 kap. 43 §
19 §	2 kap. 47 §
20 §	2 kap. 48 §
21 § första och andra styckena	2 kap. 49 §
21 § tredje stycket	2 kap. 50 §
22 §	3 kap. 1 §
23 § första stycket	3 kap. 2 §
23 § andra stycket	3 kap. 3 §
24 §	3 kap. 4 §
25 §	3 kap. 5 §
26 §	3 kap. 6 §
3 kap.	
1 §	4 kap. 1 §
1 a §	4 kap. 2 och 11 §§
1 b §	4 kap. 12 §
1 c §	4 kap. 13 §
1 d §	4 kap. 14 §
1 e §	utgår
1 f §	4 kap. 3 §
1 g §	4 kap. 4 §
1 h §	4 kap. 5 §
1 i §	4 kap. 6 §
1 j §	4 kap. 7 §
1 k §	4 kap. 8 §
2 §	5 kap. 1 §
3 § första stycket	5 kap. 2 §
3 § andra och tredje styckena	5 kap. 3 §
3 a §	5 kap. 4 §
4 §	5 kap. 6 §
5 § första och andra styckena	5 kap. 7 §
5 § tredje stycket	5 kap. 8 §
6 § första stycket	6 kap. 1 § första stycket
6 § andra stycket första meningen	6 kap. 25 §
6 § andra stycket andra och tredje meningarna	6 kap. 26 § första stycket
6 § tredje stycket	6 kap. 26 § andra stycket

6 § fjärde stycket	6 kap. 27 §
7 § första stycket	6 kap. 1 § första och andra styckena
7 § andra stycket första meningen	6 kap. 25 §
7 § andra stycket andra och tredje meningarna	6 kap. 26 § första stycket
7 § tredje stycket	6 kap. 26 § andra stycket
7 § fjärde stycket	6 kap. 27 §
7 a §	6 kap. 3 §
7 b §	6 kap. 4 §
8 §	6 kap. 2 §
9 § första stycket	6 kap. 9 §
9 § andra och tredje styckena	6 kap. 11 §
9 § fjärde stycket	6 kap. 12 §
9 a §	9 kap. 1 §
9 b §	9 kap. 2 §
9 c §	9 kap. 3 §
9 d §	9 kap. 4 §
9 e §	9 kap. 5 §
10 § första stycket	8 kap. 1 §
10 § andra stycket	utgår
10 a första stycket och andra stycket första meningen	8 kap. 4 § och förordning
10 a § andra stycket andra meningen	8 kap. 3 §
10 b §	8 kap. 2 och 4 §§
11 § första stycket	8 kap. 5 § första stycket
11 § andra stycket första meningen	8 kap. 7 §
11 § andra stycket andra meningen	8 kap. 5 § andra stycket
11 § tredje stycket	8 kap. 8 §
14 § första stycket	8 kap. 6 §
14 § andra stycket	8 kap. 8 §
15 § första stycket	4 kap. 23 §
15 § andra stycket	4 kap. 24 §
15 § tredje stycket	4 kap. 25 §
16 §	4 kap. 20 §

16 a § första stycket	4 kap. 21 §
16 a § andra stycket	4 kap. 22 §
17 § första och andra styckena	4 kap. 15 §
17 § tredje stycket	8 kap. 7 § regeringsformen
17 a § första och andra styckena	4 kap. 16 §
17 a § tredje stycket	8 kap. 7 § regeringsformen
17 b §	4 kap. 10 §
18 §	9 kap. 6 §
19 §	4 kap. 18 §
20 §	9 kap. 7 § första stycket
21 §	4 kap. 19 § första stycket
22 §	4 kap. 19 § andra stycket och 9 kap. 7 § andra stycket
23 §	4 kap. 17 §
4 kap.	
1 § första stycket första meningen	6 kap. 1 § första stycket andra meningen och 9 § andra meningen
1 § första stycket andra meningen	6 kap. 14 §
1 § andra stycket	6 kap. 15 §
1 § tredje stycket	utgår
1 a §	6 kap. 24 §
2 § första stycket	6 kap. 10 §
2 § andra–fjärde styckena	utgår
3 §	6 kap. 16 §
4 §	6 kap. 17 §
5 § första stycket	6 kap. 18 § första stycket
5 § andra stycket	utgår
5 § tredje stycket	6 kap. 18 § andra stycket
6 §	utgår
7 §	utgår
8 §	6 kap. 19 §
9 §	6 kap. 20 §
9 a §	6 kap. 7 § första stycket
9 b §	6 kap. 7 § andra stycket
10 § första och andra styckena	6 kap. 21 §
10 § tredje stycket	6 kap. 22 §

10 § fjärde stycket första meningen	6 kap. 25 §
10 § fjärde stycket andra meningen	6 kap. 27 §
11 § första stycket	6 kap. 5 § första stycket och 13 § första meningen
11 § andra stycket	6 kap. 5 § andra stycket
11 § tredje stycket	6 kap. 13 § andra meningen
11 § fjärde stycket	8 kap. 7 § regeringsformen
12 § första och andra styckena	6 kap. 6 §
12 § tredje stycket	8 kap. 7 § regeringsformen
13 §	6 kap. 8 §
5 kap.	
1 §	7 kap. 1 §
2 §	7 kap. 2 §
3 §	7 kap. 3 §
4 §	7 kap. 4 §
5 §	utgår
6 §	7 kap. 5 §
7 § första och andra styckena	7 kap. 10 §
7 § tredje stycket	7 kap. 11 §
7 a § första stycket	7 kap. 12 §
7 a § andra stycket	7 kap. 13 §
8 § första och andra styckena	7 kap. 6 §
8 § tredje stycket	7 kap. 7 §
9 § första och andra styckena	7 kap. 8 §
9 § tredje stycket	7 kap. 9 §
10 §	7 kap. 19 §
11 §	7 kap. 20 §
12 §	utgår
13 §	7 kap. 21 §
14 §	7 kap. 22 §
15 §	7 kap. 23 §
16 §	7 kap. 24 §
17 §	7 kap. 26 § och förordning
19 §	7 kap. 25 §
20 §	7 kap. 27 §
21 §	7 kap. 28 §

22 §	7 kap. 14 §
23 §	7 kap. 15 §
24 § första och andra styckena	7 kap. 16 §
24 § tredje och fjärde styckena	7 kap. 17 §
24 a §	7 kap. 18 §
25 §	7 kap. 29 §
26 §	7 kap. 30 §
27 §	7 kap. 31 §
28 §	7 kap. 32 §
7 kap.	
1 §	16 kap. 1 §
2 §	16 kap. 2 och 3 §§
8 kap.	
1 § första stycket	1 kap. 4 § och 10 kap. 1 §
1 § andra stycket	10 kap. 10 §
1 a § första stycket	10 kap. 8 §
1 a § andra och tredje styckena	10 kap. 9 §
2 § första stycket	10 kap. 2 och 3 §§
2 § andra stycket	10 kap. 4 §
2 § tredje stycket	10 kap. 5 §
3 §	10 kap. 6 §
3 a §	10 kap. 7 §
4 § första stycket	11 kap. 2 §
4 § andra stycket	11 kap. 6 § första och andra styckena
4 § tredje stycket	11 kap. 5 §
4 a § första stycket	11 kap. 6 § tredje stycket
4 a § andra och tredje styckena	11 kap. 7 §
4 b § första stycket	11 kap. 8 §
4 b § andra stycket	8 kap. 7 § regeringsformen
4 c § första stycket första meningen	11 kap. 15 §
4 c § första stycket andra meningen	11 kap. 17 §
4 c § andra stycket första meningen	11 kap. 16 §

4 c § andra stycket andra meningen	11 kap. 17 §
4 c § tredje stycket	8 kap. 7 § regeringsformen
4 d §	12 kap. 1 §
4 e § första och andra styckena	11 kap. 18 §
4 e § tredje och fjärde styckena	11 kap. 19 §
4 f första och andra styckena	11 kap. 20 §
4 f tredje stycket första och andra meningarna	11 kap. 21 §
4 § tredje stycket tredje meningen	11 kap. 23 §
4 f § fjärde stycket första meningen	11 kap. 24 §
4 § fjärde stycket andra meningen	11 kap. 25 §
4 f § femte stycket	8 kap. 7 § regeringsformen
4 g § första stycket första meningen	11 kap. 22 §
4 g § första stycket andra meningen	11 kap. 23 §
4 g § andra stycket första meningen	11 kap. 24 §
4 g § andra stycket andra meningen	11 kap. 25 §
5 § första och andra styckena	12 kap. 2 § första och andra styckena
5 § tredje stycket	12 kap. 7 § första stycket
5 § fjärde stycket	12 kap. 2 § tredje stycket och 7 § andra stycket
5 § femte stycket	8 kap. 7 § regeringsformen
5 a §	12 kap. 8 §
6 § första stycket	12 kap. 3 § första stycket
6 § andra stycket	12 kap. 6 § första stycket
6 § tredje stycket	12 kap. 3 § andra stycket
6 § fjärde stycket	12 kap. 12 §
6 § femte stycket	8 kap. 7 § regeringsformen
7 §	12 kap. 4 §
8 §	12 kap. 13 §
8 a §	12 kap. 14 §

8 b §	12 kap. 15 §
8 c §	12 kap. 16 §
8 d §	12 kap. 17 §
8 e §	12 kap. 18 §
9 § första stycket	utgår
9 § andra stycket	11 kap. 12 §
9 § tredje stycket	11 kap. 13 §
9 § fjärde stycket	11 kap. 14 §
10 §	11 kap. 26 § och 8 kap. 7 § regeringsformen
11 §	11 kap. 10 §
11 a §	11 kap. 11 §
11 b § första stycket	12 kap. 19 §
11 b § andra stycket	8 kap. 7 § regeringsformen
11 c §	11 kap. 9 §
12 § första stycket	12 kap. 20 § första stycket
12 § andra och tredje styckena	12 kap. 21 §
12 § fjärde stycket	12 kap. 20 § andra stycket
12 § femte stycket	8 kap. 7 § regeringsformen
13 § första och andra styckena	12 kap. 22 §
13 § tredje stycket	8 kap. 7 § regeringsformen
14 §	6 kap. 23 § och 12 kap. 28 §
15 §	12 kap. 23 §
16 § första stycket	12 kap. 24 §
16 § andra och tredje styckena	12 kap. 25 §
17 §	12 kap. 26 §
18 §	12 kap. 27 §
10 kap.	
9 §	15 kap. 1 §
10 §	15 kap. 2 §
11 §	15 kap. 3 §
12 § första stycket	15 kap. 4 §
12 § andra–fjärde styckena	15 kap. 5 §
13 §	15 kap. 6 §
14 §	15 kap. 7 §
15 §	15 kap. 8 §
16 §	15 kap. 9 §

11 kap.

1 §	1 kap. 3 § och 14 kap. 1 §
2 §	14 kap. 2 §
3 §	14 kap. 3 §
4 §	14 kap. 4 §
5 §	14 kap. 5 §
6 §	8 kap. 7 § regeringsformen
7 §	14 kap. 6 §
8 §	14 kap. 7 §
9 §	14 kap. 8 §
10 §	14 kap. 9 §
11 §	14 kap. 10 §
12 §	14 kap. 11 §
13 §	13 kap. 1 §
14 §	13 kap. 2 §
15 § första stycket	13 kap. 3 §
15 § andra stycket	13 kap. 4 §
16 §	13 kap. 5 §
17 §	13 kap. 6 §
18 §	13 kap. 7 §
19 §	13 kap. 8 §
20 §	13 kap. 9 §
21 § första stycket	13 kap. 10 §
21 § andra stycket	13 kap. 11 §

12 kap.

1 § första stycket	17 kap. 4 §
1 § andra stycket	17 kap. 1 §
1 § tredje stycket	17 kap. 3 §
1 a §	17 kap. 9 §
1 b §	17 kap. 10 §
2 § första stycket första meningen	17 kap. 5 §
2 § första stycket andra meningen	17 kap. 6 § andra stycket
2 § andra stycket	17 kap. 6 § tredje stycket 3
3 §	17 kap. 6 §
3 a §	utgår
5 §	17 kap. 7 §

6 §	17 kap. 13 §
7 §	5 kap. 9 §
8 §	5 kap. 10 §
9 §	5 kap. 11 §
10 §	5 kap. 12 §
11 §	5 kap. 13 §
12 §	5 kap. 14 och 15 §§
13 §	5 kap. 16 §
14 §	17 kap. 8 §
15 §	17 kap. 12 §
13 kap.	
1 § första stycket	18 kap. 1 §
1 § andra stycket	18 kap. 2 §
1 § tredje stycket	18 kap. 3 §
2 §	18 kap. 4 §
3 §	18 kap. 5 §
4 §	18 kap. 6 §
5 §	19 kap. 1 §
6 §	19 kap. 2 §
7 §	19 kap. 3 §
8 §	19 kap. 2 § andra stycket och 3 § andra stycket
9 § första stycket	19 kap. 4 §
9 § andra stycket	19 kap. 5 § tredje stycket

Departementsserien 2017

Kronologisk förteckning

1. Elektronisk övervakning av kontaktförbud. Ju.
2. Åldersdifferentierat underhållsstöd och höjt grundavdrag för bidragsskyldiga föräldrar. S.
3. Genomförande av ICT-direktivet. Ju.
4. Sjukpenning i avvaktan på slutligt beslut. S.
5. Effektivare sanktioner i livsmedelskedjan m.m. N.
6. Förslag till lag om ersättning till personer som har fått ändrad könstillhörighet fastställd i vissa fall. S.
7. Kommunikation för vår gemensamma säkerhet. Uppdrag om en utvecklad och säker kommunikationslösning för aktörer inom allmän ordning, säkerhet, hälsa och försvar. Ju.
8. Kultursamverkan för ett Sverige som håller ihop. Framtida inriktning och utvecklingsmöjligheter för kultursamverkansmodellen. Ku.
9. Förstärkt rehabilitering för återgång i arbete. S.
10. ILO:s konvention om anständiga arbetsvillkor för hushållsarbetare. A.
11. Ändrade regler om retroaktivitet avseende efterlevandestöd. S.
12. Om förenklat beslutsfattande och särskilda boendeformer för äldre. S.
13. Skadeståndets bestämmande vid finansiell rådgivning. Fi.
14. Vissa ändringar i läkemedelslagen. S.
15. Ökat konsulärt skydd för unionsmedborgare och deras familjemedlemmar. Genomförande av direktiv (EU) 2015/637. UD.
16. Arbetsplatsinspektioner och höjd särskild avgift. Ju.
17. En ny lag om försäkringsdistribution. Fi.
18. Karensavdrag – en mer rättvis självrisk. S.
19. Anpassningar av de fastighetsrättsliga, associationsrättsliga, transporträttsliga och immaterialrättsliga författningarna till dataskyddsförordningen. Ju.
20. Regionalt utvecklingsansvar i Stockholms, Kalmar och Blekinge län. Fi.
21. Skyldighet för vissa offentliga funktionärer att anmäla innehav av finansiella instrument. Fi.
22. Utstationering och vägtransporter. A.
23. Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om personlig skyddsutrustning. Fi.
24. Skjutvapen och explosiva varor – Skärpta straff för de grova brotten. Ju.
25. Nya ungdomspåföljder. Ju.
26. En anpassning till dataskyddsförordningen – kreditupplysningslagen och några andra författningar. Ju.
27. Genomförande av säsongsanställningsdirektivet. Ju.
28. En anpassning till dataskyddsförordningen av dataskyddsbestämmelser inom Näringsdepartementets verksamhetsområde. N.
29. Utökade möjligheter till utbyte av läkemedel. S.
30. Ett entreprenörsansvar i bygg- och anläggningsbranschen. A.
31. Elektroniska fakturor vid offentlig upphandling. Fi.
32. Biologiskt mångfald och ekosystemtjänster. Kontrollstation 2016. M.
33. Anpassningar till dataskyddsförordningen av registerförfattningar inom Arbetsmarknadsdepartementets ansvarsområde. A.
34. Ändringar i bestämmelser om val till Sametinget. K.
35. Körkortslån. A.
36. En snabbare lagföring. Försöksprojekt med ett snabbförfarande i brottmål. Ju.

37. Frekventa och omfattande ärenden om utlämnande av allmän handling. Ju.
38. Livstidsstraff för mord. Ju.
39. Legitimation för hälso- och sjukvårdskuratorer. S.
40. Ändringar i vissa författningar inom Finansdepartementets ansvarsområde med anledning av EU:s dataskyddsreform. Fi.
41. En omarbetad domstolsdatalag. Anpassning till EU:s dataskyddsförordning. Ju.
42. Följdändringar till ny förvaltningslag. Ju.
43. Konsultation i frågor som rör det samiska folket. Ku.
44. Elmarknadslag. M.

Departementsserien 2017

Systematisk förteckning

Arbetsmarknadsdepartementet

- ILO:s konvention om anständiga arbetsvillkor för hushållsarbetare. [10]
Utstationering och vägtransporter. [22]
Ett entreprenörsansvar i bygg- och anläggningsbranschen. [30]
Anpassningar till dataskyddsförordningen av registerförfattningar inom Arbetsmarknadsdepartementets ansvarsområde. [33]
Körkortslån. [35]

Finansdepartementet

- Skadeståndets bestämmande vid finansiell rådgivning. [13]
En ny lag om försäkringsdistribution. [17]
Regionalt utvecklingsansvar i Stockholms, Kalmar och Blekinge län. [20]
Skyldighet för vissa offentliga funktionärer att anmäla innehav av finansiella instrument. [21]
Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om personlig skyddsutrustning. [23]
Elektroniska fakturor vid offentlig upphandling. [31]
Ändringar i vissa författningar inom Finansdepartementets ansvarsområde med anledning av EU:s dataskyddsreform. [40]

Justitiedepartementet

- Elektronisk övervakning av kontaktförbud. [1]
Genomförande av ICT-direktivet. [3]
Kommunikation för vår gemensamma säkerhet. Uppdrag om en utvecklad och säker kommunikationslösning för aktörer inom allmän ordning, säkerhet, hälsa och försvar. [7]
Arbetsplatsinspektioner och höjd särskild avgift. [16]

Anpassningar av de fastighetsrättsliga, associationsrättsliga, transporträttsliga och immaterialrättsliga författningarna till dataskyddsförordningen. [19]

Skjutvapen och explosiva varor – Skärpta straff för de grova brotten. [24]

Nya ungdomspåföljder. [25]

En anpassning till dataskyddsförordningen – kreditupplysningslagen och några andra författningar. [26]

Genomförande av säsongsanställningsdirektivet. [27]

En snabbare lagföring. Försöksprojekt med ett snabbförfarande i brottmål. [36]

Frekventa och omfattande ärenden om utlämnande av allmän handling. [37]

Livstidsstraff för mord. [38]

En omarbetad domstolsdatalog. Anpassning till EU:s dataskyddsförordning. [41]

Följdändringar till ny förvaltningslag. [42]

Kulturdepartementet

Kultursamverkan för ett Sverige som håller ihop. Framtida inriktning och utvecklingsmöjligheter för kultursamverkanmodellen. [8]

Ändringar i bestämmelser om val till Sametinget. [34]

Konsultation i frågor som rör det samiska folket. [43]

Miljö- och energidepartementet

Biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Kontrollstation 2016. [32]

Elmarknadslag. [44]

Näringsdepartementet

Effektivare sanktioner i livsmedelskedjan m.m. [5]

En anpassning till dataskyddsförordningen av dataskyddsbestämmelser inom Näringsdepartementets verksamhetsområde. [28]

Socialdepartementet

Åldersdifferentierat underhållsstöd och höjt grundavdrag för bidragsskyldiga föräldrar. [2]

Sjukpenning i avvaktan på slutligt beslut. [4]

Förslag till lag om ersättning till personer som har fått ändrad könstillhörighet fastställd i vissa fall. [6]

Förstärkt rehabilitering för återgång i arbete. [9]

Ändrade regler om retroaktivitet avseende efterlevandestöd. [11]

Om förenklat beslutsfattande och särskilda boendeformer för äldre. [12]

Vissa ändringar i läkemedelslagen. [14]

Karensavdrag – en mer rättvis självrisk. [18]

Utökade möjligheter till utbyte av läkemedel. [29]

Legitimation för hälso- och sjukvårdskuratorer. [39]

Utrikesdepartementet

Ökat konsulärt skydd för unionsmedborgare och deras familjemedlemmar. Genomförande av direktiv (EU) 2015/637. [15]

En departementspromemoria är en utredning som arbetats fram inom Regeringskansliet. Utredningen publiceras som en rapport i departementsserien, förkortad Ds.

106 47 Stockholm Tel 08-598 191 90 kundservice@wolterskluwer.se www.wolterskluwer.se

ISBN 978-91-38-24673-3 ISSN 0284-6012